

प्रस्तावना.

आ जगत्समां आत्महिते पमारुनार कोइ मार्ग होय तो ते परम पवित्र वीतराग पुरुषो नो धर्म ठे. ए मार्ग स्याद्वाट ठे; अविरोधी ठे. एनी खात्री ए मार्गने अनुसर नारा पूर्वं थइ गयेला एवा महान् आचार्योंनां वचनो ठे. ए पूर्वं पुरुषो ए जे जे अपूर्वं ग्रंथो रच्या ठे, ते ते पवित्र दर्शनना महिमानी अने तेमनां ज्ञाननी साक्षी पुरेठे. आवा सत्पुरुषो ए रचेल अपूर्वं, असृतमय ज्ञान पुस्तकोने देखी, वांची, विचारी क्यो आत्मानंदी जीव उल्लास नहिं पामे ?

एवो आनंद आत्महितेपियो प्राप्त करे, तत्व पामे, पूर्वं महापुरुषोनापगळे चाली तेना जेवा थाय, अने ए पूर्वं महापुरुषोनी कृतिं अविच्छिन्न जलवाइ रहे, ए आदि हेतुथी, स्वपर हित बुद्धिथी, निर्जरानां कारणथी अमे एवा महापुरुषोना प्रकरण ग्रंथो प्रसिद्धकरवा प्रयास कयों ठे. ए प्रयासना अंगे अमारा तरफथी श्री प्रकरण रत्नाकरना चार जागआदि अनेक ग्रंथो वहार पडी चूक्या ठे. ए वधानी खपती, अने एथी जाग्रत थएली जैनजाइयोनी ज्ञानरुचि ए ग्रंथो तथा तेमना कर्त्तापुरुषोनुं महात्म्य प्रगट करेठे; तथा एवा बहु बहु ग्रंथो प्रसिद्धिमां आववानी आवश्यक्ता सूचवे ठे.

आ प्रकरण रत्नाकरनो प्रथम जाग एकवार ठपाइ गयो हतो; ए खपी जवाधी फरी आवृत्ति सुधारा वधारा साथे ठपावी ठे. तेमां प्रथमग्रंथ, न्याय विशारद महोपाध्याय श्रीमद् यशोविजयजी रचित विहरमान तीर्थकर श्री सीमंधर स्वामिनी स्तुति गर्जित साडी त्रणसो गाथानुं अति अद्भुत स्तवन ठे. ते ग्रंथमां सूत्रथी विरुद्ध आचारें चालनारा अने प्ररुपणा करनारा इत्यादिकोने प्रथम ढालमां सिद्धांत अनुसारे यथाविधि प्रवर्त्तवा उपदेश आपेलो ठे अने तेवाज उत्तम विषयो संवंधी सत्तर ढालमां स्तवननी रचना करेली ठे. स्याद्वाट शैलीवाली नयगर्जित वाणीना शिखरना टोच उपर पहुँचेला आ विद्वाननी हरेक कृति वांचता मनमां सानंदाश्चर्य थायठे.

बीजोग्रंथ श्रीदेवचंद्रजी कृत आगमसार ग्रंथ ठे. आ ग्रंथमां यथाप्रवृत्ति प्रमुख त्रण करणुं, सात नयनुं, चार निक्षेपानुं, प्रमाणोनुं तथा सप्तचंगीनुं स्वरूप संक्षेपथी दशवैलुं ठे. आ ग्रंथ वांचतां सिद्धांतनो सामान्यसार उपलब्ध थायठे. जे पद्धतिथी ग्रंथ लखवामां आवेलोठे, ते पद्धति प्राचिन ठे, परंतु रसिक ठे.

त्रीजो श्रीदेवचंद्रजी माहाराजनो रचेलो श्रीनयचक्रसार ग्रंथठे. आग्रंथमां सप्तनय तथा सप्तचंगीनुं स्वरूप एनुं उत्तम प्रकारे रचेलुंठे, के जेने यथास्थित रीते अध्ययन

कृता जैनदण्डननु सूक्ष्म स्वरूप साग्रीरीते समजी शकाय तेशिवाय पद पठार्थनुं पण मन्नेपत्री स्वरूप दर्शाव्युते

चोत्रो धय श्रीश्वानदघनजी माहाराज कृत चोत्रीशीनोठे, अने ते बाळावसोध मद्रिन्ठे अघ्यात्मज्ञानना शिखर उपर विराजमान थयेला श्रीश्वानदघनजी माहाराज अने तेमनी चोत्रीमी जगप्रसिद्धते तेमना अघ्यात्म ज्ञान विषे अत्रेविशेष खरवानी सांख्यपण आर्ययस्कना नथी पत्ती साहज पुरुषो ज्यारे तेमनी चोत्रीमी वाचेठे तथा तेनु अघ्ययन करेठे, लारं तरत तेमना अत करणमा अघ्यात्म ज्ञाननो विखास प्रगट् पायठे चोत्रीमी उपरनो बाळावसोध प्राचीन गुजराती जापामा खग्यायेजो हो थारी, तेने आयुनिक गुजराती जापामा सुधराती अमे आभयमां वापेसोठे कार पठे तेप्रमाणे ररवानी मूचना अमने अनेक अन्यामीठं तरफथी थयेलीहती ते गुजरात अमने सामाजिक त्यागवाथी उपकारनो हेतु जाणी तेम करेसठे अने तेप्रमाणे वरनां वापारयो वरनां घनायेसो आशय खेसामात्र पण हूरकरवामा थायेसो नथी थ्यी एव चोत्रीमीता अन्यामीठेने हये ज्ञाननो उत्तम प्रकारे खान थयानो सनयठे

वापसो धय श्रीमदगतोरितयजी उपाध्यायजी रचित श्रीह्यगुणपर्यायनो रासठे. एव सामना धय उपाध्यायजी माहाराजे गुजराती जापामा रच्योठे अने तेनी पधरच ना उधर वापारयोध एव ते उपरामी मद्रागमाणज करेसोठे आभयनो विषय अतिग हाउ, आभयने गुजराती जापामा रचयानो धयवर्नापो हेतु चमत्कार उपजाये ते वाउ पर्यु पधरच एव होसाथी ते अत्रे दर्शाव्यो नथी गुजराती पधरचना अने तेता उपाध्याय स्वहृत् वापारयोध उवा सामान्य वाचक वर्गने वाध न थउ शके तेनु वापार घाणे विषय अतिमय वजित अर्थानु ह्य, गुण अने पर्यायना अतिमृक्ष ज्ञानाची उपपुत्र तेने उ

उपो "आयुष्यसिद्धि ममुक्षय मद्राद" नामतो धयठे आ मृगपथ वरू ठे, तेनो गुजराती वा वापारयोध वापं ठे श्री ह्यगुणपर्याय मृग संस्कृतमा "श्रीयोगसिद्धि ममुक्षय" नामनो मद्राद एव मद्राद एव मद्राद धय मद्राद ठे तेनाच वापारार एवे (संस्कृत ओसमाथी गुणपर्याय एव) मद्राद उपाध्यायवाची संस्कृतथी अजाण मद्रा आ वाचना घणा जी ह्यगुण सिद्धि तेने वरत उपाध्याय मुद्रिथी आ मद्राद रथी ठे तयतीच, आत्मनिष्ठेपि ह्यो रोसमं वरानु मद्राद वापारये अद्यत्त वराने ज्ञानज्ज्ञानी, मस्यमवनी, गुणम्या लहनी हेतुं, एवमा ठे एव वापारमद्राद आ मद्राद (मद्राद एव) मापकरणयठे, एव वरिठे मद्राद ठे मद्राद अद्यत्त वराने ठे, तेने पंकी वउ ह्यगुण (सिद्धि-मद्राद वापारयोध) तेने एव तेने आ वरिठेने मदन पुर्यं अत्र्या

सनारने बराबर मालम पकेते. मालम पडेते एटडुंज नहिं, एण अमुक दृष्टि वृत्तनारनां लक्षण अमुक गुणो ठे, ए वगेरे हकीकत जणावाची पोतामां ते गुणो होय तो ते वृद्धिगत करी, अने नहोय तो मेलवी अथवा मेलववा प्रयास करी आगल दृष्टि पामवानुं, गुणश्रेणि बंधवानुं निमित्त थाय ठे. आम ए सजाय बहु उपकारी ठे; आत्सार्थीउंए ए बहु मनन करवा योग्य ठे.

सातमो विषय "अध्यात्मसार" ए नामनो ग्रंथ ठे. ए ग्रंथना संबंधमां अमे आ पुस्तकना पृष्ठ (१५६-७) उपर सूचना रूपे कांडक लख्युं ठे. ते वांचवा योग्य ठे आग्रंथ अध्यात्मनो सारज ठे, अर्थात् आत्माने उद्देगीने, आत्म हितनी जे जे वातो होय, - तेनो सार ठे. हेय (ठांडवायोग्य) ठांडी देवाना. उपादेय (ग्रहण करवायोग्य) ग्रहण करवाना बोधरुपे ठे. आ ग्रंथना सात प्रबंध पाड्या ठे; तेना बधामली एकविश अधिकार ठे. ते अद्भुत संकलनावरू ठे. जे अयुक्तमणिकाची समजाशे. आ ग्रंथ बहु उपकारी ठे.

आठमो विषय "समाधिगतक" नामे (१०२) पदुनो हिंदी जापानोग्रंथ ठे. संसारची उद्धिन्न थएला जीवोने आ पदो बहु बहु शांतिनुं निमित्त थायठे, तथा वाय प्रवृत्तिमां तणाता जीवो जो एकवार आ पदोने शांतिची बांचे, तो तेउने तरका-ल तो स्तब्ध करी दिचे एम ठे. मुमुक्षुउंए आ पदो विचारवा योग्य ठे.

नवमो विषय एण उपला जेवोज समना उपजावे एवो "ममता शतक" नामे पयवरू हिंदी जापानो ग्रंथ ठे

दशमो विषय दिगंबरने कटाग्रह ठोडवारुपे हिन बुद्धिची अपापल उपदेशयुक्त "दिक्पट चोराशी बोल" नामे पयवरू हिंदी जापानो ग्रंथ ठे.

अग्यारमो विषय "श्री चिंतामणि पार्श्वजीननां वे स्तोत्रो संमृतमां ठे. एमांनो वीजो कोडक श्रावक मलुकचंड वीरचंदे रच्यो लागेठे. परम ज्ञान धीनगग एवा प्रदुनी म्नुनिरुपे ए स्तोत्रो स्मरण-पठन करवा योग्य ठे.

बारमो श्री समयसार ग्रंथठे एना कर्ता कवि बनारसीवास ठे. ए पुरुषनो मविगत इति हाम आपणने मलयो नधी; तथापि आ ग्रंथमांची एठना विषे आपणने घणुं जाणवानुं मली आवे ठे. एनी पठिताड, विद्वता अने आत्मनिष्ठांनी आ ग्रंथ आपणने प्रतीति कगवे ठे. आ ग्रंथहिंदी जापानां पदमांठे; साधे गुजराती टीका ठे. प्रधान पाण एमां उट्यानु योगनो अधिकारठे. नाम प्रमाणेज ए ग्रंथ 'नमय' ना, - 'आगम' ना मारुप, तरु रूप ठे. स्याद्वाद शैक्षिना जाप पुन्योए निश्चय अने व्यवहार एचेरुपे धर्मनं निरुपाय कर्तुं ठे; तेमां आ ग्रंथ प्रधानपणे निश्चयधर्मे प्ररुपनो होवाची एकांत वादिने गैर्गानि अपथनी जेम अहित रूप थाय. एकांतवादीने तो बधुं अहित रूप थना योग्य ठे, एण व्यवहार

सनारने वरावर मालम पकेते, मालम पडेते एटखुंज नहि, पण अमुक दृष्टि वर्तनारनां लक्षण अमुक गुणो ठे. ए वगेरे हकीकत जणावाथी पोतामां ते गुणो होय तो ते वृद्धिगत करी, अने नहोय तो मेलवी अथवा मेलववा प्रयास करी आगल दृष्टि पामवानुं, गुणश्रेणि वधवानुं निमित्त थाय ठे. आम ए सजाय बहु उपकारी ठे; आत्मार्यांउए ए बहु मनन करवा योग्य ठे.

सातमो विषय "अध्यात्मसार" ए नामनो ग्रंथ ठे. ए ग्रंथना संबंधमां अमे आ पुस्तकना पृष्ठ (५५६-७) उपर सूचना रुपे कांडक लख्युं ठे, ते वांचवा योग्य ठे आग्रंथ अध्यात्मनो सारज ठे; अर्थात् आत्माने उद्देशीने, आत्म हितनी जे जे वातो होय, - तेनो सार ठे. हेय (ठांडवायोग्य) ठांडी देवाना, उपादेय (ग्रहण करवायोग्य) ग्रहण करवाना बोधरुपे ठे. आ ग्रंथना सात प्रवध पाड्या ठे, तेना वधामली एकविश अधिकार ठे. ते अद्भुत संकलनाचरू ठे, जे अनुक्रमणिकाथी समजाशे आ ग्रंथ बहु उपकारी ठे.

असाय जे विषय "समाधिगतक" नामे (१०१) पढनो हिंदी जापानोग्रंथ ठे. वस्तुतःनी साक्षात्काराचरू आ पढे बहु बहु गांतिनुं निमित्त थायठे, तथा अजिलापावालाने तेनां साधनो, व्याकरणाचरूने गांतिथी वांचे, तो तेउने तत्का-अनेक शास्त्रो, तेते शास्त्रोना अध्यापको अने अध्ययनना चरू ठे. दिक्नी आवश्यकता ठे.

प्राचिन कालमां विद्वानोनी स्मरण शक्ति अतिप्रबल होवाथी हरेक विषयनी प्रक्रिया तेउ श्रेणिवंध कंठाग्र राखी शकता हता, अर्थात् द्वादशांगी सुधी तेउ मुख पाठ करी शकता हता ते समये देवनागरी प्रमुख लीपीउ विद्यमान हती, उतां स्मरण शक्तिनी उत्कृष्टता होवाथी ग्रंथो लखी राखवानी तेउने जरूर पडती नही. कालानुसारे मनुष्योनी स्मरण शक्तिमां मंदता थवाथी ज्ञाननी न्यूनता थवा लागी तेथी पूज्यपाद श्रीदेवर्द्धिगणि ऋमा श्रमण प्रमुख विद्वानोए एकत्र थइ ग्रंथो लखवा, लखवानो प्रारंभ कर्यो, ते समयथी उत्तम पुरुपोए अनेक ग्रंथो लखावीने ज्ञानना अनेक जंडारो कराव्याठे, जे अद्यापि विद्यमान ठे.

प्रथम तालपत्र उपर ग्रंथो लखी राखता हता अने तेवा तालपत्र उपरना ग्रंथो जोइने मनमां घणुंज आश्चर्य उत्पन्न थायठे कारणके तालपत्र उपर ग्रंथ लखता बहुज मेहेनत लागेठे. ज्यारथी कागलनी कला प्रसिद्ध थइ त्यारथी कागलो उपर ग्रंथो लखवानुं काम शरू थयुं अने तेवा कागलो उपर लखेला लाखो ग्रंथो अद्यापि विद्यमान ठे.

कागल उपर लखेला ग्रंथोथी ज्ञानवृद्धि थायठे ते सत्य ठे. परंतु ज्ञाननो अति विस्तारथी प्रचार करवो होयतो मुद्रायंत्र कला ज्ञान वृद्धिनुं सर्वोत्कृष्ट साधन ठे. लखेला

२ श्रीदेवचन्द्रजीकृत आगमसार

- १ यथा प्रकृत्यादिक त्रण करणतु सद्दोषथकी स्वरूप; तथा पद्व्यव्ययना नाम अने तेना गुण तथा पर्याय, वली ते गुण पर्यायतु माधर्मपणु, तथा एकेका द्वय उपरे परिणामादिक इयार बोध, एकेका द्वयमा नित्या नित्यादिक आठ पद, तथा नित्यानित्य पदकी चौजगी, तथा द्वयार्थिक अने पर्यायार्थिक नयना जेद १३१
- २ सात नयनी स्वरूपातरगत वर्गणाउनु स्वरूप, चार निदोषानु स्वरूप तथा चार निदोषा अने सात नयनुं पदार्थ उपर लगडडु १३९
- ३ प्रमाणोतु स्वरूप, तथा सत् अमत् पदकी सप्तजगीतु स्वरूप, इत्यादिक मर्मगतो ते पूर्वोक्त आठ पदना विचारमा आवी ठे १४७
- ४ द्वयनां व सामान्य गुणतु वर्णन तेना अतरभूत सद्दोषे निगोदनु वर्णन जीवोनी व्यवहार अने अव्यवहार राशितु वर्णन, अने तेमा हु एनो विचार तथा पद्व्यव्ययनो वीचार उत्पाद, व्यव्यय-तु स्वरूप, अगुरु लघुपणु, गुणनी जावना इत्यादिक वातो जुदाजुदा पारीप्राफमा जणारी ठे त्याधी जेनी १४९
- ५ निश्चय चारित्र तथा व्यवहार चारित्रातरजुत श्रायकना प्राणविपातादिक चार शृत्तनुं निश्चय व्यवहारपणु दर्शाव्यु ठे १५१
- ६ आर्त्त रौद्रादिक चार ध्यान तथा पिंडस्यादिक चार ध्यानतु स्वरूप १५६
- ७ चार ध्यानना अतरभूत मैन्यादि चार जावना तथा अनित्यादि चार जावना १५९
- ८ समकितनो मार्गदेखाडता समकितनी दशरुचि, आठ गुण, पाच भूषण इत्यादि १६०

३ श्रीदेवचंद्रजीकृत नयचक्रसार

- १ चार अनुयोग तथा गुणवाणाथाधी जीवनाजेद अने साधारण पैराग्य उपदेश तथा नयनी सा माय विरदा अने मिमासकादिक दर्शनोनी विचार १६९
- २ द्वयना, गुणना, अने पर्यायना लक्षण नयनिदोषादिक सहित तेना अतगत अन्यदर्शनीउनी छन्मागती इत्यादिक १७२
- पचास्त्रिजायनुं स्वरूप तथा एकेक द्वयना जिज्ञ जिज्ञ लक्षण इत्यादि १७७
- पंचास्त्रिजायनो सामान्य विशेषधर्म १८१
- अस्त्रिम्यजायनु लक्षण अने नालिस्त्रजायनु लक्षण १८४
- अर्पित अनर्पितपणे एक धर्म सप्तजगी देणारी ठे १८६
- अत्यंत विस्तारसहितस्वरूपपणे सप्तजगी दर्शावी ठे १८९
- गुणनी सप्तजगीउं देणारी ठे १९४
- नित्यानित्यस्वजायमा अने अस्त्रि नालि स्वजायमा उत्पादव्ययनो एकजेद, वीजो जेद, वीजोजेद, चोयोजेद, पाचमोजेद, ठणेजेद सातमोजेद इत्यादि १९४
- एक स्वजाय अथोक स्वजाय २१५, जेद स्वजाय अजेद स्वजाय २१६, जव्य स्वजाय अजव्यस्वजाय २१८, पद्व्य स्वजाय अजव्य स्वजाय २२०, परम स्वजाय २२५, इत्यादिकना स्वरूप जुदा जुदा परिभाषणी जाणरा २०१

नयज्ञान करवानो अधिकार	२१०
प्रमाणना स्वरूपसाथे ज्ञान स्वरूपनी श्रोत्रजाण, श्रायुंजीकरण इत्यादि	२३१
श्रीश्रानंदघनजीकृत चोवीसी, तेना वालाबोधमाथे	२३८-३१५
श्रीकृपज्ञजिन स्तवनमां शुद्धचेतना पोतानी श्रद्धा सखीने श्री कृपज्ञदेव परमात्मासाथे प्रीतिनो विद्वान दर्शाथे ठे एम सुचवुं ठे	२३८
श्रीश्रजितजिननी स्तुतिमां यूथत्रष्टमृगनी परे परमात्माना मार्गने जोवानी युक्तिओ अनेक विचारे सहित कर्त्ताये दर्शावी ठे	२४०
श्रीसंज्ञवजिनना स्तवनमा मेवनानां स्वरूपस्थान अनेक प्रकारनां बताव्यां ठे	२४३
श्रीश्रजिनंदन जिननास्तवनमां प्रजुना दर्शननी अति दुर्लभता बतावी ठे	२४५
श्रीसुमतिनाथना पदपंकजमा आत्माने स्थापन करवानी रीत देखाडीठे	२४७
श्रीपद्मप्रज्ञ परमेश्वर साथे आत्मानो अंतरायटालवानी कवीश्वरे पृष्ठा करीठे	२४९
श्रीसुपार्श्वनाथ परमेश्वरने अनेक नामयुक्त जे जाणें तेने श्रीसुपार्श्वनाथ परमेश्वर परमानंदनो अवतार करे इत्यादि उपमाये स्तुतिकरी ठे	२५१
श्रीचंद्रप्रज्ञजिनना मुखरूप चंद्रमाने दीगविना सूक्ष्म निगोदादिक अनेक स्यानको निरर्थक गयां, इत्यादिक रीते दर्शावी स्तुति करी ठे	२४५
श्रीसुबुद्धि जिनेश्वरना स्तवनमां प्रजुनी पूजाकरवानो विधि अनेकरीते बताव्यो ठे	२५७
श्रीशीतलनाथना स्तवनमा विचित्र प्रकारनी त्रिभंगीजं देखाणी ठे	२६०
श्रीश्रेयास जिनना स्तवनमां चार प्रकारना अध्यात्मनुं स्वरूप दर्शाव्युं ठे	२६३
श्रीवासुपूज्य जिनना स्तवनमा आत्मानुं साकार निराकारपणुं वर्णव्युं ठे	२६५
श्रीविमल जिननी स्तुतिमा प्रजुने चक्षुये जोवाथी वात्रितार्थ सिद्धि कही ठे	२६८
श्रीअनंत परमेश्वरनी स्तवनामा ए परमेश्वरना चारित्र सेवनानी दुष्करता अनेक हेतुयुक्तिये सापेक्ष निरपेक्षचनोनावर्णन सहित बतावी ठे	२७०
श्रीधर्मजिनेश्वरने हर्षसहित गावानारंगमां अंग न पडवा संबंधी स्तुति करीठे	२७३
श्रीशाति जिनेश्वरनी स्तुतिमा शात रसना स्वरूपनुं घणुं रमणिक वर्णन कक्षुंठे	२७६
श्रीकुंभुनाथना स्तवनमा कोऽप्रकारे मनबंधानुं नथीएयुक्तिकहीठे	२८१
श्रीअरनाथ परमात्मानो उत्कृष्ट धर्म शरीरीते जाण्योजाय तेनु समाधान ठे	२८४
श्रीमह्विनाथ प्रजु कर्मादिक शत्रुने निवारी श्रेष्ठ शोचाकारीथयातेनीपुष्टिकरीठे	२८७
श्रीमुनि सुव्रतभ्वाभिनास्तवनमां आत्मतत्त्व शी रीते जाण्यो जाय, तेमबंधीनी विनतित्ठे, जेमा संक्षेपे परुदर्शननु स्वरूप दर्शाव्युंठे	२९१

प्रथम प्रबंधः-१	प्रस्तावना, मंगलाचरण, अने अध्यात्ममहात्म्याधिकार	४१५	पंचम प्रबंधः-	१५ कदाग्रहत्याग नामाधिकार.	४८८
				१५ योगाधिकार	४८९
	२ अध्यात्म स्वरूपाधिकार	४१८		१६ ध्यानाधिकार	५००
	३ दत्तत्याग नामाधिकार.	४१९		१७ ध्यान स्तुत्याधिकार	५११
	४ जवस्वरूप चिताधिकार	४२५	षष्ठ प्रबंधः-	१७ आत्म निश्चयाधिकार	५१४
द्वितीय प्रबंधः-५	वैराग्य सत्तयाधिकार.	४३२		१९ जैनमत स्तुत्याधिकार.	५४०
	६ वैराग्य ज्ञेयाधिकार	४३७	सप्तम प्रबंधः-	२० अनुजवाधिकार.	५४५
	७ वैराग्य विषयाधिकार	४४४		२१ सज्जन स्तुत्याधिकार	५५१
तृतीय प्रबंधः-८	ममात्वं त्यागाधिकार.	४४८		२२ सूचना.	५५६
	९ समताधिकार	४५२	८ श्रीयशोविजयजीकृत समाधिशातक.	५५७-५६१	
	१० सदनुष्ठानाधिकार.	४५६	९ श्रीयशोविजयजीकृत समताशातक.	५६१-५६६	
	११ मनःशुद्धि अधिकार	४६१	१० श्रीयशोविजयजीकृत दिक्पटचो		
चतुर्थ प्रबंधः-१२	सम्यक्त्वाधिकार	४६६	राज्ञी बोल.	५६६-५७४	
	१३ मिथ्यात्वत्याग नामाधिकार	४७३	११ श्रीचिंतामणि पार्श्वजिन स्तोत्र छंयं	५७४-५७६	

१२ श्रीवनारसीदासकृत समयसार

पद १२८

पृष्ठ ५७७-५९७

१ उपोद्घात-श्रीपार्श्वजिन, सिद्ध जगवान, साधु	१-५४	५७७-५९७
अने सम्यग्दृष्टिनी स्तुति- मिथ्या दृष्टि, आत्म- दृश्य, ग्रंथ गौरव तथा महीमा, कविसामर्थ्य अनुजव लक्षण तथा महीमा पददृश्य तथा नवतत्त्व,-एतुं वर्णन; नाम माला, ग्रंथमा कहे वानावार द्वारना नाम, मंगलाचरण नमस्कार, जगवाननी वाणीने नमस्कार, आदिपद ५४		
२ वार द्वार अधिकार वर्णन-पद	५९५	५९५-५९७
१ जीव द्वार पद	३२	५९५
२ अजीव द्वार पद	१४	५९५
३ कर्त्ताक्रियाकर्म द्वार पद	३५	६०९
४ पुण्य-पाप एकत्व कथन द्वार पद	१६	६१४
५ अध्यात्म अधिकार साये आश्रवद्वार पद	१६	६२९
६ संवर द्वार पद	११	६३६
७ निर्जराद्वार पद	६०	६४१
८ वध द्वार पद	५८	६४४
९ मोक्षद्वार पद	५३	६६५
१० सर्व विशुद्धिद्वार पद	१२८	६८७
		७०४

११ स्याद्वाद द्वार पद ४१ (अतर्गत प्रथमहीमा- नवरत्न, नपञ्च)	४७७	७३६
१२ माध्य साधक वस्तु स्वरूप द्वार पद ५२	५१८	७५०
३ श्री अमृतषत्रुघाटनी श्याखोचना, श्री बनारसी दामनी त्रिनेत्र प्रतिमानी स्तुति तथा स्वकथनी पद ए	५७१-५७९	७६५-७६७
४ षडुर्दरा गुणस्थानकम्परूप, त्रायिक सम्यक्त्वादि तथा श्रावकनी एकादश प्रतिमाना लक्षणादि पद १०८	५८०-६८७	७६७-७९४
५ प्रथम तथा प्रत्यक्त्तानी प्रशान्ति वगेरे पद ४१	६८८-७२८	७९४-७९७

॥ श्री पंचपरमेष्ठिन्यो नमः ॥

॥ अथ ॥

श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत साडात्रणसोगायानुं
स्तवन अर्थसहित प्रारंभः

॥ प्रथम अर्थ कर्तानुं मंगलाचरण ॥

पार्श्वनाथपदद्वंद्वं, नत्वा सीमंधरप्रभुम् ॥
स्तवस्य वार्त्तिकं कुर्वे, स्वपरानुग्रहाय वै ॥ १ ॥

॥ ह्वे अर्थकर्तानी सूचना ॥

एस्तवन मांहेली गायार्जना अर्थ अन्वये करी कहीशुं पण पाधरो नही कहेवाय
माटे पद आगल पाठल जोडीने पोतानी बुद्धीयें विचारी जोशो तो खरो अर्थ वेसशे.

॥ ढाल पेहेली ॥

॥ एठडिकिहाराखी ॥ ए देशी ॥

श्रीसीमंधरसाहिवआगे ॥ विनतडीएककीजे ॥
मारगशुद्धमयाकरीमुऊने ॥ मोहनमूरतिदीजेरे ॥
जिनजी, वीनतडीअवधारो ॥ १ ॥ एआंकणी ॥

अर्थ ॥ श्री के० चोत्रीशश्रतिगय अनेआठ प्रातिहार्यादिक वाह्यलक्ष्मी तथा केवल
ज्ञानादिक अर्च्यंतरलक्ष्मी तेणेकरीशुक एहवा सीमंधरनामेसाहिव तेआगलएकज शुद्ध
मार्ग उलखवारूप अर्द्धितीयत्रीनतिकरीयें ते माहुरा ऊपर मया के० कृपाकरीने शुद्ध
मार्गजे रत्नत्रयरूप मोक्षमार्ग अथवा अनेकदर्शनी धितत्यसंवादी तथा विपरीतचाप-
णकरनारा स्वदर्शनीने साचामानवा ते अशुद्धमार्गकहीयें ते सर्वउवेखीने स्याद्वादसै-
लीयें जैनमार्ग उलखवोते शुद्धमार्गकहीयेंतेशुद्धमार्गत्तेवी अनेकजव्यजीव स्वसंपदा-
जोगीथया एहवो शुद्धमार्गते हे मोहनमूरति के० बल्लभमूरति! मुऊनेदीजे के० मुऊने
यो आपो एवीनती करीयेठेयें माटे हे रागद्वेषनाजीतणहार जिनजी! तेअमारीवीन-
तीअवधारो के० केवलज्ञानेकरीजाणो ॥ १ ॥

चाखेसूत्रविरुद्धाचारे ॥ जापेसूत्रविरुद्ध ॥ एककहेअमे
मारगराखू ॥ तेकेममानुशुद्धरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ कोइकप्राणीसूत्रधी विरुद्धआचारेंचाखेते, तथा जापेके० परुपणाकरेते ते
पणसूत्रविरुद्ध, वलीओरुनेकहेगेजे अमेमार्गराखीयेतेयें, जोअमेतेयेंतोमार्गाचाखेते एह
बुजोखेते माटेहेप्रबु तेगतने अमेंशुद्ध केमकरीमानियें इहासूत्रतेशु तेखेखेते - ११ अ
ग, १२ उपाग, १० पयत्ना, ६ वेद, ४ मूलसूत्र, १ नदी, १ अनुयोगरार, एव ४५ आगम
जाणना यत 'एकारसतद्गानरस ॥ अयुवगाणिदसपयत्नाणी ॥ उठेयाचउमूला ॥ न
दीशानुउगपणयाला ॥ १ ॥ तथा तेनी जाण्य, चूर्णि, निर्युक्ति, वृत्ति अने मूलसूत्र
ए पचागीने सम्मतजे पूर्वाचार्यप्रणीत धर्मरत्नादि प्रकरण तथा जे नंदीसूत्रगतपयत्न
अने हरीजडसूरि उमास्वातिमाचक प्रमुखकृतग्रथादिक ते सर्वसूत्रमांहेजथावे, के
मके कुर्निहापण्यातेवासे सूत्रप्रसख्याहता ते मांहे जेटला साज्ज्या ते सूत्र खरय
अने जे अर्थ साज्ज्या तेहना प्रकरण प्रमुखवाच्या तेपणसूत्रानुजायी होवाथी सूत्रज
पहीय तो तेथीविरुद्धकरेते तथा घोखे ते तेगने शुद्धकेममानु ॥ १ ॥

आलपनकूटादेसाडी ॥ मुगधलोकरुनेपाटे ॥ आणाजंग
तिलरुतेमाडू ॥ आपेआपनिह्लांफेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ह्ये ते विपरीतचावता कोइककहेशे जे आमकाचालोठो तेहने पाठोजव
व आपता कृडा के० गोटाआलपनदेगाडे जे आपचमकाखे सधषणधृतिप्रमुखपूर्व पु
रुपनेहपाहिहाते एमरुहिने मुगध के० मूर्धलोकरुने पाटे के० अज्ञानमार्गेपाटे
एहवापुरय ते आपा के० जिनाहा तेहनोजेजग तडूपजेकासुतिलक तेपोतानेकपाटे
पापते पटये निताज्ञाक्षोपते तंगरेकोइकमोह्यो जे आहाजगनुदूपणदीधुतेसरु पण
सर्वथा विधितो कोरे करीशरे नही ॥ ३ ॥

प्रिप्रिजोताकलियुगमाद्देये ॥ तिरयनोउवेद ॥ जिमचाले
निमचलपेजइयें ॥ एहधरेमतिजेदरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अनेविधिजोतानो कलियुग के० पाचमोआरो जेने अन्वतिर्यो कलीयुगकहेते अने
जेन पाचमोआरोकहेते ते कलियुगमातीयनोउवेदयाय केमके तमे अविधिनीनोनाकहो
वेअने विरियेनोयादनही तेथी तीयंविठेदजाय माटेजेमचाये तेम चलाव्याजेयें पटखेऊ
रु। कणाचिदीदरीदेंनदीं नरनगरमचजाप्रियें परीते कोइरु पोतानी मतिनोजेदधरेते ॥४॥

इमजापितेमारगलोपे ॥ नृत्रक्रियामविपीसी ॥ आचरणाम्
धीआचरियं ॥ जोइयोगनीवीसरि ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ गृहवांचनबोलीने जेविधिमागेनेलोपेते तंप्राणीयंनृत्रक्रियासर्व पीसी के० इ
लीनास्त्री तेमाटे आचरणके० क्रियातेशुरुआदरीयं तेथ्रीइरीजइनूरीयं योगनीवीसत्री
सीकरेलीठे तेमाहेलीसत्तर्मीवीनीमाहेकपुंठे. यतः ॥ तिष्ठस्मद्युधेआइ ॥ विणालंबणंज
स्तपमेव ॥ नुक्तकिरियाइनामो ॥ एस्तोअसमंजस्तविहाणो ॥ १ ॥ ५ ॥

पंचमंआरेजिमविपमारे ॥ अविधिदोपतिमलागे ॥ इमउपदेश
पदादिकदेखी ॥ विधिरसिउजनजागेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पांचमाथारामांहेजेमविपमारेठे तेमपांचमाथारामांहे अविधिदोपणलागेते
एटलेएजावजे पांचमाथारामांपांचविपकाठे तेपणजीवने अस्त्यप्रवृत्तिनाहेतुठे. यतः ॥
१ इस्तम २ हुंसा सप्पिणि ॥ ३ दाहिणपासंमि ४ जासगहजोउं ॥ ५ तहकण्हपस्की
जीवा ॥ पंचविमंपंचमेश्वरए ॥ १ ॥ एगाथास्यणासीत्तरीनीठे एजिमपांचविपक्यां ते
मारेठे तिमपांचमंआरे जेश्वविधि दोपलागे तेपणमारेजठे अथवा चोथेआरे जिमविप
खाधुंमारे तेम पांचमेश्वारेपण विपखाधुंमारे; तेमजश्वविधिदोपण जेम चोथाथारामांहे
लागे तेमपांचमंआरेपणलागे. यतः “ मारेइविसंजुतं ॥ जहाचउठारएतहाइसमंमि ॥
तहअविहिदोपजणीउं ॥ धम्मोवियडुग्गइहेज ॥ १ ॥ इतिहितोपदेशमालायां” एमउ-
पदेशपदादिकग्रंथमांहेपाठदेखीने विधिनोरसियो जनके० लोकहोयते जागेके० विधि
करवानेसावधानथाय ॥ ६ ॥

कोइकहेजिमबहुजनचाले ॥ तिमचलियेंसीचर्चा ॥ मारगमहा
जनचालेजाप्यो ॥ तेहमांलहीयेंअर्चारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बढीकेटलाकतोएमकहेठे के जेमबहुजनके० घणालोकचाले तेरीतेचालीयें
केमके जेघणाकरताहसे तेरुहुंजकरताहसे तोजाजीचर्चासीकरोतो अमंपोतानीमतियें
करताहइये तोजलेचर्चाकरो कारणके मार्गतोतेहनेजकहीयें के जेमागें महाजनके० म-
होटालोकना समुदायचालेठे तेहनीचाले चालीए तेनेमार्गकहीयें इम जाप्योके० ग्रंथमांहे
कहोठे. यतः ॥ महाजनोयेनगतः संपथाइति ॥ तोतेमहाजननीचालेंचालतांथकां लहीये
के० पामीयें अर्चाके० पूजा इति ॥ ७ ॥

एपणवोलमृषामनधरीयें ॥ बहुजनमतआदरतां ॥ वेहनआवे
बहुलअनारय ॥ मिथ्यामतमांफिरतारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ इचेउत्तरआपेठे के एत्रोलजेरुह्यो तेपणमृपाके० जूरो चित्तमाहिंधारीयें ते हनोहेतुकहेठे पटले बहुजनमतथादरताके० घणालोकनोमतथादरता तो बहुलथनारयके० घणाजनतोअनार्येठे तेह्नो वेहके० पारपामीयेनही मिथ्यामतमाहेफिरताके० अनार्येठे तेसर्वमिथ्यामिते माटे तेमाहेजमतापारनपामीयें इतिचात्र ॥ ७ ॥

योमाप्रार्थअनारयजनथी ॥ जैनप्रार्थमांथोमा ॥ तेमापणपरि
एतजनयोडा ॥ श्रमणअलपवहुमोडारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ए॥

अर्थ ॥ थोडाप्रार्थअनारयजनथीके० अनार्यलोकथी आर्यलोकथोडाठे केमके घ-
त्रीसहजारदेशमाहें आर्यदेशतोसाडीपचवीसजठे तेवलीआर्यदेशमापण जैननामध-
रावे एहवालोकथोडाठे वलीजैननामधरावे तेमाहेपण परिणतके० जैनवासनायेपरिण-
म्याहोय एहवाश्रद्धावंत स्याद्वादसेलीनाजाणथोडा वलीतेपरिणतजनमाहेपण श्रमण
के० मुनीराज तेअलपके० घणाथोडा अने घहुमोडाके० मात्र मस्तकमुंडनकराव्यु पण
युणत्रिनाना एहवालोक बहुजाणवा ॥ ए ॥

जजवाहुगुरुवदनवचनए ॥ आवश्यकमालहिये ॥ आणागु
धमहाजनजाणी ॥ तेहनीसगेरहियेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जजवाहुस्वामीनामुखनुं एवश्यमाणवचनठे ते आवश्यकसूत्रमाहेंकथुतेति
हांथी लहियेंके० पामीये जे आझाशुद्धतेहिज महाजन पटलें जिनाझापलेतेहिज
सघएहबुजाणीने तेना महाजननीपासे वसीयें गाथा ॥ 'एगोयसाहुपगो, यसाहुणीसाव
उंसहीना, आणायुत्तोसधो, सेसोपुणअदिसघाठ' ॥ १ ॥ इतिआवश्यक वचनात् १०

अज्ञानीनिवहोवेमहाजन ॥ जोपणचलवेटोलुं ॥ धर्मदासग
णिवचनविचारी ॥ मननविकीजेजोडुरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ पणजेअज्ञानीनोसमुदायहोय अने जो ते टोलु के० गठनेचलावे तोहेपण
तेहने महाजन न कहीयें एहबु धर्मदासगणीनु वचनविचारीने मनने जोडूनकरीयें
पटले अज्ञाने धमाधम न करीयें यत "जजयइश्रीयष्टो" इतिवचनात् ॥ ११ ॥

अज्ञानीनिजठटेचाले ॥ तसनिश्रायेविहारी ॥ अज्ञानीजो
गठनेचलवे ॥ तेतोअनतससारीरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेअज्ञानीपुरुष ते निजठटेके० पोताना अज्ञिप्रायेंचाले तथा ते अज्ञानीनी
निश्राये जे विहारीके० विचरेतेपण अज्ञानीजहोय तो एह्यो अज्ञानी अगीतार्थ थको

जे गवनेचलावे तेतोअनंतसंसारी जाणवो. यतः॥जंजयइअग्गियवो ॥ जंच अग्गियवंनि
स्सियोजयई, वटावेइयगठं, अणंतसंसारउंहोई ॥ इत्युपदेशमाळायां ॥ १२ ॥

खंरुखंरुपंनितजेहोवे ॥ तेनविकहीयेनाणी ॥ निश्चितसमय
लहेतेनाणी ॥ संमतिनीसहिनाणीरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ जे खंरुखंरुपंनितके० ग्रंथग्रंथमांहेची थोकीथोकी वातसीखीने पंनितपणुंजेह-
नेहोय तेपुरुपनेज्ञानीनकहीयें, यतः “जोसुत्तमवमुजयं, समहीजंतेगुरुकम्मविहिणो ॥ नो-
जन्नईसोनाणी; अरुमयघाणमूढमणो” ॥१॥ इति श्रावश्यकमाहाजाण्ये माटे निश्चितसम-
य के० निश्चेंसिद्धांतनीवातने लहे के० जाणे ते नाणी के० ज्ञानीकहीयें एटले गुरुकमागत
निश्चयव्यवहारसहीत स्याद्दादसेलीयें ज्ञानधयुं होय ते सिद्धांत निश्चित ज्ञानकहियें ए-
वात संमतिनीके० संमतितर्कशास्त्रनी सहिनाणी के० नीसानी ठे. गाथा ॥ “जोनिव्वयसम-
यन्नू ॥ सबवहारसमयमासज्जं ॥ गुरुपारतंतलरुद्ध; नयनि उणोगाहणाकुसलो” इति ॥१३॥

जिमजिमवहुश्रुतवहुजनसंमत ॥ बहुशिष्येपरवरिळं ॥ तिमतिम
जिनशासननोवयरी ॥ जोनविनिश्चयदरीउंरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ जिमजिम बहुश्रुतके० घणोजण्यो अने बहुजनसंमतके० घणालोकने मान
वायोग्यथयो वलीबहुशिष्येपरवरिळंके० घणाचेखाचांटिकस्यां तिमतिम जिनशासननो
वयरीके० सिद्धांतनोशत्रुजाणवो जो निश्चयज्ञाननो दरिळं के० समुद्रनहोय तो, अने
जे निश्चेंज्ञानीहोय तेहनेतोसर्वलेखेठे, यडुकं ॥ ऊहऊहवहुसुअसमळं ॥ सीसगुण
संपरिबुडोय ॥ अविणीठिठंअसमए ॥ तहतहसिद्धंतपनिणीठं ॥ इत्युपदेशमाळायां
तथा पंचवस्तुकेपिच ॥ १४ ॥

कोईकहेलोचादिककष्टे ॥ मारगजिद्दावृत्ति ॥ तेमिथ्यानवि
मारगहोवे ॥ जनमननीअनुवृत्तिरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ केटलाएकतोएमजकहेठे जे लोचादिककष्टेके० लोचकराववा उघाडेपगे
तथा उघाडेमाथें हिंडवुं इत्यादिककष्टकरवेकरीने मारगके० मुनीमारगजाणवो वली नि
ह्यायें वृत्तिके० आजीविकाकरवी ते मार्गठे एहवुंजेकहेठे तेमिथ्याके० खोडुंकहेठे ए
रीते मार्गनहोय केमके आत्मार्थविना जनमननीअनुवृत्तिके० लोकनामननीअनुजायी
यें प्रवर्त्तांमार्गनहोय इतिज्ञाव. गाथा ॥ “कठंकरेइतिव्वं ॥ धम्मंधारेइज्जाणाणुंविच्चीए ॥
सोपवयणमगस्त ॥ वेरीज्जुळअहातंदो ” ॥ १ ॥ २५ ॥

जोकप्रेमुनिमारगपावे ॥ बलदथाएतोसारो ॥ जारवहेजेता
वडेजमतो ॥ खमतोगाढप्रहारोरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जोपरीते प्रभुनीआज्ञाविना कष्टकरतां मुनीनोमारग पामे तो तीर्थच बलद
तथा ऊपलक्षणधी बीजा ढोर पण लक्ष्यं तेढोरज साराके० जलाथाय केमके बलदक
पर जेटलोजार जरीये तेटलो सुखेडुखेपणवहे निरवाहकरे वली तागडेके० तडकेजम
तोथको गाढके० आकरा कोरडा प्रोणा प्रमुखनाप्रहारने खमतोके० सहनकरेठे ॥ १६ ॥

लहेपापअनुबंधीपापें ॥ बलहरणीजनजिद्धा ॥ पूरवजवत्र
तखडनफलए ॥ पंचवस्तुनीगिद्धारे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ माटेतेप्राणी वर्त्तमानकालेंपण अशुज अनेअनागतकालेपणअशुज तेपापा
नुवधीपापकहीयें तेणेकरीने लहेके० पामे घटाहरणीके० वीर्यनेदृणे एहवी जनजिद्धा
के० लोकनीजिद्धापामे एटलेसंयमयोगसाधीनशके तेवबलहरणीजिद्धाकहीयें एपूरवज
वके० पाठलाचवें वृत्तलडनकख्याहोय तेहनाफलठे तेपापानुवधीपापें बलहरणीजिद्धा
पामे एमपचवस्तुप्रथ श्रीहरीजडसूरीकृतते तेमाहेक्युठे गाथा ॥ “चारित्तविहि
णस्त ॥ अजसगयस्तअकब्रुसजास्त ॥ आणाणिणोयजापुण ॥ सापडिसिद्धाजिनव
रेहि” ॥ १ ॥ “जिखअडतिआर ॥ जसगयाअपरिसुद्धपरिणामा ॥ दीणा
ससारफल ॥ पावाउक्तमेयनु” ॥ २ ॥ इसिकावणसुहणी ॥ वाडीयाजेहिंडुख
गहणमि ॥ मायाएकेइपाणी ॥ तेसिएयारिसचहोई ॥ ३ ॥ चेइजणघरवास ॥ तस्त
फलचेवमहापरतता ॥ नगिहिनयपवइया ॥ ससारपवट्टगाजणिया ॥ ४ ॥ १७ ॥

कोइकहे अमें लिंगे तरसु ॥ जैनलिंगठे चारु ॥ तेमिथ्यानविगु
णविणु तरियें ॥ जुजविणनतरे तारुरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवे कोइकदेशेजे इव्यलिंगतेहिजप्रमाणठे एटले लिंगजेउंगोमुहपतितेधी
तरीससार पारपामीसु केमकेजेननोलिंगते वारु के० सुदरठे तेनेगुरुउत्तरकहेठेके तेमि
थ्या के० खोटुठे कारणके गुणविना एकब्रुमात्रलिंगधारणकरेधी तरायनही तेहनोह
ष्टांत - जेम तारुपुरुपतेजुजाविनानदिप्रमुखतरीशकेनही ॥ यडुक्त ॥ वदनावइयके ॥
शिष्यवचन ॥ “सुविहियडुनिहीयवा ॥ नाहजाणामियखुठउमठो ॥ लिंगतुपूययामि ॥
तिगरण सुद्धेण जावेण” ॥ १ ॥ प्रत्युत्तर ॥ माहकउतेलिंगपमाण ॥ वदाहि निन्हपतुमे
सवे ॥ एअवदमाणस्त ॥ लिंगमविअप्पमाणते ॥ इत्यादि ॥ १८ ॥

कुटलिंग जिमप्रगट विम्वक ॥ जाणीनमतांदोष ॥ निहंरुसजा
एनिनमतां ॥ तिमज कह्यो तसपोपरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १ए ॥

अर्थ ॥ जेम विडंबकजे नाटकीया प्रमुख तेहनो जे कुटलिंगके० खोटोवेश तेप्र-
गटपणेंजाणीनें एटखे कोइक नाटकीयो साधुनो वेपलाव्यो तेखोटो वेशठे एम जा-
णतां थकां जोतेहने नमीयेंतो दोपलागे तथा लोकहांसी प्रमुख पणकरे तेमाटे नि-
हंरुसजे प्रवचनोपघातक निरपेक्षक केवल लिंगधारी पासठादिक जाणीने तेहने
नमीयें तो तिमजके० ते पूर्वोक्त नाटकीया साधुनीपरे तसपोपके० ते दोपनोपोप कह्योठे
यहुक्तं ॥ “जहवेंलंबुगलिंग ॥ जाणंतस्सनमजह्वइदोसो ॥ निहंरुसुत्तिनाउणं ॥ वंदमाणे
धुवोदोसो” ॥ १ ॥ इति वंदनावश्यके ॥ एरीते आचार्यें लिंग अग्रमाण कथुं ॥ १ए ॥

शिष्यकहे जिमजिन प्रतिमाने ॥ जिनवर थापी नमियें ॥ साधुवेस
थापी अतिमुंदर ॥ तिम असाधुने नमियेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेवारें शिष्यबोव्यो जे जिमजिनेश्वरनी प्रतिमासांहे ज्ञानादिक गुणनथी अ-
ने तेहने तीर्थकरनी बुद्धीयें नमस्कार करतां महोटो लाज थायठे महोटीनिज्जारा थाय
ठे. यथा आवश्यके शिष्यवचनः— ॥ तिठयरगुणा पडिमा ॥ सुनठि निस्संसयं वियाणंतो
तिठयरूत्तिनमंतो ॥ सोपावईनिज्जरंचीठळं ॥ १ ॥ इति ॥ तेम अतिमुंदर एहवो सा-
धुवेस थापी असाधुने पण नमियें एटखे गुणविनानी जिमजिन प्रतिमाठे तेहने नमतां
निज्जारा थाय तेम पासठादिकमां जो साधुनो गुणनथी तोपण साधुनो वेपतोठे माटे जो
पोतानुं मनशुद्ध ठे तो तेहवाने नमतां लाज थाय कारणके लाज अथवा खोट तेतो पो-
ताना अघ्यवसाय आश्रीठे. उक्तंच ॥ लिंगजिणपन्नचं, एवनमंतस्सनिज्जारा विजला ॥
जइविगुणविपपहिणं, वंदइअप्रप्पसोहिणं ॥ १ ॥ इति शिष्यवचनं ॥ १० ॥

अजवाहु गुरु बोले प्रतिमा ॥ गुणवंति नहीडष्ट ॥ लिंगसांहेवे
वानांदीसे ॥ तेतोमानि अडष्टरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे आचार्य उत्तर आपेठे जे श्रीअजवाहुगुरु आवश्यकमां एम कहेठे के प्र-
तिमा गुणवंति नथी तेम डुष्टपण नथी माटे तेहने गुणवंति मानियें एटखे अडुष्टप-
णानो आरोग करियेंतो थाय अने लिंगसांहेतो गुण तथा दोष एवेवानां देखायठे ते
तुं हे अडुष्टके० गुणवंत जिप्यमान. इति गाथार्थ. हवे एनो ज्ञानार्थ कहेठे जे जिनप्रतिमा
सांहे गुण नथी तेम दोषपण नथी माटे पोताना अघ्यवसायनी बुद्धीयें नमतां लाज
थाय इहांकोइ कहेशेजे परिणामे लाज थायठे तेवारें प्रतिमानुं शुं काम ठे तेहने कहीयेंजे

शुरू परिणामनो हेतु ते प्रतिमाज ठे तेवारे ते कहेते जे साजुतो तेव ते पण शुरु परि
णामनो हेतुते तेहने कहेतेजुजे साधुचेप पुरुषपणुं ते प्रतिमाने परापर नगाप केमके प्रमि
भा हजारी गमे जोइयें पण सर्व गकाकार ठे सायचक्रिया नगी करती रोम निरगप क्रिया
पण नधी करती अने साधुसिंग तो कोइक स्थानकें सायग कर्म करतो देगीयं गया को
इक स्थानकें निरवथ शुरु चारित्र पाखतो देखीयं माटे परापर नगाप अने जिन
प्रतिमामांहे जिन गुणनो आरोप करीने परिणाम करतां निर्झारा गाय पण पामडा
दिकने घंदनाकरतां फोना गुणशजारीश तेवारे ते षोडशो जे धीजा रुडा साजुना गुण आ
रोप करीने प्रणाम करिणुतेहने कहेते जे निरगुणीने विषे गुणनो आरोप गाय नही अने जो
गुणनो आरोप करीये तो विपर्यास थाय अने जे विपर्यास तेतो कर्मबंधनो हेतुते तेमाटे नि
हां गुण तथा दोष नदोय तिहां आरोप थाय पण अन्यथा आरोप नयाय यदुक्तं यं रना
इयके ॥ संतातिष्ठयरगुणा ॥ तिष्ठयरेतेसिमनुश्चप्रप्प ॥ नयसायथाकिरिया ॥ इगरेमुपु
वास मणुमत्ता ॥१॥चो०॥ “जहसावथाकिरिया ॥ नञिउपडिमानुपयमियरात्रि ॥ तयनाये
नष्टीफल ॥ अहहोईअहेउयहोई” ॥२॥ आचा० कामउजयाजायो ॥ तह विकृतंअत्रिमण
विसुद्धीप ॥ तिपुणमणविसुद्धीप ॥ कारणदुतिपडिमाउ ॥३॥ जउमीवपडिमाउगुणा ॥
मुणीगुणसकप्पकारणसिंग ॥ उजयमविअधिसिंगे । नयपनिमासूनयअठि ॥ ४ ॥ नि
यमाजिणेसुअगुणा ॥ पनिमाउद्विस्सजेमणेकुणइ ॥ अगुणोउरियाणंतो ॥ कनमउमणेपु
णेकाउ ॥ ५ ॥ इत्यादि वली एहनो विचार एहत्तएत्तिथी विचारजो ॥ २१ ॥

कोइकहेजिनआगेमागी ॥ मुक्तिमारगअमेलेसु ॥ निरगुणानेप
णसाहेवतारे ॥ तसअक्तेगह्गहिसुरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ७७ ॥

र्थ ॥ हचे कोइक एम कहेते जे जिनेश्वर आगले मुक्तीमार्ग अमे मागी खेगुं
नेरगुणने पण साहेव तारशे तथा तेहनी अकिमां गह्गहिसु के० हरप पा
गाथार्थ जावार्थ तो एम ठे जे केटलाक एम कहेते आ जयमातो शक्ति
पातरे बोधिधीजनी सामग्री पामीशु त्वारे करिणु एहदुं प्रनुपासे मागी
जाव ॥ २२ ॥

ग्नपालेमूरख ॥ मागेबोधविचालें ॥ लहियेतेहकहो
बोदुपदेशमालेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ ७३ ॥

यें के० पामीयें एटले ए जाव जे कोइक वस्तु लेवा जइयें ते वस्तु जो पासे ड्रव्य होय तो जडे
अने ड्रव्य न होय तो स्पामूलेजडे. तेम आजवमांहे जो संयमादिक पाट्या होय तो आ
वतेचवें पण घोधिवीजनी सामग्री मले पण न पाट्या होय तो शेमूले पामे अर्थात् घोधि
सामग्री नज पामे. एम उपदेशमाला मध्ये कचुं ठे. यतः ॥ “लङ्घिस्त्रियंचवोहिं ॥ अकरि
तोणागयंचपठितो ॥ अन्नंदाइंचोहिं ॥ लाप्रहिसिकयरेणमुत्तेष” ॥ १ ॥ इत्युपदेशमा-
लायां आवश्यकनिर्णुक्तो तथा चतुर्विंशतिस्तवाध्ययनेपिच ॥ २३ ॥

आणापालेसाहेवतूसे ॥ सकलआपदाकापे ॥ आणाकारी
जेजनमागे ॥ तसजसलीलाआपेरे ॥ जिन० ॥ वी० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ ते माटे आहा पालतां थकां साहेव के० परमेश्वर तूटमान थाय अने
समस्त आपटाने कापे, माटे आहाकारी जे जन के० लोक ते मागे एटले आ जवमांहे
प्रजुआहा पाले ने ते प्राणी जे मागे तस के० ते प्राणीने जशनी वीला आपे एटले
प्रजु आहाथी जशलीला पामें ॥ २४ ॥ ए प्रथम ढालमांहे एम कचुं जे अमे निर्णु-
णी थकां प्रजुपासेथी मांगी वेइसुं एवुं बोलनारने शिखामण दीधी ॥ २४ ॥

॥ ढाल वीजी ॥

॥ आदर जीव क्रमागुण आदर ॥ ए देशी ॥

कोइकडेअमेगुरुथीतरसुं ॥ जिमनावाथीलोहारे ॥ तेमि
थ्यानलहेसहवासें ॥ काचपाचनीसोहारे ॥ १ ॥ श्रीसी
मंधरसाहेवसुणजो ॥ जरतखेत्रनीवातोरे ॥ लहुंदेवके
वलरनिष्णैयुगं ॥ हुंतोतुजगुणरातोरे ॥ श्रीसी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हचे वीजी ढालमां जे एम कहेठे के अमे निर्णुणी थकाज गुरुथीतरीशुं तेम-
ने शिखामण देवा संवंधी आवी वीजी ढाल ते कहेठे. कोइक तो एम कहेठे जे अमारामां
तो गुण नथी पण अमार गुरु गुणवंत ठे तो तेथीज संसार समुद्रतरी पारपामिशुं जेम ना-
वा के० जिहाज तरेठे ते मांहे लोहा के० लोखंरुना खीला जम्या होय ते पण तरेठे ए
दृष्टांते तरिशुं. यतः “संचंजपेइजणो ॥ उत्तमसंगेणउत्तमोहोइ ॥ लोहोकरुविलगो ॥
संजोगे सायरं तरई” ॥१॥ इति पाठात् ॥ तेहने उत्तर जे ए रीतना बोलनारा ते पण मिथ्या
के० खोहं कहेठे केमके सारा गुरुने सहवासे के० मात्र जेला वसवाथीज न लहे के० न
पामे, जेम काच ते पाच के० पानानी सोजा पामे नही. उक्तंच ॥ मणिरुंठतिपाटाये ॥
काचः शिरसिधार्यते ॥ परीकककरेप्राप्ते ॥ काचः काचो मणिर्मणिः ॥ १ ॥ तथा उचनि-

मिष्टा ॥ तचेवनिसेवेईपुणोपाधं पञ्चस्कमुसावाऽ ॥ मायानियडी पसंगोय ॥१॥ इत्यावस्त
 मूलपदेपन्किमणुजाप्युं ॥ पापतणुंअणकरवुरे ॥ सक्ति
 जावतणेअन्यासे ॥ तेजसअर्थवरवुरे ॥ श्रीसी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ मूलपदे के० उत्सर्गमार्गे अथवा प्रथमथी पडिकमणु जाप्यु के० क्यु
 केम कशु ठे ते कहेठे के जे पापतणु अणकरवु के० पापनु जे न करवु तेनु नाम
 पडिकमणु कहीये यत जइयपडिकमियव ॥ अथवस्तकाउणपावय कम्म ॥ तचेव
 कायवं ॥ तो होइपपडिकतो ॥१॥ इति आवश्यके पए के० उत्सर्गपदे अथवा प
 के० प्रथमथी पडिकम्या इति ते माटे सक्ति के० शक्तिमाफक जावेकरीने अन्यास करेए
 ले शक्तिजाअथी अन्यास करे ते पण जश के० जेहने अर्थे पाप अणकरवाने क्यु
 वरवु के० आदरवु एटले शक्ति अन्यास करे ते पण पठे पाप न करे इति जा
 अथवा परमार्थे जश ते मोह तेने अर्थे वरवु के० आदरवु अने कर्तातु नाम प
 जशविजय ठे ते पण सुचव्यु ॥ १८ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

॥ तुगीयागिरि शिखरसोहे ॥ ए देशी ॥

देवतुऊसिंघांतमीगे ॥ एकमनेधरिएं ॥ डुष्टआल
 वननिहाली ॥ कहेकेमतरिए ॥ देवतुऊ० ॥ १ ॥

॥ अर्थ ॥ ह्वे त्रीजी ढाल कहेठे एने वीजी ढाल साथे ए संबध ठे जे वीजी क
 खमा एम कशु के पाप न करवु ते पडिकमणु माटे त्रीजी ढालमा कहेठे के पाप की
 रीते न थाय जो हीणा आलवन न होय तो पाप न थाय ते कहेठे जे हे देव, हे
 परमानंद गिलासी, तुऊसिंघात के० ताहारुजे आगम स्याहादसैलीरूप ते मुऊने क
 त्यत मीतु लागे ठे इतिजाव ॥ ते एक मने धरिए के० एकाम चित्ते करी धरी राखी
 अने डुष्ट जे हिणा आलवन ते निहाली के० जोइने एटले कोइके कोइ कारणे कार
 विपरीत अगीकार कशु होय ते पोते धारी राखे तो ते धारीने हे सज्जन पुरुयो तन
 बहो जे केम के० केवी रीते ससारसमुझ तरीये ॥ १ ॥

डुष्टआलवनधरेजे ॥ ज्ञप्परिणामि ॥ तेहआव

अपक्रजाप्या ॥ त्यजेमुनीनामि ॥ देवतुऊ० ॥ २ ॥

॥ अर्थ ॥ माटे डुष्ट के० दूषणसहित जे अपवादें साधन होय ते जे कोइ चित्त
 परे तेनो ज्ञप्परिणामि के० सयम क्रियाथी जाग्या ठे परिणाम जेहना एहवा जे वि

मीहोय तेहने आवश्यकने विषे जाण्या के० कथा ठे केवा कथा ठे के मुनिनामि के० मुनि नामना धणी एटले जे मुनीश्वर होय ते तेवा लिंगीने त्यजे के० ठांके ॥१॥

नियतवासविहारचेईय ॥ ऋक्तिनोधंधो ॥ मूढ अ
जालाजथापे ॥ विगयपन्निंधो ॥ देव० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे छुष्टश्रावणन देखाडवामाटे छारवांधेठे ते एक नियतवास विहार के० नित्यवासविचारुं एटले नित्यवासकटपइतिजाव एकस्थानके रहेंतुं एमकेइकस्यापेठे, व्रीजो चेइयऋक्तिनोधंधो एटले चेत्यजेदेरुं तथा जिनप्रतिमा तेनी ऋक्तिनो धंधो जेकार्य व्यग्रता ते साधुनेकरवो एटलेजिनपूजादिक करवी इतिजाव; वलीव्रीजो मूढ के० मूर्ख ते अजालाजथापेके० आर्यानोलाजथापेठे एटले साध्वीवोहोरीलावे ते साधुने खपे एमथापेठे; चोथो विगयजे छुधदहीप्रमुख अने कडाविगयनेविषे पडिबंधो के० प्रतिबंध आसंग एटलेविगयनालोपि ते एमकहेठे के विगयखातां दोषनधी. यतः॥ नी-
आवासविहारं ॥ चेइयऋत्तिंचअज्जीयालाजं ॥ विगईसुअपडिबळं ॥ निहोसंचोइयार्तिंचि

कहेउग्रविहारजागा ॥ संगमआयरिळं ॥ नियतवा
सन्नजेवहुश्रुत ॥ सुणिउंगुणदरिळं ॥ देव० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवेउग्रविहाररूप छार दृष्टांतकरी देखाडेठे जेकोईक एमकहेठे के उग्र-
विहारथी थाक्यांचकां संगमआयरिळं के० संगमाचार्य नियतवासजजेके० नित्यवासी-
पणुंजज्युंठे, तेसंगमाचार्य बहुश्रुतके० ज्ञानी पुरुषहता एतुंअमे सुणिउंके० आगममां
हेसांजळ्युंठे एटले गुणसमुद्र तथाबहुश्रुत एवासंगमाचार्य नित्यवासकबुलकख्यो तेथी
अमे पण जाणीयें ठेयें जे एकठामेरहेतांदोष देखातो नधी एमकहीने नित्यवास थापे
ठे. यतः ॥ संगमथेरायरिळं ॥ सुदृतवस्सीतहेवगीयवो ॥ पेहिचागुणदोसं ॥ नियावासं-
पवन्नोळ ॥ १ ॥ इतिबंधनकनिर्मुक्तो ॥ ४ ॥

नजाणेतेशीणजंघा ॥ बलधिविरतेहो ॥ गोचरी
नाजागकटपी ॥ बहुरह्योजेहो ॥ देव० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एरीतेजेकहेठे तेनेउत्तर करेठे के जे एमकहेठे तेपुरुषनजाणेके० नधीजा
णता एटले नधी गणता जे खीणके० उतुंययुंहुतुं जंघाबलके० जंघानुंबल एटले
हिडवानी शक्ति हतीनही वली धिविरके० घडपणहुतुंएवा तेहोके० तेसंगमाचार्यहता
तथा उपलक्षणथी छुर्जिहहतो शिष्यनेविहारकराव्योहतो वलीतेअप्रतिबंधपणे रखाह

ता, तेपणगौचरीना जाग गाममाकढपीनेरह्याहता, एटळे एकघरेआहारनलेता एवोथ कोवहु रहोके० घणु एकठामेरहो जेहोके० जेसगमाचार्य ॥यत ॥ उंमसीसपवास ॥ अण्डिवधअजगमत्त च ॥ नगणतिंगाखित्ते ॥ गणतिवासनिययवासी ॥१॥ एटळे नित्यवास नकरवो इतिचाव तेसगमाचार्यनु कथानक आवश्यकसूत्रधी जाणवु ॥ ५ ॥

चैत्यपूजामुक्ति मारग ॥ साधुनेकरवी ॥ जिणे
कीधी वयरमुनिवर ॥ चैत्यवास ठवी ॥ देव ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे चैत्यपूजा के० प्रभुपूजा ते मोक्षनोमार्गते तेमाटे साधुने करवी केमके अमे नकरीयें तो एदेरासरनी सजालकोणकरे, जोमूकीदश्ये तोविष्टेदजाय तेमाटे अमे असयमअग्नीकारकस्युते तेउपरदृष्टातदेखाडेते के जिणेके० जेकारणमाटे श्रीवयरखा मीआचार्य पूजाचक्रिकरीठे चैत्यवामके० देहरानेविषे पुष्पादिक ठवीके० थापीने प्र चक्रिकिकरीठे माटे निदोपठे इतिचाव यत ॥ चश्यपूयाक्रिवयर ॥ नामीणा मुणियपुव सारेण ॥ नकयापुरियाइतया ॥ तउंमुखगसाहुण ॥१॥ इत्यावश्यके ॥ एक पुष्पादिक साव्या एटळूजदेखेते पण आवाकारणहता ते देखतानधी ॥ ६ ॥

तीर्थउन्नतिअन्यशासन ॥ मखिनताटाणे ॥ पूर्वअ
विचितपुष्पमहिमा ॥ तेहनविजाणे ॥ देव ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे तिहातो तीर्थके० जिनशासननी उन्नतिथतिहती वल्ली अन्यशासनके० अन्यतीर्थिनी मखिनताके० मेलाशकरवाने टाणेके० अवसरे तेपण पूर्वअविचितके० पूर्वेपुष्पऊनारीनेलाकख्याहता एवा फूसहता तेहनो महिमाके० महात्म्यहतुते नवी जाणेके० एहवीवातनी जेने खरनधी तेजुलेठे, एवयरस्वामीनुचरित्रआवश्यकधीजा णवु यत ॥ उंहावणापरेमि ॥ सतिठऊझावणचमछल ॥ नगणतिगणेमाणा ॥ पुव-
शियपुष्पमहिमच ॥ ५ ॥ इत्यावश्यके ॥ ७ ॥

चैत्यपूजाकरतसयत ॥ देवजोईकह्यो ॥ शुभमनेप
णमार्गनाशि ॥ महानिगीथिलह्यो ॥ देव ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ चैत्यरे० जिनप्रतिमातेनीपूजाकरतायका सयतके० उच्चखिंगीसाधुते देव जोईके० देवनाइव्यनोतोगवनारो कह्योठे, एटजेसयतनेपूजाकरता देवइव्यनीशकार-
हेनही माटेदेवइव्यनोतोगीकहीयें जिनपूजाकरु, एवापरिणामते शुभमनकहीये, पण एवीररपीकरनोथको मार्ग जे जेनमार्गतेनोनाशकरेते एटसेउन्मार्गे प्रवत्तेठे, एरीतेम
हानिशीयसूत्रमां कसुठे तथाचतसूत्र ॥ एवंचण गोयमा केइअमुणियस समयसप्रावे

उसन्नविहारीणीयवासीणो अष्ठिपरलोगपञ्चवायंसमयती इहीरससायगारवाइ सुष्ठिपरा-
 गदोसमोहाङ्कारसमीकाराइ सुपडीवञ्जोकसिए संयमसधम्मंपरम्मुहे निद्वयनित्तिसनि-
 ग्घणअकलुणनिक्रिवे पावायरणेकनिविष्ठवुद्धी एगंतेणंअइचंदरोइकूराजिग्गहिउमिठ-
 दिठीणो कयसन्नसावश्चजोगपञ्चकाण विप्पमुक्कासेससमारंज परिग्गहे तिविहेणंपडि-
 पुन्न सामाइएयदवताए नजावत्ताएनाम मेतमुंहे अणगारे महवयधारीसमयाणविजत्ताणं
 एवंमन्नमाणेसवहाउमग्गं पवत्तंतितहाकिल अम्महे अरहंताणं जगवंताणं गंधमद्वयं
 दीवसमश्चणोवलेवणे विचित्तवत्थवद्धीधूवाइ एहि पूयासकारेहिं अणुदीय अमज्जवणं
 पकुवाणा तिठ्ठपणंकरेमो तंचणोणं तहति गोयम्मासमणुजाणेइसा सेजयवंकेणं-
 अठ्ठेणं एवंवुच्चइजहाणं तंचणोणं तहतिसमणुजाणिचा गोयमानियठाणुसारेणं असं-
 यमवाहुल्लेणं चयूलकंमासयं थूलकंमासवाओय अचवस्तायं पकुचाथूलोयरसूहासूह
 कम्मपयडिवंधोसवसावद्यविरयाणंचवयजंगो वएजंगेणंच आणाईकम्मो आणाईक-
 म्मेणंतु उमग्गगामित्तं उमग्गगामितेणंच समग्गपद्धोयणं उमग्गीपवत्तणं समग्गीविप्प-
 लोयणेणंच मईणंमहत्तिआसायणा तउंअणंत संसारोहिउणंएएणं अठ्ठेणंगोयम्माणो-
 णंतं तहतिसमणुजाणिचा ॥ इत्यादिकमहानिशीयेतृतीयाध्ययने अथवा महानिशी-
 येपंचमाध्ययनेपणपाठे ॥यथा॥ सेजयवंजेणंकेई साहुवा साहूणीवा निग्गंथे अणगारे
 इद्वयंकुद्यासेणंकिमात्ताविद्या गोयम्मा जेणं केईसाहूवासाहूणीवा निग्गंथे अणगारे
 इद्वत्यंकुद्यासेणं अजएवा देवजोएइवादेवच्चगेईवाजावण उमग्गपयईएवापुरुज्जियसी-
 लेईवाकुसीदेईवाआलवेद्या ॥ इत्यादि ॥ ७ ॥

पुष्टकारणविनामुनिनवि ॥ डव्यअधिकारी ॥ चैत्य
 पूजायेंनपामे ॥ फलअनधिकारी ॥ देव ॥ ए ॥

अर्थ ॥ माटे कोइशासननोउद्योतप्रमुख मोहोटापुष्टकारणविना मुनीश्वरते डव्यअ-
 धिकारीके० डव्यस्तवनाअधिकारी नविके० नहोय जेकारणमाटे चैत्यपूजाकरतांसर्वफ-
 लनपामे केमके अनधिकारीके० जेहनोजेहनेअधिकारनही अनेते करतेतो तेहनं फल
 नपामे अन्यथा अधिकारीनोफलपामे. यतः ॥ अकसिणपवत्तगाणं ॥ विरयाविरयाणएस-
 खजुजुत्तो ॥ संसारपयणुकरणे ॥ इद्वयपकूवदिठंतो ॥१॥ इतिवचनात् ॥ तेमाटेमुनिने
 नकरवी ॥ कसीणसंयमविठंपुफ्फाइयंनइत्ति ॥ इतिवचनात् ॥ अनेवयरस्वामीतो कारणे
 प्रवर्त्या माटे तेने तो पूजा फलवंतजठे ॥ ए ॥

मार्गअग्निपुत्तअज्जा ॥ लाजधीजागा ॥ कहे
 निजलाजंअतृता ॥ गोचरीजागा ॥ देव ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कोइकप्राणी निजलाजेअतृप्ताके० पोतानेलाजे अतृप्तयका तथा अज्ञा
 लाजथीलागाके० आर्यानि लाजे लग्गठेअरुठे वली गोचरीजागाके० गोचरीनाथाउ
 मुठे तेहने कोइकप्रेरणकरेजे आर्यानोआण्यो आहारकिमकरोठो ते वारे एमकहेजे
 मार्गअन्नियपुत्तके० अर्णिकापुत्रनेमागें पटले ए जावजे अर्णिकापुत्रंसाध्रीनोआण्यो
 आहारलीधोठे तेमागें अमेपणलड्येठेयें, जोदोपहोयतो तेअरणीकापुत्रकेमलीये, मां
 आर्यानो आण्योआहारनिर्दोपठे, परवचनथावश्यके ॥यत ॥ अज्ञियलाजेगिद्धा ॥ सप
 णलाजेणजेअसतुठा ॥ जिस्कायरियाजगा ॥ अन्नियपुत्तचवडसति ॥ १ ॥ १० ॥

नजाणेगतशिष्यअवमे ॥ विविरवलहीणो ॥ सुगुण
 परिचितसयतिकृत ॥ पिंडविधिहीणो ॥ देव० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजेएमकहेठे तेहनेउपकोदेतासहुनेऊपदेशदेठे के जे अरणीकापुत्रनो
 दृष्टात थापेठेते नजाणेके० नथीजाणता जे तेअरणीकापुत्र आर्यानोआण्योआहारदेता
 पण केजाहता जे गतशिष्यके० शिष्यनोसमुदायपासेनहतो वली अवमेके० डुकाइ
 दतो पटले एजावजे डुकाल जाणी शिष्यनेविहार कराड्यो हतो वली पोतानीपण
 थिरिके० वृद्धाउस्याहती तथा वलहीणोके० शक्तिहीणहता, गोचरीयेंफरजाने अत
 मयंहता तथाआर्यांजेपुष्पचूगानामेसाध्री तेपण जलागुणनीपरिचयमानहती तेसय
 तिके० साध्री तेणेकृतके० कख्यो पटले आण्यो एजो जे पिके० आहारतेवली विधिके०
 रिपिसहित हीणोके० लीधोठे, तेकारणतोकोइगणतानथी अने केउख आर्यांलाज गवेपे
 ठे यत ॥ अन्नियपुत्तायरिठं ॥ जत्तपाणचपुष्पचूलाण ॥ उरणिचुजतो तेणेजवेषअत
 पटो ॥ १ ॥ गयमीमगणठंमे निस्कायरियाअपखलेथेर नगणतिसहापिसडा अज्ञियलाज
 गवेसतो ॥ १ ॥ तो सहायिके० सखाइशिष्यादिकठतापण शठमूर्ख एमकहेठे इतिजाव ॥ ११ ॥

विगयलेवीनित्यसूजे ॥ लष्टपुष्टजणे ॥ अन्यथा
 किमदोपएहनो ॥ उदायननगणे ॥ देव० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ह्वे केइक एमकहेठे जे विगयमाररी निरतरकल्पे एमपोते लष्टपुष्टयका
 पापेके० कहेठे, पटले निरतरविगय वातरतादोपनथी एजुनोखनारने कोइक रूडा
 साधु उपको थापे केनाठं विगयतो साधुने निरतरलेवीकल्पेनही यत ॥ विगई विग
 ईनीयो ॥ विगईगयजोठउजईमाहु ॥ विगतीविगतीसहागा ॥ विगतीनीगतीयखा
 नें ॥ ॥ इतिवचनात् ॥ एमकहे तेहनेपात्रो आनीरीतेठतरथापे जे अन्यथाके० जो
 विगयवावरना दोपहोयतो तेउदायनराजगधीयें केमगण्योनही पटलेएजाव जे विग

यत्नेतांदोपहोयतो उदायनरूपिष्यं केमवावरीहृती. यतः॥ जत्तंवापाणंवा जुतृणंलावलवि
यमविमुद्धं ॥ तोअवज्जपडिठत्तं ॥ उदायनरिसिववईसंति ॥१॥ इत्यावश्यकं ॥ १२ ॥

उदायनराजर्पितनुनवि ॥ सीतलुद्धसदे ॥ तेह
त्रजमांविगयसेवे ॥ सुंतेनलदे ॥ देव० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ह्वे उत्तरकहेठे जे उदायनराजरूपीना तनुके० शरीरनेविषे शीतके० टाहुं
अने लुद्धके० लुखुं तेनविके० नथी सदेवातुं एटले राजवीथकां दिहालीधीठे अने
रोगीदशरीरठे तेमाटे सहननधीथातुं इतिजाव. माटे उदायनरूपिष्यं त्रजमांके० श्रीगो-
कुलमां विगयवावरीठे एह्वुं विगयवावरवानुंकारणते मूढ नलहेके० शुंनथी जाणता
ए के कोइकारणेविगयवावरी एटले ते थोतुंखेइने पोते वावरनार उजमालथायठे. यतः॥
सीयललुक्काणुचीवं ॥ वएमुविगईगएणजावित्तं ॥ ह्छाविज्जणंतिसढा ॥ किमासिज्जहा-
यणोनमुणी ॥ एकथारुंसर्व थावश्यकवृद्धत्तियं वंदनावश्यकेठे ॥ १३ ॥

लोकआलंबनेजरिठं ॥ जनअसंयतने ॥ तेह
जगमांकांइदेखे ॥ धरेतेहमने ॥ देव० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एम लोकके० मनुष्यलोकतो आलंबनेजखोठे. वाल, वृद्ध. सूत्र, अर्थ, प्रव्या-
दिक आपद प्रमुख आलंबनकरे. जेमहुंवालकहुं, अथवावृद्धहुं तेमज सूत्रजणुंहुं, अर्थ-
जणुंहुं, आप्रव्यदोहियुंठे अथवाआक्षेत्रनानुंठे हमणाहुंनिहादिकठे तथाहुं आजा-
रीहुं इत्यादिकनिश्रापदकरीने पठेआलंबनखोले. यतः ॥ सुचछवालबुढे असहुंदवाइआ-
वइथोय ॥ निस्साणपयंकाठं ॥ संघरमाणावित्तीयंति ॥ १ ॥ इत्यावश्यकंएमअसंयतने
आलंबनेजेजखोठे तेह्वाअथलायेंचालवानीइहाकरनारजननेआलंबनघणाठे तेप्राणी
जगतमां जेकांइ नियतवासादिकदेखेते मनेके० मनमांहे धरेके० धारीराखे, अनेकोइपुठे
त्यारेतेहट्टांतदेखाडे इतिजाव.॥यतः॥ आलंबवणाणलोगो॥जरिथोजीवस्तअज्जउकामस्त
॥जंजंपिठईलोए ॥ तंतंआलंबवणंकुणइ ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ १४ ॥

शिथिलआलंबनगहेमुनी ॥ मंदसंवेगी ॥ संयता
लंबनमुजसगुण ॥ तीव्रसंवेगी ॥ देव० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेजे मंदसंवेगीके० अल्पसंवेगवंतमुनिहोय तेशिथिलविहारीना थोठां
खेठे जेममथुरामां मंगुआचार्य सुगालमां पण एकठामेरहा प्रतिबंधतज्योनही पासत्याथ-
या तेमाटे एमकरतांपण प्रभुयेंधर्मदीठो एमजणावठे ॥ गाथा ॥ जेजठजयाजइया बहुसु-
आचरणं करपप्रहा॥जंतेसमायरंति॥आलंबवणं मंदसहाणं ॥ इत्यावश्यकं तथा तीव्रसंवेगी

जिप्रा कुसीखेणेए सेजयव किंजासाए विजासाए कुसीलत्तनवइ गोयमाजवइसेजयवं
जइएवं ताधम्मदेसणनकायव गोयमा सावज्जाणच द्याण वयणाणंजोनजाणइ विसेस
बुजुपि तस्सनसमकिमगपुणदेशणकाज इत्तिमहानिशीथे ॥ ६ ॥

जनमेलननीनहीईहा ॥ मुनिजापेमारगनीरीहा ॥
जोवहुजनसुणवाअ्यावे ॥ तोलाजधर्मनोपावे ॥७॥

अर्थ ॥ जनमेलनके० लोकजेलाकरवानी नहीईहाके० इघातोतथी पणधर्मनी प्राप्ति
जाणीने छोकआधीवेसेठे तेनेमुनीश्वर जैनमार्गजापे पणनिरीहाके० आशारहितयकाक
हे पणकोडीमात्रनीआशानराखे अनेयशतथा माननी इघानराखे एरीतेधर्मदेशनादेता
कदाचित् घणा लोक साजलवाअ्यावे तोधर्मनोलाजघणोथाय घणालोक धर्मपामे स
सारतरे ॥ ७ ॥

तेहनेजोमारगनजापे ॥ तोअतरायफलचाखे ॥
मुनिशक्तिवतीनविगोपे ॥ वारेतेहनेश्रुतकोपे ॥७॥

अर्थ ॥ तथा जेसोकधर्मसाजलवाअ्याव्या तेहनेधर्ममारग नजापेके० नसजलावे तो
ते मुनिये ज्ञाननोअतरायकर्यो तथा विघ्न कखु तेहनाफल चाखेके० जोगवे एटखे
ज्ञानावरणीकर्मजाघे ॥ गाथा ॥ अन्नाणीनरफाणकरेइ ॥ जोतस्सहोइषावफल ॥ नाणी
पिजोनजासइ ॥ सोखहणनाणविग्घखु ॥ १ ॥ इतिहितोपदेशमालाया ॥ तेमाटेमुनिमा
जोदेशनाथापयानी वतिशक्तिहोय तोगोपवेनही अथवा देशनाथापतोयको थके
नही तथा धर्मदेशनादेतायकाने जे वारेठे नाकहेठे तेप्राणीने श्रुतकोपेके० जगतरें
ज्ञानावरणीशांघ्युहोय ते उदययाय अज्ञानपणुथावे एटखे श्रुतकोप्यु ॥ ७ ॥

नपिनिंदामारगकहेता ॥ समपरिणामेंगहगहता ॥
मुनिअइचरितमनरगे ॥ जोईलीजेवीजेअग्ने ॥८॥

अर्थ ॥ षट्शेशुद्धमार्गइहेतानिंदानथी केमके देशनातेज्ञाननोहेतुठे समपरिणा-
मेंके० रागद्वेपरहितपणे षट्खेकोइजररागद्वेपनकरे अनेकोइनु नामखेइ तेनाअवर
पवाद नयोअे एगीठे गदगहताके० हंपेपामीजापे एमथाइकुमारनुचरित्र वीजुथ
गंधीपुगडागमूत्रना नीनाश्रुतम्यदे वडाअ्यायने जोइखेजो ॥ यथा ॥ इमवयततुम
पाटकुर ॥ पावाट्ठो गरिहमिमवमेउ ॥ पावाट्ठो पुढोपुढोकिट्टयता॥सयसयदिही करे

तिपाठ ॥ १ ॥ तश्चन्नमन्नस्सगरहमाणा ॥ अस्कंतिउसमणामाहणाय ॥ सतोय अन्नी-
असतो अन्नन्नी ॥ गरहामोदिठ्ठीनगरहामो किंचि ॥ २ ॥ नकिंचि रूवेणमन्निधार-
यामो ॥ सदिष्ठिमगंगुकरेमिपाठ इत्यादिकअधिकार मननेरंगेकरीनेजोजो ॥ ए ॥

कोईजापेंनवीसमजावो ॥ श्रावकनेगूढाजावो ॥

तेजुठकहाल-छा ॥ श्रावकसूत्रंगद्वियछा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वलीकोइकएमकहेठे जे श्रावकने गूढाजावोके० सूद्धमअर्थशुंसमजावो ठो
एनहीसमजावो जोतमेसमजावशोतो सर्वनेपूठताफरशे सामाआपणांठिउजोशे एवी
रीते जेकहेठे तेजुठुंकहेठे केमके श्रावकनेतो श्रीजगवतिसूत्रमध्येलछा, गद्वियछा,
पुढीयछा, अजिगयछा, विणिष्ठियछा इत्यादिकपाठकहोते माटेजोश्रावकनेगूढअर्थन-
समजाव्याहोय तोएपाठकेमकहोते इतिजाव ॥ १० ॥

कहेकोईनवीसिजोमी ॥ श्रुतमांनहीकाईखोमी ॥ तेमि

श्याउ-धतजावा ॥ श्रुतजलधिप्रवेशनावा ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वलीकेटलाक असमंजस एमवोलेठे के नवीसीजोडीके० नवाग्रंथ अथवा
स्तवन सझाय जोरुवाजुं शुंकामठे केमके श्रुतके० सिद्धांतमांतोकांइखोरुनथी एटले
सिद्धांतमांठे तेकरतांतमे अधिकशुंकहेशो एवुंकहेठे तेपण मिथ्याके० खोडुं कहेठे
कारणके सिद्धांतमांथी ऊरुरीनेजेग्रंथकखाठे तेजावठे ते श्रुतजलधिके० श्रुतरूपस-
मुद्धमां प्रवेशकरवाने नावासरिखाठे एटलेसमुद्धमां जोनावाहोय तोप्रवेशशाय तेमज
सिद्धांतरूपसमुद्धमांपण जो एग्रंथप्रकरणरूपीनावडांहोय तोजप्रवेशशाय ॥ ११ ॥

पूरवसूरीयेकीधी ॥ तेणेजोनविकरवीसिद्धी ॥

तोसर्वेकीधोधर्म ॥ नवीकरवोजोयोमर्म ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एवुंसांजली वली प्रतिवादीबोल्याके तो पूर्वाचार्येजे जोडीकीधीठे तेहज
जणो तेणेके० तेमाटे जोनवीकरवीसिद्धिके० नवीजोमीनकरवी एमवातसिद्धयई
एटलेनवाप्रकरणप्रमुखजोडवानही एमसिद्धयशुं एवुंवलनारने उत्तरकहेठेके तो पू-
र्वेसर्वउत्तमजीबोथया तेणेसर्वेधर्मकखाठे तेमाटे तमेवलीधर्म शुंकरवाकरोठो, तमने
पणनकरवो केमके पूर्वाचार्येजोडीकरीठे माटेआपणेनकरवी तोपूर्वेधर्मपणघणाजी-
वेकखोठे माटेआपणेनकरवो ए मर्मके० एजाव ॥ १२ ॥

पूरवबुधनेवहुमाने ॥ निजशक्तिमारगग्याने ॥ गुरु

कुलवासीनेजोडी ॥ युगतिएहमांनहीखोडी ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ माटे जोग्रथनोजोडनार आबोधनेनवाग्रथजोडे तोतेमाकांशदोपनची
 पूर्वबुधनेप्रदुमानेके० पूर्वपडितगीतार्थथया तेदनुप्रदुमानकरेजेपूर्वाचार्यश्रागलेंहुते शा
 हीसाजमांतु पणतेनुवचनसडेनहीतथापोतानी शक्तिप्रमाणेयोजनाकरे पण अधिकयो
 जनानकरे जोअधिकयोजनाकरे तोकोशकठेकाणेरुद्रुआवीजाय माटे शक्तिप्रमाणे
 जोडे वलीमार्गग्यानेके० जैनमार्गनुंज्ञानचोखुनिर्मलहोयतोजोडे वली गुरुकुलवासीहोय
 तेसप्रदायशुरूजाणे तेवारस्यथार्थजोडाय एवापुरुपेजोडवु युक्त घटमानते पद
 मांकाश्रुतीके० हापीनथी ॥ १३ ॥

एमश्रुतनोनहीउठेद ॥ एतोएकदेशनोजेद ॥

एअर्थमुणित्हासैं ॥ नविवरतेश्रुतअन्यासे ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एरीते नरीजोडीकरता श्रुतज्ञाननो उधेदनचीथातो पणश्रुतवृद्धियायते
 एतोएकदेशनेवठे पटखे ग्रथनामेजेदते पण आत्यतिकनेदनची वली एग्रथनोजे अ
 र्थके० जायते उहासैंके० ह्ये साजलीने जव्यप्राणीते श्रुतज्ञानजणवाना अन्यासमा
 यत्तं केमते तेदनामनमांहे एमउपजेके आग्रथमा आटलीवातकहीठे तो सिद्धातमा
 नोपपासुदनामकहादशे तेसारुधारेजणवानो अन्यासकरे माटेनवीजोडीकरवी ते
 गिस्ताननीवृत्तिकरेते पण उधेदकरतीनथी इतिजाव ॥ १४ ॥

इहाद्रुपणएकहाय ॥ जेखलनेपीनाथाय ॥ तोपण
 णनरीगोटीजे ॥ जोसज्जननेसुखदीजे ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ इहाएकद्रुपणकहेजायते तेथारीतीके पडितलोकजेग्रथकरेते तेथीपकितने
 यगवाद्योसायते तेजगसखोहोयतेथीगमातुनथी माटे ते सखलोकोने पीडा या
 यते तोपणनरीजोटीकरवी ते नरीगोटीजेके० नमूकीये जोसज्जनपुरुपने सुखथापीते
 मोननाग्रंथनोटताजजड्यें पणयाक्रियेनहीइत्यादिजाय ॥ १५ ॥

तेपुण्येहोमेतोप ॥ तेदनेपणमनहीदोष ॥ उज

मनाहीपटेहीमी ॥ जोइत्रीजेपेहेखीवीमी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तेनवाग्रथजोमना पुण्ययागे तेपुण्येकरीने सज्जनलोकोने सतोपउपजशे इह
 मज्जनपदयद्दारीवृत्त्यें तथा तेदनेपणके० तेगसखोकोनेपण एमदोपनथी पटसेते
 एदरीज्ञानथाय केवीरीवेनयायके जोउजमताके०उद्यमकरीने हीपटेहीसीके०पटदय
 ह्यंरामिने एअर्थ ग्रथमवीमीमा हरिनजसूरियंरुचुते तेजोइ खेजो ॥यत ॥इप्रोपुणहो

दोसो॥जंजायइखलजणस्सपिडत्ति ॥ तद्द्विपयट्ठोइत्थं॥दिहुंसुयणाणअइतोसं॥१॥तत्तोचि
यजंकुसवं ॥ तत्तोत्तिसिंपिहोइन्नहुपीडा ॥ सुद्धासयापवित्ति ॥ सठेनिहोसियाजणिया ॥२॥

कहेकोईकजूदीरीतें ॥ मुनिजिद्दाजांजेचीतें ॥ तेजू
तुंगुञ्जमतिईहे ॥ मुनिअंतरायथीवीहे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वलीकाईकतो जूदीजरीतेंकहेठे जे देशनादेवानीनाकहीयेठेयें तेह्नुओआ
शय एठेजेमुनीदेशनादेतां अमारीजीद्दाजांगोठो कारणकेतमे एवोमार्गप्ररूपोजेयकी अ-
मनेजिद्दाकोइआपेनही ते जीतीके०वीकनेमाटे देशनादेवानी नाकहीयेठेयें तेजुहुंके०
एमवोलनारापण खोटुंकहेठे केमके जेयथार्थदेशनाआपनारमुनिठे तेजुञ्जमतिते ईहेके०
वांठेठे एटले उत्तरोत्तर शुञ्ज अध्ववसायराखनाराठे तो ते एह्वा मुनिराज तो अंत-
रायथीवीहेठे के जोकोईने अंतरायपाडीशुं तोपोतानेअंतरायकर्मबंधाशे तो एवामुनि
वीजानी जिद्दाकेमजांजे ॥ इतिजावः ॥ १७ ॥

जेजनठेअतिपरिणामी ॥ वलीजेहनहीपरणामी ॥
तेह्नेनितेंसमजावे ॥ गुरुकटपवचनमनजावे ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ माटे जे लोक अतिपरणामीठे एटले एकनिश्चैमार्गज आदख्योठे ते पोतेज
आ स्तवनमां आगलकेहेशे जे-जेदलवजाणतांकेइमारगतजे ॥ ह्योयअतिपरिणतिपर-
समयधितिजजे ॥ वली केटलाकडोकते नहीपरणामीके०केवल व्यवहारनेज आदरेठे
तेक्रियाव्यवहारमांराता पणनिश्चैमार्गजाणताजनथी तेपण पोतेजआस्तवनमांआगल-
कहेशे केइनवीजेदजाणेअपरिणतमती ॥शुरूनयअतिहिंजीरठेतेवती ॥ एवचनथीतो
एमजाणीयेठेयेंजे अतिपरिणतिते निश्चयवादी अने अपारणतिते व्यवहारवादी तथा
विशेषावश्यकमध्ये तो वृत्तिकारेंएमलखुंठे जे इह्जिण्याखिविधास्तयथा अपरिणामा
अतिपरिणामाः परिणामाश्चेति तत्राऽविपुलमतयोऽगीतार्था अपरिणतजिनमतरहस्या
अपरिणामाः अतिपरिणामा अतिव्याप्तापवाददृष्टयोऽतिपरिणामा.सम्यक्परिणतजिन-
वचनास्तुमध्यस्थवृत्तयःपरिणामाः तत्रयेअपरिणामास्तेनयानांयः स्वस्वआत्मीयआत्मी-
यविषयो ज्ञानमेवश्रेयः क्रियावाश्रेय इत्यादिकस्तमश्रुतानाः चैत्वनिपरिणामा. तेपि-
यदेवकेननये क्रियादिक वस्तुप्रोक्तं तदेतन्मात्रं प्रमाणतया गृह्यंत इत्यादिकलखुंठे
इहांतो पूर्वोक्तअर्थपणलागेठे तथा महात्ताप्योक्तअर्थ पणलागेठे वलीविशेषे बहुश्रुत-
कहेतेखरुं इतिजावः एह्वाअतिपरिणामी तथा नही परिणामी जे लोकठे तेह्ने नि-
तेंके०न्यायमार्ग स्याद्वादमार्गदेखाडी गुरुसमजावेठे अथवा निनेके०निरंतरदेशनायेंक-

रीसमजावेठे तेकोणसमजावेठे गुरूके०गुरूसमजावेठे एमवृहत्कल्पनाप्यमावचनठे ते
मनमाजावीनेकहेठे ॥यत ॥ अइपरिणइअपरिणइ ॥ छुणहंविमग्गजणोपणासति ॥ त
हादेसणमाइस्कई ॥ सुह्गुरूसग्गरस्कहा ॥ १ ॥ १७ ॥

खलवयणगणैकुणसूरा ॥ जेकाढेपयमापूरा ॥ तुज
सेवामांजोरहीये ॥ तोप्रचुजशलीलालहीये ॥ १९ ॥

अर्थ॥तेमाटे देशनान देवी विगेरे खललोकना वचनने कोणशूरवीरपुरुष गणैके०कोण
यात्रमाथाणे एटलेशूरवीरतेनेगणतीमाथाणताजनथी जे खलपुरुषठे तेपयके०दूधमायी
पण पूराकाढेठे माटेजेदेशनागुणकारीठे तेहनेअहितकारी कहेठे तो हे प्रचुजी तेहना
वचन खेरामांगणीयेंनही अने तुजसेवामारहीयेंके० तमारीआज्ञापाळीये एटलेतमारी
आज्ञाएवीरीतिठे जे देशनाथापता लाजजयायठे माटेदेशनाथापवी ए आज्ञा पालनरूप
तमारीनेपाठे तेसेवामाजोरहीये तो जशलीलापामीये प्रचुपद सवोधनकरी आगलसव
धकरयोठे अथवा प्रनुतानोयशतेहनीलापामीये इतिनाम ॥१९॥ एचोथीढालनेविपे
यखलोकै०गुणपतनेदूषणदीधा तेहनासमाधानकच्या हवे पाचमीढालमा खललोकनिगुं
पीत्रतां पोतानाआत्माने गुणकारीमानेठे तेनेदोष दीयेठे तेसंबंधेपाचमीढालकहेठे ॥१९॥

॥ ढाल पाचमी ॥

॥ रागराममी ॥ मत्रीकहेएकराजसजामां ॥ एदेशी ॥
विपमकाखनेजोरेकेई ॥ उठ्याजडमलधारीरे ॥ गुरुगह्वगेनी
मारगखोपी ॥ कहेअमेउग्रविहारीरे ॥ १ ॥ श्रीजिनतुआल
धनजगने ॥ तुजविणकवणआधारेरे ॥ जगतलोकनेकुम
तिजखविथी ॥ वाढिग्रहिनेतारारे ॥ श्रीजिन० ॥ १ ॥

अर्थ॥विपमकाखनेजोरेके०पाचमोथारो तथा हुडाअथसर्पिणीकाखनेजोरे केटलाए
व उठ्याके०प्रगतयया जडके०मूर्गवली मखधारीके०माह्यशरीरेपणमेला अनेअतरगपाप
मेसेकरी मझिनिययेखा माटेमेखनाधरनाराह्या एटलेएजाउजे एढालप्राएहुढीआ खुका
आथीठे पत्रीथी नाजीवोनेपणशियामणदागखठे हवेते हुढीआथोने मायेगुरुनथी माटे
एनइएउजेठ्याजडमलधारी॥ उठ्ठचंगचूखिकाया॥अुतहीखनाअध्ययने विद्वमनाखा
उंनरमय ॥ एणहन्नीवासैमुगणमुनोदृटी ॥ अपरिग्गहिवतरी यद्वागउंजारहेगते॥१॥
सुपहीअथाजिउरडिमा॥ननिनिमहे कारयामधदाचारा ॥ छुमेहा मखिणाछुग्गइगमि
॥ बहवेनिस्कापरामनुपजिहिनिति ॥ एटसे गुरुने तयागधनेठाडी मारगखोपीके०

उन्मार्गप्ररूपीने तथा तेमने कोड्रुते तेने एमउत्तरथापे जे अमे उग्रविहारना करनारठी ए तथा अमे अजुतमार्गपाम्बाठे ये माटे श्रीजिनके ०वाह्यअच्यंतरलक्ष्मीयुक्त एहवाहे जिन- गज तुंज जगतने आलंबनके ०आधारठे पण हे प्रजुतमाराविना वीजोकोणआधारठे तमेतमाराजकिनाकरनारा जे जकलोकठे तेहने कुमतिरूप जलधिके ०समुद्र तेथकी वांद्दिग्रहीने तारोके ०पारजनारो एटले नवनवाकदाग्रहउपजतावारो ॥ २ ॥

गीतारथविणज्जलाजमता ॥ कष्टकरेअजिमानेरे ॥ प्राये
गंठीलगेनवीआव्या ॥ तेखूताअज्ञानेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ह्वेते मूर्खलोक गीतार्थविनाज्जलाजमते अहंकारेंकरीजेपोतानो एकमत पकड्यो तेहनाअजिमानेकरी लोच, जिह्वा, उघाडुंमायुं, उघाडापग इत्यादिककष्टकरता फरेते, पणप्राये एमजाणीयेठे येजे ते लोक गंठीलगेपणआव्यानथी एटलेगंठीजेडपणन- श्रीकर्यो तोसमक्षितनीवाततोवेगलीठे तेप्राणीअज्ञानने विपेजखूता ठे केमके गुरु- आणाविनाठेमाटेइतिज्ञावः ॥ ३ ॥

तेहकहेगुरुगजगीतारथ ॥ प्रतिबंधेशुंकीजेरे ॥ दर्शन
ज्ञानचरितआदरिये ॥ आपेंआपतरीजेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ बलीते पोतानुंएकाकीपणुं थापवामाटे एमकहेठे जे गुरुनोप्रतिबंध गीतार्थ- नोप्रतिबंध तथागठनोप्रतिबंध राखी तेप्रतिबंधेशुंकरिये केमके प्रतिबंधतेतो दुःखनोहे तुठे माटेप्रतिबंधकोइसायेनकरवो मात्र दर्शन ज्ञान चारित्र ए रत्नत्रयी आदरीये वी- जोकोइकोइने तारणहारनथी थापेथापतरीजेके ०पोतेपोतानीमेलेतरीये ॥ यतः ॥ अस्पान- ईवेयरणी ॥ अप्पामेकुडसामखि ॥ इतिवचनात् ॥ ४ ॥

नवीजाणेतप्रथमअंगमां ॥ आदिगुरुकुलवासोरे ॥ कह्यो
नतेविणचरणविचारो ॥ पंचाशकनयखासोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ह्वेएनेउत्तरथापेठे के ते एमनथी जाणताजे प्रथमअंगमां श्रीआचारांग सूत्रनी आदिके ०धुरें गुरुकुलवासोके ०गुरुकुलवासकह्योठे ॥ यतः ॥ सूर्यमेआजसंतेणं ॥ जगवयाएवमखायं एमएसूत्रमांहेकह्युंजे सूर्यके ०सांजद्वयुं मेके ०सुधर्मास्वामी जंबूप्रतें क- हेठे के में एम सांजद्वयुं साक्षात् पणकरणाघाटेनही आजसंतेणंके ०आमृशता जगवान वीरना चरणउलासताथकां सांजद्वयुं एवचनेकरीने सुधर्मास्वामीये एमवताद्वयुं जे गु- रकुलवासेंवसवुं इतिज्ञाव नके ०नही तेविणके ०तेगुरुकुलवासविना चरणके ०चारित्र एम

विचारोकेर्णचतनकरो एटलेएजाउजे गुरुकुलवासविनाचारित्रनहोय एमपचाशकमाहे
 श्रीहरिजडसूरियें खासोके०उत्तम नयके०न्यायकहोवे ॥यत ॥दसणनाणचरित्त ॥ गु
 कुलवासमिसगयन्नणिय ॥ अगुरुकुलवासियाण ॥ दुप्पडिळंजगुत्तिएवमत्रि ॥१॥ तथा सि
 खातमापणपिडविशुद्धं चारित्रनी शुद्धिकहेवायवे तेपिन्निशुद्धितो जो गुरुकुलममहोय
 तोयाय तेमाटे गुरुकुलवासविना चारित्रनहीं ॥ यत ॥ पिंडअसोहयतो ॥ अचरित्तोड
 ठससउंनठी ॥ चारित्तमिअसते ॥ सवादिखकानिरठिया ॥ ११ ॥ इति ॥ ५ ॥

नित्येगुरुकुलवासेवसतु ॥ उत्तराध्ययनेजाप्युरे ॥ तेहनेअप
 मानेवलीतिहमा ॥ पापश्रमणपणुदाख्युरे ॥ श्रीजिन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली निरतरगुरुकुलवासें वसतु एम श्रीउत्तराध्ययनसूत्रनाअग्यारमाअध्यय
 नेकधु ठे यत वसेगुरुकुलेनिच्च ॥ जोगवठउहाणवं ॥ पियकरेपियगई ॥ सेसिरकलकुम
 रीहई ॥१॥ इति वली तेहनेके०तेगुरुनेअपमानेके०अपज्ञा करेतोतेहनेवलीतिहमाके०तेउ
 त्तराध्ययनना सत्तरमापापश्रमणियअध्ययनमध्येज पापश्रमणपणुदेखाख्युठे एटलेगु
 आदिकनी निदाकरतोहोयतो तेहनेपापश्रमणकहीयें ॥यत ॥ आयरियजपझायाण ॥
 सम्मनपडितपई ॥ अप्पडिपूयएथडे ॥ पावसमणित्तितुचई ॥ १ ॥ तेमाटेगुरुकुलेरहेउ

दसवैकालिकगुरुशुश्रूपा ॥ तसनिदाफलदाख्यारे ॥ आर्वंतिमा
 उहसमसदगुरु ॥ मुनिकुलमउसमजाप्यारे ॥ श्रीजिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीदशवैकालिकसूत्रनेविपे नवमाध्ययने गुरुनी शुश्रूपाके०सेवाकरवी तें
 वाना फल घणाकहावे ॥ काव्य ॥ आयरियगिगमिवाहियग्गी ॥ सुस्सुसमाणोपडि
 जागरेज्जा ॥ आलोश्यगीयमेवनच्चा ॥ जोठदमाराहयइसपुज्जो ॥१॥ इत्यादिक आलो
 त्रीजोठदेशोजाणगो वली तसनिदाके०तेगुरुनी निदाना फलपण तेदसवैकालिकमाहेज
 नवमाध्ययनना पहेलाउदेशामा कहावे॥काव्य ॥ आसीवित्तोआविपरसुथडो॥किंजीव
 नासाठपरतुकुज्जा ॥ आयरियपायापुणअप्पसन्ना ॥ अरोहिआसायणनडि मोखो॥१॥
 इत्यादिकसपूर्ण प्रथमउदेशोइहाजाणवो वली आवतिमाके०आचारागमा पाचमाअ
 ध्ययनना पाचमाउदेशामध्ये सदगुरुनेइहसमानकहावे तथा मुनिनाकुलके०समूह ते
 मअसमानकहावे तथाचतसूत्र सेवेमि तजहा अविहरएपडीपुत्रेचिछति समसिजोमे
 उरसतरएसाररुमाणे सेचिछति इत्यादिक णनी वृत्तिनो वचेथीएकदेशकलीयेंतयें इ
 द्दपुन प्रथमजंगपतितेनोजयसन्नाविनाधिकारस्तथाचूतस्येगायइददृष्टात सचइदोनि
 मेखजलस्यप्रतिपूणांजलजे सर्वंजुजेरूपशोजित समे चूजागे विद्यमानोदकनिर्गमप्रवेशो
 नित्यमेवतिष्ठति नकदाचिष्ठोपमुपयातिसुखोत्तारावतारसमन्वितउपशातमपगततरज

कालुप्यापादकं यम्य स तथानानाविधांस्तुयादृशान् गणान्सहवायादोगणैरात्मानमा-
रक्षयन्प्रतिपालयन्सारदान् निष्ठत्येपांक्रियाप्रकृतैवयथावासो हृदस्तथाचार्येपीति द-
र्शयतिसेचिष्ठ इत्यादिसत्थाचार्यः प्रथमचंगपतितःपंचविधाचारसमन्वितो अष्टवि-
धाचारसंपुष्टुपेतःपटत्रिंशद्गुणगणाधरो हृदकद्वपोनिर्मलज्ञानप्रतिपूर्ण. समेजूजागइति-
संसक्तादिदोपरहितै मुखविहारक्षेत्रेसमोवा ज्ञानदर्शनचारित्राख्योमोक्षमार्ग उपगम-
वतांतत्रतिष्ठतिसमध्यास्तेकिञ्चत उपशांतमोहनीयइतिकिर्कुर्वन् जीवनिकायान् रक्षन्
स्वतः परतश्चसुष्टुपदेशदानतो नरकादिपाता क्लेशतोमध्यग इत्यनेन प्रथमचंगपतितं
स्यविराचार्यमाहृतस्यहि श्रुतार्थदानप्रहणसद्भावात्त्वोतोमध्यगतत्वं सचकिञ्चूतःस्यादि-
त्याह इत्यादि ॥ ७ ॥

गुरुदृष्टिअनुसारंरहेता ॥ लहेप्रवादप्रवादेरे ॥ एपणअर्थ
तिहांमनधरिये ॥ बहुगुणसुगुरुप्रसादेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बलीगुरुदृष्टिके०गुरुनामुखआगल रहेतां तथा अनुसारंके०गुरुनेअनुजायी
रहेतां लहेप्रवादप्रवादेके०प्रकृष्टेवाद् तेनेप्रवादकहिये तेप्रवादेकरीने प्रवाद जाणे
एतलेप्रवादतेआचार्यपरंपरानोउपदेश तद्रूपप्रवादेकरीने सर्वज्ञउपदेशरूपप्रवादानेजाणे
अथवा प्रवादजे सर्वज्ञवाक्य तेणेकरीने अथवा प्रवादजे अन्यतीर्थिउना वाक्य तेप्र-
तेपरिह्लाकरीनेजाणे एरीतेगुरुपासेरहेतांज्ञान अंगीकारकरे इत्यादिक एअर्थ. पणति-
हांके०तेआचारांगना पाचमाअध्ययनना ठाठाजदेशामां कछुंटे तेमनमां धरिये तत्सू-
त्रं अणाणाए एगे सोवछाणे अणाणाए एगे ॥ निरुवछाणे एयं ॥ तेमाहोउपयंकुस-
लस्सदंसणं॥तद्विष्टिए तमोत्तीए तप्पुरकारे तस्सन्नितत्रिवेसणे अजिञ्चूय अदरू अण-
जिञ्चूए पद्द निरालंबणयाए जे महंअवहिमणे पवायेणपवायंजाणेज्जा सहसंमुश्याए
परवागरणेणं अत्रेसिं वाअंतिएसोच्चा निदेसं नातिवत्तेज्जा मेहावी सुपडीवेहिय सब-
तोसव्वाएसममेव समजिजाणीज्जाइत्यादिक एहनोअर्थटीकामांतोवहुटे पणआर्हिं श-
व्दार्थमात्रखिलीये ठेये अणाणाएके०प्रजुआज्ञारहित एगेके०केटलाक सोवछाणेके०
धर्मसांसदाउद्यमवंतथया तथा केटलाक अणाणाएके०अनाज्ञायें निरुवछाणेके०सदअ-
नुष्ठाननाउद्यमरहीत एयंके०एवेकुमार्गने सदमार्गनाउद्यमनुंआलसजाणुं ह्वेफरियुरु-
शिष्यनेकहेते तुजने ए वे मांहेजो एवंकुसलस्सदंसणंके०एतीर्थकरनोदर्शनअजिप्रा-
यठे तद्विष्टिएके०विनितशिष्ये तेआचार्यनीदृष्टीये वतंहुं तमोत्तिएके०तेआचार्यनीमुक्ति-
यंवतंहुं तप्पुरकारेके०तेआचार्यनी आज्ञा आगलकरीनेवते तस्सन्निके०तेओनीसंज्ञा-
जाणे चित्तनोअजिप्रायजाणे तत्रिवेसणे के०सदागुरुकुलवासंवसे एह्वोशिष्यकेवागुण-

नेपामे तेकहेठे अजिन्नुयके०परिसहउपसर्गनेजीतीने अदरकूके०पातिकर्मनेउठेदे दे
 शिष्यवली अणजिन्नुयके०परिसहोपसर्गनेअणजित्योयको पदुके०समर्थहोय निराजं
 वणयाएके०मातापितासज्जनादिकना आलंनरहितपणे विचरमानेकोणसमर्थहोय
 तेकहेठे जेके०जेको०पुरुष महके०माहराअजिप्रायथकी अग्रहिमाणेके०मनयाहेरनी
 निकट्युजेहनु पटले सर्वज्ञउपदेशेंवर्ते इतिजाप तेसर्वज्ञउपदेशकेमजाणीयंतेउप
 कहेठे पवाणपवाय जाणेज्जा एश्वर्थ 'लहेप्रवादप्रवादे'एमकलुतिहाकन्योते तेनापु
 हवेपूर्वांकजेप्रवादते अणप्रकारेजाणे तेकहेठे सहसंमुड्याणके०पोतानीमतिअध्यादि
 कमते अथवा परवागरणेणके०सिद्धातेकरीने वाके०अथवा अनेसिके०अन्यआचार्या
 दिकतेहने वाअतिपसोद्याके०समीपेसाजलीने यथार्थजाणीने निदेसनातिउत्तेज्जाके०
 तीर्थकरना उपदेशनेउलगेनही केमकेजे मेहात्रीके०पकीत सुपडिखेदियके०जलेप्रकारे
 जोईने सबतोसत्राएके०सर्वप्रकारे अव्यक्तेकालजापे सर्वपणे स्वदर्शन परदर्शनप्रते
 समभेवके०सम्यकरीते समजिजाणीज्जाके०जाणीनेनिराकरणकरे इत्यादिकउदुअधि
 कारते तेमाटे बहुगुणमुगुरुप्रसादेके०गुरुआदिकनापसायथी घणागुणयाय ॥ पुञ्जाजस
 पसियति ॥ सवुद्धापुवसथुया ॥ पसन्नालाजइस्सति ॥ विउलअच्छियसुय ॥ १ ॥ इत्यु
 राध्ययनेप्रथमाध्ययने इहासूत्रआलागेविपमहतोमाटेअर्थकह्योते ॥ ८ ॥

विनयवधेगुरुपासेवसता ॥ जेजिनशासनमूलोरे ॥ दर्शन
 निर्मलउचितप्रवृत्ति ॥ सुजरागेअनुकूलोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ९ ॥

अर्थ॥बलीगुरुपासेप्रसता विनयवधे अने जेविनयते जिनशासनमु मूल ठे॥यत ॥एव
 धम्मस्स विनउमूलपरमोसेमोखोइति दसपेकालिक नउमाध्ययनना बीजा उदेशकेकह्यो
 तथा विनयफलाशुभ्रूपा, गुरुशुभ्रूपाफलश्रुतज्ञान॥ ज्ञानस्वफलविरति, विरतिफलचाश्रव
 निरोध ॥१॥ आश्रवनिरोधाज्ञानस, ततिह्य सततिह्ययान्मोक्ष ॥ तस्मात्कउपाणाना, स
 यंपाज्ञाजनविनय ॥२॥इतिप्रशमरतौ बलीगुरुकुलवासेंदर्शनश्रद्धानिर्मलथाय उक्तच सब
 गुणमूलजुतं ॥ जणीउंआयारपढमसूत्तेज ॥ गुरुकुलवासोवस्स ॥ नसिज्जउंतउचरण्णी ॥३॥
 इतिधर्मरत्नवचनात् बलीगुरुकुलवासें दर्शनश्रद्धानिर्मलथाय तथा उचित के०योग्यप्र
 वृत्तिथाय तेपणसुजरागेके०उजलारागसहितप्रवृत्तिकरे तेपण अनुकूल के०सन्मुखजाव
 णेकरे पणवेठनीपेठेनकरे ॥ ९ ॥

वैयावघेंपातिकवृष्टे ॥ खतादिकगुणशक्तीरे ॥ हितोपदेशे
 सुविहितसगे ॥ ब्रह्मचर्यनीगुप्तिरे ॥ श्रीजिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ गुरुनोवेयावच्चकरतांयकां पातिकके० पापकर्मत्रूटे यतः ॥ वेयावचेणंजंते जीवे किजणइवेयावचेणंतिवयरनाम गोयं कम्मनिबंधइ इतिउत्तराध्ययने उगणत्रीसमाध्य यनेकच्युं वलीगुरुआदिकपासेरहेतां खंतादिकके० रुमाप्रमुखगुणनीगकिवये तथा गुरुपासेरहेतोयको हितोपदेगसांजले तेणेकरी तथा सुबिहितनासंगेकरीने ब्रह्मचर्यनीगुप्तिके०नववाडोजलीरीतेंपाळे तेगुत्तिपणवाये ॥ १० ॥

मनवाधेमृदुबुद्धीकेरा ॥ मारगजेदनहोवेरे ॥ बहुगुणजाणे
एअधिकारें ॥ धर्मरयणजेजोवेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तथा मृदुबुद्धीकेराके०जे रुजुमतिनाधणीहोयतेहना मनवाधेके०चित्त मांहे उ-
ह्वासवये कारणके जेजोलाडोकहोयतेगुरुसायेदेखीने हर्षपामे अने गुरुथी जूदादेखीने
जडकीजाय तथा मारगनोजेदनथाय अने जे एकाकीमार्गप्ररुपे तेघणो अणवादप्ररुपे अने
गीतार्थघणोउत्सर्गप्ररुपे एवीरीते जूटीजूटी प्ररुपणा सांजलीने लोकपणजिन्नमार्गसमजे
तेथीधर्ममार्गनोजेदथाय अनेगुरुसाये जेदारहेताथकांनथाय. इत्यादिक गुरुकुलवासमांहे
बहुके०घणागुणजाणे एअधिकारेंके०एगुरुकुलवासना अधिकारनेविपेधर्मरत्नग्रंथजेप्राणी
जुए तेजाणे एटले एग्रंथमांगुरुकुलवासंरहेतां घणागुणतेवेविस्तारेंकच्युंते इतिजाव.॥११॥

नाणतणोसंजागीहोवे ॥ थिरमनदर्शनचरित्तरे ॥ नत्यजे

गुरुकहियेएवुधजाप्युं ॥ आवश्यकनिर्युक्तेरे ॥ श्रीजिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली तेजीव गुरुपासेथीज्ञानजणे माटे नाणके०ज्ञाननोसंविजागीथाय तेमज
दर्शननेविपे तथाचरित्तके०चारित्रनेविपेपण तेहंमनथिररहे तेप्राणीगुरुके०गुरुआदि-
कने कहियेंके०कोशकाळे नत्यजेके०नठांडे एरीते बुधजाप्युंके०पंडितलोकेंकच्युं एटले ज-
डवाहुस्वामी चउदपूर्वधर तेणेआवश्यकनिर्युक्तिनेविपे एमकच्युंते यत.नाणस्सहोश्चागी
॥ थिरवरठंसणेचरित्तेय ॥ धन्नाआवकहाए ॥ गुरुकुलवासंनमुंचंति ॥१२॥ इति ॥ १२ ॥

जौतप्रतेंजेमवाणेहणता ॥ पगअणफरसीसवरारे ॥ गुरुगंदि

आहारतणोखप ॥ करतातेममुनिनिवरारे ॥ श्रीजिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ तथा जौतके०बोधप्रतेंजेम पितुंलेवानेमाटे वाणेकरीनेहणता पण पग अण-
फरसीने एटले पगफरसतांपापलागे तेमाटेसवरारके०सवरानामेराजानीपेठे जे गुरुकुल-
वासठांडीने आहारनोखपकरता एटले शुरुमानआहारखोलताजेमुनि तेहने निवरा
जाणवा एटले नकामाजाणवा इतिगाथार्थ. जावार्थंतोकथाथीजाणीय तद्यथा कोशकस-
न्निवेशनेविपे सवरनामेराजा तेबोधनोजकिवंतहतो तेनाघरेंबोधनोगुरुआच्यो तेणेपो-

तानामाथाऊपर अति अद्भुत शोभावंत मोरनापीठनुव्रधारणकर्युद्धतु राजायंप्रणो
 आदरसत्कारथापी आसनेवेसाट्यो पठीतेनुव्र मोरनाचक्रेकरीजगजगाट करतु राजा
 नीराणीयेंदीनु पठीकुतूह्लपामतीथकी राणीयेंतेत्रमाग्यु केमके तेदेगमा मोरनदतातेथी
 तेनवाइजेवु हतु माटे तेवत्रचौधनागुरुयेंथाप्युनही अने उनीनेपोतानेठेकाणजनोरहो
 पठीराणीयेंचौजनकीधुनही तेगारेराजायेपुठुके शायास्तेजोजन करतीनथी राणीमोडीक
 एवत्रथावेतोचौजनकरु त्यारेराजायें तेवत्रगुरुपासेमाग्यु पण गुरुये थाप्युनही फरीवारंका
 रमाग्यु पणगुरुथापेनही पठेखेहरागअतिधुंधरते माटेराणीना खेहे राजायें पोताना सु
 जटोनेहुकमकस्यो जे वलात्कारेंपण एपीठनुव्र खेइथायो तेगारें सुजटोपोटयाने प
 पोतेजीवतातोवत्रथापशेनही माटेतमारोहुकमहोयतो कोइक प्रहारकरी वलात्कारें
 वियें तेवारेंराजावोड्योजे गुरुनीथाशातनानथाय माटे गुरुनापादस्पर्शकरशोनही पण
 दूरजचारहिवाणनाखीने चेष्टारहितकरीठत्रखेइथावो पणपादस्पर्शकरशोतो गुरुनीअ
 झाथशे तेनुमोहोदुपापलागशे एष्टाते जेमशघरराजा गुरुनोनाशकरतो पण पादस
 र्शकरतावारतोहतो एहवोजविवेकगुरुकुलवास तजीने जेशुअथाहारगवेपेठे तेहनेप
 जाणयो यत ॥ सुख्वाइंसुजुतो ॥ गुरुकुलवागाइणोह्विनेल ॥ सपरससरररूपिठ ॥ व
 धायपायात्रिणतुल्लो ॥ १ ॥ इतिधर्मरत्ने ॥ १३ ॥

गुरुकुलवासेंज्ञानादिकगुण ॥ वाचयमनेवाधेरे ॥ तोआहार

तणोपणदूपण ॥ खपकरतानविवाधेरे ॥ श्रीजिन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वली गुरुकुलवासेंवसताथका ज्ञानदर्शनचारित्रना गुण ते दिनदिनप्रतेंव
 वाचना पृष्ठनादिवेकरी वाचयमनेके० मुनिराजने वाधे हवेपाठलावेपदनोअर्थअनप
 करीकहीयेंतेंयें तेज्ञानादिकगुणनी वृद्धीथायतो आहारनोखपकरतापण दूपण न वाधे
 इत्यन्वय पटखे ज्ञानध्याननी खेहेरमावेठायका कोइकइव्यानुयोगमा अत्यतमप्रथ
 याठे एवामा गोचरीयेंनिकट्याथका कोइकस्यानकें सूक्ष्मदोपदेसीने चिंतन करे जे
 ध्याननीखेहेर इजीचित्तमा अतरवासनायेंठे अनेघणाघेरफरवाजइशतो ते खेहेरक्री
 शकभरेलवचिमाखुत्रिचारी काइकदूपणसहित आहारलीये तोपणतेहनेवाध न करे पट
 वृत्तियाय तेपणसुजराय यत अहागडाइजुजता ॥ अन्नमन्त्रेणकम्मुणो ॥ उत्रलितेवि
 णेकरे पणवेठनीपेठेनकोत्तेतिनापुणो ॥ १ ॥ इत्यादिकसुयगडागसूत्रेअध्ययन ११ नामधे
 वसता मुणीणोवद्वतीनाणपमुहेहिं ॥ जइएसणाइदोसस्त ॥
 वेयावत्रेपातिकत्रूट ॥ इतिजाव तथाअपवादे गाढखानादिकनाकार्ये अणस
 सुविहितसगे ॥ ब्रह्मचे असठचापेंचैतानेआतुरदृष्टाते आधाकर्मादिक आ

द्वारतेपण निवोंपजाणवो तथाचागमः संश्रणंमिश्रसुद्धं ॥ दुन्हविगिन्हंतयाण-
हियं ॥ आऊरदिठंतेणं ॥ तंचेवहीयंअसंश्रणे ॥ २ ॥ तयथा ॥ जाजयमाणस्सजवे॥
विराहणामुत्तविहिसमग्गस्स ॥ साहोश्निऊरफळा ॥ अजव्विसाहिजुत्तस्सत्ति ॥ २ ॥
उत्तराध्ययने एरीतेदूपणसहितआहारतेपणवाधनकरे ॥ २४ ॥

धर्मरतनउपदेशपदादिक ॥ जाणीगुरुआदरवोरे ॥ गठक
होतेहोपरिवारो ॥ तेपणनितअनुसरवोरे ॥ श्रीजिन० ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ तथाधर्मरत्न अनेउपदेशपद प्रमुखग्रंथजोश्ने एग्रंथोमांगुरुकुलवासना
अधिकारघणाते माटे तेमांथीजाणीने गुरुआदरवो वली गठ ते कोने कहीयें तेकडेठे
तेहोनेपरिवारोके० एहवासुविहितसाधुनो परिवारतेहोनेगठकहीयें यतः ॥ गुरुपरिवा-
रोगठो इत्यादिकपंचवस्तुवचनात् माटेतेगठपण निरंतरअंगीकारकरवो अनुसरवो
इति यतः गुरुगुणजुत्तोगठो ॥ गठोसंविग्यासाहुसमवाडं ॥ मुक्कमग्गठिणासोय ॥ अणु
सरियवोपयत्तेण ॥ इत्यादि ॥ २५ ॥

सारणवारणप्रमुखलहीने ॥ मुक्तिमारगआराधेरे ॥ सुजवीरय
तिहांसुविहितकिरिया ॥ देखादेखेंवाधेरे ॥ श्रीजिन० ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ वलीसारणके० विसखुंहोयते संजारीआपे अनेवारणके० पापकरणीकरता-
नेवारे तथाप्रमुखशब्देंकरीचोयणा प्रतिचोयणापणलेवी तेपणजेगठमारंहे तेहनेथाय
पठीतेतेसारणादिक लहीनेके० पामीने मुक्तिमारगआराधेके० मोक्षमार्गसाधे यतः गुरु-
परिवारोगठो ॥ तव्वसंताणनिऊराविठला ॥ विणयाउतहासारण ॥ माइहिंनदोस-
पडिपत्ति ॥ २ ॥ इतिपंचवस्तुके तथाश्रीधर्मरत्नप्रकरणनीवृत्तिमध्येकखुंठेके सुजवीर-
यके० जलोवीर्योद्धासवाधे वलीसुविहितकिरियाके० आत्मारथिगीतार्थनी क्रियाव्य-
वहार तेदेखादेखीयें वधे एटले साधुजनासमूहने क्रियातपजपादिक करतादेखीने
पोतानेपण करवानुंमनथाय तेहथीवधारोथाय ॥ २६ ॥

जलधीतणोसंखोजअसहता ॥ जेमनीकलतामीनेरे ॥ गठसार
णादिकअणसहता ॥ तिममुनीडखियादीनेरे ॥ श्रीजिन० ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ जेमजलधीके० समुद्रनो संखोजके० कळोवप्रमुखनीजे क्षोचना तेहने
असहताके० जेवारेसहीशकेनही तेवारे जेम मीनके० मठहोयतेसमुद्रमांथीवाहारनी-
कले तोडुःखीथाय तेमगठमारंहेताथका गुरुआदिकजेसारणादिककरे तेसहनकरवी
पडे अनेजेवारे नसहवाय तेवारेगठधीवाहारनिकले तोतेसमुद्रमांथीनिकलेला मठ-

नीपेठेडु खीथाय दीनथाय केमके गत्यतरेडुर्गतियेंजाय माटेडु खीदीनजथाय इति
 ज्ञाय यत ॥ जहजलनिहिकह्वोटा ॥ स्कोजमसहतायवाहिरपत्ता ॥ मीणाश्रमुणियम
 षीणो ॥ सारणपमुहाइश्रसहता ॥ १ ॥ इतिश्वाचारागपचमाध्ययनेचतुर्थोदेशकवृत्ते
 पुनर्यत्रा ॥ जहसायरमिमीणा ॥ सरकोहसायरस्तश्रसहंता ॥ णितितउसुहकामी ॥ षि
 गयमित्ताप्रिणस्सति ॥ १ ॥ एवंगछसमुद्दे ॥ सारणवीइहिंचोइयासता ॥ षितितउसु
 हकामी ॥ मीणावजहाप्रिणस्सति ॥ १ ॥ इत्यादिकउधनिर्युक्तिवचनात् ॥१७॥

काकनर्मदातटजेममूकी ॥ मृगतृष्णाजलेंजातारे ॥ उखपा
 म्यातेमगवतजीने ॥ आपमतिमुनीयातारे ॥ श्रीजिन० ॥१८॥

अर्थ ॥ वखीट्टातकहेठे जेमनर्मदानदीना किनाराऊपररहेनारा काकपहीजेका
 गटा ते तटवे० नदीनोकाठोमूकीने तेनदीनाकाठाथीदूरपाणीजेवीजाकखदेखाय प
 पापीहोयनही तेत्रातिरूपपाणी तेनेमृगतृष्णाजलकहीयें तेजलनीश्रातियेंदोडतापवा
 पागनातेजेमडु यपामेतेरीते सुविहितना समुदायनोगछतजीने जे मुनि आपमतिके
 मृगचारी थयाजाय तेकागनानीपेठेडु खपामे ॥ १८ ॥

पाखप्रिनाजेमपाणीनरहे ॥ जीवविनाजेमकायारे ॥ गीता
 ग्यप्रिणतेममुनीनरहे ॥ जूठकृष्टनीमायारे ॥ श्रीजिन० ॥१९॥

अर्थ ॥ माटे जेम सरोउगदिकनुपाणी ते पाख बोध्याप्रिना रहेनही तथा जे
 जीवविना थाया नरहे तेम जेमुनिराजठे तेगीतार्थप्रिना रहेनही गीयवस्सप्रिहारो
 षीटंगीपउमीनिउगणीउ ॥ इत्यादिवचनात् माटेजे गीतार्थप्रिना जेटखा कष्टकरे ते स
 अहातमा तपे थने जेथज्ञान तेमिथ्यात्वठे ते मायाके० कपटप्रिना होयनही ॥ १९ ॥

अप्रप्रंतजेमनिर्मखलोचन ॥ मारगमाखेईजायरे ॥ तेमगीता
 ग्यमृग्गमुनिने ॥ टटआखंवनथायरे ॥ श्रीजिन० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ वखी ट्टात कहेठे जेम आखखाने निर्मखआखनो धणी ते काटा प्रमु
 रदित पट्टवा उन्ममार्गे खेज्जणे स्यानके पोहोचामे तेम गीतार्थ जेठे ते जो क
 विन् मूर्धमुनि होयतो तेने पण टटके० जपरदस्तथाधारजूतथायठे ॥ २० ॥

ममनापीगीनारयनाणी ॥ आगममाहुँखहियेरे ॥ आतमअरथी
 गुनमनिमज्जन ॥ कटोनेप्रिणकेमरहियेरे ॥ श्रीजिन० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वखी ममनापीके० म्याहादवचनना नापीहोय थयवा समनापीके० ग

वने तथा मातवरने रागद्वेपरद्वितपणे देशना आपे तथा गीतार्थ होय नाणीके० स-
म्यग्रज्ञानीहोय आगममांहेथी एहवा गीतार्थ लहियेके० पामीयेठैये वली आतमश्र-
रथीके० पोतानुं आत्मस्वरूप साधवाने उजमालथया तथा शुचमतिके० जढीमतिना
धणी एटले जेमांकुमति कदाग्रहहोयनही वली सज्जानके० उत्तमगुणवंत जढीशिखा-
मणना आपनारा एहवा गीतार्थविना इहां सर्वपदसंबोधने बोढावीये हे आत्मार्थि
हेशुचमति हेसज्जान तमे कहोके ते एहवा गुरुगीतार्थ पुरुषविना केम रहीये
के० शीरीतेरहीशकीये ॥ ११ ॥

लोचनआलंवनजिनशासन ॥ गीतारथठेमेढीरे ॥ तेविणमु

नीचढतीसंयमनी ॥ आरोहेकेमसेढीरे ॥ श्रीजिन० ॥ ७७ ॥

अर्थ ॥ वली गीतार्थ ते ज्ञानरूप लोचनना आपनारा माटे गीतार्थने जिनशासन-
नेविपे लोचन कहिये तथा दुर्गतिनेविपे पडता प्राणीने आधार थाय माटे गीतार्थने
जिनशासननेविपे आलंवनकहीये वली गीतार्थते मेढीवरावरठे एटले जे खेतर ख-
खाना वचमां स्तंजरोपीनेश्रत्रउपर फेरवेठे तेने मेढीकहीये उपलक्षणथी स्तंजभूत
कहीये जेहने आधारें घरमालप्रमुख रद्वेठे तथा यानकहीये जेहने आधारे महाश्र-
टवीनो विद्वामपोमार्ग होय तोपणपारपामीये यतः मेढीआलंवणखंचं ॥ दिष्टि जा-
णंसुउत्तमं ॥ गीयठंगुरुगुणाइणं ॥ सम्मंजाणसुगोयमा ॥ १ ॥ माटेते गीतार्थविना मु-
निराज ते संयमनी सेढीके०श्रेणी केम आरोहे एटलेकेमचढे श्रने उत्तरोत्तर शुचाध्य-
वसाये केमवधे एसंयमश्रेणीनो अधिकारते संयमश्रेणीनुंस्तवन अमारागुरुश्रीउत्तमवि-
जयजीकृतठे तेथी विस्तारेंजाणवुं तथापंचसंग्रहथीजाणवुं. ॥ ११ ॥

गीतारथनेमारगपूठी ॥ ठांडीजेउन्मादोरे ॥ पालेकिरिया

तेतुजचक्ति ॥ पामेजगजशवादोरे ॥ श्रीजिन० ॥ ७३ ॥

अर्थ ॥ तेगीतार्थने मार्ग पूठीने उन्माद जेस्वेष्टाचारीनुं मदोन्मत्तपणुं तेठांडवुं एरीते
तमारीआणासहितवाले तेजतमारीचक्तिजाणवी तेतमारीचक्तिकरीने जे क्रिया पावे ए-
टले एजावके तमारीएआज्ञाठे जेज्ञानसहित क्रियापावे तेप्राणीजगतनेविपे जशवादपामे

॥ ढाढठढी ॥

॥ रासुढानीदेनी थयवा द्वितशिद्धाठवीशीनीदेशी ॥

प्रथमज्ञाननेपठेंअद्विसा ॥ दसवेकालिकसाखिरे ॥ ज्ञानवंतते
कारणचजिये ॥ तुजआणामनराखिरे ॥ साहेवसुणजोरे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे आगली ढालमां ज्ञानसहितक्रियाकरता संयमत्रेणीथारोहे एमकथुं
तेमांज्ञानपूर्वकक्रियाकरे तो देखेते माटे आढालमांज्ञानपूर्णवेते जेप्रथमज्ञान होयतो
पठी अहिंसाके०दयापलीशकेते एमश्रीदशवैकालिकसूत्रमा करुंते यत पढमनाणतउं
दया एवंचिह्नइसवसजए तेकारणेज्ञानवतने जजीयेंके०सेवीय पणहेपरमेश्वर तमा
आज्ञा ते मनरासिके०चित्तमारासीने एटखेएजावजे ज्ञानवंतने जजीयें पण साध्यमा
एमराखीयेंजे ज्ञानक्रियाज्यामोक्ष नाणक्रियाहिमुस्कोइतिज्ञाप्यउचनात् माटे स्वाहा
दृष्टीयें ज्ञाननीसेवाकरीयें हेसाहेवसुणजोके०साजदयानी घेरेसाजलजो अन्याप
मेश्वर केवलज्ञानीते तेतो सर्व जगतना जाव देखीरहाते तेहनेशुसाजलजुते पणजकिवत
प्राणीउपचारेकहेते के हे साहेव साजलजो ॥१॥

उच्यखेत्रनेकालनजाणे ॥ जावपुरुपडिसेवरे ॥ नविउ
त्सर्गलहेअपवादह ॥ अगीतारथनितमेवरे ॥ सा० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वलीजे अगीतार्थते ते १ उच्यनजाणे २ क्षेत्र नजाणे ३ कालनजाणे अने ४
जावपण नजाणे तथा ५ योग्यतेके अयोग्यते पहावा पुरुपने पण नजाणे तथा ६ पडिसेवके
पापनीसेवनाने नजाणे जे ण्णेखउशे पापकस्यु अथवा एणे परवशें पापकस्यु तेअगीतार्थ
नजाणे वली ७ ठतिशक्तिये जेमसिद्धांतमां मार्गकह्यो तेमज करवु तेहनेउत्सर्गमार्गकही
तेपण नजाणे तथा ण्णोगादिक कारणे अल्प दोषसेवे ते अपजादमार्गनेपण नजाणे ए
घातो नितमेवके०निरतरपणे जेअगीतार्थते तेनजाणे यत उपदेशमालायां ॥ दबति
त्तकाल ॥ जावपुरीसपडिसेवणाउंय ॥ नत्रि जाणईअगीठ ॥ स्सग्गववाइयतचेव ॥ १॥३

सचित्तअचित्तमिश्रनवीजाणे ॥ कटपअकटपविचाररे ॥ योग्य
नजाणेनिजनिजठामें ॥ उच्ययथास्थितसाररे ॥ सा० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवेप्रथमगायाविस्तारता एहिज द्वारमाप्रथम उच्यद्वार कहेते तेमाउच्य
अगीतार्थ शु नजाणे तेकहेते सचित्तवस्तु तथा अचित्तवस्तु तथामिश्रवस्तुने जा
नही वलीकटपनीखरनपडे जे आनस्तुकटपेठे वानथी कटपति अकटपेठे तेविचार
गीतार्थ नजाणे वलीयोग्यतानी खरनपडे निजनिजठामेके०पोतपोताने स्थानके
ग्यता नजाणे जे आनाखने योग्य के ग्लाननेयोग्य इत्यादिक नजाणे एरीतें यथा
तरे०जेउच्य जेमदोषतेनीजरीते तेहनी अगीतार्थनेखवरपडेनही यथास्थितउच्य
जुते सारके०प्रधानते यजुक्त ॥ जहृष्ठियदवनयाणइ ॥ सचित्ताचित्त मीसगचेव ॥
प्याकपचनहा ॥ जोग्गप्राजम्सजहोई ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालाया ॥ ३ ॥

खेत्रनजाणेतैद्यथास्थित ॥ जनपदअध्वविशेषरे ॥ मुञ्जि
दुर्जिदकदपनजाणे ॥ कालविचारअशेषरे ॥ सा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ह्वेकेत्रघार कहेठेअगीतार्थ यथास्थितके० जेवुंकेत्रहोय तेह्वुंकेत्रनसमजे के आज्ञककेत्रे के अज्ञकके इति तथा जनपदके०लोकेश्यास देशनेविषे विहार करतां आवीविधियें करवुं अथवा मगधाडिकदेशें आवीविधियेंकरवुं इत्यादिक नजाणे वलीअध्वविशेषके०दूरदेशेअटवीप्रमुखें आवीरीते विहारकरवो इत्यादिक वातो अगी-तार्थ नजाणे ह्वेकालघारकहेठे जे मुञ्जिदमां कदपनजाणेके० योग्यनजाणे एटले मुञ्जि-दमां आरीतेविरचवुं वलीदुर्जिदमां पणकदपके० योग्यनजाणे जेदुर्जिदमांआवीवस्तु होय तोज खेवाय इत्यादिक वातो कालना विचारनीते अशेषके०समस्तप्रकारें अगीतार्थ नजाणे इतिभावः यतः जहृष्ठियंखित्तनजाणइ ॥ अज्ञाणेजणवप्यजंजणीयं ॥ कालंपियनविजाणइ ॥ मुञ्जिदकदुञ्जिकजंकपं ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ४ ॥

जावहिष्ठगिलाणनजाणे ॥ गाढअगाढहकदपरे ॥ खमतो
अखमतोजननलहे ॥ वस्तुअवस्तुअनदपरे ॥ सा० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजावघारकहेठे जे जावके०जावना विचारनेविषे हिष्ठके०निरोगीने तथा गिलाणके०रोगाक्रांतने नजाणे एटले निरोगीने आदेवुं तथा रोगीने आवस्तुदेवी ते वातो अगीतार्थनजाणे अने गाढकदपके०आकरेकारणेंआरीतें करवुं तथा अगाढक-दपके०स्वजावेसेहेजरीतेंतो आप्रमाणे वर्चवुं एअगीतार्थनजाणे ह्वेपुरुषघार कहेठे खमतोके० आपुरुषसामर्थ्यवानशरीरें कठोरतेमाटेखमी शकशे तथाअखमतोके० आ-पुरुषवुं सुकुमारशरीरते ते नहीखमीशके एहवा जनके०प्राणीने ते अगीतार्थ ओल-खेनही वली वस्तुके०आचार्यादिक अवस्तुके०सामान्यसाधुने ते अगीतार्थ नओलखे जेपदस्थनेआमघटे तथा सामान्यनेआमघटे माटे अनदपके०इत्यादिकवहुप्रकार ते न जाणे यतः जावेहिष्ठगिलाणं ॥ नविजाणइगाढगाढकपंच ॥ सहुअसहपुरिसवहु ॥ वहुमवहुचनविजाणइ ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ५ ॥

जेआकुट्टीप्रमादेंदपें ॥ पडिसेवावलिकदपरे ॥ नविजाणे
तेतासयथास्थित ॥ पायञ्चित्तविकदपरे ॥ सा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ह्वे प्रतिसेवानामेंघार कहेठे जे निषेधआचरण तेहने प्रतिसेवा कहीयें तेहना चारप्रकारते तेमां प्रथम आकुट्टीके०जाणीने पापसेववुं तेपण कारणविना सेववुं बीजो कंदर्पादिकने वशयका जेपापसेवे तेप्रमाद कहीयें बीजो धावनवलनादिके

करीजे पापलाग्यु तेदर्पकहीये चोथो आगमोक्तकारणेकरीनिपेधाचरण कस्यु तेकरप
 कहीये एचारेजेद पडिसेवाना जाणवा ॥ यत पडिसेवणाचउद्धा ॥ आउट्टिपमायद
 प्पकप्पेसु ॥ नविजाणइअग्गिउ ॥ पच्चित्तचेवजंतउ ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायांतव्वरुण
 गाथा आउट्टिआउविच्चा ॥ दप्पोपुणहोइवग्गणाईउ ॥ कदप्पाइयपमाउ ॥ कप्पोपुणका
 रणेत्तण्णिउ ॥ १ ॥ इत्याचारांगवृत्तौ एगाथानोअर्थकहेठे आउट्टि तेजाणीनेपापकवु
 दर्पतेधावनवलनादिक सोत्कर्पणेनिपजे कदर्पते प्रमादवर्गे जाणवु अने जे ज्ञाना
 दिकने आलवनहेतेआचरवुतेकारणे जाणवु एचारप्रकारनु जेपाप तेपापनु यथास्यि
 तके०जेहने जेवुघटे तेहुं प्रायश्चित्तनु विकल्प जे आ प्रायश्चित्तमालाने आउ तपदेवु इ
 त्यादिक वातो ते अगीतार्थ नजाणे ॥ ६ ॥

नयणरहितजेमअनिपुणदेगे ॥ पथनछजेमसत्थरे ॥ जा
 णेहुठामेपोंचावु ॥ पणनहीतेहसमत्थरे ॥ सा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम कोइकनयणरहितके०अधपुरुपहोय अनेवली अनिपुणदेशेके०मार्गने
 अजाणते ते अधपुरुप एवामार्गनेविपे पथनछजेमसत्थके० जेममार्गमा कोइकसान्ण
 पटलेचूलोपड्योहोय ते साथने आधलोजाणे जेहु ठेकाणे पोंचाडु पणपोचाडवानेस
 मर्षनथाय यत जहनामकोपुरिसो ॥ नयणविहुणोअदेसकुलोय ॥ कताराडविचीमे ॥
 मग्गयणछससइस्त ॥ १ ॥ इइइयदेसियव ॥ किंसोउसम्मजुउदेसियतस्त ॥ दुग्गइ
 याणतो ॥ नयणविहुणोकहदेसे ॥ २ ॥ ७ ॥

अगीतार्थतेमजाणेगरवें ॥ हुचलवुसविगठरे ॥ पणतस
 पासेगुणगणग्रासे ॥ होईगलागलमठरे ॥ सा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेपूर्वांकअधपुरुपनीरीते अगीतार्थ पण तेमगवेंके० अहकारेकरी एम जाणेने
 हु यधोगठचलावुवु पण तेनीपासे रहेताथका गुणगणके० गुणनाजेसमूह ते ग्रासेके०
 घसाइजाय पटले अगीतार्थने सगें गुणनो नाशथाय यत एवमगीयठोविहु ॥ जिण
 वयणयइवचरुपरिहीणो ॥ दवाइअयाणतो ॥ उस्तग्गववाइयचेव ॥ १ ॥ कहसोजयउ
 अगीउ ॥ कहवाकुणअगीयनिस्ताण ॥ कहवाकरेउगठ ॥ सवासवुहाउलसोउ ॥ २ ॥
 इत्युपदेशमालाया अगीतार्थने पासे वसता मगगलागलथायके०मोहोटासठ नानाम
 छनेगळीजाय एम र्थांगामस्तिनी वातथाय पणमार्गनीरीतनरहे ॥ ८ ॥

पचित्तेअतिमात्रदिएजे ॥ अपचित्तेपचित्तेरे ॥ आसाय
 णतमसूत्रेवोली ॥ आमायणमिठत्तरे ॥ सा० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली अगीतार्थहोयतेवगरसमजणे पठित्तकेंप्रायश्चित्त जेटळुं आवेते करतां उलटो अतिमात्रके० अधिक्तुं दिएके०आपे अने जेहने अपठित्तके०प्रायश्चित्त नथा-वतुंहोय तेहने पठित्तके०प्रायश्चित्तआपे एटलेघोडाप्रायश्चित्तवालाने घणुंआपे अने मूलगुंजेने प्रायश्चित्तलागतुंजनहोय तेने कहेशे जे तमने प्रायश्चित्त लागुं इत्यादिक असमंजसकरे एम करनारने सूत्रनेविषे आसायणवोलीके०जिनाज्ञानीविराधनाकरी माटे विराधक कह्योटे अनेआसायणके०जिनाज्ञानीविराधना तेहिज मिठत्तके० मिथ्यात्व जाणुं तथा तेमिथ्यात्वनिमित्तिउ संसार वधारे यतः सुत्तेयइमंन्रणियं ॥ अपठित्त-त्तेयदेइपठित्तं ॥ पठितेअइमत्तं ॥ आसायणतस्तमहइउं ॥१॥ आसायणमिठत्तं ॥ आसायण-वज्जणायसम्मत्तं ॥ आसायणानिमित्तं ॥ कुवईटीहंचसंसारं ॥२॥ इत्युपदेशमाळायां ॥९॥

तवसीअवहुश्रुतविचरंतो ॥ करीदोषनीश्रेणारे ॥ नवि जाणेतकारणतेहने ॥ केमवाधेगुणश्रेणारे ॥ सा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तवसीके०तपश्चर्याकरतो तथा अवहुश्रुतके० अगीताथयको विचरंतोके० विहारकरतोथको करीदोषनीश्रेणिके०अनेकदोषनी श्रेणीनेकरतो एटले अनेक अप-राधपद करतोथको पण नविजाणके०नजाणे एटले पोताना दोषनी पोताने खबर न पडे तेकारणके०ते हेतुयें तेअगीतार्थ कष्ट करताने गुण श्रेणीनीवृद्धि केमथाय अर्थात् न थाय तेदलीज रहे यहुक्तं अवहुस्सततवस्ती ॥ विहरितकामोअ जाणितणपहं ॥ अ-वराहपयसयाइ ॥ काळणोविज्जोनयाणेइ ॥१॥ देसियराइयसोहि ॥ वयाइयारेउजोनया-णेइ ॥ अविमुद्धस्सनवहई ॥ गुणसेढीतत्तिथागाइ ॥२॥ इत्युपदेशमाळायां ॥ १० ॥

मार्गमात्रजाणेजेमपंथी ॥ अलढीतासविसेसरे ॥ लिंगा

चारमात्रतेजाणे ॥ पामेमूढकलेशरे ॥ सा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेम कोइक पंथीहोय तेहने कोइनाह्योपुरुष मार्ग वतावे तोपण विशेष मार्गनी तेने खबरनपडे केमके पोतेढाह्योनथी माटे डवोजमणो मार्गजेमन जाणे एकसामान्यप्र-कारं मार्गमात्रजाणे तासके०तेमार्गनीनावीजमणी वाजु तेअलढीके०अजाणतो क्लेशपामे तेमज लिंगके०साधुवेप ने थाचारके०साधुनी क्रिया ते लिंगाचारमात्र जाणे एटलेमात्र एकसूत्रनाज अक्षरमान्यकरी क्रियादिक करतो पण मार्गनेअजाणतो एहवोजे मूढके० मूर्ख अगीतार्थ तेहेअनेपामे संसार वधारे. यतः जहदायंमिषिपहे ॥ तस्तविसेनेपहस्स-याणंतो ॥ पहिउंकिव्दिस्सइच्चिय ॥ तह लिंगायारसुअमित्तो ॥१॥ इत्युपदेशमाळायां ॥११॥

जेदलह्याविणनानापरिणति ॥ मुनीमननीगतबोधरे ॥ खिण

राताखिणतातायाता ॥ अंतंउपाईविरोधरे ॥ सा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ गतबोधके गयुते बोधज्ञान जेथकी एटखे मूर्ख जेहोयते मुनीश्वरोना म
ननी नानापरिणतिके विचित्रप्रकास्नी परिणतिउना जे जेदके प्रकार ते सहायिणक
जाण्यापिना एटखेजेमूर्खमुनिउहोयते वीजामुनिउनी विचित्रपरिणति अजाणतायका
कृणेकमा राताथाय एटखे अत करणमा क्रोधदीसथाय तथा कृणेकमा ताता थाय
एटखे वाह्यपणे क्रोधदीस थाय एवा मूर्खोंने एमथातायका अथवाराताके रानीथाय
परस्परें क्रीडाकरे तथा ताताके तपीजाय कपायमयीथईजाय अने अंतके ठेवटे वि
रोधने उपाईके उपजावे एटखे तेमूर्ख माहोमाहे बढीमरे, पणसमाधि नउपजावे ॥१२॥

पथ्यरसमपामरआदरता ॥ मणिसमबुधजनगोत्रि ॥ जेद
लह्याविणआगमयितिनो ॥ तेपामेंबहुखोडिरे ॥ सा० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ मणिरत्नसमान जेबुधजनके पडितलोक तेहने ठाडीने पथ्यरसके पय
समान जे पामरके मूर्खजन तेहनेज आदरताके अगीकारकरे तेप्राणी ते मूर्खपाते
हेतायका आगमनीजे उत्सर्ग अपमादादिरूप यितिके मर्यादा तेनो जेदके प्रकार
अणखेहेतायका तेआदरनारापुरुष घणी खोडपामे एटखेसयमरूपशरीर आखु न हे
जरूपडितयाय इतिजाय ॥ १३ ॥

ज्ञानत्रकिजाजीअणखेहेता ॥ ज्ञानतणोउपचाररे ॥ आरा
सारमारगलोपे ॥ चरणकरणनोसाररे ॥ सा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ज्या जे मूर्खहोयते ज्ञाननी त्रकिनेतो जाजे एटखेप्रकितकरे तथा अ
खेताके अणथाराधना ज्ञानतणोके ज्ञाननोजे उपचारके विनय तेनेअणजाणता
प्राणी आरासाररे जेपाचमोथारो तेनेअनुसारें मारगलोपेके ज्ञानमार्गने लोपे
टसे मूर्खनेआदरता ज्ञानत्रकिने जाजता ज्ञाननो उपचार अणखेहेता जे पुरुष हे
तेपाचमा आराप्रमाणे चारित्रने पाखे कातो एकलाजउत्सर्ग मार्गें चाले अथवा
दोषहाडी उत्सर्गमार्गवीसकृष मूकीज दे, पण सारके प्रधान एवोजे चरणसिच
तया बरणमिचरिनोमार्गतेनेपाचमाथाराने अनुसारें तेमूर्ख लोपेठे एरीतेअमनेजा
तेरीते सग्योठे म्नीएगाथानो अर्थ पडितलोकने मुजेतेपरतो ॥ १४ ॥

उत्सर्पिनेदनेत्रेगिद्धा ॥ उदासीनजेसाररे ॥ परुपवचन
तेदनेनेवोले ॥ अगद्वेआचाररे ॥ सा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ म्नी उत्सर्पिने उद्वेष्टाचारित्रियाहोय तथा उदासीनके वेपरवाइ होय
रके उद्वेष्टहोय तेवा मायु जो तेउने प्रमादस्वप्रितादिकदेखी शिक्षाथापे तेवाते

एकाकीगद्यघी निकट्या होय तेपाठो शिक्षा आपनारसाधुने परुपवचनके०कठोरवचन कहे जेमुजने सर्व लोकमां केम तिरस्कार कस्यो मंगुंमातुंकस्युं ठे वीजातो गरीते करे-जठे तोधिक्कारपनो माराजीवितने इत्यादिकबोले. एमश्रीआचारांगमध्ये कस्युंठे तथाच त-त्पाठ॥ वयसाविण्णोनु॥ इयाकुप्पंतिमाणवाउ॥ णयमाणेयनवरे॥ मह्यामोहेणमुच्चइ॥१ इति एमवचनमात्रेज गद्यनेठांनि एकला रही अकार्य सेवे इतिजावः ॥ १५ ॥

अमसरिखाहोजेतुमेजाणो ॥ नहीतोस्यातुमबोदरे ॥

एमजापीजात्यादिकदूपण ॥ काढेतेहनिटोदरे ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पठी ते मूर्खमुनि शिक्षा आपनारने पाठा एवाजवाव आपे के जो अम सरिखा तमे होत तोजाणत एटलेएजावजे अमारें गोचरीपाणीप्रमुख लाववां पडे तेतमनेकरुं प-डतुंहोयतो तमेजाणो नहीतो वेठा मोटाईकरो एटबुंज तमारामांठे पणकांइ जखिवारनथी जोअमारी पेठे चावो तोतमेजे अमने शिक्षाआपोते खरी नहीतो तमारा बोलगा एटले तमारं बोलतुं सर्व फोकटठे एमजापीके०एम कहीने जात्यादिकना दूपणकाढे एटले एम कहेजे तमे हीणिजातिना उपज्याठो तमारं कुलकेबुंठे इत्यादिक बोले तेहनिटो-लके०तेपुरुपने निटोलजाणवा पण ते सज्जनउचमपुरुपमां नगणाय ॥ १६ ॥

पासत्यादिकदूपणकाढी ॥ हिलेज्ञानीतेदरे ॥ यथावं

दताविण्णगुरुआणा ॥ नविजाणेनिजरेदरे ॥ सा० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ बघी ते मूर्खप्राणी शिखामणना आपनारने उलटा पासत्यादिक दूपण का-ढीने हिलेके०हिलनाकरे एटलेएम कहेजेतमारामां शा गुणठे तमे पासत्याउसन्न ठो एम कहीने ज्ञानीके०पंडितगीतार्थनी हिलनाकरे एवेपदनोएकठोअर्थठे एमविण्णगुरु आणाके०गुरुआज्ञा पाळ्याविना यथावंदताके०आपठेदे आचरणकरवानी एवी जे नि-जके०पोतानी रेहाके०रेखाठे एटले हीणाआचरणनी मर्यादापोतानी ठे तेनी पोता-नेज नजाणेके०खवरनपडे एटले ज्ञानीना अठता दूपण काढे अने पोताना ठतादूपण होय ते ऊवेखे इतिजाव. ॥ १७ ॥

ज्ञानीथीतेमअलगारहेता ॥ हंसयकीजेमकाकरे ॥ जेदविन

यनावावनआप्या ॥ नलहेतसपरिपाकरे ॥ सा० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे ज्ञानीके०जे गीतार्थ गुरुआदिक तेथकीअलगा रहेताथका केवा दे-खाय जेमराजहंसयकी कागढी जूढो देखाय तेवोतेसाधु देखाय तथा विनयना वा-

वनजेद शास्त्रमा कल्याते तथाहि १ अरिहंत २ सिद्ध ३ नागेंद्रचन्द्रादिक तेकुष्ठ ४
कोटिकादिक ते गण ५ चतुर्विधसध ६ क्रियातेअस्तिवादरूप ७ खत्यादिकधर्म ८ म
त्यादिकज्ञान ९ मत्यादिकज्ञानवंत ते ज्ञानी १० आचार्य ११ स्वविर ते सिदातासा
धुनेरिअरे १२ उपध्याय १३ केटलाकसाधुना समुदायनाअविपतितेगणी ए तेरतो
चारचारजेदेविनयकरवो १ अनाशातना तेजात्यादिक दूषणकाढीने हीखनानकरे २ अ
कितेउचितउपचाररूप ३ बहुमानते अतरप्रीतिप्रतिबंधरूप ४ वर्ष सज्वलनाते यश
शोभया गरीतेतेरनेचारेणुणता वावनजेदथाय इतिप्रवचन सारोद्दारे पासठमेद्वारे ए
अप्रिकारजो जो उपलक्षणथी वाचनकहा तेमज ए१ जेद समवायागे तथा पिस्तालीम
जेद तथा दशजेद इत्यादिक अनेकजेद ग्रथातरथी जाणवा तेसर्वजेदनु शीखवु तथा ते
रीतेप्रवर्तु तेने परिपाक कहीयें तेपरिपाकने नलहेके०एकाकी साधुनपामे केमके ए
फाकीपिद्दारकरनार कोनापासेथीशिखे तथा केनोविनयकरे ॥ इतिचाव ॥ १७ ॥

सर्वउग्रमेपणतसबहुफल ॥ पडेकष्टअन्नाणरे ॥ सूत्रअ
जिन्नतणेअनुसारे ॥ उपदेशमालावाणारे ॥ सा० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ सर्वक्रियाअनुष्ठाननोउद्यम तेनुजे बहुफलके०घणुफल स्वर्गादिक ते पडे
पहयगापरके०अज्ञानकष्टमांपडे षट्खेनिर्झरानथाय ससारपरितन थाय कोनेनया
रोहदेजे जे अशिशुतायं त्रिशिष्टव्यारयानरहित एहबुजेसूत्र तेहनेअजिन्न सूत्रकहीयें
तेअनिप्रसूत्रनेअनुमारे क्रियाप्रमुप अनुष्ठानकरे तेअज्ञानकष्टमांपडे इति योग ज
टीकाप्रमुगधिनाविशेषप्रतिपत्तिकेम थाय? अन्यथाअनुयोगनुंकथननिरर्थकथाय एउ
पदेशमाशानीवापीते यष्टुक्तसूत्रे ॥ अपरिग्रियसुयणिहसस्त ॥ केवलमजिन्नसुत्तवा
रिन्मग ॥ मनुक्लमेणविजय ॥ अन्नाणतवेरहुपकइ ॥ १ ॥ अर्थ ॥ अपरिग्रियके०नथी
जाणे मुपणिहमस्मरे०अनरहम्यजेणे शेषमुगम ॥ १९ ॥

नेतोअनुजापेफाकी ॥ चालेतेहनेजुत्तरे ॥ वाम्यकुवा
मनजेअनुवामन ॥ देशागधकउत्तरे ॥ सा० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हवे दानीथी अशगा भ्यारे थवु तथा शा कारणे एकाकी रहेबुपडे ते
अनिवादिक्काग घणाते यन अमिपेठमोयरिण ॥ रागजण्ठाजियउत्तमठेय ॥ फिदि
दलिप्राणेअग्ने ॥ मन्त्रेवयाविनथायरिण ॥ १ ॥ एमनारणोनाअर्थविस्तारेंखरयाते एण
अर्थसम्भनाअर्थववे माटेअम्भनानथी पणपक अशिशकारणखरीयेंतेयें जे साधु वारक
कागधरी दानादिक् अनिगयेंफरी म्यरगारे जेथमुकरपेंअशिशयशे अने कदावि

वारवर्षे अगाउ उपयोगनरह्यो होयतो इग्यारे, ते नही तो दशवर्षे अगाउ, एमयावत् एकवर्षेअगाउपण उपयोगराखे. तेपणउपयोगनरह्योहोयतो ज्यारें अशिवजाणेतैवारे साधुत्यांथीविहारकरे तेमांकोइक ग्लानसाधु होय तेविहारकरीगकेनही तेवारे एवाका- णेएकला ज्ञानीविना पणहोय तेमांपण १ साधुजइक अने गृहस्थप्रांत २ तथा साधु प्रांतअनेगृहस्थजइक ३ तथासाधुजइकअनेगृहस्थपणजइक ४ तथासाधुप्रांतअनेगृ- हस्थपणप्रांत एमचोचंगीथाय इत्यादिकसर्वउंघनियुक्तिमांविस्तारते तेजोजो इवेअक्का- णर्थलखेते जेसाधुशुजावेके० जइकयकां पूर्वोक्तीरते एकाकीचावेके० रखाहोय तेहने जुक्तके० कोइकपूर्वोक्तीरते एकाकीपणुयुक्तते पणअन्यथानही इतिजावः वलीवेप्रकार नाघटचाळ्याते एकजावित अने वीजोअजावित तेमांअजावितते नवाघट अनेजावितना वेजेद एकशुजइव्येंजावित वीजाअशुजइव्येंजावित तेवलीएकेकनावेवेजेद एकवाम्य वीजो अवाम्य. जेवाम्यतेवासनाटाटीशकीयें अने जे अवाम्यतेवासनाटाटीनशकीयें ते- मांकुवासनावमवायोग्यहोयतेरुजाजाणवा एवाम्यकुवासन एटलापदनांअर्थथयो अने जे अकुवासनाके०कुवासनायेंवास्याजनथी एवानवा घटके०घडाते तेपणरुडा एमविशेषावश्य- कमांते अथवा वाम्य अवाम्य घटनीजावना नंदिसूत्रनी वृत्तिथी जाणवी. उक्तंचपयइहिं- जइजावा ॥ कुवासणावासियाविनोडुछा ॥ उज्जुमइणोसुंखळा ॥ तेदेसाराहगाउत्ता ॥१॥ एवादेशाराधकयुक्तहोयते पूर्वोक्तकारणेंएकाकीपणे गीतार्थविनारहे इतिजावः ॥ २० ॥

अज्ञानीगुरुतणेनियोगें ॥ अथवागुजपरिणामरे ॥ कम्म
पयमीसांखेसुदष्टि ॥ कहियेंएहनोठामरे ॥ सा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली अज्ञानी अगीतार्थने गुरुतणेनियोगें आज्ञा परवशें थकां पण ऋजु मार्गेंवत्तें ठे अथवा शुजपरिणामवंतते गुणनो रुचीवंतते तो कम्मपयडीनीसांखे तेने सुदष्टीवंत कहियें एनो स्थानक सम्यकदृष्टीगुणगणो जाणवो ॥ ११ ॥ एगाथानो अर्थ ज्ञानविमलसूरिना करेला टवा ऊपरथी लख्योते ॥ ११ ॥

जेतोदृठथीगुरुनेगांभि ॥ जइचरणपरिणामरे ॥ सर्वउद्य
मंपणतसनिश्रय ॥ कांइनआवेठामरे ॥ सा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेतोके० जेवली जइचरणपरिणामके० जेहना चारित्रना परिणाम जांग्याते एहवोथको दृठकदायदृथकी गुरुने ठांडीने सर्वप्रकारें निन्हवादिकनीपेठे उद्यमंके० कष्टउद्यमकरेते पण तसके० तेना कष्टप्रमुखसर्व निश्रयकरीनेकोइनआवेठामके० कांइ लेखे नलागे यतः आणाए तवो आणाइ ॥ संजमोतहयदाणमाणाए ॥ आणारहिउंघ- म्मो ॥ पलाळपुलुवपडिहाइ ॥ १ ॥ इतिसंवोधसित्तीरमध्येकहुंते ॥ १२ ॥

आणारुचीविणचरणनिपेधे ॥ पंचाशकैहरिचदरे ॥ व्यव
हारंतोथोडुलेखे ॥ जेहसकारेंसदरे ॥ सा० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ जेने परमेश्वरनी आझानीज रुचीठे तेतोचारित्रनेयोग्यठे पण एवीआझा
चीविना चरणनिपेधेंके० चारित्रनीनाकहीठे शामाटे जे आझारुचीनधी तोचीजोकर
नुष्ठानकोनी आझायेंकरेठे यत आणारुहस्सचरण ॥ तप्रगेजाणकिनजगति ॥ आण
अह्नो ॥ कस्तापसाकुणइसेस ॥ १ ॥ इति ते जेआझासहितकरेठे तेचारित्र अनेआझा
ना पचाशकनेविषे हरिचदसूरिचारित्रने निपेधेठे व्यवहारंतोके० गुरुसमाचारीसही
व्यवहारपालेठो पोतानी शक्तिप्रमाणे थोडुकरे तोपण खेरामाठे एटखे आझासहित
रुकरे तेलेखेठेशामाटे जेथोडुपणअनुष्ठानते सकारेंके० सत्यकरे अने सद्दके० शब्दते आ
मकहिये केमके चारप्रमाण क्हाठे तेमा आगमप्रमाणने शब्दप्रमाणकरी बोलावयुठे मा
आगम सत्कारेतोथोडो व्यवहार पण प्रमाणठे अनेचीजुघणुकष्ट तेनिफळठे ॥ २३ ॥

शिष्यकहेजोगुरुअज्ञानी ॥ जजतागुणनिधिजाणीरे ॥ जोसु
यासनातोकिमत्यजता ॥ तेनेअवगुणजाणीरे ॥ सा० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ हेइहाशिष्यकहेठे के जोगुरुअज्ञानीठे तोपणतेहने जजताके० सेव
कांगुणनिधिजाणगे जोसुयासनाठे तोकेजाप्रकारे तेहने अवगुणीजाणीनेत्यजीयें ॥ २४ ॥
पगाथानोअर्थ ज्ञानप्रिमखसूरिना टवामाधी खग्योठे ॥

गुरुबोलेगुजवामनकहिये ॥ पन्नवणिजसुजावरे ॥ तेआ
यत्तपणेंठेआयें ॥ जगमनेजजकजावरे ॥ सा० ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ गुरु कहे हे शिष्य जे गुजयासना ते पन्नवणिज स्वजावठे एटखे जे स
जाप्योसमजे पयो जेनो स्वजावठे तो पवोजेहोय तेतो आद्येंके० प्रथम गुरुने आ
पपेके० नशवर्नियें होय पत्नी जशमनेके० जेहना मननेप्रिये जजकजावठे ते शिष्य
आझारुची जाणीयें ॥ २५ ॥ पगाथानोअर्थ ज्ञानप्रिमखसूरिनाटवाऊपरधी सत्योठे ॥

सुधुमानीमृपुथातां ॥ चउजंगीआचाररे ॥ गुरुकहणेंते
ढमाफळजाणी ॥ लहीयमुजगअपाररे ॥ सा० ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ एक मृपुमाने अने सुधुकरे, वीजो सुधुमाने अने असुधुकरे, वीजो अ
धुमाने अने अमृधुकरे चोथो अमृधुमाने अने सुधुकरे इत्यादिक शब्दें चठव
आचारागात्रिक मृपना कहीठे तेमाथगुरुनानेजागा लाज्यठे अने गुरुनानेजागा

आह्यते ते ज्ञांगामां फलहोय एम जाणीने गुरुसेवामां रद्दीयें तो अपारके० घणोसु-
जश लहीयें ॥ १६ ॥ एगाथानो अर्थ ज्ञानविमलसूरिनाटवाजपरथीलख्योटे ॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ राजगीतानीदेशी अथवा सुरतिमहिनानी ॥

कोइकहेगुरुगठगीतारथसारथशु० ॥ मानुपणनविदि
सेजोतांकोईविवु० ॥ निपुणसहायविनाकह्योसूत्रेंएक
विहार ॥ तेहथीएकाकीरहेतांनहीदोषलगार ॥ १ ॥

अर्थ ॥ पूर्वढालमां गीतार्थ वर्णव्या हवे एवा गीतार्थ गुरुपासे वसतुं ते आ ढा-
लमांकहेठे कोइक आगमना रहस्यने अजाणतोथको आगमनुंशरणकरी वोखेठे जे
गुरुके० गुरुआदिक गठके० सुविहितनोसमुदाय वली गीतार्थनो सारथके० समुदाय
संघसार्थोतुदेहिनां इतिसामान्यकांडवचनात् एवा शुद्धके० पवित्र ते गुरु,गठ,गीतार्थ
सर्वने मानुके० अंगीकारकरुं पण ते जोतांथका कोइविवुद्धके० कोइनाह्यापंडित
नविदितेके० देखातानथी अमारी नजरमां कोइ आवतानथी निपुणसहायके० ढाह्या-
नीसखाइनमखे तोतेविना सूत्रेंके० उत्तराध्ययनसूत्रनेविषे कचुंठे जे एकविहारके०
एकलाविहारकरीयें उक्तंचकाव्ये ॥ नवाळजिज्ञानिउणंसहायं ॥ गुणाहियंवागुणउंस-
मंवा ॥ इकोविपावाइविबल्लयंतो ॥ विहरिज्जाकामेसुअसज्जामाणो ॥ १ ॥ एम तेसूत्रमां
एकाकीविहारनी आज्ञाठे माटे एकाकीरहेतांथकांलगारदोपनथी ॥ १ ॥

अणदेखंताआपमांतेसविगुणनोयोग ॥ किमजाणेपरमां
व्रतगुणनोमूलवियोग ॥ वेददोषतांईनवीकह्याप्रवचनेमु
निडःशील ॥ दोषलवंपणधिरपरिणामीवकुम्भकुगील ॥॥॥

अर्थ ॥ हवे तेने उत्तर आपठे जे एमकहेठे तेप्राणी आपमांके० पोनामां सर्व गुणनो
योगके० संयोगने अणदेखतोथको एटखे एजावजे पोते सर्वगुणीनो थयोनथी तो पोते
दोषवंतयको केवीरीते परमांके० धीजामां व्रतगुणनोमूलवियोगके० व्रतनो गुण मूलथी
नथी एमशीरीतेंजाएणुं केमके गुनथादिकमांतो कांडक गुण हजेज नादोपनोलेख देग्नीने
गुरुने मूकाय नही गाथा ॥ इयचावियपरिमठा ॥ मझ्त्रानियगुन्नमुंचंति ॥ सबगुणमं-
पडंगं ॥ अण्पाणंसिविअपिठंता ॥ १ ॥ इतिधर्मरत्नप्रकरणे तथा वेददोषतांइके०दमप्र-
कारना प्रायश्चित्तमां नातमो वेददोषडागे तिहां खगें प्रवचनेके०सिखानेनेविषे मुनिने
डु.शीलके०कुशीलिया हीणानथीकह्या वन. ठेयस्मजावदाणं ॥ नायंमंगंपिनोअइकमझ्

एगश्चम्भतो ॥ अश्कमेपचमूलेण ॥ १ ॥ इतिपचनात् अने थोमो दोष देनीने ॥
रुने नही आदरे तो सर्वनो त्यागकरवो पडजे तेरुद्देजे जे पांचप्रकारना निग्रथ अ
चउदप्रकारनी अन्यतरगती तथा नत्रप्रकारनी आह्यगंती तेगी मूलाणा ते निग्रथ इ
हीये यत गठोमिष्ठचाहे ॥ घणाईंअस्तरोययध्नोय ॥ दुमिदाउंनउंजे ॥ निगठति
तेहुतिनिग्गथा ॥१॥ मिष्ठत्तयेयतिय ॥ हासाउठयचनायन ॥ कोटोउणचउठ ॥ १
दसअङ्गितरागथी ॥ २ ॥ धणधन्नित्तकुय ॥ गु दुपय कणय रूप चउचरणा ॥
ववाहिरयागथी ॥ एवतेहुतिपुणपच ॥३॥ सुगम नवर चउचरणाकेचतुपदइति ॥ १
२ वकुस ३ कुशीख ४ निग्रथ ५ सनातक एनांखहाण जगतिमूना शनक २५ ॥
उद्देशेठजेजो एपाच कद्या तेमा १ पुखाग २ निग्रथ ३ सनातक एरणनो प्रतिज
रहित जाणवा अने वकुस तथा कुशीख ४ वेहुने प्रतिमेपाठे गाथा ॥ मयुत्तरगुति
पया ॥ पडिसेवासेवपकुशिलोय ॥ उत्तरगुणेमुनहुमो ॥ मेमापनिमेणारहिया ॥ ४ ॥
तेमापणनिग्रथ तथा सनातकतो श्रेणीविष्ठेदगइ तेमागया तथा पुखागखनिग्रथवि
दगइ तेमाटे एत्रण जवुस्वामी साथे विष्ठेदगया तेहेतुयं वकुम तथा कुशीख एवेहु
तीर्थ चालेठे यत निग्गय सिणायाण ॥ पुखागसहियाणतिगुठेठे ॥ समणा
कुशीखा ॥ जातिवतापहो द्विति ॥५॥ जेमाटेते ठहासातमा गुणवाणामनहोय ते अ
रमुहूत्तं अश्वश्यापरावर्त्तथाय तेवारे ठेठेगुणवाणेथावे तिहाअश्वश्या प्रमत्तदोपनो खनत्र
देखीने गुरुनो त्याग केम थाय अने ते त्यागकरीशतो जगतमा थाजनाकालेनिर्दोषे
नहीखाने तेमाटे खवमात्र दोषलागते पण वकुस तथा कुशीख एवेहु जातिनामुनि ठ
थिरपरिणामी एटलेतेहना परिणाम अतिठन्मागें नही चालता थयया थिरपरि
मीकेएवेमुनि थिरपरिणामेठे एटले पंचमथारानाठेनाखगे एहिजठे माटे न०१५
इतिज्ञान एहनोविस्तार धर्मरत्नप्रथनीवृत्तिथीजाणवो ॥ २ ॥

ज्ञानादिकगुणपणगुरुवादिकमाहेजोय ॥ सर्वप्रकार
निर्गुणनविआदरवोहोय ॥ तेठडेगीतारथजेजाणेवि
धिसर्व ॥ ग्लानोपधट्टातेमूठधरेमनगर्व ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे ज्ञानादिकके०ज्ञानदर्शनचारित्रमाहेखोहरकोइ उत्कृष्टगुण
आदिकमा जोइयें पण सर्वप्रकारेंके०सर्वथानिर्गुणहोपतो न आदरीयें माटेजेगीता
होय तथा जे प्राणी उत्सर्गअपनादप्रमुखनी सर्वविधि जाणता होयते ठानेके० गठ
पण निर्गुण जाणीने ठाडे तेउपरहटात कहेठे ग्लानोपधके०जेमरोगीनेथोपध तेजिहा
खगें रोग तिहाखगें थोपध तेमजिहाखगे थगीतार्थ तिहाखगें थोपधसदृशगठ अने

ज्यारेनिरोगीसदृशगीतार्थं ययो त्यारे श्रीपधरूपगद्यनुं कामनही तेमाटे मूढके०जेमूर्खते तेश्रहंकारमनमांधरीने गद्यवाहिरनिकलेते इहांकोइत्रीजीरीते ए दृष्टांत जोडे ठे, जेमग्लाननेश्रीपधआपे अनेआहारनआपे माटेरोगीनेठांड्योनकहेवाय पण सामो रोगीने उपकारकख्यो कहेवाय तेमजगीतार्थगद्यठांडे तेठांड्योनकहीयें पणउलटोगद्यने उपकारकख्यो एमकहीयें यतः नाणाइगुणवित्तं ॥ जोचयइगुरुगणंचगीयत्रो ॥ अणुकंपे-इतमेवय ॥ आउरनेसज्जामिवत्तीए ॥ १ ॥ इतिवचनात् एवेव्याख्याते माटेजेगीतार्थनी दृष्टीमां ठरे ते खरं इतिज्ञावः ॥ ३ ॥

तेकारणगीतारथनेठेएकविहार ॥ अगीतार्थनेसर्व प्रकारेंतेनहीसार ॥ पापवरजतोकामअसजतोज्ञां प्योजेह ॥ उत्तराध्ययनेगीतारथएकाकीतेह ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेकारणके०पूर्वेंकधुंतेकारणे गीतार्थनेज एकाकी विहारनी आझाठे यतः गीयत्रोयविहारो ॥ चीर्तगीयत्रनिस्तिउंजणित्तं ॥ इतोतइयविहारो ॥ नाणुनाउंजिणं देहिं ॥१॥ इतिआवश्यकरनिर्युक्तो अने अगीतारथके० मूर्खने सर्वथा जे एकलो विहार करवोते सारके०प्रधान नथी रुनोनथी इतिज्ञावः तथा पापनेवर्जतो कामने असज-तो एटले कामक्रीडामां जे तत्परनही ज्ञाप्योजेहके०उत्तराध्ययननामेंसिद्धांतमां जेज्ञां-प्योठे के गीतार्थहोय गुणीहोय तेएकाकीरहे तेकाव्यपूर्वेंकख्युंते “ नवालजिज्ञानिउणं सहायं ” इत्यादिक विचारीजोतो ॥ ४ ॥

पापतणोपरिवर्जननेवलिकामअसंग ॥ अज्ञानीनेन वीहुएतेनविजाणेअंग ॥ अज्ञानीशुंकरशेगुंलदशेशुंज पाप ॥ दशवैकालिकवयणेपंचाशकआलाप ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेएकाकी होयते पापनुंवर्जन केमकरे?वलीकामके०कंदर्पनासंगनो जेत्याग करवो ते एकाकी मूर्खने केमहोय? माटे एविचार अज्ञानीने नहोय तेअज्ञानीने तेना ज्ञांगानी खवरनपडे के आ थवसरे शुद्धजलेबुं के आथवसरे अशुद्धआहार होय तोपणलइयें इत्यादि ज्ञांगानी खवरनपडे वली अज्ञानीपुरुषदृशे तेजीवअजीवादिक जाण्वाविनाशुंकरशे एटलेसंयमानुष्ठानशुंकरशे तथा शुजपापके०पुण्य अने पाप ते प्रते अज्ञानीशुंजाणेशे ते दशवैकालिकवयणेके०दशवैकालिकसूत्रनावचनथकी यदुक्तं ॥ तत्र अज्ञाणीकिंकाहि किंनानाहीठेयपावगं इत्यादिचतुर्थीध्ययने तथा पंचाशकग्रंथमां पण एवोज आलापके०आलावोठे एटले वचन ठे ॥ ५ ॥

एकविहारेदेखो आचारसंवाद ॥ बहुसोधादिकदृष्याण
 वलीअज्ञानप्रमाद ॥ वलियविगेपेपारखोठेअज्यक्त
 विहार ॥ पखीपोतदृष्टातेजाणोप्रवचनसाग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वलीएकाकीविहारकरे तेहनो आचारके० आचारागनेत्रिपे संवादके० पत्र
 तकहेठे जे तेआचारागनापाचमाअध्ययनना प्रथम उद्देशानेत्रिपे देगोके० नुर्त पत्रि
 हारीने बहुक्रोधआदिशब्द मान प्रमुखपणलेवा. यथा ॥ इहमेगेमिगगचरिया जति व
 हुकोहे बहुमाणे बहुमाणे बहुलोजे घडुरते घडुरते घटुसठे बहुसंरूपे आत्ममयी
 खिउवठने एमांविपमपदनोअर्थखरियेठेये घडुरतेके० पटुपाप घडुरतेके० नाटक्रियाती
 पेठे जोगनेअर्थे बहुवेपनाकरनारा तथा घडुरतेके० अनेक प्रकारेशठ तथा घडुरत
 उपजे आसवके० आश्रवजेहिसाप्रमुख तेहनो सफिके० सक्त पटलेसगी अने पखिउव
 नेके० पखितपटलेकमेंकरीअवघड्न पटले दांमपोइति वलीजीजादोपकहेठे अज्ञानप्र
 दथाय पटलेपचावजे एजथाखावेपदठे उठिययादपत्रयमाणे मामेकेइअदरकु
 पमायदोसेण इति उठियवादपवयमाणेके० अंम सयमचारित्रमा उजमाखययाठेये
 मवोखता मामेकेइअदरकुके० आश्रवमाप्रवर्त्ततायकाजाणेमुजनेकोउदेखतुनथी एन
 ज्ञापमायदोसेणके० अज्ञानप्रमाददोपे सहितप्रवर्त्तं तेनेवलीविशेषकरीने आचारागना
 अव्यक्तविहारवाखोठे अव्यक्तके० वयपणपूरीनही अनेश्रुतपणपूरुनही तेहनेअव्य
 कहीये आचारागपचमाध्ययननेउद्देशेचोथेकधुठे यथा ॥ गामाणुगाम डुइअमाण
 डुजात डुपरबं तजवति अव्यक्तस्सजिरकुणो एहनोअर्थ ॥ गामाणुगाम डुइअमाण
 के० एकगामथी वीजेगाम एकाकी विचरताने डुजातके० डुएगमनठे अर्हन्नकमु
 डुपरकतके० डुएपरआकातठे शुक्तिजडनाईर्पावतसिह्युफायासिमुनिने जेमकोश्याये
 क्रम्या तेम सर्वमुनिने नहोय तेमाटे विशेषणकरेठे अव्यक्तस्सजिरकुणोके० अव्यक्तजिहु
 ने पटलेअव्यक्तजिरु वेप्रकारनाठे एकश्रुतअव्यक्त वीजोवयअव्यक्त जेआचारप्रकटन
 जण्णाहोय अनेगद्यमारहाहोय तेश्रुतअव्यक्तकहीये तथागद्यथीनिकट्या ते नवमापूर्वनी
 श्रीजीपस्तुनजण्णाहोयतेगद्यनिरगतअव्यक्तकहीये गद्यमा रखाथका सोखवर्पनाथाय
 हाखगे वयअव्यक्त कहीये अनेजे गद्यनिरगतते श्रीसवर्पनाथाय त्याखगे वयअव्यक्तक
 येइतिइहाचोचगी ठे १ श्रुतअव्यक्त अने वयअव्यक्तहोय तेतोएकाकीविहारकरेज
 केमके सयमात्म विराधनाथाय माटे नकरे २ श्रुतअव्यक्त अनेवयव्यक्त तेपणअगीता
 माटे सयमात्मविराधनाथाय माटेतेमनेएकाकीविहार नकटपे ३ श्रुतव्यक्त अनेवयथीअ
 व्यक्त तेहनेपण नकटपे वाखपणायकीकुखिगी तथागहस्थने पराजवनुस्थानकहोयते

माटे ४ श्रुतव्यक्तथाव्यव्यक्त तेहनेपण एकलमह्वप्रतिमाप्रमुखकारणं एकाकीपणेविच-
रवानी आझा ठे पणकारणविना नही इत्यादिक बहुत्रातठे तेआचारंगवृत्तिथीजाणवी
एटलाजमाटे आस्तवननी मूलगाथामां विगोपपद्मूक्युंठे माटे अव्यक्तने तोविगोपेकरी
सर्वथावाख्यो तथाव्यक्तनेपणकारणविनात्राख्योठे तोअव्यक्तनेवाख्योतेनुंशुंकहेतुं तेपं-
खीपोतदृष्टांतैकरीजाणवुं जेमपंखीनो पोतके०वाळक तेने पांखआवीनहोय अने उरु-
वाजाय तो वीजा ढंकप्रमुख जनावर तेने उपद्रवकरे तेम अव्यक्तअगीतार्थ वाळक
होय तेहने परदर्शनी उपद्रवकरे जाणोप्रवचनसारके०एजेनागमनो सार जाणवो यतः
काव्यं जहादियापोयमपरकजायं ॥ सवासयापविउमणं मणागं ॥ तमचाइयातरुणपम-
त्तजाइं ॥ ढंकाइश्रवत्तगमंढरेजा ॥ १ ॥ माटे जेमपंखीपोताना वाळकने सूना मूकता
नथी तेम मूखनेगीतार्थ एकलानमूके इतिचावः ॥ ६ ॥

एकाकिनेस्त्रीरिपुश्वानतणोउपघात ॥ जिहानिनविशु
श्मिह्रात्रतनोपणघात ॥ एकाकिसठंदपणेनविपामे
धर्म ॥ नविपामेपृष्ठादिकविणतेप्रवचनमर्म ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे एकाकीविहारकरे तेने स्त्रीनो तथा रिपुके०शत्रुनो अने श्वानके०कुतरानो
उपघातथाय तथा जिहानि पण दोपसहित वीयेतो तेनेकोणनिपेधकरे माटे जिहानि
शुद्धि पण नरहे तथा महात्रतनो पण अशुक्रमें घातथाय गाथा ॥ छुपसुसाणसावय ॥
इच्छिजिरकाइदोसडुल्लिडं ॥ वयगाइधम्ममाइ ॥ तम्मामरम्मोनएगागी ॥१॥ इतिपिडनि-
र्युक्तो तथा एगाणियस्सदोसा ॥ इच्छिसाणेतहेवपणिणीएय ॥ जिस्सविसोहिमहवय ॥ त-
म्हासविइजाएगमणं ॥१॥ इतिधर्मरत्नवृत्तो जेएकाकी विहारकरे तेस्वठंदपणेविचरे पो-
तानेमते ऊपज्युं ते खरं पण गुरुआझानीश्रपेक्षा नरहे तेमाटेजे स्वमति कल्पनावंत ते
धर्म नपामे यतः इक्कस्सकठंधम्मो ॥ सठंदमइगईपयारस्स ॥ इत्युपदेशमालायां तथा जे
एकाकीहोयते पृष्ठाके०वांचनापृष्ठादिकतेपण गुरुविनानपामे अने तेविना प्रवचनके०
सिद्धांत तेनो मर्म जे रहस्यते केमपामे ॥ यतः ॥ कत्तोसूत्तवागम ॥ पणिपुष्पणचोयणा-
वइक्कस्स ॥ विणउवेयावचं ॥ आराहणावमरणंते ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ७ ॥

सुमतिगुपतिपणनधरेएकाकीनिःशंक ॥ चावपराव
तेंआलंवनधरेसंपंक ॥ जुदाजुदाथातांथविरकल्प
नोभेद ॥ मोलाएमनलोकनाथाएधर्मउभेद ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ सुमतिके०इर्यासमितिप्रमुखपांचसमिति तथामनादित्रणगुति तेपण नधरेके०

नपामीशके केमके जेएकाकीविहार करनारहोयतेनि गंकहोय कोइनीगफानरागे एट
 लेखकार्य करवानुचितथायतो कोइनीगका नधरे सुरोअकार्यकरे गाथा ॥ पिड्डिजेम
 णमिको ॥ पइन्नपमयाजणाउनिच्चजय ॥ काउंमाणोपिअरुज्ज ॥ नतरउकाउणवहुमने ॥
 इत्युपदेशमालायां तथा चित्तनाअजिप्रायतेजावकहीये तेजावतुजे परावर्तकेपलटावतु
 तेणेकरीजेवापोतानाअजिप्रायथाय तेबुकाइक आलंननपामीने तरकाअ तेआवपन ध
 रेकेअगीकारकरे तेआलवन केबुहोयतेकहेठे सपककेमेबुहोय एटसेणजावजे चित्त
 नाअध्यवसायतो कणेकणेपलटावते तेचित्तना अजिप्राय कोइक अयसरे हीणयाप
 अने निमित्तपणतेबुंज मळे तेवारें पोतेपणतेजयाय यत एगयिपसेणवहुया ॥ सुदा
 यअसुहायजीवपरिणामा ॥ इकोयसुहपरिणउ ॥ चडअअलवणलहु ॥ १ ॥ आलननहिण
 पामीने चइअकेसयमनेठारे इत्युपदेशमालाया वली एकजणेएरुलो विहारकीयो
 एटले वीजाने पणएकला विचरवानुमनथाय तेमज श्रीजो तथा चोयो इत्यादिक जूदा
 जूदाथाता एटलेअवस्था नरहे तथा धिविरकल्पनोजेदथाय एटले थापमतें कोइ
 क्रिया एकरीतेकरे कोइकवीजीरीतेकरे एमजिन्नजिन्नथाय तेथीजोकनामन मोलाय जे
 अमुकसाधुकरेठेतेखरुठे के अमुकसाधुकरेठेतेखरुठे इत्यादिकप्रिकल्प लोकने उपजेतेथी
 धर्मनो उधेदथाय कोइअपरप्रतित रहेनही तेवारें लोकमूलगोधर्ममूकीथापे गाथा ॥
 सबजिणपडिकुछ ॥ अणवठाथेरकप्पजेठय ॥ इत्युपदेशमालाया ॥ ८ ॥

टोलेपणजोजोलेअंधप्रवाहनिपात ॥ आणाविणनविस
 घटेअस्थितणोसघात ॥ तोगीतारयउधरेजेमहरीजल
 थीवेद ॥ अगीतारथनविजाणेतेसविविधिनोजेद ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली टोले पण जोजोलेकेकदाचित्त टोलुहोय नेजोजोबुहोय तेमा कोइ
 गीतार्थनहोय तो तेटोलामा वसवुतेपण अधप्रवाहनिपातकेअधलानीजश्रेणीमापवु
 थयु एमजाणवु कारणके आणाविनासघनकहीये पण अस्थितणो सघातकेवहा
 रुकानो समूहजाणवो यत एगोसाहएगोय ॥ साहुणीसावउंवसहीवा ॥ आणाजुचो
 सघो ॥ सेसोपुणअठिसघाउ ॥ १ ॥ एमसबोधसिचरीमाकच्युते ते माटेजेगीतार्थहोय ते
 जससारसमुद्रमाथी जव्यजीवने उरुरेकेउरुआरकरे जेम हरीजलथीवेदकेजेरीते श्री
 कृष्णेसमुद्रमाथी वेदउरुत्या एटघाते तेनी कथाकहेठे शखनामे दैत्यउपज्यो ते ब्रह्मा
 पासे वेदजणवावेतो एवामा ब्रह्माने वगासुआव्यु ते वगासु ठमहीनेपुरुथयु ल्यारें
 ब्रह्मानु मुखमोकबुदेखी शखदैत्ये विचासु जे वेदजणता क्यारे पारपामीशु माटे
 ब्रह्माना पेटमाप्रवेशकरी वेदलेइजाउ एमविचारी पेटमापेसीने वेद लेइगयो नेसमुद्रमा

पातालमां जइपेठो पठी श्रीकृष्णप्रमुखें विचाखुं जे ब्रह्मा तो जूतसरिखा केम देखायठे एम विचार करतां श्रीकृष्णेजाखुं जे शंखदेत्य चारेवेद लइगयोठे ह्वेहुं खेइआखुं एम विचारकरी मत्स्यावतारधरी शंखासुरना जवनमांगयो त्यांवालकनुंरूपधरी तेनीस्त्रीपासे वेठो तेस्त्रीयेंजाएयुंजे आपणे मनोहर बालक पाभ्या पठीतेनेरमाडवावेठी एटवामां शंखासुरनापेटमां चारेवेद वातोकरवा लाग्याजे आपणीवाहारकरवा गकोरजीआव्याठे तेवात सांजली शंखासुरे जाएयुंजे अनर्थययो पठीस्त्रीने कहुंजे बालकमूकीयो पणस्त्री-येंनमूक्युं त्यारेंवालकने मारवाडोड्यो तेष्त्रीयेंवालकनेमूकीदीधुं पठीतेवालकें तेदेत्य साथेयुद्धकरीमठरूपेंघइ देत्यने मारी तेनापेटमांथी चारेवेद लइ श्रीकृष्णपाणीमांथी वहारआव्या तेमाटे प्रथम मठावतारलीधो एअधिकार शिवमार्गनाशासने दशावतारग्रंथमध्येकहुंठे इहांदृष्टांते लख्युंठे वलीजे अगीतार्थ होयते उत्सर्ग अपवादादिक सर्व विधिर्तना जेदनजाणे माटे अगीतार्थनेएकलो विहारनहोय ॥ इतिज्ञावः ॥ ए ॥

कारणथीएकाकीपणुंपणुंजाप्युंतास ॥ विषमकालमांतो
पणरुनोत्रेलोवास ॥ पंचकटपज्ञाप्येज्जाप्युंजातमरद्व
णएम ॥ शाखिपरंरुतणेएमज्जांगेवहिणखेम ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वली कोइ कहेशेजे श्रीउत्तराध्ययनमध्ये एकाकीपणानी ह्यकेम कही यथा इक्कोविपावाइविवज्जयंतो ॥ विहरिज्जकामेसुअसज्जमाणो ॥ इतिवचनात् ॥ तेने उत्तर जेगीतार्थहोय तासके० तेने कोइक कारणथी एकाकीपणुं पणुं जाप्युंके० कहुंठे यथा तिहांज काव्यनवालजिज्जानिउणंसहायं ॥ गुणाहियंवागुण उंसमंवा ॥ इतिवचनात् तोपणुंविपमकालमांके० आपांचमाआरामां हुंढाअवसर्पिणी काळमां रुनोत्रेलोवासके० त्रेलावसवुंतेजरहुं पणुंएकाकी वसवुं रुहुं नहीं एमपंचकटप जाप्यनेविपेकहुंठे आतमरक्षणएमके० जेसंयमरूपआत्मातेनी रक्षातेएमज थाय अथवा आत्मानेशरीर अजेदठेमाटे आतमके०शरीरनी रक्षापणुं एमके०एमजजेलावसतांयकां होय इहां शाखितथापरंरुनीचोचंगीठे १ शाखिनोवृद्धअनेशाखिनीबानी २ शाखिनो वृद्धअनेए-रंरुनीवाडी ३ परंरुनोवृद्धअनेशाखिनीवाडी ४ परंरुनोवृद्धअने परंरुनीवाडी एचोचं-गीमांथी शाखितथापरंरुनात्रणजांगे वसतांतो खेमके०कव्याणठे इतिअद्वरार्थ ॥ ज्ञावा-र्यतोएठेजे शाखि सरिखानीतार्थ एटले आचार्य अने परंरुसरिखा मूर्ख तेनी चोचं-गीदेखाडेठे १ गीतार्थआचार्य अने जे गीतार्थनो परिवारते वाडी पणगीतार्थनी २ गीतार्थआचार्य अने मूर्खपरिवारनीवाडी ३ मूर्खआचार्यअने गीतार्थनापरिवारनीवाडी एत्रणजांगालगेकोइरीते आझाठे पणमूर्खआचार्य अनेमूर्खपरिवारणजांगोनो सर्वयाज

निषेधे यत जठपचकुशीला ॥ गणीत्रायगत्रिरपचत्तनिग्गथा ॥ तेणपरडसमाणं ।
चठठनगीणनायवो ॥ १ ॥ इति ॥ १० ॥

एकाकीपासत्योसठंदोगतयोग ॥ गाणवासीउसन्नो
बहुदृपणसंयोग ॥ गणवासीअणुउगीगुरुसेवीप्रति
द्वोय ॥ अनियतवासीआउतोबहुगुणएमजोय ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ १ एकाकी केवलधर्मप्रधुरहित ते पासठो २ झानादिकपार्श्ववर्तिन्यद्यो ।
गुरुआज्ञापिकल पटलामाटे गतयोगकहिचे ४ गाणवासीके०स्थानकवासी तदैकप्रति
द्वार नित्यवासीत्यर्थ ५ अयसन्न तेथ्यापश्यकादिके शिथिलमनपरिणामी तेउसन्नो ।
पांचपद ते बहुदृपणसयोगीद्वोय ते क्यारे कोडकने एकपद क्यारे वेपद क्यारे प्र
पद क्यारे चारपद अथवा पाचपदना सयोगीथाय जेमएकपदस्थानक वचे तेमदो
वृक्षिण जाणमी पच २६ जेदथाय इत्यादिकअनेकप्रकारेदोपवृक्षिथाय यत एगा
पासठो ॥ सद्यो गाणवामीयउसन्नो ॥ जुगमाइसयोगा ॥ जह बहुथातहगुरु
॥ १ ॥ इत्युपदेशमालाया एनाहिकादिसंयोगकरतां २६ जेदथाय तेमाहिकसंयोगी ।
तपात्रिकसयोगी १० चतु संयोगी ५ पचसयोगी १ एव २६ नांगादोपवृक्षिनाजाण
तेमज २६ गुणवृक्षिना जाणवा ते देसाकेठे १ गद्यगत २ अणुयोगी ३ गुरुसेवी ४
नियतवासी ५ आयुक्त पदनापणएमज उरीसजेद गुणवृक्षिनाथाय जेमजेमगुणवं
तेमतेमविशेष आराधकथाय अनेदोपवृक्षिये विराधकपणुवचे तथागुणवृक्षिये आरा
धकपणुवचे तेमा दोपवृक्षिना २६ जागालतियेठेयं

छिक्कसयोगी १० नागा १ एकाकी-पासत्यो २ एकाकी-सद्यो ३ एकाकी-गा
वासी ४ एकाकी-उसन्नो ५ पासत्यो-सद्यो ६ पासत्यो-गाणवासी ७ पासत्यो-
सन्नो ८ सद्यो-गाणवामी ९ सद्यो-उसन्नो १० गाणवासी-उसन्नो

त्रिकसंयोगीनागा १० खरेठे १ एकाकी-पासत्यो-सद्यो २ एकाकी-पासत्यो
गाणवामी ३ एकाकी-पासत्यो-उसन्नो ४ एकाकी-सद्यो-गाणवामी ५ एकाकी-
सद्यो-उसन्नो ६ एकाकी-गाणवामी-उसन्नो ७ पासत्यो-सद्यो-गाणवासी ८
सत्यो-सद्यो-उसन्नो ९ पासत्यो-गाणवामी-उसन्नो १० सद्यो-गाणवासी-उस

चतुसंयोगीनागा ५ खरेठे १ एकाकी-पासत्यो-सद्यो-गाणवासी २ एकाकी-
पासत्यो-सद्यो-उसन्नो ३ एकाकी-पासत्यो-गाणवामी-उसन्नो ४ एकाकी-सद्यो-
गाणवामी-उसन्नो ५ पासत्यो-सद्यो-गाणवासी-उसन्नो

क्यापचसंयोगी १ नागोयवो पच २६ थाय ते छिक्कसयोगीत्री त्रिकसयोगीदूप

जारी तेघीचतुःसंयोगीदूपणेजारी चतुःसंयोगीश्रीपंचसंयोगीदूपणेजारी ह्वेदोपनेव्यति
रेके गुणवृद्धिपणोदेखाडेठे १ गठवासीके०गठमांवसे २ अणुर्जगीके०अर्थधारे ३ गुरुसे-
वीके०गुरुआदिकनीसेवाकरे ४ अनियतवासीके०उग्रविहारी ५ आयुक्तते आउत्तोके०
उपयोगीहोय एपांचपदमां जेमजेमएकेकापदनीवृद्धिधाय तेमतेम बहुगुणहोय अने
विशेषआराधकधाय यतः १ गठगर्भ २ अणुर्जगी ३ गुरुसेवी ४ अनियतवासी ५ आउत्तो॥
संजोएणपयाणं ॥ संयमआराहगात्रणिया ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां ॥ ११ ॥

दोषहाणीगुणवृद्धिजयणाज्ञापेंसूरि ॥ तेशुभपरिवारेंहुये
विघनटलेसविदूरि ॥ देवफलेजोआंगणेतुजकुरुणासुर
वेवि ॥ शुभपरिवारेंदहियेंतोसुखजसरंगरेवि ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एम दोपनी हाणीधाय तथागुणनीवृद्धिधाय अनेजयणाके०जतनाधाय एटले
बहुलाज अटपडोपेंप्रवृत्तिधाय तेएहवागुण क्यारेआवे तेहनोउत्तर ज्ञापेंसूरिके०आचार्य-
ज्ञापेठे के ते शुभपरिवारेंहुयेके०एवागुणतोपरिवारशुभहोय तिवारे आवे तथा विघ्नसर्वदू-
रटले तेमाटेहेदेव तुजके०तमारीकरुणारूपजे सुरवेलीके०कल्पवृक्षनीवेखनी ते आंगणे
फलेके०माराआत्मरूपजेआंगणं तिहांजोसफलीधाय तोतेशुभपरिवारपामियें एटलाजमा-
टे उपदेशमालाना कर्तयेंकरुंठे यतः सीहगुरुसुत्तिस्ताणं ॥ नहं गुरुवयणसहं ताणं ॥ वय-
रोकिरदाहीवा ॥ यणत्तिनविकोवियंवयणं ॥१॥ ते मादेशुभपरिवारपामत्रोडुप्करठे तेशु-
भपरिवारेंकरी सुखयशनी रंगरेखपामियें एटले सेहेजानंदस्वरूपनारंगनीरेख तेहनोप्र-
वाहपामीयें एसातमीढाडमां कळुंजेहेदेव तमारीकरुणारूप सुरवेलीजोफलेतो सुखयश
पामियें तेमाटे ह्वे आठमीढाडमां करुणा विशेष जे दया तेहुं स्वरूप कहेठे ॥१२॥

॥ ढाडआठमी ॥

॥ प्रजुचित्तधरीनेश्रवधारोमुजवात ॥ एदेशी ॥

कोइकहेसि-शतमांजी ॥ धर्मअहिंसासार ॥ आदरियेंतेएकलीजी ॥

त्यजीयेंवहुउपचार ॥ मनमोहनजिनजी ॥ तुजवयणेमुजरंग ॥ १ ॥

अर्थ॥वलीकोइकएमकहेठेके सिद्धांतसूत्रनेविषेएमकळुंठे जे धर्मअहिंसाके०दयाधर्म
तेजसारके०प्रधानठे नत्रिअहिंसासमोधस्मोइतिवचनात् माटेएकलीअहिंसाजआदरीयें
वीजा बहुके०अनेक उपचारके०उपायने त्यजीयेंके०मूकीदइयें एमकहेठे माटे हे मन-
मोहनजिनजी अथवामननेमोहनाउपजावणहार एवाजेजिनेश्वरतेनोसंशोधनकरियें जे
हेमनमोहनजिनजी तुजवयणेके०तमारावचननेविषेमुजनेरंगठेरीकठे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ वलीजेमपूर्वेमुनिनेहिसा स्वरूपथी ह्ती तेअनुबंधेअहिसाकंही तेमज
पूजा तथाअपवादपदादिकें वरुतामुनि वलीशीलव्रतादिक जेममुनिने अनुत्तरके
त्कृष्टपुण्यआपीने पटलेएजिनपूजादिकरणी यद्यपिकिंचितमात्र स्वरूपथीसावधते
शीलव्रतादिकते स्वरूपथीनिरवद्यते पणएवेजेदेवालाने अनुवधे अहिसानुज
आपे तेमाटे एमकहुंजे अनुत्तरपुण्यआपीने दिपके आपे शिवपदके मौरूप
वदुरसेमके घणुकेमठेजिहां पटलेपरपराये सर्वसिद्धु देनारते ॥ १४ ॥

एहजेदविणएकअहिसा ॥ नविहोवे धिरअंज ॥ यावत
योगक्रियाठेतावत ॥ बोळ्योठेआरंज ॥ मन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एप्रकारे १ हेतु २ स्वरूप ३ अनुवध एत्रणजेदेहिसा तथाएत्रणजेदे
सा ते जाण्यारिना एकलीजआहिसासामान्यप्रकारें माने ते नविहोवेके
जके धिरजावे पटलेएकलीअहिसाठेरेनही शामाटेके यावतयोगक्रियाठेके ज्या
मन वचन कायानायोगनीक्रियातेचलनक्रियाठे तावतके तिहा लगे बोळ्योठेके
होठे आरंजके कर्मवध पटलेपोतपोताना गुणठाणानीमर्यादा माफक तेरमा
ठाणासगें कर्मवधे अन्यथाइरियापथिकावध वेसमयनी स्थितिनो
एकली अहिसाकहेधीतेकाम न आवे पणतेनाजेदसमजे तो सर्वठेकाणेजोडे ॥ १५ ॥

सागेपणलगवेनहिसा ॥ मुनिएमायावाणि ॥ शुचकि
रियालागीजेआवे ॥ तेमात्तोनहीहाणि ॥ मन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ इहा कोइक एम कहेठे जे मुनिके मुनिराजने विहारादिक करता
सागेठे पण सागनेनहीण्टले हायेकरी जाणीने हिसाकरेनही एमजेकहेठे ते
याणिके वपटनुं वचनठे पटलेमारीमाताघच्या तेनीपरे मायागाढीगतजोळें
शुचक्रिया जे विहारपडिसेहण नदीउतरवी इत्यादिक करता जे हिसा सागी
ठे तेपोतानीमेखेज सागेठे एमकेम कहेनाय केमके जे नदीउतरवी विहारकर
अजाश्यायतो नथी तेतो पोतेजाणेजठे जे नदीप्रमुख उतरता हिसाथशे
नरेठे प्रबुनी थाडाठे तेमाटे जेहिसा शुचक्रियाकरता सागीआवेठे तेमा हाण
दोय सागतो नथी ॥ १५ ॥

दिंमाभात्रविनाजोमुनिने ॥ दौयअहिसकजाव ॥ सू
द्वणकेजिनेदोये ॥ तोतेशुद्धस्वजाव ॥ मन० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ दिंमाभात्रविनाके एक हिसाज देखीति न करी पटले देखीतो

नीव न माख्यो एटला मात्रथीज जो मुनिनेके० साधुने होयअहिंसकचावके० अहिं-
 तकपणुं थायतो सूझएकेंडिनेके० लोकव्यापी पांचथावरनासूझएकेंडिजीवनेपण
 शुद्धस्वभाव होवो जोइयें केमके सूझएकेंडिय जीवतेहिंसानाममात्र पण नथीकरता माटे
 तेतमारे लेखे अहिंसक थया अने जे अहिंसकचावंपरिणम्यो तेतो शुद्धस्वभाव नि-
 रावर्णथाय पण तेएकेंडितो कोइए निरावर्णथता देखातानथी तेमाटे मात्रहिंसानेअ
 णकरवेज अहिंसकनथाय जमादीनीपरें अविद्धायापिहियोहिंसां ॥ हिंसाफलचाजनं-
 नवत्येकइतिअहिंसाष्टकवचनात् ॥ १७ ॥

चावेंजेहअहिंसामाने ॥ तेसविजोडेठाम ॥ उत्सर्गेअ

पवादेवाणी ॥ जिननीजाणेजाम ॥ मन० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे जेप्राणी डव्यचावप्रमुख जेदेकरी अनेक प्रकारनी अहिंसाठे ते
 मांपण चावेंके०परिणामें जेप्राणी अहिंसामाने तेके०तेप्राणी सविजोडेठामके०सर्व
 जिनवाणी पोतपोताने ठेकाणेजोडे तेप्राणीथी आगमवचन एकपण डुपायनही ते
 चावथी अहिंसामानीने सर्वथाळावाठेकाणे क्यारे जोडे ज्यारे उत्सर्गअपवादेवा
 णीके०उत्सर्गवचन तथा अपवादवचन एवेहुयेंकरीने जिनेश्वरनी वाणीजाणे एटखे
 एजावजे उत्सर्गमागें अहिंसा मुनिराजनें कही आचारांगप्रमुखनेविषे तथासाध्वी
 प्रमुख पाणीमां वहेती जाणेतो काडे तथा एकमहिना मध्ये वेनदीउतरवी इत्यादिक
 अपवाद आज्ञा पण प्रजुयेंकरीठे तोए सर्वउत्सर्ग अपवाद चावजाणे तेसर्व वचन
 ठामेजोडे पण मूर्ख शुंजाणे ॥ १८ ॥

कोइकहेउत्सर्गेआणा ॥ गंदोठेअपवाद ॥ तेमिथ्या

अणपामेंअर्थें ॥ साधारणविधिवाद ॥ मन० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ इहां कोइक एमकहेठेजे उत्सर्गमागेंचालुं तेज आज्ञाठे पण अपवाद ते
 गंदोठे एटखेपोतानीमतिकल्पनाठे पणजिनाज्ञा नथी एमकहेठे ते मिथ्याके०खो-
 हुंठे अणपामेंअर्थेंके०अर्थजाण्णाविना एमकहेठे तेनुं कारण के जे विधिवाद होयते
 साधारणजहोय एटखे एमजाणवुंजे उत्सर्ग ने अपवाद एवंने विधिवादठे ते सर्वजी-
 वने साधारणठे पण एकजीवथाश्रयीनथीकलुं, तेमाटे अपवाद पण आज्ञाठे पणगंदो
 एटखे स्वमतिकल्पनानथी ॥ १९ ॥

मुख्यपणेजेमजावेआणा ॥ तेमतसकारणतेह ॥ कार्यइ

उतोकारणइठे ॥ एठेशुजमतिरेह ॥ मन० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ वही एककहेठेके जंवूझीपपन्नतिनीवृत्तिमध्ये एमकलुंठे के जेअपवाद तेका-

रण अने उत्सर्ग तेकार्य तेमाटे कहेतेजे मुरयपणे जेमजावेआणाकेउत्सर्गें आझाठे एटखे जावते कार्यकहीयें अने जे कार्य तेउत्सर्गकहीयें तेमाटे जेम उत्सर्गें आझाठे ते मतसकारणतेहकेतेमजते उत्सर्गनुजेकारण तेअपवादते तेनीपणआझाठे केमके कार्यने अतथको कारणपण इहे अनेजो कारणठेरेतो कार्यपणठेरें जोकारणनहीतो कार्य किहाथीआवे एरीतेमाने तेजशुचमतिनी रेखा जाणवी ॥ अथवाएगाथानोअर्थनीरी रीतेकरीयेंतेंयें जे इहाडुढकलोफएमकहेते जेजमारे जावनि जेज पण नामतथास्थापनाअनेद्रव्य ए त्रणनिक्षेपावंदनायोग्यनधी एमकहेते तेनेशीखामव देते जेमुरयपणे जेमजावेआणाकेजाव निक्षेपे आझाठे एटखे जाव निक्षेपोवादवायोग ठे,तेम तस कारणकेतेमज ते जावना कारणजेनामादित्रण निक्षेपातेपण वांदवायोग्य केमके जेकार्यनेअशे तेकारणने अशे अनेकारण मान्याविना कार्यनेपामशे नही पज शुचमतिनी रेखाठे एटखे जे जाव निक्षेपोमानशेतेने नामस्थापनादिकपण मानजाजोश्यें जोनामादिकनहीमाने तोजावनिक्षेपोपण नहीमनायो एमथयु ॥ १० ॥

कटपेंवचनरह्युंअपवादे ॥ तेआणानुंमूल ॥ मिश्रप

दत्तोमुनिनेनघटे ॥ तेहनहीअनुकूल ॥ मन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ पचकल्पमाहे पद्वयुचनकक्षुठे के अपवादमार्गते जिनाज्ञानुमूलठे एत थवघाठमहारो ॥ आणामूलजठचवेतिष्ठ ॥ इतिउचनात् माटे मुनिनेतो ते मिश्र प दपटेनही रुडोनधी तेअनुवृत्तनधी केमके गुणस्थानादिक क्रियायेंमिश्रपदतानधी त द्विजथागसीगायामादेसाडेते ॥ ११ ॥

अपुनरंधकधी माटिनें ॥ जावचरमगुणठाण ॥ जावअ

पेदायजिनआणा ॥ मारगजापेजाण ॥ मन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ फरीउधनधी फरजो तेने अपुनरंधककहीयेते अपुनरंधकजेचोयुगुणठाण तिहाथी माटिने जावचरमरेठेव्हाअयोगीकेजली चउदमा गुणठाणालगें इहाअ नरंधकशठें चोयुगुणठाण जाणीयेंतेंयें जेकारणे अंत कोनाकोडनी स्थितिकरीने क सिफरी निष्पात्वगुणठाणेआनेनोपण सितेरकोडाकोडीनीस्थितिकरी नवाघे तेमाटे अपुनरंधककहीयें तथा उपाध्यायजीयेंपण सवासोगाथाना स्तनममध्ये एवीगाथाना वेंके, जेनेअशेरनिष्पात्रिकपण ॥ तेतेजाणारेयम ॥ सम्यकृष्टीरेगुणठाणायकी ॥ ज खहेसिउशर्म ॥१॥ एगाथाने अनुमानेपण एमजजणायठे पठीतो अपुनरंधकनो अ पद्वयुचनकहे त्रेप्रमाण तथाउपाध्यायजीयेंस्वतथव्यात्मसारमथमापण कक्षुठे जे अपु

वंधकायावत् गुणस्थानंचतुर्दशं ॥ इत्यादिथी स्पष्टजपायते केचोथागुणगणाथी चउद-
मालगें जिनआणाके०जिनेश्वरनी आज्ञाठे अने जाणपुरुपते एनेज मार्ग कहेठे तेस-
र्वज्ञाव ज्ञावनीअपेक्षायें जाणवा अन्यथाचोथागुणगणाप्रमुखनेविपे तोमहाविज्ञाव-
विगेठे पण ज्ञावनीअपेक्षायें जिनआणाठे इतिज्ञावः ॥ ११ ॥

एकअहिसामांजेआणा ॥ ज्ञापेपूरवसूरि ॥ तेएकांतम
तिनविग्रहियें ॥ तिहांनयविधिठेचूरि ॥ मन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ तथागात्रमां एकद्वी अहिसामां आज्ञाठे जेम सवेजीवानहंतवाइतिआ
गारांगादिकवचनथी एमपूर्वाचार्य यद्यपिकहेठे तथापि एपाठ एकांतमतिके०एकांतपदे
विग्रहियेंके०अंगीकारनकरीयें तेमजतेअहिसापण स्याद्वादमतें अंगीकार करीयें जेम
गुनिराज नवकोटीपञ्चकाण करीने नदीउतरेठे अनेपञ्चकाण करती वखते नदीमो-
द्वीतो राखीनथी तोते पञ्चकाण स्याद्वादेठेपणएकांते नथी एमजाणुं तेमाटे इहां
यविधिठेचूरिके०तेअहिसानेविपे नयनोविधिघपोठे तेतो जेनयनीवात समजे तेजाणे
इत्खेअहिसाते अनेकप्रकारनीठे ॥ १३ ॥

आतमज्ञावहिसनथीहिसा ॥ सधलाएपापस्थान ॥ तेहथ
कीविपरीतअहिसा ॥ तासविरहनुंध्यान ॥ मन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वद्वीतेजवात देखाडेठे आतमज्ञावहिसनथीके०जेकरणीकरतां पोतानोआ-
त्मज्ञाव ह्णायो तो तेमां हिंसाके०हिसालागे तथाआत्मज्ञावह्णयातांथकांथदारे पा-
पस्थानकलागे अने तेहथकीके०ते आत्मज्ञावह्णयाथकी विपरीतके०आत्मज्ञावजिहां
नह्णाय ते अहिसाके०य्याकहीयें तासके०तेपापस्थानकना विरहनुंध्यानएवीपज्ञाव-
अहिसाठे एपठअहिसानुंविशेषणठे ॥ १४ ॥

तसउपायजेजेआगममां ॥ बहुविधठेव्यवहार ॥ तेनिःशे
पअहिसाकहियें ॥ कारणफलउपचार ॥ मन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तसके०तेआत्मज्ञाव नह्णवाना उपायके०प्रकार जे जे आगममां के०सि-
द्धांतमां कहाठे एवाव्यवहारते बहुविधठेके०अनेकप्रकारनाठे दान देवपूजा पडिकमणा
पोसह्इत्यादिकअनेकठे अने जोऊपरनी मूखगाथानोपाठ विदुविधहोयतो एमअर्थक-
रीचे जे उत्सर्ग तथा थपवाद एवंप्रकाररूप व्यवहारठे तेनिःशेष के०ममन्त जेटला
आत्मानह्णवावना प्रकारठेतेअहिसाकहियें एटलेपज्ञावजे थपवादपणआत्मा नह्-
णवावानुंकारणठे तथादान देवपूजाप्रमुखपण आत्मानह्णवावनाकारणठे तेने अहिं-

साकहीयें एमस्तवनकरनारे ठेराव्यु तेवारे अणवादाने ठांदोठे अनेउत्सर्ग तेआज्ञाते एरी
तेपूर्वे प्रतिवादिये कथुंहुत्ते तेदूरकखुडतिजाव ॥ इहांकोइकहेशेजे एअणवादप्रमुख
कथात्माने नहणवानाकारणने अहिंसा केवीरीते कहीयें तेने कहेठे के कारणनेरिपे
खणपचारकेकार्यनोखपचार करीयें ठेयें यथातडुलान् वर्षतिपर्जन्यइतिन्यायात् ।

जीवअजीवविषयठेहिंसा ॥ नैगमनयमत्तञ्जुत्त ॥ सग्रह
व्यवहारेंपटकाये ॥ प्रतिजीवेंशुसूत्त ॥ मन० ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ हवे पूर्वे कथुंहुत्ते अहिंसामा नयनाप्रकार घणाठे तेदेखाडेठे तेमा प्रण
नैगमनयआत्रीजीवनेविषे तथा अजीवनेविषे हिंसाकहेठे ते नैगमनय
जेमखोकमा अमुके जीव हण्यो तेमज अमुके अजीवघटनेहण्यो
इत्यादिकहिंसाशब्द सघळे प्रवर्तते तथा सग्रहनय
उकायनेरिपे हिंसामाने पणजे अजीवनीहिंसा तेने हिंसामानतानथी
नावेजेदठे एकदेशग्राहीसग्रह वीजोसर्वग्राहीसग्रह तेमासर्वग्राहीसंग्रहतो नैगम
पमां चळ्यो माटे देशग्राहीसग्रह इहांलीधोठे हिंसाशब्द अजीवमा प्रवर्ततो
नथी तेमाटे देशग्राहीसंग्रह तथा व्यवहारनय तो जेरीतें खोकमाने तेरीतें एवेनय
माने माटे खोकपण उकायने हिंसामानेठे तेमएवेनयवादी पणकहेठे तथा श्रुतु
नयवाखो प्रतिजीवेंके जीवजीवप्रतें जिनजिन हिंसामानेठे
मध्येकसुठे तेत्यागलपज गायामा कहेठे तथाच तद्देश तन्नैगमस्य
सा तथागकारोखोकदृष्टा यदुत्तजीवोनेनहिंसितोविनाशतस्तथा घटोनेनहिंसितोवि
नाशिन ततश्चसर्वत्रहिंसाशब्दनुवर्तनात् जीवेष्वजीवेषुचहिंसानैगमस्यअहिंसाव्येवमे
वेति सग्रहव्यवहारयो पद्मुजीवनिकायेषु हिंसासंग्रहश्चात्रदेशग्राहीइष्टव्य सामान्य
रूपधनैगमात्तर्जापि व्यवहारश्चस्युखनिशेषग्राही लोकव्यवहारणशीलथापतथा
कोयाहुंसेनपद्स्वेनजीवनिकायेषुहिंसासंग्रहश्चात्रदेशग्राहीमतीतिरुजुसूत्रश्च प्रत्येक
स्येव जीवेंजीवेंहिंसा व्यतिरिक्तामिच्छतीति हवेशब्दार्थखलीयेंठेयेंजीव
नैगमनयने मतेहिंसाकहेथीपञ्चकठे अनेसग्रहतथा व्यवहारनयनेमते
विषेज हिंसामानेठे तथाश्रुतुसूत्रनेमते जीवजीवप्रतेहिंसाजूदीजुदीमानवी ॥ २६ ॥

आत्मरूपशब्दनयतिने ॥ मानेएमअहिंस ॥ उंघवृत्ति
जोइनेलहिये ॥ मुखजगलीलप्रसस ॥ मन० ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ आत्मरूपकेआत्मातेजखरूपठे माटे हिंसाअथवाअहिंसाते

नेठे गव्दनयतिनेके० गव्दठेप्रधान जेने एवात्रणनय१ गव्द२ समजिरूढ ३ एवंचूत एत्रण
नयमानेठे जेपोतानो आत्मा प्रमादीथयो त्यारे आत्मातेहिंसा अने तेजआत्मा जे-
वारे अग्रमादीथयो तेवारें आत्मा तेज अहिंसा यतः आयाचेवअहिंसा ॥ आयाहिंस-
तिनिष्ठलसो ॥ जोहोइअप्पमत्तो ॥ हिंसलअहिसलइयरो ॥२॥ इतिउघनिर्द्युक्तिवचनात्
पाठलात्रणनयनिश्चयना धरनाठे माटे उघनिर्द्युक्तिनीवृत्तिनोपाठपणएमठे यथा ॥ गव्द-
समजिरूढेवंचूताश्चनयाआत्मैवहिंसामिठंतीति ए जेमहिंसा सातनये फळावी तेमज
अहिंसाके० अहिंसापण फळावियें अहिंसाप्येवमेवेतिउघनिर्द्युक्तिवृत्तिवचनात् ए हिंसा-
ना तथाअहिंसानासातप्रकार ते उघनिर्द्युक्तिनीवृत्ति जोइने सुख जगनीद्वीघातथा रुडीप्र-
शंसाते लहियेके० पामिये एटलेयथार्थ जाणवाथीएटलावानां पामियें ॥ २७ ॥

॥ ढालनवमी ॥

॥ चेत्रीपुनमअनुक्रमे ॥ एदेशी ॥

कोइकसूत्रजआदरे ॥ अर्थनमानेसार ॥ जिनजी ॥ आपमतिअ
वलुंकरे ॥ भूलातेद्वगमार ॥ जिनजी ॥ तुळवयणेंमनराखीयें ॥२॥

अर्थ ॥ आठमीढालने अंतेसातनयेंकरी हिंसाफळावी तेनयेंकरी हिंसातो तेवारे
समजाय जेवारे सूत्रनी टीका चूर्णितथाजाप्य अनेनिर्द्युक्ति मानीचे तो समजायपण
केवलसूत्रनो मूलपाठ वांचवाथी नसमजाय केमके जेसूत्रहोय तेसूचनामात्रहोय मा-
टेजे अर्थनेनथीमानता तेने शिळादेवा सारु नवमीढालनेआठमीढालसायेंसंबंधकरी
कहेठे जे कोइकके० जेट्टक लुंपाक नामनदेवायोग्य माटेकोइक एवं नामकळुं ते सू-
त्रजआदरेके० केवलसूत्रजमानेठे इहां एकवारते वृत्त्यादिकनिपेधवाचकठे तथाअर्थके०
टीकाप्रमुखतेनथीमानता जिनजीके० हेरागरेपनाजीतणहारहेवीतराग तेकेवाठे आ-
पमतिके० खठंढेंचाखणहारठे पणआगमानुयायी चाखतानथी अवलुंकरेके० जेट्टुंकार्य
करेतेटळुं अवलुंकरेठे माटे तेमूर्खगमार जूलाजमेठे कारणके सूत्रतोगणधरनारच्या अने
अर्थतो तीर्थकरनोकह्यो ॥ यतः ॥ अठंजासइयरहा ॥ सुत्तंगंठंति गणहरानिष्ठणं ॥
इतिवचनात् तेमाटे अर्थनी ना कहेतां तीर्थकरनीआशातनाकरेठे माटे अवलुंकरेठे माटे
हेप्रचुतमारवचने मनराखीयें ॥ २ ॥

प्रतिमाळोपेपापीआ ॥ योगअनेउपधान ॥ जि० ॥ गुरुनो

वासनसिरधरे ॥ मायाविअज्ञान ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली तेळोक प्रतिमाने लोपेठे एटले प्रतिमाउथापेठे पणकेवाठे जेपापी-

निजुक्ति अनुगमेइत्यादिक तथाउद्देशे निद्देशे निग्गमे रोत्तकालपुरिमेय
योगद्वारमांठे तेनाअर्थकेमकरशोइतिजाव. ॥ ६ ॥

सूत्रअर्थपहेलोत्रीजो ॥ निजुक्तीयेमीस ॥ जि० ॥ निरवि
शेषत्रीजोवली ॥ इमजापेजगदीग ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेजत्रणप्रकारनु व्याख्यानदेखाडेते प्रथम सूत्रनो शब्दार्थ शिष्यनेईतें
जेम नमोके०नमस्कारथाउं अरिहृताणके०अरिहृत रागद्वेषरूपशुद्ध्या मांठे ते
वदार्थअवद्विरीते आवड्यो तेवारें वीजोके०वीजीगार अर्थकहे ते
निर्युक्तिसहित अर्थ कहे देशिष्य ते अरिहृतचारप्रकारना ठे नाम, स्थापना, प्र
अनेजाव जेदें यत् नामजिणाजिणनामा ॥ वणजिणापुणजिणइपनिमांठे ॥
णाजिणजीवा ॥ जावजिणासमवसरणठा ॥१॥ इत्यादिक एम वीजीगार अर्थआवड्यो
पठी वीजीगार फरी एजपदनो अर्थ निरविशेषके०समस्तरीते कहे एटलेसगेप्रसंग
र्थकहे नैगमादिकनयपण शक्तिहोय तोफलावे तेना साधनकहे उदाहरण जे अरि
तने नमस्कारनु फलकहे इत्यादिक एटले एजापजे प्रथम अर्थमा टीकाचूर्ण
वीजाअर्थमा निर्युक्ति तथात्रीजाअर्थमा जाप्यव्याव्यु एम हेजगदीशतु जापेके०
वतिनाशतक १५ भाणा वीजा उदेशामा कहेते सुत्तथोसनुपढमो ॥ वीउंनिजुक्तीने
उंजणीउं ॥ तइंयनिरविसेसो ॥ एसविहिहोइअणुउंगो ॥ १ ॥ एगाथा नदिसूत्र
ध्येपणठे तेमांटेअर्थप्रमाणकरेतो खेमथाय ॥ ७ ॥

वायानरचालेचले ॥ रद्देशितितसजेम ॥ जि० ॥ सूत्रअ
रथचालेचले ॥ रद्देशितितसतेम ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेमनरके०पुरुषनीवाया तेजेगारें पुरुष चाले तेवारे तेनो वायडो पण
यने रद्देशके०पुरुषउजोरहे तेवारे तसके०तेवायानीपण स्थितिके०रद्देशेवु थाय जेम ए
सूत्रअने अर्थमापण एमज जाववु सूत्रनीचाले अर्थ चलेके०चाले रद्देशे के०सूत्ररद्देशे
तसके०ते अर्थनु पण थितिके०रद्देशेवुथाय ॥ ८ ॥

अर्थकहेविधिवारणा ॥ उजयसूत्रजेमठाण ॥ जि० ॥ तेम
प्रमाणसामान्यथी ॥ नविप्रमाणअप्रमाण ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली अर्थके०टीकाप्रमुखहोय तेजसमजावे अनेविधिके०विधिगाद
वारणाके०निपेधसूत्र तथा उजयसूत्रके०विधिसूत्र तथानिपेधसूत्र एवहु सूत्रजेम
के०ठाणागसूत्रमध्यकहाठे यथा ॥ नोकप्पइनिग्गथाणवानिग्गथिणवाइमांठे ॥ उदिछांठे

गणियाथ उचितजिताउपंचमहणवाउमहानदिउं अंतोमासस्स डुखुत्तोवा तिखुत्तोवाउ-
त्तरिए संतरित्तए वा तं गंगाजज्जणासरसइ एरावतिमही इति एरीते निपेधकरीने वली
लगताज सूत्रमांश्राज्ञाकरी यथा पंचविहिंठाणेकप्पंतितंजयंसिवाडुजिरकंशिवापव्वहे जं
व णंकोइतिदजघंसिवाएज्जमाणंसिमहतावायणारितेहिइति एवे सूत्रकह्यां एकविधिनुं
एकनिपेधनुं एवेमांकयुंसूत्रप्रमाणकरिये अनेकयुंसूत्र अप्रमाणकरिये इहां एके अप्र-
माण नथायइतिजावः ह्वे पठवानाना वेपदनो अर्थकहेठे तेमके० तेरीतेजेम गणांग
मध्ये वेहुसूत्र देखाढ्या तेम सामान्यप्रमाण जेसूत्रते ते सूत्रथी नविप्रमाणअप्रमाणके०
इहांसामान्यपदते तेमाटेजाणियेंतेंयें जेविशेषपद बाह्यारथीलावीयें तेवारेएम अर्थथाय
जेविशेषप्रमाण तेटीकाप्रमुख तेनविश्वप्रमाणके०अप्रमाणनथी एटलेएजावजेप्रमाण वे
प्रकारना एकसामान्यप्रमाण वीजुं विशेषप्रमाण तेमां सामान्यप्रमाण तेसूत्रकहीयें
जेमां सामान्यपणे सूचनामात्रें कहुं होय अने विशेषप्रमाणते अर्थटीकाप्रमुखनेकहीयें
जेमां विस्तारीनेकहुंते एवेप्रमाणते तेमां सामान्यप्रमाणखरुं अने विशेषप्रमाणखोडूं
एम नकहेवाय सामान्यप्रमाणथी विशेषप्रमाण तेअप्रमाण केमथाय इतिजावः ॥ए॥

अंधपंगुजेमवेमले ॥ चालेइत्तितगण ॥ जि० ॥ सूत्रअरथ
तेमजाणियें ॥ कटपज्ञाप्यनीवाण ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेम अंध लोचनहीन अनेपंगुके०चरणहीन एवेमलीने चालेइत्तितगणके०
वांछितस्थानकनेविपे चाले तेमसूत्र तथाअर्थजे टीकाप्रमुख मलीने यथार्थ स्थानके
अर्थ जोडीशकीयें एमकटपज्ञाप्यनीवाणीते ॥ १० ॥

विधियमजयवर्णना ॥ उत्सर्गहअपवाद ॥ जि० ॥ तडुजय
अर्थेजाणियें ॥ सूत्रजेदअविवाद ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली १ विधिसूत्र २ उद्यमसूत्र ३ जयसूत्र ४ वर्णवसूत्र ५ उत्सर्गसूत्र ६
अपवादसूत्र ७ तडुजयसूत्र एसर्वसूत्रनाजेदनीखवर अर्थथीजणाय नहीतो शीखवर
पनेजे आसूत्रते शीअपेहानुंते यथा ॥ संपत्तेजिरकुकालंमि ॥ असंजंतोअ मुठिउं ॥ इ-
म्मणकम्मजोगेणं ॥ जत्तपाणंगवेसए ॥१॥ एदशवैकालिकनापांचमाअध्ययने कहुं इ-
त्यादिकविधिसूत्रकहीयें तथा डुमपत्तयपंरुयए ॥ जहानिवरुइरायगणाणअच्चए ॥ एवं-
मणुआणजीवियं ॥ समयगोयमासापमायए ॥ इत्युत्तराध्ययननेदशमाध्ययनेकहुं इ-
त्यादिकउद्यमसूत्रकहीयें अने नरकनेविपे मांसरुधिरादिकवर्णवीकहेवा यथा ॥ उत्त
राध्ययनेमृगापुत्रअध्ययनमां तथा सुयगनांगना नरकविज्जित्तिअध्ययनमां तेपरमार्थेमां-
सादिक नथी पणजयसूत्रते यतः नरएसुमंसरुहिराइ ॥ वजंपसिद्धिमित्तेणं ॥ जयहेउ-

निजुक्ति अनुगमेइत्यादिक तथाउद्देशे निदेशे निग्गमे खेत्तकालपुरिसेय एगाथाश्रु
योगद्वारमाठे तेनाश्रयकेमकरशोइतिज्ञाव ॥ ६ ॥

सूत्रअरथपहेलोवीजो ॥ निजुत्तीयेमीस ॥ जि० ॥ निरवि
शेषत्रीजोवली ॥ इमजापेजगदीज ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेजत्रणप्रकारनु व्याख्यानदेखाडेठे प्रथम सूत्रनो शब्दार्थ
जेम नमोके०नमस्कारथाठे अरिहृताणके०अरिहृत रागद्वेषरूपशत्रुहृष्ट्या माटे ते
व्दार्थअपत्रिरीते आवड्यो तेवारें वीजोके०पीजीवार अर्थकहे ते निजुत्तियें
नियुक्तिसहित अर्थ कहे हे शिष्य ते अरिहृतचारप्रकारना ठे नाम, स्थापना, इत्य
अनेजात्र जेठें यत नामजिणाजिणनामा ॥ ठवणजिणापुणजिणदपफिमाठे ॥ -
पाजिणजीग ॥ जात्रजिणासमप्रकरणठा ॥३॥ इत्यादिक एम वीजीवार अर्थआवड्यो
पत्री श्रीजीवार फरी एजपदनो अर्थ निरविशेषके०समस्तरीते कहे एटलेसगेप्रसगे स
पंकहे नेगमादिकनयपण शक्तिहोय तोफलावे तेना साधनकहे उदाहरण जे अरिहृ
तने नमस्कारनु फसकहे इत्यादिक एटले एजावजे प्रथम अर्थमा टीकाचूर्णिके
धीजाअर्थमा नियुक्ति तथात्रीजाअर्थमां जाप्यथाव्यु एम हेजगदीशतु जापेके०म
यतिनागतक २५ माना श्रीजा उदेशामा कहेठे सुत्तथोसुत्तुपदमो ॥धीउनिजुत्तिमीस
ठनपीठे ॥ तदुत्तयनिरप्रिसेसो ॥ एसनिहिहोइत्यणुत्तगो ॥ १ ॥ एगाथा नदिसूत्र
प्येपपठे तेमाटेअर्थप्रमाणकरेतो रोमथाय ॥ ७ ॥

वायानरचाखेचखे ॥ रदेधितितसजेम ॥ जि० ॥ सूत्रअ
रथचाखेचखे ॥ रदेधितितसतेम ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेमनरके०पुरुषनीगाया तेजेवारें पुरुष चाखे तेवारें तेनो वायडो पण
अने रदेके०पुरुषठगेरहे तेवारें तमके०तेवायानीपण स्थितिके०रहेतु थाय जेम ए
मूत्रअर्थे अर्थमापण एमज जात्रनु सूत्रनीचाखे अर्थ चखेके०चाखे रहे के०सूत्ररहे तेना
तमके०ते अर्थनु पण यितिके०रहेतुथाय ॥ ८ ॥

अर्थरहेप्रिधिवारणा ॥ अनयमूत्रजेमठाण ॥ जि० ॥ तेम
प्रमाणमामान्ययी ॥ नप्रिप्रमाणअप्रमाण ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वडी अर्थके०टीकाप्रमुग्गहोय तेजसमजावे अनेप्रिधिके०प्रिधिनाद
वारणाके०निपेधसूत्र तथा उतदमूत्रके०प्रिधिसूत्र तयानिपेधसूत्र एवेहु सूत्रजेमठाव
के०मूत्रमूत्रनयेकसाठे यथा ॥ नोउपपन्ननिग्गयाणनानिग्गथिणमाश्माठे ॥ उरिहृत

गणियाश्च उचितजिनाउपंचमदृणवाठमहानदिठं श्रंतोमासस्त डुखुतोवा तिरुतोवाउ-
त्तरिए संतरित्तए वा तं गंगाजळणासरसइ एरावतिमही इति एरीते निपेधकरीने वली
लगताज सूत्रमांश्राज्ञाकरी यथा पंचविहिंठाणेकप्वतितंजयंसिवाडुजिस्कंशिवापवद्वे जं
च एंकोइतिदउग्यंसिवाएळमाणंसिमद्वतावायणारितेहिइति एवे सूत्रकह्यां एकविधिनुं
एकनिपेधनुं एवेमांकयुसूत्रप्रमाणकरिये अनेकयुसूत्र अग्रमाणकरिये इहां एके अग्र-
माण नथायइतिजावः हवे पठवानाना वेपदनो अर्थकहेठे तेमके० तेरीतेजेम गाणांग
ग्घे वेहुसूत्र देखाड्या तेम सामान्यप्रमाण जेसूत्रठे ते सूत्रथी नविप्रमाणअप्रमाणके०
इहांसामान्यपदठे तेमाटेजाणियेंठेयें जेविशेषपद वाहारथीवावीयें तेवारेएम अर्थथाय
जेविशेषप्रमाण तेटीकाप्रमुख तेनविश्रप्रमाणके०अप्रमाणनथी एटलेएजावजे प्रमाण वे
प्रकारना एकसामान्यप्रमाण वीजुं विशेषप्रमाण तेमां सामान्यप्रमाण तेसूत्रकहीयें
जेमां सामान्यपणे सूचनामात्रें कहुं होय अने विशेषप्रमाणते अर्थटीकाप्रमुखनेकहीयें
जेमां विस्तारीनेकहुंठे एवेप्रमाणठे तेमां सामान्यप्रमाणखरुं अने विशेषप्रमाणखोडुं
एम नकहेवाय सामान्यप्रमाणथी विशेषप्रमाण तेअप्रमाण केमथाय इतिजावः ॥ए॥

अंधपंगुजेमवेमले ॥ चालेइठितठाण ॥ जि० ॥ सूत्रअरथ

तेमजाणीयें ॥ कल्पजाप्यनीवाण ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ जेम अंध लोचनहीन अनेपंगुके०चरणहीन एवेमलीने चालेइठितठाणके०
वांठितस्थानकनेविपे चाले तेमसूत्र तथाअर्थजे टीकाप्रमुख मलीने यथार्थ स्थानके
अर्थ जोडीशकीयें एमकल्पजाप्यनीवाणीठे ॥ २० ॥

विधितुद्यमजयवर्णाना ॥ उत्सर्गह्यपवाद ॥ जि० ॥ तडुजय

अर्थजाणीयें ॥ सूत्रभेदअविवाद ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ वली १ विधिसूत्र २ उद्यमसूत्र ३ जयसूत्र ४ वर्णवसूत्र ५ उत्सर्गसूत्र ६
अपवादसूत्र ७ तडुजयसूत्र एतर्वसूत्रनाजेदनीखवर अर्थथीजणाय नहीतो गीखवर
पनेजे आसूत्रते शीश्रपेदानुंठे यथा ॥ संपत्तेजिस्ककालंमि ॥ असंचंतोश्च मुठिठं ॥ इ-
म्मोणकम्मजोगेणं ॥ जत्तपाणंगवेसए ॥ २॥ एदशवेकालिकनापांचमाअध्ययने कहुं इ-
त्यादिकविधिसूत्रकहीयें तथा डुमपत्तयपंफुयए ॥ जहानिवरुइरायगणाणअच्चए ॥ एवं-
मणुआणजीवियं ॥ समयगोयमामापमायए ॥ इत्युत्तराध्ययनेदशमाध्ययनेकहुं इ-
त्यादिकउद्यमसूत्रकहीयें अने नरकनेविपे मांसरुधिरादिकवर्णवीकहेवा यथा ॥ उच
राध्ययनेमृगापुत्रअध्ययनमां तथा सुयगनांगना नरकविज्जित्तिअध्ययनमां तेपरमार्थेमां-
सादिक नथी पणजयसूत्रठे यतः नरएसुमंसरुहिराइ ॥ वजंपसिद्धिमित्तेणं ॥ जयहेउ-

इहरतेसि ॥ विउद्वियपावउनतय ॥१॥ इत्यादिक नयसूत्र यथा ऋद्धिमित्रसमि-
 त्यादिकउवाइ ज्ञाताधर्मकथाप्रमुखनेपिपे प्रायेंसूत्रते तेनर्णसूत्रते वली ३३
 जीवनिकायाण मेवसयदंरुसमारजेजा इत्यादिक ठजीनिकायना रहाक ३४
 रांगादिकसूत्रनेविपे तेउत्सर्गसूत्रजाणवा तथावेदप्रथतेप्रायें अयपादसूत्रते ३५
 वाखजिज्ञानिउणसहाय ॥ गुणाहिय वागुणउसमंवा ॥ इकोपिपात्राइविबळयते ॥
 ज्ञकम्मसुसज्जमाणो ॥ इत्यादिक अयपादसूत्रजाणवा तथा जेमा उत्तमर्ग अने
 साथेकहेवाय तेतडुजयसूत्रकहीयें जेम अट्टझाणाजावे समअट्टिआसियवउवाइ
 तप्रावमिउविहिणा ॥ पफियारपवत्तणनेय ॥१॥ इत्यादिकअनेकप्रकारना स्वसम-
 समय निश्चय व्यवहार ज्ञानक्रियादिक नानाप्रकारें नयमतनाप्रकाशक सूत्रना
 तेअविवादपणेकेजेमाजगडोनउते एरीते स्वस्यानकें अर्थधीजोनाय ॥ ११ ॥

एहजेदजाण्याविना ॥ कंखामोह्लहत ॥ जि० ॥ जगतर
 प्रमुखेकरी ॥ जाप्युजगवइतत ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तोपपूर्वोक्तजेद जाण्याविना जगतरप्रमुखेकरीने कखामोहके
 हनीने लहतकेवेदे एमजगवतिसूत्रमा तंतकेनिश्चेंजाप्युते एटले
 विविध आशयनाहोय तेश्चाशयनीजेवारेंमालमपडे तेवारें मनमा
 के आसुरुएवीशकाथाय अनेजेशका तेमिथ्यात्वमोहनीधाय
 शतके तृतीयउदेशके अष्टिणंजतेसमणाविनिग्गथाकखामोहणिज्जकम्मवेदेति
 ठिकहणजतेसमणाविणिग्गथा कखामोहणिज्जकम्मवेदेतिगोयमा तेहितेहिनाण
 दसणतरेहि चरित्ततरेहिं खिगतरेहिं पयणतरेहि पावयणतरेहिं कप्पतरेहिं
 मततरेहिं जगंतरेहिं णयंतरेहिं णियमतरेहिं पमाहिणतरेहिं सकित्ता कखित्ता
 गिछता जेयसमावन्ना कलुसमावणा एवखलुसमणा निग्गथाकखामोहणिज्ज
 देत्तिइति एनासमाधान जगवतिनीवृत्तिधी जोइलेजो तेमाटेटीकाप्रमुख अर्थ
 सर्वसमाधानथाय आम्रायपामियें पण केवल सूत्रेंज नपामियें इहा जगतरप्रमुखेक
 मध्यग्रहणेआद्यतयोर्ग्रहणमिति न्यायात् णाणंतरेहिं पदपणलेवा ॥ १२ ॥

परिवासितवारीरुरी ॥ लेपनअशानअशेष ॥ जि० ॥ कारण
 थीअतिआदर्या ॥ पंचकल्पउपदेश ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ परिवासितकेप्रात्रें वासीराखनु तेवारीरुरीकेपवारीने एटले मुनिने
 विमात्रे पणराखनु ते रात्रें नघतेपुरहुडु शुतेकहेते लेपनकेविलेपन अथवा
 सिततेखप्रमुख अने अचे-॥ नोरतथाअशेषशब्देंप्रमुख लेवा तेवारीने वली

श्री अतिके०श्रल्यंतकारणे आदह्याके०तेमुनिये०श्रीकारकख्यां एतले वासीराख-
नी मुनिने आह्वाकरी तेपंचकदपग्रंथनो उपदेशते उपलक्षणश्री निशीथनेविषे पण
द्युते यतः ननुउपधादिसंनिधि.क्रियतेनवा उच्यते उत्सर्गणनकदपते कारणेतुअवत्य-
तथाहिवोद्विन्नमंनवनांमयवहुज्जोयणच्यंतरउगामयोसाश्नद्वितवुरिएकज्जनलप्र-
अउंतद्विन्नमंनवेउंसह्गणोपरिवासिज्जाइइतिनिशीथे तेमाटे एकारणादिक प्रकार
टीकाप्रमुखविना जणाचनही ॥ २३ ॥

वर्षागमननिवारीउं ॥ कारणेंचाप्युतेह् ॥ जि० ॥ ठाणेंगे

श्रमणीताणुं ॥ अवलंबादिकजेह् ॥ जि० ॥ तुळु० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ वर्षागमनके०चोमासानेकाले विहारकरवानुं निवासुंठे श्रीठाणांगना वीजा-
हेशामध्ये यतः णोकप्पतिनिग्गंठाणंवानिग्गंठीणंवा पढमपाठसंमिगामाणुगामंडुत्ति
जेत्तएइति तथा कारणेचाप्युतेह्के०तेजवर्षाकालमां कारणशी विहारकरवानी आह्वा
री तेपणठाणांगसूत्रना पांचमा ठाणाना वीजा उद्देशामांकद्युंते यतः पंचहिंमाणेहिं-
इत्तंतिंतंअयंसिवा हुज्जिक्वा जावमइतावाआणारिएहि इतितयातत्रेववासावासपज्जो-
अवियाणं नोकप्पइ निग्गंथाणंवा निग्गंशीणवागामाणुगामंडुइज्जितंपवंपंचहिंमाणेहिं
इत्तंतिंतं णाणवयाए इंसणवयाए चरित्तवयाए आयरिय उवझ्राएवा संविमुत्तेज्जा
आयरियउवझ्रायाएवा वद्विता वेयावच्चकरणयाएइति वद्वीएजश्रीठाणांगनेविषे श्रम-
णीके०साध्वीने अवलंबनके०अवलंबतो प्रजुनी आह्वा अतिक्रमेनही यतः पंचहिंमा-
णेहिंसमणेनिग्गंथे निग्गंधि गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णातिक्रमठतंनिग्गंधिचणं
अन्नयरे पसुजातितेवा परिक्रजातिएवा उद्धातेज्जातत्यनिग्गंथे निग्गंधि गेन्हमाणेवा
अवलंबमाणेवा णाइक्कमइनिग्गंथे निग्गंधि हुग्गंसिवा विसमंसिवा परक्कसमाणिंवा
अवलंबमाणेवा गेन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कमइनिग्गंथे निग्गंधि वेवंसिवा पं-
सिवा पणंसिवा उदगंसिवा उद्धुमाणेवा उवुज्जमाणेवा गेन्हमाणेवा अवलंबमा-
णेवा णातिक्रमइ निग्गंथे निग्गंधि णावथान्हमाणेवा उद्धंनमाणेवा जावणातिक्रम
निरक्कइत्तं जरुत्तिठंजावत्तपाणपटियाइत्तं निग्गंथे निग्गंधि गेन्हमाणेवा अ-
वलंबमाणेवापातिक्रमइ इत्यादि एत्तपखटपथी नाधुमाध्वी एकम्यानके तेसावसे प-
णपणआळावा श्रीठाणांगमध्येठे तेकेटलाक खराय थने वलीनवमेठाणे ब्रह्मचेराकहा
विमांछीनाश्रंगोपांग जोवानही तथा जीतने आंतरे वमहुंनही एमकयुं तेवानवो प्र-
तिरू ठे नाटं प्रतिपहीआळावा उपाध्यायजीयें नंनान्योनही तेशी श्रमे खग्यां पण
अही तो श्रुत्यादिकविना केन वंधवेत्तेइतिभावः ॥ २४ ॥

आधाकर्मादिकनही ॥ बंधतणोएकत ॥ जिन० ॥ सुयगडे
तेकेमघटे ॥ विणवृत्त्यादिकतंत ॥ जिन० ॥ तुऊ० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ आधाकर्मी आहारकरवो ते नहीके०नधीकह्यो वयत १५ ॥
धनो एकातनधी एटले एजावजे श्रीसुयगटागसूत्रमध्ये आधाकर्मी आहारकरता
मंत्रधाय पणरु अने वली नवधाय एम पण कहु तेकेमघटे यत
ति ॥ अणमणेसकम्मुणा ॥ उवखितेवियाणिज्जा ॥ अणुवखितेनिवापुणो ॥ २ ॥
दिठाणेहि ववहारोणमिज्जा ॥ एतेहिदोहिंठाणेहिं ॥ आणाचार तुजाणए ॥ २ ॥
यगनागना २१ माअध्ययनेने माटेपवीगताते टीकाप्रखविना सूत्रकेमस्पष्टथाय ॥

विहरमानगणधरपिता ॥ जिनजनकादिकजेह ॥ जिन० ॥ क्रम
वलीआवग्ररुतणो ॥ सूत्रमात्रनहीतेह ॥ जिन० ॥ तुऊ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ वली विहरमानके०विचरता वीसतीर्थंकर तथा तेओनागणधर अने
ओना पिता उपलक्षणधी माता लठन नगरी विजय परिवार केवलीप्रमुख पेश
जटेनही अथवा जेम वीस विहरमानना गणधर तेमज उपलक्षणधी रूपजाति
गणधरपण सर्वसूत्रमा नधी तथागणधरोना पिताप्रमुख सूत्रमात्रेनधी तथा
पौर्यामतीर्थंकरना जनकादिके० मातापिता उपलक्षणधी वीजोपणपरिवार तेसर्व
नधी ते आश्चर्यादिक माने तोज जडे वली आवश्यकजे उचयटक दि० १६
तेदोने श्रमके०अनुक्रम ते जे अमुक पठी अमुक कहेवु इत्यादिक सूत्रमात्रनही
मात्रपणमात्रमां नवाजे पवी घणीगताते तेकेटलीखराय पण प्रकरण नियुंस्त्या
व माते तोगरपडे नहीतो गोयांज गाय ॥ १६ ॥

अर्थविनाकेमपामिये ॥ जावसकलअनिव० ॥ जि० ॥ गुरु
मुग्गणीधारता ॥ दोवेमर्मसुव० ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वली अर्थके०टीकाप्रमुखविना केमपामिये सकलके०समस्त अनिच्छ
अर्थ वरु तेधुरधी ते वेराखणे सर्वगत केमजटे सूत्रमांतोलगारेक नाम मात्र १७ ॥
दुंनो टीकाप्रमुखमा खाने अथवा अनिच्छके०सूत्रमानधी वधाणा एम
पणा रसाते अत्यंत यावर्मायी थारीजेम मरुदेवाजी मोक्षगयां इत्यादिक
बाया एवमो आदेशते तेसर्व केस्र सूत्रेज केरीरीते गम्यमान थार
दिहना मुखनी बायां मानधीये जे सप्रदायिक होय ते
मर्मसुवराय सुयुक्तिवंतयाय ॥ १७ ॥

पुस्तकअर्थपरंपरा ॥ सघडीजेहनेदाय ॥ जि० ॥ नेमुवि
हितअणमानतां ॥ केमरहेसेनिजआय ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पुस्तक जेअंगोपांगादिक अकारन्यासरूप अर्थटीकाप्रमुख जेगुनसंप्रदायनी
रंपरा तेसर्वजेने हाथेठे एजाजे सुविहित शुद्धमार्गना प्रनपनार तेहने अणमाननां
एव्हे अं कार कस्याविना केम रदेशे? निजआयके०पोनानी समकितरूप जे
मन्त्री ॥ ते रदेशे ॥ १८ ॥

प्राप्तेशिखतां ॥ अर्थमांदेनविरोध ॥ जि० ॥ हेतुवाद

॥ ते ॥ जाणेजेहसुबोध ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १९ ॥

॥ स्वतंत्रपणं टाळीने सगुरुपाते विनयादिकेंकरीने सूत्रना अर्थ जे
तेधारवां तेमां कांडविरोधनथी पण तेमूर्खलोका एमजाणेंठेजे सूत्रमां विरो
अने अर्थमां विरोधते ते खांटुंठे. गुरुमुखे जीखतांथकां कांड विरोध ठेजनाही
नया एरीते गुरुपासे धारतां हेतुवाद कहेतां कारणनिमित्तवाद एह्वो आगमजे सि-
द्धानं तेनेजाणे जेथकीसुबोधके०जलोबोधयाय ॥ १९ ॥

अर्थमतनेदादिकें ॥ जेहविरोधगणंत ॥ जि० ॥ नेसूत्रे

पणदेखशे ॥ जोजोशेएकंत ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ वली अर्थके०टीकाप्रमुखनेविषे मतनेदादिकेंके०कोशमतनेदें कोइ वाचनां-
तरजेदें जेदपणं देखीने जे विरोध गणेंठे अने कहेठेजे टीकाप्रमुख विरोधीठे मखनी
नथी तोकेम मानीयें तेहने कहेठेके जेप्राणी टीकाप्रमुखमां विरोधपणं जोशे तेसू-
त्रमांपण विरोधपणं देखशे जोएकांते निश्चेकरी जोशे तो सूत्रमां पणथणां विरोधते
तेकेम नथीजोना इतिचावः ॥ २० ॥

संहरताजाणेंनही ॥ वीरकहेएमकट्य ॥ जि० ॥ संहरतां

पणानाणनो ॥ प्रथमअंगठेजल्प ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ हेवे तेज सूत्रना विरोधिपणाने देखाकेंठे जे देवानंदानी कुखथी वेइने
त्रिसळादेवीने कुखे संहरताके०संहत्या तेसंहरतां वीरस्वामीयें जाएयुंनही एमश्रीक-
ल्पसूत्रमां कथुंठे यथा ॥ साहरिखिस्तामिचिजाणइ ॥ साहरिखमाणेनजाणइ ॥ साह-
रिखिमिचिजाणइ इतिपाठात् तथा वीरस्वामीने हरणगमेपीये संहत्या तेअवसरि प्रथम
अंगजे श्रीआचारांगतेमां ज्ञाननो जल्पके०शब्दठे एटखे एजावजे संहरतां थकां प्र-
चुयेंजाणुं एमकथुंठे तथाचतसूत्रं साहरिखिस्तामिचिजाणइ साहरि चना
हरिखमाणेविजाणइ सेसमणोउसोइतिपंचदशेजावनाध्ययने इतिविरोधः

रूपनकूटअरुजोयणो ॥ जंवूपन्नत्तिसार ॥ जि० ॥ वारव
लीपाठातरें ॥ मूलकहेविस्तार ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ वली रूपनकूटनु आठयोजन मूलविस्तारते एमजवूहीपपन्नत्तिसूत्रमा
यत एतणउसन्नकूडेनागकूरेपन्नते अरुजोयणाइउह उच्चतेण दोजोयणाइ उवेहे
अरुजोयणाइविरुत्तेणमक्षेत्रजोयणाइविरुत्तेण उवरिचत्तारिजोयणाइ
दिक जवूहीपपन्नत्तिनोपाठते सारकेप्रधान एहवी जवूहीपपन्नत्तिकहेते
थंथन्नयकरी करियें एटले एकपाठतो ए कह्यो वली एज
वीजोपाठते तेमा वारजोजन मूलविस्तार कह्योते तेकेम मळे एकज सूत्रमा
सर्वज्ञाना ज्ञानमाफेरनधी तोसदिग्धपचन केमहोय इति जाय तथाचतत्पाठ
रजोयणाइविरुत्तेण मक्षेत्रजोयणाइविरुत्तेण
दिकपाठजोको केवलसून मेलवी आपजो ॥ २२ ॥

सत्तावनसयमद्विने ॥ मणनाणीसमवाय ॥ जि० ॥ आठ
मयाज्ञाताकहे ॥ एतोअवरउपाय ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ श्रीमद्विनायस्वामीने सत्तावनसो मनपर्यवज्ञानी
कह्याते यत मद्विस्तणअरुदतोसत्तावनमणपञ्जावनाणीसयाहोवाइति ॥
तामूप्रमध्ये मद्विनायस्वामीनेज आठसो मनपर्यवज्ञानी कह्याते यथा
छवनाणीण णम श्रीसमयापागसूत्र तथाज्ञातासूत्र मख्युनहीएविरोध एतो
पवंएमेप्रवगानो उपायतो थन्यजते तेतो गीतार्थज्ञानीजाणे ॥ २३ ॥

उत्तगध्ययनेस्थितिकही ॥ अतरमुहूर्त्तजघन्य ॥ जि० ॥ वेदनी
यनीवाग्ने ॥ पन्नपणामाअन्य ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ तथा श्रीउत्तराध्ययनसूत्रमध्ये वेदनी कर्मनी स्थिति जघन्य
वहीते यत उददिमरिनामाण तीमइकोमाकोमिउ उकोसियाछिइहोइ ॥
जदशिया ॥ १ ॥ आवरणित्राणडुपि ॥ वेयणिक्षेतहेय ॥ अतराएयकम्ममि ॥
साविदादिया ॥ २ ॥ इत्युत्तराध्ययनअध्ययन ३३ मामध्ये कहुते वली तेजवेदनी
एवमुहूर्त्तजघन्यस्थिति श्रीपन्नपणामाअन्येकहीते यथा ॥ सायावेयणियस्त ॥ इ
वदिपन्नपणामाअन्य ॥ जदशमणुकोमेण ॥ दोसमयासपराइय ॥ वधगपडुचजदक्षेण ॥
समुत्ताडकोमेण ॥ पन्नपणामाअन्य ॥ समकोनाकोमिउ ॥ इत्यादिपन्नपणामध्येकहु
वेदनाअध्ययननीमायेमद्व्युनही माटे विरोध तेनोथन्यनेजुदीजगातते ॥ २४ ॥

अनुजोगद्वारेकह्या ॥ जघननिखेपाचार ॥ जि० ॥ जीवा
दिकतो नविघटे ॥ अव्यभेदआधार ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ वही श्रीअनुजोगद्वारसूत्रनेविषे एम कह्युंठे के जेवस्तुना जेटला निखेपा
करवानी तारीबुद्धियाय तेवस्तुना तेटला निखेपा तुं तिहांकरजे पण कदाचित्त घणा
निखेपा तुं नजाणे तिहांपण चारनिखेपातो अवश्यकरजे एटले एमश्राव्युंजे जघन्यथी
चारनिखेपातो सर्वत्रकरवा पणचारथीउठातोहोयजनही १ नाम २ स्थापना ३ अव्य ४
जाव एचार अवश्यकरवा यतः जघन्यजंजाणिद्या निखेवं निखेवेनिरवसेसं ॥ जघनवियन-
जाणिद्या ॥ चउक्यंनिखेवेतत्र ॥ १ ॥ इत्यनुजोगद्वारसूत्रे तेवारे जीवादिकशब्दना
निखेपा नविघटेके०घटेनही शामाटे जे अव्यनिखेपो भेदश्राधारके०चित्र श्राधारंथाय
केमके जेजावनुंकारण तेअव्य तेवारे जीवनो अव्यनिखेपो केमथायजेजावजीवथवानुं
कारणहोय तेअव्यजीव कहेवाय तेतोज्ञानादिक गुणेहीणतो जीवहोयनही दवंपद्य-
वविद्युयं ॥ दव्वविजुयायपद्यवानि ॥ इतिवचनात् तेमाटे मंडूखनी जटाना चारनी
पेठे समस्तधर्मरहित कोइपदार्थजनथी तोएअव्यनिखेप जीवादिकमां शून्यठे श्रादि
शब्दथी बीजापणजीवादिकहीजीयें जेम अव्यदेवमुनिराजनेकहिहियेंतेमअव्यजीवकोने
कहेशेतेनासमाधानतोपंचांगीप्रमुखथीनीकले अत्रार्थतत्त्वार्थवृत्तिजो जो ॥ १५ ॥

एमवहुवचननयंतरे ॥ कोइवाचनाभेद ॥ जि० ॥ एमअर्थ
पणजाणीयें ॥ नविधरीयेंमनखेद ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एरीते बहुके०पण सइकनोगमेवचनविरोध अल्पबुद्धिवालाने लागे एवा
त सूत्रमध्येठे तेकोइ स्थानके नयभेदभेदेव्याख्याहोय अने कोइस्थानके वाचनाभे-
के०वल्लजी तथा मथुरी एवे वाचना थइ तेथीभेदथयो एमउपलक्षणथीमतांतर प्र-
मुख विपिठोप पणलइये एवीरीते जेमसूत्रमांभेदठे तेमज अर्थके०टीकाप्रमुखनेविषे
पण नयांतरेकरी वाचनांतरेकरी कोइस्थानके भेदश्रावे तेमाटे टीकाप्रमुख देखीने
मनमांखेदनधरीयें सूत्रतथाअर्थचरावरठे ॥ १६ ॥

अर्थकारथीआजना ॥ अधिकाशुभमतिकोण ॥ जि० ॥ तोडे
अमियतणेनहि ॥ आवेकहियेंदूण ॥ जि० ॥ तुळ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ अर्थकारके०जेनिर्मुक्तिकार टीकाकार तेथकी आजनाजेश्राधुनिकमां अ-
धिकाशुभमतिनाधणी कोणथया एटले एजावजे समुद्रजेवीबुद्धिनाधणी टीकाकारनया
चौढपूर्वनाधणीनिर्मुक्तिकार तेथी शुभमतिकोणथया एटले शुभमतिनहीज थयाइति

चात्र लोकमाउखाणोठे जे खान्ना खानार तेरीतना एशुजमतिजाणया पण
दूणजेनीमक तेथमृतने तोळे आवेनही ॥ १७ ॥

राजासरिखुसूत्रवे ॥ मंत्रीसरिखोअर्थ ॥ जि० ॥ एमाएके
हेलीउं ॥ दियेसंसारअनर्थ ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे राजासरिखुंकेचक्रवर्ति वरावरसूत्रवे अने मंत्रीसरिखो अर्थवे
उठे राजानोआशय मंत्री जाणे तेम सूत्रनोआशय अर्थकारकहे वीजो कोरसु
आशय जाणेनही एमाके०एवेहुमाथी एकेहेलीउंके०एकने निंदातांथका
अनर्थके०समारनोअनर्थआपे जवपरंपरावधारे ॥ १८ ॥

जेसमतोलेआचरे ॥ सूत्रअर्थसंप्रीति ॥ जि० ॥ तेतुऊक
नणायेरे ॥ सुपजगनिर्मलनीति ॥ जि० ॥ तुऊ० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ माटेजेआत्मार्थिप्राणीते सूत्र तथाअर्थ वेहुने समतोले सरिखीरीतं
पावकरे प्रीतिगरे अर्थज्ञानकरे तन्मयकरीजाणेतप्राणीहेप्रचुतमारीकरुणाके
परीने मुगतेनिरापापणु अनेजशकीर्ति तयानिर्मलजे नीतिके०न्याय ते वरेके
॥ १९ ॥ हरे दशमी ढासकहेठे तेने नवमी ढाससाथेप संवधते जेपूर्वढासमा
तपाअर्थमां पवनी हीखनाकरेतो तेनेससार वधेएम कथु तेसूत्रतथाअर्थ तो इ
अर्थवे वास्तेपदशमीढासमाज्ञाननुवर्णनकरेते ॥

॥ ढासदशमी ॥

॥ आपठदेवरीखाठखरे ॥ पदेशी ॥

ज्ञानविनाजेजीपनेरे ॥ क्रियामागेदोपरे ॥ कर्मवधतेतेहथी
रे ॥ नद्विमममुग्गमनोपरे ॥ १ ॥ प्रचुतुऊवाणीमीठनीरे ॥
मुग्गमनमदेजमुहायरे ॥ अमीयसमीमनधारतारे ॥ पाप
तापमविजायरे ॥ प्रचुतुऊवाणीमीठनीरे ॥ २ ॥ एआकणी

अर्थ ॥ ज्ञानविना जेनीर केवळक्रियारुचिरे तेमा घणादोपनी उत्पत्तिरे ते
नक्रियाथी कर्मवधतयायवे पापमममुग्गमनोपरे०समतानामुग्ग जेमा परचापनी
नदी एदो जेमनोपवे अहानी क्रियाकरतोदोय तेहने थतो नथी यत् नाणपुणे
विशिया ॥ क्रियाममावदानीनणिया ॥ मम्महउपहनमिता ॥ न
० १ ॥ पदोपनी वीसीमये कथुतेमाटे हेवामी तमारीपाणी घणीज मीठीखागेते

रामनमांसेहेज सोहायते पणकोइना चलात्कारधीनही तेअमृतसरिखीनमारीवाणीने मनमांधारतांथकां पापरूप तापके०उल्लता तेसर्वमटीजायनेशीतलताथाय ॥ २ ॥

लोकपंतिकिरियाकरेरे ॥ मनमेलेअन्नाणरे ॥ ऋवइव्वानाजो रथीरे ॥ विणशिवसुखविन्नाणरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ लोकपंतिके०लोकनी द्वारमां लोकानुजायी क्रियाकरे मनमेलेके०शुद्ध अ-यवसायविना अन्नाणके०अज्ञानीजीवते ऋवजे संसार तेनीइव्वाना जोर थकी एटले बहुलसंसारीजीवते शिवसुखना विज्ञानविना एटले जेक्रियाकरे तेपण ज्ञानविना ऋशमानप्रतिष्ठानेअर्थकरे ॥ ३ ॥

कामकुंजसमधर्मनुरे ॥ मूलकरीएमतुठरे ॥ जनरंजनकेवल लहेरे ॥ नलहेशिवतरुगुठरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कामकुंज सरिखो मोक्षसुखनोआपनार एवो जेधर्म तेनुंयशमानादिक सुष्ठ मूलकरीने तेप्राणीकेवल जनरंजनके०लोक रीके एटकुंज फलपामे पणअज्ञानक्रियायी मोक्षरूपजेवृक्ष तेनो गुठके०गुठो उपलक्षणयी फलवइयें तेनपामे ॥ ४ ॥

करुणानकरेहीननीरे ॥ विणपणिहाणसनेहरे ॥ द्वेषधरं तांतेहसुरे ॥ हेठाआवेतेहरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे पोढशकमां पांचगुण आशयविशेष देखाड्याठे यथातृतीयपौरुशके १ प्रणिधि २ प्रवृत्ति ३ विघ्नजय ४ सिद्धि ५ विनियोग जेदत्त.प्रायःधर्मज्ञैराख्यातःशुभाशयःपंचधा त्रिविधो एपांचजेद अन्वयरीतें श्रीहरिचन्द्रसूरियें देखाड्याठे ते श्रीजशो-विजयउपाध्यायजी व्यतिरेकेदेखाडेतेतेमां प्रथमप्रणिधाननामाआशयकहेठे जेहीनके० पोताथकी हीणगुणीठे एटले हीणगुणवाणेंवतें तेहनी करुणानकरे विणपणिहाणसनेहके०प्रणिधाननामाआशयविशेषना सनेहविना हीननीकरुणानकरे वलीहीनगुणी ऊपरद्वेषकरतांथकां जेएमांगागुणठे इत्यादिक द्वेषधरतां तेपोतेज हेठाआवे ॥ ५ ॥

एककाजमांनविधरेरे ॥ विणप्रवृत्तिधिरज्ञावरे ॥ जिहांतिहांमो होडुंघालतारे ॥ धारेढोरस्वज्ञावरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रवृत्तिनामाआशय वखाणेठे विणप्रवृत्तिके०प्रवृत्तिनामागुणविना एक काजमांके०एकजेधर्मकार्यमांड्युं तेमां नविधरेके०नराखे धिरज्ञावके०धिरताज्ञाव एटलेएककाजमां धिरनही अने प्रारंभितकार्यमां तेवोप्रयत्ननही एमपण समजवुं जिहां तिहां मुखघालतो एटले जेधर्मस्थानक मांड्युंठे तेमूकीने अकार्लें फलवांठे अनेअका-

लेफल वाठवुते तत्वथीआर्त्तध्यानठे तेगारे जिहांतिहा मोहोडु घालता डोरनोसत्र
वधरेठे जे खावा मूम्युहोय तेमूकीने बीजामां मुखघाले ॥ ६ ॥

विनाविघनजयसाधुनेरे ॥ नविअविचित्रप्रयाणरे ॥ किरियाथी
शिवपुरीहोयेरे ॥ केमजाणेअन्नाणरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ह्वेत्रीजो विघ्नजय घतावेठे विघनके०अतराय तेनो जयके०जीतवु तेनि
जयनामागुणविना साधुने मात्रक्रियायेंकरी अविचित्रप्रयाणकेमथाय एटले भा ॥
अविचित्रपणे केमसधायेमाटेविघ्नजयविना साधुनेक्रियाथी अविचित्रप्रयाणे शी३
नहोय ए वातो अज्ञानी केमजाणे ह्वेविघ्न तथाविघ्ननोजयदेखाडेठे ॥ ७ ॥

गीततापमुखविघनठेरे ॥ वाहेरअतरव्याधिरे ॥ मिथ्यादर्श
नएहनीरे ॥ मात्रामृडमध्याधिरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेविघ्नना जेदत्रणठे १ हीनविघ्न २ मध्यमविघ्न ३ उच्छृष्टविघ्न एसा ही
नविघ्नते जेमधर्मकरता शीतके०टाढवाए तथातापके०तरुकोलागे तेधर्ममा विघ्न
तथा घालव्याधिके० रोगज्वरकासश्वासप्रमुख जे शरीरना रोगते मध्यमविघ्नकहिं
माटे टाहाड तथातडका करतां शरीरना रोगतेविशेषविघ्नकरे तथात्रीजुच्छृष्ट
तेअतरव्याधि मिथ्यादर्शनके० मिथ्यात्ममोहनीय ए उच्छृष्ट धर्ममा विघ्नते
र्मकरता जो मिथ्यादर्शननो उदयथइ जायतो धर्ममा महोडुविघ्नथाय ए
वेविघ्नकहा तेकरतांएथाकरु विघ्नठे माटे उच्छृष्टविघ्नकथु जेममार्गमा चालता जे
न्यमध्यम अनेउच्छृष्ट एत्रणविघ्नठे मार्गमाकाटालागेते जघन्यविघ्न, मार्गमां
खतेमध्यमविघ्न, मार्गमा दिग्यमूढथायतेउच्छृष्टविघ्न तेमधर्ममापण पूर्वोक्तत्रण
एवा तेनीमात्राके० प्रमाणकहेठे मृडके० हीन मध्यके० मध्यम अनेअधिके०
एमअनुक्रमे जोरुना ॥ एतोविघ्नदेखाड्या ह्वेविघ्नजय अनुक्रमेदेखाडेठे ॥ ८ ॥

आसनअशनजयादिकेरे ॥ गुरुयोगेंजयतासरे ॥ विघनजो
रणविटलेरे ॥ वगरज्ञानअन्यासरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ आसनके० वीरासनादिकेकरी पूर्वोक्त शीततापादिक विघ्ननो जयकरे
अशनएटले आहारेंकरी पूर्वोक्त ज्वरप्रमुग्यविघ्ननोजयकरे तथा गुरुयोगेंकरी
मिथ्यादर्शनरूपविघ्ननो जयकरे केमके गुरुयोगे समकितपामेज एविघ्ननुजोर ते
न्यासविना टखेनही माटेज्ञानाच्यासं परिणाम दडरासे शीततापप्रमुखमा
अनेज्वरप्रमुखमा कृतकर्मअद्वियाने एटले एमजाणे जेमाराउदयेआव्या कर्मजोग
तथा मिथ्यात्वनुजोरठे ज्ञानेसम्यक्जिनवचनत्रावे ॥ ९ ॥

विनयअधिकगुणसाधुनोरे ॥ मध्यमनोउपगाररे ॥ सिद्धिवि
नाहोवेनहीरे ॥ कृपाहीननीसाररे ॥ प्रञ्चु० ॥ मुऊ० ॥१०॥

अर्थ ॥ हवे सिद्धिनामाश्राशय वखाण्ठे जेपोताथकी अधिकगुणवंतासाधुनो वि-
त्य तेसिद्धिनामाश्राशयविशेष श्राव्याविना होयनही तथा मध्यमके० मध्यमगुणवं-
ताहोय तेने उपकारकरे तेपण सिद्धियोगविना होयनही अने हीननीके० पोताथी
हीनगुणी तेनी सारके० प्रधान कृपाके० दयातेपण सिद्धियोगविनानहोय ॥ १० ॥

विणविनियोगनसंज्ञवेरे ॥ परनेधर्मयोगरे ॥ तेहविनाज
नमांतरेरे ॥ नहिसंततिसंयोगरे ॥ प्रञ्चु० ॥ मुऊ० ॥११॥

अर्थ ॥ हवे विनियोगनामापांचमोश्राशयवखाण्ठे विनियोगनामागुणविना परजी-
ने जेधर्मजोडवुं तेयोग नसंज्ञवेके० नहोय तेविनाके० तेहविनियोगविना जनमांत-
के० परज्ञवनेविषे संततिके० परंपरानो संयोगते नहीके० नहोय एटखे सिद्धुंकार्य
वेविनियोगठे तेयावत् सर्वसंवरथाय तिहांलगे धर्मपरंपरात्रूटेनही अनेजोविनियोग
रामागुण नथयोहोय तोत्रूटीजाय एसर्वगुणतेज्ञानविनानहोय ॥ ११ ॥

किरियामांखेदेकरीरे ॥ दृढतामननीनाहिरें ॥ मुख्यहेतुतेधर्म
नोरे ॥ जेमपाणीकृपिमांहिरें ॥ प्रञ्चु० ॥ मुऊ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे परमेश्वरनी वाणीमीठीठे तेवाणी स्तवनाकारें प्रञ्चुनी स्तवनाकरे तेप्र-
ञ्चुनी स्तवनातो प्रञ्चुजीनुं ध्यानकरियें एटखेते वीतरागनी स्तवनाजथइ तेप्रञ्चुनुं ध्यान
वेजेदेठे एकसाखंवन वीजुंनिराखंवन तेमां साखंवनते चहुप्रमुखेंकरी जिनप्रतिमादि-
कनुंआखंवनकरीने समवसरणस्थजिनस्वरूपनुं ध्यानकरवुं ते तथा वीतरागना शुद्धनि-
वावर्ण आत्मप्रदेश समुदायने केवलज्ञानादिकस्वज्ञावनुं ध्यानकरवुं तेनिराखंवनध्यान
कहियें शुद्धपरमात्मगुणध्यानंनिराखंवन इतिवचनात् हवेइहांतो साखंवनध्याननी वा-
नठे साखंवन केम थायतेकहेठे जेजूदाजूदा जीवनी अपेकार्यें आठचित्तनो त्यागकरे
प्रके ध्यानथाय तेआठचित्तनानामकहेठे यहुक्तं चतुर्दशोपोडशके १ खेदो २ द्वेग ३
क्षपो ४ धान ५ त्रांत्य ६ न्यमु ७ दुगा ८ संगेः ॥ युक्तानिहि चित्तानिप्रबंधनोवर्जयेन्मति-
मान् ॥१॥ ए आठचित्तने टोपेकरीने ध्यानकरीअकेनही तेमां प्रथम खेदनामा टोपक-
हेठे खेदके०धाक जेम पंचेहिंननांथाके तेनीपरे खेदटोपेकरी क्रियामां मननी दृढताके०
प्रकाप्रपणुं तेनहोय एटखेक्रियामां प्रणिधाननरहे अनेजे प्रणिधानने धर्मनोमुख्यहेतुठे
जेम करण (खेती)मां पाणीते मुख्यहेतुठे तेमक्रियामां प्रणिधानने मुग्धहेतुठे ॥ १२ ॥

द्वेष उ वाञ्छते तत्वधीत्यार्चध्यानते तेपारे जिहातिहा मोहोडु घालता दोसोसर
उभरेजे जे खावा मृत्युहोय तेमूकीने धीजामा मुखघाळे ॥ ६ ॥

विनाविघनजयसाधुनेरे ॥ नविअविचित्रप्रयाणरे ॥ किरियाधी
शिवपुरीहोयेरे ॥ केमजाणेअन्नाणरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ह्वेत्रीजो विघ्नजय घतावेते विघनकेअतराय तेनो जयकेजीतवु तेवि
जयनामागुणविना साधुने मात्रक्रियायेंकरी अविचित्रप्रयाणकेमयाय पटले मो०
अविचित्रपणे केमसधायेमाटेविघ्नजयविना साधुनेक्रियाधी अविचित्रप्रयाणे
नदांय प वातो अज्ञानी केमजाणे ह्वेविघ्न तथाविघ्ननोजयदेखाडेते ॥ ७ ॥

शीनतापमुरविघनगेरे ॥ वाहेरअतरव्याधिरे ॥ मिथ्यादर्श
नगहनरे ॥ मात्रामृडमध्याधिरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेगिना जेदप्रणते १ हीनविघ्न २ मध्यमविघ्न ३ उत्कृष्टविघ्न
नगिना जेमधर्महरता शीनते०टाड्याए तथातापके०तरुकोलागे तेधर्ममा वि
रुदा वादव्यापिने० रोगउरकासश्वासप्रमुख जे शरीरना रोगते मध्यमविघ्नकहिं
मां० टाटाड तथाडका करतां शरीरना रोगतेविशेषविघ्नकरे तथात्रीजुउरु
तेप्रणतमिथ्यादर्शनते० मिथ्यात्वमोहनीय ए उत्कृष्ट धर्ममा विघ्नते जेमा
मंहरतां तां मिथ्यादर्शननो उदययद् जायतो धर्ममां महोडुविघ्नथाय ए विघ्नपूर्
वेविघ्नकरा तेहरतांपश्चात् विघ्नो माटे उत्कृष्टविघ्नकथु जेममार्गमा
मध्यमम थोडशुद्ध एप्रणविघ्नो मार्गमाकांटाशागेते जघन्यविघ्न, मार्गमा जघन्य
मध्यममविघ्न, मार्गमा दिग्भ्रमथायतेउत्कृष्टविघ्न तेमधर्ममापण पूर्वोक्तप्रणविघ्न
एव तेनीमाप्रादे० प्रमाणदेते मृडुते० हीन मध्यके० मध्यम अनेअधिके०
एवअप्रमे जांरुता ॥ एतोविघ्नदेखाद्या ह्वेविघ्नजय अनुक्रमेदेखाडेते ॥ ८ ॥

श्यामनअशनजयादिनेरे ॥ गुर्योगंजयतासेरे ॥ विघनजो
गणनित्येरे ॥ वगगज्ञानअन्यामरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ श्यामनके० वीगमनादिकेकरी पूर्वोक्त शीनतापादिक विघ्ननो जयकरे
अप्रणतदे अनांकेकरी पूर्वोक्त उरप्रमुखविघ्ननोजयकरे तथा गुर्योगंकरे
विघ्नदर्शनकराविघ्ननो जयकरे केमके गुर्योगं समकृतपामेज एविघ्नजो
नम देना मृदुतेनी माटेज्ञानान्यामं पणिणाम ददराये शीनतापप्रमुखमा
अनेउरप्रमुखम कृन्कनेअदियामे पटुते एमनागे जेमाराउदयेथाज्या कर्मजा
एव निश्चलनुभोगते दानेमम्यदचिनवचनतापे ॥ ९ ॥

विनयअधिकगुणसाधुनोरे ॥ मध्यमनोउपगाररे ॥ सिद्धिवि
नाहोवेनहीरे ॥ कृपाहीननीसाररे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवे सिद्धिनामाश्राशय वखाण्ठे जेपोतायकी अधिकगुणवंतासाधुनो वि-
त्य तेसिद्धिनामाश्राशयविशेष श्राव्याविना होयनही तथा मध्यमके० मध्यमगुणवं-
ताहोय तेने उपकारकरे तेपण सिद्धियोगविना होयनही अने हीननीके० पोतायत्री
हीनगुणी तेनी सारके० प्रधान कृपाके० व्यातेपण सिद्धियोगविनानहोय ॥ १० ॥

विणविनियोगनसंजवेरे ॥ परनेधर्मेयोगरे ॥ तेहविनाज
नमांतरेरे ॥ नहिसंततिसंयोगरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे विनियोगनामापांचमोश्राशयवखाण्ठे विनियोगनामागुणविना परजी-
वने जेधर्मेजोडवुं तेयांग नसंजवेके० नहोय तेविनाके० तेहविनियोगविना जनमांत-
रके० परजवनेविषे संततिके० परंपरानो संयोगते नहीके० नहोय एटखे सिद्धुंकार्य
नेविनियोगते तेयावत् सर्वसंवरयाय तिहांलगे धर्मपरंपरातूटेनही अनेजोविनियोग
नामागुण नथयोहोय तोतूटीजाय एसर्वगुणतेज्ञानविनानहोय ॥ ११ ॥

किरियामांखेदेकरीरे ॥ दढतामननीनाहिर ॥ मुख्यहेतुतेधर्म
नोरे ॥ जेमपाणीकृपिमांहीरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे परमेश्वरनी वाणीमीठीठे तेवाणी स्तवनाछारें प्रजुनी स्तवनाकरे तेप्र-
जुनी स्तवनातो प्रजुजीनुं ध्यानकरियें एटखेते वीतरागनी स्तवनाजघ्य तेप्रजुनुं ध्यान
वेजेदेठे एकसाळंवन वीजुंनिरालंवन तेमां साळंवनते चहुप्रमुखेंकरी जिनप्रतिमादि-
कनुंश्राळंवनकरीने समवसरणस्थजिनस्वरूपनुं ध्यानकरवुं ते तथा वीतरागना शुद्धनि-
वावर्ण आत्मप्रदेश समुदायने केवलज्ञानादिकस्वजावनुं ध्यानकरवुं तेनिरालंवनध्यान
कहियें शुद्धपरमात्मगुणध्याननिरालंवन इतिवचनात् हवेइहांतो साळंवनध्याननी वा-
नठे साळंवन केम थायतेकहेठे जेजूदाजूदा जीवनी श्रपेकार्यें श्राठचित्तनो त्यागकरे
यके ध्यानथाय तेश्राठचित्तनानामकहेठे यडुकं चतुर्दशोडशके १ खेदो २ द्वेग ३
रूपो ४ घान ५ त्रांत्य ६ न्यमु ७ डुगा ८ संगे ॥ युक्तानिहि चित्तानिप्रबंधतोवर्जयेन्मति-
मान् ॥ १॥ ए श्राठचित्तने दोपेकरीने ध्यानकरीशकेनही तेमां प्रथम खेदनामा दोषक-
हेठे खेदके०थाक जेम पंथेहिंरुतांथाके तेनीपरे खेददोपेकरी क्रियामां मननी दढताके०
इकाप्रपणुं तेनहोय एटखेक्रियामां प्रणिधाननरहे अनेजे प्रणिधान ते धर्मनोमुख्यहेतुठे
जेम करण (खेती)मां पाणीते मुख्यहेतुठे तेमक्रियामां प्रणिधानते मुख्यहेतुठे ॥ १२ ॥

वेठापणजेऊपजेरे ॥ किरियामाउद्वेगरे ॥ योगद्वेपथीते
क्रियारे ॥ राजवेठसमवेगरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे उद्वेगनामा वीजो दोपवखाणेते खेदपिनापण वेठायकां
तेनीपेरे उद्वेगदोपमा पणजाणवु वेठायका पणजेक्रिया करे तेमा उद्वेगजाणवु
क्रियाकरता तेप्राणीने सुखजेचित्तनीप्रसन्नता तेकेमउपजे जेवारे क्रियामा
तेवारे द्वेपउपनो तेद्वेपथी राजानी वेठनीपेठे कथचित्क्रियाकरे वेगके
करे एवीरीत राजवेठनी पेठे करे तेने जन्मांतरे योगीनाकुलने विपेजन्मपण
एअर्थपोडशकमाजोइखेवो ॥ १३ ॥

त्रमथीजेहनसाजरेरे ॥ काइअकृतकृतकाजरे ॥ तेद्वथीगुज
किरियायकीरे ॥ अर्थविरोधिअकाजरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे यद्यपि पोडशकमा भ्रांतिनामा पाचमो दोपकह्योते तथापि
यजीयेंइहात्रीजोत्रातिनामा दोपवर्णव्योते तीसरीपाचव्यापानु
तिनो अर्थकदेते भ्रातिकेवस्तु अन्यद्वोय तिहाअन्यजाणे जेम शुक्ति
जतनी त्रातिथाय तद्वत् त्रमेकरी जेउस्तु साजरेनही जेमधर्मकृत्यकलु
उपलक्षणथी मंपाठउच्चख्यो के नथीउच्चख्यो इत्यादि तेशुजक्रियायकी पण
पवुजे अकाजकेइष्टफलरूपजेकार्य ते नथाय तेनेअकाजकहिये ॥ १४ ॥

शातवाहिताविणहोवेरे ॥ जेयोगेउठानरे ॥ त्यागयोगठे
तेद्वथीरे ॥ अणठमातुध्यानरे ॥ प्रचु० ॥ मुऊ० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे उठाननामाचोयो दोपवर्णवेठे उठानकेचित्तनी अग्रशातता
नप्रमुखनी तेल्लुकतायकी जेम कोइक पुरुष मदिराप्रमुखेकरी मदावद्वधयो
नीपेठे जेयोगने उठानदोपेकरीने शातवाहिताविणहोयकेशातवाहिता न होय
जेक्रियाकरे तेमाउद्वेगरे पण वरणनहोय तेक्रियाकेवीठे के त्यागयोग
योग्यते पणतेद्वथीकेत्यागयोगक्रियाथी अणठमातु ध्यानकेठमातु तजातुनथी
ध्यानते जेम कोइक प्रापीयें दीहालीधीहोय अने सर्वथामूलोत्तरगुण
अममपेठे तेप्राणीनेत्रिप्रूरक जेमथायकाचार इहवानोउपदेशापीयें ते सिग
वायोग्यते पणकोकनी निदाप्रमुखेअणठमातुठे उक्तचउपदेशमालाया ॥ जन्ततर
रेउ ॥ मूउगुणनरउत्तगुणच ॥ मोनूणतोतिचूमि ॥ सुसावगत्तवरतराग ॥ १५ ॥

विचेविचेत्रीजाकाजमारे ॥ जाएमनतेखेपरे ॥ ऊखणतांजि
मशालिनुरे ॥ फलनहीतिहांनिर्लेपरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे पांचमो क्पनामादोपकहेठे जेक्रियामांनीहोय तेक्रियामां वचेवचे
त्रीजाकार्यमां मनजाय तेखेपकहियेंऊखणतांके०वारंवार उपाकेलीउपाकेली एवीजे शा-
खितेतुं निर्लेपके०चोखुंफल नहीके०नथाय एटले एजावजे एकवार शालि उखेनीने
गावेतो फलथाय पणवारंवारउखेनीने वावेतो फलनथाय तेमइहांवारंवार प्रारंजित
क्रियामूकीने अन्यक्रियामांमनजाय तेफलनपामे ॥ १६ ॥

एकजठामेरंगथीरे ॥ किरियामांआसंगरे ॥ तेहजगुणठा
णैथितिरे ॥ तेहथीफलनहीचंगरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हवे आसंगनामाठठो दोपकहेठे आसंगके०जेक्रियाकरतोहोय तेमां इडमे-
सुंदरं एहवो जेरंग तेआसंगनामादोपकहीयें जोपणतेअनुष्ठानशास्त्रोक्तठे तोपण तेमां
गनुंजे घरठे तेदोपरूपठे तेहजगुणठाणैथितिके०तेवेनेतेवेजगुणठाणेरहे पण आगल
ठाणो वधेनही जेमश्रीमहावीररूपर गौतमस्वामीने जकिरागहतो तेथीतेजगुण-
णै स्थितिरही पणमोहनीकर्मनुंउन्मूलनकरीने केवलज्ञानरूपजेफलते चंगके०मनो-
नथयुं माटे आसंगते दोपता जाणवी एअर्थपोरुशकवृत्तिमांजो जो ॥ १७ ॥

मांकीकिरियाअवगणीरे ॥ वीजेठामेहर्षरे ॥ इष्टअर्थमां
जाणीयिरे ॥ अंगारानोवर्षरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हवे अन्यमुडनामा सातमो दोपकहेठे जेप्रारंजितकार्यथकी अन्यस्थानके
तेअन्यमुदोप जेमांकीकिरियाके०जेक्रियाकरठे ते अवगणीके०तेनो आदरमूकीने
जेठामेहर्षके०वीजीक्रियामां हर्षराखे एटले चैत्यवंदनकरतोहोयने सामायकमां ह-
रते तेप्राणीने इष्टअर्थके०वांठितअर्थमां अंगारानोवर्षके०अंगारानो वरसादवरसेठे
इलेमांकेलीक्रियामांजे अनादरठे तेसर्वदोपनुंमूलठे ॥ १८ ॥

रोगहोएसमजणविनारे ॥ पीडाजंगसुरूपरे ॥ शुद्धक्रिया
उठेदथीरे ॥ तेहवंध्यफलरूपरे ॥ प्रजु० ॥ मुऊ० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवे आठमो रोगनामादोप कहेठे तेपीडाजंगसुरूपके०पीडासुरूप अथवा
गसुरूप एससमजणविनाजेपदठे तेशुद्धक्रियाने जोडीयें तेवारेएवो अर्थथायजे सम-
णविनाशुद्धक्रियानो उठेदकरे पण अशुद्धक्रियाकरेखरो तेवारे शुद्धक्रियाने पीडा
थी अथवा शुद्धक्रियानोजंगथयो एवे अर्थरोगनाथया एटले रोग दोपथके शुद्ध

क्रियानो उठेड ते विनाशकरे तेवंध्यफलके० तेश्चशुक्रक्रिया वाक्रियाफलरूपथाय ॥१९॥

मानहानीधीड खडिऐरे ॥ अगविनाजेमजोगरे ॥ शातोदात्त
पणाविनारे ॥ तेमकिरियानोयोगरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ एऊपर कह्याआठेदोप रहित जेह्योय तेने शातादिकगुणथावे माटे एक
शातरीजोउदात्त एवेगुणखाणेंते तेमानीपुरुषने जेममाननी द्वाणीथाय एटखे डु ख
उपजे तथाअगविनाके० अगोपागेहीन होय अनेजोगनी सामग्रीप्रमुख मली होय
ते जेम चित्तने डु खथापे अथवाजेम जोगनी सामग्री मलीहोय तोपण मान हानी
श्रीं० प्रमाणहीन अत्रिका उठा जोगवे तो डु खथापे तथाअगविना पण डु खथाप
नेम शातअनेउदात्त एवेगुण आख्याविना क्रियानो योगपणएवो जाणरो ॥ २० ॥

शाततेकपायअज्ञावधीरे ॥ जेउदात्ततेगजीररे ॥ किरियादोप
त्यजीलहेरे ॥ तेमुखजगजरधीरे ॥ प्रजु० ॥ सुऊ० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ शाततेकहिंयेजे कपायनोअज्ञाव अनेउदात्ततेगजीरहोय एवाप्राणी जेह्यो
पते क्रियामा लागता दोपत्यजीने खडेके०पामे ते धीरके०धीरपुरुष मुखनोअने यशानो
जरके०समूहपामे ॥ २१ ॥ हवेएढाक्षमाशात तथा उदात्तगुणखाणा तेशात उदात्त
गुपतो धर्मरूपते तेधर्मरूपरत्ननी योग्यताकोनेहोय तेडुहामाकहेते ॥

॥ दास अग्यारमी ॥

॥ दोहा ॥

एकत्रीम गुण परिणमे ॥ जास चित्त नितमेव ॥

धरमरतननी योग्यता ॥ ताम कहे तू देव ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जेनाचित्तमा नितमेवके०निरतरणकरीसगुणपरिणम्याहोय तेजीने धर्मने
देशरिति सर्वरितिरूपरत्न तेनी योग्यताहोय एम हेदेव तमेकहोवो ए एकत्रीसगुण
उपप्राववनाते तेसहेपेकहेते ॥ प्रितारंथागखकहेगे ॥

१ गुहनही ७ वलीरूपनिवि ॥ ३ सोम्म ४ जनप्रियजधन्य ॥

७ क्रूनही ६ नीम्वली ॥ ७ असठ ७ सार दरिन्न ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ १ शुद्धमतिहोय एटखे गर्तीरहोय २ रूपनोनिधानहोय एटखे पंचद्रिय स्पष्ट
होय ३ सोम्म एटखे सोम्य होय तस्वनायथापमर्मिहोय ४ जनप्रियजके०शोकने वल्लभ
होय ते मदासर्वदामदाचागीहोय धन्यके०पप्रजामारनायोग्यते ५ क्रूनही के०अक्रिष्ट

चिन्हहोय एटलेसंक्षेपपरिणामीनहोय ६ आलोकपरलोकनाशपायथी जीरुके०वीहीतो
रहे७ अस्तम एटलेपरनेठगेनही ७ सारके०प्रधान दखिन्नके०दाक्षिण्यगुणवंतहोय एटले
परनीप्रार्थनानोचंगनकरे ॥ २ ॥

ए लज्जालुर्ज १० दयालुर्ज ॥ ११ सोमदिठिमझथ्य ॥ १२ गुण
रागी १३ सतकथ १४ सुपरख ॥ १५ दीरघदरशिअथ्य ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ए लज्जालुर्जके०स्वकुळादिकनी लज्जावंत एटलेअकार्यवर्जक १० दयालुर्ज-
के०प्राणीमात्रनी अनुकंपावंत ११ सोम्यदृष्टिते यथावस्थितविचारनी दृष्टिठेअने दूरदो-
पत्यागीते सौम्यदृष्टिकहियेंतेज मझन्नके०मध्यस्थ राग छेप रहित एटले सौम्यदृष्टि
अने मध्यस्थ एपदे एकज गुण कहियें १२ गुणरागी तेगुणीजीवनो पक्षपाती होय १३
सतकथ ते ज्ञानी कथानो कहेनार एटले धर्मकथावाहालीठे जेने १४ सुपरकके०सुशील
अनुकूल परिवारयुक्त होय १५ दीरघदरसीके०अनागतकाल विचारिने परिणामे सुंद-
रकार्यकारी होय अन्नके०ए अर्थठे ॥ ३ ॥

१६ विशेषज्ञ १७ वृधानुगत ॥ १८ विनयवंत १९ कृतजाण ॥

२० परहितकारी २१ लब्धलख ॥ गुणएकवीसप्रमाण ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ १६ विशेषज्ञके०पक्षपातरहितपणे गुणदोषविशेषनो जाण १७ वृधानुगतके०
परिणतमतिपुरुपने सेवनारोहोय १८ विनयवंतके०गुणाधिक पुरुपनेविषे गौरवकर्ता १९
कृतजाणके०कस्यागुणनोजाण २० परहितकारीके०निर्लोची थको परोपकारकरे एटले
जेदाक्षिण्यगुण तेपरनो प्रार्थ्या उपकारकरे अने परहितकारी तेपोताथी उपकारकरे
एटलुं आठमा गुणथी वीसमा गुणमां विशेषजाणतुं २१ लब्धलखगुणते धर्माधिकारी
तेहनोजावार्थ लब्धश्च प्राप्तश्चलदयोलक्षणीयोधर्मानुष्ठानव्यवहारोयेनसलब्धलब्धयःसु-
शिक्षःसुशिक्षणीचडति एकवीसगुणसंपन्न जेजीव तेधर्मरत्नने योग्यहोय ॥४॥

खुद नहीते जेहू मने ॥ अति गंजीर उदार ॥ न

करे जन उतावलो ॥ निज परनो उपगार ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेए एकवीसगुण अर्थ विस्तारें कहेठे खुद नहीतेके०अथकृडतेनेकहियें
जेनुं मन अतिगंजीरहोय उदारहोय तुठ न होय केमकेजे उतावलो मनुष्यहोय ते पो-
ताने तथा परने उपकार करीशकेनही एटले गंजीर होयते पोताने तथा परने उप-
कार करे पण उतावलो होयते नकरीशके एप्रथमअथकृडगुण ॥ ५ ॥

गुप्त संघयणी रूपनिधि ॥ पुराण अंग उपंग ॥

तै समरथ सेजें धरे ॥ धर्म प्रज्ञावन चंग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शुद्धके० उत्तम सघयणवनहोय रूपनु निधानहोय सपूर्ण अगोपागहोय प
चेन्द्रिय परवर्माहोय ते धर्मकरणी करवाने सेहेजे समर्थहोय ते धर्मनी प्रजावनाकरे
इहा नदिखेण तथा हरीकेशीप्रमुख साथेविरोध न गणवो केमके तेपणसपूर्ण अथवय
वतहता तथा आवचनते प्रायिकठे जोशेपनीजागुणयुक्तहोयतोरूपनुप्रयोजन नथी॥६॥

पाप कर्म वरते नही ॥ प्रकृति सोम्य जगमिच्छ ॥

सेवनीक होवे सुखे ॥ परने प्रशम निमित्त ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पापकर्म तेआक्रोश वध हिंसा चोरीप्रमुखनेत्रिपेनप्रयत्ने आजीविका प्रमुख
कारण टाळीने सेहेजे सोम्यजाव अवीहामणो सर्वजगतनेत्रिपे मित्रताहोयएवापुरुषने
सुखेलोक सेवीशके परने प्रशमके०समतानु कारणहोय एत्रीजो गुणथयो ॥ ७ ॥

जन विरुद्ध सेवे नही ॥ जन प्रिय धर्मसूर ॥ मलिन

जाव मनथी तजी ॥ करी गके अक्रूर ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जनशब्देलोककहियें तेलोकमाइहलोक तथा परलोक अने उच्चयलोक पण
आवे एटले एजावजे इहलोक विरुद्ध नसेवे यदुक्त सदस्तचेवनिदा ॥ विसेसउतहय
गुणसमिद्धाण ॥ उज्जुधम्मकरणइसण ॥ रीढाजणपुयणिज्जाण ॥ १ ॥ बहुजणविरु
द्धसगो ॥ देसाचारलघणतहय ॥ उवणचोगोयतहा ॥ दाणाइविपयकमनेउ ॥ २ ॥ सा
हुवसणमित्तो ॥ सोसइसामउमिअपदिआरोअ ॥ एमाइयाइइअ ॥ लोयविरुद्धाइनि
याणति ॥ ३ ॥ तथा परलोकविरुद्धजेखरकर्मादि तेपन्नकर्मादिकतथा उच्चयलोकविरुद्ध
द्यूतादिक सात व्यसन नसेवे तोज जनप्रियके०लोकने प्रिय तथा धर्म सूरके०
धर्मनोअधिकारीहोय ए चोथो गुणकह्यो मलिनजाव मनथी तजीने धर्मकरीशके ए
टहु धर्मपद वाहारथी खेवु तेअक्रूर कहियें केमके लोकप्रिय तथा अक्रूरगुणनु लक्षण
धर्मरत्नप्रकरणमध्ये एमज बखाणयुठे यथा ॥ इहपरलोयविरुद्ध ॥ नसेवए दाणविणय
शीलहो ॥ लोयपिउजणाण ॥ जणेइधम्ममिवहुमाण ॥ १ ॥ कूरोकिखिछजावो ॥
सम्मधम्मनसाहिउत्तरइ ॥ इयसोनइअजोगो ॥ जोगोपुणहोइअक्रूरो ॥ २ ॥ एगाथाने
अनुसारें अर्थकह्योठे वली बुद्धिअविरुद्धपणे सुजेतोविशेषकरजोएपाचमोगुण ॥ ८ ॥

इह परलोक अपायथी ॥ वीदे जीरुक जेह ॥ अप

यगथी वली धर्मनो ॥ अधिकारी ठे तेह ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ आलोक तथा परलोकना अपायथीके०कष्टथी वीहे तथा अपयशथी वीहे
तेजीत्ककहियें तेपुरुष धर्मनो अधिकारीजाणवो एठठो गुणकह्यो ॥ ९ ॥

असठ न वंचे परप्रते ॥ लहे किर्त्ति विश्वास ॥ जाव
सार उद्यम करे ॥ धर्म ठाम ते खास ॥ १० ॥

अर्थ ॥ असठके०मायावी नही एवो गुणवंत तेपरने वंचेके०ठगेनही तिवारे लो-
कमां कीर्त्तिपामे प्ररांसवायोग्यहोय अने लोकपण तेनो विश्वासकरे वली जाव सारके०
पोतानुंचित्त रीजवे पण परतुं चित्तरिजववामाटे उद्यमनकरे तथाचोक्तं ज्ञूयांसो जूरि-
लोके स्युः ॥ चमत्कारकरानराः ॥ रंजयंतिस्वचित्तं ये ॥ ज्ञूतदेतेतुपंचपाः ॥ १ ॥ इ-
त्यादिक तथा धर्मठामनेविपे खासके०रुनो उद्यमकरे ॥ एसातमोगुण ॥ १० ॥

निज कारय ठांमी करी ॥ करे अन्य उपकार ॥
सुदखिन्न जन सर्वने ॥ उपादेय व्यवहार ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली जेपोतानुं कार्य ठांमी एटले परतुंमूकीने पण परउपकारकरे जेजे इ-
हलोक परलोकनेविपे हितकारीठे तेवाउपकारकरे पण पापहेतुयें नप्रवचें ते सुदादि-
एयनामाश्चाठमोगुण कहियें तेजन सर्वलोकने उपादेयव्यवहारके०आदेयवाक्य (जेनुं
कहेवुं वधामाने एवो) होय व्यवहारते वाक्यव्यवहार ॥ ११ ॥

अंगीकृत न त्यजे त्यजे ॥ लज्जादुर्ज अकाज ॥
धरे दयालु धर्मनी ॥ दयामूलनी लाज ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ धर्मकार्य जेअंगीकारकखुं होय तेनत्यजे अने अकाजके०जेअकार्यहोय ते
त्यजे तेने लज्जालु नामेंनवमोगुण कहियेंतथा दसमोदयालु तेने कहियेंजे दयामूल ध-
र्मठे तेनी लाज धरे एटले दयामूलधर्मनलोपे ॥ १२ ॥

धर्म मर्म अवितठ लहे ॥ सोमदिष्टि मश्च ॥ गु .
एसंयोग करे सदा ॥ वरजे दोष अणठ ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे मध्यस्थ सोमदृष्टिनामा अग्यारमो गुणवखाणेंठे मध्यस्थते कोइ दर्श-
नउपर पद्मपातनथी तथा सोमदिष्टीके०द्वेपरहित दृष्टिदर्शन ठेजेने ते मध्यस्थ सो-
मदृष्टिकहियें तथा धर्मनो जेमर्म तेअविचठके०यथार्थ लहे जाणें एटले सजुण निर्गुण
अदृष्टगुण बहुगुण तथासर्व पांखंकीनिरुपित जेधर्म ते कनक परिदक पुरुपनीपेठे
जाणें अनेजेज्ञानादिकगुण तेनो सदासंबंधकरतोरहे तथाअनर्थनाकरनारादोष तेस-
र्ववर्जें तेअग्यारमोगुण ॥ १३ ॥

गुणरागी गुण संग्रहे ॥ दूसे न गुण अनंत ॥ उ
वेखे निर्गुण सदा ॥ बहुमाने गुणवंत ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ गुणनो रागीहोय धर्मऊपर रागधरे तथा गुणनो सम्हकरे नवागुण अगे
 आणे गुणअनेंतके०घणागुणवतने दूसेनके०डु खवेनही पटखे एजावजे गुणघणाहोय
 अने कदाचित् कोडक दोषहोय तोपण तेने डु खवेनही यत चूरिगुणाविरलविय ॥
 ६३गुणेप्रिदुजणोनसवन्न ॥ निहोस्तोणेविजइ ॥ पससिमोयेवदोसेपि ॥ १ इत्यादि तथा
 निर्गुणनेउपेसेके०डुखवेनही तेमजस्तवे पणनही अनेगुणवत जेदेशविरतिसर्वविरतितवत
 तेनो वहुमानकरे जे धन्यण धन्य एनो अत्रतार इत्यादिक गुणरागीनामा वारमोगुणथया

अशुभ कथा कलुपित मति ॥ नासे रतन विवेक ॥

धर्मार्थि सतकथा हुए ॥ धर्मनिदानविवेक ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ अशुभकथाजे खियादिकनीकथा तेणेकरीने कलुपितमति थयीठे जेहनी
 तंप्राणीने विवेकरूपरत्न सदसहस्तुनु जेपरिज्ञान तद्रूपरत नासे तेमाटे धर्मार्थिकको
 सत्कथकहोय तीर्थकर गणधर महर्षिप्रमुखनाचरित्रकहे जेधर्मार्थि तेधर्मनो अर्थि
 ययो ण सत्कथाजधर्मनुनिदानठे विवेकके०विजागठे जेअशुभकथानो त्याग अने
 शुभकथाकरवी पंतेरमोगुण ॥ १५ ॥

धर्मशील अनूकूल यश ॥ सदाचार परिवार ॥

धर्म सुपरम्य विघने गहित ॥ करी शके ते सार ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ह्ये सुपद्मयुक्तनामा चउदमोगुणकहेठे ते जेनोपरिवारते धर्मशील के०
 धर्मकरयाता आचारयाज्ञोठे अनुहृदये०धर्ममाविज्ञन करे तेनो तथा यशवंत अने सदा
 चारीपरिवारहोय एनो सुपरम्य के सुपद्मगुणवत विघनेरहितहोय ते पुरुष सारके०प्रधा
 नपत्रोने धर्मने प्रतेरनीशरे ॥ १६ ॥

मति मत्रि परिणाम दित ॥ दीरघटर्गी काम ॥

खटे दोष गुण वस्तुना ॥ विशेषज्ञ गुणधाम ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ ह्ये दीर्घदर्शनामा पत्ररमो गुणकहेठे ते जे कामके०कार्यमाहे तेपरिणामे
 दितकारीवहोय टयखहणथी तेमा खानघणोहोय अनेहेका अदपहोय वहु खोकरे
 प्रामनीकहोय यत आटपट्टदीहृदमी ॥ सयखपरिणाममुदरकळ ॥ बहुखानमपकेस ॥
 मडादिहृदयजपाग ॥ १७ ॥ इतिप्रमैरत्नप्रकरणे ह्येविशेषदः नामा सोखमोगुणवरा
 रेठे जे खटेके०नापेवस्तुना गुणदोष एतये एअर्थजेपक्षातविना वस्तुना गुणदोष स
 वेने जाणे जोरदपानहोय नोगुणमा दोषमाहे अनेदोषमा गुण काहे पण मध्यस्थउ
 दिने एयाभिनवाने एवीविशेषदः तेगुणनुं धामके०धरहोय ॥ १७ ॥

वृद्धानुगत सुसंग ते ॥ द्वौवे परिणत बुद्धि ॥ विनय
वंत नियमां करे ॥ ज्ञानादिकनी शुद्धि ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ ह्वे वृद्धानुगतनामा सत्तरमो गुणकहेठे ते जे परिणतबुद्धिवान परिपक्व बुद्धिनो धणीहोय तेपापना आचारनेविषे नजप्रवृत्ते अनेगुणवंतजे वृद्ध होयतेने अनुगनकेअनुजायीयें प्रवर्ते एटखे वृद्धनी संगतकरवी तेसुसंगतकहियें तेसुसंगते करी पोते पण परिणतबुद्धिवालो धाय परिपक्वबुद्धिवानधाय यतः बुद्धोपरिणयबुद्धी ॥ पा- वाचारेपवत्तइनेव ॥ बुद्ध्याणुगोविएवं ॥ संसगिकयागुणाजेण इति ह्वेविनयनामा अ- ढारमो गुणकहेठे तेविनयवंतप्राणी नियमांकेनिश्चेज्ञानादिकनीशुद्धिकरे एटखे एजा- वजे सर्वज्ञानादिकगुणनुं तथा मोक्षनुंमूलतेविनयठे माटेविनयगुणजोइये यतः विणउ- सवगुणाणं ॥ मूलंसन्नाणवंसणाइणं ॥ सुकस्सयतेमूले ॥ तेणविणीउइहपसट्ठो ॥ १८ ॥

गुण जोमे गुरु आदरें ॥ तत्वबुद्धि कृतजाण ॥ पर
हितकारी परप्रतें ॥ थापे मार्ग सुजाण ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ ह्वेकृतज्ञनामाश्रोगणीसमोगुणकहेठे तेजेगुणनेविषे तथा धर्मनेविषे वीजा- नेजोने तथा धर्मगुरुजर परघणोआदरकरे तथा जेने तत्व ग्रहवानी बुद्धिहोय तेने कृ- तजाणकेकृतज्ञ कहियें ह्वे वीसमो परहितकारीनामा गुणकहेठे जे परप्रतें धर्ममा- गेंथापे अने सुजाणकेनाह्याहोय वदीजेणधर्ममार्गजाण्योठे एटखे गीतार्थठे केमके जोअगीतार्थहोयअनेतेपरनेहितकरवा चाहे तोपण अहितथाय यतः किंसत्तोकठयरं ॥ जंसंमनायसमयसप्रावो ॥ अत्रंतुदेसणाए ॥ कंठंरारांगंमिपाकेइ ॥ १ ॥ १९ ॥

शीखे लखे सुखें सकळ ॥ लब्धलक्ष शुभकाज ॥ एम
एकवीस गुणे वखो ॥ लढे धर्मनुं राज ॥ २० ॥

अर्थ ॥ ह्वे लब्धलक्षनामा एकवीसमो गुणकहेठे तेजे शीखेकेप्योडाकाळमां आ- गमादिक जणे तथा लखेकेजाणे सुखेंकेअनायासें वगरप्रयासें सकलकेसमस्त शुभकाजजे धर्मनाकार्य तेने लब्धलक्षकहियें यतः लखेइलखलको ॥ सुहेणसय- लंपिधम्मकरणिज्जं ॥ इत्थोसुसासणिज्जो ॥ तुरियंचसुसिखिउंहोइ ॥ इतिधर्म रत्न- प्रकरणे एरीते एकवीसगुणे करीविराजित होयते धर्मनुराज्य लढेकेपामेइति ॥

पूरण गुण उत्तम कह्यो ॥ मध्यम पादें हीन ॥ अर्ध
हीन जघन्य जन ॥ अपर दरिडी हीन ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ एपूर्णएकवीसगुणे सहितहोय तेउत्तमकहियें अने पादेंकेचोथेजागेंहीन

होय तेमध्यम कहियें तथा अर्द्धगुणेहीनहोय तेजघन्यकहिये अपरके०एअर्द्धयकी
हीनगुणी होयते दरिद्री दीनजाणवा केमके दरिद्री होयते पोतानाउदरजरवानीनि
तायें व्याकुलपणेकरी रत्नना ऋयधिकयनी चितानकरीशके तेम हीनगुणीते धर्मरत्न
नोमनोरथ पणनकरीशके यत पायऋगुणविहिणा ॥ एएसिमस्त्रिमापरानेया ॥ इत्ता
परेणहीणा ॥ दरिद्रपायामुणेयवा ॥ १ ॥ २१ ॥

अरजे घरजी पापने ॥ एह धर्म सामान्य ॥ प्रचु
तुळ नक्ति जग लहे ॥ तेह होए जन मान्य ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जे पापने वर्जिने एसामान्यधर्म जेश्रावकधर्म तेने अरजेके०उपाजें त
प्राणी हेप्रचु तारी नक्तिकरीने जशलहेके०जशप्रतिष्ठापामे एटले एवागुणवतहोय
तेतारी नक्तिकरेज तथा तेप्राणी सर्वलोकने मान्यहोय ॥ २२ ॥ ए एकत्रीस गुणस
द्वितहोयते जायश्रावकपणुपामे माटे जावश्रावकना गुणवर्णवानेजारमीढालकहेते ॥

॥ ढासवारमी ॥

॥ चोपाइनीदेशी ॥

एकत्रीसगुणजेणेवह्या ॥ जेनिजमर्यादामारह्या ॥ तेह
जायश्रावकनालहे ॥ तसलक्षणएतुप्रचुकहे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ए एकत्रीसगुणने जेपाम्याहोय वलीजे पोतानी मर्यादामा रह्याहोय श
पारशीखमारह्याहोय तेजप्राणीजायश्रावकपणुपामे एटले एजायजे पूवें इव्यश्राव
यपीनेउत्तरकासैं जायश्रावकयाय ते जायश्रावकना लक्षण एप्रमाणेहेप्रचुनीतर
परमेश्वर तमेव्याठे तेप्रमाणे त्यागल कहियेंतेये ॥ १ ॥

वृत्तत्रतकर्मार्गीलाधार ॥ गुणवतौनेऋजुव्यवहार ॥ गु
स्मेरीनेप्रवचनदक्ष ॥ श्रावकजाविएप्रत्यक्ष ॥ २ ॥

अर्थ ॥ इहा मार्गानुसारीना पात्रीस गुण ज्ञानविमलसूरीये खरयाठे पण विशे
शब्दार्थादिकमा प्रयोजननथी तथाएनुमूळ धर्मरत्नप्रकरणकथुठे तेमापणनथीर
माटे अमेखग्यानथी १ कथुठे त्रतरूपकार्यजेणे तेवृत्तत्रतकर्मार्कहिये २ शीलप्रतहो
३ विवहितगुणप्रतहोय ४ इनुज्यवहार एटले सगलमनहोय ५ गुरुनीशुश्रूपा एट
केवाकरे ६ प्रवचनके० त्यागममाहुश्रहोय डाह्योहोय पठसक्षण जेमा होय तेप्र
दरने जावश्रावक कहियें यत कयययस्मोतह्य ॥ शीलप्रचगुणवच श्रुजुववहारी
एस्सुम्सोववय ॥ कुमशोग्यशुमात्रगोनाये ॥ १ ॥ २ ॥

श्रवणजाणणाग्रद्वणउदार ॥ पडिसेवाएचारप्रकार ॥ प्रथ
मजेदनामनधारीये ॥ अर्थतासइमअवतारीये ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ह्वे उपरना ठ लक्षणमांथी प्रथमकृतव्रतकर्मानामें लक्षणना चारजेद ठे १
श्रवणके०सांजलवुं २ जाणणाके०जाणवुं ३ ग्रहणके०अंगीकारकरवुं उदारके०विस्तार-
पणे ४ पडिसेवाके०सम्यक्पालवुं एचारजेदकहा एप्रथमजेदजेकृतव्रतकर्मानामे तेना
श्रवधारीये तासके० तेनाअथ एम अवतारीयेके०उतारीये ॥ ३ ॥

बहुमानेनिसुणेगियठ ॥ पासेजंगादिकबहुअठ ॥
जाणगुरुपासेव्रतग्रहे ॥ पालेउपसर्गादिकसहे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ इहां बहुमान कछुं पण विनयतथाबहुमान वने लेवां यतः विणयबहुमा-
णसारं ॥ गीयठालंकरेश्वयसवणं ॥ इतिवचनात्. गीयठपासेके०गीतार्थपासेथीजेनिसु-
णेके०सांजले तेविनय तथाबहुमानसहित सांजले इहांचोचंगीकहेठे १ कोइकधूर्तमां
वंदनादिक बाह्य विनयतोहोय पणगुरुकर्माके०जारीकर्मिमाटेबहुमान अंतरप्रीति नहोयश
कोइकमां बहुमानहोय पण विनयकरवानी शकिनहोयतेग्लानादिक जाणवा ३ कोइक
आसन्नसिद्धियाजीवमां विनय तथा बहुमान वेहु होय ४ कोइकआकरापापकर्मांमां
विनय तथा बहुमान एके नहोय इहां व्रतसांजलवाने कछुं पण उपलक्षणथी सर्व
शास्त्र सांजले सूत्रतेगीत अने तेनुं व्याख्यानतेअर्थ अने जेअर्थसहित तेगीतार्थ यतः
गीयंजन्नश्सुत्तं ॥ अष्टोतस्तेवहोश्चकाणं ॥ गीएणयअठेणय ॥ संजुचोहोश्गीयठो ॥१॥
एटले गीतार्थपासे सांजलीने एपहेलोजेद जंगादिक बहु अर्थ जाणेके०व्रतनाजांगा
प्रमुखबहुअर्थसमजे जेम पचरक्षाणना ४ए जांगाने त्रिकाखनागणियें तेवारे१४९ जांगा
थाय वली व्रतआश्रीगणियें तेवारे एकव्रते ६ वेव्रते ४८ व्रणव्रते ३४२ इत्यादिक या-
वत्वारव्रते १३८४१२८७२०० जांगाथाय अत्रगाथा ॥ तेरसकोनीसयाइं ॥ बुद्धसीकोडी-
लवारसयलरका ॥ सगसीइसहसदोसय ॥ सवगंतकजंगीए ॥१॥ नवजंगीयेएकव्रते ए
वेव्रते ९ए यावत्वारव्रते ९ए९ए९ए९ए९ए९ए९ए अने एकवीसजंगीकरियेंतेवारे वारेव्रते
१२८५५००२६३१०४९२५ थाय ४ए जंगेवारेव्रते २४४१४०६२४ए९ए९ए९ए९ए९ए९ए जां-
गाथाय १४९ जांगायेवारेव्रते ११०४४३६०७९१ए६१५३३३५६ए५७६ए५ जांगाथाय
सर्वेश्वरसंचारणायें जाणवा. इत्यादिक जांगानुं ज्ञानकरे, आदिशब्दें व्रतनाअतिचार
जाणे, एवीजो जेदविस्तारे धर्मरत्नप्रकरणथी जाणवो पठीगुरुपासेथी व्रतअंगीकारकरे.
आणंदादिकआवकनीपेठे इत्तर तेचोमात्ताप्रमुखना अथवा यावत्कथिकते जावजीवना

एत्रीजोनेदथयो, अने पाळेके०सम्यक्पाळे तथा उपसर्गादिक जेश्यावे तेसर्व कामदे
श्रावकनीपिठेसहे, एचोथोनेद कखो एकृतप्रतकर्माना चारनेदप्रसाखा ॥ ४ ॥

सेवेआयतणाउद्देश ॥ परगृहृतजेअणुप्रडवेस ॥ वचन
विकारत्यजेशिगुलील ॥ मधुरज्ञणेएपटविधडील ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवेत्रीजाशीलव्रतनामालक्षणना ठनेदकहेठे सेवेआयतणाके०साधमिके
मखवानु स्यान सेवे यत ॥ जठसाहम्मियावह्वे ॥ शीलवतावहुमुया ॥ चरित्तयास
पत्रा ॥ आयापणतप्रियाणाहि ॥१॥ तेवो उद्देशके०स्यानक सेवेपण जिह्वनी पाळीप्रमु
खसेवेनही, एपहेलोनेद वलीपरगृहृतजेके०पारका घरमापेसतो नफरे, केमके काश्वसु
सोपाय त्यारेतेनाऊपर शकाश्यावे पण कारणे कोडना घरमाजाय तेनात जूदीठे, ए
यीजोनेद तथा अणुप्रडवेसके०उद्भटवेपनपहेरे जेथकी लांठीआ ठोलीआ आदमीम
गणाय तेनकरे, एत्रीजो नेद वली वचनविकार त्यजेके०जेथकी रागछेप वधे ए
विकारना वचनयोखेनही, एचोथो नेद अनेशिगुलीलके०वालकीना, जुगटु रमवु इत्या
दिक त्यजे, एपाचमोनेद वली मधुरज्ञणेके०मीतुवोले गमेतेवु कार्यपके तोपण हे सौ
म्य, हेमुदर, आकामररशो एमकहे ए ठ नेद शीलवंतनामागुणना जाणना ॥५॥हवे
एज ठ नेद विस्तारीदेग्याडेठे ॥

आयतनेसेवेगुणपोप ॥ परगृह्गमनेवाधेदोप ॥ उद्भट
वेपनशोजालाग ॥ वचनविकारंजागेराग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आयतनके०जेसाधर्मिना स्यानक तेसेयताथका गुणनी पुष्टियाय गाया
आपयपमेनपाउ ॥ दोसाजियतीप्रदुग्गुणोइतिवचनात् ॥ वली परगृह्गमनेके०पार
केपेरजाता वाधेदोपके०दोपयवे यत परगृह्गमणपिकलकपकमूलमुशीलाणइतिवच
नात् ॥ वली उद्भटवेपतेशोनात्रायकनही गाया ॥ सहइपसतोधम्मी ॥ उप्रडवेसोनमुद
रेतसइतिवचनात् ॥ सदृडेके०शोनेपसंतधम्मीके०प्रशातधर्मिउद्भटवेपतेने मुदर नयीइति
तथा वचनना विकारेकरीने रागजागे माटे विकारना वचन कहेनही यत सवियारन
निपाड ॥ मूष मूडरतिरागग्नि इतिराग्यातुतेमाटेनकहे यन जमुणमाणससकइसुमुपर
जउद्भटमापते मयपां ॥ समणेणमावयेणविनसाकहाहोइकहियवा ॥ इतिवचनात् ॥६॥

मोदतणोशिगुलीलाडिग ॥ अनर्थदमअठेएचग ॥ क
त्रिणवचननुंजटपनजेद ॥ धर्मिनेनदिमम्मततेद ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे शिगुलीलाके०नाडकीटा ते मोदतणोके०मोदनुखिगठे वली केरीठे अ

नर्थदंडते तेजीवने चंगके० मनोहर लागेते यतः वालिसजणकिलाविट्टु ॥ मूलंमोहस्स-
णध्वंमार्त्त ॥ इतिवचनात् ह्वे ठोत्तेद कहेते ते कठिणवचननुं जे बोलनुं ते धर्मि-
जीवने सम्मतके०मान्यनही यतः परुसवयणाजियोगो ॥ नसम्मउंमुद्धधम्मिणंइतिव-
चनात् एठत्तेदेकरी वीजो शीलवंतनामात्तेद संपूर्णथयो ॥ ७ ॥

उद्यमकरेसदासञ्जाय ॥ करणविनयमांसर्वउपाय ॥ अन

जिनिवेशीरुचिजिनआण ॥ धरेपंचगुणएहप्रमाण ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ह्वे गुणवंतनामाजावश्रावकनुं त्रीजुं लक्षणकहेते तेमां यद्यपि औदार्य
धर्म गांजीर्य प्रियबोलवु इत्यादिक अनेक गुणते तोपण पांचगुणेकरी गुणवंत गीता-
र्थकहाते १ सञ्जायके०जणवा वांचवा पृथनादिकनो उद्यमकरे २ करणके०अनुष्ठानक्रि-
याकरे ३ विनयमांके०गुरुआदिक आवे अच्युत्तानादिककरे सदाउजमालयको जेजेवि-
नयनाप्रकारते तेते सर्वकरे ४ अनजिनिवेशीके०कदाग्रहीनहोय इहलोक साधवामां
कदाग्रहनकरे ५ रुचिके०आकरी श्रद्धा जिनआणके०जेनागमनेविषे होय एपांचगुण
धरे तेगुणवंतकहियें ते प्रमाणके०मान्यते ॥ ८ ॥

सञ्जायेंधारेवैराग ॥ तपनियमादिककरणेराग ॥ विनयप्र

युंजेगुणनिधितणो ॥ जेममनवाधेआदरघणो ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ ह्वे एपांचेनां फलकहेते. प्रथम सञ्जायकरतां जीवने वैरागवधे तथा अ-
नुष्ठानमां सावधानथको जीव तप तथा नियममां उद्यमवंतहोय. जेतपते वारत्तेदे प्र-
सिद्धते अने नियमते साधुने विश्रामण उत्तरपारणालोचकराव्योहोय तेने धृतप्रमुखनुं
दानदेवुं. यतः पदसंतगिलाणेषुय ॥ आगमगाहि सुतहयकयलोए ॥ उत्तरपारणगंमिय ॥
दाणेसुवहुफलंहोइ ॥ १ ॥ इति तथा गुरुवंदना चेत्यवंदना पूजा प्रमुखपण ए गुणमां
वेवांश्तथा गुणनो निधानजेपरुपतेनोविनयप्रयुंजेके०करे. गुणवंत आवे तेवारे उजोथाय.
सामोजाय, मस्तके अंजलीकरे, आसनआपे, गुरुवैठापठी वेसे, सेवाकरे, जायत्यारे
बोलावाजाय इत्यादिक विनयकरे तेविनयवंत देखीने तेनाऊपर गुरुनो घणो आदरवधे
आम्नायादिकगुरुतेनेआपे ॥ ९ ॥

अनजिनिवेशीअवितठगणे ॥ गीतारथज्ञापीतजेसुणे ॥

सदहणायेंसुणवाचाह ॥ समकितनोमोटोउवाह ॥ १० ॥

अर्थ ॥ अनजिनिवेशीजेहोय तेने अवितठके०यथार्थ माने अनेगीतार्थ जेबोले
गीतार्थकहेतेयथार्थजाणे तथा गीतार्थपासे सांचले श्रद्धापूर्वक सांचलवाने वांटे उप-

लक्षणथी श्रद्धायेंश्चापूर्वकश्नुष्ठानकरे एवी श्रद्धाविनासमकितनी शुद्धिन्यायी था
यत् सवणकरणेसुश्छा ॥ होश्रुश्सह्वाणसजुत्ता ॥ एइएपिणाकत्तो ॥ सुद्धिसम्मत्तरयणस
॥ १ ॥ इतिएसमकेतनो मोहोतो उद्याहके० हर्षते ॥ १० ॥

अवितथकथनअवचक्रिया ॥ पातिकप्रकटनमैत्रीप्रिया ॥
बोधवीजसज्ञावेसार ॥ चारजेदएरुजुविवहार ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे जावश्रापकनु चोशुशुजुव्यवहारनामा लक्षण चारजेदेकरी कहेते ।
अप्रितथकथनते यथार्थबोले धर्म व्यवहारमा परने उगवाने माटे धर्मने अधर्मनकहे
अधर्मने धर्मनकहे ऋयनिक्रयव्यवहारमा लेवेदेवे जूतु नबोले तथा साहीव्यवहारमा
राजदरगारे पण खोटीसाहेदी नपूरे तथा धर्मनी हासीथाय एतु पणनबोले ए प्र
मजेद १ अवचक्रियाके० प्रीजाने कटउपजे एवीक्रिया नकरे सारीवस्तुमाखराव
स्तुजेलीनथापे अथवा ताकडीप्रमुसतोलमा अधिकुओहुं आपीलेइने परने उगेनही
तथा आजपमा पणवंचनक्रियाते केवलपापजठेएमदेसतो परने उगवाधी निवर्ते पय
पिथवचक्रियाते पोतानो आत्माउगायनही इहा योगश्रवचक्र क्रियाअवंचक पय
अवचक्र इत्यादिकपूर्वना टयामा अर्थलरयोठे पण धर्मरत्नग्रथमा एरीतेनथी मा
अमे नथीसम्यो ३ कोइरु पापरुततोहोय तेने प्रकटनके० अथाय कही देखाहे जे हे
जडे पापकरता अनर्थथाय इत्यादिक कहे पणतेने उवेसेनही ४ मैत्रीप्रियाके० निक
पटपणे मित्राइकरे ते साचेजापेकरे पण खोटेजावे नकरे माटे एमकणुजेसारबोधी
जपामे एचारनेदेकरी शुकुके० सरसतानो व्यवहारकहियें अने एचारेबोलथी विपरी
तकरे तोबोधवीजजाय एम धर्मरत्नप्रकरणमांकणु ठे ॥ ११ ॥

गुरुमेवीचउविहमेवना ॥ कारणसपादनजावना ॥ से
वेअप्रमरेगुरुनेतेह ॥ ध्यानयोगनोनरुतेहेह ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ह्ये जावश्रापकनु पाचमु लक्षण गुरुशुश्रूषणामेकहेते ते गुरुसेवा चउवि
हके० चारप्रकारेते १ गुरुनीमेवनाकरे २ कारणजे० प्रीजापामे गुरुनी सेवाकरावे ३ सप
दनके० गुदादिकने श्रोपमादिकनु देवुमरे ४ जावनाके० गुर्वादिकनो बहुमानकरे तय
गुरुना परिवागनो बहुमानकरे इहां गुरुतेधर्मगुरुसेवा पणमातापितादिकगुरुनसेवा य
धर्महोधर्मकचांच मदाधर्मप्रवर्तक ॥ सत्प्रेन्योधर्मशास्त्राणा देशकोगुरुरुच्यते ॥ ह
एचारेनेदो अर्थरहेते १ अवमरपामीने गुरुनीमेवाकरे पणगरश्रवसरें नकरे ते
हेते जे ध्यानके० धर्मध्यानादिकयोग तेप्रत्युपेक्षाया थापश्यकादिक तेनो न करेतेहके
वेद नकरे पटसे जीर्णशेठनीपठे व्याघातनकरे ॥ १२ ॥

तिहांप्रवर्त्तविपरप्रतें ॥ गुरुगुणजापेनिजपरठतें ॥ संपादे
 औपधमुखवली ॥ गुरुजावेंचालेअविचली ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ १ वली ते परप्रतेंके० व्रीजाने गुरुसेवानेविषे प्रवर्त्तवि तेनाआगल गुरुगुण जा-
 पीके० वर्णनकरीने एटले एजावजे पोते गुर्वादिक्ना गुण वर्णनकरे तेथी प्रमाटी होय ते
 पणगुरुसेवामां प्रवर्त्तेंइतिजावः ३ तथा निजके० पोताथी अने परठतें के० परयकीसंपादेके०
 आपेअपावे औपधमुखवलीके० औपधप्रमुख तेमां एकद्रव्यते औपधअथवा बाह्यउप-
 योगीतेऔपध अने अनेकद्रव्यसंयोग अथवा शरीरमां जोगववा योग्य तेजैपज वली प्रसु
 खशब्दें जेसंयमोपकारिवस्तु जोइये ते आपे अथवा अपावे ४ गुरुजावेंचालेके० गुरुने अ-
 निप्रायें चाले गुरुनो बहुमानकरे तथा गुरुने अनुजायीचाले अविचलीके० अविचलयको
 सूत्रअर्थजस्सग्गववाय ॥ जावेंव्यवहारेंसोपाय ॥ निपु
 णपाणुंपाम्योठेजेह ॥ प्रवचनदक्कहिजेतेह ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ह्वे जावश्रावकनुं प्रवचनदक्षनामा ठुंलक्षण वखाणेठे ते ठजेदेठे ते
 माटे श्रावकपण ठजेदे जाणवो तेकहेठे १ सूत्रनेविपेकुशल २ अर्थनेविपे कुशल ३
 उत्सर्गनेविपे तेसामान्यसूत्रनेविपे कुशल ४ ववायके० अपवाद एटले विशेषसूत्रनेविपे
 कुशल ५ जावेंके० विधिपूर्वक धर्मानुष्ठाननेविपे कुशल ६ व्यवहारेंके० गीतार्थनीआचर-
 णारूपजेजितव्यवहार तेनेविपे कुशल सोपायके० उद्यमसहित निपूणपाणुंके० कुशलप-
 णुंपाम्योठे एवो जे पुरुष तेनेप्रवचनदक्कहिचें ॥ १४ ॥

उचितसूत्रगुरुपासंज्ञणे ॥ अर्थसुतीर्थेतेहनोसुणे ॥ विषय
 विज्ञागलहेअविवाद ॥ वलीउत्सर्गतथाअपवाद ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ ह्वे एठजेद विस्तारीकहेठे १ उचितसूत्रके० श्रावकने योग्यसूत्र चौसर-
 णादिक प्रवचनमाताथी मांडीने ठजीवणीयाअध्ययनपर्यंतज्ञणे उक्तंच ॥ पवयणमा
 इठजीवणियंताउजयवियरस्स ॥ अत्यार्थः ग्रहणशिदा तत्रप्रकृता उजयतः सूत्रतो
 अर्थतश्चेतरस्यश्रावकस्येति एरीते सूत्रज्ञणेउपलक्षणथी पंचसंग्रह कम्मपयडीप्रमुख ग्रं-
 थनासमूह तेपोतानीधुळिनेअनुसारेज्ञणे २ अर्थके० तेसूत्रनोअर्थ ते सुतीर्थे के० संविद्वा
 गुरुपासेथी सांजले ३-४ ह्वेउत्सर्गतथाअपवाद एवेजेदसाथेकहेठे अविवादके० वि-
 वादरहितपणे विषयविज्ञागलहेके० पोतपोतानेठेकाणेजाणे उत्सर्गनेउत्सर्गठामेजाणे
 अपवादने अपवादठामे जाणे पण एकलो उत्सर्गज न आलंवे अथवा एकलो अप-
 वादज नथालंवे जेअवसरें जेकरवुंधटे तेअवसरें ते करे एटले लाजालाज जोइ का-
 र्यकरे एसर्वचारजेद कहा ॥ १५ ॥

पद्मजावविधिमाँद्वेधरे ॥ देवकालमुखजेमअनुसरे ॥ जाणे
गीतारथव्यवहार ॥ तेमसविप्रवचनकुशलउदार ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ए देववंदनादिक विधिनेविषे पद्मजावकेवहुमानहोय तथा वीजो व
विधिकरतोहोय तेहनोपण बहुमानकरे विधिसामग्रीना अजावें पण विधिआराधना
मनोरथ मूकेनही श्रुत्यादिक उपलक्षणथी जाणवु ६ हवे व्यवहारकुशलनामा व
जेदवसाणें तेजेम देशकालप्रमुखहोय तेने अनुसरे एटखे एजाव जे देशतेसुसि
दुस्वित्तादि तथाकालते मुकाल दुष्कालादिक प्रमुखशब्दें अव्यमुखज दुर्लजादि १
वयी टट्ट ग्लानादिक तेसर्वेने पोतपोतानीहूदेजाणे गीतार्थनो व्यवहार सर्वपोतेन
एटखे एजावजे उत्सर्गेशपदादना जाणजेगीतार्थ तेणे आचखोजे व्यवहार ते पोत
मते दुपयेनही पण तेसर्वव्यवहार तेमज श्रगीकारकरे एतप्रकारनो प्रवचनकुशल
उदारकेप्रधानरुहित्ये ए ठलक्षण जावथावकना जाणवा ॥ १६ ॥

किरियागतएपटविधलिंग ॥ जापेतुंजिनराजअजंग ॥

एप्रिधिश्रापकजेआचरे ॥ सुखजगलीलातेआदरे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एप्रिधिलिंगकेपठप्रकारना लिंग ते किरियागतकेक्रियाथी उषत
जेम पूग्रथी अमिउपग्याय तेनीपेठे एम हेजिनराज सामान्यकेवलीमां राजासरिस
नापेकेरहेठे अजगरेसमस्तपणे एप्रिधि जे श्रापक आचरे ते सुख तथायश तेनी
सीवा तेने आदरेकेपामे ॥ १७ ॥ इहाशिष्यप्रश्न पूठेठे जेहेस्वामी वीजा वली व
लिंगते के नमेएल्लिगक्रियागत कदा तेदलाजठे तेने गुरुउत्तरआपेठे जेजावगत
दशते ते तेरमी दासर्मा कहेठे एसवधेश्राथी ढालतेकहेठे ॥

॥ दास तेरमी ॥

॥ ठहीनापनामनधरो ॥ एदेशी ॥

नापश्रापनाजाप्रिये ॥ हवेसत्तरजावगततेदरे ॥

नेटारे ॥ प्रनुनुऊवचनेअधिचलहीजोए ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे जावथावकनालिंग गणप्रीय सत्तरठे तेजावगतठे तेरुहित्येठेयें मा
हेप्रउ हेस्यमुद्द नारा वचननेप्रिये वखेनही एतो मुळने छेहूहोजो ॥ १ ॥

इठीचंचलचित्तथी ॥ जेवाटनररुनीमोटी

रे ॥ न्मोटारे ॥ गटिणगुणधुरेंगुणोए ॥ २ ॥

अर्थ ॥ यत्र १ इति २ दिव ३-४ सप्तरात्र ५ त्रिपय ६ त्रारज ७ गेह ८ इ

एठे ॥ ए गकुरिगाइंपवाहे ॥ १० पुरस्सरंश्यागमपत्रिचि ॥ १ ॥ ११ दाणाइंजेहासत्ति ॥
 पवत्तणा १२ विहर १३ रत्नडुठेय ॥ १४ मझठ १५ संवळे ॥ १६ परठकामोवजो-
 गीव ॥ १७ १८ विसाइवगिह्वासं पालइसत्तरसपयंनिवळंतु ॥ जावगयजावसावग ॥ ल-
 खणभेयंसमासेणं ॥ ३ ॥ एसत्तरगुणकहा तेमां पहेलुं लक्षणकहेते इहां इठाचंचल
 चित्तथी एहुं क्षिपिदोपे घणीप्रतोमां लखायुंते तेथी पूर्वटवाकारें इठा एवो अ-
 र्थकखोते पण तेनिर्मूलते माटेउवेप्योते अत्रार्थं धर्मरत्नग्रंथजोइनेनिश्चयकरवो इठी के०
 स्त्री केवीठे जेचित्तथी चंचलके०चपलते एटवे अन्यअन्य पुरुपनी इठाकरनारीठे व-
 लीवाट नरकनी मोटीके०मोटीनरकनी वाटते एटवे नरकेजवानोमार्गते तेखोटीरेके०
 हीणी वाटते माटेस्त्रीने एवीजाणीने मूकें एगुणधूरेंगुणोके०पहेलोसंख्यामांगणो ॥ २ ॥

इंद्रियचपलतुरंगने ॥ जेरुंधेज्ञाननीराशिरे ॥

पासेरे ॥ तेत्रीजोगुणश्रावकधरेए ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे इंद्रिय जे पांच शास्त्रोक्तस्वरूप तडूपजे चपलके० शीप्रगामीपणामाटे
 दुर्गतितेने सन्मुखचावता एह्वाजे तुरंगके०घोडा तेने जे ज्ञानरूप राशिके०राशडीयें
 करीने रुंधेके०रोकीराखे एवीजोगुणते श्रावकपोतापासेधरे ॥ यतः इंद्रियचवलतुरंगे ॥
 दुग्गइमगाणुंकाविरेनिच्चं ॥ जावियजवस्वरुवो ॥ रुंजइसत्ताणरस्तीहिं ॥ १ ॥ ३ ॥

क्लेशतणुंकारणघणुं ॥ जेअर्थअसारजजाणे

रे ॥ आणेरे ॥ तेत्रीजोगुणनिजसंनिधिरे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जे घणुंके०अत्यंत क्लेशनुंकारण एवोजे अर्थके०द्रव्य तेने असारजजाणे
 एत्रीजोगुण निजसंनिधिके०पोतानीपासे आणेके०दावे ॥ ४ ॥

जवविंननामयअठे ॥ वलीडुःखरूपीडुःखहेतो

रे ॥ चेतोरे ॥ एमचोथोगुणअंगीकरेए ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जवके०जेसंसार तेकवोते जे विंननामयीठे वली जन्म, जरा, मरण, रोग,
 शोकादिक डुःखरूपीठे वली जन्मांतरे नरकादिक डुःखनोहेतुठे एम डुःखनीज परं-
 पराश्रापे तेचेतोके०जाणो एचोथोगुणश्रावकअंगीकारकरे ॥ ५ ॥

खीणसुखविषयविषोपमा ॥ एमजाणीनवीवहुइ

हेरे ॥ वीहेरे ॥ तेथीपंचमगुणवरयोए ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे विषयकेवाते जे क्षणिकमात्र सुखते तेपण विषोपमाके०कालकूटस-

रिखाठे परिणामे दारुणठे एवाविषयजाणीने तेने बहुके०अत्यतपणे नवींहेके०
अनेतेविषयने असारजाणेठे माटे तेथी वीहेके० वीतोरहे एपचमगुणनेवख्योयको

तीव्रारंजतजेसदा ॥ गुणवृष्टानोसंजागीरे ॥

रागीरे ॥ निरारंजजननोघणुंए ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवे तीव्रारंजके०घणाप्राणीने पीडाकारीजे सरकर्मादिक व्यापार तेने
तजे कदाचित्करे तोसशोकथकोकरे पण नि शोकथको नकरे तेवृष्टागुणनो
के०जजनारोथाय यद्यपिशुणचाखतेकाङ्कआरंज पोतेसशोक थकोकरेठे पणरागी
निरारंजके०आरंजरहितजे जनके०लोकतेमुनिराजनोहोयघणोके०अत्यतहोय ॥

मानेसत्तमगुणवरयो ॥ जनपाससदृशगृहवासो

रे ॥ अच्यसासोरे ॥ मोहजितवानोकरेए ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे सातमो गेहनामा गुणवखाणेठेते सातमो गुणवख्योयको माने
णे ते जनके०प्राणी घरवासने पाससदृशके०उधनसरिखो माने जेम पक्षी
पड्यो उडीनशके अने पोताना आत्माने दुःखीमाने एम गृहमातापितादिकसव
का खेडनशके पण दुःखमाने अनेतेप्राणी अच्यसासतो मोहने जीतवानोज करे ॥

अष्टमदसणगुणजख्यो ॥ बहुजातेंकरेगुरुजक्ति

रे ॥ शक्तिरे ॥ निजसदृहणानीफोरवेए ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ आठमो दर्शननामा गुणेजख्योयको गुरुजेधर्माचार्य जेनाथी
स्योतेगुरुनी जक्ति बहुजातेंकरे अने पोतानी श्रद्धानी शक्तिफोरवे एटखे पचावजे
स्तिम्यजावसहितअने अतिचाररहित दर्शनेधरतो शक्तियेंप्रजावना तथा
दुःखितकरे यत अठिकजावकखिर्त ॥ पचावणावन्नवायमाइहि ॥ गुरुजत्तिजुठधीम
धरेइश्यदसणविमल ॥ १ ॥ ९ ॥

लोफसन्नाहविपरिहरे ॥ जाणेगाडरिजंपरवाहो

रे ॥ लाहोरे ॥ एमनवमागुणनोसपजेए ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवे गारुरीकप्रवाहनामानवमोजेदवलाणेठे लोकसन्नाहके०लोकअविचा
रमणीकतेने परिहरेके०प्यजे अने लोकनीचाख तेगारुरीयाप्रवाहजेवीठे जेम एकगा
रुनीपठवाहे वीजुगाडर चाखे उपलक्षणथकी कीडीनो भंकोमानो प्रवाहपण करे
अचिचारितते तेम लोकप्रवाहपण तेवोठे तेमाटे वजें एम नवमागुणनोलाहोनीपजे

आगमनेंआगलकरे ॥ तेघिणकुणमारगसाखीरे ॥
जापीरे ॥ एमकिरियादशमागुणथकीए ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ह्वेदशमो आगमनामाजेद वखाणैठे जेकार्यकरेते आगमने आगलकरी-
नेकरे एम विचारेजे आगमविना जेपरलोकसाधवानोमार्ग तेनो कोणसाखी एटले
वीतरागनाआगममांज एवामार्ग होय जापीके०एबुं कहीने एरीतनी क्रिया करे एटले
एजावजे देववंदन गुरुवंदन प्रत्याख्यान प्रतिक्रमणादिरूपक्रिया जिनागमतथ्य जा-
णीने आगमोक्तक्रियाकरे एदेववंदनादिक क्रियानोविस्तारधर्मरत्नमां जोखेजो एद-
शमागुणथकी क्रियापामे ॥ ११ ॥

आपअवाधायेंकरे ॥ दानादिकचारशक्तिरे ॥
व्यक्तिरे ॥ एमआवेगुणइग्यारमोए ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ह्वे दानादिक यथाशक्तियेंकरे एअग्यारमोजेदकहेठे आपअवाधायेंके०
मेताने पीना नउपजेतेम दानादिकचारेकरे जोइव्यपात्रहोय तो देतोयको थाकेज
नही अने जोअद्वयव्यवानहोय तो अतिउदार न थाय उक्तंच ॥ दानोवियदाणे ॥
दानोवियचोयणे ॥ दानोवियपरिचावे ॥ दानोवियनिधिकरेसिया इत्यादि एमथोने
कालेघणुंआपीअके तेमज शील तप चावनानेविपेपण यथाशक्तिप्रवर्ते एमव्यक्तिके०
प्रगटपणेअग्यारमोगुण श्रावकनेथावे ॥ १२ ॥

चिंतामणिसरिखोलही ॥ नत्रिमुग्धहस्योपणलाजे
रे ॥ गाजेरे ॥ निजधर्मेएगुणत्रारमोए ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ह्वे विद्विकनामावारमोगुणकहेठे चिंतामणिरत्न सरिखो पोतानोधर्म ल-
हीके०पामीने जे मुग्धके०मुखलोक तेणे हस्योयको पण नविलाजेके०नलाजे एटले
धर्मकरणी करतो लाजेनही गाजेरेके०उत्सुकहोय हृष्यंनहोय निजधर्मेके०पोतानाध-
र्मेनेविपे एवारमो गुणजाणवो यद्यपि धर्मरत्नग्रंथमांचिंतामणिरत्नसरिखी क्रियाकर-
तोनलाजे एमकरुंते तोइहांचिंतामणिरत्नसरिखोधर्मकहो तेमांकांइद्विच्छनवीकेमके
क्रियाने धर्मकांइजूदानधी ॥ १३ ॥

धनजवनादिकजावमां ॥ जेनविरागीनविद्वेषी
रे ॥ समपेपीरे ॥ तेविलसेगुणतेरमेए ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ह्वे तेरमोअरक्तद्विष्टनामाजेद वखाणैठे शरीरनीश्रुति हेतवे धनजवन

मार्गने अनुजायीचेष्टाहोय तेप्रथमलक्षण तथाधर्मनेत्रिपे श्रद्धाके० करानीड्या प्रवरके०
 प्रधान अविवादके० विनादरहित तेधीजुलक्षण अनेपन्नवणिक्ताताके० प्रज्ञापनीयपण ए
 टले परुषणाकरवी ते ऋजुजात्रेके० सरलजावे एटले तेनी परुषणा तेथसदजिनिते
 कदाग्रहेनहोय एत्रीजुलक्षण वली क्रियाजे शुचदितथनुष्ठान तेनेत्रिपे निरतर अत्र
 मादीहोय पणशिथिलनहोय एचोशुलक्षण ॥ २ ॥

निजगक्तिसारुकाजनो ॥ आरजगुणअनुराग ॥ आराध

नागुरुआणनी ॥ जेहथीलहियेहोत्रवजलताग ॥ सा० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तथा पोतानी शक्तिप्रमाणें तपसयमादिक कार्यनो प्रारजकरे पणशक्ति
 उलधी तपस्याप्रमुख नकरे एपाचमु लक्षण अने गुणथनुरागके० गुणानो परुषातहोय
 एठुलक्षण तथा गुरुआज्ञानु आराधवु तथा गुरुना आदेशें वर्तवु गुरुनीआणायीस
 सारसमुजनो पारलहियेंके० पामियें एसातमु लक्षण ॥ ३ ॥

मार्गसमयनीथितितथा ॥ सविज्ञबुधनीनीति ॥ एदोई

अनुसारेक्रिया ॥ जेपालेहोतेनलहेजीति ॥ सा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे ऊपरकहेला सातजेदमांधी मार्गानुसारणीक्रिया नामें प्रथमजेदववा
 णेठे मार्गके० समयनीस्थिति एटले आगमनी मर्यादा तेआगम केने कहिये उच
 आगमोद्यातवचनमातदोपक्षयाछिडु ॥ वीतरागोनृतवाम्य ननूयाहेतसजवात् ०
 आगमनी स्थिति उत्सर्गअपगादरूप शुद्ध सयमनो उपाय तेमार्ग कहियें
 सविज्ञबुधनीनीतिके० सविज्ञ जेमोक्षाजिलापी अने बुध तेगीतार्थ इहा बहुपदअधि
 कहियें तेगारे एमकहेबुजे सपिज्ञ बहुगीतार्थनी नीतिके० जेआचरण क्रियारूप त
 पण मार्गकहियें एदोईके० अर्थ मार्गनाकहा तेवामार्गने अनुसारेणीजेक्रिया आ
 मनी थवाधायें सपिज्ञ व्यवहाररूप तेमार्गानुसारणीक्रिया कहियें एवी क्रियाजेपाळें
 नीतिके० ससारनीवीक नलहेके० कदापि नपामे इतिगाथार्थ हवे सविज्ञ गीतार्थनी
 नीति एनापदछेदकरियेंतेंयें सविज्ञपदकह्यु तेथसविज्ञपण टालवामाटेकह्यु
 थसपिज्ञमलीने जेआचख्योहोय तोपण प्रमाण नथाय यद्भवहार जज
 पासठपमतसजयाईहिं ॥ बहुएहिविथायरिय ॥ नपमाणसुखचरण ॥ १ ॥ इह
 हुगीतार्थपदमूस्यु तेषु कारण एजे एकगीतार्थ आचख्युहोय तेकदाचित्
 थनवयोधादिककारणें विपरीतपणे आचख्यु होय तेपण प्रमाण नथाय तेमाटे बहुगी
 तार्थपद मूस्यु तोते बहुगीतार्थ जेआचरेते अत्रितथहोय इहाकोइ प्रक्षकरे जेआम
 मार्ग कहेवो तेनोयुक्तते पण बहुजनाचरणकहेवु युक्तनथी केमके घणालोकोये

सान्नात्रणसोगाथातुं स्तवन अर्थ सहित-ढाल चौदमी.

लौकिकमार्ग आचर्योहोय माटे आगमतेतोप्रमाण पण घणाढोकोतुं आचरण प्रमा
नही वली आगमते ज्येष्ठे अने बहुजनआचरणते अनुज्येष्ठे अने लौकिकमां प
ज्येष्ठनेमूकी अनुज्येष्ठतुं पूजन युक्तनथी तेमज आगमतो केवलीपण अप्रमाण नकरे
यतः अहोसुजवजतो ॥ सुअनाणीजइविगिहइअसुऊं ॥ तंकेवविचिजुंजइ ॥ अपमा-
णसुअंजवेइहर ॥ १ ॥ तथा आगमठतां जोआचरणा प्रमाणकरियेंतो आगमनीव-
धुता थाय इवे गुरुउत्तर कहेवे जे संविज्ञगीतार्थते तेआगमनी अपेक्षाविना आचरे-
जनही तेशुंआचरे नही तथाशुंआचरे तेकहेवे यतः दोसाजेणनिरुज्जांति ॥ जेणखिजां-
तिपुवकम्माइ ॥ सोसोमुक्कोवाठ ॥ रोगावठासुसमणंच ॥ १ ॥ इत्यादिक आगमव-
चनसंचारी इव्य खेत्र काव जाव पुरुपादिकउचितजोइ संयमने वृद्धिकारीज आचरे
तेवीजासंविज्ञगीतार्थ पणअंगीकारकरे तेमार्गकहियें अने बीजा बहुलोके आचरुं
तो असंविज्ञ अगीतार्थमाटे अप्रमाणते वलीआचरणा प्रमाणकरतां आगमतो अ-
त्यंत प्रतिष्ठा पामेते श्रीगणसूत्रमां पांचप्रकारना व्यवहारप्ररूप्यातेउक्तंच पंचविहे
ववहारे पन्नते तंजहा आगमववहारे सुयववहारे आणाववहारे धारणाववहारे जिय-
ववहारे इहां जितअने आचरणा तेएकजअर्थते तेमाटेआचरणा मानतां अत्यंतपणे
आगममान्युं तो आगमअविरोध जेआचरणा तेप्रमाणजते ॥ ४ ॥

सूत्रेजण्युंपणअन्यया ॥ जुइंजवहुगुणजाण ॥ संविज्ञवि-
बुधेआचरुं ॥ कांइदिसेहोकावादिप्रमाण ॥ सा० ॥ ५ ॥
अर्थ ॥ वली एज वातकहेवे सूत्रेजण्युंके०आगमनेविषे कचुंते तोपण अन्यथाके०
फेरकरीने बहुगुणजाणके०तेमां घणोगुणजाणीने संविज्ञगीतार्थलोके जे आचरण
कचुं तेवी केटलीकवातो दीसेवे पणतेशुंजाणी आचरुं तेकहेवेजे कावादि प्रमाणके०
इ.खमादिकावप्रमुखुं प्रमाण विचारीने आचरुं ॥ ५ ॥

कल्पनुंधरवुंजोविका ॥ ज्ञाननेदवरकदान ॥ तिथिप-
जूसणनीपालटी ॥ भोजनविधिहोइत्यादिप्रमाण ॥ सा० ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ वली तेज देखाडेवे कल्पनुंधरवुंके०पूर्वकल्पजेकपनातेकारणे उंठना तथा
रीप्रमुखनेविषे वादीने खंधेमूकी चालता एआगमनो आचारइतो अने इवेतो
रीप्रमुखनेविषे पांगरीनेजातुं तथा चोवपट्टप्रमुख पणसमजवा पूर्व कुणीयेंरागता
कंदोरे राखियेंवेयें तथापूर्वजोविकाके०जोली मुठीयेंजाली ग्रंथी वृषीयें कुंकरनी
अने ह्मणां हायमां जावियेंवेयें उपलक्षणथी उपग्रहिक कटासणुं मंथारीउं
गादिकवेवां तथा तरपणीप्रमुखनेविषे दोरादेवा एम नीकी दोरादी ते

धारविशेष इत्यादिक बली पात्रेलेपदेना तथा पजूसणनी तिथिजे पांचम तेनी
 उपलक्षणथी चोमासापुनमनाटाली चउदगनाकरया तथा जोजनविप्रिप्रमुव
 कविनापण आचरितप्रमाणे जोजनविप्रिते मांरुदीयेमेमु वंचीदेवुइत्यादिक
 चव्यवहारजाप्ये ॥ सद्यपरिणाठकाय ॥ सयमोपिकउत्तरआए ॥ रुकेउसदेहीवे ॥
 साहीयपुस्करिणी ॥ १ ॥ एनोलेशथी अर्थकरे ठे जेपूर्वे शास्त्रपरिडाअध्ययन
 जणे के साधुने उठावणकरताहता अने ह्मणा दशमेकाजिकनु चोयुअध्ययन
 उठावणाथायठे तथा पूर्वे पिकेपणाध्ययनजण्यापठी उतराध्ययन जणापता ह्मण
 गरजणेपण जणावियेंठेये तिहादृष्टातकहेठे पूर्वेकल्पवृद्धता ह्मणा आनाप्रमुने
 मचाखेठे पूर्वे अतुल्यबलधवल वृपजहता ह्मणा धुसरंज कामचाखेठे पूर्वे गा
 पणी तेचक्रवर्तिने तेजदिवसे धान्य नीपजावीदेताहता आजतेवि
 तथापूर्वे सहस्रयोधीहता ह्मणा अल्पपराक्रीमसुजटोथी पणशत्रूनोपराजयकरी
 पाखेठे तेम साधुह्मणा जितव्यवहारेपण सयमपाखेठे तथा पटमासनु
 तेने ह्मणा पाच उपवासकहाठे तथापूर्वेमहोटी पुष्करणीठहती ह्मणा नानी
 कामचाखेठे इत्यादिकदृष्टाते जितव्यवहारपण जाणवो थयवा किवहुना जसव
 सुते पडिसिंरुतेयजीववहे ॥ उत्तसवपिममाण ॥ चारित्तधणाणजणियच ॥१॥
 विलणकज्जं ॥ जंकिचिसमायरतिगीयठा ॥ थोवापराहवहुगुण ॥ सवेसितपमा
 इत्यादिक जेम आर्यरहितजीये आचखु तेहुर्वलिकापुण्पमित्रजीये श्रीगीकारक
 मज सुविहीते जेआचखु ते सर्वकबूलकरे ॥ ६ ॥

व्यवहारपाचेजापीया ॥ अनुक्रमेजेहप्रधान ॥ आजतो
 तेमाजीतठे ॥ तेतजियेहोकेमविगरनिदान ॥ सा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेज कहेठे जे पाचव्यवहार कहाठे तथा अनुक्रमें जे प्रधानहोय ते
 दरवा यत्क कत्तिविहेण जतेवहारेपणते गोयमा पचविहे वजहारेपणते त
 आगमे सुए आणाधारणाजीए जहासेतठआगमेसिया आगमे नवहू जवे
 सेतठआगमेसिया जहासेतठसुएसिया सुएववहारपठवेळा २ जो से
 जहासेतठआगमेसिया आणाएववहारपठवेळा ३ णोयसेतठआणासिया
 धारणासिया धारणाएववहारपठवेळा ४ णोयसेतठधारणासिया जहासेतठजीए
 जीएणववहारपठवेळते ५ ह्मणतेहिपचहिववहारपठवेळा त आगमेणसुएण
 धारणाए जीएण जहाजे ५ ह्मणते ५ ॥ १५१ ॥ जीए ॥ ५११५०० ॥
 माह नतेआगमवजियास

-द्विंतिहिं अणस्सितोवस्सयंसमंभवहारमाणे णिग्गंथे आणए आराहएजवइ इतिचग-
-तिसुत्रेशतकथाठमे उदेशेआठमेकथुंते आजतो तेषांचव्यवहारमां जितव्यवहारमु-
-यठे जितव्यवहारेज कामचावठे तेजितव्यवहार विगरनिदानके०कोइपणकारणवि-
-केमत्यजिये एटले जितव्यवहार जेआचार्येवांध्यो तेप्रमाणते ॥ ७ ॥

श्रावकममत्वअशु-धवली ॥ उपकरणवसतिआहार ॥ सुखशी-
-लजेजनआचरे ॥ नविधरियेहोतेचित्तलगार ॥ सा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ह्वेएवीआचरणतेअप्रमाणते केमके०सिद्धांतमां नाकहीठे जे श्रावकनुं
मत्वनकरुं यतः गामेवा कुलेवा नगरेवा देशेवा ममत्वजावनकरेचिकुजा इत्यादि
आवकनुं ममत्वकरे तेअप्रमाणते तथा अशुद्धमान उपगरण वसति आहारप्रमुख
वानी आगममां नाकहीठे अने जो लीयेतो तेआचार अप्रमाणते यतः आगमे पिं-
-सिज्जं चवठंच ॥ चउठंपायमेवय ॥ अकप्पियंनइठिज्जा ॥ पडिगाहेज्जकप्पियं ॥२॥ इति
पलकण्णथी वन्नपात्रादिकपण एमजाणवांमाटे सुखशील लोके जेआचखुं एटले पो-
-णा शरीरनी शोचानेअर्थे जेआचख्या तेअप्रमाण वाकी दुर्निहादिक कारणे तो
गंइ अशुद्ध लीये तोपण निर्देपते यतः पिंदनिरुंको ॥ एसोआहारविहि ॥ जह्जणी
सवजावदंसीही ॥ धम्मावस्सगजोगा ॥ जेणनहारयंतितंकुजा ॥२॥ तथा कारणपडिते
पुण ॥ जावेअणासेवणचिदवहा ॥ आणाइतिइजावे ॥ सोसुद्धोमुक्कहेउत्ति ॥२॥ इत्यादि
लीउववाइसुत्रं शुद्धेसणीए एवा अजिग्रह मुनियेकख्या तेथी जाणियेठेयेजे पूवे अ-
-रूपणकोइक कारणे लेतादीसेठे एअपवादतो प्रमाणते पणसुखशीललोकेजे आचखुं
चित्तमां लगार पणनधरिये एटलेए जाव जे दुप्पसहआचार्यलगे तो चारित्रसिद्धां-
-मां सांजवियेठेये अनेजो मार्गानुसारीक्रिया कहि तेरीतेयलकरताहोयतेनेचारित्री-
-ण न मानिये तो एथी बीजा चारित्रीया तोदेखातानथी तेवारे चारित्रविधेदगयो एम
खुं तोतेचारित्रविना तीर्थपण विधेदगयुं एमठेखुं एम करतातो आगम विरुद्ध
पयते यतः व्यवहारजाप्ये जोजणइनठिधम्मो ॥ नयसामाइयं नचेवयवयाइं ॥ सोस-
-णसंयवओ ॥ कायदोसमणसंवेण ॥ १ ॥ इत्यादिवचने तोमार्गानुसारीक्रियानो कर-
-णार तेजावसाधुते एम ठखुं एप्रथमक्रियानामाजेदययो ॥ ८ ॥

विधिसेवनाअवितृत्तिशुच ॥ देशनाखलिनविशुद्धि ॥ अ-ध

धर्मइवावणी ॥ चउजेदं होएमजाणेमुवुद्धि ॥ सा० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ ह्वे बीजुंखिग अरुद्धाप्रवरनामाकहेठे तेना जेदचारते तेकहेठे १ विधिते-
-वना २ अवितृत्तिके०अवृत्ति ३ शुचदेशनाके०शुद्धदेशना ४ खलिन परिशुद्धिनामा

चोशुक्तिंग ते श्रद्धाप्रवरनोअर्थकहेते श्रद्धाके० धर्मनीडगा घणीके० अत्यतहोय पा
वालकने रत्नग्रहवानी अजिलापानी पेठे सामान्यपणे निपयप्रतिज्ञास माजनहोयते
एम ऊपरकहेला चारजेदेएलिंगहोय ते सुबुद्धिके० बुद्धिवंतहोय तेजाणे ॥ ए ॥

दृढरागठेशुभ्रजोयमा ॥ जेमसेवतायेविरुद्ध ॥ आपटा
मारसजाणने ॥ तेममुनीनेहोचरणेतेगुदि ॥ सा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवे एश्रद्धाप्रवरनाचारजेदमां प्रथम विधिसेनानामेजेदथोखयावेठे जे श
क्तिवतहोयतेश्रद्धावतथको विधिप्रधानशक्तिवतप्रत्युपेक्षणादिक क्रियाकरे अने जे
शक्तिरहित होयते इव्य क्षेत्र काल तथा जावेकरी जो तादृशक्रियाकरी न शके तो
पण प्रतिबंध ते विधिअनुष्ठाननेविपेज होय यत विहिसारचियसेवइ ॥ स्रद्धाजूसन्नि
अणुछाण ॥ दवाइदोसनिहउवि ॥ परकवायनहइतंमि ॥ १ ॥ इहा कोइपुठेजे शक्ति
रहितजे होय तेअनुष्ठान न करे अनेविधिअनुष्ठानमा पक्षपातिकेमहोय तेनेअन्वयस
हित गाथानाअर्थथीकहेते जेमकोइरु पुरुपहोय तेडुकाल अथवादरिडपणुपाम्यो तो
तेपुरुप गवार अरणीपत्र तथावृक्षनीठालप्रमुखखाइने दिवसव्यतिक्रमे पणतेवा जो
जनमा लपटायनही केमके पोते उत्तम आहारनो खादजाणेठे तेथी तेनोराग तो
उत्तमभोजनमाज होयठे जे उत्तमभोजन क्यारे मलशे तेमलेतो वावरिये एरो अत्य
तरागहोय हवे श्रद्धारार्थ कहेते जे शुभ्रजोयमा दृढरागठे तथा रसनो जाणते के
म जे पूवेपटरस वावखाठे तेखादनो जाणते तेआपदामाके० डुकाखादिक आपदामा
विरुद्धसेवतो णटले कुधान्य खातोथको पण तेनोराग सुधान्यमा होय एट्टाते मुनि
नेपण चारित्रनी शुद्धि जाणवी णटले यद्यपिइव्यखेत्रादिक कारणपामीने विरु
सेवे तोपण शुद्धचारित्रनो रसीउठे तेथी जावचारित्रने उलगेनहीतेनेजावथी चारित्री
याज सगमाचार्यनी पेठे कहिये इत्यादिक वहुवकव्यताठे इतिप्रथमजेद ॥ १० ॥

जेमत्सिजगपामेनही ॥ धनहीनलेतोम्ल ॥ तपविनय
वेयावचप्रमुख ॥ तेमकरतोहोमुनिवरवहुयत्न ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे अतृप्तिनामा वीजु लक्षणकहेते जेम धनहीनके० दरिद्रीहोय तेने र
त्ननो ढगलोमळ्यो तेवारें तेरत्नलेता जगतमा तृप्तिके०मतोपपामेज नही तेम मुनिपण
तप विनय वेयावच तथा प्रमुखशब्द ज्ञानचारित्र तेहनेविपे घणोयलकरे यलकरो
थाकेजनही तृत्तिपामेजनही तेमा तपकरताथकातो निर्झराथाय तथाशासनदीपे
तेप्रसिद्धते तथा विनयनो अधिकार उत्तराध्ययनना पहेलाअध्ययनथी जाणवो अने
वेयावचपण निर्झराने अर्थ अनेकप्रकारनुकरे तेप्रश्रव्याकरणसूत्रथी जोजो तथा इहा

नक्षणात्पण नवनवोवैरागउपजेयतः जहजहसुयमवगाहइ ॥ अइसयरसपसरंसंजुयमउ-
 वं ॥ तहतहपह्वाइमुणी ॥ नवनवसंवेगसझाइ ॥ १॥ इत्यादि तथा चारित्रमांपण विशुद्ध
 विशुद्धतर संयमस्यानक पामवानेसर्वेश्रनुष्ठानकरे उत्तरोत्तरसंयमकरकश्रोरोहतां अ-
 प्रमादपणे केवल ज्ञाननालाक्ष ञणीथायज यतः जोगेजोगेजिणसासणंमि ॥ इकरकयाप-
 उज्जति ॥ इकिंमिअणंता ॥ वटंताकेवलीजाया ॥ २॥ इत्यादिबीजोत्पेदकहो ॥ ११ ॥

गुरुनीअनुज्ञालेइने ॥ जाणतोपात्रकुपात्र ॥ तेमदेश-
 नाशुछिदिए ॥ जेमदीपेहोनिजसंयमगात्र ॥ सा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे शुद्धदेशनानामा त्रीजुंलक्षण कहेठे गुरुनी अनुज्ञाके० आज्ञालेइ ते-
 मज शुद्धिदेशनाथापे तेपण पात्रकुपात्रने जाणतोथको जेमसंयमरूप गात्रके०शरीर
 ते दीपेके०शोत्रे निजके०पोतानुं संयमरूपगात्र शोत्रेइत्यकारार्थ एटले एजावजे सनु-
 रूपात्तेश्री सिद्धांतने सारजाणी गीतार्थयथाहोय तोपण गुरुनी आज्ञालेइने पण पो-
 तानीमेलेनही पोतेधन्यको मध्यस्थपणे सद्भूतदेशनाथापे पणपात्रकुपात्रउलखीने दे-
 शनाथापे तेपात्रना त्रणनेदठे १ वाल २ मध्यम ३ बुद्ध यतः वाल.पडयतिविंगं ॥ मध्य-
 मबुद्धिर्विचारयेतदृत्तं ॥ आगमतत्वंतुयुद्ध. ॥ परीक्षतेसर्वयलेन ॥ १ ॥ इत्यादिक तेनीदे-
 शनानीविधि धीजापोकशकथकी जाणवी इहां विस्तारथाय माटे नथी लग्यता तेमाटे
 जेपात्रने जेमउपगारथाय तेमतेपात्रने देशनाथापे अथवा संमारवधारे इत्यादिक
 त्रीजुंलक्षण एत्रीजालक्षणमा पात्रापात्रविचार प्रमुग्घनी चर्चापणीठे तेषमरगजयंथयी
 जोजो जेम पोतानुसंयमगात्रशोत्रे ॥ ११ ॥

जेकदाचितलागेव्रतें ॥ अतिचारपंककलंक ॥ आलोयणें
 तेशोधतां ॥ मुनिधरेहोश्रक्षानिःशंक ॥ मा० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवे ग्वहितपरिशुद्धिनामा चोथुंलक्षणकहेठे ते जे कदाचि व्रतपावनां
 यकां कोइअतिचाररूप पंकके० कचरो तद्रूपकलंक जो व्रतने विपे अनानागे करी
 अतिचारलागे ते पण १ प्रमाद २ द्वर्ष ३ कल्प एत्रण रीते लागे अने चांथो आहु-
 दियेतोप्रायंचारित्रीयाने नंजवेजनही तेआहुद्विप्रमुग्घनुं स्वरूपकहेठे यत आउदिया
 उविद्या ॥ द्वर्षोपुणहोइवगणाइउ ॥ विगदाइउंपमाउ ॥ कप्पोपुणकारणंकराणं ॥ १ ॥ उ-
 गलक्षणयी अनेकप्रकारनी प्रतिनेवाठे तेसर्वणमांममाय तेप्रायश्चित्तादिकनेइने शु-
 द्धयाय एरीते करतोमुनिगत नि.गंकरपणेअज्ञाधाने एजायोतेदथयो ॥ १३ ॥

श्रधायकीजेसर्वउठे ॥ गंजीरआगमनाय ॥ गुन्वचनेपत्र
 यणिजने ॥ आरायकटोदोवेमग्घस्यजाव ॥ मा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे धीजालक्षणो उपसहारकरतात्रीजुलक्षण कहेते आसीगाथानोथ
नेलोखखियेतेयें १ विधि २ उद्यम ३ जय ४ वर्णव ५ उत्सर्ग ६ अयपाद ७ तडुच
ड्यादिक आगमना जेगत्रीरजापठे तेथ्रखाथकी सर्व जाणे जोएसर्वजाव नजाणे
जमादीनीपेठेमिव्यात्वी अइजाय षवीजालक्षणो उपसहारथयो हवे त्रीजुलक्षण
हेठे जेएवा जापनाजाणहोय तेगुरुनेवचने पन्नवणिळ्ळके०प्रज्ञापनीय एटले परुप
योग्य पदार्थनो सरलस्वजावे उपदेश करतोथको आराधकहोय एत्रीजुलक्षण ॥ १४

पटकायघातप्रमत्तने ॥ पन्निसेहणादिकयोग ॥ जाणीप्रमादी
नविहोए ॥ किरियामाहोमुनिगुप्तसयोग ॥ सा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेक्रियानेप्रिपेअप्रमादनामा चोथुलक्षणकहेते प्रमत्तके०प्रमादीने प
लेहणादिकयोगवतनेपृथिव्यादिक ठकायनो घातथायठे एटलेएजावजे उपयोगकि
प्रमादीथको पन्निसेहणादिककरतो ठकायनो विराधकथाय अनेउपयोगेकरेतो आ
धकथाय यत्त पन्निसेहणकुणतो ॥ मिहोकहकुणइजणवयकहवा ॥ देइयपन्नरूपाण ॥ वा
सयपटीगुडा ॥ १ ॥ पुढवीआउकाए ॥ तेऊगाऊवणस्सइतसाण ॥ पन्निसेहणापमत्तो
ठन्हपिराहउहोइ ॥ २ ॥ पुढवीआउकाए ॥ तेऊगाऊवणस्सइतसाण ॥ पन्निसेह
आउत्तो ॥ ठन्हपिआराहउहोइ ॥ ३ ॥ इत्युत्तराध्ययनना ठवीसमेंअध्ययने माटे एवुजा
पन्निसेहणादिकयोगमाप्रमादी नहोय प्रमादकरता जेनदिहावत पण आर्यमगुनी
सत्तारजमे माटे क्रियामा मुनिराजतेगुप्तसयोगके० नलायोगवत होय नलीक्रियानो
योगकरे थागममा अनेकप्रकारनी क्रियाकहीठे तेसर्वनलीरीतेकरे एचोथुखिंग ॥ १५

जेमगुरुआर्यमहागिरी ॥ तेमउजमेवलवत ॥ बलअविपय
ननीउजमे ॥ शिवचूतिढोजेमगुरुहीलत ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवे शक्तिअनुग्राननामा पाचमुखक्षणकहेते तेजेम गुरुश्रीआर्यमहागि
जीये उद्यमअयो तेमउजवतथको उजमेके०उजमाखथाय एटले एजावजे सघया
धृतिप्रमापे निरगदीगके तेक्रियानेजमुसाधुप्रारजे पणप्रतिज्ञानगथाय तेवुप्रारजे
ही यथअविपयके०जेक्रियामापोनानु वजनचाखे तेमाउद्यमनकरे अने करेतोउखटी
टथ्याये यत्त मोहूनवोमायवो ॥ जेणमणोमगुप्तनचितेइ ॥ जेणनइदियहाणी ॥ जेणय
गानहायति ॥ १ ॥ इति जेमशिवचूतियें शक्तिउल्लघनकरी गुरुचन लोपीने गुरु
निंदाकरनावाग्यो तेरीठेउत्तममापुनकरे इहाआर्यमहागिरी तथाशिवचूतिनो आ
वार धर्मेरत्नप्रयमाअग्योठे तेथीनाण्यो ॥ १६ ॥

गुणवंतनीसंगतिकरे ॥ चित्तधरतगुणअनुराग ॥ गुणवेश
पणपरनुंयुणे ॥ निजदेखेहोअवगुणवडजाग ॥सा०॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे ठुंगुणानुरागनामा जावसाधुनुं लिंग कहेठे जे एवा चारित्रीयाहोय तेगुणवंतनीज संगतिकरे अने पोताना चित्तनेविषे गुणनोज अनुरागके०रागधरे यतः वयसमणधम्मसंयम ॥ वेयावचंवंजगुत्तीठ ॥ नाणाइतियंतव ॥ कोहाइनिग्गहाचरणमेयं ॥ १ ॥ एचरणसित्तीकही तथा पिरुविसोहिसमइ ॥ जावणपरिमाउइइयिनरोहो ॥ परिदेहणागुत्तिठ ॥ अजिग्गहाचेवकरणंतु ॥१॥ एकरणसित्ती इत्यादिक गुणनोराग धरे अने श्रीकृष्णे जेम कालाकुतराना दांतवखाणा तेनीपेठे बीजामां गुणनो लेश होय तेपण स्तवे तथा निजके०पोतानाअवगुण देखे वरुजागके०मोहोटा जागनोधणी जेमवेआवककालादेहरामां पेठा तेम पोताना अवगुणदेखे ॥ १५ ॥

गुरुचरणसेवारत्तहोइ ॥ आराधतोगुरुआण ॥ आचार
सर्वनामूलगुरु ॥ तेजाणेहोचतुरसुजाण ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेगुरुआणाआराधननामा सातमुंलक्षणकहेठे इहांकोइपुठेजे जावसाधु-
नांलिंग शास्त्रातरमांतोठकहांठे यतःमग्गाणुसारीसद्धो ॥पन्नत्रणिज्जोकिरियावरोचेव ॥
गुणरागी सकारंज ॥ संगउतह्यचारिती ॥ १॥ एरीते ठगुणकहाठे तोतमे सातमोगुण
क्यांथी कहेठो तेनेउत्तरकहेठेजे चौदसेंचुमादीस प्रकरणरूप प्रसादनेविषे सूत्रधा-
रसरिखा श्रीहरिजइसूरि तेणेउपदेशपदनामा ग्रंथनेविषे सातमुंलिंगपणकथुंठे तथा
चतत्सूत्रं एयचअद्विलक्षणं ॥ मिमस्तनिसेतमेवधन्नस्त ॥ गुरुतद्गुरुआणासं ॥ पाड-
णंचगमाभिह्लिंगं ॥ इत्यलंविस्तरेण माटे सातकहिंयेंठेयें हवेसातमालक्षणनुं स्वरूप
कहेठे गुरुजेठत्रीसठत्रीसीगुणे विराजमान तेनाचरणनी सेवानेविषे रक्तहोय तथा गु-
रुआदिकनी आज्ञाआराधतोयको वलीते साधुएम जाणेजे सर्वआचारनुं मूलतेगुरुठे
गुरुधीसर्व प्रगतथाय तेचतुरसुजाण एमजाणे एसातमोगुणकह्यो ॥ १६ ॥

एसातगुणलक्षणवस्यो ॥ जेजावसाधुउदार ॥ तेवरेसुख-
जज्ञसंपदा ॥ तुजचरणेहोजज्ञक्तिअपार ॥ सा० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एसातलक्षणनेगुणेकरीवस्योथको एवोजेजावसाधु उदारके०प्रधान ते सुख-
जगनी संपदानेवरेके०पामे एटले उक्कृष्टजे मोहासुखतेनेतो तेवरेजेहेसर्वज्ञ केवलज्ञान-
नचास्कर तमारा चरणनेविषे जज्ञके०जेने अपारजक्तिहोय तेवरे ॥ १७ ॥ एदालमां
प्रथमश्रीमांनीने जेटली वात टवामां लखीठे तेसर्वधर्मरत्नसूत्रवृत्तिश्रीलखीठे पण तेयं-

थमां विस्तारघणोठे तेजोइलेजो एचउदमी ढालमां साधुना लक्षण कक्षा ते
कहेतां मुनिराजऊपर बहुमानउपनु तेवहुमानना ह्यंफरी पन्नरमी ढालमव्ये साधुना
गुण वर्णन करेठे एसवधेपन्नरमीढालकहेठे ॥

॥ ढाल पन्नरमी ॥

॥ आजमारे एकादशीरे, नणदलमौनकरीमुखरहीयं ॥ एटेगी ॥

धन्यतेमुनिवरारे ॥ जेचालेसमजावे ॥ जवसायर

लीलाएउतरे ॥ संयमकिरियानावे ॥ धन्य० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जे मुनिमाप्रधानसरिसा समजावे चालनारा रागछेपरहितपणेप्रिचरे ते
निराजनेधन्यठे तेमुनिसंयम जेचारित्र तेनी जेक्रियातहूप नापेके०नाजायेकरीने ज
सायरके०ससारसमुद्रनो लीलायेंके०सेहेजमा पारउतरेठे ॥ १ ॥

जोगपकतजीऊपरवेठा ॥ पकजपरेजेन्यारा ॥ सिद्धपर

निजविक्रमगूरा ॥ त्रिजुवनजनआधारा ॥ धन्य० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जोग जेपचेझीना विषय तद्रूपजे पकके०कचरो तेतजीने ऊपरवेठाके०
लगारह्या अने पकजके०कमलनीपेठे जेन्याराठे एटलेकमल तेकचराथी उपनो अत
कचराथी न्यारोरहे तेम मुनिराजपण जोगरूप कचरामाउपना अने तेजोगवादीन
अलगा रह्या इतिजाव वली सिंहीनीपेठे पोतानो विक्रमके०पराक्रम फोरववाने शू
वीरठे वलीखर्ग मृत्युने पाताळरूप जेत्रणजुवननालोकने आधाररूपठे ॥ २ ॥

ज्ञानवतज्ञानसुमलता ॥ तनमनवचनेसाचा ॥ डव्यजा

वसुधाजेजापे ॥ साचीजिननीघाचा ॥ धन्य० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हवे स्याद्वादशैली देखामुताथका मुनिराजनु वर्णनकरेठे पोतेज्ञानवत
तथा ज्ञानीपुरुपसाथे मळीरहेठे पणखेदधरतानथी वली तनके०काया अने मन तथा
वचनेकरीसाचाठे पण जूवीप्रवृत्तिनथी वली जेमुनिडव्यथी तथा जावथी सूधाजा
पेके०सत्यबोले एटले डव्यते पट्टडव्यादिक अने जापते तेनापर्याय अथवा डव्यथी
वाह्यवस्तु अने जावथी अच्यतरवस्तु तेसत्यकहे इत्यादिक अनेकप्रकारेते जिनेअर
वाणीकहियें तेनेसाचीकहे एटले शुद्ध परुपकहोय इतिजाव ॥ ३ ॥

मूलउत्तरगुणसंग्रहकरता ॥ त्यजताजिह्वादोपो ॥ पग

पगत्रतदूपणपरिहरता ॥ करतासयमपोपो ॥ धन्य० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मूलगुणजे पचमहाव्रतादिक अने उत्तरगुणपिठिशुद्धादिक तेनो सप्त

करताके०राखता वही जिह्वा जेगोचरी तेना वेंतालीसदोप तेने त्यजताके०ठांरुना प-
गपगके०द्वेणद्वेण व्रतनां द्रुपणजे अतिचार तेने परिहरताथका एरीते संयमने पो-
पेके०पुष्टकरतारहेते ॥ ४ ॥

मोहरप्रतेहणतानित्प्रागम ॥ जणतासदगुरुपासें ॥ दूषम
कालेपणगुणवंता ॥ वरतेशुभअन्यासें ॥ धन्य० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तथा शुभअध्यवसायेंकरी मोहरूप शत्रूने हणता तथा नितके०निरंतर आ-
गमके०सिद्धांतने सद्गुरु पासेथीजणता एवाविषमकालें पंचमआरेपण गुणवंता पुरुषते
ते रुढेअन्यासेवत्ते एतले पूर्वाह्निमांज्ञानकद्युं अनेपश्चिमाह्निमांक्रियाकही ॥ ५ ॥

ठहुंगुणठाणुंभवअरुवी ॥ उलंघणजेणेदहिउं ॥ तससो-
जागसकलमुखएके ॥ कैमकरिजाएकहिउं ॥ धन्य० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रमत्तनामा ठहुंगुणठाणुं ते केवुंते जे जवअरुवी उलंघणके०संसाररूपअट-
वीनो पारपमारुनाहंते ते जेणे दहिउंके०जेपुरुषोपाभ्युं यतः जवाटवीलंघनतुल्यमेतत् ।
प्रमत्तनामक्रिययासमेत ॥ गुणगुणस्थानमसंख्यवृद्ध्या प्रमादहानेः प्रवरंप्रजास्या ॥ १ ॥
तेमुनिराजतुं समस्तसौजाग्य तेएकेमुखे शीरीते कहुंजाय ॥ ६ ॥

गुणठाणानीपरिणतिजेहनी ॥ नवीपेजवजंजाले ॥ रहे
शेखनीढांकीराखी ॥ केतोकाळपरालें ॥ धन्य० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेपुरुषने गुणठाणानी परिणतिथयीहोय एतलेगुणठाणुंपरणम्युंहोय तेनी प-
रिणति जवजंजालेके०संसारविटंबनामांठीपेनहीके०ठानीरहेनही तेपुरुष संसारमां र-
होयको पण उदासीनज देखाय केनीपेठे जेमशेखनीने पराले करीढांकीराखी होय ते
केटलोकाळरहे आगलजातां अंकुराफूदे त्यारे प्रगटथाय पण ठानीनरहे ॥ ७ ॥

तेहवागुणधरवाअणधीरा ॥ जोपणसूधुंजापी ॥ जिनशा-
सनशोचावेतेपण ॥ सुधासंवेगपाखी ॥ धन्य० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेमुनिराजना पूर्वोक्तगुण धरवाने जेअणधीराके०असमर्थहोय एतले एहवा
गुणजेसाधुधरीगकेनही तोपणजे सूधुंजापीके०शुद्धरूपकहोय अनेदेगना प्रमुखगुणे
करीने जिनशासनने शोचावे तेनेपण सुधाके०शुद्धसंवेगपक्कीकहियें यतः संविगप-
स्त्रियाणं ॥ लक्षणमेयंसमासउंजणियं ॥ उंसन्नचरणकरणावि जेणकम्मंविंसोहंति ॥ १ ॥
सुखंसुसाहुधम्मं ॥ कहेइनिंदश्यनिययमाचारं ॥ सुतवस्त्रियाण पुरउं ॥ होइउसवोमराइ-
णितं ॥ २ ॥ इत्युपदेशमावायां ॥ ८ ॥

सद्दृष्ट्या अनुमोदनकारण ॥ गुणथीसयमकिरिया ॥ व्यव-
हारैरहियाते फरसे ॥ जेनिश्चयनयदरिया ॥ धन्य० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ सद्दृष्ट्याके० तत्त्वश्रद्धा अनुमोदनके० गुणवंतनी प्रगसाकरवी तथा कारण
मोक्षसाध्यनासाधन इत्यादिक गुणथीके० पूर्वोक्त गुणैकरीने जे व्यवहार मार्गरेखा प
वाजेपुरुष तेणे फरसेके० सयमक्रिया फरसीज एमजाणवु केमकेते निश्चय नयरूप
तना समुद्रते यत सद्दृष्ट्याजाणणु ॥ मोयणकारणगुणापरेगिजे ॥ णिठयववहारविजा
तेसिकिरियाजवेजावा ॥ १ ॥ इतिसमतिवृत्तौ ॥ ए ॥

डु करकारथकीपणअधिका ॥ ज्ञानगुणैर्मतेहो ॥ धर्मदा
सगणीवचनेलहिये ॥ जेहेनेप्रवचननेहो ॥ धन्य० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ डु करकारथकीके० दुखथाय एवा कष्टना करनाराहोय अने अल्पयाग
मना धणीहोय तो शाकामश्वावे तथा कष्टादिक थोडुठंडुहोय अने ज्ञानीपुरुषहो
तोतेज्ञानगुणैकरी कष्टनाकरनारथी अत्रिकारुह्याते एम धर्मदासगणीयें उपदेशमा
खामध्ये कथुने यत नाणहिठपरतर ॥ हीणोत्रिदुपव्यणपचावतो ॥ नयडुकरकरतो ॥
दुप्रिथप्पागमोपुरिसो इतिवचनात् तेधर्मदासगणी केवाते जेने प्रवचनके० था
मनेत्रिये घणोलेहहतो ॥ १० ॥

सुविहितगठकिरियानोधोरी ॥ श्रीहरिजडकहाय ॥ एह
जावधरतोतेकारण ॥ मुजमनतेहसुहाय ॥ धन्य० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ सुविहितके० जलाश्याचारवत गठतेजेहनो तथा वली क्रियावंतमा धोरी
समान एवा श्रीहरिजडसूरि १४४४ ग्रथनाकर्ता शास्त्रकारेकह्यातेते एहजावके० ए
वेगपद्दीना जावने धरनारहता तेकारणे माराचित्तमापण तेसुहायते गमेते एटखे व
सवेगपद्दी शुद्धरूपक यथाशक्तिये क्रियाप्रतहतामाटेमारा मनमाते घणागमेते ॥ ११ ॥

सयमठाणविचारीजोता ॥ जोनलहेनिजसाखे ॥ तोजू
तुंवालीनेडरमती ॥ शुमाधेगुणपाखे ॥ धन्य० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली सयमठाणके० मयमनास्थानक असरयाताते तेविजारीजोताके० वि
चागना जोपोनानी सारें नखदेके० नदेरे सयमनीजाततो मोहोटीते तेथागमनेम
जुएतो पोतामा म्यार्थीदेरे तो जवुजोलीने सयमप्रिना सयमीनाम धरावीने डुरम
तिके० हेडुडमतीनाधणी गुणपासेने० गुणप्रिना शुसाधेते वालीमहेनतम्याकरेते यत थ
मयमजमघमापे ॥ पाउसमणेचिबुचड इत्युत्तराध्ययनप्रचनात् ॥ १२ ॥

नविमायाधर्मेनविकहेवुं ॥ परजननीअनुवृत्ति ॥ धर्मवचनआ-
गममांकहिये ॥ कपटरहितमनवृत्ति ॥ धन्य० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ नविमायाधर्मेके०धर्मेनेविपे मायानथी एटले मायाकरतां धर्मेनहोय वली
परजननी अनुवृत्तिके०परनाअनुजायीपणे अथवा परने आवर्जनअर्थे नविकहेवुंके०
धर्मदेशनाप्रमुख धर्मवचन नकहेवुं एम आगमजेउपदेशमाला तेमांकहियेके०वक्रो-
क्तियेकेहियेठेये एटले कहुंते यतः धम्मंमिनछिमाया ॥ नयकवडंअणुअतियंचेव ॥ कु-
डपागन्मकंकित्तं ॥ धम्मवयणमुज्जुयंजाणं ॥ १ ॥ इत्युपदेशमालायां तेधर्मवचनकेवुंते
जे कपटरहित सरलमननीवृत्तिहोय एरीते धर्मवचनकहे ॥ १३ ॥

संयमविणसंयतताथापे ॥ पापश्रमणतेजाप्यो ॥ उत्तराध्य-
यनेसरलस्वजावे ॥ शुद्धपरुपकदारख्यो ॥ धन्य० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वली पोतामांसंयम नहोय अने संयतताथापे एटले साधुपणुं ठेरावेजे
अमे साधुठेये तेमुनिने पापसाधु कह्योठे तेमाटे सरलके०ऊजुस्वजावनोधणी तेऊजु
स्वजावेंकरीने शुरुपरुपक कह्योठे एटलेसरलस्वजावीहोय तेशुऊकहे माटे होय तेवुंज
कहेवुं यतः समहसाणिपाणणि ॥वीवाणीहरियाणिय ॥ असंजएसंजयमन्नमाणे ॥पाव-
समणितिवुच्च ॥ १ ॥ इत्युत्तराध्ययनेसतरमेअध्ययने ॥ १४ ॥

एकत्रालपणकिरियानयेते ॥ ज्ञाननयेनविवाला ॥ सेवायो-
ग्यसुसंयतनेते ॥ ब्रौलेऊपदेशमाला ॥ धन्य० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एकत्रालके०कोइक वालठे पणकिरियानयेके०क्रियामां शिथिलठे एटले
क्रियानयेवाळठे पणज्ञाननयनी अथेहायेतो वालनथीके०गीनार्थशुऊजापीठे तेगी-
नार्थ सुसंयनके०ज्जलाक्रियावंतमाधुनेपण सेववायोग्यठे एटले क्रियावंतमुनि तेक्रिया
रहितगीनार्थनो वेवावच्चकरे एमउपदेशमालामध्येकहुंते यतः हीणस्सविमुऊ परव
गस्त ॥ नाणाहियस्मकायवं ॥ जणचित्तगाहणठं ॥ करंतिखिंगावसेसेवि ॥ १ ॥ १५ ॥

किरियानयेपणएकत्रालते ॥ जेखिंगीमुनिगगी ॥ ज्ञानयो-
गमांसमनवरते ॥ तेकिगियासोजागी ॥ धन्य० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेक्रियानयनीअथेहाये वालठे एटले क्रियावंतनथी शिथिलक्रियावंतठे
एवाजे खिंगीके०केवलसाधुनुंखिंगमात्र राखेठे पणजां मुनिगगीके० गुणवंतमुनिना
रागीठे एटले पोते गुपवंतनथी पण गुपीनारागीठे तेपोतेपणज्ञानीथाय तेमाटे

कहेते जे ज्ञानयोगमा जसमनवरतेके० एरीते जेनुमन ज्ञानयोगमा वसेते तेनी अण क्रियापण सोजागीके० सोजाग्यवतजाणवी इहा अल्पक्रिया एवो अर्थकरिये तोपूर्व परसवधमले एटले एजावजे पोते अल्पक्रियावत होय पणमुनिनो रागीठे तोएरीत ज्ञानयोगमावर्त्तता अल्पक्रियापणसोजाग्यवती जाणवी ॥ १६ ॥

वालादिकअनुकूलक्रियाथी ॥ आपेंइहायोगी ॥ अध्यात्म
मुखयोगअध्यासे ॥ केमनविकहियेयोगी ॥ धन्य० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आपेके०पोते इहायोगीचकोरहे एटले योगत्रणप्रकारना कहाते १ इहा योग २ शास्त्रयोग ३ सामर्थ्ययोग तथापुन श्रद्धानाविकलो २ वास्यापिकर ३ शक्त्यतिक्रम इतियोगनिर्णये एत्रण योगमा प्रथम इहायोगते श्रद्धाअविकलयका आपेके०पोते श्रद्धावत अने क्रियावतहोय तो तेक्रियाथी वालादिकअनुकूलके०वालाती मार्गना रागीथाय एटलामापवमोगुणठे तो अध्यात्ममुखके०अध्यात्मप्रमुख योगसाधननाप्रयोनो अध्यासकरे एटले अहोरात्री अध्यात्ममा मग्नरहे तेपुरुषने योगीअर् केम न कहिये एटले श्रद्धावतथकोक्रियाकरतो वालजीवने उपकारीथायठे अनेसायु कहेयायठे तोअध्यात्ममा मग्नरहेता साधुमुनिनेयोगी केम नकहिये ॥ १७ ॥

उचितक्रियानिजशक्तिठामि ॥ जेअतिवेगेचढतो ॥ तेजवधि-
तिपरिपाक्ययाविण ॥ जगमादिसेपरुतो ॥ धन्य० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ बझी अध्यात्ममार्ग पणपोतानी उचितशक्तिये क्रियाकरतो साधे अने याशक्ति क्रियामुक्तीने शक्तिउद्धवनकरे तोतेने गुण नथाय माटे जेटली पोतानी शक्तिहोय नेटलीज क्रियाअर्थी एनुनाम उचितक्रियाकहिये तेरीतेनकरे अनेजे अतिवेगेचढतोके०शक्तिथी अधिककरे एटले एजावजे शक्तिने अजापें उपवास ठठप्रसु करे अथवा थानापना सेवाजाय इत्यादिक कामकरतोतेप्राणीपण जसस्थिति परिपययापिना जगनमा परुतादेगियेठेये एटले एजावजे शक्तिउद्धवनकरीने अधिक वाजाय अने जसस्थिति पाकीनथी तेथी तेने शुक्रमाक्षिकाप्रमुखनीपेठे परिपटकेजनही परिणाम परुताजहोय इतिनाय ॥ १८ ॥

माचेमोटाईमाजेमुनी ॥ चलवेमाकरुमाला ॥ शुद्धपरुपणगु-
णविणनपटे ॥ तमजवअग्दटमाला ॥ धन्य० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ बझीने मुनि पोतानी मोटाईमा माचेके०रीकपामे एटले थोकीक्रियाप्रद थावकीहोय तेमा मग्नरहे जेथमे समजुठेये तथा नाकरुमालाचलाये ॥ १९ ॥

आडंबरघणोदेखाने पणशुद्ध परुपकगुणविना तेनी जवके०संसाररूपश्ररदृष्टनी माला ते घटेनही उंठीथायनही एटलेशुद्धपरुपकगुणविनासंसार उंठीनथाय ॥ १ए ॥

निजगणसंचेमननविलंके ॥ ग्रंथजणीजनवंके ॥ लुंचेके
शनमुंचेमाया ॥ तोत्रतनरहेपंचे ॥ धन्य० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ निजगणके०पोतानोजे गठसमुदाय तेने संचेके०जेलाकरे जेथमारा श्राव-
कश्राविका साधुसाध्वी इत्यादिक ऊपर ममत्वकरे मन नवीलंकेके०पोतानुं मन ही-
णीप्रवृत्तिथी खंचीराखेज नही ग्रंथजणीके०अव्यनेअर्थे जनवंकेके०लोकनेठगे अथवा
ग्रंथके०सिद्धांतशास्त्र जणीके०अध्ययनकरीने लोकनेठगे उत्सूत्रपरुपणाकरीलोकने दु-
र्गतियेलेइजाय एरीते जे लुचेकेशके०मस्तकेकेगनुं लोचकरे अने नमुंचेमायाके०माया-
कपट मूकेनही तोतेप्राणीना पांचमहाव्रतमां एके नरहे ॥ १० ॥

योगग्रंथनाजावनजाणे ॥ जाणेतोनप्रकाशे ॥ फोकट
मोटाश्मनराखे ॥ तसगुणदूरेंनासे ॥ धन्य० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेथकी आत्मस्वरूपसहाय एवाजे योगग्रंथके०परमार्थनाशास्त्र तेना जावके०
रहस्यने नजाणेके०उलखेनही समजेनही अनेकदाचितजाणे तोप्रकाशेनही जव्यजी-
वने तेग्रंथोनीवातो कहेनही कारणकेजो तेवीवातोकहे तोपोताने तेमज करतुंपरेवली
फोकट मोटाइके०मिथ्याअजिमानराखे जेथमेमोटाठेयें अमारा जेवोकोइनथी एवो अ-
हंकारराखे तसगुणके०तेप्राणीमां जोकोइगुणहोयतो तेपणदूरनासीजाय एम ठतागुणप-
णजायतो अणठतानुंकहेवुंजशुं ॥ ११ ॥

मेलेवेशेंमहियलमहाले ॥ वकपरेंनीचोचाले ॥ ज्ञानविना
जगधंधेघाले ॥ तेकेममारगचाले ॥ धन्य० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ मेलेवेशेंके०वस्त्रादिकमलीनराखे अने महियलके०पृथ्वीनेविषे म्हालेके०म
लपतांफरे वली वगलानीपेठे नीचुंजोइनेचाले जेथी लोकजाणे ईर्याजूयेठे एवाहोय अ
नेजो ज्ञानीहोयतो सर्वलेखेठे पणज्ञानविना एटले अज्ञानीथका जगतने धंधेके०व्हे-
शमां घालताफरे एटले एवीकष्टक्रियाकरनारनांवचन लोकमाने अनेते पोतेतो ज्ञान
विनानोठे माटेअशुद्धपरुपे तेवारे लोकनेपण अज्ञानउपदेशलागेमाटे जगतने कदा-
ग्रहरूपव्हेशमां नाखुंज इतिचाव तो एवा अज्ञानीथकी जैनमार्ग केम चाले यतः-
मासेमासेयजोवालो ॥ कुसंगेणंतुजुंजए नसो ॥ सुअस्कायस्सधम्मस्स ॥ कलि अघइसो-
लसिं ॥ १ ॥ तथाअन्नाणीकिंकाहिं इत्यादिवचनात् ॥१२॥

परपरिणतिपोतानीमाने ॥ वरतेआरतध्याने ॥ बंधमोक्त
कारणनपीठाने ॥ तेपहिलेगुणगणे ॥ धन्य० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ परपरिणतिके०पारकी समजणते पोतानीकरी माने एटले परअज्ञानी
मतेचाले अथवा परपरिणतिके०पुजलशरीर वस्त्रपात्रादिकनाजे परिणमन ते अज्ञा
करीने तन्मयपणेपरिणमतो सर्वपोतानीज परिणतिमाने अथवा परजे स्वव्यतिरि
खोकनाघर तेनाजे परिणमनके०धरव्यापारनु चितवबु तेपोतानु करी माने अनेते
आर्तध्याननोपिकल्पकरे यत सयगेहपरियज्ञ ॥ परगेहसिवावके इत्युत्तराव्ययनवचन
माटेपोतानुघर मुकी परधरनी चिंताकरेतो पापश्रमणकद्योते इतिजाव अने वधम
दकारणने०प्रधनाकारणजे मिथ्यात्व अविरतिकपाययोगप्रमादप्रमुखजेवधना हेतु
नपीठाने०नजाणे मोहानाकारण जे कपायादिकनो अज्ञाव अथवा ज्ञानक्रियाप्रमु
ण्टले नाणकिरियादिमुक्तोइतिवचनात् ॥ इत्यादिकमोहना हेतुते तेपण नपीठाने०
नजाणे ग्याअज्ञानीप्राणी तेगमेतेटला कष्टादिककरो तोपण अज्ञानीतेमाटे पहेले
पगणेजाणना यदुक्त ॥ नाणेणप्रिणाचरण ॥ पढमगुणगणपुष्टीकर इत्युपदेशमालावृत्तो

किरियालवपणजेज्ञानिनो ॥ दृष्टिधिरादिकलागे ॥ तेथी
सुजगलद्विजेसाद्वि ॥ सीमवरतुऊरागे ॥ धन्य० ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे ज्ञानिनोके०ज्ञानवतनो क्रियानोलवके०एकअशमात्र पण जे पारम
धिगनामादृष्टि तिहालागतोहोय एटले सम्यक्तसहितहोय आदिशब्दथी काता प्र
पण प्रपदद्विल्लये तेथी०तेज्ञानसहित क्रियानाअशथी हेसाहेव सुजगलद्विजे
जगजगपामिये मोहान्पउत्तृष्टोजगपामिये पणते हे०त्रीमधरपरमात्मा तुऊरागे
तारे अहेकरीने पामिय ॥ २४ ॥ एपन्नरमीदालनी कोडकगायामा ज्ञाननीमुग्यताव
कोडकगायामा चारित्रनी मुग्यताकरी तथा कोडक गायामा वेदुनो स्याद्वादक्य
तेमातसी बोडकशिष्यने ज्यामोहउपजे जेताररेस्थितपहते शोहशे तेजका टासना
सोयमी टासमा स्याद्वादमार्गनो स्थितपह देग्याकेते ॥

॥ दास सोसमी ॥

॥ मफयममारअनारण्डगुणु ॥ पदेशी ॥

स्वामीमीमधगनुजले ग्राड्ये ॥ आपणोआतमाजे
मप्रकृपाडे ॥ उच्यगुणपङ्कवातुऊयथानिर्मला ॥
नेममुक्तान्निथीजईप्रिनमामला ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हेसीमंधरमाहेव तुजने मनमांध्यायियें एज जलेके०जळुंठे जेम तमारा ध्यानत्री आपणोके०पोतानो आत्मातेप्रगतपामियें तमारा ध्यानत्री ज्ञानीययीये ते ज्ञाने पोतानो आत्मा आवरणरहित थयो तेवारे आत्मजाव पाभ्याज इतिजावः ते- वारेयथाके०जेम १ इत्य २ गुण ३ पर्याय ते तुजके०तमारानिर्मलठे एत्रणनां लक्ष- णकहेठे यथा गुणाणमासर्जद्वं ॥ एगद्वसियागुणा ॥ लक्षणंपज्जावाणंतु ॥ उचउनिस्सि- याचवे ॥ १ ॥ इत्युत्तराध्ययने मोक्षमार्गाध्ययने २० मे अथवा गुणपर्यायनुं जाजन तेइत्य सहजाविधर्म तेगुण क्रमजावी तेपर्याय इत्यादिक व्याख्यान ग्रंथांतरत्री जा- णवुं एरीते जेमनमाहंआत्मइत्य असंख्यातप्रदेगरूप तथा तमारा ज्ञान दर्शनचारि- त्रादिक अनंतगुण तथा तेमांसमयसमय उत्पादव्ययपणांनुं परणमनुं तथा अनंतअ- गुरुवुप्रमुख जेपर्याय तेसर्वनिर्मल थया निरावरणथया तेरीते मारे पण शक्तित्रीके० (यद्यपि व्यक्तीनीथ्री तोपण)शक्तियेठेते जइविके०यद्यपि जवके०संसारनेविपे साम- लाके०मेलाठे एटले आवरणसहितठे एटलोफेरठे ॥ १ ॥

चारठेचेतनानीदशाअवितथा ॥ बहुशयनशय
नजागरणचोथीतथा ॥ मित्रअविरत्तसुयततेरमे
तेहनी ॥ आदिगुणठाणेनयचक्रमाहंमुणी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे चेतनानीअवस्था वर्षवेठे चेतनानी अवितथाके० साचीदशा चार ठे तेदेखानेठे १ बहुशयनके०घोरनिद्रारूपतेपहेली २ शयनके०चहुमिचवारूपत्रीजी ३ जागरणके०कांश्क जागवारूपत्रीजी ४ चोथीतथाके०पूर्वेकही तेमज एटले बहुजाग- रणरूप इतिजावः इवेएचारअवस्थानेगुणठाणे फडावेठे आदिगुणठाणेएपद सर्वत्रजो- डियें एटले बहुशयननी आदि मित्रके०मिथ्यात्वगुणठाणे अनेवीजीशयनअवस्थानी आदि तेअविरतिसम्यक्दृष्टीगुणठाणे तथात्रीजी जागरणअवस्थानी आदि तेसुय- तके०अप्रमत्तसातमो गुणठाणे ४ बहुजागरणअवस्थानीआदि तेसंयोगीकेवलीनामा तेरमोगुणठाणेठे तेहनीके०तेअवस्थाना आदिगुणठाणते प्रथम धुरगुणठाणा एरीते जोरुजो एटले एअर्थ जेवहुशयनदशाते १-२-३ गुणठाणे कहेवी अने शयनदशाते ४-५-६ एत्रण गुणठाणेकहेवी अने जागरणदशाते ७-८-९-१०-११-१२ एठ गु- णठाणेकहेवी अने बहुजागरणते १३-१४ एवे गुणठाणे कहेवी एरीते अमने सुज्यो तेवोअर्थलख्यो वलीजे बहुश्रुतहोय तेणे नय चक्रग्रंथजोयी यथार्थकरवुं स्तवनकर्ताये तो नयचक्रमांमुणीके०नयचक्रमांगुणठाणानीआदिजाणीएमकळुं तेनयचक्रग्रंथहमणां अमारीपासेनथी माटे विचारजो ॥ २ ॥

जावसंयोगजाकर्मउदयागता ॥ करमनविजीवन
विमूलतेनविठता ॥ खडीयथीजितिमाजेमहोएथे
तता ॥ जीतिनवीखमीयनवीतेद्वत्रमसंगता ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जावपदार्थजे संयोगसवधथीउपना कर्मनेउदयेआव्यातेजाव कर्मन
जीवनथी मूलथी तेठतापणेनथी जेम जीतिके०र्जातमाहे खडीयके० खनीर्
श्वेतताके०धवलताथायते तो तेधवलतामा र्जातनथी अनेखडीपणनथी अन्योने
जिद्वते पण भ्रमेकरी सगति ऐक्यतामलतिथायते ॥ ३ ॥ आगाथानोअर्थ ज्ञानवि
मलसूरिनाटवाऊपरथी खरयोते ॥ ३ ॥

देहनविवचननविजीवनविचित्ते ॥ कर्मनविरा
गनविद्वेष न विचित्ते ॥ पुजलिजावपुजलपणेप
रिणमे ॥ उच्यनविजूर्जूर्जएकहोवेकिमे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ देहके०शरीरनथी ऐक्यतापणे वचनकायिकत्राचिकयोगनथी जीवनथी वि
चननथी कर्मनथी रागनथी द्वेषनथी विचित्तेके०विचित्रताअनेकजातिठे एसर्व पुन
निकजायते तेपुनसपणेपरिणमे केमके पुनसनु अनेकप्रकारे परिणमनधर्मठे पूरण
सणधर्माण पुनसनुएसङ्गठे तेमाटे जीवादिकजेउच्यठे तेसर्वथकीजूदोजूदो ठे ते
कडेमापोयनही उपचारेणकव्हिये ॥ ४ ॥ आगाथानोअर्थ ज्ञानवि० टवाथी खरयोते

पथीजनलुटताचोरनेजेमजणे ॥ वाटेंकोलुटि
येतेमजमृटोगिणे ॥ एकदेत्रेमट्याअणुतणी
देसतो ॥ विद्वृतिणजीवनीप्रकृतिउपेपनो ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेन पथीपोरने सुटनाथमां चोरने कोके०कोइक पुरुषएककहे जे वायु
ठेठे एततेचोर जाटनेसुटनानथीपण वाटेंके०जाटजे मार्गनेने विपेरहाजेलोक तेसुटाठ
एव सङ्गणे एमकहेठेने जाटसुटी नेमज मृटोके०मूर्धतेशरीर आत्माप्रमुसने एककी
गण्ठे शाभाटेजे एककेत्रेमट्याके०जेहेत्रे आत्मा तेजथाकाशप्रदेशेमट्या परस्परसंग
पयो एवात्रे अणुनथीके०एवमाणुनी विद्वृतिने०प्रिकारने देसतोके०देसीने मूर्ध ए
गण्ठे अने जीवनीप्रकृतिजेश्वराव नेने उपेपनोके०उपेपामा अणुगणतो थको जीव
नीदिग्ने एकपणोगण्ठे पणणम जाणतोनथीजे पुनसनेजरुठे अचेतनठे अनेक
गण्ठो ज्ञाननरुपीठे नेएक केमथायइतिनाय ॥ ५ ॥

देहकर्मदिसविकाजपुञ्जलतणां ॥ जीवनातेद्वयव
हारमानेघणां ॥ सयलगुणठाणजीअठाणसंयोग
थी ॥ शुद्धपरिणामविणजीवकारयनथी ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे देहके०गरीर तथा ज्ञानावरणादिकर्म अने आदिशब्दथी घरघार प्रमुख एसर्व पुञ्जलनांकार्यते पुञ्जलथी नीपनांते तेपुञ्जलनांकार्यने जीवनांकार्यकहीवो लावेते तेव्यवहारमानेघणांके०नेव्यवहारनयथी जीवनांकार्यकहियें पणनिश्चयनये तो सर्व पुञ्जलस्वरूपते सयलगुणठाणके०समस्तमिथ्यात्वादिकगुणस्थानक तथा जीअ-ठाणके०समस्तएकेंद्रियादिकजीवस्थानक इत्यादिक सर्वप्रकारते संयोगथीके०पुञ्जल-कर्मदिकना संयोगथीजाणवा पणएआत्मस्वरूपनही केमके शुद्धपरिणामके०समस्त उपाधिरहित जेनाप्रदेशनेविषे एक अणुमात्रपण ज्ञेयनथी एवुंजे शुद्धस्वरूप तेविना जीवकारयनथीके०जीवरूपकार्यनथी ॥ ६ ॥

नाणदंसणचरणशुद्धपरिणामजे ॥ तंतजोतानठे
जीवथीजिन्नते ॥ रत्नजेमज्योतिथीकाजकारण
पणे ॥ रहितएमएकतासहजनाणीमुणे ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानदर्शन तथा चारित्र इत्यादिक अन्तजे शुद्धआत्मानापरिणाम ठे ते तंतके०नियतपणार्थीजोइयेंतो कांइजीवथकी जिन्ननथी केमके ज्ञानादिक गुण जो जिन्नहोय तो आत्मानिर्गुणजरूपणे मानवोजोइयें तेतो नथी माटेजीवथी ज्ञानादिक गुणजिन्ननथी जेम स्फाटिकरत्नप्रमुख पोतानी ज्योतिथी जिन्ननथी शामाटे जे काज-कारणपणे कहेतां कांइपूरवजुंनथी केमके जो रत्नथीज्योतिथयी एमकहियें तो ज्योति विना रत्नहंतुंजनही माटेरत्नथी ज्योतिथयी एम कहेवायनही तथा ज्योतिथी रत्न-युंएमपण नकहेवाय केमके रत्नविनाज्योतिपण किहांहती तेमाटे कार्य कारणपणेरहि-तठे एमके०एरीते आत्मा तथाआत्मगुण ते जिन्ननथी सहजस्वभावेजअज्ञेदठे ऐक्य-ताठे एवात नाणीमुणेके०जेज्ञानीहोयतेजाणे पणमूर्ख समजेनही ॥ ७ ॥

अंशपणनविघटेपूरणडव्यना ॥ डव्यपणकेमकहुं
डव्यनागुणविना ॥ अकलनेअलखएमजीवअति
तंतथी ॥ प्रथमअंगेवंदिउअपदनेपदनथी ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ संपूर्णडव्यना जेअंग कहेवा तेपणशुकनथी केमके जेवारेंअंशकहीयेतेवारें डव्यपणगानुं एगंनिचंनिरवयवं॥अक्षियंसवगचसामन्नं॥इतिमहान्नाप्यवचनात् जेडव्य

देके० श्रीआचारागसूत्रमा घटमानवे युक्तवे जेएगजाणइनेसवजाणइ जेसवज
सेएग जाणइ इत्यादिपाठात् ॥ ११ ॥

शुद्धनयध्यानतेहनेसदापरिणमे ॥ जेहनेशुद्धव्यव
हारहीयमेरमे ॥ मखिनवखेयआरागकुंकुमतणो ॥
हीनव्यवहारचित्तएहधीनविगुणो ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ षट्सीवार शुद्धनयनीमुरयतायेंवातकही ह्वेकोइरु एमसाजलीनेएका
अपनयजअगीकारकरे अनेव्यवहारनय खेखामागणेजनही तेने शिक्षाकरेते जे
ऊप्रकारें शुद्धनयनुजे ध्यान तेतो तेप्राणीनेसदानिरतरपरिणमे जेप्राणीनेशुद्धव्यव
रसपमानुष्ठानप्रवृत्तिरूप हीयवेरमेके०हृदयनेविपेरमे तेनाऊपरहृदांत कहेते जे
खायनेपिपे ककुनोअथवा केसरनोरग नलागे तेमज हीणाव्यवहारवंतनाविद्वाने
प्रियुणोके०गुणनहोय एटखे व्यवहारपिनानिश्वयपरिणमेनही ॥ १२ ॥

जेहव्यवहारसेहीप्रथमगता ॥ एकएआदरे
आपमतमाफतां ॥ तासऊतावलेनविद्वेच्या
पदा ॥ द्युवितइत्यायेउंवरनपाचेकदा ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणी व्यवहारवेषीरूपजेअनुक्रम तेतोप्रथमगडेते तथा एकए
के०एरओपनिअथ नयज आदरेते आपमतमांडताके०पोतानु मतदृढकरता एक
स्थितिउपर दृढययावे पणउद्यम करतानथी तोतेनीउतावले आपदाटलेनही ए
एकशोनिधय पोशारवायी सत्तारपरिव्रमणरूप आपदा टलेनही जेमद्युवितके
रुपानी०इत्याये उंवरनाफसकदापि नपाके एटखे उंवरफल ते जलसेकादिकक्रियाये
पप०धामांननपाकेइतिनाज ॥ १३ ॥

जावअवजेहव्यवहारगुणथीजले ॥ शुद्धनयजा
यनातेदृश्रीनचिखे ॥ शुद्धव्यवहारगुरुयोगपरिण
तपणु ॥ तेद्विणशुद्धनयमानद्वितेघणु ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ नामके०दनाथ यवसायनो खरने०अशतेपण व्यवहारपडिनाखिकारूप
एथी उखतोहोय एटखे व्यवहारमहितहोय तो शुद्धनयजायनाके०शुजअव्यव
नीजेजावना घोसना तेतेप्राणीथी नचिखेके०यसेनही एटखे शुद्धनयनीजावना
तेशरे म्थिरयायके जो व्यवहारयुक्तहोपतो, अन्यया दणतोखो दणमासोपा

शुद्धव्यवहारतो गुरुयोगके० गुरुनासंयोगे एटले गुरुकृत्ववासें निर्मलव्यवहारयाय ते शुद्ध-
व्यवहारथी परिणतपणुंके० परिपक्वपणुं होय एटले शुद्धनयमां परिपक्व तो जेशुद्धव्यवहार-
वंत होय ते हजयाय अन्यया शुद्धव्यवहारविना शुद्धनयठेरी गकेनही अने ते हविणके० ते
गुरुयोगशुद्धव्यवहारविना शुद्धनयमांके० अघ्यात्ममां नहीते घणुंके० तेजे परिणतपणुं ते
घणुं न होय एटले गुरुकृत्ववासे शुद्धव्यवहार अने शुद्धव्यवहारे परिपक्वपणुं निश्चयमां नि-
श्चलपणुं होय इति एटले जो गुरुयोगव्यवहारशुद्ध होय तो शुद्धनयमां परिपक्वता होय ॥१४ ॥

केडन विज्ञेद जाणे अपरिणतमती ॥ शुद्धनय अति

दिगंजीर ठेतेवती ॥ जेदलवजाणतांके डमारगतजे ॥

होय अति परिणती परसमय स्थिति जे ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एरीते केटलाकप्राणी अपरिणतमतीके० अपरिणामीतेने न विज्ञेद जाणे के०
अनेकप्रकारनी खवरनपडे इहां जेदते अपवाद उत्सर्ग निश्चयव्यवहारप्रमुख जाणवा
तेनजाणे अपरिणतमतीगडे व्यवहारनयवाला लीजिये तेकेमनजाणे जे शुद्धनय अति-
दिगंजीर ठेके० उपलानयते अत्यंतगंजीर ठे एटले एजावजे आगला १ नेगम २ संग्रह ३
व्यवहार एत्रणनय यद्यपि अपरिणतमतीजाणे पण निश्चयनय तो अतिगंजीर उपयो-
गरूपनयमां खवरनपडे इति ज्ञात्र एटलेजे व्यवहारनय एकलोमाने तेने ठपकोदीधो हवे
एकलोनिश्चयनय मानेतेने ठपकोदेठे केटलाकप्राणी जेदलवजाणतांके० जेदनो अं-
गमात्रजाणतांमार्गने तजेके० ठांकीदे एटले अंशमात्र कांश्कशिख्युंसांजल्युंते तेव-
चनजाणे तेथी मद्दा अहंकारधरता एमजाणेजे निश्चयस्वरूपनी वातो आपणे जाणिये
धिये एवी वीजोकोणजाणैठे अने आपणे आत्मस्वरूपजाणुं एटले क्रियानुं शुं कामठे
क्रियातो ज्ञाननीदासीठे इत्यादिकवचन बोलीक्रियानकरे अनेमार्ग ठांडे एवीरीते जे
प्रतिपरिणामिथाय तेजुंकरे तेकडेठे जे समय जेसिद्धांत तेनी परके० उत्कृष्टस्थिति
मर्यादा तेनेजजे एटले सिद्धांतमां उत्कृष्टी स्थिति जे निश्चयनीवातोकरवी तेजजेके०
ठे अथवा परसमयस्थितिजजेके० अन्यदर्शननीस्थितिजजे एटले एकांतनिश्चयनय-
गदी दिगंवरारिक तेपरदर्शनीकहिये तेवारेपणपरदर्शनिनीस्थितिजजी इति ज्ञावः ॥१५॥

तेहकारण्यकी सर्वनयनविकह्या ॥ कालिकश्रुतमां

द्वेनीनप्रायेंलह्या ॥ देखीआवश्यकेंगुद्धनयधुरें

जणी ॥ जाणियेंजलटीरीतिवोटिकतणी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तेकारण्यकी निश्चयपरिणामी तेएकली परिणामनी वातोकरनीनेमार्गे उपा-
नाखशे एवुंजाणीने १ नेगम २ संग्रह ३ व्यवहार ४ कृजुसूत्र ५ शब्द ६ समजि-
द ७ एवंभूत ए सर्वनयनथीकह्या किहां नथीकह्यातेकडेठे कालिकश्रुतमांहेके० आ-

चारागादिक कालिकश्रुतनेविषे तीनप्रायेंलह्याके०वहुलताये १ नैगम २ सग्रह
 वहार एत्रणनयलरयाठे एवात अथकार शिष्यनेकहेठे जेदेरी थावश्यकेके०थाव
 निर्युक्तिमा देखजो एटखेकालिकश्रुतमां प्रायेत्रणनयकह्याठे एम थावश्यकनिर्यु
 क्तयुठे यत एएहिदिष्ठिवाए ॥ परुत्रणासुत्तअठकहृणाय ॥ इहपुणथणञ्जुवगमो ॥ था
 रोतीहिउसन्न ॥ १ ॥ पायसववहार ॥ तेहितेहिउजलोएतेण ॥ परिकम्मणञ्जुकाखिय ॥ सु
 हिगारो ॥ २ ॥ इत्यावश्यके एरीततोश्वेतावरपकेठे जे पूर्वव्यवहार समजावीने पठे
 यनीवात समजावेइति तथाइचेदिगवरनीप्रक्रिया दूरयेठे जेशुरूनयधूरेंके०निश्च
 धूरेठे तेमाटे चोटिकके०दिगवरनीरीती तेउलटीके०पिपरीत जाणीये जेमाटे पहे
 निश्चयनय समजावे एटखे व्यवहारमा इष्टिठरेजनही माटे पिपरीतकहिइतिजाव

शुद्धव्यवहारवेगठकिरियायिति ॥ दुप्पसहजाव
 तीरयकह्युठेनीति ॥ तेहसविङ्गीतार्थधीसज
 वे ॥ अवरएउसमकोणजगलेखवे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे व्यवहार तेप्रधानठे तेशुरूव्यवहारतो सुविहितगठजे साधुसु
 तेनी क्रियानी जेस्थिति तेमाठे एटखे शुरुव्यवहारते सुविहितगठमा होय दुप्प
 नामा आचार्यजेपाचमाथाराने ठेडेयशे जायके०तिहालगें नीतिके०निरतर तीर्थक
 यत ड्यसबोदययुगपर ॥ सूरिणोचरणसजुएवदे ॥ चरुत्तरदुसहस्त ॥ दुप्पसह
 म्माइ ॥ इतिदुसमसधस्तोत्रे तथा वासाणवीससहसा ॥ नवसयतिमासपचदिणपह
 इकाघडियादोपल ॥ अस्करइगुआलजिणधम्मो ॥ इतिदीपालीकव्ये ॥ तेतीर्थतो गी
 थसविङ्गीहोयतेथीज सजवे ॥ १७ ॥
 यायी मांहु तेज्ञानक्रिया तोगुणठे अने जेगुणठे तेगुणीथी अनेदरूपठे
 इशब्दे क्रियावतथाव्या अने गीतार्थशब्दे ज्ञानवतथाव्या तेसविङ्गी
 धीजा तेपरडासरियाजाणवा तेने जगतनेविषे कोणलेखामागणेठे ॥ १७ ॥

शास्त्रअनुसारजेनविहठेताणिये ॥ नीतितपगठनी
 तेजलीजाणियें ॥ जीतदाखेजिहासमयसारू
 बुधा ॥ नामनेठामकुमतेनहीजसमुधा ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तेसविङ्गीतार्थ परमार्थतोतेने कहियेजे शास्त्रने अनुसार
 शास्त्रना अहरदेसे एटखे पोतानोकदाग्रहमूकीथापे एवीरीती तोतपगठनी
 धणीउत्तमठे एटखे तपगठमा पचागीप्रकरणादिकजे सुविहितना कख्याग्रथ
 मापठे एमजाणियें इतिजाव जिहाके० जेनपगठनेविषे बुधाके० पकितलोके

सारुके०सिद्धांतप्रमाणे जीतदाखेके०वर्त्तमानकालनोजीतदेखाकेत्रे जेतपगठनां नाम
अने ठामके०स्यानक तेकुमतेके०कदाग्रहे मुधाके०फोकट जसके०जेना नही के०नथी
एटले एतपगठनांजेनामठामतेसर्वगुणनिष्पन्नते ॥ १८ ॥

नामनिर्ग्रथतेप्रथमएहनुंकह्युं ॥ प्रथमअरुपाट
लगेंगुरुगुणेसंग्रह्युं ॥ मंत्रकोटीजपीनवमपाटेय
दा ॥ तेदकारणयुंनामकोटिकतदा ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हवे तपगठनां नामधुरथकी अनुक्रमे निष्पन्नते तेकहेते प्रथमश्रीसुधर्मा स्वा-
मीधी निग्रथएहनुं नामप्रथमकह्युं तेप्रथमना आठपाटलगें गुरुगुणेके०मोहोतेगुणे नि-
स्पृहृत्तारूपगुणेकरी संग्रह्युंके०प्रच्युंते पठे नवमेपाटे सुस्थित सुप्रतिवद्धआचार्यं कोटी-
वार सूरिमंत्रजपीनेरह्यावीजाआचार्यते चारलाख तथा सवालाखमंत्रजपे एटलेसूरि-
मंत्रपुरोथयो अने एवेआचार्यं कोटीवारजप्यो तेकारणके०तेहेतुये तेवारे कोटीकनाम
कहेवाणुं एटलेएनामपणगुणनिष्पन्नतेपणकोऽमृतकदाग्रहेनथी ॥ १९ ॥

पंनरमेपाटेंश्रीचंडसूरेंकह्युं ॥ चंडगठनामनिर्म
लपणेंविस्तख्युं ॥ सोलमेपाटवनवासनिर्मम
मति ॥ नामवनवासीसामंतज्जोयति ॥ २० ॥

अर्थ ॥ तेकोटिकगठ चंडपाटलगेंचाह्युं तेवारपाठ पंनरमेपाटेंश्रीवज्रसेनाचार्यना
शिष्य चारथया तेलद्वमूलनी हांडी व्यवहारीयाने घरेचडी तेवारेवीजे दीनेसुकाल-
यशे एमकही जीवाड्या तेव्यवहारीये तथा तेना चारपुत्रे उपकारजाणी चारित्र क्षीधुं
तेचार शिष्यनांनाम १ नागेड २ चंड ३ विद्याधर ४ निवृत्ति एचार थया तेचारे आ-
चार्यपदपाम्या तेमां चंडनामाआचार्यपन्नरमे पाटेथया तेज्जरी श्रीजोचंडगठ एवुंनाम
निर्मलपणे विस्तार पाम्युं तेपण गुणनिष्पन्नथयुं पण मतकदाग्रहे थयुंनथी पठेसोल-
मेपाटे वनमां वस्या ममत्वरहित जेनीमतिहति एवाआचार्यथया माटे वनवासीनाम
चोथुकहेवाणुं तेआचार्यनुंनामसांमंतज्ज यतिके०जितेंद्रियहनुं ॥ २० ॥

पाठवत्रीशमेसर्वदेवाजिधा ॥ सूरिवरुगठतिहां
नामश्रवणसुधा ॥ वरुतलेसूरिपदआपीजंतेव
ती ॥ वलीयतसवहुगुणेजेह्वाध्यायती ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ तथा ठत्रीशमे पाटेसर्वदेवाजिधनामेसूरिथकी वडनाजाडतलें सूरिपद
आप्युं माटे वडगठ विरुदथयुं तेश्रवणनेविपे सुधाके०अमृतसमान जाणुं एटले वडना-
जाडहेवें आचार्यपदआप्युं माटे वरुगठ अने वलीते आचार्यने गुणवंतयतिनो समुदाय

वदुवृद्धिपाम्यो एतले साधुनोसमुदाय तेवडनीपेठेपिस्तारपाम्यो तेथीवडगठ कहेनाए
पनाम पणगुणनिपन्नते तेमाटेवडगठनामथयु ॥ २१ ॥

सूरिजगचदजगसमरसचडमा ॥ जेह्गुरुपाटेचउअ
धिकचालीसमा ॥ तेह्पाम्युंतपानामवहुतपकरी ॥
प्रगटआघाटपुरीविजयकमलावरी ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ पठे जगत्तचडसूरिजे जगतनेविपे उपशमरसेकरी चडमासरिखायया एउ
चडमाअमृतरसेजख्यो तेमआचार्य ते समतारसेजरेला मोटापाटनाधणी चउअयि
चालीसमाके०नुम्मालीसमेपाटेथया तेणे श्रीआनिलवर्द्धमानादिकवहु तप करीने प्र
टपणे आघाटके०उदयापुरनेविपे राणोजी हस्तीउपर चडीआवताहता तेगारें श्रीन
चंडसूरि वर्द्धमानतपलागटकरता डुर्वल शरीरनाधणी सन्मुखआवताहता त्यारे रां
प्रधानने पूवुजे एकोण आवेठे प्रधानेकथु हेमहाराज घणामोहोटा तपनाकरना
आचार्यआवेठे त्यारे राणोजी हस्तीउपरथी हेगठतरी नमस्कारकरीने महातपा ए
बुनिरुददीधु त्यारे प्रधानेकथु महाराज महापद काडीनाखो नहीतरलोक महातपाने
वेकाणेमहात्माकहेशे तेमाटे महापद मकहो तेसाजली राणाजीये तपानामदीधु ए
पण गुणनिपन्न ठनुनामथयु पणतपापवुनामकदाग्रहथीथयुनथी तथा विजयमळा
वरी०राणाजीनी सजामा चोख्यासी वादीयोने जीतीने जयलक्ष्मीवख्या त्यारे रां
हीरखाजगचडसूरिकहीवोलाव्या ॥ २२ ॥

एहपटनामगुणठामतपगणतणा ॥ शुद्धसद्वहणगु
णरयणएहमाघणा ॥ एहअनुगतपरपरजणीसेव
ता ॥ ज्ञानयोगिविबुधप्रगटजगदेवता ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ एपटनामके०एपूर्वोक्तनाम तेकेजाठे जे गुणना स्थानकठे ते तप गण
णाके०तपगठना जाणना शुद्धसद्वहणाके०शुद्धश्रद्धावत गुणरयणके०गुणरूपरत्न ते
तपगणमा घणाठे एतले श्रद्धावत गुणवतघणाठे एअनुगतपरपरके०स्वतंत्रपरपरा आ
एतले जेनीपरपरामा त्रुटपटीनथी तेनुनाम अनुगतपरपरकहियें तेजणीके०तेमाटे
वताके०सेवाकरता एनाकोणठे जे ज्ञानयोगिविबुधके०ज्ञानसयोगवतापडित अनुगत
परपरानीसेवाकरेठे इतियोग प्रगटजगदेवताके०ए जगतनेविपे प्रगटपणे देवता
एतलेपडितत्रोकशुद्धपरपरानीजसेवाकरे ॥ २३ ॥

कोइरुहेमुक्तिवेविणतांचीथरा ॥ कोइरुहेसद्वजजमताघरदहियरा ॥
मूटएदोयतमजेदजाणेनही ॥ ज्ञानयोगेक्रियासाधतातेसही ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ इवे सर्वश्रविकारकहीने ठेके निश्चयतथा व्यवहारनयफलाववातेफलावे
 ठे कोइकव्यवहारनयवाकिकहेठे जेविणतांविधरांके०पडिलेइणा पडिक्रमणादिक तथा
 फाटांनुटांब्रवाकिकपहेरतां इत्यादिक कष्टकरतां मुक्तिठेके०मुक्तिपामियें तथा कोइ-
 कनिश्चयवादीएमकहेठे जे तेहेजरीतेघरनेविषे दहियरांजमतां उपलक्षणथी पवरमो-
 दकप्रमुखलेवा एटले निश्चयनयवालाकहेठे जेकष्टकरेजुंथाय खुवखाजुंपीहुं पण नत्व-
 ज्ञानथयु एटलेसिद्धिजाणवी एवीजूटीजूटीरीतना बोलनारारते वेहु मूढके०मूर्खठे ए-
 टले तेमोदसाधवानो जेदके०प्रकारजाणतानथी केमके ज्ञानने संयोगेक्रियासाधतां
 सहीके०तेमुक्तिसत्यठे यतः नाणकिरियाहिंमुक्कोइतिज्ञाप्यवचनात् तथा ह्यंनानंकि-
 याहिणं ॥ इयाअत्राणउक्रिया ॥ पासंतोपंगुलोददो ॥धावमाणोअश्रंघठं ॥१॥ एवंसवे-
 विनया ॥मिठदिष्टिसपरकपडिवरू ॥ अन्नोन्ननिस्तियाऊण ॥हवंतिते चैवसम्मत्तं॥२॥
 इत्यादिक श्रावश्यकरिर्गुक्तिवचनात् ॥ २४ ॥

सरलज्ञावेप्रजोगुं०एमजाणतां ॥ हुंलहुंसुजशतुऊ
 वचनमनश्राणतां ॥ पूर्वसुविहिततणाग्रयजाणीकरी ॥
 मुकुहोजोतुऊकृपाजवपयोनिधितरी ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ माटेहे प्रजो एमके०एरीते सरलस्वजावें करीवेहुनयेसिद्धिठे एरीतेजाणतां
 पणकपटेनही जेकहे एक अने चिचमां बीजुंहोय एम कपटसहित नही तथा तुऊ-
 वचन मनश्राणतांके०पूर्व ज्ञानक्रियाच्यांमोदः एमजाणतां तथा मनश्राणतांके०प्रति-
 तकरतां थकां सुजशके०जलोजे जशतेहुंपामुं एटले मुनिराजप्रमुख सुविहितलोक ज-
 प्रोजशबोले एवीस्याद्वाददृष्टि केमथयीतिकहेठे जे पूर्वसुविहिततणा के०पूर्वाचार्य श्री-
 हरिचंद्रसूरि तथाधर्मदासगणी ज्ञाप्यकारजी उमास्वातिवाचकप्रमुखना जेअथते जा-
 णीकरीने सम्यक्ज्ञानेकरी स्याद्वाददृष्टिथयी तेएवीदृष्टितो प्रजुकृपाथी थाय तेमाटेप्र-
 णपासे प्रार्थनाकरेठे जेजवपयोनिधिके०जेसंसारसमुद्र तेनेविषे तुऊकृपाके०तमारीदया
 तद्रूप तरीके०जहाज तेमुकुहोजोके०मारयाजो एटलेसंसारसमुद्रमां तमारी कृपारूप-
 तहाज मारयाजो एसोलमीढालनेअंतेस्याद्वाददृष्टिनी सिद्धिकही एवीदृष्टि पोतानी
 यी तेथीउपनोजेहर्ष तेहपैकरीसतरमीढालमां बोलेठे ॥ २५ ॥

॥ ढाल सतरमी ॥

॥ कडखानीदेशी ॥

आजजिनराजसुजकाजसिंहांसवे ॥ वीनतीमाह
 रीचित्तधारी ॥ मार्गजोमैलह्योतुऊकृपारसथकी ॥
 तोहुइसंपदाप्रगटसारी ॥ आज० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हेजिनराज आजनेजेदियसे स्याह्मादृष्टिये उलग्गणययु तेदियने वीश्वरनु वर्तमानठे तेमाटेआजकहियें तेआजे मागं जेकार्यतेमारीमिळययां गा जेमारीवीनती चित्तमापरमेश्वरेधारी यद्यपि परमेश्वरतो वीतरागठे कोडनी वीन चित्तमांधरतानथी तोपण परमेश्वरनीजक्तिजनितकार्य जक्तलोफने प्रयु माटेजा कार्यांपचारकरीनेकहेठेके जोतुजकृपारूपरसथकी मंमार्गलथोकेहुमार्गगाम्यो व तेमार्गरूप सारीके० मनोहर सपदा माहरेप्रगटययी ॥ १ ॥

वेगलोमतहुजेदेवमुळमनयकी ॥ कमलनावन
थकीजेमपरागो ॥ चमकपापाणजेमलोढनेखेच
से ॥ मुक्तिनेसेहेजतुजक्तिरागो ॥ आज० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ माटे मारामनयकी वेगळा मतयाजो एटखे घटमारहेजो जेम कमल वनयकी परागोके० वासना दूरहेतीनथी एटखे जेमकमलनीगामना तेरन वनमारहे तेम तमेमाराचित्तमा रहेजो चमकजातीनो कोडपठर प्रिणेप से जेम व हने खेचतेके० जेम लोढानखेचे एटखे एपठरनो एयो मेहेजस्यनापठे जे छोट गळुहोय तोपण तिहाथीपोतानी मेखे थारीने पठरनेखगे तेरीते तमारजप म् रोजेजक्तिरागठे तेखजावेजमुक्तिनेखेचशे ॥ २ ॥

तुवसेजोप्रजोहर्षजरहीयमले ॥ तोसकलपापनावंधरुटे ॥ उगते
गगनसूरयतणेमंमले ॥ दहदिशिजेमतिमिरपरुलफूटे ॥ आ० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हेप्रतो हर्षजखु जेमारुहीयु तेनेविपे जोतुवसे तोसमस्तजेनवातर नावधकस्याठे तेठुटीजाय तिहादृष्टात कहेठे जे गगनके० आकाशनेविपे माननु मरुल तेठगेथके दहदिशिके० दशेदिशानेविपे जेम तिमिरके० परुलजे समूहते फूटेके० नाशपामे तछत् पापपरुल ठूटे ॥ ३ ॥

सीचजेतुसदाविपुलकरुणारसे ॥ मुळमनेगुंमतिरुलपवेली ॥ नाण
दसणकुसुमचरणवरमजरी ॥ मुक्तिफलआपगेतेएकेली ॥ आ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ विपुलकरुणारसेके० विस्तारवान करुणारूपरसेकरीने माहाराजमने गुळमतिरूप कल्पवृक्षनीवेलीते हेस्वामीतुसिचजे इतिजाव तेसिंच्यायका रूपतो फुलथावशे तथा प्रधानचारित्ररूप मजरीके० माजरकागशे तेवारपठे मु रूपफलने आपशे तेएकेलीके० तेगुळमतिरूपकल्पवेखडी एकलीआपशे ॥ ४ ॥

लोकरसनाथकीलोकरहुवाउलो ॥ राजलोदासतेसविउवेपे ॥ एकतु
जआणसुजेहरातारहे ॥ तेहनेएहनिजमित्रदेखे ॥ आज० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ लोकरुंदा जेगाडरियोप्रवाह तेथकी लोकरुवाउल्लोके० घणोल्लोक थेली
 पयोठे पणराउलोदानके० गजानोदास एटले तमारोदान एवोजेहुं ते सर्वगाडरिया
 प्रवाहनेउवेरुंतुं एटले न्वात्रमां आणनोनथी मात्र एक अछितीय तुजआणनुं-
 जेरानारहेके० तमारी आज्ञाथी जे रंगाणाठे तेने ए मारा आत्मा ते पोतानो
 मित्र करीजाणठे एटले तमारीआणाथीजे वाघते तेने उवेरुंतुं पण तमारी आज्ञा-
 वंतने नार्थभिकसंबंधपणामाटे मित्रकरीजाणुं इतिजावः ॥ ५ ॥

आणजिनजाणनुजएकहुंशिरधरुं ॥ अवरनीवाणीनविकानेमुणिये ॥

सर्वदर्शनतणुंमूलनुजगामनं ॥ नेणतेएकसुधिवेकयुणिये ॥ आज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हेजिनके० नामान्यकेरुलीमां जाणके० सूर्यसरिग्यानारी एक अछितीय
 ग्राहाते हुं मन्तकेधरुं अने अरके० श्रीजानीवाणीने कानेसांनखियेनही एटले
 शीतरागनी आज्ञा आदरीये पण अवर जे रागीछेवी तेनां वचन काने न धरिये इति
 ताव. सर्वदर्शनके० सम्यक्त केमके सकलनयश्रद्धाय नम्यक्त यहुंके महाज्ञाप्ये
 गवड्यावयणपदा ॥ ताड्यानयाविस कमया ॥ चवहुंतिनयवाया ॥सम्मतंसमुदियासवे ॥
 इतिवचनात् तेमाटे समकितनुंमूलते तुजशासनके० तमारी आज्ञाठे अथवा पट-
 र्शननुंमूलते तुजशासनठे एटले सर्वदर्शन तेतमाराजदर्शननाथंशठे तेमाटे त-
 मारी आज्ञातेज एक अछितीय जलाधिवेकेकरी स्तवियेठेये एटले सर्वदर्शननुं मूल
 गंडी अवरनीम्ववना कोणकरे इतिजावः ॥ ६ ॥

तुजवचनरागमुखसागरेहुंगणुं ॥ सकलसुरमनुजसुखएकविंदू ॥ सा

रकरजोसदादेवसेवकतणी ॥ तुंसुमतिकमखिनीवनदिणुं ॥ आज० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तमारा वचनऊपर जेराग एटले जेनागमनोजेराग तद्रूपजे सुखसमुजना
 समृद्ध तेथागल समन्तदेवता तथासमस्तमनुष्य चक्रवर्त्यादिकनांसुख तेएकविंदुस-
 मान हुंगणुके० हुंमानुं तेमाटे हेदेव सदासर्वदा तमारो हुंसेवकतुं तेनी सारके०
 संजालकरजो एटले तमारासरिखो करजो तमे सुमतिरूपजे कमखिनी तेनुं जेवन
 तेनेविषे दिणुंके० सूर्यसरिखाठे एटले सूर्यजेम कमखिनीने विकस्वरकरे तेम सुम-
 तिरूपकमखिनीने तमे विकस्वरकरो एटले तमाराथी सुमतिआवे इतिजावः ॥ ७ ॥

ज्ञानयोगेंधरीतृप्तिनविलाजिये ॥ गाजियेएकतुजवचनरागे ॥ शक्तिउ

ह्लासअधिकोहुरेतेतुजकी ॥ तुंसदासकलसुखहेतजागे ॥ आज० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानयोगमां तृप्तिधरीने एटले ज्ञानमां मगरहीने क्रियानुष्ठान करतां

जाजियेनही पण सावधानथयीने एकतमारा वचननेरागेकरीगाजिये एटले
 ज्ञानवादिक्कियानुष्ठान उथापतोहोय तेने आगमवचनेकरी गाजीनेजवापथापिने
 रीते प्रवर्तता तुज्यकीके० तमारा वचनथकी एटले तमारीश्वाहायकी शक्ति
 द्वास पणअधिकोथशे पणगळियाथयीने वेशीरहेता वीयांद्वासनहिजाथे उठुं
 खसत्रथसे इतिजाग एवीरीते प्रवर्तनकरता कारणद्वारे कर्ताने फळदेखाडेते तुम
 सकळके० तमे सदानिरतर समस्तसुख जेसिद्धिनासुख तेनो हेतुके० कारणते ज
 के० जागतोठे एटले ज्ञानक्रियाच्या मोक्ष एप्रचुनु वचनठे तेवचनथकी चवय
 थजरामरसुग्रनु जाजनथाय तेमाटे सिद्धिनोहेतु पणतुहिजययो इतिजाग ॥७॥

वरुतपागडनंदनवनेसुरतरु ॥ हीरविजयोजयोसूरियाया ॥ तास
 पाटेविजयसेनसूरिसरु ॥ नितनमेनरपतिजासपाया ॥ आज० ॥ १६

॥ अर्थ ॥ श्रीजगच्चंद्रसूरियें तपाविरुद्धराव्यु एमोहोडोतपगठतद्रूप नदमन
 पिपे मुग्नरुके० कटपट्टहासमान श्रीहीरविजयसूरि जयोके० जयवतोउता सुगिन
 के० धीजाथाचार्यमा राजासरियाथया तेहनेपाटे श्रीप्रिजयसेनसूरि सर्वथाचरने
 ईश्वरतुस्यथया जेमनाचरणकमलने नरपतिके० पादशाह तेनिरतर नमस्कार
 ता एटले एनाजपेपादशाहजाहांगीरे पददर्शनपरिधानेअर्थे सर्वदर्शनीनेतेमा
 जैनदर्शनमाहेखा श्रीप्रिजयसेनसूरिगयाहता तेमणेसर्वदर्शननोपराजयकख्यो तेमा
 दपादशाहेरुजे श्रीहीरविजयतेगुरु थने तमे सजाइ गुरुथया इतिजाग ॥१७॥

तामपाटेविजयदेवसूरिसरु ॥ पाटतसगुरुविजयसिद्ध-
 धोगी ॥ जामदितसीखयीमार्गएअनुसख्यो ॥
 जेद्वयीमविटलीकुमतिचोरी ॥ आज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वडीनेपाटे श्रीविजयदेवसूरियया तथा तेमनापाटे श्रीप्रिजयसिद्ध
 तेमनुनो शारवेहेवाने शृपत्रसमानधोरीथया जेमनी हितसीखके० आझापामीने
 पमवेगमार्ग आदर्यो एटलेएनाज श्रीजशोप्रिजयजीउपाध्यायें पण एउनी
 पामीने क्रियाउद्धारक्यो तथा श्रीप्रिजयसिद्धसूरिना शिष्य अनेक हुता तेमा
 शिष्य सरन्वत्रीरुद्धधारीहता तेमवेमा मोहोटा शिष्य पंडितश्रीसत्यप्रिजयगर्ग
 तेमणे श्रीपुननी आझापामी क्रियाउद्धारक्रीधो तेमाटे पमक्युजे मार्ग
 पमवेगमार्गआदर्यो जेआदरवाथकी तीर्थकरथदत्त गुरुथदत्त इत्यादिक
 इदर चोरीट्टीगयी एश्रीनपगठना आचायांनी परपरा कही ॥१०॥

हीरगुरुशीसञ्चवतंसमोटोहुञ्ज ॥ वाचकाराजकल्या
एविजयो ॥ हेमगुरुसमवमेशब्दअनुशासने ॥
शीसतसविवुधवरलाजविजयो ॥ आज० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हवे उपाध्यायजी पोतानी परंपराकहेठे तेपूर्वे कह्याश्रीविजयसिंहसूरितेना
ाप्यसमुदायमां अचवतंसके० मुकुटसमान महोटाथया वाचकाराजके० उपाध्यायोमां
जासरिखा एवा श्रीकल्याणविजय उपाध्यायथया ते शब्दअनुशासनेके० व्याकरण
ाख्रमांतो हेमगुरुसमवमके० श्रीहेमाचार्य सरिखाथया वली तेमना शिष्य विवुधवर-
० सर्वपंक्तिमां शिरोमणी एवा श्रीलाजविजयगणीथया ॥ ११ ॥

शीसतसजितविजयोजयोविवुधवर ॥ नयविजयविवु
धतससुगुरुजाया ॥ रहिअकाशीमठेंजेहथीमेंजले ॥
न्यायदर्शनविपुलजावपाया ॥ आज० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वली तेमना शिष्य एकश्रीजितविजयजीजयवंता पंक्तिमां प्रधानसरि-
ा तथा वीजाश्रीनयविजयजी पंक्तिप्रधानथया तेश्रीजितविजयजीनारुनागुरुजाइ-
थया जेहथीके० तेवेहुगुरुनापसायथी हुं रहिअकाशीमठेंके० काशीना मठने विपे
हीने जलीरीते न्यायदर्शनके० न्यायशास्त्रना जावते विपुलके० विस्तारपणेपाम्यो.

जेहथीगुलहियेंसकलनयनिपुण ॥ सिंसेनादि
कृतशास्त्रजावा ॥ तेहएसुगुरुकरुणाप्रजोतुजसुगु
ण ॥ वयणरयणायरीमुठनावा ॥ आज० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेगुरुनाप्रसादथकी श्रीसिद्धसेनदिवाकर तथा आदिशब्दथी हरिजडसूरि
माखातिवाचकप्रमुख पंक्तिनां करेलां जे शास्त्र तेमांकह्याजेजाव तेनाशुद्धलहियेंके०
ुद्ध रहस्यपामियें तेजावकेवाठे जे सकलनयनिपुणके० समस्त जे न्याय तेमां निपुण
थया समस्तजेनेगमादिकनय तेमां निपुण एवा जे संमति तत्वार्थ, परुदर्शनसमुच्चय,
यचक्रसार, धर्मसंग्रहणी, अनेकांतजयपताका प्रमुखग्रंथोनाजाव तेना शुद्धरहस्यने
पाम्यो माटे एगुर्वादिकनी जे करुणा के० कृपा ते केवीठे जे हे प्रजो तुज के०
मारुं जे सुगुणवयणके० गुणवंतजेवचन तद्रूप रयणायरीके० समुद्रनेविपे नावा के०
हाजसरिखीठे एटले एजावजे जो गुर्वादिकनी करुणारूपनावा होयतोतमारा वचन-
पसमुद्रनो पार तेपामिचे, तेमारागुरुनी कृपारूपनावा मारे थयी ॥ १३ ॥

॥ कलस ॥

इमसकलसुखकरडुरितजयहरस्वामीश्रीमंधरतणी ॥ एवीन
तिजेसुणेजावेतेलहेलीलाघणी ॥ श्रीनयविजयबुधचरणसे
वकजगधियजयबुधआपणी ॥ रुचिगक्तिसारुंप्रगटकीधीगा
खमर्यादाजणी ॥ १ ॥ इतिश्रीसीमंधरजिनविज्ञप्ति संपूर्णा ॥

अर्थ ॥ हवे जेमनवोप्रासादकरावे तेनेमाये कलशचढावे तेवारे सपूर्णथापने
आस्तत्रनरूपप्रासादनीपनुतेसपूर्णकरवामाटे कलशकहेठे एरीते सकलसुखना करत
तयाडुरितके० पापनु जेजयतेना हरवावाला एवा स्वामीके० नायक श्रीसीमंधरप्र
थमेपिनतीकही तेजेप्राणीजक्तिजावेकरी सांजळे तेप्राणी घणीसुखलीलापामे ए
श्रीनयविजयजीपक्तिना चरणकमलनी सेवानाकरनार श्रीयशोविजयजीपक्ति का
पोतानी शक्तिप्रमाणे श्रद्धाजावनीजे रुचिहती एटले स्याछादमार्गनी रुचिनेसा
चिप्तमाहतीते शास्त्रनीमर्यादायेप्रगटकरी कहि देखानी इति ॥ १ ॥

॥ इतिश्रीसीमंधरजिनस्तत्रनटवार्थ समाप्त ॥

वंदकचुर्यच शक्त । नानाशास्त्रार्थगर्जितं ॥ कमेऽद्वयविषयाप्रज्ञा । मुसलाप्रोपमास्तु ॥
यदप्रतिथंप्रोक्त । मदनुष्ठयादिहेतुना ॥ तस्त्रीधने कृपाकृत्या । मयिशोधयममस्तरे ।
श्रीमद्विजयमिहाह्व । सुरिराभूजितेद्रिय ॥ तस्यातेवासीसत्यादि । विजय सान्द्रव
॥३॥ कर्पूरविजयस्तस्य । शिष्योयुष्मणैर्युत ॥ तस्यापिहमयायुक्त । ह्यमाविजय इ
त ॥४॥ जिनादिविजयस्तस्य । शिष्योचूचूरिशिष्यक ॥ शास्त्रज्ञ सज्जनोधीमान् ।
गोपर्मकर्मणि ॥५॥ उत्तमादिविजयस्तस्य । शिष्य शिष्योघसत्तम ॥ सर्वोत्तमगुणै
कर्मशास्त्रशास्त्रधी ॥ ६ ॥ तस्याह्विपकजेपद्म । विजयोन्नमरोपम ॥ नजाशिवमुच
१०३० । तेनेवार्तिमृत ॥ ७ ॥

इतिश्रीसीमंधरजिनस्तत्रनकप्रियशोविजयजीकृत
सारुंप्रिगतगाथाप्रबंधेतम्पकनिपद्मविज
यटनशास्त्राप्रबोध समाप्त

॥ उँश्रीसर्वज्ञायनमः ॥

॥ अथ ॥

॥ श्रीपंक्तिदेवचञ्जलीकृत आगमसार ॥

जव्यजीवनेप्रतिबोधवानिमित्तमोक्षमार्गनीवचनिकाकहेते. तिहांप्रथम जीवश्रना-
देकालनो मिथ्यात्ववीहृतो तेकाललद्धिपामीने त्रणकरणकरेते. तेनांनाम-पहेलुं यथाप्र-
वृत्तिकरण, वीजुं अपूर्वकरण अने वीजुं अनिवृत्तिकरण.

तेमांपहेलुं यथाप्रवृत्तिकरणकहेते. १ ज्ञानावरणी, २ दर्शनावरणी. ३ वेदनी, ४ अं-
नराय, एचारकर्मनी त्रीसकोनाकोनीसागरोपमनीस्थितिते, तेमांथी उगणत्रीस कोना-
कोनीखपावे अने एककोनाकोनीवाकीराखे, तथा १ नामकर्म, २ गोत्रकर्म, एवे कर्मनी
त्रीसकोनाकोनीसागरोपमनी स्थितिते, तेमांथी उगणीसखपावे अने एककोनाकोनी
राखे, अने मोहनीयकर्मनी सितेरकोनाकोनीसागरोपमनी स्थितिते, तेमांथी अगणो-
परखपावे वाकीएककोनाकोनीराखे एवीरीते एकआयुर्कर्मवर्जाने वाकीसातेकर्मनी
एकपद्व्योपमना असंख्यातमाजागेन्यून एककोनाकोनीसागरोपमनीस्थितिराखे, एतुं जे
रागरूप उदासिपरिणाम ते यथाप्रवृत्तिकरणकहिये. ए पहेलुंकरण सर्व संज्ञीपंचेंद्री
जीव अनंतितवार करेते.

हवे वीजुंअपूर्वकरणकहेते. तेएककोनाकोनीसागरोपमनी स्थितिमांथी एकमूहुर्त्त
प्रनेशनादिमिथ्यात्व जे अनंतानुबंधीथानीचोकनी ते खपाववाने अज्ञान हेय तेठांरु-
अने ज्ञानउपादेय एटखे आदरवुं, ए वांठारूप अपूर्वकहेतां पहेलांक्यारे नाव्यो
वो जे परिणाम ते अपूर्वकरणकहिये, एवीजुंकरणते समकितयोग्यजीवनेथाय.

हवेत्रीजुंअनिवृत्तिकरणकहेते. तेमूहुर्त्तरूपस्थितखपावीने निर्मलशुद्धसमकेतपामे
मिथ्यात्वनो उदयमटे त्वारे जीव उपशमसमकेतपामे, एवोजेपरिणामते अनिवृत्तिक-
णकहिये. एकरणकीधाथी गंठीजेदययोकहिये उक्तंच आवश्यकरनिर्युक्तो “ जागंठी
पटमं । गंठीसमयतेउजवेवीठं ॥ अनिश्रद्धिकरणंपुण । समत्तपुरस्कनेजीवे” ॥ १॥ ऊ-
रदेसंदहुद्विअंच । विज्ञाश्चणदत्रोयप्पश्य ॥ मिष्ठत्तससथुदए । जवसमसम्मंलहइ
पीवो ॥ २ ॥ एममिथ्यात्वनोउदयमट्याथी जीवसमकितपामे, तेसमकितनी सद्दृहणा
वेजेदते, एक व्यवहारसमकितसद्दृहणा, वीजी निश्चयसमकितसद्दृहणा.

देवथ्रीश्ररिहंत देवाधिदेव अने गुरुसुसाधु जे सूधोअर्थकहेते तथा धर्मकेवलीनो
रूप्यो जे आगममां सातनय तथा एकप्रत्यक्ष वीजुंपरोक्ष एवेप्रमाण अने चार नि-
पेकरीसद्दहे, एवी सद्दृहणा ते व्यवहारसमकितकहिये. एपुण्युं कारण तथा धर्म
गटकरवानुंकारणते एवीरुचि ज्ञानविनापण घणाजीवने उपजे.

वीजुनिश्चयसमकित तेऽथावीरीतेजे निश्चयदेवते थापणोजथात्मा जीवतिपत्र
पी सिद्ध ते सग्रहनयनीसत्तागवेपता तथा निश्चयगुरुतेपण थापणोथात्मान तत्र
अने निश्चयधर्मते थापणाजीवनोस्वजापजते एनीमद्दृष्टा ते मोक्षनुकारण वे
जीवस्वरूपउत्तरयापिनाकर्मस्वपेनही एनी शुद्धमद्दृष्टा तेनिश्चयसमकित

ह्वेज्ञाननुस्वरूपकहेते तेज्ञाननापेजेदते एकव्यग्रहारज्ञान वीजुनिश्चयज्ञान ते
अन्यमतिनासर्वशास्त्रजाणवा अथवा जेनागममध्ये कव्याजे एकरुणितानुयोग त
मान वीजो चरणकरणानुयोग तेक्रियाविधि त्रीजोधर्मकथानुयोग एरण्यनुयो
जाणवापणु तेसर्वव्यग्रहारज्ञानते अथवा अतरुपयोगपिनाजेमूत्रना अर्थ कर
पण व्यवहारज्ञानकहिंये

ह्वेनिश्चयज्ञान ते उडव्य तथा तेनागुण अनेपर्याय सर्वनेजाणे तेमा पाचअजी
व्यते तेहेयके० तांरुवायोग्यजाणीठारुना अने एकजीवडव्यतेनिश्चयकरी सिद्ध
मोक्षमयी मोक्षनोजाणनार मोक्षनुकारण मोक्षनोजावागालो मोक्षमाजरहेते ए
थापणोजीव अनतगुणीथरूपीते तेनेजघ्यावे तेनिश्चयज्ञानकहिंये

ह्वे एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकाय त्रीजोथाकाशास्त्रिकाय चोथो
स्तिकाय पाचमोजीवास्तिकाय अनेठठोकास एउडव्यशाश्वताते तेनुज्ञानकहेते
डव्यमध्ये पाचअजीवडव्य ते अनेएकजीवडव्य ते चेतनासङ्गणवंतते उपादेश

ह्वेएउडव्यनागुणकहेते पहेलोधर्मास्तिकायनाचारगुण एकअरूपी वीजो
त्रीजोअक्रिय चोथोगतिसहायगुण, अनेत्रीजोअधर्मास्तिकायनापण चारगुणते
रूपी वीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोस्यतिसहायगुण, अने त्रीजो
कायडव्यनाचारगुणते एकअरूपी वीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चोथोअवगाहना
गुण, ह्वेकालडव्यनाचारगुणकहेते एकअरूपी वीजोअचेतन त्रीजोअक्रिय चो
वापुराण वर्तनासङ्गण, ह्वेपुजलडव्यनाचारगुणकहेते एकरूपी वीजो अचेतन
सक्रिय चोथोमिलणविकरणरूपपूरणगलनगुण, ह्वेजीवडव्यनाचारगुणकहेते
नतज्ञान वीजोअनतदर्शन त्रीजो अनतचारित्र चोथोअनतवीर्य एउडव्यना
कहा तेनिलध्रुवते ॥

ह्वेउडव्यनापर्यायकहेते धर्मास्तिकायनाचारपर्यायते एकसध वीजोदेश त्री
देश चोथो अगुरुलधु, अधर्मास्तिकायनाचारपर्याय एकसध वीजोदेश त्रीजो
चोथो अगुरुलधु, पुजलडव्यनाचारपर्याय एकवरण वीजोअध त्रीजोरस चो
गुरुलधुसहित, तथाथाकाशास्तिकायनाचारपर्याय एकसध वीजोदेश त्रीजोप्रदेश
चोथोअगुरुलधु, कालडव्यनाचारपर्याय एकअतीतकाल वीजोअनागतकाल त्री

काल चोथोअगुरुलघु; अनेजीवडव्यनाचारपर्याय एकअव्यावाध वीजो अनवगाह
रीजोअमूर्त्तिक चोथोअगुरुलघु. एठडव्यनापर्यायकहा.

ह्वेठडव्यनागुणपर्यायनुंसाधर्मपणुकहेठे अगुरुलघुपर्यायसर्वडव्यमांसरिखोठे अने
प्ररूपीगुणपांचडव्यमांठे एकपुजलडव्यमांनधी; तथाअचेतनगुणपांचडव्यमांठे, एकजी-
वडव्यमांनधी; अनेसक्रियगुणजीव तथापुजलएवेडव्यमांठे, वाकी चारडव्यमांनधी; तथा
बलणसहायगुणएकधर्मास्तिकायमांठे, वीजापांचडव्यमांनधी; बलीस्थिरसहायगुण एक
अधर्मास्तिकायमांठे, वीजापांचडव्यमांनधी; तथाअवगाहनागुणतेएकआकाशडव्यमांठे,
वीजापांचडव्यमांनधी; अने वर्तनागुणतेएककालडव्यमांजठे, वीजापांचडव्यमांनधी;
नेमज मिलणविखरणगुणतेपुजलमांठे, वीजाडव्यमांनधी. तथाज्ञानचेतनागुण ते एक
जीवडव्यमांठे, पणवीजाडव्यमांनधी. एमूलगुण कोइ डव्यना कोइ डव्यमां मिखेनही.
एकधर्म वीजोअधर्म त्रीजोआकाश एत्रणडव्यना त्रणगुण तथा चारपर्यायसरिखाठे
अनेत्रण गुणेकरीतो कालडव्यपणएसमानठे.

ह्वेवलीअग्यारबोलेकरीठडव्यनागुणजाणवानेगाथाकहेठे “ परिणामजीवमुत्ता ॥
अपएसाएगखिचक्रिरिआय ॥ निचंकारणकत्ता ॥ सवगदइयरअपह्वेसा ॥१॥अर्थ ॥ निश्च-
नयथीआपआपणा सजावेंठएडव्यपरिणामिठे अनेव्यवहारनयथी जीव तथापुजल ए
डव्यपरिणामीठे तथाएकधर्म वीजो अधर्म त्रीजोआकाश अनेचोथोकाल एचारड-
व्यपरिणामीठे तथाठडव्यमां एकजीवडव्यतेजीवठे वीजापांचडव्यअजीवठे तथाठ
डव्यमांएकपुजलमूर्त्तिवंतअरूपीठे अनेपांचडव्य अमूर्त्तिवंत अरूपीठे. ठडव्यमां पांच
डव्यसप्रदेशीठे, अने एककालडव्यअप्रदेशीठे तेमां एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्ति-
कायएवेडव्यअसंख्यातप्रदेशीठे अने एकआकाशडव्यअनंतप्रदेशीठे जीवडव्यअसंख्या-
तप्रदेशीठे, पुजलपरमाणुअनंतप्रदेशीठे; परमाणुआअनंतताठे, एमपांचडव्य सप्रदेशीठे
अनेठठोकालअप्रदेशीठे.

ठडव्यमां एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकाय त्रीजोआकाशास्तिकाय एत्रणते
एकेकडव्यठे, तथाएकजीवडव्य वीजोपुजलडव्य त्रीजोकालडव्य एत्रणडव्यअनेकअ
वेकठे, ठडव्यमां एकआकाशडव्यद्वैत्रठे, अनेवीजापांचडव्यद्वैत्रीठे; निश्चयनयथीठड-
व्यपोतपोतानाकार्येसदाप्रवर्त्ते माटेसक्रियठे; अनेव्यवहारनयथी जीवतथापुजल एवे
डव्यसक्रियठे, तेमांपणपुजलसदासक्रियठे. अनेजीवडव्यतो संसारीयकांसक्रियठे; पण
सेइअवस्यायेंयकांसंतारीक्रियाकरवाने अक्रियठे, तथावाकीनाचारडव्यतोअक्रियठे,
नेश्चयनयथी ठडव्यनित्यठे भुवठे; अनेउत्पादव्ययेंकरी अनित्यपणपणठे तथाव्यवहार
यें जीवअनेपुजलएवेडव्यअनित्यठे, वाकीनाचारडव्यनित्यठेयचपित्सादव्यय भुवप-

एते सर्वपदार्थपरिणमेते तोपण एकधर्म वीजोअधर्म त्रीजोआकाश चोथोकास ५१
 डव्य सदाअप्रस्यितते तेमाटेनित्यकह्यां ॥

ठडव्यमा एकजीवडव्यअकारणते अनेपाचडव्यकारणते केमके पाचेडव्यर
 जोगमाआवेते माटेकारणकहियें केमके धर्मास्तिकाय चालवानोसाह्यआपेते
 स्तिकायधिररहेवानोसाह्यआपेते आकाशास्तिकायअवकाशआपेते पुनज १
 वनेमधुरादि सुरजिगधादिक तथासकोमलस्पर्शादिक जोगपणेथायते त १का५५१
 जीवने जरा बाल तारुण्यअवस्थादेते तथाअनादिससारीजीव जवस्यति ११
 ठता एकअतरमुहूर्त्तकालमा सकलकर्मनिर्जाारीमोक्षपहोचेतिहासिरुअवस्थाये ५
 तोकालपर्यंतजीवअनतासुखनेत्रिलसे माटेकालडव्यपण जीवनेजोगथायते
 उडव्यकोइनेजोगआवतोनथी भाटे अकारणकह्यु अनेपाचडव्यजोगआवे
 कया तथाघणीप्रतोमातोसकेपेटसुंतेजे ठडव्यमा एकजीवडव्यकारण ते ५३
 अकारणते एणजातघणीरीतेमलतीठे माटेजेउहुश्रुतकहेतेखरु मारी १२
 उडव्यकारण अने पाचडव्यअकारणएमसजवेते निश्चयनयथी ठए डव्यकर्ता ५४
 व्यग्रहारनये एकजीवडव्यकर्ताठे वाकीपांचडव्यअकर्ताठे ठडव्यमा ५५
 मर्यापीठे अनेपाचडव्यलोकव्यापीठे ठएडव्यएकखेत्रमाएकठारहाठे पणरही
 जासायेमसीजायनही एठडव्यनोपिचारकह्यो

द्वेगकेठाडव्यमा एकनित्य वीजोअनित्य त्रीजोएक चोथोअनेक पाचमोसत्
 ठां अस्त सानमोपक्तव्य आठमोअपक्तव्य एआठआठपक्षकहेते

धर्मान्निशायनाचारगुणनित्यठे तथापर्यायमाधर्मास्तिकायनोएकरधनित्यठे १
 नादेशप्रदेश तथा अगुण्यनुपर्यायअनित्यठे अधर्मास्तिकायनाचारगुण ५२
 प्रमाणगधनित्यठे अने एकदेश वीजोप्रदेश त्रीजोअगुरुसधु एत्रणपर्यायअनित्य
 तथा आनागान्निशायनाचारगुण तथालोकालोकप्रमाणगधनित्यठे अनेएकदेश
 प्रदेशत्रीजोअगुरुसधु एत्रणपर्यायअनित्यठे तथाकालडव्यनाचारगुण नित्यठे
 पर्यायअनित्यठे पुनजडव्यनाचारगुणनित्यठे अनेचारपर्यायअनित्यठे -
 गुण तथा त्रणपर्यायनित्यठे अने उडव्यनुपर्यायनित्यठे ११

द्वेएकअनेपक्षकहेते एकधर्मास्तिकाय वीजोअधर्मास्तिकाय वेज
 काकाशप्रमाणएकठे अनेगुणअनताठे पर्यायअनताठे प्रदेशअसग्याताठे १०१
 नेकठे आकाशडव्यनोखोनाखोकप्रमाणगधएकठे अनेगुणअनताठे पर्यायअनताठे
 देशअनताठे माटेअनेकठे काखडव्यनोउत्तानारूपगुणएकठे अनेगुणअनताठे पर्याय
 नताठे ममपअनताठे केमकेअतीनशेअनतासमयगया अने अनागतकासे

यते सर्वद्रव्यनो स्वजावजाणवो एतले धर्मास्तिकायमां पोतानाज ड्रव्य क्षेत्र
 जावते पणवीजा पाचद्रव्यनानधी तथा अधर्मास्तिकायद्रव्यमन्चे पण स्वद्रव्या
 चारते पणवीजा पाचद्रव्यनानधी एमज आकाशास्तिकायनेविपे आकाशाना
 व्यादिकचारते पणवीजापाचद्रव्यनानधी कालद्रव्यमा कालनाड्रव्यादिकचारते
 पाचद्रव्यनानधी थने पुज्जनाड्रव्यादिकचार ते पुज्जलमांजते ^{जिपाच}
 श्री तथा जीवद्रव्यना स्वद्रव्यादिकचार ते जीवमाठे पणवीजा पाचद्रव्यनानधी
 जेद्रव्यतेगुणपर्यायवत ड्रव्यथीअनेदपर्यायहोयतेद्रव्यकहिये ^{अधर्मने}
 प्रतपणो ते क्षेत्रकहिये थने उरपादव्यपनीवर्तना तेकालकहिये ^{विशेष}
 म्यजावपरिणति पर्यायप्रमुख ते स्वजावकहिये

इहा १ जेदस्वजाव २ अजेदस्वजाव ३ जव्यस्वजाव ४ अजव्यस्वजाव ५
 नाव प्पाचम्यजावकहेना तेमाड्रव्यनासर्वधर्मने पोतपोतानास्वस्वकार्यने करवे
 दम्यजावते थने अयस्यानपणेअजेदस्वजावते अणपलटणस्वजाव
 तथा पसटणम्यजाव जव्यस्वजावते थने ड्रव्यनासर्वधर्म तेविशेषधर्मनेअनुजावते
 रिणमे तेमाटे ते परमस्वजावकहिये एसामान्यस्वजावजाणवा एरीतेवएड्रव्य
 सत्ते थनेपरगुणे थसत्ते.

एते वग्न्य तथा अयक्तव्यपदाकहेते एठद्रव्यमा थनतागुणपर्यायते
 यानेवहेनायोग्यते थने अनतागुणपर्यायतेअयक्तव्य एतले वचनेकहाजापनही
 ते तिहास्यस्त्रीनगपने समस्तजावदीगा तेने थनतमेजागे जे वक्तव्य एठलेकहेना
 एना ते वहा यस्त्रीतेनोपणथनतमोजाग श्रीगणधरदेवे सूत्रमां गुव्यो तेसु
 तेथमन्यातमेजागे ह्मणाथागमरहाते ए ठद्रव्यमाथाठपदाकहा

हरेनित्यतथाअनित्यपदाथीचोनगीउपनीतेकहेते एक जेनीथादिनथी थने
 एनर्या तेथनादिथनन पहेसोनागो थनेजेनी थादिनथी पणथतते तेथना
 जोजागो तथातेनीथादिपणते थनेअतण्टखे उहेमोपणते तेसादिसातत्रीजो
 सीनेदनीथादिठे पणथननथी तेमादिथनतनामेचोथोनागो जाणवो.

हरेणचारनागाठड्रव्यमापद्वारीदिगामेते जीवद्रव्यमा हानादिकगुणतेथना
 तते निरते थनेद्रव्यजीवनेकमेमायेमय तथा मसारीपणानीथादिनथी
 थय तेवते थनथान्यो तेथीण थनादिसान नागोते थने देवता तथा
 मना वदवदवाते माडिमातनागोते थने जेजीवकमेगपारी मोहगया तेनी
 थादिठे थने पात्रोसंमार्गमां कोट्जाजेथावतुनथी मादेथननथी तेथ।

ते एजीवद्रव्यमांचोचंगीकही जीवद्रव्यनाचारगुणअनादिअनंतते जीवनेकर्मसाथें
 मंगोगतेअनादिसांतते केमकेकेवारेपणकर्मदूटेवे.

ह्वेधर्मास्तिकायमांचारगुण तथाखंधपणो ते अनादिअनंतते अने अनादिसांतजां-
 नेनथी तथा १ देश २ प्रदेश ३ अगुरुलघु एसादिसांतजांगोते तथासिद्धनाजीवमां ध-
 र्मास्तिकायनाजेप्रदेशरह्याते तेप्रदेशआश्रयीने सादिअनंतजांगोते एत्रीजरीतें अधर्मा-
 स्तिकायमांपण चोचंगीजाणवी अनेआकाशद्रव्यमां गुणतथाखंधअनादिअनंतते वीजो
 मांगोनथी अने १ देश २ प्रदेश तथा ३ अगुरुलघुसादिसांतते तथासिद्धना जीवनी
 प्राये संबंधतेसादिअनंतते.

पुद्गलद्रव्यमांगुणअनादिअनंतते जीवपुद्गलनोसंबंध अज्ञव्यने अनादिअनंतते ज-
 यजीवनेअनादिसांतते पुद्गलनाखंधसर्वसादिसांतते जेखंधवांध्यातेस्थितिप्रमाणे रही
 येते वलीनवांधायाते सादेसादिअनंतजांगोपुद्गलमानथी.

कालद्रव्यमां गुणचारअनादिअनंतते पर्यायमां अतीतकालअनादिसांतते अनेवर्च-
 नकालसादिसांतते अनागतकालसादिअनंतते एकालनुंस्वरूपते सर्वलपचारधीते ए
 तीकालद्रव्यमां चोचंगीकही.

ह्वे द्रव्यक्षेत्रकालतथा जावमांचोचंगीकहेते जीवद्रव्यमां स्वद्रव्यथीज्ञानादिकगु-
 ते अनादिअनंतते स्वखेत्रजीवनाप्रदेशअसंख्याताते तेसादिसांतते ततोछर्चनापणे फ-
 ढे तेमाटे. अथवा अवगाहनामाटेसादिसांतते पणठतिपणेतो अनादिअनंतते स्वकाल
 अगुरुलघुनेगुणे अनादिअनंतते अनेअगुरुलघुगुणनो उपजवो तथाविणशबोतेसादि-
 सांतते तथा स्वजावगुणपर्याय तेअनादिअनंतते अनेजेदांतरेअगुरुलघु तेसादिसांतते.

धर्मास्तिकायमां स्वद्रव्यजेचलणसहायगुण तेअनादिअनंतते अनेस्वखेत्रअसंख्या-
 प्रदेशलोकप्रमाणे ते अवगाहनापणे सादिसांतते स्वकालतेअगुरुलघुगुणेकरी अना-
 दिअनंतते अने उत्पादव्यतेसादिसांतते स्वजावते चारगुणअगुरुलघुअनादिअनंतते
 खंध १ देश ३ प्रदेशतेअवगाहनानेप्रमाणे सादिसांतते एमअधर्मास्तिकायनापण
 व्यादिचारजांगाजाणवा तथाआकाशस्तिकायमां स्वद्रव्यअवगाहनादानगुणतेअना-
 दिअनंतते अनेस्वखेत्रलोकालोकप्रमाणअनंतप्रदेशते अनादिअनंतते स्वकालते अगु-
 लघुगुणसर्वथापणेअनादिअनंतते अनेलपजवे तथाविणसवेसादिसांतते स्वजाव ते
 ारगुण तथा खंधअने अगुरुलघुते अनादिअनंतते तथादेशप्रदेशते सादिसांतते ते
 आकाशद्रव्यना वेजेदते एकचौदराजलोकनो खंध लोकाकाश तेसादिसांतते वीजो
 लोकाकाशनो खंध तेसादिअनंतते.

कालद्रव्यमां स्वद्रव्यजे नवपुराणवर्चनागुण तेअनादिअनंतते वते

सादिसातठे केमके वर्त्तमानसमयएकठेतेमाटे तथा स्वकालतेअनादिअनतठे, तैगुणचार अनेअगुरुलघु अनादिअनतठे अतीतकालअनादिसांतठे सादिसातठे अनागतकाल सादिअनतठे

पुज्जलडव्यमां स्वडव्यते डव्यपणे जेपूर्णगलनधर्मतेअनादिअनतठे अनेराने माणुते सादिसातठे स्वकालस्थिति अगुरुलघुगुणते अनादिअनतठे अगुरुलघुगुणे बोविणशबोते सादिसातठे स्वजाततेगुणचार अनादिअनतठे वर्णादिपर्यायचार वर्ण गंध रस स्पर्श तेसादिसांतठे एडव्यादिचारमा चौजगीकही

हवे तडव्यनासवधयाश्रीचौजगीकहेते शमाकोइडव्यनधी अनेलोकाकाशमा तडव्यते तिहांलोकाकाशडव्य तथास्ति कायडव्य अनेत्रीजुअधर्मास्तिकायडव्य ते अनादिअनतसवधीठे जेलोकाकाश एकेकप्रदेशमाधर्मडव्य तथाअधर्मडव्यनोएकेकप्रदेशरहोते तेपण किंवारे निवृत्त माटेअनादिअनतसवधीठे आकाशखेत्रलोकसर्व अनेजीवडव्यने अनेससारीजीवकर्मसहित तथा लोकनाप्रदेशनोसादिसातसवधठे नासिरूजीवोना आकाशप्रदेशसाथेंसादिअनतसवधठे नादिअनतसवधठे आकाशप्रदेशनीसाथे पुज्जलपरमाणुनो सादिसातसंवधठेएककाशडव्यनीपरेधर्मास्तिकाय तथाअधर्मास्तिकायनोपण सर्वसवधजाणवो जीवअनेनासवधमा अजव्यजीवनेपुज्जलनोअनादिअनतसवधठे केमके अजव्यजीवनायारें रापशेनहीमाटे अने जव्यजीवनेकर्मनुलागवुअनादिकालनुठे पणते टशे माटेजव्यजीवनेपुज्जलसवधअनादिसातठे तथानि मपरिणम्याठे तेपरिणामीपणोसदाशाश्रतोठे तेमाटेअनादिअनतठे अने जीवसवधेहुडव्यमखिसंधजातपामेठे तेपरपरिणामीपणोठे नेअनादिअनतठे अनेजव्यजीवनेअनादिसातठे अनेपुज्जलनोपरिणामीपणो अनादिअनतठे अनेपुज्जलनोमिखजो विठरुवोतेसादिसातठे साथे मिथ्योसक्रियठे अनेपुज्जलकर्मधीरहितथाय तेयारेंजीवडव्यअक्रियठे डव्यसदासक्रियठे

हेएकअनेकपद्दथी निश्चंज्ञानकहेवाने नयकहेते सर्वडव्यमाअनेकस्वजावठे स्वचनथीकहाजायनही माटेमाहोमाहिनयकरीसहेपपणेकहेते एकडव्यार्थिक धीजोपर्यायार्थिक तेमाठत्पादव्ययपर्यायगोणपणे अनेप्रधानपणे नोगुणमनानेप्रहेतेडव्यार्थिकनयकहियें तेनादशजेदठे १ सर्वडव्यनित्यत तेनिरुद्धि २ अगुरुलघु अनेरानेअनादिअनकरे मूलगुणने पिरुपणेप्रहे तेएकडव्यार्थिक

णीनोखोटो तथारुमालथनेदातण एमसर्वचीजस्रद्व्याव्यो ह्वेगेतेतोएकदानण न
 इनेमंगाव्युंहुतुं पणसर्वनोसग्रहकरीचाकरलेद्व्याव्यो तेमज ड्व्यणवुनामक्यु ते
 नागुणपर्यायसर्वाव्या एसग्रहनयनावेजेदते ,कजे२०५५५ ॥५५५॥५५५॥
 तथाश्रजीवद्व्यनोवेदपड्योनही तेपेहेलोसामान्यसग्रह तयात्रीजोप्रिगेपनाते
 कारकरेते जेजीवद्व्य एमकहुंतो श्रजीवसर्वाव्या तेप्रिगेपसग्रह

ह्वे व्यवहारनयकहेते जेमाह्यस्वरूपदेखीनेजेदनीवेहेचणकरे ॥ ६१॥
 गुणनेज माने पण अतरगसत्तानमाने एटलेएनयमा थाचारक्रियामुन्यते ॥
 रिणामनोउपयोगनयी केमके नेगम ॥सग्रहनयतेज्ञानरूपव्याननापते ॥
 शतथासत्ताग्राहीते तेमइहांकरणीमुरयते तेव्यवहारनयपणे जीवनी ०५
 कारेंते तिहा नैगम तथासग्रहनयकरी सर्वाजीवसत्ताये एकरूपते ॥
 जीवना वेजेदते एकसिद्ध वीजाससारी तेवलीससारी जीवनावेजेदते ॥
 दमा गुणवाणावाळा तथावीजासयोगी तेसयोगीनावेजेद एककेवली वीजो ०५
 अस्थनावेजेद एक हीणमोही वारमागुणवाणेवर्तता मोहनीयकर्मसपाड्युते
 पशातमोह ते उपशात मोहनावली वेजेद एकअकपायी इग्यारमा ०५
 नाजीव वीजासकपायी तेसकपायीनावेजेदते एक सूक्ष्म कपायी दशमा गुण
 जीव वीजावादरकपायी ते वादरकपायीना वलीवेजेदते एकश्रेणीप्रतिपत
 जाश्रेणीरहित तेश्रेणीरहितनावेजेद एकअप्रमादी वीजाप्रमादी ते
 एकसर्वविरति वीजादेशविरति देशविरतिनावेजेद एकप्रतिपरिणामि
 व्रतिपरिणामि अत्रतिनावेजेद एकअत्रतिसमकेति वीजाअत्रतिमिथ्यात्वी ते
 नावेजेद एकजव्य वीजाअजव्य तेजव्यनावेजेद एकप्रथीजेदी वीजाप्रथीअजेदी
 रीतेजेजीव जेवोदेखाय तेनेतेवोमाने एव्यवहारनयते एमजपुनलनाजेदकरवा
 पुनलद्व्यनावेजेदते एकपरमाणु वीजोसध सधनावेजेद एकजीवनेलागा तेजीव
 वीजाजीवरहित ते घनोप्रमुखअजीवनोसध ह्वेजीवसहितसधना वेजेदते
 क्षरसध वीजोवादरसध

इहा वर्गणानोविचारखसीयेतेयें तिहां पुनलनीवर्गणाआठते १ ७५५ ०५५
 वैक्रियवर्गणा ३ आहारकवर्गणा ४ तेजसवर्गणा ५ ज्ञापावर्गणा ६ उसासवर्गणा ७
 वर्गणा ८ कार्मणवर्गणा एआठवर्गणानानामकहा वेपरमाणुजेलाथाय त्यारे ७
 कहेवाय अणपरमाणुजेलाथाय तेवारे त्र्यणुकसंधथाय एमसरयातापरमाणुमिसे स
 ताणुकसंधथाय तेमजश्रसरयाते श्रसरयाताणुकसंधथाय तथाअनंतापरमाणु ॥५॥

ताणुकखंधथाय एखंधतेसर्वजीवने अग्रहणयोग्यते अने जेवारें अन्नव्यथी अन्नंतगुण अधिकपरमाणुजेलाथाय तेवारें उदारिकशरीरने लेवायोग्यवर्गणाथाय.

एमजउदारिकथी अन्नंतगुणा अधिकवर्गणांमां दलजेलाथाय तेवारेंवैक्रियवर्गणा थाय वदी वैक्रियथकीअन्नंतगुणापरमाणुमिळे तेवारेंआहारकवर्गणाथाय एमसर्ववर्गणा एकेकथी अन्नंतगुणाअधिकपरमाणुमिळे तेवारेंतेवर्गणाथाय एटलेपहेदीथी वीजीवणा वीजीथीत्रीजी एमसातमीमनोवर्गणाथी आठमीकार्मेणवर्गणांमांअन्नंत गुणपरमाणुअधिकते इहां १ उदारिक २ वैक्रिय ३ आहारक ४ तेजस एचारवर्गणावादरते ते पांचवर्ण वेगंध पांचरस आठस्पर्श एवीसगुणते तथा १ ज्ञापा २ उसास ३ मन ४ कार्मेण एचारवर्गणासूद्धते एमांपांचवर्ण वेगंध पांचरस चारस्पर्श एसोलगुणते अनेएकरमाणुमां एकवर्ण एकगंध एकरस वेस्पर्श एपांचगुणते एमपुजलखंधनाअनेकजेदते.

एव्यवहारनयनाठजेदते १ शुद्धव्यवहार तेआगलागुणगणानुं ठोरुं अनेऊपरना णगणानुं ग्रहणकरुं अथवाज्ञानदर्शनचारित्रगुणते निश्चयनयएकरूपते पणते शिष्यसमजाववाने जूदाजूदाजेद कहेवा तेशुद्धव्यवहारते २ जीवमां अज्ञानरागद्वेषलाग्या तेअशुद्धपणुंते माटेअशुद्धव्यवहार ३ जे पुण्यनीक्रियाकरवी तेशुद्धव्यवहार ४ जेथीजीवपापरूपअशुद्धकर्मकरतेअशुद्धव्यवहार ५ धन घर कुटुंब प्रत्यक्ष सर्व आपणाथी जाजूदाते पणजीवैअज्ञानपणे आपणाकरीजाण्याते ते उपचरितव्यवहार ६ शरीराकपरवस्तुयद्यपिजीवथीजुदीते तोपणपरिणामिकजाव लोदीपणेएकठा मिलीरह्याते अनेजीवआपणाकरीजाणेतेते अनुपचरित व्यवहारजाणवो एव्यवहारनयकह्यो.

५ ह्वेऋजुसूत्रनयनो विचारकहेते जेअतीतकालअनेअनागतकालनीअपेक्षानकरे पण त्तमानकालें जेवस्तुजेवागुणेंपरिणमे वचें तेवस्तुने तेवेजपरिणामेमाने माटे एनयपरिणामग्राहीते जेमकोइकजीवइहस्यते पण अंतरंग साधुसमानपरिणामते तो ते जीवने अधुके अनेकोइकजीव साधुनेवेपेते पणमननापरिणाम विपयानिलापसहितते तो जीव अत्रतीजते एमऋजुसूत्रनुमानवुंते तेऋजुसूत्रनावेजेदते एकसूद्धऋजुसूत्र ते एम हेजे सदाकालसर्ववस्तुमां एकवर्त्तमानसमयवचेंते एटले जे जीवगयाकालें अज्ञानी तो अनेअनागतकालें अज्ञानीजावैअज्ञानीथशे एमवेहुकालनीअपेक्षानकरे पणएक त्तमानसमये जेजेवोतेनेतेवोकेहे तेसूद्धऋजुसूत्रकहियें अनेमहोटा दाह्यपरिणामग्रहे स्थूलऋजुसूत्रनयजाणवो एटलेऋजुसूत्रनयकह्यो.

ह्वेशब्दनयकहेते जेवस्तुगुणवंत अथवानिर्गुण तेवस्तुनेनामकहीबोलावियें जेजावर्गणाथी शब्दपणेंवचनगोचरथाय तेगवदनय जे कारणेश्रुपीइव्यवचनथीग्रह्या जानही पणवचनथी कहेवातेगवदनयकहियें इहांजेशब्दनोअर्थहोय तेपणोजे वस्तुमां

वस्तुपणोपामियें तेवारें तेवस्तुशब्दनयकहिये जेमघटनीचेष्टानेऊरतोहोयतेयट एत
नयमां व्याकरणथीनीपना अनेवीजापणसर्घशब्दक्षीधा तेशब्दनयनाचारनेदेठे १
२ स्थापना ३ इव्य ४ जाव अने चारनिक्षेपानापणणहिजनामठे

१ पहेलोनामनिक्षेपो ते आकार तथा गुणरहितप्रस्तुने न . . . . .
कलाकनीनो कटकोलेइने कोइके तेइनेजीप्रस्तुनामकण्यु तेनामजीवजाण्यु
क्षीदोरीने सापनीयुद्धियेकरीघावहणे तेइनेसापनीहिसालागे एनामसर्पययु
रीते नामतप अथवानामसिद्ध जेमवरुप्रमुखने सिद्धवरु एमकहीमोळावेठे ते
निक्षेपोकहियें एसूत्रसाखेठे

२ स्थापनानिक्षेपोकहेठे जेकोइकवस्तुमा कोइकप्रस्तुनोआकारदेसीने तेइने
कहे जेमचित्राम अथवाकाष्टपापाणनीमूर्ति तेनेघोनाहाथीनोआकारठे तोते
थीकहेवाय तेस्थापनाजाणवी एस्थापनानिक्षेपो नामनिक्षेपेसहितहोय
सिद्धजिनप्रतिमाप्रमुख तेसद्जावस्थापनापणहोय अनेअसद्जावस्थापनापण
कृत्रिमजिनप्रतिमाते नदीश्वर छीपप्रमुखनेविषे अनेजेइशानीजिनप्रतिमाते
सर्वस्थापनाजाणवी जेम चित्रामनीखीजिहामानीहोय तिहासाधुरहेनही
स्थापनाछीठे तेखीतुद्वयजाणवी तेमजजिनप्रतिमा जिनसमानजाणवी इहा
अज्ञानीजीवकहेठे जे स्थापनामाझानादिगुणनथी तेथी स्थापनानेमानवी
तेने उत्तरकहेठे के स्थापनारूपछीमा छीपणानागुणनथी तोपणतेविकारनु
तेमज जिनप्रतिमापणध्याननुकारणठे अनेजेएमपुठेके हिसाथायठे
धर्मकह्योठे तेइनेएमकहेठुजे परदेशीराजाकेसीगुरुने वादवाने अथे वीजेदीवते
आरुवरथीआव्यो तेवंदनामाहिसाथयी पणलाजकारण गणतात्रोटोनथयो
नाथजीयेंठमित्रप्रतिबोधजाने पुतलीनोहटांतकह्यो ते हिंसातोघणीथयी
कारणमागणीठे एमजावशुद्धहोय तिहाहिसालागती नथी अथवा कोइकएमकहे
अमेच्यापणेस्यानकेवेठानमोदुणकहिसु अमनेलाजथासेतेउरो पणजगवतीसूना
वानने वदनाने अधिकारें तोतिहाजइवदनाकरवानुफलमहोडकह्युठे
अधिकारें एमकह्युजे जावनिक्षेपोएकलोथाय नही पण नामस्थापना
मिद्वयाजावनिक्षेपोथाय माटेस्थापनाअवश्यमानवी हवेजेस्थापनानमाने
चित्रामनीमूर्तिनेहिसानापारिणामथीफाने तेइनेहिसालागेठे तेमज जिन
जिनप्रतिमा पूजतालाजथायठे एमयुक्ति करता तथाआगमनीसाखेपण जिनप्रतिमा
नसमानमाने तेथाराधक अनेजेजिनप्रतिमानेनमाने
स्थापनाउयापीतो इव्यतथाजावनिक्षेपो थापनाविनाथायनही

प्राणो एव प्रगतिदेशात् प्राणो तेजोनिष्ठान्तर्गतायाज मातेनेजिनप्रतिमानेनटी
मानेनेप्रियाधक जाणुयो तेन्यापना इतर अने चायन्प्रक्रियेवनेवेने.

३ इत्यनिक्षेपोरुद्धेते, जेनोनामप्रगटोपनया आकारगयनागुणगुणद्वोर अने लक्ष-
द्वोर पणआत्मोपयोगनमित्ते तेइत्यनिक्षेपोजाणुयो एट्ठेइजानीजीवनेजीवनरूप-
प्रत्ययोगविनाइत्यजीवने अणुप्रयोगद्वर इतिअनुयोगद्वारप्रचनान वसीरुते जेनि-
संतयान्तानोपुत्रनां पदअक्षरमात्राजुरुक्षयंरुते अनेगुणगुणोत्तरेते तेगगुरुनिक्षे
तानीमनाईअ्याविना मरुइत्यनिक्षेपामांते जेनावदिनाइत्यगोते ते पुत्रयंभुंका-
णते पणमोदनुंकारणनथी एट्ठेजेकरणीरुप इत्यन्यारुते अनेजीव्यजीवपदायनी
जनाईअग्नीनथी तेने जगपनीमृत्रगां अत्रनी तथाअचर्यागीरुमाते तथाजेणकसी
रुपकरणीरुते अनेपोतेवाधुक्तेरायते ते मृषारादीते एम उतरगयनमृत्रमांरुते
मुणीरुप्रवाणेण एवचने नाणेणरुमुणीरुद ॥ एवचनथी जेजानमानेमुनिने अनेजे
रुजानीनेमिथ्यातीते तथाकोदक गणिनानुयोगना नरुद्धेप्रतानापोख अयया यति-
वकनो आचारजाणीनेयहेजे अनेजानीनेयं तेपणजानीनथी पणजेइत्यगुणपर्यायजाणे
ने जानीकहिंयें श्रीउत्तराध्ययने मोक्षमार्गेकरोते गात्राएयंपंचविहृगानां द्वागयगु-
णय ॥ पञ्चाणसंवेदिं नाणंनानीदिदंनिरं ॥ १ ॥ माटे वस्तुमनाजाण्वाविना जानी
मजनुंनही अनेनवतत्पउंक्षयेतेममकेनि अनेएद्वाराज्ञानदर्शनविना जेकहेकेअमेचा-
द्विआत्रेयं तेपणमृषारादीते कारणके श्रीउत्तराध्ययनसूत्रमप्येकधुंते जे नाणंदंसण
एणं नाणेणविनान हुंतिचरणगुणा ॥ एवचनते तेमाटे आज केदलाक ज्ञानहीन कि-
नोआरुवरदेसांरुते तेठगते तेहनोसंगकरवोनही एवालयकरणीअचव्यजीवनेपण
॥चे माटेएचाय करणीऊपर राचनुंनही अनेआत्मानुंवरुपउंक्षग्याविना सामायक
किमणा पञ्चखाणकरवांते मर्यइत्यनिक्षेपामां पुण्याअयते पणसंवरनथी श्रीजगव-
सूत्रमध्यैकरुं ते आयाखलुनामाश्चं ॥ एथालावाथीजाणुजो तथाजीवस्वरूपजाण्वा
ना तपसंसंयमपुण्यप्रकृति तेदेवतानाभवनुंकारणते पुवतवेणंपुवसंसंयमेणंदेवलोएउवव-
त्तितिनो चेवणंआयत्ताजाववत्तव्याए एथालावोजगवतीमांकांष्टोते तथाजेक्रियालोपी
॥आरुहीनते अनेज्ञानहीनते मात्रगठनीलाजें सिद्धांतत्रणेवांचेते व्रतपञ्चखाणकरेते
पणइत्यनिक्षेपोजाणुवो एम श्रीअनुयोगद्वारमांकरुंते इमेसमणगुणमुक योगीठका-
निरुणुंका ॥ हयाइवहुदामा ॥ गयाइवनिरंकुसा ॥ घटामघात्तुप्पोछा ॥ पंडुं रयाउ-
गणाजिणाणं ॥ आणाणमठंदा ॥ विहरिऊणउत्तउंकाळंथावस्सगस्सउवठंतिंतं ॥ लो-
त्तरिचंदद्वावस्सयं ॥ अर्थ ॥ जेनेठकायनीदयानथी घोडानीपेरेंउन्मदते हाथीनीपेरेंनि-
रुशते पोतानाशरीरनेधोवता मसलता उजलेकपनेशिणगारकरी गठनामभृत्वजा-

वस्तुपणेपामियें तेवारें तेवस्तुशब्दनयकहिये जेमघटनीचेष्टानेकरतोहोयतेघट पशानयमा व्याकरणथीनीपना अनेवीजापणसर्वशब्दलीधा तेशब्दनयनाचारजेदते १ ॥
२ स्थापना ३ इव्य ४ जाव अने चारनिक्षेपानापणएहिजनामते.

१ पहेलोनामनिक्षेपो ते आकार तथा गुणरहितवस्तुने न . . . जावने
कसाकनीनो कटकोखेइने कोइके तेहनेजीवएपुनामकबु तेनामजीवजाणुं जे
लीदोरीने सापनीबुद्धियेंकरीघावहणे तेहनेसापनीहिंसालागे एनामसर्पथयुं
रीते नामतप अथवानामसिद्ध जेमवरुप्रमुखने सिद्धवरु एमकहीवोलावेते ते
निक्षेपोकहियें एसूत्रसाखेते

२ स्थापनानिक्षेपोकहेते जेकोइकवस्तुमा कोइकवस्तुनोआकारदेखीने तेह
कहे जेमचित्राम अथवाकाष्टपापाणनीमूर्ति तेनेघोनाहाथीनोआकारते तो
थीरुहेवाय तेस्थापनाजाणवी एस्थापनानिक्षेपो नामनिक्षेपेंसहितहोय
सिद्धजिनप्रतिमाप्रमुख तेसद्रजावस्थापनापणहोय अनेअसद्रजावस्थापनापण
गुप्रिमजिनप्रतिमाते नदीश्वर छीपप्रमुखनेविषे अनेजेहशनीजिनप्रतिमाते वृजि
सर्वस्थापनाजाणवी जेम चित्रामनीछीजिहामानीहोय तिहासाधुरहेनही
स्थापनाथीते तेथीतुह्यजाणवी तेमजजिनप्रतिमा जिनसमानजाणवी इहा
अज्ञानीजीरकहेते जे स्थापनामाज्ञानादिगुणनथी तेथी स्थापनानेमानवी पूजा
तेने उतरकहेते के स्थापनारूपछीमा छीपणानागुणनथी तोपणतेविकारु
तेमज जिनप्रतिनापणध्याननुकारणते अनेजेएमपुठेके हिंसाथायते
धर्मकद्योते तेहनेएमकहेयुजे परदेशीराजाकेसीगुरुने वादवाने अर्थे धीजेदीवते
आरुवरथीथाव्यो तेवदनामाहिंसाथयी पणछाजकारण गणतात्रोटोनथयो व
नापनीपेंत्रमित्रप्रतिभोभगने पुतलीनोदष्टातकह्यो ते हिंसातोघणीथयी
कारणमागणीते एमनाप्रशुद्धहोय तिहाहिंसालागती नथी अथवा कोइकएमकहे
अमेथापणेस्यानकेपेगानमोनुणकहिसु अमनेलाजथासेतेररो पणजगवतीसूनमा
वानने वदनाने अधिकारें तोतिहाजश्वदनाकरवानुफसमहोडकधुते
अधिकारें एमकह्युजे चारनिक्षेपोएकजोथाय नही पण नामस्थापना तथाअ
निह्यानावनिक्षेपोथाय माटेस्थापनाअथअथमाननी. ह्वेजेस्थापनानमाने
चित्रामनीमूर्तिनेहिंमानापरिणामथीफामे तेहनेहिंसालागेते तेमज
जिनप्रतिमा पूजनाज्ञानथायते एमयुक्ति करता तथाथागमनीसारेपणजिनप्रतिमा
नमनानमाने तथाराज अनेजेजिनप्रतिमानेनमाने तेणेस्थापनानिक्षेपोठयापो
स्थापनाठयापीनो इव्यनथानाप्रनिक्षेपो थापनाप्रिनाथायनही ॥

प्राप्यो एम त्रणनिक्षेपात्प्राप्या तेवारैःसिद्धांतत्प्राप्याज माटेजेजिनप्रतिमानेनही
 माने तेविराधक जाणवो तेस्थापना इतर अने यावत्कथिक एवेचेदेते.

३ द्रव्यनिक्षेपोकहेते. जेनोनामपणहोय तथा आकारथापनागुणपणहोय अने लक्ष-
 होय पणआत्मोपयोगनमिते तेद्रव्यनिक्षेपोजाणवो एटलेअज्ञानीजीव तेजीवस्वरूप-
 ात्पयोगविनाद्रव्यजीवते अणुवत्गोदव्वं इतिअनुयोगद्वारवचनात् वलीकह्युंते जेसि-
 ंतांतांवाचतांपुठतां पदअक्षरमात्राशुद्धार्थकरेते अनेगुरुमुखेसद्देहेते तेपणशुद्धनिश्चं
 तेतानीसत्ताउल्लख्याविना सर्वद्रव्यनिक्षेपामांठे जेजावविनाद्रव्यपणोठे ते पुण्यबंधुंका-
 णठे पणमोक्षदुंकारणनथी एटलेजेकरणीरूप कष्टतपस्याकरेते अनेजीवअजीवपदार्थनी
 ताउल्लखीनथी तेने जगवतीसूत्रमां अत्रती तथाअपञ्चखाणीकहाठे तथाजेएकली
 ह्यकरणीकरेते अनेपोतेसाधुकहेवाचते ते मृपावादीठे एम उत्तराध्ययनसूत्रमांकह्युंते
 मुणीरत्नवासेणं एवचनें नाणेण्यमुणीहोइ ॥ एवचनथी जेज्ञानवानतेमुनिठे अनेजे
 ज्ञानीतेमिथ्यात्वीठे तथाकोइक गणितानुयोगना नरकदेवतानावोल अथवा यति-
 ावकनो आचारजाणीनेकहेजे अमेज्ञानीठेयें तेपणज्ञानीनथी पणजेद्रव्यगुणपर्यायजाणे
 ने ज्ञानीकहियें श्रीउत्तराध्ययने मोक्षमागेंकह्योठे गाथा एयंपंचविहणानां द्वाणयगु-
 णय ॥ पञ्चानासवेसिं नाणंनानीहिदंसियं ॥ १ ॥ माटे वस्तुसत्ताजाण्याविना ज्ञानी
 मजवुंनही अनेनवतत्वउल्लखेतेसमकेति अनेएह्वाज्ञानदर्शनविना जेकहेकेअमेचा-
 त्रिआठेयें तेपणमृपावादीठे कारणके श्रीउत्तराध्ययनसूत्रमध्येकह्युंते जे नाणंदंसण
 णं नाणेणविना न हुंतिचरणगुणा ॥ एवचनठे तेमाटे आज केटलाक ज्ञानहीन क्रि-
 नोआक्षरदेखांठे तेठगठे तेह्नोसंगकरवोनही एवाह्यकरणीअजव्यजीवनेपण
 ॥वे माटेएवाह्य करणीऊपर राचवुंनही ॥ २ ॥ आत्मानुंस्वरूपउल्लख्याविना सामायक
 निकमणा पञ्चखाणकरवांते सर्वद्रव्यनिक्षेपभिं पुण्याअचते पणसंवरनथी श्रीजगव-
 सूत्रमध्येकह्युं ते आयाखलुसामाइयं ॥ एआलावाचीजाणजो तथाजीवस्वरूपजाण्या
 ना तपसंयमपुण्यप्रकृति तेदेवतानाजवुंनकारणठे पुव्रतवेणंपुव्रसंयमेणं वलोएउवव-
 तिनो चेषणंआयत्ताजाववचवयाए एआलावोजगवतीमांकां जेक्रियालोपी
 ाचारहीनठे अनेज्ञानहीनठे मात्रगच्छनीलाजें सि तपपञ्चखाणकरेते
 पणद्रव्यनिक्षेपोजाणवो एम श्रीअनुयोगद्वारमांकह्युंते पुणमुक्त योगीठका-
 निरणकंपा ॥ ह्याइवहुहामा ॥ गयाइवनिरंकुसा ॥ ३ ॥ पोछा ॥ पंडुं रत्नग-
 णाजिणाणं ॥ आणाएसठंदा ॥ विहरिऊणउत्तकाल गस्तउवठंतिहुं किहां
 तरियंदवावस्तयं ॥ अर्थ ॥ जेनेठकायनीदयानथी घोडा रत्नमदठे हाअसंख्याता
 कुशठे पोतानाशरीरनेधोवता मसलता उजलेकपेशिणगारकरी गभारहुंतेजं

बुद्धीपमांखेत्रघणाठे तेमांतुकयाखेत्रमारहेते तेगारें अतिशुद्धनेगमयोड्यो जे नयन
 मारहुतु तेजरतखेत्रनाठउरते तेमादेखाकयासंरुमारहेते रेफ जुगेम
 एमक्रमेपूठता ठेलेक्युजेआपणादेशमारहुतु तेगारंफरीपुवुजे देशमांनोगमप्राण
 ठे तोतुकिहारहेते तेगारंरंक्युजे ह्युअमुकगाममारहुतु तेगाममावटीअमुकरुपाने
 अमुकधरवताव्यु तिहासुधीनेगमनयजाणयो

अनेसग्रहनयवालोवोड्योजे मारापोतानाशरीरमा वसुंतुं नयन
 वोड्योजे सथारेवेठोतुंतेदखाजघिठानामारहुतुं अनेरुजुसूत्रनयनाजेक्युजे
 त्माना अंसंरयाताप्रदेशमारहुतु वलीशब्दनयकहेजे मारास्रजाप्रमारहुतु
 त्रिरूढनयकहेजे हुमारागुणमा रहतु अने एवचूतनयनादीकहेजे ज्ञानदर्शन
 वसुतु एदृष्टातकह्यो तेमसर्वधस्तुमाकहेतु.

तथाकोइके प्रदेशमात्रखेत्रअगीकारकरी पुवुजे एप्रदेशकयाडव्यनोठे
 नयवोड्योजेएडव्यनोप्रदेशठे केमके एकआकाशप्रदेशमध्येउडव्यजेलाठे ते
 नयवोड्यो जे कालडव्यतोअप्रदेशीठे तेमाटे सर्वलोकमा एकसमयसरिखोठे
 एक आकाशडव्यनाप्रदेशमा जूढोनथी माटे कालत्रिनापाचडव्यनो प्रदेशठे ते
 वहारनयवोड्योके जेडव्यमुरयदेखायठे तेहनोप्रदेशठे तेगारंरुजुसूत्रनय वोड्यो
 डव्यनोउपयोगदेशपुठिये तेडव्यनोप्रदेशठे जोधर्मास्तिकायनोउपयोगदेश पुठिये
 धर्मास्तिकायनोप्रदेशठे जोअधर्मास्तिकायनोउपयोगदेशपुठिये तोअधर्मास्तिकाय
 प्रदेशठे तेगारंशब्दनयवोड्योके जे डव्यनोनामलइपुठिये तेडव्यनोप्रदेशठे हवे
 त्रिरूढनयवोड्योजे एकआकाशप्रदेशमध्येधर्मास्तिकायनोएकप्रदेशठे अधर्मा
 नोएकप्रदेशठे अनेजीवनाअनताप्रदेशठे पुजलनापणअनताप्रदेशठे
 वोड्यो के प्रदेशनेजेडव्यनी क्रियागुणपर्यायअगीकारकरी देखियें तेसमयते
 डव्यनोगणियें एप्रदेशमासातनयकह्या

हवेजीवमा सातनयकहेते प्रथमनैगमनयनी मते जेगुणपर्यायवंत शरीरस
 जीव एटलेशरीरमाजेवीजा पुजल तथाधर्मास्तिकायादिकडव्यठे तेसर्वजी
 तेगारंसग्रहनयवोड्यो जेअंसंरयातप्रदेशी तेजीव एटलेएकआकाशना प्रदेशठे
 जासर्वडव्यएमागणाणा तेगारंरुजुवहारनयवोड्यो जेविपयखेयी कामवातसभारे
 इहाधर्मास्ति अधर्मास्तिकाय आकाश तथावीजापुजलसर्वटह्या पणपाचेइहा
 अनेखेइहाएपुजलठे तेजीवमागणाणा कारणके विपयादिकतोइडियोखेते तेजीव
 राठेपणइहाव्यवहारनयमते जीवजेलालीघाठे तेगारं रुजुसूत्रनयवोड्यो जेउपयोग
 तेजीव इहाइडियादिकसर्वटह्या पणअज्ञान तथा ज्ञाननाजेदटह्यानही ५

चोदयो जे नामजीव स्थापनाजीव इव्यजीव जावजीव इहांजीवमां गुणनिर्गुणनोचेद
 योनही तेवारें समजिरूढनयवोदयो जे ज्ञानाद्विगुणवंततेजीव तेवारें मतिज्ञानश्रुत-
 न इत्यादिकसाधकश्रवस्थानागुण तेसर्वजीवस्वरूपमां आख्या ह्वेएवंचूतनयवोदयो
 अनंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतचारित्र शुद्धसत्तावंत तेजीवएनयेजेसिद्धश्रवस्थामां
 गृहता तेजग्रह्या एसातनयेजीवइव्यकह्यो.

ह्वेसातनयेंधर्मकहेते नैगमनयवोदयो जे सर्वधर्मठे केमकेसर्वप्राणीधर्मनेचाहेते एन-
 ग्रंशरूपधर्मने धर्मएह्दुं नामकहे ह्वेसंग्रहनयवोदयो जे वनेरायेंआदस्यो तेधर्म ए-
 श्रनाचारवोदयो पणकुलाचारनेधर्मकह्यो व्यवहारनयवोदयो जे सुखनुंकारणतेधर्म एणे
 एकरणीनेधर्मकरीमान्यो ऋजुसूत्रनयमते जेउपयोगसहित वैरागरूपपरिणामते धर्मक-
 यें एनयमां यथाप्रवृत्तिकरणनापरिणामप्रमुखसर्वधर्ममांगण्या तेमिथ्यात्वीनेपणह्योय
 वेगवदनयवोदयो जे धर्मनुंमूलसमकितठे माटेसमकिततेजधर्म तेवारेंसमजिरूढनय
 यो जे जीव अजीव नवतत्व तथाठइव्यनेउलखीने जीवसत्ताध्यावे अजीवनोत्याग
 गृहोज्ञानदर्शन चारित्रनोशुद्धनिश्चय परिणामतेधर्म एनये साधकसिद्धनापरि-
 र्मपणेत्तीधा एवंचूतनयवोदयो जे शुद्धध्यान रूपातीतनापरिणाम ह्यपकश्रे-
 वा कारणतेधर्म जेजीवनोमूलस्वजाव तेवस्तुधर्म जेमोक्षरूपकार्यनेकरे
 धीपें धर्म कह्यो.

खीसम। एणोकहेते नैगमनयनीमतेसर्वजीवसिद्धते केमके सर्वजीवना आ-
 धीधर्मास्ति निर्मलठे माटे संग्रहनयकहेजे सर्वजीवनीसत्ता सिद्धसमानठे
 अथवाट्टांतके।

चित्तश्रवस्थ्यातेटालीने इव्यार्थिकनयेंकरी श्रवस्थ्याअंगी-

ये विद्या लब्धिप्रमुखगुणेकरी सिद्धययोतेसिद्ध एन-

रुजुसूत्रनयवोदयो केजेणे पोतानाआत्मानीसिद्ध-

अने ध्याननोउपयोगपणतेजवत्ते तेसमयें तेजीवसिद्धजाणवो
 नयेसमकेतिजीवसिद्धसमानठे एमकह्युं ह्वेशब्दनयवोदयो जेशुद्धशुद्धध्यान परिणाम
 मादिकनिक्षेपेंतेसिद्ध तेवारेंसमजिरूढनयवोदयो जे केवलज्ञान केवलदर्शन यथा-
 गतचारित्र एगुणसहित तेसिद्धजाणवा एनयें तेरमाचउदमागुणगणाना केवलीने
 षडकह्याअनेएवंचूतनयकहेतेकेजेना सकलकर्मक्षयथया लोकनेअतेविराजमान अष्ट-
 ण संपन्नतेसिद्धजाणवा एरीतेसिद्धपदेंसातनयकह्या एमसातनयमिद्व्यासमकेतिठे
 नेजे एकनयनेग्रहणकरेतेमिथ्यात्वीठे एसातेनयसिद्धतेवचनप्रमाणठे अने एसात
 यमां कोशपणनयने उथापेतेनुंवचनश्रप्रमाणठे.

ह्वेप्रमाणनोविचारकहेते प्रमाणनावेजेदठे एकप्रत्यक्षप्रमाण वीजुंपरोक्षप्रमाण

तेमा जेजीवपोतानाउपयोगथीद्रव्यनेजाणे तेप्रत्यक्षप्रमाणकहियें जेमकेवली
प्रत्यक्षप्रमाणेजाणे तथादेखे तेमाटेकेवलज्ञानतेसर्वथीप्रत्यक्षज्ञानते
तेमनोवर्गणाप्रत्यक्षजाणे तथाश्रवधिज्ञानतेपुन्रद्रव्यनेप्रत्यक्षजाणे माटे
प्रत्यक्षते वीजुठझस्थज्ञानतेसर्वपरोक्षप्रमाणते

हवे परोक्षप्रमाणकहेते मतिज्ञाननो अनेश्रुतज्ञाननो

जेशाखनावलथीजाणे तेपरोक्षप्रमाणकहियें तेपरोक्षप्रमाणनात्रणजेदते १
माण २ आगमप्रमाण ३ उपमानप्रमाण तेमां अनुमान एटखे
जेज्ञानथाय जेम धुमानोदेखीने अग्निनुश्रुमानथाय अनेआगमएटखे
थीजेवातजाणियें जेम देवलोकतथानरक निगोदविगेरेनोविचारआगमथी
यें तेआगमप्रमाण अने कोशकवस्तुनोदृष्टातथापीने वस्तुनेउलखाववी ते
णजाणवो एप्रमाणकह्या हवेसत्त्वसत्पक्षथीसतजगीकहेते

१ स्यात्के० अनेकातपणे सर्वश्रपेक्षाखेइ जीवद्रव्यमा आपणोद्रव्य
आपणोकाळ आपणोचाव एमआपणेगुणपर्यायेंजीवते तेमसर्व
तेस्यात्त्वस्तिनामापहेलोजागो थयो

२ जेजीवमा वीजापाचद्रव्यना१ द्रव्य २ खेत्र ३ काल ४ जाव
वमाथी एटखेपरद्रव्यनागुणनोनास्तिपणोसर्वद्रव्यमाते

३ द्रव्य स्वगुणैश्चस्ति अनेपरगुणेनास्ति एवेजागाएकसमयेद्रव्यमाते जेम
शुद्धस्वगुणनीश्चस्तिते तेजसमयें परगुणनीनास्तिपणते माटेअस्तिनास्ति
खाते तेस्यात्त्वस्तिनास्तित्रीजोजागो थयो

४ अस्ति अनेनास्ति एवेहुजागा एकसमयमाते तो
असत्यातासमयलागे तेथीनास्तिजागो तेजचखतेकहेवाणोनही अने जोना
कह्यो तोअस्तिपणोनाव्यो माटेएकजअस्तिकहेताथका
तेनहीकहेवाणो माटेमृपावादलागे तेमजनास्तिकहेता
नेथगोचरते एकसमयमावेहुवचनधीट्याजायनही केमकेएकअक्षरबोलता
समयलागेते माटे वचनथीअगोचरते तेस्यात्त्वअकव्य एचोथोजागोकह्यो
एतेथवकव्यपणो वस्तुमांअस्तिधर्मनोपणते

६ तेमजनास्तिधर्मनोपणअकव्यपणोवस्तुमध्येते
घोजगोजाणवो

७ तेअस्तिपणोतथानास्तिपणोवेहुधर्मएकसमयेस्तुमध्येते पण वचनथीअ
माटेस्यात्त्वस्तिनास्तिपणपत्त्ववकव्य एसातमोजगोकह्यो

द्वये गन्तानजंगा नित्य तथाश्चनित्यपणामांलगाक्ते १ स्यान्नित्यं २ स्यान्श्चनित्यं
 स्यात्नित्यानित्यं ४ स्यात् श्रवक्तव्यं ५ स्यात् नित्यश्रवक्तव्यं ६ स्यान्श्चनित्यश्रवक्त-
 वं ७ स्यात्नित्यानित्ययुगपत्श्रवक्तव्यं एमज एकश्चनेकनामानजंगाकहेवा तथा गुणप-
 यिसां पणकहेवा केमकेसिरूमध्येनयनयी तोपणसत्तजंगीतोसिरूमन्ते.

द्वयेसत्तांलखाववानेत्रिजंगीयोक्ते १ मिध्यात्वदशा तेषाधकदशा २ समकेत गु-
 णाणाथीमांनीने श्रयोगीकेवली गुणनाणामुधीसाधक दशाजाणवी ३ सर्वकर्मयी र-
 त्ततेसिरुदशा १ ज्ञाननोजाणपणोतेजीवनोगुण २ तेनोज्ञानातेजीव ३ हेयतेसर्वद्र-
 य १ ध्यानतेजीवनास्वरूपनो २ तेष्याननोध्यानाजीव ३ ध्येयथात्मानोस्वरूप १ क-
 त्तिजीव २ कर्मतेएकमोहावीजोबंध ३ क्रियातेएकसंवरवीजीयाश्रव १ कर्मतेचेतना
 कर्मबंधनापरिणाम २ कर्ममुंफलतेचेतनानेजे कर्मउदयनापरिणाम ३ ज्ञानचेतनाते
 जिनोस्वगुण तेष्यात्मानात्रणजेदते १ श्रज्ञानीजीव शरीराटिकपरवस्तुनेथात्मबुद्धीयें
 रीमाने तेषहेलोवहिरात्मा २ जेदेहसहितजीवते तेषणनिश्चंसत्तागुणसिरूसमानते ए-
 जेपोतानाजीवने सिरूसमानकरीध्यावे तेषीजोश्रंतरथात्माजाणयो ३ कर्मखपावीके-
 नज्ञानपाम्याते श्ररिदंत तथासिरु सर्वपरमात्माजाणवा एत्रिजंगीनोविचारकलो ए-
 जे थाठपद्दनोविचारकलो.

द्वयेएकद्रव्यमध्ये ठसामान्यगुणतेतेकहेते पहेलोश्चस्तित्वते जेठद्रव्यथापणागुणप-
 यप्रदेशेकरीश्चित्ते तेषां धर्म श्रधर्म थाकाश थने जीव एचारद्रव्यनो श्रसंख्याता
 शमित्या खंधथायते थनेपुजलमांखंधयवानीशक्तिते माटेएपांचद्रव्यश्चस्तिकायते
 नेठठोकालद्रव्यनोसमय कोइकोइथीमित्तोनथी केमके एकसमयविणस्यापते वीजो
 मयथावेते माटेकालश्चस्तिकायनथी एद्रव्यमांश्चस्तित्वपणोकह्यो.

२ वस्तुत्वके० वस्तुपणो कहेते तेद्रव्यठएएकठाएकखेत्रमध्येरहाते एकथाकाशप्र-
 णामांधर्मास्तिकायनोएकप्रदेशरह्योते तथाश्रधर्मास्तिकायनोपण एकप्रदेशरह्योते थने
 वथ्रनंताना थनंतप्रदेशरहाते पुजलपरमाणुथ्रनंतारहाते तेसर्वपोतानीसत्तादीधाय-
 रहाते पणकोइद्रव्यकोइद्रव्यसायेमिलीजातो नथी तेवस्तुपणो.

३ द्रव्यत्वके० द्रव्यपणोते सर्वद्रव्यपोतपोतानीक्रियाकरे एटलेधर्मास्तिकायमांचल-
 गुणते सर्वप्रदेशमध्येते सदाकाळेंपुजल तथाजीवने चलाववारूपक्रियाकरेते इहांकोइ
 जेजे लोकांतसिरुखेत्रमांधर्मास्तिकायते तेसिरुनाजीवने चलाववापणोकरतीनथी ते
 म? तेनेउत्तरकहेतेजेसिरुनाजीवश्चक्रियते माटेचालतानथी पणतेखेत्रमांजेसूक्ष्मनिगो-
 णाजीव तथापुजलते तेहनेधर्मास्तिकायचलावेते माटेपोतानीक्रियाकरेते तेमजश्रध-
 णस्तिकायजीवतथापुजलने स्थिरराखवानीक्रियाकरेते तथाथाकाशद्रव्य ते सर्वद्रव्य-

नेश्रवगाहनारूपकार्यकरेते इहांकोऽपुठेजे अलोकाकाशमांतो वीजुकोऽद्रव्यनथी
 अलोकाकाश कयाद्रव्यनेश्रवगाहदानआपेठे तेनेउत्तरकहेठे जेश्रलोकाकाशमां :
 गाहकरवानीशक्तितो लोकाकाशजेनी ज ठे परतु तिहां अश्रवगाहनो दान खेनार द्रव्य
 इनथी माटे अश्रवगाहदानकरतो नथी अनेपुजलद्रव्यमिलवात्रिखरवारूपक्रियाकरेते
 कालद्रव्यवर्तनारूपक्रियाकरेते अनेजीवद्रव्यज्ञानलक्षणउपयोगरूपक्रियाकरेते ए
 वैद्रव्यपोतानेपरिणामीखसत्तानीक्रियाकरेते एद्रव्यत्वपणोकह्यो

४ प्रमेयत्वके० प्रमेयपणो जे ठद्रव्यमांप्रमेयपणोठे तेनोप्रमाण केवलीपोतानाइ
 श्रीकरेठे जेधर्मास्तिकायतथाअधर्मास्तिकाय अने आकाशास्तिकाय एकेकद्रव्यठे
 जीवद्रव्यअनताठे तेहनीगणतिकहेठे सङ्गीमनुष्यसरयाताठे असङ्गीमनुष्य असा
 ताठे नारकीअसरयाताठे देवताअसरयाताठे तिर्यंचपचेंद्रीअसरयाताठे वैद्रीअसा
 ताठे तेंद्रीअसरयाताठे चौरेंद्रीअसरयाताठे तेथकीपृथ्वीकायअसरयाता अणका
 सरयाता तेउकायअसरयाता वायुकायअसरयाता प्रत्येकवनस्पतिजीवअसरयाता
 थकीसिद्धना जीअनता तेथकीवादरनिगोदनाजीवअनतगुणा एटखेनादरनिगोद
 दमूल आडु सूरण प्रमुख एहने सुइने अग्रजागें अनताजीवठे तेसिद्धना जीवथी
 नतगुणाठे अनेसूक्ष्मनिगोद सर्वथीअनतगुणाठे तेसूक्ष्मनिगोदनोविचार कहेठे जे
 लोकाकाशना प्रदेशठे तेटला गोलाठे तेएकेक गोळामा असरयातानिगोदठे नि
 शब्दनो अर्थएठे जे अनताजीवनो पिंरुजृतएकशरीर तेहने निगोदकहियें तेए
 निगोदमध्ये अनताजीवठे तेअतीतकालना सर्वसमय तथाअनागतकालनासर्वस
 अनेवर्तमानकालनोएकसमयतेनेजेलाकरी अनतगुणाकरियें एटला एकनिगोदमा
 वठे एटखे अनताजीवठे एससारीजीवएकेकानाअसरयाताप्रदेशठे अने एकेकाप्र
 अनतिकर्मवर्गणासागीठे ते एकेकवर्गणामध्येअनतापुजलपरमाणुठे एसअनतापर
 जीवसायेलाग्याठे तेथकीअनतगुणापुजलपरमाणुजीवथीरहिततुटाठे गाथा ॥ गोः
 असासिद्धाअसन्निगोयउं ह्वइगोळो ॥ इक्षिमिनिगोए अनतजीवामुषेयमा ॥
 अर्थ ॥ लोकमाहेअसग्यातागोलाठे एकेकागोळामध्येअसरयातानिगोदठे एकेकनि
 दमाअनताजीवठे गाथा ॥ सत्तरससमहिंथा । किरइगाणुपाणमिहुतिखुइजवा ॥ ।
 तिससयतिहुत्तर । पाणुपुणइगमुहुत्तमि ॥ १ ॥ अर्थ ॥ निगोदियाजीवतेमनुष्यन
 उसासमा सत्तरजजजैराकरेते अनेसरुत्रीससोतिहुतेर आसोम्यासएकमुहूर्तमा
 गाया पणसठिसहस्रपणसय ॥ उत्तिसाइगमुहुत्तपुइजवा ॥ आसखियाणदोस
 उगप्राएगपुइजवे ॥ २ ॥ अर्थ निगोदनाजीवएकमुहूर्तमा ६५५३६ जवकरे अने
 गोदनोएकजव २५६ आवलीनोठे शुद्धरुजवनोप्रमाणठे ॥ गाथा ॥ अठ्ठिअनत

वा जे हिंनपत्तोतसाइपरिणामो ॥ उवळ्ळंतिचयंतिय पुणोवितठेवतठेव ॥ १ ॥ अर्थ ॥
 निगोदमांश्रनंतोजीवएह्वाते जेजीवत्रसपणोपद्देलाकिवारेपास्यनथीश्रनंतोकालपूर्वंग-
 यो श्रनेश्रनंतोकालजाशे पणतेजीववारंवारतिहांजउपजेठे श्रने तिहांजचवेठे एमएक
 निगोदमांश्रनंतोजीवठे तेनिगोदनावेजेदठे एकव्यवहारराशीनिगोद श्रनेवीजो श्रव्य-
 वहारराशीनिगोद तेमांजेवादरएकेंद्रीपणो जावेंत्रसपणोपामिनेपाठानिगोदमांजाइ
 पढ्याठे तेनिगोदियाजीवने व्यवहारराशीयाकहियें श्रनेजेजीवकोश्रपणकाखेनिगोदमां-
 थीनिकळ्यानथी तेजीवश्रव्यवहाररासीयाकहियें श्रनेइहांमनुष्यपणाथीजेटलाजीवक-
 र्मेखपावीने एकसमयमांमोक्षजायठे तेटलाजीवतेजसमये श्रव्यवहारराशी सूक्ष्मनिगोद-
 मांथीनिकलीनेउचांश्रावेठे जोदशजीवमोक्षजायतो दशजीवनिकले कोश्रकवेलाएजव्य-
 जीव उठानिकलेतो तेठेकाणेएकवेश्रजव्यनिकले पणव्यवहारराशीमांजीवकोश्रवधेठे
 नही एवा निगोदनाश्रसंख्यातालोकमांहेलागोलाते ठदिशीनाश्राव्यापुज्जलने आहा-
 रादिपणेखेठे तेसकलगोलाकहेवाय श्रने लोकश्रंतना प्रदेशेजे निगोदनागोलारह्याठे तेने
 त्रणदिशीनाश्राहारनीफरशनाठे माटेविकलगोलाकहियें एसूक्ष्मनिगोदमां पांच थाव-
 रनासूक्ष्मजीव तेसर्वलोकमांकाजलनीकुंपलीनीपरे ज्ञस्याथकाव्यापीरह्याठे श्रनेसाधा-
 रणपणोते मात्रएकवनस्पतिमांजठे पणचारथावरमांनथी एसूक्ष्मनिगोदमांश्रनंतुडुःख ठे
 तेनुंउदाहरणकहेठे सातमीनरकनुंश्राउप्य तेत्रीससागरोपमनुंठे तेत्रीससागरोपमनाजे-
 टलासमयथाय तेटलावखतसातमीनरकमां उच्छुष्टेतेत्रीससागरोपमनेश्रायुपेकोश्रकजी-
 वउपजे तेटलाजवमांजेटलुंठेदन जेदननुंडुःखथाय तेसर्वएकतुंकरियें तेथीश्रनंतगु-
 णुंडुःखनिगोदनाजीव एकसमयमांजोगवेठे दृष्टांत जेमकोश्रकमनुष्यनेसात्रणक्रोर
 लोढानीसुइनेश्रमिथीतपावीने कोश्रकदेवतासमकाखेचोजे तेनेजेवेदनाथाय तेथीश्रनंत
 गुणीवेदनानिगोदमध्येठेश्रनेजव्यजीवनेनिगोदनुंकारण तेथ्यज्ञानदशाठे माटेतेहनो
 त्यागकरो एनिगोदनोविचारकह्यो एसर्वप्रमेयनोप्रमाताश्रात्मा पोतानाज्ञानयुणेकरी
 प्रमेयनोप्रमाणकरेएप्रमेयत्वपणोकह्यो.

५ सत्वपणो तेठ्ठव्यएकसमयमांउपजे विणशेठे श्रनेस्थिरपणठे उत्पादव्यय ध्रुव-
 पणोतेहिजसत्पणो उत्पादव्ययध्रुवयुक्तसत् इतितत्वार्थवचनात् तेविस्तारथी कहिदे-
 खाफेठे जे धर्मास्तिकायनाश्रसंख्याताप्रदेशठे तिहांएकप्रदेशमां श्रयुरुलधुअसंख्यातोठे
 श्रनेवीजाप्रदेशमांश्रनंतो श्रयुरुलधुठे त्रीजाप्रदेशमां संख्यातोश्रयुरुलधुठे एमश्रसंख्या-
 ताप्रदेशमां श्रयुरुलधुपर्यायघटतो वधतोरहेठे तेथ्रयुरुलधुपर्यायचलठे तेजेप्रदेशमां श्रसं-
 ख्यातोठे तेप्रदेशमां श्रनंतोथायठे श्रने श्रनंतानेठेकाणे श्रसंख्यातोथायठे एमलोकप्रमा-
 णश्रसंख्यातप्रदेशमां सरिखोसमकाखें श्रयुरुलधुपर्यायफिरेठे तेजेप्रदेशमांश्रसंख्यातो

फिटीने अन्नतोथायते तेप्रदेशमांशस्रयात्तपणानोविनाशते अनेअन्नतपणानोत्पन्नो
अनेअगुरुलघुपणे गुणध्रुवते एम उपजवो विणसवो अने ध्रुव एत्रणेपरिणामते

अधर्मास्तिकायमा पणएत्रणेपरिणाम अस्सरायात्प्रदेशंसदासमयसमयमां परिणाम
रहाते तेमापण उपजे विणशे अनेधिररहेते एमआकाशनाअनताप्रदेशमां पण, ए
समयेत्रणपरिणामपरिणामेते अनेजीवनाअस्सरायात्ताप्रदेशते तेमध्येपणउपजे विणशे वि
रहे तथापुञ्जलपरमाणुमांपणसमयसमयथायते अने कालनोवर्त्तमानसमयफिटीने
तीतकालथायते तो तेसमयमां वर्त्तमानपणानोविनाशते अनेअतीतपणानोत्पन्नो
कालपणेध्रुवते एथुलथकीउत्पादव्ययध्रुवपणोकह्यो अनेवस्तुगते मूलपणे ज्ञेयनेपसने
ज्ञाननोपणतेजासनपणेपरिणमवोथाय तेपूर्वपर्यायनाजासननोव्यय अनेअजिनवदे
नापर्यायजासननोउत्पाद तथाज्ञानपणानोध्रुव एरीतेसर्वगुणना धर्मनीप्रवृत्तिरूप पर्या
यनोउत्पादव्यय श्रीसिद्धजगवतमापणथइरह्योते एमजधर्मास्तिकायनाप्रदेशं जेलेव
तअस्सरायात्तापुञ्जलतथाजीवने पद्देसेसमय चलणसहायीपणोपरिणमतोहतो अनेवी
समय अन्नतपरमाणु तथाअनताजीवप्रदेशने चलणसहायीथयो तेवारं अस्सरायात्ता
लणसहायनोव्यय अनेअनताचलणसहायनोउपजवो अनेगुणपणेध्रुव एमधर्मइव्यन
उत्पादव्ययथयीरह्योते तेमजअधर्मादिकइव्यनेविपेपणजाववु तथावलीकार्यकारणते
उत्पादव्यय तथा अगुरुलघुनाचलणनोउत्पादव्यय पचास्तिकार्यनेविपे कहेवु तथा
खइव्यतेउपचारते तेनुस्वरूपसर्वउपचारथीजकहेवु एरीते सर्वइव्यमासत्पणोते
अगुरुलघुनोजेद न थाय तोपतेप्रदेशनोमाहोमाहेजेदकहेवोथाय तेमादेअगुरुलघुनो
सर्वमाते अने जेनोउत्पादव्ययरूपसत्पणोएकते तेइव्यएकते तथा जेनोउत्पादव्य
सत्पणो जूदो तेइव्यपणजूदोते पटखेसत्के० सत्पणो कह्यो

६ अगुरुलघुत्पणोकहेते जेइव्यनोअगुरुलघुपर्यायते तेठप्रकारनीहानिवृद्धिकरे
माठप्रकारनीवृद्धिरे १ अन्नंतजागवृद्धि २ अस्सरायात्ताजागवृद्धि ३ सस्सरायात्ताजागवृद्धि
सस्सरायात्तागुणवृद्धि ५ अस्सरायात्तागुणवृद्धि ६ अन्नतगुणवृद्धि ह्वेठप्रकारनीहानि कहेवु
अन्नतजागहानि २ अस्सरायात्ताजागहानि ३ सस्सरायात्ताजागहानि ४ सस्सरायात्तागुणहानि
अस्सरायात्तागुणहानि ६ अन्नतगुणहानि एरीतेठप्रकारनीवृद्धि तथा ठप्रकारनीहानि ते
वंइव्यमासदासमयसमयथयीरहीते वृद्धितेउपजवोअनेहानितेव्ययकहिये एअगुरु
ध्रुवपणोकह्यो नहीगुरुनयानहीखधु ते अगुरुलघुस्वजावकहिये एसर्वइव्यमध्येते तेथी
गवतीसूत्रे सबदवा सबगुणा सबपप्सा सबपज्ञावा सबइत्थागुरुलघुआए
वनेथावरणनघी तथाआत्तामध्येजेअगुरुलघुगुण

देगुण सामान्यपणोपरिणमे पणश्रधिकार्त्तत्रापरिणमेनही तेअगुरुलघुगुणनुं प्रवर्तनजा-
वुं तेअगुरुलघुगुणने गोत्रकर्म रोकेठे पअगुरुलघुस्वजावतेसर्वद्रव्यमांटे.

द्वेगुणनीजावनाकहेठे तिहांजेटलाठणद्रव्यमां सरिखागुणठे तेसामान्यगुणकहियें
नेजेगुणएकद्रव्यमांटे अनेवीजाद्रव्यमांनथी तेवित्रोपगुणकहियें जेगुणकोडकद्रव्य-
ठे अनेकोडकद्रव्यमांनथी तेसाधारणअसाधारणगुणकहियें एमएत्रद्रव्यमां अनंत-
ण अनंतपर्याय अनंतस्वजावसदाशाश्रताठे जेमश्रीकेवलीजगवंतंपरूप्या तेसर्वजेरी-
ठे तेरीतंसहृद्वापूर्वकयथार्थपयोगथी श्रुतज्ञानादिकथीयथार्थपणेजाणवासहृद्वा
निश्चंज्ञानतेमोक्षनुंकारणठे जेजीव ज्ञानपाम्यो तेजीवविरतिकरेठे तेचारित्रकहियें
तनुंफल विरतिपणोठे तेमोक्षनुंतत्काळकारणठे.

द्वेनिश्चंचारित्र अनेव्यवहारचारित्रनोविचारकहेठे तेमांप्रथमव्यवहारचारित्रते
प्राणातिपातविरमण प्रमुख पंचमहाव्रतरूप तेसर्वविरतिकहियेंअने स्थुलप्राणाति-
पात विरमणव्रतादिकश्रावकना धारव्रत तेदेशविरतिचारित्रजाणवु एव्यवहारचारित्र
खनुंकारणठे एवीकरणीरूपश्रावकनावारव्रत अनेयतिनांपांचमहाव्रत तेअजव्यनेपण
गवेतेथी देवतानीगतिपामे पणसकामनिर्झारानुं कारणनयाय इहांकोइ पुठेके मोक्ष-
कारणनथीतो एटलुंकष्ट शावास्तेकरियें तेने उत्तर जे त्यागदुखी निश्चंज्ञानसहित
ारित्र तेमोक्षनुंकारणठे माटेनिश्चंचारित्रसहित व्यवहारचारित्रपाखनुं तेनिश्चंचा-
रित्रकहेठे शरीर इंद्रिय विषय कषाय योग एसर्वपरवस्तुजाणीठांनवा तथाआहार ते
फलवस्तुजाणीठांनवो आत्माश्रणाहारीठे तेमाटेमुजने आहारकरवोघटेनही आहा-
तेपुज्जखते आत्माश्रपुज्जखीठे तेमाटेत्यागकरवो तद्रूपजेतप तेतप निश्चंचारित्रमांजाणवुं
ारित्रकहेतांचंचलतारहित थिरतानापारिणाम अनेआत्मस्वरूपनेविषे एकत्वपणोरमण-
ान्मयतास्वरूपविश्रांति तत्वानुजवतेचारित्रकहियें तेचारित्रनावेजेदठे एकदेशविरति वी-
नीसर्वविरति तिहांदेशविरतिकेश्रावकनावारव्रत ते धारव्रतनिश्चंतथा व्यवहारथीकहेठे.

१ प्राणातिपातविरमणव्रत ते परजीवने आपणाजीवसरिखोजाणी सर्वजीवनी रक्षा
हरे तेव्यवहारदयाथयी माटे व्यवहारप्राणातिपात विरमणव्रतजाणवु अनेजे आप-
णोजीव कर्मवशपड्योडुःखीथायठे तेआपणाजीवनेकर्मबंधनथीमूकाववुं अने आत्म-
गुणरक्षाकरीगुणवृद्धिकरवी तेस्वदया बंधहेतुपरिणतिनिवारी स्वरूपगुणनेप्रगटपणेकर-
ना जेगुणप्रगटथयोतेराखवो एटलेज्ञानेकरी मिथ्यात्वटाली आपणाजीवनेनिर्मलकरे
तेनिश्चंथी प्राणातिपात विरमणव्रतकहियें.

२ मृपावादविरमणव्रतकहेठे. जूतुंवचनघिलकुलवोखनुंनही ते व्यवहारमृपावादविर-
मणव्रत अने जे परपुज्जलादिकवस्तुनेआपणीकहेवी तेमृपावादवचनठे अनेजीवनेअ-

जीवकहे तथाश्चजीवनेजीवकहे इत्यादिकश्चज्ञानजाव ते सर्वनिश्चैमृपावादे
 मिहाननाश्चयं खोटाकहे एमृपावादजेणेठाढ्यो तेनिश्चैमृपावादाविरमणव्रतकहे
 खेचीजाअदत्तादानादिक व्रतजोजाजे तोतेनोमात्रचारित्रजगथाय
 गनयाय अनेजेणेनिश्चैमृपावादनो जगकख्यो तेणे समकेततथाज्ञानअने
 नोजगकख्यो तथाआगममा एमकख्युतेजे एकसाधुपेचोपोवतजगकख्यो
 षीजोमृपावादाव्रतजगकख्यो तोजेणेचोथोव्रतजगकख्यो ते
 सिद्धांतनाश्चयंनोमृपाठपदेशआपे तेआखोवणलीधे पणशुद्धथायनही

३ अदत्तादानविरमणव्रतकहेते जेपारकु धन वस्तु रुपावे चोरीकरे
 सीपे तेचोरीते एटसेपारकीवस्तुधणीनादिधापिनाखेचीनही एव्यवहारशी
 विरमणव्रतजाणु अने जेपाचइन्द्रियना त्रेधीसप्रिय आठकर्मउर्गणाइत्यादिक
 खेचीनही नद्या तेनीगाठानकरशी तेआत्मानेश्रमाहते माटे ते
 एव्यवहारइहिये इहाकोइपुतेजे प्रियनी अनेकर्मनीगाठाकोणकरेते तेनेउत्तरजे
 तोसेयापोवते ते जीउकर्मनीगाठाकरेते जेपुण्यना ४४ जेदते ते
 इतिउं एटसेजे व्यवहार अदत्तादानतोनथीसेता पण अतरं पु
 विधेश्रमाहापागेते

४ मेपुनविरमणव्रतकहेते जेपुरुपपरश्रीनोपरिहारकरे तथा जेस्त्रीपुढानो
 इहां मापुनेश्रीनोमर्गयात्यागते अनेइहस्यनेपरणेस्त्रीस्त्रीमोकलीते
 एव्यवहारशीमेपुननुविरमणव्रतियं अने जेप्रियनाअजिज्ञापनु
 एव्यवहारशीदिक परइन्द्रियनामामितरादिक तेनोअजोगीपणो
 नोमोर्गोते अनेपुण्यप्रथ ते अतनाजीवनीपठते तेनेकेमनोगये
 धैर्यी मेपुन विरमणव्रतियं जेणेयाअप्रियठाढ्योते अनेअतरं ३५
 सेहनेतेमेपुननाकमेयागेते

५ परिग्रहपरिमाणव्रतकहेते परिग्रह धन धान्य दास दासी चौपद जमीन
 आदावनाशय तेमागापुनेनामर्गयापरिग्रहनोरयागते
 वेदं अदाय तेदुषो परिग्रहमोक्षोरागये वीजानीवतिकरे एव्यवहारशीइहां
 वेदनागद्वेष अदानइयदानावरणीप्रमुगथावकर्म अनेशरीर इन्द्रियनो
 एटसेहनेत वावाणीवाक्यो तेनिश्चैयीपरिग्रहनोरयाग एटसेपररस्तुनीमूर्ताग्रांती
 मूर्ताग्रांती तेनेपरिग्रहोदरागते एमजाणु

६ विरमणव्रतकहेते निजानिचरिचारदिशी पाचमीअधो ठहीऊरं एव्य
 अनेअने एव्यवहरीनाइवागते तेव्यवहारशीदिशीपरिमाणव्रतियं अनेगा

टकवुंतेकर्मनुंफलते एमजाणी तेथीउदासीपणो अनेसिद्धअवस्थाशुंउपादेयपणो ते
अश्वेंदिशिपरिमाणव्रतकहियें.

४ जोगोपजोग परिमाणव्रतकहेठे. जेएकवारजोगववुंतेजोग अनेजेवारंवार जोगववुं
उपजोग तेनोपरिमाणकरे ते व्यवहारजोगोपजोगव्रतकहियें अने जेव्यवहारनयें
र्मनोकर्त्ताजोकाजीवठे अने निश्चयनयेतोकर्मनोकर्त्ता कर्मठे आत्माअनादिनोपरजा-
जोगीथयोठे तेथीपरजावग्राहक अनेपरजावरक्षकथयो एटले आत्मांनी ज्ञायकता
हकता जोग्यता रक्षकता वीगमे कर्त्तापणोवीगड्यो तेवारंपरजाव कर्त्ताथयो तेपणप-
नावरंगीपणें आठकर्मनोकर्त्ताथयोठे पणसत्तायेंतोखजावनोकर्त्ताठे पणउपगरण
वराणा तेथीस्वकार्यकरीशकतोनथी विजावनेकरेठे अज्ञानपणे जीवनोउपयोगजड्यो
पणन्यारोठे पोताना ज्ञानादिकगुणनोकर्त्ताजोकाठे एहवोस्वरूपानुयायीपरिणामते
अश्वें जोगोपजोगव्रत त्यागजाणवो.

५ अनर्थदंरुविरमणव्रतकहेठे. जेकामविनाजीवनोविधकरवो पारकावास्ते आरंज प्र-
खकरवानी आज्ञाप्रमुखआपवी तेव्यवहारअनर्थदंरुअनेशुजाशुजकर्मतेमिथ्यात्व
विरति कपाय योगधी वंधायठे तेनेजीवआपणाकरीजाणे एनिश्चेंथी अनर्थदंरु.

६ सामायकव्रतकहेठे. जे मनवचनकायाना आरंजटाळीने तेनेनिरारंजपणेवर्चावे
व्यवहार सामायकजाणवो अनेजेजीवना ज्ञान दर्शन चारित्रगुणविचारे सर्व जीव-
गुणनीसत्ता एकसमानजाणी सर्वजीवसाथे समतापरिणामेंवर्त्ते ते निश्चेंथी सम-
रूपसामायक कहियें.

७ देशावगाशीकव्रतकहेठे. जेमनवचनकायानायोग एकठोरकरी एकस्यानकेंवेसी
मध्यानकरवो तेव्यवहारदेशावगाशीककहियें अनेजेश्रुतज्ञानेकरीठडव्य उलखीने
चडव्यनोत्यागकरे अनेज्ञानवंतजीवनेध्यावे तेनिश्चें देशावगाशीकव्रतकहियें.

८ पोशहव्रतकहेठे जेचारपहोर अथवाआठपहोरसुधीसमतापरिणामे सावद्य
नी निरारंजपणे सिजायध्यानमांभवर्त्ते तेव्यवहारपोगहकहियें अनेपोतानाजीव-
ज्ञानध्यानधीपोपीनेपुष्टकरे तेनिश्चेंथीपोशहव्रतकहियें जीवनेपोतानास्वगुणेकरी पो-
जे तेने पोगहकहियें.

९ अतिधिसंविजागव्रतकहेठे. जेपोशहनेपारणे अथवा सदासर्वदासाधुने तथाजे-
धर्मिश्वावकने पोतानीशक्तिप्रमाणे दानदेवुं तेव्यवहारअतिधिसंविजागकहियें अने
पोताना जीवने अथवा शिष्यनेज्ञाननुंदानते जणवुं जणाववुं सुणवुं सुणाववुं तेनि-
श्चेंथी अतिधिसंविजागव्रतकहियें एटले श्रावकनावारव्रतकह्यां ते समकितसहित
निश्चेंतथाव्यवहारधीवारव्रतधारे तेजीवनेपांचमेगुणवाणे देशविरति श्रावककहियें

देशके० देशयकी धोनीशीव्रतिपणोठेमाटे अनेयतिनेसर्वथीव्रतिपणोठे तेथी
 व्रतजठे साधुनेपाचमहाव्रतमासर्वव्रतशाव्यां निश्चंत्वा । ध्यान सनननिश्च
 थिरतानापरिणाम तेनिश्चंचारित्रना एकउत्सर्ग वीजोअपवाद एवेमार्गते १०२
 तीक्ष्णपरिणाम तेउत्सर्ग अनेजेउत्सर्गराखवाने कारणरूप तेअपवाद ११५
 मिश्रसुद्ध दुन्नविगिन्हतदेतयाणहिय ॥ आउरदिठतेणते चवहीयथमवरणे ११६
 एटखे ज्यांसुधीसाधकजावने वाधकनपने त्यांसुधी जेहनीनाकही ११७
 अनेजोसाधकपरिणाम रहेतानदीग तेवारेंजेहनीनाते आचरे तेने ११८
 जेश्वात्मगुणराखवाने करवो तेअपवाद अनेगुणीनेरागे जकियेंकरवो तेप्रशस्त ११९
 साधनठे अनेजेउदैकनेअखमवाधीकरवु तेअतिचारठे तथासज्जो अने १२०
 कपणेकरवु तेपनिवाइठे तेमध्ये अपवादमार्गते परिणामदृढरहे तेमआज्ञायेंकरवो १२१

हवेचारध्यानकहेठे १ आर्त्तध्यान २ रौद्रध्यान ३ धर्मध्यान ४ शुक्रध्यान ५
 पहेलावेध्यानतेअशुजकहियें अनेपाठलावेध्यानतेशुद्धते तिहामनमा २५१
 परिणामते आर्त्तध्यानकहियें तेनाचारपायाठे १ जाइ मित्र सज्जन माता २५२
 प्रमुलइष्टवस्तुनोवियोगथयार्थी विखापकरे तेपहेलो इष्टवियोगनामा आर्त्तध्यान २५३
 अनिष्टजेजुमाडु खनाकारण दुश्मन दरिद्रीपणो तथा कुपुत्रादिमलवाधी मनमा २५४
 चिंताउपजे तेअनिष्टसयोग नामाआर्त्तध्यान ३ शरीरमारोगउपनाथका २५५
 ताघणीकरे तेरोगचिंतानामाआर्त्तध्यान ४ मनमांआगलनावखतनोसोचकरे २५६
 आकामकरशु आवतावर्पमांअमुककामकरशुतोअमुकलाजथजेअथवा दानशी २५७
 फलमागे जे आजवमातपकीधोठे माटे आवतेजवें इद्रचक्रवर्त्तिनी पदविमसे २५८
 लाजवनी वाछाठे तेअप्रशोच आर्त्तध्याननो चोथो पायोजाणवो ५ २५९
 हा एतिर्यंचगतिनाकारणठे ध्याननापरिणामतेपाचमाअथवाठठागुणगणासुध २६०

२ जेरुगेरपरिणामनुचितवनतेरौद्रध्यान तेनाचारजेदठे १ जीवहिंसाकरीने
 पामे अथवा वीजोकोइहिंसाकरतोहोय तेनेदेखी खुशीथाय अथवा युद्धनी
 नाकरे तेहिंसानुधी रौद्रध्यान २ जूतु घोलीनेमनमा हर्षपामे के जुश्रो में २६१
 टकेसद्यो माराज्जुपणानी खवरकोइनेपनीनही एवोमृपावादरूप परिणाम तेथी २६२
 वधीगेद्रध्यान ३ चोरीकरी अथवाठगाइकरी मनमा खुशीथाय के माराजेवो जीव २६३
 कोणठे हपारकोमासलाठनु एवोपरिणामते चोरानुधधि रौद्रध्यान ४ २६४
 परिवार घणोवधवानी लासचहोय तेधनअथवा कुटुवनेमाटे २६५
 परिग्रह मिह्याधीअहकारकरेतेपरिग्रहकरणानुधधी रौद्रध्यान २६६

रुह्या एध्यान नरकगतिपमानवानुं कारणते महाश्रुजकर्मनुं कारणते एपांचमा गुणवा-
 -गासुधीतेश्रने ठठेगुणवाणेपण एकहिंसानुबंधी रौडध्याननापरिणाम कोइकजीवनेहोय.
 ह्वेधर्मव्यानकहेठे. जेव्यवहारक्रियारूप कारणतेधर्म तथाभ्रुतज्ञान अनेचारित्र ए
 उपादानपणेसाधनधर्म तथारलत्रयी जेदपणे तेउपादानशुद्धव्यवहार उत्सर्गानुयायी ते
 प्रवादधर्मजाणवो अने अजेदरलत्रयी तेसाधनशुद्ध निश्चैनयें उत्सर्ग धर्म अने धम्मो
 नुसहावो जेवस्तुनोसत्तागम शुद्धपरिणामिक स्वगुणप्रवृत्ति कर्त्रादिक अनेतानंदरूप
 सेखावस्थायेंरह्यो तेएवंभूत उत्सर्गउपादान शुद्धधर्म तेधर्मनुं चासन रमण एका-
 -तापणे चितन तन्मयतानो उपयोग एकत्वनोचितववो तेधर्मध्यानकहियें तेना-
 -गायाचारते तेकहेठे.

१ आज्ञाविचयधर्मध्यानते जेवीतरागदेवनीआज्ञा साचीकरीसद्देहे एटखेजगवंते
 उद्वयनुंस्वरूप नयप्रमाणे निदोपासहीत सिद्धस्वरूप निगादस्वरूप जेमकह्या तेमसद्देहे
 वीतरागनीआज्ञा नित्यअनित्य स्याद्घाटपणे निश्चैव्यवहारपणे माने सद्देहे ते आज्ञा
 माणे यथार्थउपयोग चासनथयो तेनेहूँकरी तेउपयोगमध्ये निरधार चासन रमण
 अनुभवता एकता तन्मयपणो तेआज्ञावीचयधर्मध्यानकहियें.

२ अपायविचयधर्मध्यान तेजीवमां अशुद्धपणे कर्मनायोगथी संसारीश्रवस्यामां
 अनेक अपायकेठे दूपणते तेअज्ञान राग द्वेष कपाय आश्रव एमारानथी हुं एथकी
 न्यारोहुं हुंअनेतज्ञान दर्शन चारित्र वीर्यमयी शुद्ध बुद्ध अविनाशीहुं अजअनादि
 अनेत अक्षय अक्षर अनक्षर अक्षल अक्षल अमल अगम्य अनमी अरूपी अकर्मा
 अवंधक अनुदय अनुदीरक अयोगी अज्ञोगी अरोगी अजेदी अवेदी अठेदी अखेदी
 अक्षपायी असखाइ अखेशी अगरीरी अणाहारी अव्यावाध अनवगाही अगुरुलघुप-
 -रिणामी अतेंडी अप्राणी अयोनी असंसारी अमर अपर अपरंपर अव्यापी अनाश्रित
 अक्षेप अविरुद्ध अनाश्रव अलख अशोकी असंगी अनारक लोकालोकाज्ञायक एवो
 शुद्धचिदानंद मारोजीवते एहवो एकाप्रतारूप ध्यानते अपायविचयधर्मध्यानजाणवो.
 ३ विपाकविचयधर्मध्यानकहेठे. जे एहवोजीवते तोपण कर्मवशेंदुःखीते तेकर्मनो
 विपाकचितवे जे जीवनोज्ञानगुण तेजानावरणीकमेंदाव्योते अनेदर्शनावरणीकमेंदर्शन
 गुणदाव्योते एमथाठकमें जीवना थाठगुणदाव्योते एटखेआसंनारमांजमतांथकां जी-
 -वने जेसुखदुःखते तेसर्वकर्मनांकीधांते माटेसुखउपनेराचवुंनही अनेदुःखउपने दिख-
 -गीरथवुंनही कर्मस्वरूपनीप्रकृति स्थिति रस अनेप्रदेशनो धंध उदय उदीरणा तथा
 सत्ता चितववानुं एकाप्रतापरिणाम तेविपाकविचयधर्मध्यान.

४ संस्थानविचयधर्मध्यानकहेठे. ते चउदराजमानलोकनुं स्वरूपविचारे जेएखोक्त

चठदराजऊचोठे तेमध्ये सातराजअधोलोकठे पिचमां अढारसोयोजन मनुष्य-
 त्रिगोखोऋते तेऊपर काऽकठणो सातराज ऊर्ध्वलोकठे तेमासर्ग वैमानिक ५
 अनेऊपरें निरुद्धशिखासिद्धसेत्रठे एरीतेलोकनुप्रमाणे एलोकनुसस्थान वैशाखे
 तोकास्र थापणाजीये ससारमा चमता सर्वलोकने जन्ममरणकरी फरसोठे ५
 कम्बरूप तथालोकनेपिपे पचास्तिकायनु अत्रवस्थान तथापरिणमन उव्यमध्ये ५
 यनु अत्रम्यान तेनो जे एकाप्रताये तन्मयचित्तप्रणपरिणाम पद्दबुजेध्यान ५
 चयधर्मध्यानकहियें एधर्मध्यानना चारपायाकहा एधर्मध्यान चोथागुणगणाधीमां
 ने मानमा गुणगणासुधीते

द्वेगुणध्यानकहेठे शुद्धके० निर्मलशुद्ध परआलवनविना आत्मानास्वरूपने
 पणोण्याये पद्दुध्यान तेनेशुद्धध्यानकहियें तेहनापायाचारठे तेकहेठे.

१ पृथक्प्रवितर्कमप्रविचार ते पृथक्प्रवके० जीवथी अजीवजूदाकरना स्वना
 नाय तेनेतूदापृथक्प्रणे वद्वेचणकरवी स्वरूपनेविषेण उव्य तथापर्यायनो ५
 आररी पर्यायतेगुणमां सक्रमावे अनेगुणते पर्यायमासक्रमणकरे एरीतेस्वरूपने
 पमांगनेद तेपृथक्प्रवकहियें अनेतेनो प्रितर्क ते जेश्रुतज्ञाने स्थितउपयोग
 रिचार ते मप्रिकरूपयोग पटक्षेणकचितव्यापठि बीजोचितप्रवो तेने प्रिचार
 पट्ठेनिर्मगप्रिकल्पमद्वित पोतानीसत्तानेध्यावे तेपृथक्प्रवितर्कसप्रविचार
 पापो पश्चात्तमागुणगणाधीमांकी इग्यारमा गुणगणासुधीते

२ एकप्रवितर्कअप्रविचारनामा बीजोपायोकहेठे जेजीव थापणागुणपर्यायनी
 मरुती र्पावे तेध्यायीरीनेके जीवनागुणपर्याय अने जीवते एकजठे अने भा
 गिद्धस्वरूपकनते पशोपकस्वरूप तन्मयपणेअनता व्याप्त ५
 दिवर्के० ध्रुतज्ञानावस्थयीपणे अनेअप्रविचारके० प्रिकरपरद्वित दर्शनज्ञाननो
 को कारणाविना स्त्रप्रयीनो एकममयी कारणकार्यतापणेजेध्यान ५
 एका तेएकप्रवितर्क अप्रविचारजाणयो एपायोभारमागुणगणेध्यावे ५
 ध्रुतज्ञानावस्थवर्दीपणोठे पण अत्रपि मनपर्यय ज्ञानोपयोगेवर्त्ततोजीव
 हरीमहेती पदेज्ञान परानुयार्थीते माटे ध्यानथी धनघातीया ५
 निरुद्धेवज्ञानसामे पत्रेनेमंगुणगणे ध्याननरीपाणेठे तेरमानाअथे
 तेने एकापणे एवेसायायावे

३ मूर्च्छक्रियाअप्रतिगतिपायोदहेठे तेमूर्च्छ मन वचन पायानायोगरुचे मूर्च्छ
 एकादरा अदोमीपाय तेनेअप्रतिगतिनिर्मैखरीये अचक्रारूपपरिणाम तेमूर्च्छ
 अप्रतिगतिपायानु द्दामनाये ए प्रवृत्तिरहीहती तेमध्ये ३२ स्वपये

४ उच्छिन्नक्रियानुवृत्तिपायो कहेते. जेयोगनिरुंधकीथापठे तेरप्रकृतिस्वपावे अक्रमां य सर्वेक्रियाधीरहितथाय तेसमुच्छिन्नक्रियानिवृत्ति शुद्धध्यानकहियें पध्यानव्याव-
शेपदखखरण रूपक्रियाउधेदे श्ववगाहनादेहमानमांथी व्रीजोचागघटाने शरीरमू-
इहांथी सातराजऊपर लोकनेश्रंतेजाय सिद्धथाय इहांशिष्यपुठेजे चौदमेगुणठा-
तो अक्रियठे तोसातराजउंचोगयो एक्रियाकेमकरेठे तेनेउत्तर जे सिद्धतोअक्रियठे
तु पूर्वंप्रेरणायें तुंचीनेदृष्टांते जीवमांचाखवानोगुणठे धर्मास्तिकायमध्ये प्रेरणागुणठे
श्रीकर्मरहितजीव मोकेजना लोकनेश्रंतेजायीरहे इहांकोउपुठेजे आगखउंचोअलो-
ठे तिहांकिमजातो नथी तेनेउत्तर जे आगखधर्मास्तिकायनथी माटेनजाय वलीकोइ
ठेजे तोअधोगतियें अथवातिरहीगतियें केमनथीजातो तेनेउत्तर जे कर्मनाचारथी
हेतथयो ह्युत्रोथयो माटेनिचो तथात्वाचो जिमणोनजाय कारणके प्रेरककोइनथी
याकंपेनही केमकेअक्रियठेमाटे तथाकोउपुठेजे सिद्धनेकर्मकेमलागतानथी तेनेक-
ठे जे कर्मतोजीवनेअज्ञानथी तथायोगधीक्षागेठे तेसिद्धनाजीवने अज्ञान तथायोग
थी माटेकर्मलागेनही एचारध्याननोअधिकारकह्यो.

द्वेवद्वीवीजाचारध्यानकहेते. १ पदस्य २ पिरुस्य ३ रूपस्य ४ रूपातीत. तेमां पहेळुं
इस्यध्यानकहेते जेश्रिहंतादिक पांचपरमेष्ठीना गुणसंज्ञारे तेनोचित्तमां ध्यानकरे ते
इस्यध्यान. २ पिरुके० शरीरमांरह्योजे आपणोजीव तेमां अरिहंत सिद्ध आचार्य
पाध्याय अनेसाधुपणानागुण सर्वठे एह्वोजेध्यानतेपिरुस्यध्यान अथवा गुणीनागुण-
ध्ये एकत्वताउपयोगकरवोतेपिरुस्यध्यान. ३ रूपमांरह्योधको पणएमारोजीव अरूपी
नंतगुणीठे जेवस्तुनोस्वरूप अतिगयावळंवीथयापठे आत्मानुं रूपएकतापणो एह्वो
ध्यान तेरूपस्यध्यान एत्रणध्यानधर्मध्यानमांगणवा. ४ निरंजन निर्मल संकल्पविक-
परहित अनेद एकशुद्धत्तारूप चिदानंद तत्वामृत असंग अखंन अनंतगुणपर्याय-
प आत्मस्वरूपनुंध्यानते रूपातीतध्यानजाणवुं इहांमार्गणागुणठाणा नयप्रमाण मत्ति-
मदिकज्ञान क्योपशमज्ञाव सर्वठांरवायोग्यथया एकसिद्धनामूलगुणनेध्यावे ते रूपा-
तीतध्यानजाणवो एटलेसोहनुंकारणजेध्यान तेकधुं.

द्वेचावनाकहेते.तेमांधर्मध्याननी चारचावनाकहेते-१ मैत्रीचावनाते सर्वजीव साथें
मैत्रतानोचावचितववो सर्वतुंजनुंचाहनुं पणकोइतुं मातुंचितवतुंनही सर्वजीवऊ-
रहितवुद्धिराखवी ते मैत्रीचावना २ गुणवंत अने ज्ञानादिकगुणऊपरें रागते वीजीप्र-
भेदचावना ३ जेधर्मवंतऊपर राग अनेमिध्यात्वीऊपर रागनही तेम छेपपण नही
गारणके हिंसकउपरेंपण उचमजीवने करुणाऊपजे जोउपदेशथकी सारामार्गेआवेतो
तेने शुद्धमार्गेआणवो कदाचित्तमागेंनथावे तोपणछेपनराखवो केमके ते अजाणठे

एमसमजतु एहवाजेपरिणाम तेमध्यस्थजावना ४ सर्वजीवने पोतानेतुटयजाणी
पाखे कोझेहणेनही तथाजेडुखी अथवाधर्महीन तेहनाऊपरकरणा तेनाडु
खवानोपरिणाम तथाधर्महीन जीवदेखीने एवोचितवेजे एजीवकिर्णर
यथार्थआत्मसाधन पामीस्वरूपधर्मने किवारेंश्रवत्ववशे एवो परिणाम ते चोरी
णाके० दयाजावना एचारजावनाकही

१ हवेवारजावनाकहेठे शरीर कुटुब धन परिवार सर्वप्रिनाशीठे जीवना
अविनाशीठे एम चिंतववुतेपहेलीअनित्यजावना २ ससारमा मरणसमये जी
राखनारकोझनथी एकधर्मनोशरणठे एवुचिंतववुते वीजीअशरणजावना ३ म
ससारमां जमता सर्वजवकीधाठे एससारथी हुकेवारेंवुटीश एससारमारोनी
कमयीतु एमविचारु तेत्रीजीससारजावना ४ एमाहुरोजीउएकलोठे एकलो
एकलोजशे पोतानाकरेळांकर्म एकलोजोगवशे एमचिंतववुते चोथी एकल
आससारमा कोझकोझनोनी एमचिंतववुतेपांचमीअन्यत्वजावना ६
मलमूत्रनीखाणठे रोगजराथीजखोठे एशरीरथी हु न्यारोतु एमचिंतववो ते उठ
चिजावना ७ रागद्वेषअज्ञान मिथ्यात्वप्रमुख सर्वआश्रवठे एमचिंतववुं तेसातमी
श्रवजावना ८ ज्ञानध्यानमा वर्त्तोजीव नवाकर्मवाधेनही ते आठमी सवर
ज्ञानसहित क्रियातेनिर्झरानुकारणठे तेनवमीनिर्झराजावना १० चउदरा
स्वरूपविचारुते दशमी लोकस्वरूप जावना ११ ससारमाजमताजीवने
ननीप्रातिपामवीडुर्लजठे अथवा समकेतपाम्योपण चारित्र सवे रतिपरि
धर्म पामवोडुर्लजठे तेइग्यारमी बोधडुर्लजजावना

१२ धर्मनाकहेणहारगुरु तथाशुद्धआगमनु साजखतु एहवीजोगवाइ मव
ठे तेगारमीधर्मडुर्लजजावना एटखेवारजावनाकही एचारित्रनुंस्वरूप सपूर्णकथु
एवोसमकितसहित ज्ञानचारित्र तेमोहनुकारणठे तेनाऊपर जव्यप्राणीयें
उद्यमकरवो अनेजोतेतु ज्ञानचारित्रनहीपखे तोपण श्रेणीकराजानीपेरें सद्दृष्टा
राखजो जोसमकेतशुद्धठे तोमोहनुजीकठे समकेतविना ज्ञानध्यान क्रियासर्व
खठे एमआगममाकहोठे ॥ गाथा ॥ जसकेतकिरइ अहवानसकेइतहयसद्दइ ॥
हमाणोजीवो पावइअयरामरगण ॥ १ ॥ अर्थ ॥ रेजीवतुंकरीशके तोकर अनेजो
करीशके तोपण जेवोवीतरागेधर्मकहो तेरीतेसद्दइजे सद्दृष्टाशुद्ध राखनारजीव
जरामर स्थानक तेमोहनुपदवीपामे.

हवेसमकितनो मार्गकहेठे १ जीव २ अजीव ३ पुण्य ४ पाप ५ आश्रव ६ क
७ निर्झरा ८ वध ९ मोह एनउतत्वठे तेमामोहनुकारणजीवठे अनेसवर तथानिडे

प्रेयुण्णे एटले जीव संवर निर्झारा मोक्ष एचारउपादेयते अनेवीजा पांचहेयते ए-
षो परिणामतेने समकेतज्ञानकहियें तेसमकेतज्ञानजलोजथाय तिहां अनुयोगद्वा-
पांकह्योते ॥ गाथा ॥ नायम्मिगिन्हियद्दयवे अग्निन्हियवेअद्दश्चत्तमि ॥ जद्द्वमेवद्-
जो सोउवएसोनजंताम ॥ १ ॥ अर्थ ॥ ज्ञानथीउद्रव्यजाणीने लेवायोग्यहोयतेले
नेठांरुवायोग्यठांने एवोजेउपदेश तेनयउपदेशजाणवो ह्वेसमकेतनी दशरुचिकहेते.
१ निसर्गरुचि तेनिश्चयनयकरी जीवादिनवतत्वजाणे आश्रवत्यागे संवरआदरे वी-
रागनाकह्याजाव जेठद्रव्य तेद्रव्य खेत्र काल जावसहितजाणे नामादिचारनिकेपा
तानी बुद्धिथीजाणे सहहे वीतरागनाजाप्याजाव तेसत्यते एवीसहहणाहोय.

२ उपदेशरुचि नवतत्व तथाठद्रव्यने गुरुउपदेशथीजाणीसहहेते उपदेशरुचि.
३ आज्ञारुचि ते रागद्वेषमोहजेमनागयाते अज्ञानमिद्व्युंते एह्वाअरिहंतदेव ते-
जे आज्ञाकही तेनेमानेसहहे तेआज्ञारुचि.

४ सूत्ररुचि ते १ आचारांग २ सुयगरांग ३ ठाणांग ४ समवायांग ५ जगवती ६
जाताधर्मकथा ७ उपासकदशांग ८ अंतगरुदशांग ९ अनुत्तरोववाद्दशांग १० प्रश्न-
याकरण ११ विपाक एद्दग्यारअंग तथा वारमुंअंगहट्टीवाद जेमांचउदपूर्वहता तेहम-
वाविद्येदगयाते तथा १ उववाद्द २ रायपश्रेणी ३ जीवाजिगम ४ पन्नवणा ५ जंबुद्धी-
पन्नति ६ चंदपन्नति ७ सुरपन्नति ८ कप्पीआ ९ कप्पविर्नसिया १० पुष्पिआ ११
पुष्पजुद्धीआ १२ वन्हिदिशा एवारउपांगजाणवा अने १ व्यवहारसूत्र २ बृहत्कल्प
दशाश्रुतस्कंध ४ निशीथ ५ महानिशीथ ६ जितकल्प एठेदे ग्रंथ तथा १ चोस-
ण २ संथारापयन्नो ३ तंहुलवेयालीया ४ चंदाविजय ५ गणिविजय ६ देविंदयुथो
वीरयुथो ७ गठाचार ८ जोतिकरंरु १० आयुःपचखाण एद्दशपयन्नानानाम तथा
आवश्यक २ दशवेकालिक ३ उत्तराध्ययन ४ उंघनिर्युक्ति एचारमूलसूत्र तथा
नंदि २ अनुयोगद्वार एपीस्तालीसथागम तेमूलसूत्र तथा २ निर्युक्ति ३ जाप्य ४
गुणि ५ टीका एपांचांगीनावचन जेजीवमाने तथाथागमसांजलवानी तथा जणवा-
पीजेनेघणीचाहनाहोय तेसूत्ररुचिजाणवी.

५ जेजीवगुरुमुखथी एकपदनोअर्थसांजलीने अनेकपदसहहे ते वीजरुचि.
६ अजिगमरुचि ते जेसूत्रसिद्धांत अर्थसहितजाणे अनेअर्थविचार सांजलवानी
पीचाहनाहोय ते अजिगमरुचि.

७ जे ठद्रव्यनागुणपर्यायने चारप्रमाण तथासातनये करीजाणे ते विन्ताररुचि.
८ क्रियारुचि ते दर्शन ज्ञान चारित्र तप विनय मुमति गुति वाद्यक्रिया सहित
आत्मधर्मसाथे जेनेरुचिघणीहोय तेक्रियारुचि.

ए सक्षेपरुचि ते जे अर्थनेज्ञानमां थोमोकहेथके घणो जाणीने कुभाते
जिनमतमाप्रतितमाने तेसक्षेपरुचि

१० जेपाचअस्तिकायनुस्वरूपजाणे श्रुतज्ञाननोस्वजाच

ह्वेसमकेतनाश्रावणकहेठे १ निसका ते जिनागममध्येसूक्ष्मअर्थकहा
सदहे तेमांसदेहश्राणेनही तथासातजयधीपणकरेनही २ निरुपायुण ते
पफलनीचाहनानराखे केमके जिहाड्या तिहाकर्मनोवधठे माटे ३ निरि
ते शुजशशुजपुज्ज एकसरिखाठे तेमा पुण्यनाउदयथी शुजयोग मिद्व्यासुगी
हंकारनकरवो तथापापनाउदयथी दु रासयोगमिद्व्यादिलगीरयावुनही ४
धीयुण ते जे आगममा सूक्ष्मनिगोदना तथाउद्रव्यना सूक्ष्मविचारकहाठे
सतोयकोमुजायनही जेपोतानी धारणामाश्रावेतेधारीराखे अनेजेधारणामा
तेनेसदहे ५ अवबुद्धगुण जे एआपणाजीवमां अनंतज्ञानादिकगुणठे
नही शुद्धसत्ताजेवीठे तेथीकहेवी रागधेप अज्ञानतेकर्मनीउपाविठे
धीन्यारोठे ६ स्थिरिकरणगुण ते आपणापरिणाम ज्ञानमास्थिरकरवा
नही अथवाकोउचव्यप्राणीधर्मधीपमृतोहोय तेने साह्यदेउपदेशआपीस्थिरकर
वात्सल्यतायुण ते जेनीसाथे ज्ञान ध्यान तप पक्रिमणो जेसोकरता होउं
नेसदहणापणएकजहोय तेआपणोसाधर्मिजाउठे तेनीजक्तिकरवी अथवा
पनाज्ञानादिगुण आपणासमानठे माटे सर्वजीवउपरदयाकरवी

आपणालुद्वयज्ञानादिगुणठे तेजीवने पोपचायोग्यज्ञानध्याननोधणोअन्यास
प्रजावकगुण ते जगवतनाधर्मनीप्रजावनामहिमाकरवी अथवा पोतानेज्ञाना
धारवा दान शील तप जाव पूजा करीधणीमहिमाकरवी एसमकितनाश्रावण

ह्वेसमकेतनापाचरूपणकहेठे १ उपशमजावचूपण ते
नकरे अनेजोकदाचित्कपायकरेतोपण तरतमननेपाठोवाखे २ आस्ताचूपण
गवतना वचनउपरशुद्धप्रतितराखे जगवतजेमआगममा आझाकरीतेमसदहे
याजावचूपण ते सर्वजीव पोतानासरिखाजाणीदयापालवी ४ सवेगचूपण
सारथी तथाधनथी शरीरथी उदासीपणोराखजे ५ निरवेद्यचूपण ते
स्वजीवअनतिवारजोगच्या पणतेडु खनाकारणठे एकचिदानदमोहमयी अती
गनेथापणावरीजाणे ए समकेतनापाचरूपणकहा

ह्वेअथायतनकहेठे १ निश्चयकुगुरुतेजगवंतनावचननासोटाअर्थकरे
षाकरे २ व्यग्रहारकुगुरु ते योगी सन्यासी ग्राह्यण अने आचारहीन
ति तेपणगोरवा ३ निश्चयकुदेव ते जिणेथ्रीवीतरागदेवनुस्वरूपनधीजाण्यु ४ व्यग्र

१ ते जेसरागीदेव कृष्ण माहादेव खेत्रपाल देवी पिनरग्रमुख तेपणठोरुवा ५ निश्रं-
धर्मते जेएकांतमार्ग वाद्यकरणीऊपरराच्यात्रे अतरंगज्ञाननथीउलख्योते ६ व्यव-
कुधर्म ते पारकाअन्यदर्शनीनामतसर्वठांरुवा एटले कुदेव कुगुरु तथा कुधर्मने ठोनी
देव गुरुतथाधर्मसद्वे तेसमकेतनी सद्वृणाजाणवी समकेतनालक्षण पन्नवणासूत्रथी
ठे गाथा ॥ परमवृसंथवोवा सुद्विष्टपरवृसेवणावावि ॥ वावन्नकुंडंसणा वज्जणायसमी
द्वृणा ॥ १ ॥ अर्थ ॥ परमार्थ ठडव्य नवतत्वनागुणपर्याय मोक्षनुंस्वरूप एटले जे
पार्थसूअर्थयंते तेजाणवानोघणोपरचोकरे अथवाजाणवानीघणीचाहनाराखे अने
ठके० जलीरीतेदीठाजाण्याठे परमार्थठडव्यमोक्षमार्गजेणे एह्वागुरुनीसेवाकरे
वेज्ञानीगुरुधारवा अने वावन्नके० जिनमत्तियतिनामधरावीने जेखेत्रपालप्रमुखने
कितविनामाने एवागुरुनेसंगवजे अनेकुदर्शनी जेअन्यमत्तितेनोसंगनकरे एवाजेप-
गामतेसमकितनीसद्वृणाजाणवी विरयासासज्जाठ कपायहीणामह्वयधरावि ॥ स-
द्विष्टिविद्वृणा कयाविमुस्कंनपावंति ॥२॥ अर्थ ॥ जेसावद्यअरंजथीविरम्याठेक्रोधादि
चारकपायजीत्याठे अनेशुरूपांचमहाव्रतपाळेठेपणसमकेतविनाठेतेजीवमोक्षपामेनही
ह्वेसमकिततेसीवस्तुठे तेविपेगाथाकहेठे गाथा ॥ नयचंगपमाणेहिं जो अप्पासा-
यजावेणं ॥ जाणइमोरकसरुवं सम्माद्विष्ठिसोनेऊ ॥ ३ ॥ अर्थ ॥ नय तथा
करी तथाप्रमाणेकरी जेपोतानाआत्मानेजाणे उलखे स्याद्वादआठपद्वेजाणे अने
स्याद्वादपणेमोक्षनिकर्मावस्थानेपणजाणे परवस्तुने हेयजाणे जीवगुणउपादेयजा-
तेने समकेति जाणवो.

ह्वेजीवस्वरूपध्यानकरवाने गाथाकहेठे ॥ अहंमिक्कोखलुसुद्धो निम्ममउंनाणदंसण
ग्गो ॥ तस्मिद्विष्ठउंतच्चित्तो सवेएएखयंनेमि ॥ ४ ॥ अर्थ ॥ ह्यानीजीव एह्दुं ध्या-
ने के हुंएकतुं परपुनलधीन्यारोतुं निश्रंनयकरीशुरूतु अज्ञानमलधीन्यारोतुं निर्म-
तुं ममताथीरहिततुं ज्ञानदर्शनथीजस्योतुं हुंमाराज्ञानस्वभावसहितुं हुंमारागुण-
रह्योतुं चेतनागुणतेमाहारीसत्ताठे हुंमाराआत्मस्वरूपनेध्यावतो सर्वकर्मक्षयकरंतुं
गाथा ॥ निरंजणंनिकलअयल देवअणाइअणइअणात्तं ॥ चैयणलरूपसिद्धसम प-
प्पासिवसंतं ॥ ५ ॥ अर्थ ॥ कर्मअंजनथीरहित निरंजनतुं कलंकरहितुं अयल
० पोतानास्वरूपथीकिवारेचलायमानघाउनही परमदेवतुं जेनीआदिनथी तथा जेनो
तनथी चेतनालक्षणतुं सिद्धसमानतुं संतसत्तामयीतुं गाथा ॥ जीवादिसद्वृणं सम्म-
एसअधिगमोनाणं ॥ तथेवसचारमणं चरणंएसोडुमुक्कपहो ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जीवाटिकठडव्यजेवाठे तेवासद्वृवा तेसमकेत अनेठडव्यजेवाठे तेह्वा गु-
पर्याय सहितजाणे तेज्ञानजाणवुं तेठडव्यजाणीनेठांने अजीवनेठांने अने जीवना

स्वगुणमां स्थिरथयीनेरमे तेचारित्रकहिये एज्ञानदर्शनचारित्र गुरुरत्नत्रयी मार्गठे माटे एज्ञानदर्शनचारित्रनो घणोयत्नकरवो परत्नत्रयी . नेत्रमात्र तिहांनिश्चयव्यवहारनीगाथा ॥ नद्वियमग्गोमुस्को ववहारोपुत्रकारणोवुत्तो ॥ ररुवो आसवहेउतउनीउ ॥ ७ ॥

अर्थ निश्चैनयनोमार्ग ज्ञानसत्तारूप ते मोक्षनुकारणठे एटलेमोक्षठे क्रियानय ते पुण्यनुकारणकह्यो पहेलो निश्चैनयसरठे अनेनिश्चैनसंवरनिश्चैनय जूदानथी वीजोव्यवहारनय तेआश्रव नवाकर्मलेवानोहेतुठे एटलेजुजपुण्यकर्मनो श्रवथायठे अनेश्रुजव्यवहारं श्रुजकर्मनोआश्रवथायठे कोइ पुठेजे आश्रवनुकारणठे तो अमेव्यवहारनहीआदरसु एकनिश्चेमार्ग आदरसु कहेठे ॥ गाथा ॥ जइजिणमयपवज्जाह तामाववहारनथियपसुयह ॥ एके ठिज्जइअत्रेणउतच्च ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अहोचव्यप्राणी जोतमनेजिनमतनी चाहनाठे अनेजो तुमेजिनमतने ठो मोक्षनेचाहोठो तोनिश्चैनय अनेव्यवहारनय ठारुशोनही एटलेवेहुनपमानो वहारनयचाखजो अनेनिश्चैनयसइहजो जोतुमेव्यवहारनयउथापशो तो तीर्थनोउठेदथाशे जेणेव्यवहारनय नमान्यो तेणे गुरुवंदना जिनजकि तप सर्वनमान्या एम जेणेआचारउथाप्यो तेणे ना एकलो उपादानकारण तेसिरूनथाय माटे निमित्तकारणरूप व्यवहारनय नवु अनेजो एकलोव्यवहारनय मानिये तोनिश्चैनय उलरयापिना जाणुजायनही माटेतत्वमार्ग अनेमोक्षमार्ग तेनिश्चैनयविना पामियेनही ज्ञानविना मोक्षनथी एटलेनिश्चैनविना व्यवहारनि फलठे अनेनिश्चैनसहित व्यवहार प्रमाणठे तेनोदघात जेमसोनानाआभूषणमा उपधातु अथवाकिणजोमिळ्योहोय उचासोनानेजावेखेइ राखियेठेये अनेजोतेकिणजो तथासोनुजुकरिये तो नानेखे पण कोइकिणजो जेकुधातु तेळीयेनही तेम निश्चैनय सोनासमानठे नयसहित सर्वजलाठे अनेनिश्चैनयविना सर्वथलेखेठे माटेआगममा रूप मोक्षमार्गठे तेकह्यो

वलीशरीरऊपर मोहकरेनही तेविपे ॥ गाथा ॥ ठिज्जोत्तिज्जोजायखठ जोइ हुशरीर ॥ अप्पाजावेनिम्मलो जपावजवतीर ॥ ए ॥ अर्थ ॥ ए पशरीर ठीजजाउं त्तिजजाउं क्षयइजाउं विणशीजाउं एमाहार शरीरपुज्जसीक रवस्तुठे तेएकदीवसेमूकवुठे माटे रेप्राणी तरीनेकाठोपामीश ॥ गाथा ॥ एहिजअप्पासोपरमप्पा

नहुतो जड जिपागमो ॥ १ ॥ अर्थ ॥ हे जगवंत अमसरिखाप्राणीनी शीगतिगत
 अमथाहुसमपचमकासमा अतारलीधो द्वाडतिखेदे अमेअनाथ नु जो जिनु
 कहेखा आगमनहोन तोआजमुथात एटले आजआगमनोजआधारते
 अने आगमपर जे बहुश्रुत तेनोधणोविनयकरवो आगममाविनयनुफल
 अनेमानखवानु फलज्ञानते ज्ञाननुफलमोहते एमथागम सांजलीवेवायोग्यते
 योग्यतानुजो सदृष्टाशुक्ररागजो सदृष्टाते मोहनुमूलते एड्डियसुएतोथानी
 नंतिनारपास्याते एद्वी जाति जन्म योनी कोडरही नथी जेआपणाजीवेनही
 पजीरने ममारमाजमता अततापुजस परावर्तनथया पणधर्मनी जोगयावी
 तोहरेमनुअजप श्रापककुस निरोगशरीर पचेडीप्रगट बुद्धिनिर्मल
 पडीश्रीश्रीनाराणीनाकेहेनारा शुद्ध गुरुनी जोगवाइपामीने अहोजव्यजोहो
 मधर्मनेरिपे विशेषउयमकरजो फिरिथीण्वीजोगयाड मिलावीदुर्लभते माटेप्रमाद
 नोनरी गशीर धन वृद्धय आयुष्य सर्व चचलते हाणहाणठीजेठे माटे पाचसमा
 बारणमज्ञा मोहरूपसार्थ मिळकरयु तेपचसमत्रायनानामकहेते १ काल २ सना
 निपत्र ४ पूर्णहृत ५ पुरुषाचार षपाचसमवायमाने तेसमकेतिठे एमाणकसमवा
 शोपे तेहेनेनिष्पारतीरिपिये एम सम्मतिसूत्रमा कथोते गाथा ॥ ॥ ॥ ॥
 इवपुत्रिपरारणेपर ॥ ममत्राणममत्त एगंतैहोयमिठत्त ॥ १ ॥

अर्थ ॥ कावमधिप्रिना मोहरूपकार्य सिद्धयापनही एटलेकालसर्वनुकारण
 काये वेकार्यवानोहोय तेसार्थतेकालथाय एकासमत्राय अर्गीकारकरीमयो
 कोणुवेने अतन्यजीव मोहरुमजतानथी तेनेउत्तरजे अतव्यनेकालमखे पण
 एमअत्रायनयी तेथीमोहनयापनही केमके कालअत्राय पयेकारणजोदये ते
 रिपुत्रुने जव्यकीवमांता मोहनजानोअत्रायते तोसर्वजव्य केममोहनजतानयी
 टलय ते निपतकेनिश्चमस्त्रिनगुणजागे तेसामोहरुपामे एटलेकाल सत्राय निर
 प्रकृष्टागमान्या तेसामरिपुत्रु जे समस्त्रिनथादिकारणतो श्रेणीकराजानेहता
 मोहनकेमनययो तेनेठनर जे पूर्णहृतकर्मणादना अथवापुरुपाकार तेउद्यमरराज
 धरीपुत्रुजे शाडीवडप्रमुगे ना उद्यमरगोही मो तेनुठनरजे तेमनापूर्णहृत शुभ
 कथानहता माटेपाचसमवाय मित्राकार्यनीमिद्धियाय तेसामरिपुत्रुजे मरुतेसामा
 मोहनकारणनिद्रा पणनाचमो पुरुषाकारउद्यम काडी मोनरी तेनेउत्तर जे दार
 कदको शुद्धयातव्य उद्यमकी गेठे माटे पाचसमवायमीत्रा मोहरूपसार्थ मिळकर

उत्तरे कवप्रदानेकरीमर्वडय जेमरहावे तेमदेरे एटले आकाशइत्य कोह
 वडनते तेमअज्ञोक्तना रीनुडयकोनयी खोकाकाशनापनेप्रदेशे यमा

प्रथमांस्तिकायनो एकेकप्रदेशरह्यांते तथाश्रनंताजीवना अश्रनंताप्रदेशरह्यांते अश्रनंतापु-
न्यपरमाणुरह्यांते कालनोसमय सर्वत्रवर्चंते.

हृवे ठडव्यनीफरशनाकहेठे धर्मास्तिकायना एक प्रदेशे धर्मास्तिकायना ठप्रदेश
रस्यांते तेश्रावीरीते के चारदिग्गीनाचार अनेपांचमोनीचे ठडोऊपर एठप्रदेशफर-
यांते तथा एकमूलपोतेप्रदेश एमसातप्रदेशनो संबंधते अनेधर्मास्तिकायना एकप्रदे-
ने आकागडव्य तथा अधर्मास्तिकायना सातसातप्रदेश फरशेठे ते एकमूलनाप्रदे-
ने धीजाडव्यनो मूलनोप्रदेशफरशे माटे सातप्रदेशनीफरशनांते अनेधर्मास्तिकायना
एकप्रदेशे जीवपुजलना अश्रनंताप्रदेशनी फरसनांते अनेलोकनेअंतेजे धर्मास्तिकायना
दिशेठे तेने आकागनीफरसनातो ठपदिग्गीनींते अने एकमूलप्रदेशसुळां सातप्रदेशनी
फरसनांते अनेवीजाडव्यनी त्रणदिशीनीफरसनांते एमसर्वडव्यनीफरशनांते अने
प्राकागथी धर्म अधर्मनीश्रवगाहना सूक्ष्मते धर्मअधर्मडव्यथीजीवनीश्रवगाहना सूक्ष्म
। जीवथी पुजलनी श्रवगाहना सूक्ष्म ठे.

एमठडव्यना गुणपर्याय सामान्यस्वभाव ११ ठे अनेविशेषस्वभावदशठे तेश्रीकेवली
गवंत ज्ञानथीजाणे दर्शनथीदेखे तेइग्यारसामान्यस्वभावकहेठे १ अस्तिस्वभाव २
अस्तिस्वभाव ३ नित्यस्वभाव ४ अनित्यस्वभाव ५ एकस्वभाव ६ अनेकस्वभाव ७ ज्ञे-
स्वभाव ८ अज्ञेयस्वभाव ९ ज्ञव्यस्वभाव १० अज्ञव्यस्वभाव ११ परमस्वभाव ए-
ग्यारसामान्यभाव सर्वडव्यमांते एसामान्यउपयोग दर्शनगुणथीदेखे हृवेदशविशेषस्व-
भावकहेठे १ चेतनस्वभाव २ अचेतनस्वभाव ३ मूर्तिस्वभाव ४ अमूर्तिस्वभाव ५ ए-
ठप्रदेशस्वभाव ६ अनेकप्रदेशस्वभाव ७ शुद्धस्वभाव ८ अशुद्धस्वभाव ९ विभावस्व-
भाव १० उपचरितस्वभाव एदशविशेषस्वभाव तेकोइकडव्यमांकोइकस्वभावठे कोइक
डव्यमांकोइकस्वभावनथी एज्ञानथीजाणे एठलेसिद्धजगवानलोकालोक सर्व ज्ञानोप-
योगथीजाणीरह्यांते दर्शनोपयोगथीदेखीरह्यांते एह्वाअश्रनंतगुणीश्ररूपी सिद्धजगवानठे
समान पोतानीश्रात्मानेजाणे उपादेयकरीध्यावे तेसमकेत जाणवो.

॥ दोहा ॥

अष्टकर्मव्रनदाहके ॥ जएसिद्धजिनचंद ॥ तासमजोश्रप्पागणे ॥ वंटेताकोईद ॥१॥
हर्मरोगउपधसमी ॥ ग्यानसुधारसवृष्टी ॥ शिवसुखामृतसरोवरी ॥ जयजयसम्यक्ह-
दी ॥ २॥ एहिजसदगुरुश्रीखठे ॥ एहिजशिवपुरमाग ॥ खेजोनिजग्यानादिगुण ॥ क-
जोपरगुणत्याग ॥ ३ ॥ ग्यानवृद्धतेवोचक्रिक ॥ चारित्रसमकेतमूल ॥ श्रमरश्रगमपद
कखखहो ॥ जिनवरपदवीफूल ॥ ४ ॥ संवतसत्तरत्रिहुत्तरे ॥ मनशुद्धफागुणमास ॥ मोटे
कोटमरोटमे ॥ वसतांसुखचोमास ॥ ५ ॥ सुविहितखरतरगवसुधिर ॥ युगवरजिनचं-

दसूर ॥ पुण्यप्रधानप्रधानगुण ॥ पाठकगुणेपकूर ॥ ६ ॥ तासशिष्यपाठक प्रवर ॥
 तिसारगुणवत ॥ सकलशास्त्रज्ञायकगुणी ॥ साधुरगजसवंत ॥ ७ ॥ तास
 विबुध ॥ जिनमतपरमतजाण ॥ जविककमलप्रतिबोधग ॥ राजसागरगुरुत्राप ॥
 ग्यानधर्मपाठकप्रवर ॥ शमदमगुणेअगाह ॥ राजहंसगुरुगुरुसक्ति ॥ सहजपत्र
 ॥ ८ ॥ तासशिष्यआगमरुचि ॥ जिनधर्मकोदास ॥ देवचदश्चानदमें ॥ कानो
 ॥ १० ॥ आगमसारोद्धारएह ॥ प्राकृतसस्कृतरूप ॥ ग्रथकीयोदेवचदमुनी ॥
 मृतरसकूप ॥ ११ ॥ कव्योइहासदायश्रुति ॥ दुर्गदासशुजचित्त ॥ समजावनीगति
 ॥ कीनोग्रथपवित्त ॥ १२ ॥ धर्ममित्रजिनधर्मरतन ॥ जविजनसमकितवत ॥
 मरपदउलखण ॥ ग्रथकियोगुणवत ॥ १३ ॥ तत्वग्यानमयग्रथयह ॥ जो
 निजपरसत्तासवलिखे श्रोतालहेप्रबोध ॥ १४ ॥ ताकारणदेवचद मुनी ॥ कानो
 ग्रथ ॥ जणसेगुणसेजेजविक ॥ लहेशेतेशिवपथ ॥ १५ ॥ कथकगुरुश्रोतारुची
 सयोग ॥ तत्वग्यानश्रद्धासहित ॥ वलीकायनिरोग ॥ १६ ॥ परमागमसुराचजो
 सोपरमानद ॥ धर्मरागगुरुधर्मसौं ॥ धरजोएसुखकद ॥ १७ ॥ ग्रथकीउमनरगतो
 तपखफागुणमास ॥ जोमवारश्रुतिजतिथि ॥ सफलफलीमनआस ॥ १८ ॥
 आआगमसारमा पेज १३७ नी क्षेत्र २० मीमध्ये च ३ जलोकनो
 सादिसातठे तेआवीरीतेंजे लोकनामध्यजागेआठरुचकप्रदेशथी माटे
 चउदराजलोकनोअतथावे तिहासात तथा चउदराजलोकनोवेलोप्रदेशमूकी
 लोकनीआदिलेवी पणअलोकनोअतनथी माटेसादिअनतकष्टुते
 तथापेज १४४ नी आठमीक्षेनमां श्रीजगवतीसूत्रमासुत्तवोखलुपढमो वीउं
 मिसउंजणितं ॥ इत्तोतईयणुउंगो नाणुनाउंजिणवरैहि ॥ एवीर
 जूदीत्रणप्रतोमा खरयुहुतुमाटेमेंपण तेमजखरयुते पणवीजाघणाठेकाणे एजगवती
 सायदीधीठे तिहातो सुत्तवोखलुपढमो वीउंनिज्जुत्तिमिसउंजणितं तइउंयनिर
 पसरिहिहोइअणुउंगे ॥ एवोपाठठे तेखरोजणायठे पठेवहुश्रुतकहेतेखर

॥ इति श्री आगमसारोद्धारग्रथ समाप्त ॥

॥ श्रीपरमगुरुच्योनमः ॥

अथश्रीदेवचञ्जलीकृतनयचक्रसारनुवालावोधविरच्यते

॥ मंगलाचरण ॥

प्रणम्यपरमब्रह्मशुद्धानंदरसास्पदं ॥ वीरंसिंहाथरार्जंजनंदनंलो
कनंदनं ॥ १ ॥ नत्वासुधर्मस्वाम्यादिसंघंसद्माचकान्वयं ॥ स्वगुरून्
दीपचञ्जाल्यपाठकान्श्रुतपाठकान् ॥ नयचक्रस्यशब्दार्थकयनं
लोकज्ञापया ॥ क्रियतेवालवोधार्थं सम्यङ्मार्गविशुद्धये ॥ ३ ॥

प्रशस्ति

श्रीजिनागमनेविषे १ इव्यानुयोग २ चरणकरणानुयोग ३ गणितानुयोग ४ धर्मक-
योग एचारथनुयोगकल्याते तेमां ठडव्य अने नवतत्व तेनागुणपर्याय स्वभावपरि-
ननेजाणवुं तेइव्यानुयोग एवं पंचास्तिकायनुं स्वरूपकथनरूपठे तेपंचास्तिकायम-
एकआत्मानामेअस्तिकायइव्यठे तेआत्माअनंताठे तेनामूलवेजेद ठे तेमां एकसि-
त्पन्न सर्वकर्माविरणोपरहित संपूर्णकेवलज्ञान केवलदर्शनादिगुणप्रगटरूप अखंरु
इल अद्यावाधानंदमयी लोकनेअंतैविराजमान स्वरूपजोगी तेसिद्धजीवकहियें ते
इतासर्वआत्मानो मूलधर्मठे तेसिद्धतानीईहाकरवाने सिद्धजगवंतनो यथार्थसिद्ध
ते उलखीने निष्पन्नसिद्धनोबहुमानकरवो अनेपोते पोतानीजूले अशुद्धचेतनपणे
एणमतां वांध्या जे ज्ञानावरणादिकर्म तेटाळीने पोतानी संपूर्णसिद्धतानी रुचि कर-
एहीजहितशिखाठे.

बलीवीजोजेद संसारीजीवोनोठे तेजेणे आत्मप्रदेशं स्वकर्त्तापणे कर्मपुजलनेग्रह्या
कर्मपुजलनोलोळीजावठे तेमिथ्यात्व गुणगणाधीमांकीने अयोगीकेवली गुणग-
ना चरमसमयपर्यंत सर्वसंसारीजीवकहियें तेनावलीवेजेदठे एकअयोगी बीजास-
गी तेसयोगीनावेजेद एकसयोगीकेवली बीजासयोगीठडस्थ ठडस्थनावेजेद एक-
मोही बीजासमोही समोहीनावेजेद एकअनुदितमोही बीजाउदितमोही उदित-
हीनावेजेद एकसूक्ष्ममोही बीजावादरमोही वादरमोहीनावेजेद एकश्रेणीवंत बीजा
णीरहित श्रेणीरहितनावेजेद एक संयमीविरति बीजाअविरति अविरतीनावलीवे-
द एकसमकेति बीजामिथ्यात्वी मिथ्यात्विनावेजेद एकग्रंथिजेद बीजाग्रंथिअजेदि
थिअजेदिनावेजेद एकजव्य बीजाअजव्य तेमां अजव्यजीवोनुं तो दलजएवोहोय जे

श्रुतअज्ञ्यासपणकरे तथा इव्यथीपचमद्दानतश्चादरे पणश्चात्मधर्मनाययायं
ना पेहेलो गुणठाणो किनारे मूके नही माटे ए जीओ तेसिद्धपद पामवाने १५
तेअज्ञव्यचोथेश्चनतेते

धीजाज्ञव्य तेजेसिद्धपणानेयोग्यते जेनेकारणयोगमिले पळटणपामे १
अज्ञव्यथीश्चनतगुणाते तेमध्येकेऊकज्ञव्यसामग्रीयोगपामी प्रथिजेदकरीने समी
अनेकेटलाएकज्ञव्यतो सामग्रीनेअज्ञावें समकितपामेजनही ७५० १५०
मगीअज्ञावाउं ववहारराशिअप्पवेशाउं ॥ ज्ञवावितेश्चणता जेसिद्धसुहंनपावति १

पणतेज्ञव्यजीवोमा योग्यताधर्म ठतोते तेमाटे ज्ञव्यकहिये १
शुद्धयथार्थ आत्मपणेव्यापकरह्यो तेजमारोधर्म अनेजेथीते १ १५
साधनधर्मवेजेदेंते एकत्रायणापुठणादि वदननमनादि पक्खिहेणप्रमाज्जादि १
गप्रवृत्तिते सर्वइव्यथी साधनधर्मकहिये तेजावधर्म प्रगटकरवाने जेकरे तेने १५
ठे इव्यतेजेज्ञावनुकारण कारयासेदध इतिआगमवचनात् ॥

अनेजेउपयोगादि पोतानाक्षयोपशमजावें प्रगटाजे ज्ञानवीर्यादिगुण १
यीपणाथीटाक्तीने शुद्धगुणीजेश्रीश्चरिहत सिद्धादिक तेनाशुद्धगुणने अनुयायी १
अथवाआत्मस्वरूप अन्तंगुणपर्यायरूपतेने अनुयायीकरवा तेजावथीसाधनधर्म
वो एआत्मानीपज्ञाववानो उपायते

जिहालगेआत्मानुंशुद्धस्वरूप चिदानदघन तेसाध्यमानथी अनेपुजउपुपु १
शायें विप गरल अन्योन्य अनुष्ठान जेकरवु ते ससारहेतुठे माटे लाव्यता ५५
छादश्रद्धायें साधनकरवु एहिजमार्गठे अने एमार्गनीजे प्रतितरुचि ते १
तेसम्यक्तप्रथिजेदकखोपामियें तेप्रथिजेदतो त्रणकरणकरेतोजने तेत्रणकरण १
तेवारेंसम्यक्दर्शनपामे तेत्रणकरणमा पेहेलुयथाप्रवृत्तिकरण वीजुअपूर्वकरण १
वृत्तिकरण एकरणसर्व सङ्गीपवेंङ्गीकरे तेमा प्रयमयया प्रवृत्तिकरणतेज्ञव्य १
पणकरे कोईकजीवअनतिवारकरे तेयथाप्रवृत्तिकरणनु स्वरूपलसियेंठेये १

सर्गकर्मनी उत्कृष्टस्थितिना बाधनारजीवने सक्तेशघणोठेमाटे ५५० १
रेनही उक्तचविशेषावश्यके उक्तोसठिनलप्रइ जयणाएएसुपुव्वलझाए ॥
विन खप्रइजेणपुव्वपन्निवशो ॥ १ ॥ माटेकर्मनी उत्कृष्टस्थितिनो बाधनारजीव
रसामापकनोखाजनपामेअनेजेजीवसातकर्मनी जघन्यस्थिति वाघे तेजावतो १
परीतेठेमाटेजेगारेंएककोकाकोनीसागरोपम पळयोपमने असरयातमंजागेउणी
यापनोहोय तेयथाप्रवृत्तिकरणकरे जेजीवकर्मक्षपणारूपशक्तिपाम्योनहतो तेरा
म्योतेनेयथाप्रवृत्तिकरणकहियें उक्तचजाग्ये येनअनादिससिद्धप्रकारेण प्रवृत्कर्मा

क्रेयते अनेनेतिकरणं जीवपरिणामएवउच्यते अनादिकालात्कर्मक्षपणप्रवृत्तावध्य-
यायविशेषो यथाप्रवृत्तिकरणमित्यर्थः

क्षयोपशमीचेतनावीर्यं जेसंसारनी असारताजाणे संसार दुःखरूपकरीजाणे तेथी
एवहृशरीरधीखरे उद्वेगेंउदासीनता परिणामेकरीसातकर्मनीस्थिति अनेककोणाको-
नाथोकना असंख्याताजे सत्तामांहुता तेखपावे ने कांश्कउणी एककोडाकोडीराखे
याप्रवृत्तिकरण आत्माअनंतितवारकरे पणग्रंथिजेदकरीशकेनही एकरण तेगिरिन-
नेविचें आव्युं पापाणते वंचनाघोलनारूप चालवेकरीने जेमसदेजे सुंहालो थाय
ने कोश्कआकारपकडे तेमजन्ममरणादिदुःखनेउद्वेगें अनाज्ञोगथीज जववैरागें
व यथाप्रवृत्तिकरणकरे एहिजजीवकोश्करीतें वैराग्येविचारेजे जवज्रमणते दुःखते
योगवियोगादि असारते पणकांश्क ज्ञानानंदादितेसारते एहवीगवेपणाकरनारो
व तेयथाप्रवृत्तिकरणकरीने अपूर्वकरणकरे इहांकोशुपुठे जेजव्यनेतो पलटण यो-
ताठे पण अजव्यजीवकेमकरे तेनुंउत्तर जेतीर्थकरजक्तिमांजे देवतानीमहिमा त
लोकसन्मानादिकदेखीने पुण्यनीवांठाये देवत्वराज्यादिकलाजइष्टायें इग्यार अंग
वाहावपंचमहाव्रतादिपामे पणतेनेसम्यक्नहोय जेपुजलाजिलापीठे तेनेगुणस्पर्श-
याय उक्तंचमहाज्ञाप्ये ॥ अहंदादिविज्ञूतिमतिशयवतीहृष्टाधर्मादेवंविधसत्कारोदेव-
राज्यादयःप्राप्यंते इत्येवंसमुत्पन्नबुद्धेरजव्यस्यापिदेवनरेंद्रादिपदेह्या निर्वाणश्रद्धा-
इत कष्टानुष्ठानं किंचिदंगीकुर्वतोज्ञानरूपस्यश्रुतसामायकमात्रलाजिपि सम्यक्त्वादि-
जःश्रुतस्यनजवत्येवेति ॥ एरीतेंधारवुं.

तथाअपूर्वकरण अनेअनिवृत्तिकरणानो अधिकार जेमआगमसारमां लख्योठे तेज
जाणे इहांपणजाणवो इमत्रणकरणकरीने उपशम अथवा क्षयोपशम अथवाक्षायक
न्यक्तजेपाम्यो अने आत्मप्रदेशं वर्त्तमाने सम्यक्दर्शनगुणानो रोधक एहवोमिथ्या-
मोह प्रकृतिनाविपाकोदयने टलवेकरीने जेसम्यक्दर्शनगुणनी प्रवृत्तियाय तेथीय-
र्थपणे निर्रारसहितजाणपणोप्रवर्त्ततेजीवनेइव्यानुयोगें तत्वज्ञानप्रगटे तेथीजेआ-
गुणप्रगटे तेआत्मगुणरक्षणायेंजप्रवर्त्ते एहवीस्वरूपानुयायी आत्मगुणनीप्रवृत्ति तेह-
वर्मकरीसहदे तेमाटेस्याद्वादपरिणामी पंचास्तिकायठे तेस्याद्वादरूपज्ञान तेनयज्ञा-
याय माटेनयसहितज्ञानकरवुं तेनयज्ञानअतीडुर्लजठे अनेनयनीअनंतताठे उक्तंच
वइश्यावयणपहा तावइश्याचेवहुंतिनयवाया ॥ तेजे पूर्वापरसापेक्षनही ते कुनयकहियें
ने सर्वसापेक्षपणेवर्त्ते तेसुनयकहियें तेमूखसात नयठेतेनुंस्वरूपश्रवणमात्रलखियेंठेयें.
नयतेज्ञानगुणनुं प्रवर्त्तनठे जेकारणेएकइव्यमध्येअनंताधर्मठे तेएकसमयें श्रुतोपयो-
मां आवेनही स्यामाटेजेश्रुतज्ञाननोउपयोग असंख्यातसमयेंथाय अनेवस्तुमध्येतोअ-

नन्ताधर्म एकसमये परिणमतापामियं तेनारंश्रुतज्ञान सत्ययायनही तेमाटेनयं
 तथायद्यपिकेवलीनोउपयोग एकसमयीते तेमाटेजाणवामा नयनुकार्यकेवलीन
 पणवचनेकहेतां केवलीनेपणनयंकरीकहेतुपडेकारण केवचन तोक्रमेजोझायते
 र्मश्चनताएकसमयकालेंते तेमाटेनयंकरीकहे वलीजिनमय जामात्रमपय
 जीवादिद्रव्यमाजेगुणते तेश्चनतस्त्रजायीते गुणनीउति तेनुपरिणमन
 तेमाजेसमयेकारणता तेसमयेजकार्यता इत्यादि अनेकपरिणतिसहितते
 रीतें सर्वनु जिज्ञाचिन्नपणे ज्ञानथाय तेनययीथाय माटेसमकितरुचिजीवने
 तज्ञानकरनु जे एटलाधर्म सर्वद्रव्यमध्ये रह्याते माटे प्रथमतो गुण
 गुण पर्याय उल्लखावेते एपीठिकाकही ह्वेमूलसूत्रनाश्रयनु व्याख्यानकरेते

श्रीवर्धमानमानस्य स्वपरानुग्रहायच ॥ कि

यतेतत्वबोधार्थं पदार्थानुगमोमया ॥ २ ॥

अर्थ ॥ श्रीके०गुणनीशोजा अतिशयगोजायंनिराजमान एहनाश्रीवर्धमान
 हृत शासननानायक तेप्रतेश्रत्यतपणे नमीने नमस्कारकरीने पोतानोमानमूळी
 योगसमावी गुणीनेअनुजायीचेतनानुकरनु तेनेनमबुकहिये तेपण
 परजेशिष्यअथवाश्रोतादिकने अनुग्रहके०उपकारने सारु तत्वके०
 बोधके०जाणवानेअर्थे पदार्थके०धर्मास्तिकायादिक ठमूलद्रव्य तेनो अनुगमके०
 परुषवो ते क्रियतेके०करियेंतेंयें

जगतमामतातरीठं द्रव्यनेअनेकपणेकहेते तिहानेयायिक सोलपदार्थकहेते
 पिक सातपदार्थकहेते वेदातिसारय एकपदार्थकहेते मीमासक पाचपदार्थकहे
 णतेसर्वमिथ्याते तेणेपदार्थनु स्वरूपजाएयुनयी अनेश्रीअरिहृत सर्वज्ञप्रत्यक्ष
 एकजीवअनेपाचअजीव एरीतेंपदार्थकहेते इहाकोइपुते जेनय
 तेकेम तेनेउत्तर जे एकजीव वीजोअजीव एवेपदार्थतोमूलते अनेशेप साततत्व
 वअजीवनो साधकबाधक शुद्धअशुद्ध परिणतिनीअवस्था जिन्नउल्लखाववानेकरु

श्लोक ॥ द्रव्याणांचगुणानाचपर्यायाणाचलक्षणं ॥

निक्षेपनयसयुक्ततत्वजेदैरलकृतम् ॥ तत्रतत्वजेदप

र्यायैव्यारख्यातस्यजीवादेर्वस्तुनोजाव स्वरूपतत्व

अर्थ ॥ द्रव्यना गुणना तथा पर्यायना लक्षण जेउल्लखाण तेनिक्षेपेंकरी
 करीयुक्ततत्वनाजेदेंसहितकहुतु तत्रके०तिहाजिनागमनेविषे तत्वजेवस्तुस्वरूप
 नाजूदाजूदानेदपर्याय तेमारहाजेधर्म एटलाप्रकारें व्याख्याके०अर्थनुकहेतु

गार्थ व्याख्यानधाय तिहांतत्वनुंलक्षणकहेठे व्याख्यानकरवायोग्य जे जीवादि-
 कु तेनोमूलधर्म तेवस्तुनुंस्वरूपतत्वकहियें जेमकंचननुंस्वरूप पीत गुरुस्निग्धतादि-
 गाएनुंकार्यआचरणादिक अने एहनुंफलते एहथीअनेकजोग्यवस्तुआवे एमजीवनुं-
 रूप ज्ञानदर्शनचारित्रादिअनंतगुण तथाजीवनुंकार्यसर्वजावनुंजाणवुं प्रमुखपरीतिं
 नेदपणेरह्याजेधर्म तेसर्ववस्तुनुंतत्वकहियें.

येनसर्वत्राविरोधेनयथार्थतयाव्याप्यव्यापकभावेनलक्ष्यतेव
 स्तुस्वरूपंतल्लक्षणं तत्रद्रव्यभेदायथाजीवाअनंताःकार्यभेदे
 नत्रावभेदाभवन्ति क्षेत्रकालत्रावभेदानामेकसमुदायित्वंद्रव्यत्वं

अर्थ ॥ ह्वेवक्षणेकहेठे जेगुणेकरीसर्वद्रव्य स्वजातिमां अविरोधिपणे यथार्थपणे
 अतिव्याप्ति श्रव्याप्ति असंज्ञवादिदोपरहित वस्तुजेव्याप्य तेहनेविषे व्यापकपणे
 खेयें जाणियें तेनेवस्तुनुंलक्षणकहियें तैलक्षणवेप्रकारनुंठे एकखिंगवाह्य आकाररूप
 ने वीजुं वस्तुमांरहोजे स्वरूपते एवेभेदठे तेमांखिंगथीतो गायनुंलक्षण जेशालस-
 तपणो तेवाह्यआकाररूपलक्षणठे एवाह्यलक्षणजेउलखाणकरे तेवालचाळठे अने
 स्तुनेधमेंउलखाय तेस्वरूपलक्षणकहियें जेमचेतनालक्षणतेजीव तथाचेतनारहित
 प्रजीव इत्यादिकलक्षणें लक्षणस्वरूपजाणवो एमअनेकरीतेंजाणीखेवो भेदाश्च ह्वे
 इनुंस्वरूपकहेठे वकव्यवस्त्वंगाः के० जेवस्तुकथनकरताहोय तेहना चारभेदठे तत्र
 यभेदाके० तिहांद्रव्यनाभेदमूललक्षणे सरिखापणपिंरुपणेजूदाठे ते द्रव्यथीभेदक-
 यें यथाके० जेम सर्वजीवजीवत्वसामान्ये सरिखाठे पणजीवजीवप्रते पोतानागुणप-
 यनो पिंरुपणोजूदाठे कोइनुंकोइमांजिखिजातो नथी तेमाटे जीवअनंताद्रव्यचिन्नपणे
 वजअजीवअनंताद्रव्य चिन्नपणे एमपुजलपरमाणुपण जरुतारूपपणैसरिखा पणसर्व
 माणुआजूदाद्रव्यठे जेकालेंपुठियें तेकालें एटलानेएटलाठे कोइकालेंघटेनही ते-
 नवोवघेनही ए सर्वद्रव्यथी भेदजाणवो.

ह्वे क्षेत्रांगाः क्षेत्रथीभेदठे जेविस्तरेतोजूदोक्षेत्रअवगाहीनेरहे जेमजीवादि द्रव्य-
 प्रदेश अवगाहनाधमेंजूदाठे पणद्रव्यथीजूदापडेनही संलग्नपणेरहे गुणपर्यायसर्वप्र-
 क्षे अनंताठे तेगुणपर्याय एकप्रदेशमूकीवीजाप्रदेशमांजायनही पर्यायविजागएकनो
 नेप्रदेशनो अवगाहसरिखाठे पणतेपर्यायअनंताचिन्नठे अनेजेअनंतापर्यायमलीने ए-
 कार्यकरेतेकार्यनेगुणकहेठे श्रीवीनरागसर्वज्ञएमकहेठे एक्षेत्रथीभेदठे.

एकवस्तुमां उत्पादव्ययरूप पर्यायपलटवानुंमान तेसमयकहियें जेटलोळत्पादव्य-
 तथाअगुरुधुनीहानिवृद्धिने परिणमतानुंमान तेसमयकहियें अनेतेथीवीजीपरिण-

मनश्च तेवीजोसमय एमजेअनंतिअतीतप्रवृत्तियश्च तेवर्त्तमानप्रवृत्तिनीपरपराह
 णवी अनेआगामिकथासेते कार्यरूपेयोग्यतारूपजाणवी अतीतकाखनो ॥
 काखनो कोइडिगखोनथीअनेपिरुरूप पचास्तिकायनुं वर्तते ॥ यमने ॥ १७४
 हियें तेनेसमयजेदते व्रीजोकाखरूपजेदकहियें ते जेपर्यायिजिन्नजिन्नकार्यकरे ते
 जिन्नपणोठे तेमाटेचोथोजावथीजेदकहियें ह्वेइव्यनुलक्षणकहेते तेद्वैतकाख
 नाजेजेद तेसर्वनुएकठामिखिनेपिरुपणे एकाधारपणे समुदायीपणेरहेतु ॥

तत्रैकस्मिन्ब्रह्म्येप्रतिप्रदेशे स्वस्वएककार्यकरणसामर्थ्यरू
 पाअनताअविजागरूपपर्यायास्तेपासमुदायोगुणः ॥ जिन्न
 कार्यकरणेसामर्थ्यरूपाजिन्नगुणस्यपर्याया. एवंगुणाअप्य
 नता प्रतिगुणंप्रतिदेशपर्यायाअविजागरूपा अनतास्तु
 ल्या प्रायीइतितेचास्तिरूपा. प्रतिवस्तुनिअनतास्ततोतन
 गुणा. सामर्थ्यपर्याया.

अर्थ ॥ ह्वेगुणनुलक्षणकहेते तिहां गुणानामासउद्व इतिवचनात् .
 स्वस्वके० पोतापोतानो एकजाणवाप्रमुख कार्यकरवानु जेनेसामर्थ्यठे एवा
 जेनो अविजागके० वीजोठेदनथाय एवाविजागनो जेसमुदाय तेनेगुणकहियें
 दोरनो सो तातणानोकस्यो तेसोतातणा तोअविजागपणे ठतापर्यायठे तेदोराणा
 ककार्याय अनेकवस्तुवधाय अने अनेकनेथाधारयाय अनेकवेदणयाय तेने
 पर्यायकहियें ठतिरूपजेपर्याय तेतोवस्तुरूपठे अने सामर्थ्यपर्यायतो
 रूपठे तेठतिपर्यायनो समुदाय तेनेगुणकहियें ठतिपर्यायनाअविजाग तेयो
 मयस्यानमा बद्धोजठे अने जिन्नके० जुदोकार्य करवानु जेमासामर्थ्यद्वीय
 जागरूप आत्माप्रदेश वर्तता पर्याय तेजिन्नके० जुदागुणना पर्यायजाणवा जे
 विजाग परिणामाखनरूपकार्य सामर्थ्यरूप तेनोसमुदाय तेवीर्यगुण एमज
 पसामर्थ्यठे जेमा एहमाजे अविजागपर्यायठे तेनो समुदायतेज्ञानगुण तेवागुण
 व्यनेप्रियेअनताठेतेएकगुणना प्रदेशं प्रदेशे पर्यायअविजागरूप अनताठे
 शे सरिखाठे तयापचास्तिनायमध्ये एकअगुरुखनु पर्यायनोजेद तरतमठे
 मागुमध्ये काखजेठे अथमाइव्यजेठे वर्णादिकनापर्यायनो तरतमयोग ते
 योठे तेपर्यायअस्तिरूपठे सदाठताठे कोइपर्यायइव्यातरमा जातोनी प्रदेश
 पच जातो नथी तेठतिपर्यायथी सामर्थ्यपर्याय अनतगुणाजाणवा तेकार्यरूपठे

ज्ञाप्ये यावन्तोद्देश्यास्तावन्तएव ज्ञानपर्यायाः तेचअस्तिरूपाः प्रतिवस्तुनिश्चनन्तात-
नन्तगुणाः सामर्थ्यपर्यायाः

तत्रद्रव्यलक्षणं उत्पादव्ययध्रुवयुक्तं सत्त्वलक्षणंद्रव्यं ए
तत्द्रव्यास्तिक पर्यायास्तिक उन्नयनयापेक्षयालक्षणं ॥
गुणपर्यायवत्द्रव्यं एतत्पर्यायनयापेक्षया अर्थक्रियाका
रिद्रव्यं एतत्त्वलक्षणंस्वस्वशक्तिधर्मापेक्षया धर्मास्तिका
य अधर्मास्तिकाय आकाशास्तिकाय पुञ्जलास्तिकाय
जीवास्तिकाय कालश्चेति

अर्थ ॥ ह्रवेवलीद्रव्यनुंमुख्यलक्षणकहेठे उत्पादके० नवापर्यायनुंउपजतुं व्ययके०
पर्यायनुंविणसतुं अनेध्रुवके० नित्यपणो एतीनपरिणमनपणें सर्वदाजेपरिणमे तेनेद्रव्य
हेयें एटलेतेहेइजगुणकारणकार्य वेधमंसमकालेंपरिणमेठे कारण विना कार्यथायज
। अनेकार्यकरेनही तेकारणपणसमजतुंनही जेउपादानकारण तेहेइजकार्यथायठे ते
रणतानोव्यय अनेकार्यतानुंउपजतुं समकालें थायठे वली कारणपणो समयेंनवो-
ठे अनेकार्यपणोपण समयेंसमयेंनवोनवोठे ते माटेकारणपणानोपणउत्पादव्ययठे
नेकार्यपणानोपण उत्पादव्ययठे अनेगुणपिरूपणें द्रव्याधारपणोध्रुवठे एवीपरिणतियें
णमे ते सत्के० ठतिवंतद्रव्यजाणवो एटले एलक्षणते द्रव्यास्तिकनय तथापर्या-
स्तिकनय एवेजेलाडनेकखोठे जे ध्रुवपणो ते द्रव्यास्तिकधर्मग्रहोठे अनेउत्पादव्य-
तेपर्यायास्तिकधर्मग्रहोठे तेमाटेएलक्षणसंपूर्णठे एतत्वार्थकारकनुंवाक्यठे.

तथावलीवीजुंलक्षण तत्वार्थमांजकलुंठे एकद्रव्यमां वज्जामांस्वकार्यगुणैवर्त्तमानतेगुण
ने पर्यायते गुणनुंकारणज्ञूत द्रव्यनुंजिन्नजिन्न कार्यपणे परिणमे द्रव्यगुण एवेहुने
। अर्थीपणेपरिणमन तेवेठेजेमां तेद्रव्यकहियें एटलेगुण तथापर्यायवंत तेद्रव्यक-
यें तेद्रव्यएकनावेखंनथायजनही एमूलद्रव्यनुंलक्षणठे अनेजेघणापरमाणुना खंधने
व्यमान्योठे तेउपचारेंजाणवो जेनीपरिणतित्रणकालमध्येतेरूपनेत्यजेनही तेद्रव्यपो-
नीमूल जातत्यजेनही जेनेअयुरुलधुनुं पडूगुण हानिवृद्धिरूपलक्षण चक्र एकठोफिरे
एक द्रव्य अनेजेने जूदोफिरे ते जिन्नद्रव्यकहियें एटले धर्म अधर्मआकाश ए एक एक
ज्यठे अनेजीव असंख्यातप्रदेशरूप एकअखंनद्रव्यठे एवा जीवसर्वलोकमध्येअनंता
तेजीवसिद्धमांघठे अनेसंसारीपणामांठठाथायठे पण सर्वसंख्यामां घटता वधता
थी तथापुञ्जलपरमाणु एकआकाशप्रदेशप्रमाण एकद्रव्यठे तेवापरमाणु सर्वजीवथी
या सर्वजीवनाप्रदेशथी पण अनंतगुणाद्रव्यठे स्कंधपणे अथवा तुटा परमाणुपणे

वधे तथा घटीजाय पण परमाणुपुञ्जलपणे जेमंग्याते तेमांअप्रताघटता नरी
यनयथी लक्षण कथ्यु

हृवेव्यवहारनयथीलक्षणकहेते अर्थजे डव्यतेनीजे क्रियाकेव अचिंतनेकीं
कहिये तेमांजीवनीशुद्धक्रिया ते । यनाअह जेमसकलअपेनाप्रता
नविजागनीप्रवृत्ति एमसर्गगुणनुजेकार्य जेमज्ञानगुणनुकार्यविशेषधर्मनुजापवु
शनगुणनुकार्य सकलसामान्यस्वज्ञाननोप्रोध अने चारित्रगुणनुकार्य
त्यादि अनेधर्मांस्तिकायनुकार्य गतिगुणेपरिणम्याजे जीवतयापुञ्जल तेने
हकारीथाय एमसर्गडव्यनीसमजणजोइखेवी एलक्षण सर्गडव्यनाजेगुण ते
कार्यानुयायीप्रवृत्तितेने अर्थक्रियाकहेवी हृवेतेवडव्यते १ धर्मांस्तिकाय २ अधर्मां-
३ आकाशास्तिकाय ४ पुञ्जलास्तिकाय ५ जीवास्तिकाय ६ काल
वधारेपदार्थ कोइनथी जे नैयायिकादिक सोलपदार्थकहेते तेमृपाठे कारणके
ने जिन्नपदार्थकहेते तेतोज्ञानठे तेथ्यात्माना प्रमेयनोगुणठे तेगुणीजेथ्यात्मा
ठे तेने जिन्नपदार्थ केमकहिये वीजाप्रयोजन सिद्धतादिक तेसर्वजीवडव्य
त्तिते ते माटे जिन्नपदार्थकहेवायनही.

तथावैशेषिक १ डव्य २ गुण ३ कर्म ४ सामान्य ५ विशेष ६ समवाय ७
एसातपदार्थकहेते पणतेनेकहिये जेगुणतेतो डव्यमांजरह्याते तो
कहेवु तेकेमघटे अने कर्मतेडव्यनुकार्यठे तथा सामान्य अने
परिणमनठे बली समवायते कारणतारूपडव्यनु प्रवर्तनठे अने अज्ञावतो
कहेवाय ते अठताने पदार्थकहेवुघटतुनथी तेमाटेवैशेषिकमतपणमृपाठे
कहेते १ पृथ्वी २ आप ३ तेज ४ वायु ५ आकाश ६ काल ७ दिशि ८ आत्मा
एनपदार्थकहेते तेनेउत्तर जे पृथ्वी आप तेज वायुएतोआत्मा
जेदें नामपड्याठे अनेदिशितोआकाशमाज मिलागीठे तथा मन ते
पणाना उपयोगप्रवर्तनानो द्वारठे तेनेजिन्नडव्यकेमकहिये

बलीवेदातिसारय तेएकआत्माअद्वैतपणे एकजडव्यमानेठे तेनीपणजूलठे
जेशरीरठे तेतोरूपीठे अने पुञ्जलडव्यनाखधठे तेकेमएकथाय तथा आत्मा अने
रीरनो आधार ते आकाशठे तेसर्वप्रसिद्धठे तेजुदोमान्याविना केमवाले
द्वैतपणो रह्यो नही

अनेचौरुदर्शन तेसमयसमय नवानवापणे १ आकाश २ काल ३ जीव ४ पुञ्ज
चारडव्यमानेठे तेनेपुढीं जेजीनपुञ्जलएकजकेत्रे केमरेहेतानथी
नेठे माटेतेना अपेक्षाकारणरूप १ धर्मांस्तिकाय २ अधर्मांस्तिकायएवेडव्यपण

पेड्ये तथाकेटलाक नंगारस्थितिनोकर्ता गृकपरमेश्वरनेमानेठे तेपण नृपाठे जे
 लरागद्वेपरहिन गत्रो परमेश्वर तेपगनामुग्वहु.खनो कर्ताकेमथाय वली कोइक
 वलगाकेठे तेइगताते अथुरानेठे पूगानेकेमहोय तथा केटलाक परमेश्वरनी लीला कहे
 लीलातो अजाण अथुरो तथा जेनेपोतानो आनंठ पोतापासेनहोय तेकरे पणजे संपूर्ण
 अनंदधन तेने लीला होयजनही धर्माधर्मोविनानांगंविनागेनमुग्वंकुतः ॥ मुखंविना-
 र्त्तत्वंतंशस्तरः परेकथं १ अनेमीमांसादिक पांचभूतकहेठे तेमांपण चारभूततो
 पुजलना संबंधेउपनाठेअनेआकाशतंलोकालोकचित्तद्रव्यते.

तत्रपंचानांप्रदेशपिभूत्वात् अस्तिकायत्वं कालस्यप्रदेशात्

चात् अरितिकायतानास्ति तत्रकालउपचारतवड्व्यनवस्तुवृत्त्या ॥

परीतेअसत्यपरुपणांनिराकरणकरी आगमनीसांखे कार्यादिकनेअनुमाने ड्रव्यठ
 ते माटेतेहिजमानवा तेमां पांचड्रव्य सप्रदेशीठे तेप्रदेशनापिरुपणामाटे अस्तिका-
 णो पांचड्रव्यनेठे अने ठठोकालड्रव्य तेनेप्रदेशनथी तेमाटे अस्तिकायतानथी ति
 णालते मुख्यवृत्तियेंड्रव्यनथी उपचारथी ड्रव्यकहेवायठे जेमवस्तुगते धर्मास्तिकाया-
 ण ड्रव्यठे तेमकालड्रव्यनथी जोगकालने पिरुपड्रव्यमानियेंतो एनो मानकिहांठे
 मनुष्यक्षेत्रमांकालड्रव्यमानियेंतो वाहिरनाक्षेत्रमां नवपूर्णादिक तथाउत्पादव्यय
 गकरेठे अनेजोचौंदराजलोकमां व्यापीमानियेंतो असंख्यातप्रदेश मानवा जोइयें
 प्रदेशमानवेकरी अस्तिकायथाय अनेजोरेणुक असंख्यातामानियें तोलोकप्रदेश
 ण रेणुकथाय तेवारें असंख्याताकालड्रव्यथाय तेतोअनंतड्रव्यमान्योठे माटेएका-
 पंचास्तिकायना वर्त्तनारूपपर्यायने आरोपेंड्रव्यमानियें केमके अस्तिकायतानथी
 वेसर्वमांवर्त्तनाकरे एपद्दासत्यठे जे आगमनेविपे ठाणांगसूत्रनाथालावामांठे किजइंते
 दासमयेतिबुद्धि गोयमा जीवाचेव अजीवाचेव एटलेकाल ते जीवतथाअजीवनो
 मानपर्यायठे तेनाउत्पादव्ययरूप वर्त्तनानेकालकह्योठे ते कालने अजीवड्रव्यमांगणो
 आशयएठे जेजीववर्त्तनाथीअजीववर्त्तनाअनंतगुणीठे तेवहुलतामाटे कालने अजी-
 विष्योठे केमके कालनीवर्त्तना अजीवऊपर अन्तिते अने जीवऊपरतेशीथोनीठे माटे.
 तथा विशेषावश्यकजाप्यमध्ये नपश्यतिक्षेत्रकालावसोतयोरमूर्त्तत्वात् अवधेश्चमूर्त्ति
 यत्वात् वर्त्तनारूपंतुकालंपश्यति ड्रव्यपर्यायत्वात्तस्येति तथा वाचीसहजारीमध्ये
 कालस्यवर्त्तनाविरूपत्वात् पर्यायत्वात् ड्रव्योपक्रमःउपचारात् तथाजगवत्यांगे १३
 माशतकमध्ये इहांपुजलवर्त्तनानीअपेदायें कालनेरूपीगवेष्योठे.

तत्रगतिपरिणतानां जीवपुजलानां गत्युपपट्टंजहेतुधर्मा

स्तिकायः सचासंख्येयप्रदेशलोकप्रदेशपरिमाणः

अर्थ ॥ हृवेपचास्तिकायनु जिनजिनलक्षणकहेते जेग । तयापुन्रल तेनेगतिनाउठजानोहेतु तेधर्मास्तिकायद्रव्यकहिये तेधर्मास्तिकाय
रयाता प्रदेशपरिमाणे लोकमांव्यापिते लोकमानते लोकनाएकएकप्रदेशधर्मा
यनोएकएकप्रदेश तेअनतसंबधीपणेते एधर्मादित्रणद्रव्य अचल अवस्थितअनियत

स्थितिपरिणतानां जीवपुन्रलानां स्थित्युपपट्टनहेतु

अधर्मास्तिकाय सचासख्येयप्रदेशलोकपरिमाण

अर्थ ॥ स्थितिपणेपरिणम्या जेजीव तथापुन्रल तेने स्थितिना उठजानोहेतु
धर्मास्तिकाय द्रव्यकहिये तेपणलोकपरिमाणअसरयप्रदेशीते

सर्वद्रव्याणां आधारभूतः अवगाहकस्वजावाना जीवपुन्र
लाना अवगाहोपपट्टनक आकाशास्तिकाय सचानतप्रदे
शः लोकलोकपरिमाणः यत्रजीवादयोवर्ततेसलोक असं
ख्यप्रदेशप्रमाण ततपरमलोक केवलाकाशप्रदेशव्यूह
रूप सचानंतप्रदेशप्रमाण

अर्थ ॥ सर्वद्रव्यने आधारभूत अवगाहस्वजावी जे जीवतथापुन्रलने
नोउठजानोहेतु तेआकाशास्तिकाय द्रव्यकहिये तेनाप्रदेश अनताठे लोक
लोकरूपठे तेमाजेहेत्रेजीव तथा पुन्रल तथा धर्मास्तिकायअधर्मास्तिकायठे ते
लोककहियेअने केवल एकलोकमात्र आकाशजिहाठे तेनेअलोककहिये
तेजीवादिकद्रव्यसहित अने जीवादिकद्रव्य जिहानथी तेने अलोककहिये ते
कना प्रदेशअनताठे अवगाहकधर्मे सर्वद्रव्य एमासमायठे

कारणमेवतदन्य सूक्ष्मोनित्यअचवतिपरमाणु ॥ एकरसव
र्णागधोद्विस्पर्श कार्यलिगीच ॥ पूरणगलनस्वजाव पुन्रला
स्तिकाय सचपरमाणुरूपः तेचलोके अनता एकरूपा
परमाणव अनता द्यणुकाअप्यनता त्र्यणुकाअप्यनता
एवसरयाताणुकास्कधाअप्यनता असख्याताणुकस्क
धाअप्यनता एकैकस्मिन्आकाशप्रदेशे एवसर्वलोकेपि
ज्ञेय एवचत्वारीस्तिकाया अचेतना

अर्थ ॥ हृद्येपुत्रस्तद्व्यनुं स्वरूपसन्निभैरेव जेपुत्रगणेऽप्रगत्यै वरगादिगुणैरेव नदी-
 य रञ्जिजाय वरगादिगुणप्रतिजाय एतेजेमांस्वजायते तेषुनलास्तिकायवृद्धियं तेमृ-
 त्त्वपरमाणुत्वं तेषुपरमाणुंस्तद्व्यापकहेते द्यागुकादिक जेटलास्त्रंयते तेनस्त्रुं अ-
 न्तैःऽमूलकारणपरमाणुत्वे एतत्तेनैस्त्रंयन्तु परमाणुकारणत्वे पाणपरमाणुनु कागण
 इनत्री कोऽनुनीपजाव्योययोनत्री अनेकोऽनेमिखंधपणययोनत्री मूद्यते एकत्रा-
 शप्रदेशनी अत्रगाहनातुल्य एकपरमाणुत्वे तांपातं एकत्राकाशप्रदेशमां अनंतपर-
 णुत्वायते पाणपरमाणुमध्ये वीजुंद्वयकोऽग्नमायनही माटे परमाणु इव मूद्यते
 वे नित्य ते जेटनुं परमाणुइव्यते तेगंधादिक अनेकपणेपरिगमे पाणपरमाणुइव्य
 इ विणुलीजायनही एतुं परमाणुइव्यते तेषुपरमाणुमां एकत्रम होय एकवर्णहोय
 गंधहोय अनेह्युत्तात्रिकणोटाहोऽनुदो एचारपरममादेवा गमे ते वेपरसहोय एतुं
 परमाणुइव्यते इदां कोऽपुतेजे तेषुपरमाणुदेवानोनत्री तांकेरीरीतेमनाय तेनेउत्तर
 एपटशरीरादिककार्पदेग्यायते प्रहवायते तेरूपीतेतो एहनामंधंयनुंकारण परमाणु
 एते माटे इड्रियज्ञानं प्रहवाताोनत्री परंतुरूपीते केमके अरूपीधीरूपीकार्ययायनही
 माटेज परमाणुरूपीते तेथीएस्त्रंधपणरूपीचयाते अनेत्राकाशप्रदेश अरूपीते तोतेनो
 नंतप्रदेशीस्त्रंधपणअरूपीते एमधारतु तेषुपरमाणुना द्यागुकादिकस्त्रंध अनंताते त-
 तुटापरमाणु तेषुअनंताते तेवलीखंधमां मिखेते तावीजाखंधमांहेथी तुटाथायते
 वखंधविखरीजाय ने परमाणुथाय तेनी वर्गेणा अष्टयावीसप्रकारनीते तेथष्टयावीस
 एकम्मपयनीथीजाणवा एमएकलापरमाणु तेषुअनंता तथावेमिदीनेखंधपास्यातेवा
 थपण अनंता एमजसंख्याताणुकनाखंध पणअनंता तेमजअसंख्यात परमाणुमिखिखं-
 थाय तेषुअनंता तथा अनंतपरमाणु मट्टाखंधथाय तेवा खंध पणअनंता ते
 तीनाखंधतेएकत्राकाश प्रदेश अत्रगाहे आकाशांशअत्रगाहे एमअसंख्याताप्रदेश
 अत्रगाहेते पाणएकवर्गेणांनी अत्रगाहना अंगुलनेअसंख्यातमे जागेअत्रगाहे वधतिअ-
 गाहेनही अनेअनतिवर्गेणामिखे अंगुल हाथ गाउ योजनादिकने माने अत्रगाहना
 य एम ए १ धर्मास्तिकाय २ अधर्मास्तिकाय ३ आकाशास्तिकाय ४ पुत्रुलास्तिकाय
 चारेइव्यअचेतनते अजीवते जाणपणारहितते.

चेतनालक्षणोजीवः चेतनाचज्ञानदर्शनोपयोगी अनंतप
 र्यायपरिणामिक कर्तृत्वश्रोक्त्वादिलक्षणोजीवास्तिकायः

अर्थ ॥ हृद्येजीवइव्यनुंस्वरूपकहेते चेतनाजे बोधशक्तिते लक्षण जेनुं तेजीवकहियें
 एतेतानीपरिणामन तथा परनीपरिणामन सर्वनेजाणे तेजीव तथासर्वइव्य तेअनंता

सामान्यस्वजाव अनेअनताविशेषस्वजाववतते तेमासर्वद्रव्यनाश्रयता
 अवोधक तेज्ञानगुणकहिये तथासामान्यविशेष स्वजावघतस्तुनेरिप जे
 जावनु अवोधक तेदर्शनगुणकहिये तेज्ञानदर्शनोपयोगी जे
 कर्ता जोक्तादिक अनतिशक्तिनुपात्र तेजीवजाणवो उक्तच नाणचदसणवेव,
 चतवोतहा ॥ वीरीयउवउंगोय, एवंजीवस्सलरक्षण ॥ १ ॥

चेतनालक्षण ज्ञानदर्शनचारित्रसुखवीर्यादिक अनतगुणनुपात्र
 याअनवच्छिन्नजे स्वावस्थाप्रगटी तेनोजोक्ता अनतास्वगुणनीजे स्वस्वकार्यशक्ति
 कर्ता जोक्ता परजावनोअकर्ताअजोक्ता स्वदेवव्यापी अनतियात्मसत्तानो
 व्यापक रमणकरनारो तेनेजीवजाणवो

पचास्तिकायानांपरत्वापरत्वेनवपुराणाटिलिंगव्यक्तवृत्तिव
 र्तनारूपपर्याय काल अस्यचाप्रदेशिकत्वेनअस्तिकायत्वा
 जाव पंचास्तिकायातर्जुतपर्यायरूपतेवास्य एतेपचास्तिका
 याः तत्रधर्माधर्मांलोकप्रमाणासंख्येयप्रदेशिकौ लोकप्रमा
 णप्रदेशएवएकजीव एतेजीवाअप्यनंता आकागेदि
 अनंतप्रदेशप्रमाण पुञ्जलपरमाणुः स्वयंपकोप्यनेकप्र
 देशवधहेतुर्जुताडव्ययुक्तत्वात् अस्तिकाय कालस्य
 उपचारेणभिन्नद्रव्यताउक्ता साचव्यवहारनयापेक्षयाआ
 दित्यमतिपरिच्छेदपरिमाण काल समयक्षेत्रेएवएपव्यव
 हारकाल समयावलिकादिरूपइति ॥

अर्थ ॥ हवेकालद्रव्यनुलक्षणकहेते जेपचास्तिकायनेपरत्वे अपरत्वे एव
 पुञ्जलधने नवपुराणपणे व्यक्तकेप्रगटते वृत्तिकेप्रवृत्तितेनेवर्तनाकहिये
 पर्यायतेनेकालकहिये एनेप्रदेशनधीतेमाटे अस्तिकायपणोनधी एकालते पचा
 रिपेअनर्जुतपर्यायपरिणमनते जातेधर्मास्तिकायादिकनोपर्यायते एम
 कसोते तिहाधर्मास्तिकाय एकद्रव्यते असरयातप्रदेशीते
 एमथधर्मास्तिकायपण एकद्रव्यते लोकप्रमाण असरयातप्रदेशीते अनेएकजीव
 पण लोकाप्रमाण असरयातप्रदेशीते पण स्वथवगाहना प्रमाणव्यापकते ते
 नताते अकृतसदातना अग्ररुद्रव्यते सत्चिदानदमयीते पणपरपरिणामीधनेपुनः
 पुनःनोगीयवे प्रतिसमये नशकर्मवायवे ससारीययाते तेहिज जेवारे

जोगीथाय तेवारेंसर्वकर्मरहितथयी परमज्ञानमयी परमदर्शनमयी परमानंदमयी सिद्ध श्रनाहारी श्रशरीरी श्रयोगी श्रवेशी श्रनाकारी एकांतिक श्राल्यंतिक निःप्रयासी ज्ञानाशी स्वरूपसुखनोजोगी शुद्ध सिद्धथाय तेमाटेअहोचेतन एपरजावअजोग्य सर्व ज्ञानाजीवनीएठ तेनोजोगववापणोतजी स्वजावजोगीपणानो रसीयोथयी स्वस्वरूप धार स्वरूपजासन स्वरूपरमणीथयी पोतानाश्रानंदनेप्रगटकरीनिं निर्मलथां.

तथाश्रकाशद्रव्य तेलोकालोकमिद्वि एकद्रव्यते अनंतप्रदेशीठे अनेपुजलद्रव्यते ाणुरूपठे केमकेपरमाणुअनंताठेमाटे अनंताद्रव्यते इहांकोइपूठेजे प्रदेशनासंबंध एपरमाणुद्रव्यने अस्तिकायकिमकह्योठे तेनेउत्तर जेपरमाणुतो एकप्रदेशीठेपण अ- परमाणुथीमिलवानाजेकारण तेआद्रव्यतेणेशुक्ते तेयोग्यतामाटे अस्तिकाय क- । तथाकालद्रव्यने उपचारें निन्नद्रव्यपणोकह्योठे तेव्यवहारनयनीअपेकार्यें जे ज्यक्षेत्रनेविषे सूर्यनीगतितेपरिज्ञानेएटलेसमयावद्विकादिरूप परिमाणे जेमान तेने श्राहारीकालकहियें इति एकालमुख्यवृत्तियें तोसमयक्षेत्रमध्येठे अने मनुष्य क्षेत्र- श्राहारे जेजीवोठे तेनाश्रायुष्यपणएजक्षेत्रप्रमाणे सर्वइदेवेंकह्याठे तथासूर्यनोचारते जीवपुजलनुंजप्रवर्तनठे कारणके सूर्यतेपणजीवतथापुजलठे एटले एकालद्रव्यते ापणे निन्नपिंरुपणे ठेखोनही उपचारेंजठेखो एममानवो.

इहांकोइकहेजे एकएकद्रव्यनेविषे अनेकअनेकपर्यायठे ते कोइपर्यायने द्रव्यपणो ह्यो अने एकवर्तनापर्यायनेविषे द्रव्यनोश्रारोप शामाटेकखो तेनेउत्तर एवर्तना णतितेसर्व पर्यायने सहकारीठे अनेसर्वद्रव्यनेठे तेथीमुख्यपर्यायठे माटे एने द्र- जोश्रारोपठे तेपणश्रनादिचालठे.

एतेपंचास्तिकायाः सामान्यविशेषधर्ममयाएवतत्रसामा-
न्यतःस्वजावलक्षणं द्रव्यव्याप्यगुणपर्यायव्यापकत्वेन
परिणामिलक्षणंस्वजावःतत्रएकंनित्यंनिरवयवं अक्रियं
सर्वगतंचसामान्यंनित्यानित्यनिरवयवसावयवः सक्रिय
ताहेतुःदेशगतःसर्वगतंचविशेषपदार्थगुणप्रवृत्तिकारणं
विशेषः नसामान्यविशेषरहितं नविशेषःसामान्यरहितः

अर्थ ॥ हवेएपंचास्तिकायते सामान्यविशेषधर्ममयीठे ते सामान्यनुंलक्षण विशेष-
व्यक्केकह्योठे निर्हांप्रथमयी स्वजावनुंलक्षणकहेठे जेद्रव्यनेविषेव्यापतोहोय तथा
पर्यायमांपण व्यापकपणेसदापरिणमतोथकोपामियें तेनेसामान्यस्वजावकहियें ते
सामान्यस्वजावजेहोय तेएकहोय तथानित्यअविनाशीहोय तथानिरवयव केजेहने

अभिज्ञागरूप अवयवनहोय अने सर्वगतके० सर्वमांच्यापकपणेहोय ते
 वकहियें जीजादिद्रव्यनेविषे एकपणोतेपिकपणोते तेसर्वद्रव्यनेविषेते सर्व ॥
 तानेरूपेअनेकठे पणतेसमुदायपिंडपणमूकीने जूदाथायजनही ते माटेपरीते
 मनहोय तेसामान्यस्वजावकहियें तेसामान्यनावेजेदठे
 पेठे तेमहासामान्यकहियें एनीश्रुतज्ञानेकरी प्रतीतयाय पणप्रत्यक्षते
 केवलदर्शनेजजाणाय परोक्षेनग्रहवाय तथा बृह्म अंश निच जयु प्रमुख व्यति
 पणवृक्षत्वपणो सर्वमाठे एअवातरसामान्य तेचहुदर्शने तथा च ॥ १ ॥
 अस्तित्व वस्तुत्वादिसामान्य ते अविधिदर्शन तथाकेवलदर्शने ग्रहवाय
 मते ज्ञानगुणेजग्रहवाय हवे ॥ ३ ॥ १ ॥ २ ॥ येठेये कोरुधमनित्य कोरु
 कोडकरीतेअयववसहित कोडकरीते अवयवरहित अविज्ञागपर्यायि सावयव
 यांयं निरवयव पणसक्रियताहेतु देशगतजेगुणते गुणातरमाव्यापतानथी तेना
 जेगुणहोय तेआग्याद्रव्यमा व्यापकजहोय तेनेसर्वगतकहिये तोएवाजेधर्म तेना
 जाणना पदार्थनागुणनीप्रवृत्ति तेनाजेकारणतेविशेषस्वजाव जेकार्यकरतेगुणनेत
 पधर्मजगपणो जेसामान्यते विशेषरहितनथी अनेजेविशेषते सामान्यरहित

तेमूलमामान्यस्वजावा पद तेचामी १ अस्तित्वं २ वस्तुत्व
 ३ ड्रव्यत्व ४ प्रमेयत्व ५ सत्त्व ६ अगुरुत्वघुत्व तत्र
 १ नित्यत्वादीना उत्तरसामान्याना परिणामिकत्वादीना
 विशेषम्यजावानामाधारभूतधर्मत्व अस्तित्व २ गुणपर्या
 याप्रारत्त्वप्रस्तुत्व ३ अर्थक्रियाकारित्वड्रव्यत्व अथवाउत्पा
 दव्यययोर्म येउत्पादपर्यायाणाजनकत्वप्रसवस्वाविर्जापलक्ष
 णव्यरीनृनपर्यायाणातिरोजाव्यजावरूपाया शक्तेराधारत्व
 ड्रव्यत्व ४ म्वपग्व्यप्रमाधिज्ञानंप्रमाणं प्रमीयतेअनेनेतिप्र
 माणं तेनप्रमाणेनप्रमातुंयोग्यप्रमेय ज्ञानेनज्ञाय तेतद्योग्य
 तान्यंप्रमेयत्व ५ उत्पादव्ययप्रवयुक्तसत्व ६ पइगुणदानिष्ट
 द्विन्वजावा अगुम्वप्रपर्यायास्तदाधारत्वअगुम्वघुत्वंगते
 पटन्वजावा सर्वड्रव्येषुपरिणामति तेनसामान्यस्वजावा

अर्थ ॥ तेमूलमामान्यना वनेदठे तेमर्वद्रव्यमाव्यापकपणेठे १ अस्तित्व
 २ ३ ड्रव्यत्व ४ प्रमेयत्व ५ सत्त्व ६ अगुरुत्वघुत्व एतमूलस्वजावते ते सर्व

ामिकपणेपरिणमेते एधर्मनेकोइनुसहायनधी तत्रके० तिहां १ सर्वद्रव्यनेविषे
सामान्यस्वप्नाव नित्यत्व अनित्यत्वादिक तथाविशेषस्वप्नाव तेपरिणामिकत्वादिक
आधारभूतधर्म तेधर्मनेतीर्थकरदेवसामान्यस्वप्नाव अस्तित्वरूपकहेते तथा २ गु-
यनो आधारवंतपदार्थ तेनेवस्तुत्वकहियें अने ३ अर्थजेद्रव्य तेनीजेक्रिया जेम
स्तकायनी चक्षुणसहायक्रिया अधर्मास्तिकायनी धिरसहायक्रिया आकाशद्रव्य-
वगाहरूपक्रिया जीवनी उपयोगलक्षणक्रिया तथा पुजलनी मिलवाविखरवारूप
नो करवापणो एटलेजे पर्यायनीप्रवृत्ति तेअर्थक्रिया अनेतेअर्थक्रियानो आधारी
नेश्रीसर्वज्ञदेवें द्रव्यत्वपणोकह्योते.

श्रीद्रव्यत्वपणानुलक्षणान्तरकहेते उत्पादपर्यायनीजें प्रसवशक्ति एटले आविर्जाव-
जेशक्ति तेनाव्ययीभूतपर्यायनो तिरोजावथयो अथवा अजावथवारूप शक्तिनो
भारभूतधर्म तेनेद्रव्यत्वकहियें.

स्वके० पोतेआत्मा अनेपरके० पुजलादिकधर्मास्तिकायादिक अन्यद्रव्यतेने य-
णैजाणे तेज्ञानकहियें तेज्ञानपांचज्ञेदेंते तेज्ञानना उपयोगमांआवे एवीजेशक्ति
मेयत्वपणोकहियें तेप्रमेयपणोसर्वद्रव्यनुं मूलधर्मठे प्रमाणमांसाव्योजेवस्तु तेने
पणोकहियें तेसर्वद्रव्यसर्वगुणपर्यायप्रमेयठे अनेआत्मानो ज्ञानगुण तेमांप्रमाण
तथा प्रमेयपणो एवधर्मठे पोतानोप्रमाणपणोते पोतेजकरेते दर्शनगुणनोप्रमाण
गुणकरेते केमके दर्शनगुणते विशेषठे सावयवठे जेसावयवहोय तेविशेषजहोय
जे विशेषहोयते ज्ञानथीजजणाय दर्शनगुणते सामान्यधर्मनो ग्राहकठे तेपण प्र-
हवेवाय पणप्रमाणनाजेदकह्याते तिहां ज्ञानजग्रह्युंते तेनुंकारणजेदर्शनोपयोग तेव्य-
तोतनथी तेमाटेप्रमाणमध्ये गवेप्यो नथी तेप्रमाणना मूलवेजेदठे एकप्रत्यक्ष अने
परोक्ष स्पष्टप्रत्यक्ष परोक्षमन्यत् इतिस्याद्वादरत्नाकरवाक्यात्.

उत्पादके० उपजवो व्ययके० विणसवो भ्रुवके० नित्यपणो वस्तुनाएकगुणमां
सये एत्रणेपरिणमनें सदापरिणमेते एवोजेपरिणामते सत्पणोकहियें अने ते सत्-
तो जाव ते सत्वपणो कहियें.

तथा ठठो १ अनंतजागहानि २ अस्ख्यातजागहानि ३ संख्यातजागहानि ४ सं-
गुणहानि ५ अस्ख्यातगुणहानि ६ अनंतगुणहानि एठप्रकारनीहानि तथा १
जागवृद्धि२अस्ख्यातजागवृद्धि३संख्यातजागवृद्धि ४संख्यातगुणवृद्धि ५अस्ख्या-
वृद्धि ६ अनंतगुणवृद्धि एठवृद्धि एमठप्रकारनीहानि तथा ठप्रकारनीवृद्धि तेअगु-
पर्यायनी सर्वद्रव्यने सर्वप्रदेशे परिणमेते तेकोइकप्रदेशें कोइसमये अनंतजाग
पणेपरिणमे अनेकोइकसमये कोइकप्रदेशें अनंतजागवृद्धिपणे परिणमेते एवंचार

प्रकारे परिणमेते ते श्रयुरुलघुपर्यायिनी परिणमनशक्ति ते श्रयुरुलघुत्व
जाणवो तत्त्वार्थटीकाने विपेपाचमाश्रध्याये अलोकाकाशने अधिकारं कर्तो
स्वजाव सर्वद्रव्यने विपे परिणमेते एतद्द्रव्यनोमूलस्वजावते व्यनो
नो जिन्नपणो ते श्रयुरुलघुने जेदपणे थायते तेमाटे एतमूलसामान्यस्वजावते
स्तिकधर्मते थने एनुपरिणमनते पर्यायास्तिक धर्मते
नोपिंरुतेद्रव्यते पणद्रव्यपणोजिन्ननथी जेम धूरी पइका कागमो १ नागरी
प्रमुख समुदायने गानोकहिंयें पण सर्वश्रवयवथी जिन्न
मज ज्ञानादिकगुणथी जिन्नपणेकोइ आत्मादेखातो नथी तेने कहियें जे
एने विपे ठति एकपिंरुसमुदायता सदाश्रवस्थितपणो अनेद्रव्यथी मिला नना
क्रियापनपणो इत्यादिकसामान्यधर्मते ठति अस्तित्व अर्थक्रियावंततेद्रव्यपणो
रुपणोतेरस्तुत्त इत्यादिकते सर्वद्रव्यपणोते एतले द्रव्यास्तिक
हुमलीनेद्रव्यपणोते उक्तच समतीदवापळावरहिंथा नपळावादवठिउत्त
मान्यस्वजावनाठजेद कळा

तत्र अस्तित्वं उत्तरसामान्यस्वजावगम्यं ते चोत्तरसामान्य
स्वजावाअनंताअपिवक्तव्येनत्रयोदश १ अस्तित्वस्वजा
व २ नास्तित्वस्वजाव ३ नित्यस्वजाव ४ अनित्यस्वजा
व ५ एकस्वजाव ६ अनेकस्वजाव ७ जेदस्वजाव
८ अजेदस्वजाव ९ ज्ञव्यस्वजावः १० अज्ञव्यस्वजाव
११ वक्तव्यस्वजाव १२ अवक्तव्यस्वजाव १३ परमस्व
जाव इत्येवरूपवस्तुसामान्यानंतमयं

अर्थ ॥ तथावती अस्तित्व उत्तरसामान्यस्वजावकहेते ते उत्तरसामान्य
स्तुमप्ये थननाठे पणतेरसामान्यस्वजाव अनेकातजयपताकादिप्रये वसासाठ
पांशेसामात्र खमियेनेये तेनानामऊपरनामूलपाठमा सुखचठे माटे विग्यानथी
ना व्यान्यानथी पणजणामे एनेर सामान्यस्वजाव परिणमतिरस्तुहोय

न्यज्व्यादिचतुष्टयेनव्याप्यव्यापकादिसंबधि

स्थितानाम्बपणिणामात् परिणामातरागमनहे

तु यन्तुन मज्पतापरिणति अस्तित्वस्वजाव

अर्थ ॥ तेना १ प्रथम अस्तित्वजावतु खदणकहेते स्वके० पोतानाअप्य

नो जेमां व्यापकपणोठे १ इव्यतेगुणपर्यायना समुदायनो आधारपणो २ क्षेत्रप्र-
 ष्व सर्वगुणपर्यायनी श्रवस्यानेराखवापणो जेजेनेराखे तेतेनुंक्षेत्रजाणवुं ३ कालते उ-
 व्यय ध्रुवपणोवर्त्तना ४ जावते सर्वगुणपर्यायनो कार्यधर्म तिहांजीवइव्यनुं १ स्वइ-
 देशगुणनोसमुदायइव्यते तेगुणपर्यायनो जनकपणो तेस्वइव्य श्रने २ जीवनाश्र-
 याताप्रदेशते स्वपर्यायनोस्वक्षेत्रपर्यायतेजाणवा एटले देखवादिकजेगुणनोपर्याय तेनुं
 ३ तेस्वक्षेत्र ३ पर्यायमध्ये कारणकार्यादिकनो जे उत्पादव्यय तेस्वकाल तथा ४
 तश्रनागत वर्त्तमाननुं परिणमनतेस्वजाव तेकार्यादिकधर्म जेमज्ञानगुणनो पर्याय
 ङगपणो वेत्तापणो परिच्छेदकपणो विवेचनपणोइत्यादिक स्वजाव एमस्वइव्य स्वक्षे-
 वकाल स्वजाव जेपरिणामिकपणेपरिणमता तेनीश्रस्तिताकेवी एसर्वनीठतिठेतेश्र-
 स्वजावते एश्रस्तिस्वजावें इव्यते तेपोतानोमूलधर्ममूकी अन्यधर्मपणे परिणमतो
 परिणामांतरे आगमनते एश्रस्तिस्वजावते सर्वइव्यमां पोतानागुणपर्यायनो
 जेअस्तितेसइपता ठतारूपपणानी परिणतिलेवी सर्वइव्य पोतानेंधमेंजपरिण-
 णजेजीवइव्यते अजीवइव्यपणेनपरिणमे तथा एकजीव ते अन्यजीवपणे नपरि-
 वलीएकगुणते अन्यगुणपणेनपरिणमे ज्ञानगुणनेविपे दर्शनादिकगुणनीनास्तिता
 णनेज्ञाननाधर्मनीश्रस्तिताठे तथा एकगुणनापर्याय अनंताठे तेसर्वपर्यायधमेंसरिखा
 ण एकपर्यायनाधर्म वीजापर्यायमान्ही श्रने वीजापर्यायनाधर्म पद्देलपर्यायमान्ही
 त्सर्व पोतानेधमेंजश्रस्तिठे एरीतेंश्रस्ति नास्तिनुं ज्ञानसर्वत्रकरुं एइव्यनेविपे
 मश्रस्तिस्वजावकह्यो.

अन्यजातीयइव्यादीनां स्वीयइव्यादिचतुष्टयतयाव्यवस्थि
 तानांविवक्षिते परइव्यादिकेसर्वदेवाजावाविचिन्तानां अन्य
 धर्माणांव्यावृत्तिरूपोज्ञावः नास्तिस्वजावः यथाजीवेस्वीयाः
 ज्ञानदर्शनादयोज्ञावाः अस्तित्वेपरइव्यस्थिताः अचेतना
 दयोज्ञावानास्तित्वेसाचनास्तिताइव्येअस्तित्वेनवर्तते घटेष
 टधर्माणां अस्तित्वं पटादिसर्वपरइव्याणांनास्तित्वंएवंसर्वत्र

अर्थ ॥ ह्वेवीजानास्तिस्वजावनुं स्वरूपलखियेंठेयें अन्यके०वीजाजेइव्यादिक जे
 व्यगुणपर्याय तेनापोताना जेइव्यक्षेत्रकालजाव तेतेहिजइव्यमां सदाश्रवणंनपणे
 रेणमेठे एटले विवक्षित इव्यादिकथी परजेवीजाइव्यादिकना जेधर्म ते तेमांसदा
 जावपणे निरंतरश्रविधेदठे तेमाटेपरइव्यादिकना धर्मनीट्यावृत्तिनापणानोजेपरधर्म
 विवक्षितइव्यमान्थी एवाइव्यमांजेजावठे तेनास्तिस्वजावजाणवो जेमजीवनेविपे

ज्ञानदर्शनादिक पोतानाजेजाव तेतोश्चस्तिपणोठे अनेपरद्रव्यमा
जाव तेनीनास्तिताठे एटलेतेधर्मजीगद्रव्यमांनधी माटे परधर्मनी ना
स्तिता तेद्रव्यमध्ये अस्तिपणेरहीठे जेमघटनाधर्मघटमाठे तेथीघटमा
स्तित्वपणोठे पणपटादिसर्वपरद्रव्योनो नास्तित्वपणो ते घटनेपिपेरहोठे
जीवज्ञानादिकगुण तेअस्तित्वपणेंठे पणपुज्जलनावर्णादिक जीगमध्येनधी
नीनास्ति ते जीवमध्येरहिते श्रीजगवतीसूत्रेकथ्युठे हेगोतम अश्रितं
नद्वित्व नद्वित्तेपरिणमयी तथागणागसूत्रे १ सियअत्यि २ मियनत्यि ३
नत्थी ४ सियअवत्तव एचोजगीकहीठे अनेश्रीविशेषाज्यकमध्येरुद्युठेके
अस्तिनास्तिपणोजाणे तेसम्यग्ज्ञानी अनेजेनजाणे अथवा अययार्थपणे
ध्यात्वी उक्तच सदसदविशेषणार्थं जगद्देउजहृष्टीउवलजार्थं ॥

छादिष्ठिसश्रवणाण ॥ १ ॥ एगाथानीटीकामध्ये त्याद्वादे ५७
जगीपरिणाम एकैकस्मिन्द्रव्येगुणेपर्यायेचसप्तसप्तजगाजवत्येव अत
एतेवस्तुनिश्चयता सप्तजग्योजवति इतिरत्नाकरावतारिकाया तेज
पर्यायेनेपिपे स्वरूपेसातजगाहोय जेएसातजगानो परिणामते त्याद्वादे ५८

तथाहि स्वपर्याये परपर्यायेरुजयपर्याये सज्ञावेनासज्ञा
वेनोजयेनवार्पितोविशेषत कुंज.अकुंज कुजाकुजोना
अघक्तव्योजयरूपादिजेदोजवति सप्तजंगीप्रतिपाद्यतेइत्य
र्थ उंष्ट्रीवाकपोलकुक्षिवुध्रादिभि स्वपर्याये सदृशारेना
र्पित विशेषत कुजकुजोजण्यते सन्घटइतिप्रथमजगोज
वति एवंजीव स्वपर्याये. ज्ञानादिभि. अर्पित. सन्जीव

अर्थ ॥ एसप्तजगी परनीअपेक्षायेनधी तेद्रव्यादिकमध्येजठे
एअस्तिधर्मठे अनेपरद्रव्यनाधर्मनपरिणमवु एनास्तिनुफलठे तेमाटेएसप्तजगी
धर्मठे तेविशेषावश्यकथी सप्तजगीलखियेंतैयें एकविवहितवस्तु
सज्ञावकेठतापणोठे अनेपरपर्यायेजे अन्यद्रव्यनेपरिणमे तेनो
परिणमेठे तथाजेठता अथवाअठतापर्याय तेनोठतापणोठे कोशकपणे
नाटे ठताअठतापणोपण तेजकालेंठे केमके वस्तुमध्ये अनेकधर्मठे तेसर्व
रूपमयें समकालेंजासेठे तेपणवचनेजगातरेजकहीशके अनेठद्रव्यने अज्ञ
रुर्न ममकावेसद्देठे पण उद्रस्थनोठपयोग अस्ख्यातसमयीठे अनुक्रमेंठे
देठेठे वेनीमतजगोजासनठे जेवस्तुमांसमकालेंठे समकेतिनी अज्ञामांसम

नाजासनमां समकायेते तेश्रुतज्ञानीनाजासनमां क्रमपूर्वकठे केमके जापासर्वक-
 णयते तेषीश्रुतसत्यथाय तेनेजास्यात्पूर्वपरिपियंजाणियं तोसत्यथाय माटेस्यात्पूर्वक
 रीकद्वियं ड्ययगुणपर्याय स्वचावसर्वमध्येते तेरीतंसद्द्वी तेदृष्टांतेकरीकहेते लं-
 ठे गायन कांठो कपाल तलो कुक्षिपेटो बुध पोहोलो इत्यादिस्वपर्यायिकरी घ-
 ष्ठ तेघटनेस्वपर्यायं ठनापणे अपितकगियं तेवारंते कुंजकुंजधमे सन्केठठतोटे प-
 नादिकधर्मनी ठतिसापेक्षराम्बवाने स्यात्पूर्वकंकहेवो एटवे स्यात्श्रुतिघटः एप्र-
 णोजाणवो तथाजीवादिड्यनेविपे जीवनाज्ञानादिगुण तेनेपर्यायं जीवड्यनेनि-
 स्वचावेंकरीने स्यात्श्रुतिजीवः एमसर्वड्यनेकहेवो यद्यपि जीवतयाश्रुतिजीवनां
 णो सरिखोचासे पणतेणोतेमांनही अनेतेनोएमांनही जोपणजीवसर्व एकजा-
 णे पणएकजीवमांजे ज्ञानादिगुणते तेथीजाजीवमांनथी माटेसर्वड्यप स्वधमैज
 ३ अने परधमैनास्तिते एमस्यात्श्रुतिजीव एप्रथमचंगजाणवो.

तथापटादिगतस्त्वक्त्राणादिभिः परपर्यायैरसंज्ञावेनापितः
 अविज्ञेयितः अकुञ्जोचवति सर्वस्यापिघटस्यपरंपर्यायैर
 सत्वविवक्षायामसन्घटः एवंजीवोपिमूर्त्तित्वादिपर्यायैः अ
 सत्जीव इतिद्वितीयोचंगः

३ ॥ पटनेविपेरह्यात्वक्जे शरीरनीचामडीनेटांके लांबोपधराय इत्यादिपर्याय ते
 र्यायनथी परपर्यायते पटनेविपेरह्याते घटनेविपेएपर्यायनी नास्तिते तेथी एप-
 श्रुतज्ञावते तेमाटे एघटनापर्यायनथी एमसर्वपर्यायं घटनथी तेवारंपरपर्यायना
 पणानीविवक्षायं अठतोघटते एमजीवपण मूर्त्तिपणादिक अचेतनादिपर्यायनो
 ज्येश्रुत अठतापणो तेथीजीवपरपर्यायेनास्तिते माटे स्यात्नास्ति एवीजोचांगो
 १ केमके परपर्यायनी नास्तितानुं परिणमन ड्यनेविपेते.

तथासर्वोघट.स्वपरोचयपर्यायैः संज्ञावासंज्ञावाच्यांस्त्वास
 त्वाच्यामर्पितोयुगपद्भक्तुमिष्टोऽवक्तव्योचवति स्वपरपर्या
 यसत्वासत्वाच्यांएकैकेनाप्यसांकेतिकेनशब्देन सर्वस्यापि
 तस्यवक्तुमशक्यत्वादिति एवंजीवस्यापि सत्वासत्वाच्यामे
 कसमयेनवक्तुमशक्यत्वात् स्यादवक्तव्योजीव इतित्तीयो
 चंग. एतेत्रयःसकलादेशाः सकलंजीवादिकं वस्तुग्रहणपरत्वात्

अर्थ ॥ सर्वघटादिवस्तुते तेस्वपर्यायजे पोतानासज्ञापपर्याय तेणेकरी वाय तथा परनेपर्यायें अठतापणकहेवाय तेगारें स्वपर्यायनोठतापणो तापणो एवेधर्मसमकालेंते पणएकसमयेंकहेवायनही तेमाटेपणो स्वपर्यायनोसत्वपणो परपर्यायनोअसत्वपणो तेकोइपणएक साकेतिकशब्दनेसमर्थनही माटे सत्व अस्तिपणो असत्व नास्तिपणो ते एकसमयेंकहेवामा तेथीवस्तुस्वजावनावेधर्म तेएकसमयेंठताठे तेनोज्ञानकरवामाटे स्यात्अवक्तव्य नवोल्या केमके कोइकनेएवोवोधथाय जेसर्वथीवचने अगोचरजते तेमाटेस्यात् स्यात्केकथचितपणे कोइकरीते एकसमयेनकहेवाय माटे स्यात्अवक्तव्यएजी सर्वइव्यजाणवा एजीजोजागोथयो एत्रणजगासकलादेशीठे सर्वस्तुने वारूपठे जीवादिकजेवस्तु तेनेसपूर्णअहेवावतठे

अथचत्वारोविकलादेशा तत्रएकस्मिन्देशेस्वपर्यायसत्वेन अन्यत्रतुपरपर्यायसत्वेन संश्रयसंश्रयजवति घटोऽघटश्चएव जीवोपिस्वपर्यायै सन् परपर्यायै असन् इतिचतुर्थोजग

अर्थ ॥ हवेचारजागाविकलादेशी कहेठे जेवस्तुनुस्वरूपकहेवो तेना एस्वरूपठे तिहाएकदेशनेविषे स्वपर्यायनोसत्वपणो अस्तिपणोगवेपेठे तद्व्यसत्पणेठे एटलेएघटठे अनेएघटनथी एमजीवणस्वपर्यायेंसत् परपर्यायेंअसत् माटेएकसमयेंअस्तिनास्तिरूपठे पणकहेवामाअसख्यातसमयेंठे तेमाटे स्यात् अस्तिनास्ति एचोथोजगोजाणवो

तथाएकस्मिन्देशेस्वपर्यायै सज्ञावेनविवक्षित अन्यत्र तुदेशेस्वपरोजयपर्यायै सत्वासत्वाच्यायुगपदसकेतिकेनशब्देन वक्तुविवक्षित सन्अवक्तव्यरूप पचमोजगोजवति एवंजीवोपिचेतनत्वादिपर्यायै सन्शेषै अवक्तव्यइति

अर्थ ॥ तथा एकदेशेपोतानेपर्यायें स्वइव्यादिकें ठतापणेगवेपीयें अने वीजादेशेनेत्रिषे स्वपरएवेपर्यायें सत्वठतापणें तथा असत्व अठतापणें समकालें सकेतपणे नामनेअणकहेगवेपीयें तेवारेंसत्केअस्तिअवक्तव्यरूप जागोठपजे एजागाठतात्रीजाठजागाठे तेनीगवेपणामाटे स्यात्पदजोनीयें एटलेस्यात्अस्ति कथ्य एपाचमोजगोजाणवो जेमजीवनेविषे चेतनपणोसुखवीर्यगुणें अस्तिठे अने अस्तिपणे अस्तिनास्ति समकालपणे वचनगोचरनथावे ते स्यात्अस्तिअवक्तव्य

तथाएकदेशेपरपर्यायैरसज्ञावेनार्पितोविशेषतः अन्यै
स्तुस्वपरपर्यायैःसज्ञावासज्ञावाच्यांसत्वासत्वाच्यां युगप
दसंकेतिकेनशब्देनवक्तुं विवक्षितकुंभोऽसन् वक्तव्यश्च
वति अकुंभोवक्तव्यश्चवतीत्यर्थः देशे तस्याकुंभत्वात्
देशेऽवक्तव्यत्वादिति षष्ठोऽङ्गः

अर्थ ॥ तथाएकदेशेपरपर्याय जेनास्तिपर्याय तेने असज्ञावकेऽथतापणे अर्पित
ने मुख्यपणेगवेपिये तेवारपठिअन्यकेऽचीजास्वपर्यायें अस्तिपणोतथापरपर्यायजे
स्तिपर्याय एवे सत्वकेऽथतापणे असत्वकेऽथतापणे युगपत्समकालेकहिंयें एसंके-
कशब्देने अज्ञावें कहेचामांनश्चावे अनेतेकह्याविनाश्रोतानेज्ञानकेमथाय तेमाटेस्यात्
ते अन्यजांगानी सापेक्षतामाटे तथा सर्वधर्मनीसमकालता जणाववा माटे स्यात्-
स्तिअवक्तव्य एठोऽज्ञांगोजाणवो एटलेजीवपोताने स्वगुणेतोऽथतापणो सर्वपर्याय स-
नावनोअवक्तव्यपणो एस्यात्नास्तिअवक्तव्य ठोऽज्ञांगोथयो.

तथाएकदेशेस्वपर्यायैःसज्ञावेनार्पितः एकस्मिन्देशे परप
र्यायै रसज्ञावेनार्पितः अन्यस्मिंस्तुदेशेस्वपरोऽन्यपर्यायैः
सज्ञावासज्ञावाच्यां युगपदेकेनशब्देनवक्तुं विवक्षितः
सन्असन्अवक्तव्यश्चवतिइतिसप्तमोऽङ्गः एतेनएक
स्मिन्वस्तुन्यर्पितानर्पितेनसप्तमंगीउक्ता ॥

अर्थ ॥ तथाएकदेशे स्वपर्यायनेऽथतापणे अर्पितकरियें अनेएकदेश परपर्यायने अ-
तापणेगवेपियें अनेतेसर्वपर्याय समकालेंजेदारह्याटे पणवचनेकहेवायनही एटलेअ-
न्तपणोपणठे अनेनास्तिपणोपणठे एसर्वधर्म समकालेंटे पणवचनेगोचरथायनही
अपेक्षायें स्यात्अस्ति स्यात्नास्ति स्यात्अवक्तव्य एरीतेंवस्तुनोपरिणमनठे एसा-
मोऽज्ञांगोजाणवो एसप्तमंगी अर्पितअनर्पितपणेकही तेअर्पितएकधर्मजहोय एम
कधर्मनेविषेसप्तमंगीकही.

तत्रजीवःस्वधर्मेज्ञानादिभिःअस्तित्वेनवर्तमानः तेनस्यात्
अस्तिरूपःप्रथमऽङ्गः अत्रस्वधर्माअस्तिपदगृहीताःशेषा
नास्तित्वाद्योधर्माः अवक्तव्यधर्माश्चस्यात्पदेनसंगृहीताः

अर्थ ॥ हवेस्वरूपपणेसप्तमंगीकहेते जेएकद्रव्यनेविषे अथवाएकगुणनेविषे एक
र्यायनेविषे एकस्वजावनेविषे सानसातजांगा सदापरिणमेठे तेरीतेंसा-
हेठे स्या-

छादरत्नाकरावतारिकामध्येकह्योते एकस्मिन्जीवाद्यो ॥ १ ॥
 त्य एवचनश्रीजाणीलेजो अछिजीवे ॥ २ ॥
 लोचांगोलसियेंतेंयें तिहांजीवद्रव्यपोताने स्वद्रव्यपिर्नगुणपर्यायसमुदाय ॥ ३ ॥
 स्वक्षेत्रअसंरयप्रदेश ज्ञानादिगुणनुश्रवस्यान अगुरुद्रव्यताहानिदृष्टिनोमान ॥ ४ ॥
 ल तेगुणनीवर्तना उत्पादव्य ॥ ५ ॥
 नतचारित्र अनंतदान अनतलाज अनंतजोग अनंतउपजोग अनतरीय ॥ ६ ॥
 बाध अरूपी अशरीरी परमह्यमा परममार्दव परमथार्जव स्वरूपजोगीप्रमुख ॥ ७ ॥
 जाव एअनंतज्ञेयज्ञायकपणे जीवद्रव्यठतोते एमजीवनोज्ञानगुण सधर्म ॥ ८ ॥
 यकपणो स्वशक्तिधर्म अनतश्रविजागें एकएकपर्यायश्रविजागमा ॥ ९ ॥
 जिजाप्य स्वजावनोजाणगपणोते इहांप्रिस्तारेंलसियेंतेंयें तिहांमातज्ञानना ॥ १० ॥
 दाते श्रुतज्ञानना अविजागजूदाते मनपर्यायज्ञानना अविजागजूदाते ॥ ११ ॥
 र्यायजूदाते श्रीविशेषावश्यकें गणधरवादानेतेकेकह्योते जोश्रावरवायोग्यवस्तु ॥ १२ ॥
 श्रावरणजूदाते तिहांदुयोपशमनेजेदेजाणोते तेपरोक्ष अथवादेशचीजाणोते ॥ १३ ॥
 वरणगयेथकेप्रत्यक्षजाणे पण केवलज्ञानसर्वजावनोसपूर्ण प्रत्यक्षज्ञायक ॥ १४ ॥
 तेवारेंवीजाज्ञाननीप्रवृत्तिठे पण जिन्नपरुतिनशी माटेतेकेवलज्ञाननो ॥ १५ ॥
 यते तथाकोशक ज्ञानगुणना अविजागसर्व एकजातीनाकहेते तेअविजागमध्ये ॥ १६ ॥
 कजाणवानीशक्ति अनेकप्रकारनीठे तेमाजेश्रावरणएटले जे शक्तिप्रगटेते शक्ति ॥ १७ ॥
 ज्ञानादि जिन्ननामठें अनेसर्वश्रावरणगयाथी एककेवलज्ञानरद्युते ॥ १८ ॥
 एपणव्यारयानठे एवोज्ञानगुणपोतानास्वपर्याय ज्ञायक परिच्छेदक वेदनादि ॥ १९ ॥
 एमसर्वगुणमा स्वधर्मनी अस्तिताकहेवी तेमजजेअविजागरूपपर्यायठे जेनासमूहनी ॥ २० ॥
 प्रवृत्तिनेगुणकहियेंतेंयेंतेपणस्वकार्यकारणधर्म अस्तिठे एमठद्रव्यनुस्वरूप ॥ २१ ॥
 स्तिठे अने अन्यठे जागापणठेएवोसापेक्षतामाटे स्यात्पददेइनेबोलवो तेस्यात्थ ॥ २२ ॥
 प्रथमजागापणो थयो एटले गवेप्यो जेअस्तिधर्म तेपणनास्तिपणासहितठे ॥ २३ ॥
 खे अस्तिकहेता थका नास्ति प्रमुख वजागानीठतिठे तिहांशब्दसहित ॥ २४ ॥
 तेथीसत्यपणो थयो ॥ २५ ॥

तथास्वजात्यन्यद्रव्याणा तर्हर्माणाचविजातिपरद्रव्याणा
 तर्हर्माणाच जीविसर्वथैवअजावात्नास्तित्वतेनस्यात् ना
 स्तिरूपोद्धितीयोर्जंग अत्रपरधर्माणानास्तित्वं नास्तिपदे
 नगृहीत शेपाअस्तित्वादय स्यात्पदेगृहीताइति

अर्थ ॥ ह्वेत्रीजोचांगोकहेठे जे एकजीवतुं स्वरूप उपयोगमां आण्णोठे तेजीवनेत्रिपे अ-
सिद्धसंसारी जीवठेते नवना गुणपर्याय अस्तित्वादिप्रमुख सर्वधर्मनीनाम्निठे अने
वद्ध्यतथातेना जरुतादिकसर्वधर्मनीनास्तिठे जेम अग्निमांदाहकपणोठे तेनी पासे
अग्निनोकणियुपह्योठेतेपणदाहकठे पणतेदाहकपणोजिन्नठे एटले तेकणीयांनोडा-
णो ते अग्निमांनथी अने तेअग्निनोदाहकपणो तेकणीयांमांनथी तेमज एकजीवमां
दिकगुणठे तेवीजामांनथी अनेवीजाजीवमां जेज्ञानादिकगुणठेते तेमांनथी वाकी स-
ठेतेमाटेजाणवादिककार्यसरिखाकरे तोपणसर्वमांपोतपोतानागुणठे पणकोइड्य-
णकोइड्यमांआवतानथी तेमाटे स्वजातिअन्यड्यपणो अन्यगुणपणो तथाअन्य-
णोते सर्वनीनास्तिठे एमजगुणमांपणसर्व अन्यड्य्यादिकनीनास्तिठे तथापर्यायना
जागमां पण स्वजातिअविजागकार्यता कारणतानीनास्तिठे तेमाटेपरड्यपणोपरहे-
पो परकाळपणो परजावपणोएनी नास्तिठे एवोनास्तिपणापण तेमांजरहोठे तेमाटे
नास्तिपणो एजांगोपणतेमांजठे एमएकज मात्रनास्तिपणोकळे थके अस्तिपणो
एककाळपणोपणठे तथाजीवमांजरुतागुणनीनास्तिठे एटलेजरुतानीनास्तिठे जी-
जरहीठे इत्यादिकअनंताधर्मनीसापेहतामाटे स्यात्पदंशोळतां सर्वधर्मनोजासन
। एटलेसत्यता थाय तेमाटे स्यात्नास्ति एवीजोचांगोकह्यो.

केपांचिधर्माणां वचनगोचरत्वेन तेनस्यात्अवक्तव्य इ

तितृतीयोऽङ्गः अवक्तव्यधर्मसापेक्षार्थस्यात्पदग्रहणं

अर्थ ॥ ह्वेत्रीजोचांगोकहेठे जेवस्तुह्योय तेमां केटलाकधर्मएवाठे जेवचनेकरी कहे-
तानथी तेअवक्तव्यठे तेकेवलीनेज्ञानमांजणायठे पणवचनेकरीतेपणकहीशकेनही-
।टेतेवाधर्मनीअपेक्षाये वस्तुअवक्तव्यठे एटलेकहेतांथकां वक्तव्यनीनाथयीपणके-
।कधर्मवस्तुमध्येवक्तव्यठे तेजणाववामाटे स्यात्पदग्रहणकरीने स्यात्अवक्तव्य
।जोचांगोकह्यो.

अत्रअस्तिकथने असंख्येयाः नास्तिकथनेप्यसंख्येयाः

समयावस्तुनि एकसमये अस्तिनास्तिस्वप्नावौ समकवर्त

मानौ तेनस्यात्अस्तिनास्तिरूपश्रुतयोऽङ्गः

अर्थ ॥ ह्वेचोथोचांगोकहेठे जेअस्तिएवोशब्द उच्चारकरतांपणअसंख्यातसमयथाय
यानास्तिएशब्द उच्चारकरतांपण असंख्यातसमयथाय अनेवस्तुमांतो अस्तिधर्मना-
तधर्मपत्रेहुएकसमयमाठे तेवेहुसमकालेजणाववामाटे अनेजेअस्ति ते नास्तिनथाय
थाजेनास्ति ते अस्ति नथाय तेसापेहतामाटेस्यात्अस्तिनास्तिपच ॥

तत्र अस्ति नास्ति जावा सर्वे वक्तव्या एव न अवक्तव्या इति गंकानियारणाय स्यात् अस्ति अवक्तव्य इति पंचमो जग स्यान्नास्ति अवक्तव्य इति पष्ठ

अर्थ ॥ इवे पांचमो तथा ठो जागो कहेते तिहा स्यात् अवक्तव्य तेमूलधर्मे एकलो अवक्तव्य ययो ते स देह निवारवाने कळोजे २५ स्ति स्तुमा अन्ता अस्ति धर्मते पणवचने अगोचरते अने अन्ता धर्मवचनगोचरपणे सापेक्षता माटे स्यात् पदयुक्त करीने एटले स्यात् अस्ति अवक्तव्य ए पाचमो एमज पाचमानी रीते स्यात् नास्ति अवक्तव्य एठो जागो जाणवो

अत्र वक्तव्या जावा स्यात् पदे गृहीता अत्र अस्ति जावा वक्तव्या स्तथा अवक्तव्या तथानास्ति जावा वक्तव्या अवक्तव्या एकस्मिन् वस्तुनि गुणे पर्याये एकसमये परिणममाना इति ज्ञापनार्थं स्यात् अस्ति नास्ति अवक्तव्य इति सप्तमो जग. अत्र वक्तव्या जावा स्ते स्यात् पदे स गृहीता इति अस्तित्वेन अस्ति धर्मानास्ति त्वेन नास्ति नास्ति युगपद्भ्रूयस्व जावत्वेन वक्तव्यमज्ञानत्वात् तमाप्रगटतो पणनधी अजाणवो इवे त्रीजो नित्यस्व जावकहेते तेजे वस्तुना जावतेनो अव्ययके षण्हीन एटले तेमनो तेमजरहेवो तेनित्यपणो कहीये तेनावेने दते तेकहेते

एका अच्युति नित्यता द्वितीया पारंपर्य नित्यता ॥ तथा अव्याणा ऊर्ध्वप्रचयतिर्यग्प्रचयत्वेन तदेव अव्यमिति श्रुत्वेन नित्यस्वजाव नवनवपर्याय परिणमनादिभि उत्पत्ति व्ययरूपो नित्यस्वजाव उत्पत्तिव्ययस्वरूपमनित्य ॥

अर्थ ॥ एक अच्युति नित्यता वीजी पारंपर्य नित्यता तिहा अच्युति नित्यता हि ये जे अव्यते ऊर्ध्वप्रचयतिर्यग्प्रचयने परिणमवे ए अव्यते हि ज एवुजे ज्ञानथायते जेमूलस्वजाव पलटे नही यते एटले सदा सर्वा त्रणे काळे ते हि ज एवुजे ज्ञानथायते जेमूलस्वजाव पलटे नही प्रच्युति नित्यता कहीये अने नित्यता माजे ऊर्ध्वप्रचय कळो ते उल्लावेते जे अव्यनी परिणति हती ते वीजे समये नवापर्यायने उपजवे अने पूर्वपर्यायने व्ययें सर्व पराच्युति यइ तो पण ए अव्यते नुते ज एवुजे ज्ञानथायते अव्यमा ऊर्ध्वप्रचय कहीये समयेने माटे ऊर्ध्वप्रचय कहीये

आत्मद्रव्यनेविषे स्वधर्मनीअस्तिताठे परधर्मनीनास्तिताठे स्वगुणनोपरिणमवो अ-
पठे अनेतेजगुणपणे नित्यठे तथाद्रव्यपिंरुपणे एकठे अनेगुणपर्यायपणे अनेक ठे त-
आत्माकारणपणे कार्यपणें समयसमयमानवानवापणे जेपामेठे ते जवनधर्मठे तोप-
गात्मानोमूलधर्मजेपलटतोनथी तेअजवनधर्मठे इत्यादिकअनेकधर्म परिणतियुक्तठे
तेपट्टद्रव्यनेजाणी निरधारीने हेचोपादेयपणे अज्ञान ज्ञासनथाय तेसम्यक्ज्ञान
यकूदर्शनठे एजीवनीअशुद्धता तेपरकर्ता परजोक्ता परग्राहकता टालवानाउपा-
साधन तेसाधनकरवे आत्माआत्मापणें मूलधर्मैरहे तेसिरूपणो तेनीरुचिउद्य-
णोकरवो एहिजश्रेयठे.

स्यात्अस्ति स्यान्नास्ति स्यात्अवक्तव्यरूपास्त्रयः सकला
देशाः संपूर्णवस्तुधर्मग्राहकत्वात् मूलतः अस्तिचावाअ
स्तित्वेनसंति नास्तित्वेनसंति एवंसप्तजंगाः एवंनित्यत्र
सप्तजंगी अनित्यत्वसप्तजंगी एवंसामान्यधर्माणां विशेष
धर्माणां गुणानांपर्यायाणां प्रत्येकंसप्तजंगी तद्यथा
दिगुणानां

रुच्यते विस्त्रसाप्रयोगजिह्वद्रव्यव्युत्पत्त्य एत्रणजांगा वस्तुनासंपूर्ण रूप-
हकारादिपदार्थक्रियाकारणंभवत्येव ॥

अर्थ ॥ तिहांवलीभंयांतरे नित्यपणोवेप्रकारेकह्योठे एककूटस्यनित्यता वीजीपरि-
मिनित्यताठे जीवनाअसंख्यातप्रदेश तेसंख्यायें तथाहेत्रावगाह पलटतोनथीते त-
गुणनोअविजाग तेसर्वकूटस्यनित्यताठे.

ज्ञानादिकगुणएसर्व परिणामिकनित्यतायेंते केमकेगुणनोधर्मजपठे जेसमयेंसमयेंस्व-
र्यपणेपरिणमे अनेजेकार्यह्योय तेपरिणामिकपणेजह्योय एनीतिजठे अने जोज्ञानगुण-
कूटस्यनित्यतापणेमानियें तोपेहेलेसमयेंजे ज्ञानेकरीजाण्यो तेहिज जाणपणो स-
सर्वदारहे पणतेमतोनथी ज्येतोनवनधीरीतें परिणमतादेखायठे तो तेज्ञेयनीनवनवी
वस्याज्ञानजाणेनही एटवेपहेलेसमयजेरीते ज्ञानपरिणमेठे तेरीतें परिणमनजोवुंजोई-
अनेएरीतें ज्ञानयथार्थयुं एमघटे नहीं तेमाटे ज्येजे घटपटादिक तेजेमपलटठे
ज्ञानपणजाणे तोहिजज्ञानयथार्थयाय तेमाटेज्ञानगुण ते नवानवाज्ञेयजाणवामाटे
रेणामीजाणवो अनित्यज्ञायकताशक्ति माटेनित्य एरीतें नित्यानित्यस्वजावी सर्वगुणठे
द्रव्यनेविषेपोतानीक्रियानुंकारणथायजठे.

तत्र अस्तिनास्तिजावा सर्वेवक्तव्याएव न अवक्तव्य
व्याइतिगंकानिवारणाय स्यात् अस्ति अवक्तव्य
इतिपंचमोऽजगः स्यान्नास्ति अवक्तव्य इतिपठ

अर्थ ॥ इवेपांचमो तथा ठोजांगो कहेते तिहास्यात् अवक्तव्य
तेमूलधर्मैकलो अवक्तव्यययो तेसदेहनिवारवाने कह्योजे २५
स्तुमाश्चनता अस्तिधर्मते पणवचने अगोचरते अने अचनता धर्मवचनगोचरपणे
सापेक्षतामाटे स्यात्पदयुक्तकरीने एटले स्यात् अस्ति अवक्तव्य ५५ पांचमो
एमजपाचमानीरीते स्यात्नास्ति अवक्तव्य एठोजांगोजाणवो

अत्र वक्तव्याजावा स्यात्पदे गृहीता अत्र अस्तिजावा वक्तव्या
स्तथा अवक्तव्या तथानास्तिजावा वक्तव्या अवक्तव्या एकस्मिन्
वस्तुनिगुणे पर्यायैकसमये परिणममाना इति ज्ञापनार्थं स्यात् अ
स्तिनास्ति अवक्तव्य इति सप्तमोऽजग अत्र वक्तव्याजावास्ते स्या
त्पदे संगृहीता इति अस्ति त्वेन अस्ति धर्मानास्ति त्वेन नास्ति नास्ति
युगपद्भयस्वजावत्वेन वक्तव्यमज्ञानत्वात् तमाप्रगटतोपणनयी

सहकारीगुणाभिजाग तेउपादानकारणते तेहिजकार्यपणे परिणमेते एटले
नोव्यय अने कार्यपणानो उत्पाद तथा चक्षणसहकारीपणे ध्रुवते एमज
नेपिपे थिरसहायगुणनु प्रवर्त्तनते तथा आकाशास्तिकायने विपेपण
प्रवर्त्तन एमजते वलीपुञ्जमां पूरणगलनादिकगुणनु प्रवर्त्तनते तेमजजीवज्ज
नादिकगुणनु प्रवर्त्तनते अथवा वली
समये गुणने विपे कारणपणो नवोनवो उपजेते एटले कारणपणानोपण उत्पाद यते
मजप्रतिसमये कार्यपणोपण नवोनवो उपजेते एटले कार्यपणानोपण उत्पाद यते
मसर्वेद्रव्यने पिपे सर्वेद्रव्यनो कार्यपणो कारणपणो उपजे विणसेते एम
एक स्वरूप प्रथम जेद कह्यो

तथाचसर्वेपांचव्याणापारिणामिकत्वं पूर्वपर्यायव्यय नवप
र्यायोत्पाद एवमप्युत्पादव्ययी अव्यत्वेन ध्रुवत्व इति द्वितीय

अर्थ ॥ सर्वेद्रव्येते परिणामिकजायते तिहापूर्वपर्यायनो व्यय अने नवपर्याय
त्पाद एउत्पादव्यय समयसमये अने अव्यपणो ध्रुवते ए वीजो जेद.

आत्मद्रव्यनेविषे स्वधर्मनीश्रमिताते परधर्मनीनास्तिनाते स्वगुणनोपरिणमवो श्र-
रते श्रनेतेजगुणपणे नित्यते तथाद्रव्यपिंरुपणेएकते श्रनेगुणपर्यायपणेश्रनेक ठे त-
प्रात्माकारणपणे कार्यपणं समयसमयमानवानवापणोजेपामेठे तेचवनधर्मठे तोप-
ात्मानोमूलधर्मजेपलटतोतन्त्री तेअचवनधर्मठे इत्यादिकश्रनेकधर्म परिणतियुक्तते
तेपद्रव्यनेजाणी निरधारीने द्वेयोपादेयपणे श्रदान चासनथाय तेसम्यक्ज्ञान
यक्दर्शनठे एजीवनीश्रशुक्रता तेपरकर्ता परजोक्ता परग्राहकता टालवानाउपा-
साधन तेसाधनकरवे आत्माआत्मापणं मूलधर्मैरद्वे तेसिरूपणो तेनीरुचिउद्य-
णोकरवो एद्दिजश्रेयते.

स्यात्अस्ति स्यान्नास्ति स्यात्अवक्तव्यरूपास्त्रय. सकला
देशाः संपूर्णवस्तुधर्मग्राहकत्वात् मूलतः अस्तिचावाअ
स्तित्वेनसंति नास्तित्वेनसंति एवंसप्तजंगाः एवंनित्यत्व
सप्तजंगी अनित्यत्वसप्तजंगी एवंसामान्यधर्माणां विशेष
धर्माणां गुणानांपर्यायाणां प्रत्येकंसप्तजंगी तद्यथा
दिगुणानां

इत्थने विस्वसाप्रयांगजिह्वामुक्तव्य एत्रणजंगा वस्तुनासंपूर्ण रूप-
नागतपणानोव्यय वर्त्तमानपणानाउत्पाद श्रनेठतिपणेध्रुव श्रन श्रनागतकाययाभ्यते।
रहताते आसन्नके० नजीकपणोपामे एटलेदूरतानोव्यय श्रने नजीकतानोउत्पाद
राश्रतीतमध्ये दूरतानोउत्पाद श्रनेनजीकतानोव्यय एरीतंसर्व द्रव्यनेविषेश्रतीतव-
मान तथाश्रनागतपणे परिणतिठे तेपरिणमेजठे एद्रव्यनेविषेस्वकालरूप परिणमन
एउत्पादव्ययनोत्रीजोत्रेद जाणवो.

इहांकिटलाककालनीश्रपेक्षावेइने परप्रत्ययपणोकहेठे तेखोटोठे कारणके कालद्र-
जेठेतेपंचास्तिकायनोपर्यायठे श्रने परिणतितोद्रव्यनोस्वधर्मठे माटेकालतेस्वकाल-
पवस्तुनोपरिणाम तेनोत्रेदठे श्रथवाकालनेजिन्नद्रव्यमानियं तोपणकालतेकारणपणे
श्रनेश्रतीतश्रनागतवर्त्तमानरूपपरिणति तेतो जीवादिकद्रव्यनोधर्मठे ते माटेए उ-
ादव्ययपणस्वरूपजठे एत्रीजोत्रेदथयो.

तथाचसिंघात्मनिकेवलज्ञानस्ययथार्थज्ञेयज्ञायकत्वात्
याज्ञेयाधर्मादिपदार्थाः तथाघटपटादिरूपावापरिणमं
तितथैवज्ञाने चासनात् यस्मिन्समयेघटस्यप्रतिज्ञा

आत्मद्रव्यनेविषे स्वधर्मनीश्रस्तिताते परधर्मनीनास्तिताते स्वगुणनोपरिणमवो अ-
 ठे अनेतेजगुणपणेनित्यते तथाद्रव्यपिंरुपणेएकठे अनेगुणपर्यायपणेअनेक ठे त-
 गत्माकारणपणे कार्यपणे समयसमयमांनवानवापणोजेपामेठे तेजवनधर्मठे तोप-
 आत्मानोमूलधर्मजेपलटतोनथी तेअजवनधर्मठे इत्यादिकअनेकधर्म परिणतियुक्तठे
 तेपद्रव्यनेजाणी निरधारीने द्वेषोपादेयपणे श्रद्धान ज्ञासनथाय तेसम्यक्ज्ञान
 र्कदर्शनठे एजीवनीश्रशुद्धता तेपरकर्त्ता परजोक्ता परग्राहकता टाळवानाउपा-
 साधन तेसाधनकरवे आत्माश्रत्मापणे मूलधर्मरहे तेसिरूपणो तेनीरुचिउद्य-
 गीकरवो एहिजश्रेयठे.

स्यात्अस्ति स्यान्नास्ति स्यात्अवक्तव्यरूपास्त्रयः सकला
 देशाः संपूर्णवस्तुधर्मग्राहकत्वात् मूलतः अस्तिभावाच्च
 स्तित्वेनसंति नास्तित्वेनसंति एवंसप्तजंगाः एवंनित्यत्व
 सप्तजंगी अनित्यत्वसप्तजंगी एवंसामान्यधर्माणां विशेष
 धर्माणां गुणानांपर्यायाणां प्रत्येकंसप्तजंगी तद्यथा
 दिगुणानां

अग्ने विस्वसाप्रयोगेऽहोरात्रेऽप्यत्र स्यात्अवक्तव्य एतन्नजंगा वस्तुनासंपूर्ण रूप-
 गातपणानोव्यय-
 रहताते आसन्न-
 न एवसंज्ञकस्यात् इतिषष्ठः ॥

आश्रतीतमध्ये इप्तेमज वलीसर्वद्रव्यतथापर्याय ते अगुरुद्रव्यधर्म संयुक्तहोय द्रव्य-
 वान तथाअनप्रुअननोठे तेअगुरुद्रव्यसमयसमय प्रदेशे तथापर्याय कोइकरारंठुडि
 एउत्पादव्ययटीजाय तेवधुघट्टयवोठठप्रकारेठे १ अनंतजागहानि २ असंख्यातजा-
 इहांकिटलायातजागहानि ४ संख्यातगुणहानि ५ असंख्यातगुणहानि ६ अनंतगु-
 जेतेपंचाकिरंहानि तथा १ अनंतजागवृद्धि २ असंख्यातजागवृद्धि ३ संख्यातजा-
 वस्तुनोपलव्यातगुणवृद्धि ५ असंख्यातगुणवृद्धि ६ अनंत गुणवृद्धि एठप्रकारनीवृद्धि
 ववेइश्रतीसर्वप्रदेशे सर्वपर्यायमांथाय एकप्रदेशमां कोइकसमयवधेठे कोइकसमय
 ठे जेम परमाणुमांवाणीदिक वधेवठेठे तेमअगुरुद्रव्यपणोपण वधेवठेठे हानिनोव्ययठे
 वृद्धिनोउत्पाठे अथवावृद्धिनोव्ययठे तोहानिनोउत्पाठे पणअगुरुद्रव्यधुधुवनोधुवठे
 सर्वद्रव्यनेविषेजाणवो तिहांतत्वार्यटीकामां आकाशद्रव्यने अधिकारेकयुंठे तेव-
 येठेयें जिहांअलोकाकाशमध्ये अवगाहकजीवपुज्जलादिकद्रव्यनथीतिहांपण श्म-
 षुपर्यायनंनणाते अन्वयने तेअगुरुद्रव्यनीश्रानिनाना अवश्यश्रंगीकारेठे

तत्र अस्तिनास्तिजावाः सर्ववक्तव्या एव न अवक्तव्या इति शंका निवारणाय स्यात् अस्ति अवक्तव्य इति पचमोऽङ्ग स्यान्नास्ति अवक्तव्य इति पष्ठ

अर्थ ॥ ह्वेपाचमो तथा ठोजागो कहेते तिहास्यात् अवक्तव्य तेमूलधर्मे एकस्यो अवक्तव्यययो तेसदेहनिवारवाने कद्योजे स्तुमाथनता अस्ति धर्मते पणवचने अगोचरते अने अनेता धर्मवचनगोचरपणे सापेक्षतामाटे स्यात्पदयुक्तकरीने एटले स्यात् अस्ति अवक्तव्य एपाचमा एमजपाचमानीरीते स्यात्नास्ति अवक्तव्य एठोजागोजाणवो

अत्र वक्तव्या जावा. स्यात्पदे गृहीता अत्र अस्ति जावा वक्तव्या स्तथा अवक्तव्या तथानास्ति जावा वक्तव्या अवक्तव्या एकस्मिन् वस्तुनिगुणे पर्याये एकसमये परिणममाना इति ज्ञापनार्थं स्यात् अस्तिनास्ति अवक्तव्य इति सप्तमोऽङ्ग अत्र वक्तव्या जावास्ते स्यात्पदे स गृहीता इति अस्तित्वेन अस्ति धर्मानास्ति त्वेन नास्ति त्वेन युगपद्भयस्वजावत्वेन वक्तव्यमज्ञानप्रगटतोपपन्नयो

माटे अस्तिनास्ति स्वजाव वयोष्ठा नित्यताऽजावे निरन्वयता कार्यस्य जवति जे धर्मास्ति कार्ये मध्ये जवति अनित्यताया अजावे ज्ञायकता। वजनसहकारीते ज्ञोयोनाजी क्रियासजव तथासमस्तस्वजाव पर्याय। धारभूत जव्यदेशा नाभ्यन्वदेत्र जेदरूपाणामेकत्वपिडीरूपापरत्याग एकस्व जाव देत्र मालजावाना जिनकार्यपरिणामाना जिनप्रजाप रूपोन कस्वजाव एकत्वाजावे सामान्याजाव अनेकत्वाजा वे विशेषधर्माजाव स्वस्वामित्वव्याप्यव्यापकताप्यजाव

अर्थ ॥ एमज सर्वज्ञमानित्यता तथा अनित्यताते एनित्य अनित्यपणव्येक्षोऽनर्थी जोऽज्ञमानित्यतानहोयतो कार्यनो अन्वयकोने होय एटले अमुक अमुकज्ञयं कस्यो एमज्ञो जायनही माटेऽज्ञमानित्यतामानवाधी ज अमुक अमुकज्ञयं कस्यो एमज्ञेनापते माटे जोऽज्ञने नित्यपणे जमानियं तो गुणतु

प्रात्मद्रव्यनेविषे स्वधर्मनीअस्तिताठे परधर्मनीनास्तिताठे स्वगुणनोपरिणमवो अ-
 ठे अनेतेजगुणपणेनित्यठे तथाद्रव्यपिंपरुपणेएकठे अनेगुणपर्यायपणेअनेक ठे त-
 ात्माकारणपणे कार्यपणे समयसमयमांनवानवापणोजेपामेठे तेजवनधर्मठे तोप-
 ात्मानोमूलधर्मजेपलटतोनथी तेअजवनधर्मठे इत्यादिकअनेकधर्म परिणतियुक्तठे
 तेषद्रव्यनेजाणी निरधारीने हेयोपादेयपणे श्रद्धान ज्ञासनथाय तेसम्यक्ज्ञान
 कदर्शनठे एजीवनीअशुद्धता तेषरकर्ता परचोक्ता परग्राहकता टालवानाउपा-
 नाधन तेसाधनकरवे आत्माआत्मापणे मूलधर्मरहे तेसिरूपणो तेनीरुचिउद्य-
 तोकरवो एहिजश्रेयठे.

स्यात्अस्ति स्यान्नास्ति स्यात्अवक्तव्यरूपास्त्रयः सकला
 देशाः संपूर्णवस्तुधर्मग्राहकत्वात् मूलतः अस्तिज्ञावाअ
 स्तित्वेनसंति नास्तित्वेनसंति एवंसप्तजंगाः एवंनित्यत्व
 सप्तजंगी अनित्यत्वसप्तजंगी एवंसामान्यधर्माणां विशेष
 धर्माणां गुणानांपर्यायाणां प्रत्येकंसप्तजंगी तद्यथा
 दिगुणानां

इत्यने विस्वसाप्रयोगेन स्यात्अवक्तव्य एत्रणजंगा वस्तुनासंपूर्ण रूप-
 कावितिन्यूनं एवंसप्तजंगी अनेकस्वजावपणठे. जोवस्तुमां एकपणा-
 प्रथं ॥ तथाके०तेमज वलीसर्वइनही अनेगुणनो पर्यायनो स्वामी आधारते कोण
 शो अगुरुलघुअनंतोने तेअगुरुते क्यांरहे तेमाटेद्रव्यनो एकपणोठे. जोवस्तुमां
 पणानमानिये तो द्रव्यतोवद्वररहितथईजाय तेथीगुणनोअनेकपणो शीरीतेद्रव्यने
 मामिये माटे द्रव्यमां गुणकार्यनो अनेकपणोपणठे तथास्वस्वामिव्याप्य व्यापक-
 केमठेरे जेगुणपर्याय ते स्व के० धनअनेद्रव्यतेतेनोस्वामीठे अथवा द्रव्यतेव्याप्य
 गुणपर्यायते व्यापकठे एरीते द्रव्यमां एकस्वजाव तथाअनेकस्वजाव जाणवा.

स्वस्वकार्यजेदेन स्वजावजेदेन अगुरुलघुपर्यायजेदेनजेदस्व
 जावः अवस्थानाधारताद्यजेदेन अजेदस्वजावः जेदाजावेसर्वगु
 णपर्यायाणां संकरदोषः गुणगुणीलक्षणः कार्यकारणताना
 शः अजेदाजावेस्थानध्वंसः कस्येतेगुणाःकोवागुणीइत्याद्यजावः
 प्रथं ॥ स्वस्वके० पोतपोताना कार्यनेजेदेकरी एटखे जीवद्रव्यमां ज्ञानगुण ते

एतानुकार्यकरे अनेदर्शनगुण देखवानुंकार्यकरे तथाचारित्रगुण रतामज
कार्यकरे तथापुञ्जलद्रव्य ते रूपपणोन्निकर्णकार्यकरे तथापणो गधपणो र
स्पर्शपणो सर्वकार्यजिन्नते तथास्वजावजेदते अस्तिस्वजावठतिरूपते नित्यस्वजाव
नाशीपणोते अनित्यपणोते पलटणरूपते एकपणोतेपिंरूपते अनेकपणोते प्रदे
कते इत्यादि स्वजावजेद तथाअगुरुलघुपर्याय प्रदेशगुणाविजागें जूदोजूदोते पा
नोतुल्यनथी हानिगृह्णिरूपपरिणमनते इत्यादि प्रकारे ड्रव्यमाजेदस्वजावते

तथा सर्वधर्मनो अस्वस्थानके० रेहेवो तेनेआधारपणो कार्यनी तुलनाके० स
पणोकेवारें जिन्नपरुतोनथी तेमाटेड्रव्यमा अजेदस्वजावते

जोड्रव्यगुणपर्यायमाजेदस्वजावतहोयतो सर्पसकरएकपणोथाय तेवारें कार्यनो
केमपरे तेमाटे सर्वड्रव्यगुणपर्यायमा जेदसर्वजावते जीवतेचेतनालक्षणवंत अर्
चेतनारहित एजेदते अजीवमध्ये जेधर्मास्तिकायड्रव्यते चलणसहकारनेकरेते प
जाअजीवड्रव्यतेएकार्यकरतानथी एमअधर्मास्तिकाय थिरसहायगुणनेकरेते था
अग्नाहदाननेकरेते पुञ्जलरूपी आवरणरूधादिकपरिणमनकरेते एमसर्वड्रव्यने
तोजजिन्नजिन्नड्रव्यकहेयावते इहाकोइरुहेशेके जीवअनंतातेतोसरिखाते तोसर्पनी
एकड्रव्यशायास्तेनरुह्यो तेनेउत्तरजेरूपैया सोनारूपापणे अथवा धवसापणे तो
सरियाते पणउस्तुनापिंरूपणे जिन्नते तेमाटे सोनेपण जिन्नजिन्नकहिंयेंतेंयें तेम
पण जिन्नजिन्नकहिंयें वलीउत्पादव्ययनोफिरवो सर्पमा तेजरीतनोते पणपण
एकरीतनोनथी तथाअगुरुलघुनी हानिगृह्णिनो फिरपोपण सर्वड्रव्यमा पोतपो
तेथीसर्वजीव तथासर्वपरमाणुजिन्नते एजेदस्वजाव जाणवो

तन्मयतावस्यानाधारतायजेदेन अजेदस्वजाव तथातन्मयता अस्वस्थानतातो
दते अनेआधारतानोपण अजेदपणोते तेअजेदस्वजावते

तथाजेदनोजो अजावपणोमानियें एटखेउस्तुमानेदपणो नमानियेंतो सर्पगुण
पर्यायनो सकरके० एकमेकपणो पदोपसागे तोगुणीकोण तथागुणकोण ड्रव्यको
गुणपर्यायने केड्रव्यनो कयोपर्याय एमजेहेचणथायनही गुण तथागुणी तथा
गवायोग्यस्ररूप तेनुचिन्ह तथाकारणधर्म तथाकार्यधर्मता एवेजुदापडेनही का
तथाकारणधर्मनो नाशथाय माटेउस्तुमा नेदस्वजावमानयो

तथाउस्तुमाअजेदपणोमानियें तोस्थानधरसथायते जेस्थान कोण ने
वमा रहेतेकोपते इत्यादिउनोअजावथायते एमत्रिचारता सर्पथाएकपणोमानता
उसी अनेकोणगुण एमउत्तमगापनयाय एरीतेजेदानेदस्वजावउस्तुमा मानया

परिणामिकत्वे उत्तरोत्तरपर्यायपरिणामनरूपोऽप्रव्यस्वप्नावः त
 आतत्वार्थवृत्तौ इदं तु जावेऽप्रव्यं प्रव्यं प्रवनमिति गुणपर्यायाश्च
 प्रवनसमवस्थानमात्रकाएव जस्थितासीनोत्कुटकजागृतशयि
 तपुरुषवत्तदेव च वृत्त्यंतरव्यक्तिरूपेणोपदिश्यते जायते अ
 स्ति विपरिणामते वर्धते अपदीयते विनश्यतीति पिंडातिरिक्त
 वृत्त्यंतरावस्थाप्रकाशतायां तु जायते इत्युच्यते सव्यापारैश्च प्र
 वनवृत्तिः अस्ति इत्यनेन निर्व्यापारात्मसत्तारख्यायते प्रवनवृ
 त्तिरुदासीना अस्ति शब्दस्य निपातत्वात् विपरिणामते इत्यनेन
 तिरोऽज्ञातात्मरूपस्यानुविन्नतथावृत्तिकस्य रूपांतरेण प्रवनं य
 थादीरिंदधिजावेन परिणामते विकारांतरवृत्त्या प्रवनवृत्तिपृते
 वृत्त्यंतरव्यक्तिहेतुजाववृत्तिर्वा विपरिणामः वर्धत इत्यनेन तु पच
 यरूपः प्रवर्तते यथांकुरो वर्धते उपचयवत् परिणामरूपेण प्रवन
 वृत्तिर्व्यज्यते अपदीयते इत्यनेन तु तस्यैव परिणामस्यापच
 यवृत्तिराख्यायते उर्वली प्रवत् पुरुषवत् पुरुषवत् पचयरूप
 प्रवनवृत्त्यंतरव्यक्तिरुच्यते विनश्यति इत्यनेना विर्भूत प्रवन
 वृत्तिस्तिरो प्रवनमुच्यते यथा विनष्टो घटः प्रतिविशिष्टसमव
 स्थानात्मिका प्रवनवृत्तिस्तिरोऽज्ञातानत्वजावस्यैव जाता कपादा
 द्युत्तरप्रवनवृत्त्यंतरक्रमा विविन्नरूपत्वादित्येवमादि चिराकारैर्द
 व्याप्यैव प्रवनलक्षणान्यपदिश्यते त्रिकालमूलावस्थाया अ
 परित्यागरूपोऽप्रव्यस्वप्नावः प्रव्यत्वात् जावविशेषगुणानाम
 प्रवृत्तिः अप्रव्यत्वात् जावेऽव्यांतरापत्तिः

प्रथं ॥ इवे प्रव्यस्वप्नाव तथा अप्रव्यस्वप्नावकहेते जीवश्च जीवादि क इव्यते तेप
 मिठे सम्येसम्ये नवानवापरिणामे परिणामेते तिहांपूर्वपर्यायनेविनाशे अने उत्त
 र नवानवापर्यायनेप्रगटवे एवीजे इव्यनीपरिणति तेनुंमूलकारणते प्रव्यस्वप्नाव
 ये तिहांतत्वार्थटीकामध्येकह्योते इहांप्रव्यानुयोगनेविपे जावधर्मनेविपे एटवे
 पर्यायनेविपे इव्य ते प्रव्यके० प्रवनययो एटवेनवोनीपजवो तेप्रवन इतिके०

एमवस्तुना गुणपर्यायजेते तेजजनके० नवोद्यवारूप समवस्थानमात्रे एट्ठे
 थावारूपते तिहाट्टांतकहेते जेपुरुष उत्थितके० ऊठ्यो आसीनके०
 वेसवुतेपद्मासनकहियें अथवाठकरुंतेआसनसहितसवु जेमइत्यादिकपया
 यते तेम तेहजवृत्यतरके० पूर्वपर्यायनोविनाश अनेउत्तरपर्यायनो उपजवोतेवृत्त
 हियें वृत्यतरव्यक्तिरूपपणेउपदेशेते तेजजनधर्मनीप्रवृत्तिकहेते जायतेके० नवोउत्तर
 स्तिके० ठतिपणेरहे विपरिणमतेके० वीजापणेपरिणमे वलीसामर्थ्यधर्मवधे अने
 ह्यीयतेके० घटे विनश्यतिके० विनाशपामे पिरुके० समुदायपणो तेथी अतिरि
 वीजीवृत्तिजे गुणनी प्रवृत्यतरनी अवस्थाने प्रकाशयवे करीने जे जवन जे
 तेरीजेजजनवृत्ति तेसव्यापारते पणनिर्व्यापारनयी

अस्तिपवचने निर्व्यापार आत्मशक्तिते तेकहियेंतैयें तेपण जवनवृत्तिथी
 नते एट्ठेजवनवृत्तिने ग्रहणकरतीनथी अस्तिशब्दने निपातपणोठे विपरि
 तिरोज्वतके० अणप्रगटीजेवस्तु तेमांतडूपपणे अनुच्छिन्नके० विठेदगई
 तेरीतें वर्ततिआत्मशक्ति तेनोरूपातरेथवो तेजवनकहियें तिहाट्टांत जेम ह्यीते
 दधिजाउपरिणमे प्रकारातरेथवो तेरीतेरहे एजवनधर्मकहियें जेज्ञानादिपर्यायना
 नतडेय जाणयानीशक्तिते पणजेडेय जेरीतेपरिणमे तेरीतेंज्ञानगुणप्रवर्ते
 प्रवर्तन तेप्रतिसमयें विपरिणामपणे परिणमनठे एपणनवनधर्मठे वली
 अन्यपणे व्यक्तिनेहेतुकरणे जेजनातरें वर्तयो तेविपरिणामकहियें तथावली
 वधेपवचने उपचयरूपपणेप्रवर्ते जेमअकुरवधेठे तेमवर्णादिक पुज्जलना
 वधे एउपचयरूपजवनतावृत्ति व्यज्यतेके० प्रगटकरियेंतैयें,

एमगुणने कार्यांतरपणे परिणमवे डव्यमां जवनधर्मठे अपह्यीयते
 तुके० वली तेहिजपरिणामनो ऊणोयवो अथवाटलजोकहियें उर्वल ताउय
 जेमपुरुषदुर्गसथाय तेमपर्यायनेघटवे डव्यप्रमाणादिक तथातेसमयें अगुरुसवुपया
 टवे तेदुर्गसथाय तेरूपजेजजनवृत्तिनेअतरे व्यक्तिके० प्रगटताकहिते तथावि
 एमरुहेवायी थापिर्जतरे० प्रगटयोजेजजनधर्मनुवर्तयो तेनो तिरोजाय
 विपम्योघट जेमृत्तिरुनेपिये तेचक्रादिकारणे प्रगटयोजेघट तेनेप्रधर्से विना
 एमडव्यनेपिये कार्यकरनारूपजेपर्याय तेने तिरोजायें अन्यपणे कार्यकरणरीते
 स्थानजेरहेवु तेममयेंतेजजनवृत्तिकहियें तथा तिरोजायपणानेअजायें थाउने
 दिक् उत्तरजवन तेपणेवर्तवु एपणजवनधर्मठे एमअनुक्रमेअत्रिच्छिन्न निरतररूपें
 दिग्अनेकथाकारे डव्यतेजजनस्रक्षणकहियें एजव्यम्वनाय जाणयो डव्यनेवि
 अन्वित्व म्मुग्ध प्रमेयत अगुरुसधुतादिक धर्मतेरणेकालमा मूलअवस्थाने अ

ग्राहेके० तजतानथी तेहिजरूपपणेरहे एहवाजेटलाधर्मते अजव्यस्वजावजाणवो जेअ-
क उत्पादव्ययने परिणमने फिरवेफिरे पणजीवनोजीवपणोपलटायनही तेमज अ-
श्रीवनो अजीवपणो पलटायनही एसर्वअजव्यस्वजावजाणवो.

हवे एवेस्वजाव जोडव्यमांनमानियें तोस्योदोपथाय तेकहेठे जोडव्यनेविपे जव्य-
णोनमानियें तोडव्यनाजेविशेषगुण गतिसहकार स्थितिसहकार श्रवगाहदान ज्ञाय-
ता वर्णादिजेपंचास्तिकायना विशेषगुण तेनीप्रवृत्तिनथाय अनेप्रवृत्तिविना कार्यनो
रवोनथाय अनेकार्यनेअणकरवे डव्यनोव्यर्थपणोथाय तेमाटेजव्यस्वजावठे.

जोडव्यनेविपे अजवनरूप अजव्यस्वजावनहोय अनेएकलो जवनस्वजावजहोय
पानवानवापणेथवे तेडव्यपलटीने अन्यडव्यथर्चीजाय तेमाटे डव्यत्व सत्य प्रमेयत्वा-
दे धमेश्रजव्यपणोठे तेथीज डव्यपलटतोनथी तेमनोतेमजरहेठे एअजव्यस्वजावठे.

वचनगोचरायेधर्मास्तेवक्तव्या इतरेअवक्तव्याः तत्राह

राः संख्येयाः तत्संनिपाताअसंख्येयाः तद्गोचरात्ता

वाः जावश्रुतगम्याः अनंतगुणः वक्तव्याजावेश्रुताग्र

हणत्वापत्तिः अवक्तव्यजावे अतीतानागतपर्यायाणां का

रणतायोग्यतारूपाणामजावः सर्वकार्याणां निराधारताप

त्तिश्च सर्वेषांपदार्थानांये विशेषगुणाश्चलन स्थित्यवगाह

सहकारपूर्णगलनचेतनादयस्तेपरमगुणाः शेषाः साधार

णाः साधारणासाधारणगुणास्तेषां तदनुयायिप्रवृत्तिहेतुः

परमस्वजावः इत्यादयः सामान्यस्वजावाः

अर्थ ॥ आत्मानो वीर्यनामागुण तेनाश्रविजाग जेवीर्यांतराय कर्मेश्रावखाठे तेज
वीर्यांतरायनेद्वयोपशमं तथाद्वयथवाथी प्रगत्योजेवीर्यधर्म तेनेजापापर्याप्ति नामकर्म-
नेउदयें क्षीथराणाजे जापावरगणानांपुज्य तेजद्वदपणेपरिणमे तेजद्वदपुज्यखंधठे पण
श्रोताजनने ज्ञाननाहेतुठे एटखेजेमांजेगुणनहोय तेगुणनुंकारणपण थायनही एमजे
कहेठे तेमृपाठे केमकेजेनिमित्तकारणहोय तेमांगुणहोयकिंवापणहोय अने उपादान
कारणमां तेगुणनाकारणतापणे तथा योग्यतापणेनियामकठे तेवचनयोगेंज ग्रहवाय ए-
वाजेवस्तुमांधर्मठे तेनेवक्तव्यधर्मकहियें अनेतेथीइतरके० जूडाजेधर्मास्तिकायडव्यमां
अनेकधर्मठे तेवचनमांग्रहवातानथी तेवासर्वधर्म श्रवक्तव्यकहियें तेवक्तव्यधर्मथी श्रव-
क्तव्यधर्म अनंतगुणाठे वचनतोसंख्याताठे पणतेवचनोमां एवो सामर्थ्येठे जेश्रवक्तव्यधर्म

सर्वनो ज्ञायपणोधाय उक्तच अजिलप्पाजेजाग अणतजागोयअणजिलप्पाण अ
 प्पसाणतो जागसुएनिवद्धोश्च ॥ १ ॥ तत्रके० तिहां अद्दरसग्ग्याताठे तेश्चरणा
 जिपात संयोगीजाव असरयाताठे तेश्चद्दरसज्जिपातने ग्रह्णाय एवाजे पदाया
 जाव तेश्चनंतगुणाठे तेथीअवक्तव्यजाव अनंतगुणाठे जेमतिज्ञान श्रुतज्ञान
 जावनो परोद्धप्रमाणेग्राहकठे अवधिज्ञान तेपुज्जलनो प्रत्यक्षप्रमाणेजाणठे
 रमाणुना सर्वपर्यायने जाणेनही केटलाकपर्यायनेजाणे
 नेकेवलज्ञान एठडव्यनासर्वपर्यायने एकसमयमा प्रत्यक्षजाणे
 पणोनहोय तो श्रुतज्ञानेग्रहणयायनही अने जेअथाच्यासत्तपदेशादिक
 तेतोएमनथीमाटेडव्यमावक्तव्यपणोठे

अवक्तव्याचावेके० अवक्तव्यपणाने नमानियेंतो अतीतपर्याय तेवस्तु
 परपरामारह्याठे तथा अनागतापर्याय सर्वयोग्यतामारह्याठे
 वस्तुमा वर्त्तमानपर्यायनी ठतिपामियें तेथी अतीतअनागतनो ज्ञानथायनही
 वक्तव्यस्वजाव अवश्यमाननो अनेवर्त्तमान सर्कार्य ते निराधारयज्ञाय
 एकसमयमा अनताकारणठे तेश्चनताकारणना अनताकार्यधर्मठे अनेअनताकार्यना
 नताकारणपरपरानु ज्ञानतेकेवलीनेठे अनेवर्त्तमानकालें कारणधर्मतथाकार्यधर्मथी
 नतगुणा कारणकार्यनी योग्यरूपसत्ताठे तेकोइना अविजागनथी पण अविजागी
 नादिकगुण तेमा अनता कारण धर्म अनताकार्य धर्म उपजवानी ये
 ठे ते सर् अवक्तव्यरूपठे

ह्वेपरमस्वजावनु स्वरूपकहेठे सर्वजे धर्मास्तिकायादिकपदार्थ तेनाविशेषगुण
 धर्मास्तिकायनो चलनसहकारीपणो तथाअधर्मास्तिकायनो स्थितिसहाय
 स्तिकायनो अग्राहक तथापुज्जलडव्यनो पूरणगलन जीवडव्यनो चेतनाखक्षण
 डव्यना विशेषगुणकहा एमलक्षणरूप तथाडव्यातरथी जिज्ञापाकवानु मूलकारण
 परमप्रकृष्टगुणकहियें एप्रधानगुणने अनुपायी वीजाजे साधारणगुण ते गुण
 स्तिकायमा पामियें तेनानाम अविनाशीपणो अस्वरूपणो नित्यत्वादिकधर्म
 कायने सरिखाठे तेमाटेसाधारणगुण तथापचास्तिकायमा कोइक अस्तिकायमापामि
 यें कोइरुमानपामियें तेगुणने साधारणअसाधारणकहियें तेसर्वगुणनेविषे विशेषगुण
 अनुपायिप्रवर्त्तनठे ते प्रवर्त्तननाकारण डव्यमा एकपरमस्वजावपणोठे
 परिणमने डव्यनासर्वगुणसुरयगुणने अनुगमेजप्रवर्त्तें तेपरमस्वजाव सर्वडव्यनेवि
 ष्टवे तेरसामान्यस्वजाव कहा वक्षी अनेकातजयपताकामाकहाठे

तथास्तित्व नास्तित्व कर्तृत्व जोगृत्व असर्वगतत्व प्रदे
शवत्वादिज्ञावाः पुनः तत्वार्थटीकायांपुनरप्यादिग्रहणं कु
र्वन्ज्ञापयत्यत्रानंतधर्मवत्वं तत्राशक्ताः प्रस्तारयंतु सर्वधर्माः
प्रतिपदंप्रवचनत्वेनपुंसायथासंज्ञवमायोजनीयाः क्रियाव
त्वंपर्यायोपयोगिताप्रदेशाष्टकनिश्चलता एवंप्रकाराः सं
तिज्ञायांसः अनादिपरिणामिकात्रवंतिजीवस्वज्ञावाः धर्मा
दिभिस्तुसमानाश्तिविशेषः

अर्थ ॥ तेमज अस्तित्पणो नास्तित्पणो कर्त्तापणो ज्ञोक्तापणो गुणवंतपणो असर्वव्या-
पणो प्रदेशवंतपणो इत्यादिअनंतस्वज्ञाववंतद्रव्ये तेमज तत्वार्थ टीकामध्ये परि-
ामिकज्ञावनाज्ञेद वखाणतांकहोठे पुनरपिआदिशब्दना ग्रहणकरतां एमजणावेठे जे
स्तुअनंतधर्मवंतठे तेसर्वविस्तारीशकेनही तोपणद्रव्यद्रव्यनेविषे प्रवचननाजाणपुरुषे
मसंज्ञवेतेमधर्मजोरुवा तथाक्रियावंतपणो जेज्ञानादिकगुण तेलोकालोकजाणवाने
तिसमयंप्रवचेंते श्रीज्ञाप्यकारें ज्ञानादिगुण तेकरणअने तेजगुणनीप्रवृत्ति तेक्रियाजा-
वी तथादेखवोतेकार्य एमधर्मास्तिकायादिकना सर्वगुण तेत्रणपरिणतियें परिणामीठे
साटेपंचास्तिकाय तेअर्थक्रियाकरेठे तेक्रियावंतपणोजाणवो सर्वपर्यायनो उपयोगी-
णो एणजीवस्वज्ञावठे नयाप्रदेशाष्टकनी निश्चलता एणजीवनोस्वज्ञावठे तिहांधर्मा-
र्मिअने आकाश एत्रण अस्तिकायनाप्रदेश अनादिअनंतकाल अवस्थितपणेंठे पुज्जल-
चक्षणपणो सदासर्वदाठे पुज्जलपरमाणु तथा पुज्जलस्कंध तेसंख्यातोकाल अथवाअसं-
यातोकाल एकक्षेत्रेद्वेषणपठे अवश्यचलथाय तथाजीवद्रव्यने सकर्म्मसांसारि-
णें क्षेत्रधी क्षेत्रांतरगमन ज्वथी जवांतरगमनरूप चळताठे तेजीवने सम्यक्दर्शन
सम्यक्ज्ञान अने सम्यक्चारित्रने प्रगटवे सर्वपरजावजोगीपणो निवारवे आत्मस्वरूप
नेराधारण स्वरूपज्ञासन स्वरूपपरिणमने करवे स्वरूपएकत्वं स्वधर्मकर्त्ता स्वधर्मज्ञोक्ता-
णें सकलपरजावतजवे निरावरण निःसंग निरामय निर्द्धननिष्कलंक निर्मलस्वीय अ-
वंतज्ञान अनंतदर्शन अनंतचारित्र अरूपी अव्यावाध परमानंदमयी सिद्धात्मा सिद्ध-
क्षेत्रेह्या तेसादिअनंतकाल स्थिरठे सकलप्रदेशस्थिरठे अनेसंसारिजीव तेनाआठप्र-
देश सदासर्वदास्थिरठे तेआठप्रदेश निरावरणें तथा आचारांगनीटीका शैलंगाचार्य-
कृतना लोकविजयाध्ययनने प्रथमोद्देशके तदनेन पंचदशविधेनापियोगेनात्मा अष्टोप्र-
देशान्विहाय तसज्ञाननोदकवहुधूर्त्तमानेः सर्वैरेवात्मप्रदेशैरात्मप्रदेशावष्टधाकाशस्थं
कार्मणशरीरयोग्यं कर्मदलीकं यत्त्वघ्नाति तत्प्रयोगकर्मैत्युच्यते.

एतत्त्वे आठप्रदेशे कर्मलागतानथी इहांकोशुपुठेजेआठप्रदेशनिरावरणते तो लोककेमजाणतानथी तिहांउत्तरजे आत्मद्रव्यनी जेगुणप्रवृत्ति तेसर्वप्रदेश तोतेमा एआठप्रदेश अल्पते तेथीआठप्रदेशमा सर्वगुणनिरावरणते पण कार्य कतानथी जेमश्रिभुअत्यंतसूक्ष्मकणीयुहोय तेमा दाहक पाचक प्रकाशक अल्पतामाटे दाहकादिकार्य करीशकतुनथी

वहीकोशुपुठेजे एआठप्रदेश ते निरावरण केमरहीशम्या तेनुत्तर जेच तेनेकर्मलागे पणअचलप्रदेशने कर्मलागेनही एमजगतीसूत्रेकथुठे जेथल ५ फट ५ घट ५ सेवध ५ एपाठते तेमाटे जेचलहोयतेवधाय अनेआठप्रदेशते तेथी एआठप्रदेशने वधनथी तथाकार्याच्यासे प्रदेशजेला थाय तेथी तिहातेकार्यकरवाने प्रवर्तते तथाजेद्रव्यनो जेगुणजेप्रदेशहोय तेगुणतेप्रदेश न्यक्षेत्रेंजायनही तथाजीवना आठप्रदेश सर्वथानिरावरणते बीजा अनंतमोजाग चेतनासर्वदाउघानीठे एरीते सतिके ० ०५५ दि २ १ २५ जवतिके ० होय अनादिपरिणामिकजावठेते जीवनाजावठे अने सप्रदेशादिक कायप्रमुखनेविषे समानते एमजाणवो इत्यादिकशेषस्वजावठे

जिन्नजिन्नपर्यायप्रवर्तनस्वकार्यकरणसहकारभूता पर्यायानुगत परिणामविशेषस्वजावा तेचके १ परिणामिकता २ कर्तृता ३ ज्ञायकता ४ ग्राहकता ५ जोक्तृता ६ रक्षणता ७ व्याप्याव्या पकता ८ आधाराधेयता ९ जन्यजनकता १० अगुरुलघुता ११ विभूतकारणता १२ कारकता १३ प्रभुता १४ जावुकता १५ अजावुकता १६ स्वकार्यता १७ सप्रदेशता १८ गति स्वजावता १९ स्थितिस्वजावता २० अवगाहकस्वजावता २१ अखमता २२ अचलता २३ असगता २४ अक्रियता २५ सक्रियता इत्यादिस्वीयोपकरणप्रवृत्तिनैमित्तिका उक्तचसमती आरोपोपचारेण यद्यदपेक्षते तन्नवस्तुधर्म उपाधिताजव नात् नचोपाधिवस्तुसत्ताइति

अर्थ ॥ हवेविशेषस्वजावकहेठे जिन्नजिन्नजेपर्यायते तेनुकार्यकरणपणे जेप्र तेना सहकारभूत जेपर्यायानुगतपरिणामि एवाजेस्वजाव तेविशेषस्वजावकहिये अनेकजेदवे ते श्रीहरिचक्रसुरिकृत वार्तिकसमुच्चयग्रथमाकहावे ते कहेवे

१ सर्वद्रव्यने पोतानागुण समयसमयमां कार्यकरवेप्रवृत्ते ते जिन्नजिन्न परिणामे
 णमे तेसर्वपोतानागुण तेने कारणीकठे तेपरिणामिकपणोकहित्ये २ तत्रकर्तृत्वं जीव-
 नान्येषां तिहांआत्माकर्त्ताते एटलेकर्त्तापणो जीवद्रव्यनेविपेतेअप्पाकत्ताविकत्ताय
 ते उत्तराध्ययनवचनात् ३ ज्ञायकता जाणपणानीशक्ति जीवनेविपेते ज्ञानलक्षणजी-
 तेमाटेगिन्हईकांईएणइतिआवश्यकनिर्युक्तिवचनात् ४ ग्राहकशक्तिपणजीवनेते गृ-
 तीतिक्रियानोकर्त्ता जीवते ५ चोक्ताशक्तिपण जीवमांते जोकुणइ सोजुंजइ यःक-
 सएवचोक्ता इतिवचनात् १ रक्षणता २ व्यापकता ३ आधाराधेयता ४ जन्यजन-
 ना तत्वार्थवृत्तिमध्येते तथा अगुरुलघुता विद्युता करणता कार्यता कारकता ए श-
 नीव्याख्या श्रीविशेषावश्यकेंते ज्ञावुकता तथा अज्ञावुकताशक्ति तेश्रीहरिचंद्रसू-
 कृतज्ञावुकनामे प्रकरणमध्येकहिते.

एमकेटलीकशक्तिजेननातर्कग्रंथोजे अनेकांतजयपताका सम्मतिप्रमुखमांते तथाज-
 प्रचयशक्ति अनेतिर्यक्प्रचयशक्ति उधशक्ति समुचितशक्ति एसर्वसंमतिग्रंथनेविपेते
 गजेद्विगुणीआत्मामाने तेसर्वधर्मशक्तिरूपजमानेते तेणेदानादिकलब्धि अव्यावाध
 त्रप्रमुख शक्तिमानीते इहांव्याख्यांतरे जेगुणकरणते तेनेकर्त्तादिकपणो तेसामर्थ्येते
 णवोदेखवो तेकार्यते केटलीकशक्तिजीवमांजते अनेकेटलीक पंचास्तिकायमध्येते त-
 देवसेनकृत नयचक्रमध्ये जीवनेअचेतनस्वज्ञाव मूर्तस्वज्ञाव तथापुजलपरमाणुने चे-
 वस्वज्ञाव अमूर्तस्वज्ञावकह्या तेअसतृते एतोआरोपपणेकोइककहे तेकथनमात्रजाण-
 पणएवातठतीमांनथी जेधर्मआरोपें तथाउपचारेंगवेपाय तेवस्तुनोधर्मनथी उपाधी-
 थायते तेमाटेजेउपाधि तेवस्तुनीसत्तानथी एमधारजुं.

धर्मास्तिकायेअमूर्ताचेतनाक्रियगतिसहायादयोगुणाः अधर्मा
 स्तिकाये अमूर्ताचेतनाक्रियस्थितिसदकारादयोगुणाःआकाशा
 स्तिकाये अमूर्ताचेतनाक्रियावगाहनादयोगुणाः पुजलास्तिकाये
 मूर्ताचेतनसक्रियपूर्णगलनादयोवर्णगंधरसस्पर्शादयोगुणाः जी
 वास्तिकायेज्ञानदर्शनचारित्रवीर्या व्यावाधामूर्तागुरुलघुअनव
 गाहादयोगुणाः एवंप्रतिजव्यंगुणानामनंतत्वंज्ञेयं ॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायना गुण चार १ अरूपी २ अचेतन ३ अक्रिय ४ गतिसहाय
 त्यादिअनंतगुणते अधर्मास्तिकायनागुण चार १ अरूपी २ अचेतन ३ अक्रिय ४ स्थि-
 तिसहाय इत्यादिअनंतगुणते आकाशास्तिकायनागुणचार १ अरूपी २ अचेतन ३ अ-

क्रिय ४ श्रवणादिकादिक अनंतगुणते पुञ्जलास्तिकायनागुण चार ठे १ रूपी ३ सक्रिय ४ पूर्णगलन १ वर्ण २ गंध ३ रस ४ स्पर्श इत्यादिकगुणअनंताते कायनेविषे १ ज्ञान २ दर्शन ३ चारित्र ४ वीर्य ५ श्रव्याप्राध ६ श्ररूपी ७ अनवगाहादिकअनंतगुणते एरीते अव्यनेविषे अनंतागुणजाणना

पर्याया पोढा अव्यपर्यायाअसंख्येयप्रदेशसिद्धत्वादय १ अव्य व्यजनपर्याया अव्याणाविशेषगुणाश्रेतनादयश्चलणसहायादय श्च २ गुणपर्याया गुणा विजागादयः ३ गुणव्यंजनपर्यायाज्ञा यकादय कार्यरूपा मतिज्ञानादय ज्ञानस्यचक्षुर्दुर्गनादयो दर्शनस्य क्षमामार्हवादय चारित्रस्यावर्णागधारसास्पर्शादयोमूर्तस्यइत्यादि ४ स्वभावपर्यायाअगुरुलघुविकारा तेचछादगप्रकारा पद्गुणहानितृप्तिरूपा अवाग्गोचरा एतेपचपर्यायासर्वव्येपु विभावपर्याया जीवेनरनारकादय पुञ्जलेभ्यणुक्तो नंताणुकपर्यतास्क्रधा

अर्थ ॥ ह्वेनयज्ञानकरवानो अधिकारकहेठे तिहाअव्यास्तिकनयनामूखवेन शुक्रअव्यास्तिक २ देवसे १ तीमाअव्य १५ ख्याते ते ५५वे १ ११ तेस १५ जेतेमादे२६

ह्वेपर्यायना ठ जेद कहेठे तिहा प्रथम १ जेअव्यनेविषे एकत्वपणे रहा जे जीव असरयाताप्रदेश तथाश्वाकाशना अनताप्रदेश एअव्यपर्यायकहियें २

सकृत्वादिक तथाअव्यनोव्यजकके० प्रगटपणोजेमानेठे तेअव्यव्यजनपर्यायकहियें अव्यनोविशेषगुण जेअन्यअव्यमानयी तेनेविशेषगुणकहियें तेजीने अने धर्मास्तिकायमाचलणसहकार तथा अधर्मास्तिकायमाधिरसहकार श्रवणाहदान पुञ्जमा पूरणगलणरूप एसर्वस्वअव्यनीजित्ताने प्रगटकरे एधर्मनेअव्यव्यजन पर्यायकहियें

३ एकगुणना अविजाग अनताठे तेनोपिरुपणो तेगुणपर्यायकहिये ४ ५ पर्यायतेज्ञाननो जाणगणो तथाचारित्रनो धिरतापणो इत्यादिक अथवा दातर ज्ञाननाजेद जे मतिज्ञानादिक पाच तथादर्शनगुणना चक्षुदर्शनादिक चारित्रगुणना क्षमादिकजेद पुञ्जनोरूपीगुण तेनाजेदवर्ण गंध रस स्पर्श सस्वरूपीगुणना अयने अगद्ये अरसे अफाने इत्यादिकचारजाणवा ते गुण ५५

ञ्जनावपर्याय ते वस्तुनोकोऽकस्वजावज एवोठे तेश्चगुरुद्वयुपणे ठे ठ प्रकारनीवृद्धि
ठप्रकारनी हानी एवीरीतें वारप्रकारें परिणमेठे इहांकोऽप्रेरकनो योगनथी वस्तुनेमू-
र्मनोहेतुठे एनोस्वरूपपूरूं वचनगोचरनथी अनुज्ञवगम्यनथी केमकेश्रीगणांगसूत्रनी
हामध्येश्रुतज्ञानवृद्धिना सातश्रंगठे तिहांप्रथम सूत्रश्रंग वीजुं निर्युक्तिश्रंग ३ जा-
श्रंग ४ चूर्णिवालोसूत्रादि सर्वनाश्रयर्थकहेठे ५ टीकाव्याख्यानिरंतर एपांचश्रंगतो
रूपठे तथाठोश्रंगपरंपरारूपठे तथासातमुंश्रंगअनुज्ञव एसातेकारणे विनयसहि-
णतां सुणतांथकांसाचाश्रयर्थ पामिने आत्मानुंज्ञाननिर्मलथाय श्रीजगवतिसूत्रे गाथा
ठोखद्वुपदमो वीजुनियुत्तिमिसिउंजणीउं तश्योअनिरवसेसो एसविहिहोऽश्रण-
। एपांच पर्यायकह्या तेसर्वद्वयमध्येठे.

६ विज्ञागपर्याय तेजीव तथापुज्जलमध्येजठे तेविज्ञावपर्यायजीवने नरनारकीपणुं पा-
तै तथा पुज्जलनो ध्यणुकत्र्युणुकादिकखंधनो मिलवुंअनंताणुकपर्यंत अनंतपुज्जल
धरूप ते विज्ञागपर्याय कहियें.

मेर्वाद्यनादिनित्यपर्यायाः चरमशरीरत्रिज्ञागन्यूनावगाहनादयः
सादिनित्यपर्यायाः सादिसांतपर्यायाजवशरीराध्यवसायादयः अ
नादिसांतपर्यायाजव्यत्वाद्यः तथाचनिक्षेपाः सहजरूपावस्तुनः
पर्यायाः एवंचत्वारोवथ्युपज्ञायाइतिज्ञाप्यवचनात्नामयुक्तेप्रति
वस्तुनिनिक्षेपचतुष्टयंयुक्तमज्जकंचानुयोगद्वारेजथ्ययजंजाणिजा
निरक्खेवंनिरक्खेनिरवसेसंजथ्ययनोजाणिजा चउक्कयंनिरक्खेवतथ्य
तत्रनामनिक्षेपः स्थापनानिक्षेपः अव्यनिक्षेपः ज्ञावनिक्षेपः त
त्रनामनिक्षेपोद्धिविधः सहजः सांकेतिकश्च स्थापनाऽपिद्धिवि
धा सहजाआरोपजाच अव्यनिक्षेपोद्धिविधः आगमतोनोआग
मतश्च तत्रआगतः तदर्थज्ञानानुपयुक्तः नोआगतोज्ञशरीर
जव्यशरीर तद्वतिरिक्खेदात्रिधाज्ञावनिक्षेपोद्धिविधः आगमतो
नोआगततश्चतद्ज्ञानोपयुक्तः तद्गुणमयश्च वस्तुस्वधर्मयुक्तं
तत्रनिक्षेपावस्तुनः स्वपर्यायाधर्मजेदाः

अर्थ ॥ पुज्जलनुंमेरुप्रमुख तेश्चनादिनित्यपर्यायठेजीवनीसिद्धावस्था सिद्धावगाहना-
कतेसादिनित्यपर्यायठे तथाज्ञावअनेशरीर तथाअध्यवसाय एत्रणप्रकारनायोगस्या-
जे वीर्थनाद्वयोपशमथीऊपना तेमांकपायस्यान जेचेतनानोद्वयोपशम कपायनाउद-

यधीमिद्र्या अनेसयमस्यानजे चारित्रनो ह्योपशमपरिणमी जेचेतनादिकमु
 अघ्नसायस्यानक तेसादिसांतपर्यायते मनयोप्यताधर्मते
 तेअनादिसातते जेसिद्धत्वपणोप्रगटे चव्यत्वपर्यायनोविनाशते तेमाटे अनादि
 ठे पणअतथवासहितते माटेअनादिसांतपर्यायते एमपर्यायअनेकजाणना

तरावस्तुमा सहजना जेचारनिक्षेपाठेतेपणवस्तुनास्वपर्यायते तेथ्रीविसे
 ज्ञाप्यमव्येकशोठे चत्वारोवनुपज्जाया एवचनते तेमाटेस्वपर्यायकद्वियें वशी श्री
 गह्वारसूत्रमाकशोठे जिहाजेरस्तुना जेटलानिक्षेपाजाणियें तिहा तेवस्तुना
 हेपाकरियें कदाचित्पधतानिक्षेपा जासनमानआवे तोपण १ नाम २ थापना
 ४ जात्र एचारनिक्षेपातो अथश्यकरवा तेमांनामनिक्षेपानावेजेदते

१ सहजनाम २ साकेतिकनाम तेकोशकनोकख्योनाम तथास्थापनानावेजेदते
 रापना तेवस्तुनीअनगाहनारूप २ आरोपस्यापना ते आरोपथी यधी माटेदृ
 ये आरोपजाकद्वियें ह्येद्रव्यनिक्षेपानावेजेदते तेकहेते १ आगमथीद्रव्यनिक्षेप
 जेपुरापना मरूपनाजाणपणे ह्मणांतेऊपयोगेंनथी १८५७०५निक्षेपजेरस्तु
 द्विनां पणह्मणातेपणेअरततानथी तेहनात्रणजेदते १ इशरीरजेहनाहता
 पाण्या तेथ्रीनेउजरीर जेरूपजदेवना शरीरनीजक्ति श्रीजबूझीपपन्नतीमाठे २
 रीरते ह्मणांतो गुणमयनथी पणगुणमयथशे जेम अयमतामुनी एजयशरीर
 ३ तद्रव्यातिरिक्त जेतेगुणेअत्ते पणतेऊपयोगे ह्मणाअरततानथी

जात्रनिक्षेपानावेजेद १ आगमथी जात्रनिक्षेपो तेआगमना अर्थनोजाण
 पयोगेअत्ते २ नोआगमथी जात्रनिक्षेपो तेजेपणेअत्ते तेजरूपते ३ तिनि

पचारनिक्षेपामा पेहेखात्रणनिक्षेपा तेकारणरूपते अनेचोथोजात्रनिक्षेपो
 एते तेजात्रनिक्षेपाने निपजात्रता पेहेखात्रणनिक्षेपा प्रमाणते महारा
 खात्रनिक्षेपा अ यनयते एफजात्रनिक्षेपो तेजात्रखयते जात्रनिक्षेपाने
 एहर्षाद्रव्यनीप्रवृत्ति ते निष्कवते एमथी आचारागनीटीकामा खोरप्रिजया
 एततेवेखमीयेतेये फसमेवगुण फसगुण फसचक्रियानप्रतितम्याश्चक्रियाया
 ननदानचाग्रि रक्षितायापेद्रिकामुष्मिसार्यप्रवृत्ताया १८५८०५नि
 एहगुणोअ्यगुणोदवति मय्यद्दर्शनदानचारित्रक्रिया याम्प्रैका १८५९
 यमिद्रिगुणोअ्यते एतदुक्तवति मय्यद्दर्शनादिनेत्रक्रियासिद्धि ४३
 एतद्दर्शनमागिकमुखफसाव्यामपवफसायागेपात्रिफसेत्ययं

एतदेवअथरी पग्निमनविना त्रेक्रियाकर्त्री तेयकी मंसारिकमुम् थापने

एपाठे माटेजावनिक्षेपाना कारणविना पेहेलात्रणेनिरूपा निःफलते निक्षे-
मूलगीवस्तुनापर्यायते ड्रव्यनोखधर्मजते.

नयास्तुपदार्थज्ञानेज्ञानांशाः तत्रानंतधर्मात्मकेवस्तुन्येकधर्मोन्नय
नंज्ञाननयः तथारत्नाकरे नीयतेयेनश्रुताख्यप्रमाणविषयीकृतस्या
र्थस्यांशस्तदितरांशोदासीन्यतः सप्रतिपत्तुरजिप्रायविशेषोनयः
स्वाजिप्रेतादंशादितरांशापलापीपुनर्नयाज्जासः सव्याससमासा
न्यांछिप्रकारः व्यासतोनेकविकल्पः समासतोछिभेदः ड्रव्या
र्थिकः पर्यायार्थिकःतत्रड्रव्यार्थिकश्चतुर्था १ नैगम २ संग्रह ३
व्यवहार ४ ऋजुसूत्रभेदात् पर्यायार्थिकस्त्रिधा १ शब्द २
समजिरूढ ३ एवंभूतभेदात्.

अर्थ ॥ जेनयते तेपदार्थनाज्ञाननेविषे ज्ञाननाअंशते तिहानयनुंलक्षणकहेते अनंतध-
नक जेवस्तु एटलेजीवाटिक एक पदार्थमां अनंताधर्मते तेनोजेएकधर्मगवेप्योतोपण
के० वीजाअनंताधर्म तेमांरहाते तेनोजेदेनही अनेग्रहणपणनही एकधर्मनीमुख्य-
रवी तेनयकहियें तेनयना व्यासके० विस्तारथी अनेकभेदते अने समासके० संक्षे-
पेभेदते १ ड्रव्यार्थिक २ पर्यायार्थिक तेरलाकरावतारिकाग्रंथथी लखियेंतैयें ड्रवतिड्रो-
ते अड्रड्रवत् तांस्तान्पर्यायानितिड्रव्यंतदेवार्थःसोऽस्तियस्यविषयत्वेन सड्रव्यार्थिकः
जेवर्त्तमानपर्यायनेड्रवते अनेआगामिककालेंड्रवसे तथा अतीतकालेंड्रवतोहतो ते
कहियें तेजतेअर्थप्रयोजनविषयपणेजेने ते ड्रव्यार्थिककहियें एटलेपर्यायतेजन्य
ड्रव्यतेजनककह्योतथाड्रव्यतेध्रुवअनेपर्यायते उत्पादविनाशरूपते उक्तं च.

येतिउत्पादविनाशोप्राप्नोतीतिपर्यायः सएवार्थः सअस्तियस्यासौपर्यायार्थिकः जे उ-
वाविणशवानो परिके० नवानवापणे एतिके० पामेतेजअर्थप्रयोजन तेने पर्यायार्थि-
हीयें तेड्रव्यार्थिकपर्यायार्थिक एवेधर्मने ड्रव्यतथापर्यायकहियें.

इहांकोइकपुठेजे त्रीजोगुणार्थिककेमकहेतानथी तेवदीरलाकरावतारिकामध्ये कह्योते
स्यपर्यायेवांतर्भूतत्वात् तेनपर्यायार्थिकेनैवतत् संग्रहात्.

जेगुणतेपर्यायनेविषे अंतर्भूतते तेपर्यायार्थिकमध्येजसंग्रहोते तेपर्याय वेभेदते एक
जावि वीजोरुमजावि तेमांसहजावितेगुणते तेपर्यायनेविषे अंतर्भूतते तिहांड्रव्य-
यथी व्यतिरिक्तसामान्यविशेष एवेधर्मते माटेसामान्यविशेष वेनयवत्ताकेमकहे-
थी एमकोइपुठेतेनेउत्तर.

जे ड्रव्यपर्यायाच्यां व्यतिरिक्तयो सामान्यविशेषयोरप्रसिद्धे तथाहि ।
सामान्यमुक्तमूर्ध्वतासामान्य तिर्यक्सामान्यच तत्रोर्ध्वसामान्यड्रव्यमेव ।
न्यतु प्रतिव्यक्तिसदृशपरिणामलक्षणव्यजनपर्यायएव एपाठथी ऊर्ध्वसामान्य
नोर्ध्वमेते अनेतिर्यक्सामान्यते पर्यायधर्मते ॥ १६ ॥
तर्जतिनेताज्यामधिकनयानकाश

विशेषपणेअनेकरीते वर्तवानोलक्षणते तेपर्यायनेविषे अतर्जावते तेमाटे ।
अवकाशनथी एवेनयमध्येज अतर्जावते तेमांवली ड्रव्यार्थिकना चारजेदते १ नैव
ह्य ३ व्यनहार ४ ऋजूसूत्र तथापर्यायार्थिकना त्रणजेदते १ शब्द २ समजिरूढ २५

विकटपातरेऋजुसूत्रस्यपर्यायार्थिकताप्यस्ति सनेगमस्त्रिप्रकार
आरोपागसकल्पजेदात् विशेषावश्यकेतूपचारस्यजिन्नग्रहणात्
चतुर्विध नएकेगमाआशयविशेषायस्यसनेगम तत्रचतु प्रकार
आरोपः ड्रव्यारोपगुणारोप कालारोपकारणाद्यारोपजेदात् तत्र
गुणेड्रव्यारोप पंचास्तिकायवर्तनागुणस्यकालस्यड्रव्यकथनए
तद्गुणेड्रव्यारोप १ ज्ञानमेवात्मा अत्रड्रव्येगुणारोप ७ वर्त
मानकालेअतीतकालारोप अद्यदीपोत्सवेवीरनिर्वाणं वर्तमानेअ
नागतकालारोप अद्यैवपद्मनाभे निर्वाण एवपद्मेदा कारणेअ
यारोप बाह्यक्रियायाधर्मत्व धर्मकारणस्यधर्मत्वेनकथनं संकृतयो
द्विविध स्वपरिणामरूप कार्यांतरपरिणामश्च अंशोपिद्विविध
जिन्नोजिन्नश्चेत्यादिशतजेदोनेगम

॥ वक्षीयिकल्पपातरे ऋजुसूत्रते पर्यायार्थिकमा पणकहोते केमके विद्व
तेमानेगमनात्रणजेदते १ आरोप २ अश ३ सकल्प तथाविशेष
चारपणेकहेते नथीएकगमो अजिप्रायजेनो तेने १४४
नयना चारजेदते तेमध्ये आरोपना चारप्रकार ।
१ आरोप ४ कारणाद्यारोप
ड्रव्यपणोमानो तेड्रव्यारोप १ परिणामते
ने कावड्रव्यकहियोल्लाव्यो १ परिणामते
वपडेड्रव्यारोप अनेड्रव्यनेविषे गुणनोआरोपनरो जेद
मनपिनमज्ञानने आत्माकह्यो तेगुणनोआरोपकह्यो माने

जेमश्रीवीरनिर्वाणथयातेने तोषणोकाळगयोठे पणश्राजदीवालीनादीवसेंवीरनो
 णिणठे एमकहेवुं एवर्त्तमानमां अतीतनो श्यारोपकख्यो अथवा श्राजश्रीपद्मनाचप्रचुनो
 णिणठे एमकहेवुं तेमवर्त्तमाननेविपे अनागतकालनोश्यारोपठे एवीरीतें वलीअतीत-
 जेदठे तथाएवीजरीतेअनागतनावेजेदठे अनेवर्त्तमानना वेजेदऊपरकह्या तेसर्व
 । काळारोपना ठजेदजाणवा.

वलीकारणविपे कार्यनोश्यारोपकरवो तेकारणचारठे १ उपादानकारण २ निमित्त-
 ण ३ अस्ताधारणकारण ४ अपेक्षाकारण तेमांवाह्यद्रव्यक्रिया ते साध्यसापेक्षवा-
 ने धर्मनुंनिमित्तकारणठे तोपणएनेधर्मकारणकहियें तेमजश्रीतीर्थंकर मोक्षनुंकार-
 तेथी तेने तारयाणं कह्यो तेकारणनेविपे कर्त्तापणानोश्यारोपकख्यो एम श्यारोपता
 कप्रकारेंठे तेकारणाद्यारोप वलीसंकल्प नैगमनावेजेदठे १ स्वपरिणामरूपजेवीर्व
 नानो जेनवोनवो क्षयोपशमतेलेवो वीजोकायांतरे नवेनवेकायें नवोनवोउपयोग
 २ ते एवेजेदथया तथाअंशनेगमनापणवेजेदठे १ जिन्नांशतेजूदोअंशस्कंधाडिकनो
 तो अजिन्नांश ते जे श्यात्मानाप्रदेश तथागुणनाथविज्ञाग इत्यादिक एसर्वनेगम-
 नाजेदजाणवा एटलेनेगमनयकह्यो.

सामान्यवस्तुसत्तासंग्राहकसंग्रहः सद्दिविधसामान्यसंग्रहोविशे
 षसंग्रहश्च सामान्यसंग्रहोद्विविधःमूलतजत्तरतश्चामूलतोस्तित्वा
 दिजेदतः षड्विधः उत्तरतोजातिसमुदायजेदरूपःजातितः गवि
 गोत्वं घटेघटत्वं वनस्पतो वनस्पतित्वं समुदयतोसहकारात्मकेव
 षेसहकारवनं मनुष्यसमूहेमनुष्यरुंदइत्यादिसमुदायरूपः अथ
 ।अच्यमितिसामान्यसंग्रहः जीवइतिविशेषसंग्रहः तथाविशेषाव
 त्यके संग्रहणंसंगिन्हइसंगिन्हतेवतेणजंजेया तोसंग्रहोसंगिहि
 यपिंफित्यंत्वज्जस्त संग्रहणंसामान्यरूपतयासर्ववस्तुनामाक्रो
 नंसंग्रहःअथवासामान्यरूपतयासर्वगृन्हातीतिसंग्रहःअथवासर्वे
 पिजेदाः सामान्यरूपतयासंग्रहतेअनेनेतिसंग्रहः अथवासंग्रही
 तंपिंफितंतदेवार्थोअथेयंस्यतत्संग्रहीतपिंफितार्थेएवंभूतंवचो
 यस्यसंग्रहस्येतिसंग्रहीतपिंफितं तत्किमुच्यतेइत्याह संग्रहीय
 मागहीयं संपिडियमेगजाइमाणीयं ॥ संग्रहीयमणुगमोवा वइरे

गोपिन्धियज्ञणियं ॥ २ ॥ सामान्याग्निमुख्येनग्रहणंसंगृहीतसग्रह
 उच्यते पिहितंत्वेकजातिमानित मग्निधीयतेपिहितसंग्रह अप
 सर्वव्यक्तिष्वनुगतस्यसामान्यस्यप्रतिपादनमनुगमसग्रहोभिनी
 यते व्यतिरेकस्तुतदितरधर्मनिषेधात्ग्राह्यधर्मसग्रहकारक व्य
 तिरेकसग्रहोऽणयतेयथाजीवोजीवइतिनिषेधे जीवसग्रह एवना
 ताः अत १ सग्रह २ पिहितार्थ ३ अनुगम ४ व्यतिरेकज्ञेदात्
 तुर्विध अथवास्वसत्तारख्यमहासामान्यंसंगृह्णाति इतरस्तुगोत्वा
 दिकमवातरसामान्यपिहितार्थमग्निधीयते महासत्तारूप अवातर
 सत्तारूपं एगंनिच्चंनिरवयवमक्रिय सव्यगंचसामन्नं एतत्तमाहासा
 मान्य गविगोत्वादिकमवातरसामान्यमितिसग्रह ॥

अर्थ ॥ ह्येसग्रहनयकहेठे सामान्ये मूलसर्वद्रव्यव्यापक नित्यत्वादिक
 रक्षाजोधर्म तेनोजेसग्रहकरे तेसग्रहकहियें तेनावेजेदठे १ सामान्यसग्रह २
 ग्रह यज्ञीसामान्यसग्रहना वेजेदठे १ मूलसामान्यसग्रह २ अचरसाम
 मूलसामान्यसग्रहना अस्तित्वादिकठजेदठे तेपूर्वैकहाठे तथाउत्तरसामान्यना
 १ जातिसामान्य २ समुदायसामान्य तिहागायनासमुदायमा गोत्वरूपजाति
 समुदायमाघटत्पणो अनेअनस्पतिनेप्रिये वनस्पतिपणो तेजातिसामान्यरयो
 षानासमूहनेप्रिये अयनरुहे तथा मनुष्यना समूहमा
 मान्य अचरसामान्य तेचह्युदर्शन तथाअचह्युदर्शनने ग्राहीरुठे
 पिदर्शन तथाअखदर्शनथी ग्रहायठे अथना १ सामान्यसग्रह २ विशेषसग्रह
 अल्पनासमुदायने अल्पकक्षुंसामान्यसग्रह इहासर्वनोग्रहणथयोठे अनेजीव
 व्यरुही अजीवद्रव्यथी जूदोनेदपाठ्यो एप्रिशेषसग्रह एप्रिशेषसग्रहनो विस्तार
 पाविशेषावश्यथी सग्रहनयना चारजेद तेखरियेठेये मूलपाठमा
 मग्रहणके० एकठो एकअचनमव्ये एकअध्ययसाय उपयोगमा समकायेप्र
 मान्यरूपपणे सर्वत्रन्तुनो आक्रोरुण ग्रहणकरनो तेसग्रहकहियें
 सर्वे सग्रहकरे तेमग्रहकहियें अथराजेयकीसर्वजेद सामान्यपणे ग्रहिय तेने
 हियें अथनामग्रहीत पिहितके० जेवचनथी समुदायअर्थग्रहाय तेसग्रह
 तेनाचारजेदठे १ मग्रहीतसग्रह २ पिहितसग्रह ३ अनुगमसग्रह ४ व्यतिरेकस
 १ सामान्यपणे वेचणविना ग्रहणथाय एवोजेऊपयोग अथना एअचन
 एरोयने कोदरअचन्तुनेविशेदोय तेनेमग्रहितसग्रहकहियें

१. अनेएकजातिमाटे एकपणोमानिने तेएकमध्ये सर्वनोग्रहणथायजेमएगेश्यायाएगे
जे इत्यादिवस्तुअनंतिते पणजातिएकमाटेग्रहवायठे तेवीजोपिहितसंग्रहकहियें.
२. जेअनेकजीवरूप अनेकव्यक्तिठे तेसर्वमांपामियें जेम सत्चित्तमयोश्चात्मा एटले
जीव तथासर्वप्रदेश सर्वगुण तेजीवनालक्षणठे एनेअनुगमसंग्रहकहियें.
३. तथाजेनेनाकहेवे तेथीइतरनो सर्वसंग्रहपणेज्ञानथायतेजेमअजीवठेतेवारें जे जी-
इतिअजीवकहिये एटलेकोइकजीवठे एमव्यतिरेक वचनेठेस्यो तथाऊपयोगें जी-
ग्रहणथायठे तेव्यतिरेकसंग्रहकहियें.

ग्रहवासंग्रहनयवेजेदेकहेवायठे १ महासत्तारूप २ अवांतरसत्तारूप एरीतिपणसंग्रह-
रूपकह्योठे सवतिज्ञणिएणज म्हासववाणुप्पवत्तएवुद्धि तोसबंसत्तमचंनठीतदंतरं-
व ॥ १ ॥ यद्यस्मान्सदित्येवंचणीते सर्वत्रिभुवनत्रयांतगतवस्तुनिबुद्धिरनुप्रवर्तते
वतिनहितत् किमपिवस्तुअस्तियत् सदित्युक्तेजगतिबुद्धौनप्रतिज्ञासते तस्मात्सर्व-
मात्रं नपुनःश्रयांतरं तत्श्रुतसामर्थ्यात् यत्संग्रहेन संगृह्यते तेनपरिणमनरूप-
वसंग्रहस्येति एटलेत्रणेशुवनमां एहवीवस्तुकोइनथीजे संग्रहनयनेग्रहणमांआव-
थी जेजेवस्तुठेतेसर्व संग्रहनयमां ग्रहवाणीजठे एसंग्रहनयकह्यो.

संग्रहगृहीतवस्तुजेदांतरेण विजजनंव्यवहरणंप्रवर्तनंवाव्यवहा-
रःसद्विविधःशुद्धोशुद्धश्च शुद्धोद्विविधः वस्तुगतव्यवहारः धर्मा-
स्तिकायादिऽव्याणां स्वस्वचलनसदकारादिजीवस्यलोकालोका-
दिज्ञानादिरूपः स्वसंपूर्णपरमात्मजावसाधनरूपो गुणसाधका-
वस्थारूपः गुणश्रेण्यारोहादिसाधनशुद्धव्यवहारः अशुद्धोपिद्वि-
विधः सद्भूतासद्भूतजेदात् सद्भूतव्यवहारो ज्ञानादिगुणः परस्प-
रंजिन्नः असद्भूतव्यवहारः कषायात्मादि मनुष्योहं देवोहं सो-
पिद्विविधः संश्लेषिताशुद्धव्यवहारःशरीरंममअहंशरीरी असं-
श्लेषितासद्भूतव्यवहारः पुत्रकलत्रादि तौचउपचरितानुपचरि-
तव्यवहारजेदात्द्विविधौ तथाचविशेषावश्यके व्यवहरणंव्यव-
हारः एसतेणव्यवहार एवसामान्नंव्यवहारपरोवजउविसजते-
णव्यवहारःव्यवहरणंव्यवहारः व्यवहरतिसइतिवाव्यवहारः वि-
शेषतोव्यवह्रीयते निराक्रियते सामान्यतेनेतिव्यवहारः लोकव्य-

हेत्रव्यपथनागतजाविमाटेकहेतानथी एतोवर्तमान सर्वगुणनी ठति
 थ्यावरणदोषे प्रवर्ततिनथी तेथीतिरोजावीपणामाटे समग्रहनयें कहियें ५५३३
 केजलज्ञानादिगुण ठतावत्ते ठे तेमाटेसिद्धकहियेंठेयें

अनेजेवस्तु तेनामादिकपर्यायसहितवत्ते ठे माटेनामादि ५५३३ तेसर्वदंड
 नाजेदठे तथानामादिक त्रणनिक्षेपातोडव्यठे अनेजावतेजावठे ५
 जावनी वेंचणकरियें तेमाटेठे पणवस्तुमां सहज चारनिक्षेपाते ५५३३ ५५३३
 कार्यनाकर्ताजठे एरुजुसूत्रनावेजेद दिगवरकहेठे १ सूक्ष्मरुजुसूत्र २ ५५३३
 तमानकालनो एकसमयतेने सूक्ष्मरुजुसूत्रकहियें अनेजेवहुकाखिते ५५३३
 एकासापेक्षीजावठे तथाएजावनयठे अनेयोगावलवीपणो तेजाह्यठे ५५३३
 कडन्यमध्येगणैठेएरुजुसूत्रनयकह्यो ५५३३

अपआक्रोगेशपनमाब्दानमितिशब्द शपतीतिवाआब्दानयतीति
 शब्द शप्यनेआहूयते वस्तुअनेनेतिशब्द तस्यशब्दस्य योवा
 च्योर्थस्तत्परिग्रहात्तत्प्रधानत्वात्नयशब्द यथाकृतकत्वादिइत्य
 दिकपंचम्यंत शब्दोपिहेतु अर्थरूपकृतकत्वमनित्यत्वगमकत्व
 न्मुरयतयाहेतुरुच्यतेअपचारवस्तुतद्वाचककृतकत्वशब्दोहेतुरि
 धीयते एवमिहापिशब्दवाच्यार्थपरिग्रहात्पचारेणनयोपिशब्द
 व्यपदिश्यतेइतिजाव यथाशुसूत्रनयस्यानीष्ट प्रत्युत्पन्न व
 मान तथैवइत्यसौशब्दनय यद्यस्मात्पृथुवुध्नोदरकक्षितमृन्
 य जलादरणादिक्रियाक्षम प्रसिद्धघटरूप जावघटमेवेत्यम
 ननुगेषान्नामस्थापनाडव्यरूपान्त्रीन्घटानितिशब्दार्थप्रधान
 ह्येपनय चैष्टात्प्रक्षणाश्रघट शब्दार्थोघटचेष्टाया घटतेइतिघ
 अनो जलादरणादिचेष्टांकुवन्घट अतश्चतुरोपिनामादिघटा
 वन अजुमूत्रादिगेषितरवस्तुइति असौशब्दार्थोपपत्तेर्जा
 टम्येवाननाच्युपगमादिति अथवाअजुसूत्रात् शब्दनय निगो
 तनर अजुमूत्रेमामान्येनघटोत्तिप्रेत शब्देनतुसज्ञावादिजिरने
 धमेगनिप्रेतइति तेचमतजगा पूर्वउक्ताइति ॥

अर्थ ॥ इवेगब्दनयनु अत्रपदकहियेंठेयें शपतिके० घोखाये तेनेशब्दक
 उन्दिहेजावियें वस्तुपणैतेशब्दकहियें तेशब्देजेजाच्यथर्थ तेने प्रहे ५५३३

यमां तेपणशब्दनयकहिंयें जेमकृतकतेजेकस्यो तेनो हेतुजेधर्मते जेवस्तुमांहोय ते
 ण एटलेशब्दनुंकारणतो वस्तुनोधर्मथयो जेमजलाहरणधर्मजेमांठे तेनेघटकहि-
 यं एमइहांपण शब्देंवाच्यअर्थग्रहेतेमाटेतेनयनोनामपण शब्दकहेवायजेमरुजुसूत्र-
 ने वर्त्तमान कालनाधर्मइष्टे तेमगव्वादिकनयने पण वर्त्तमानतानाधर्मजइष्टे.
 केमकेपेटेपृथुके० पहोलो बुधके० घोळ संकोचितउदरकवितयुक्त जलाहरणक्रिया-
 मर्थ प्रसिद्धघटरूप जावघट तेनेजघटइष्टेते पण शेष नामस्थापना अनेद्रव्यरूप
 घटने एशब्दनयघटमानेनही घटशब्दनाअर्थने तेसंकेतनेजघटकहे घटधातुतेचे-
 णीठे अतःकारणात्के० एकारणपणामाटे एशब्दनयते चेष्टाकर्त्तानेजघटकहे एटले
 सूत्रनय चारनिक्षेपासंयुक्तने पण घटमाने अनेशब्दनयते जावघटनेजघटमाने ए-
 विशेषपणोठे शब्दनाअर्थनी जिहांउपपत्तिहोय तेनेजतेवस्तुपणेकहे एटलेरुजुसू-
 यें सामान्यघटगवेप्यो अनेगव्दनयें सज्ञाव जे अस्तिधर्म तथाअसज्ञाव जेनास्ति-
 तेसर्वसंयुक्तवस्तुने वस्तुपणेंकहे.

एटले वस्तुने शब्देंवोलावतां सातजांगेवोलावतो माटेएसप्तजंगीजेटलाज शब्दन-
 जेदजाणवा तेसप्तजंगीनो स्वरूपपूर्वैकहुंते एशब्दादिकनय वस्तुनापर्यायने अवलं-
 व वस्तुनाजावधर्मनाग्राहकते तेमाटेवस्तुना जावनिक्षेपा एनयेंमुख्यते धुरनाचारन-
 णां नामादिक त्रणनिक्षेपामुख्यते एशब्दनयनुंस्वरूपकहुं.

गाथा ॥ जंजंसांजासइ ॥ तंतंचियसमजिरोहइज्झम्हा सणंत
 रथ्यविमुद्धो तर्जनर्जसमजिरूढोत्ति ॥ १ ॥ यांयांसंजांघटादिल
 ऋणांजापते वदतितांतामेवयस्मात्संजांतरार्थविमुखः समजिरू
 दोनयःनानार्थनामाएवजापते यदिएकपर्यायमपेदयसर्वपर्यायवा
 चकत्वं तथाएकपर्यायाणांसंकरःपर्यायसंकरेचवस्तुसंकरोजवत्ये
 वेतिमाजूत्संकरदोषः अतःपर्यायांतरानपेदएवसमजिरूढनयइति ॥

अर्थ ॥ ह्वेसमजिरूढनयनी व्याख्याकहिंयेंतेंयें जेशब्दनयतेइंद्र शक्र पुरंदर इत्या-
 रुसर्वेइंद्रनानामजेदठे पणएकइंद्रपर्यायवंत इंद्रदेखी तेनासर्वनामकहे उक्तंचविशे-
 ष्यके एकस्मिन्नपिइंद्रादिकेवस्तुनियावत् इंद्रनशक्रनपुरदारणादयोर्थाघटंते तद्द्रशे-
 शक्रादिवहुपर्यायमपितद्द्रस्तुशब्दनयोमन्यतेसमजिरूढवस्तुनेवमंस्यतेइत्यनयोर्जेदः
 जे एकपर्यायप्रगतपणे अने शेषपर्यायने अणप्रगतवे शब्दनय तेटलासर्वनामवोलावे
 समजिरूढनयतेनवोलावे एटलोशब्दनय तथा समजिरूढनयमां जेदठे माटे ह्वे
 मजिरूढनय कहेठे.

घटकुजादिकमां जेसंज्ञानो वाच्यर्थदेसाय तेजसंज्ञारूढे जेमासज
विमुखते तेनेसमजिरूढनयकहिजे जोएकसङ्गामध्ये सर्वनामातरमानिये
थाय तेवारंपर्यायनो जेदपणोरहेनही अनेजेपर्यायांतरहोय तेतोजेदपणे गहोय
यातरनो जेदपणोजरहो तेमाटेखिगादिजेदने सापेक्षपणे वस्तुने द जे न
मजिरूढनयवखाणो एनयमांण जेदज्ञाननी मुरयताठे

एवजहसदृशो संतोजूतदन्नहाजूत ॥ तेणेंचंजूअनउं सदृश
परोविशेषेण ॥ १ ॥ एवंयथाघटचेष्टायामित्यादिरूपेणगत्रा
र्थोव्यवस्थित तद्वृत्तित्येवयोवर्तते घटादिकोर्थ सएवसन्भूतो
विद्यमान तदन्नहाजूतित्वस्तुतदन्यथागव्दार्योद्धघनेनवर्तते
सतत्वतोघटाद्यर्थोपिनभवति किन्भूतोविद्यमान येनैवमन्यते तेन
कारणेनशब्दनयसमजिरूढनयाच्यासकाशादेवभूतनयो जिणे
एशब्दार्थनयतत्पर अयद्वियोपिन्मस्तकारूढ जलाहरणादिक्रि
यानिमित्तघटमानमेव चेष्टमानमेव घटमन्यते नतुग्रहकोणादिव्य
वस्थितविशेषतःशब्दार्थतत्परोयमिति वेजणमठेणच वजणे
णोभयविशेषे इजहघरुसहचेष्टा वयातहातपितेणेवा ॥ १ ॥ व्यज्यते
अर्थेनेनेतिव्यजनवाचकशब्दोघटादिस्तचेष्टावताएतवाच्येनार्थे
नविशिनष्टिसएवघटःशब्दोयश्चेष्टावतमर्थप्रतिपादयति नान्यश्
त्येवशब्दमर्थेननैयत्येव्यवस्थापयतीत्यर्थ तथास्यमप्युक्तलक्षण
मजिहितरूपेणव्यजनेनविशेषयतिचेष्टापिसैवया घटशब्देनवा
च्यत्वेनप्रसिद्धयोपिन्मस्तकारूढस्यजलाहरणादिक्रियारूपानतु
स्थानतरणक्रियात्मिका इत्येवमर्थ शब्देननैयत्येस्थापयतीत्यर्थ
इत्येवमुजयं विशेषयतिशब्दार्थोनार्थ शब्देननैयत्येस्थापयती
त्यर्थ एतदेवाह्यदायोपिन्मस्तकारूढचेष्टावानर्थो घटशब्देनो
च्यतेसघटलक्षणार्थ सचतद्वाचकोघटशब्द अन्यदातुवस्त्वतर
स्येवतचेष्टाजावादघटत्व घटध्वनेश्वावाचकत्वमित्येवमुजयविशे
पक एवंभूतनयइति ॥

अर्थ ॥ इहेण्यभूतनयनोस्वरूपकहिठेये एवकेजेमघटचेष्टावाची इत्यादि

शब्दनयनाश्रयकद्योत्रे एरीतेजेघटादिकश्रयवने ते एवंके० एमज जेविद्यमानपणे शब्दनाश्रयने उलंघीनेवने तेतेशब्दनावाच्यनथी अने शब्दार्थपणजेमानपामिये ते वस्तुतेनपेनही माटेजोशब्दार्थमाथी एकपर्यायपण उठोहोयतो एवंचूननयतेने तेपणो कहेनही तेमाटेजब्दनयथी तथासमच्चिन्हनयथी एवंचूननयतेविशेषानरते.

एवंचूननयने स्त्रीनेमन्केचड्यो पाणीआणवानी क्रियानोतिमित्त मागेआवनापणाती चेशाकरतोहोय तेनेघटमाने पणयरनेखूणें रह्योजेघट तेनेघटकरीमानेनही केमते चेशाने अणकरतोठेतेमाटे. जेथकीश्रयने व्यंजीयेके०प्रगटकरिये तेनेव्यंजनकहिये व्यंजनतेवाचकशब्दते तेश्रयनेकहेतेक्रियावंतथको तेनेजतेवस्तुकहे वीजानेनकहे अस्तेहिजश्रयकचुं जेवद्वाप तेकह्यानेरूपेविशेषयाय जेमचेशाघटशब्दवाचेप्रनिरुते योपेतके०स्त्रीनेमायेपाणीजावतो तेघट तथास्यानकरह्यो अथवातरणक्रियाकरताने एवंचूननयघटकहेनही एशब्दश्रय तथाश्रयेशब्दनेथापेते एनुंएरइस्यते जेस्त्रीनेमस्तके चड्यो चेशावंतश्रय तेघटशब्दबोलावे तेथीश्रयनया तेने तेपणेबोलावेनही जेम नामायकेवली जे ज्ञानादिकगुणेतमानते तेने समच्चिन्ह नय श्रिदंतकहे पण एवंचूननयना नमोत्तरणादि अतिशयसंपदासहित तथाकेवलीवेड्यादिच्छेपूजतां शुक्लहोयतेनेज श्रिदंतकहे तेविनानकहे वाच्यवाचकनी प्रणतानेकहे एस्वरूपे एवंचूननयजाणवो.

एसातेनयनाजेद ते विशेषावश्यकने अनुसारेकह्या तेमानिगमनादसजेद संग्रहना जेद अथवावारकह्या व्यवहारनाजेदथाठ अथवाचउदकह्या ऋजुसूत्रनाचार अथवा कह्या शब्दनासातजेदकह्या समच्चिन्हनानेजेद अनेएवंचूननो एकजेदकह्यो एरीते विनाजेदकह्या वलीनयचक्रमां नयनाजेद सातसांकह्याते तेपणजापवा.

एवमेवम्यादादरत्नाकरातपुनर्लक्षणतउच्यते नीयतेयनश्रुतास्य प्रामाण्यविषयीकूनस्यार्थस्यशस्तादितरांशोदासीन्यतः संप्रतिप नुरन्निप्रायविशेषानयःस्वाप्तिप्रेतादेशादपरांशापलापीपुनर्नयात्ता सःमसमासतःछिजेदः उच्यार्थिकःपर्यायाम्भिकश्च आद्योनेगम मंग्रह व्यवहारऋजुसूत्रप्रेदात्रनुर्धा केचित्ऋजुसूत्रपर्याथिकं व दंति तेचचेतनांशत्वेनविकल्पस्यऋजुसूत्रग्रहणान्श्रीवीरशासने मुख्यतःपरिणतिचक्रस्यैवभावधर्मत्वेनांगीकारान् तेषांऋजुसूत्रः उच्यतयेवधर्मयोर्यमिणोर्यमिणोश्च प्रधानोपसर्जनआरो पसंकटपांशादिभावेनानेकगमग्रहणात्मकोनेगमः सन्चेतन्यमा

त्मनीतिधर्मयो गुणपर्यायवत्त्व्यमितिधर्मधर्मिणो द्वाणमेको
सुखीविपयासक्तोजीवइतिधर्मधर्मिणो सूक्ष्मनिगोदीजीवसिद्ध
समानसत्ताक अयोगी नोसंसारीतिअंशग्राहीनैगम धर्मधर्मादी
नामेकातिकपर्यक्याजिसंधिनैगमान्यास

अर्थ ॥ इवेस्याद्वादरत्नाकरधी नयस्वरूपलखियेठेयें नीयतेके० पमाकीयें जेयकीपु
ज्ञान स्वरूपप्रमाणे विपयेकीधो जेपदार्थनोअश तेअशयी इतरके० वीजोजे अशतेरवी
उदासीपणोतेनेपन्निवर्जवावालानोजेअजिप्रायविशेष तेनेनयकहियेएटखे वस्तुनाथर
नेग्रहेअनेअन्यधी उदासीनपणो तेनयकहिये एकअशनेमुरयकरीने वीजा अशनेउडा
तेनयान्यासकहियें तेनयनावेजेदठे एकद्रव्यार्थिक वीजोपर्यायार्थिक तेमाद्र यार्थिक
ना १ नैगम २ सग्रह ३ व्यवहार ४ कुरुसूत्र एचारजेदठे केटलाक आचार्यते कुरुसू
ने विकल्परूपमाटे जावनयगवेपेठे तेरीते द्रव्यार्थिकना त्रणजेदठे

इवेनैगमनयनु स्वरूपकहेठे जेधर्मनेप्रधानपणे अथवागौणपणे अथवा धर्मिने प्र
धानपणे अथवा गौणपणे तथाधर्मधर्माएवेउने प्रधानपणे तथागौणपणे जेगवेपवा ए
टखेधर्मोनी प्राधान्यता तेवारेपर्यायोनी प्रधानताथयी अनेजिहाधर्मोनीप्रधानपणे
तिहाद्रव्यनोप्रधानपणो तेमजगौणपणो तथाधर्मधर्मांनो प्रधानगौणपणो एरीनेउडा
व्यपर्यायनो गौणप्रधानपणानी गवेपणारूप ज्ञानोपयोग तेनैगमनयजाणवो तेनावी
धने नैगमवोधकहिये तेनाउदाहरण कहेठे

सत्के०उतापणे चैतन्यके०जाणपणो एवेधर्ममध्ये एकधर्मपक्षमुरयपणेगणे अनेवी
जानेगौणपणे नगवेपे एरीतें नैगमनयजाणवो इहाचैतन्यनामेजे व्यजन पर्यायतेने प्र
धानपणेगणे केमकेचैतन्यपणो तेविशेषगुणठे अने सत्त्वनामाव्यजनपर्यायठे तेसक
द्रव्यसाधारणठे तेमाटेतेने गौणपणेलेखवे एनैगमनोप्रथमजेदकह्यो

तथावल्लीस्तुपर्यायवत्त्व्य एमबोलबुते धर्मिनोनेगमठे इहापर्यायवत्त्व्य एम
स्तुठे इहाद्रव्यनोमुरयपणो वल्लीस्तुनेपर्यायवतकहेवु ते वस्तुनोगौणपणो अनेपर्याय
नोमुरयपणो इहाउन्नयगोचरपणामाटे एनेगमनोवीजोजेदकह्यो

द्वाणमेक सुखीविपयासक्तोजीवइतिधर्मधर्मिणोरिति इहाविपयासक्तजीवाख्य जे
र्मिना मुख्यताना विशेषपणाधी सुखलक्षणधर्मनीप्रधानता तेविशेषणपणेकरीने धर्म
धर्मिने आखयने एत्रीजोनैगम जेवारेधर्म तथाधर्मिएवेने अवलवे ग्रहणकरे तेवार्
पूर्ववस्तुनोग्रहणपयो तेवारेपज्ञाननेप्रमाणकह्यो तिहाउत्तरद्रव्यपर्यायतेवेहुनेप्रधानने
अनुभवतो जेज्ञानप्रमाण्याय इहावेपदानेविपे एकनीगौणता वीजानीमुख्यताउने

ज्ञानथायठेतेमाटे नयकहियें तथावलीसूद्धनिगोदिजीव तेसमानसत्तावंतठे अथवा
अयोगीकेवलीजिनतेने संसारीकहेवुं तेअंशनेगम.

ह्वेनेगमाच्यासकहेठे वस्तुमांधर्मअनेकठे तेएकांतेमाने पणएकवीजाने सापेक्ष-
णनेमाने एटलेएकधर्मनेमाने अनेवीजाधर्मनेनमाने तेनेगमाच्यासकहियें एडुनय
जाणवो केमके अन्यनयनेगवेषेनही माटेजेमआत्मानेविषे सत्वतथाचेतन्य एधर्मजि-
ज्ञिन्नठे तेमांचैतन्यपणोनमाने ते नेगमाच्यासकहियें एटलेनेगमनयकह्यो.

यथात्मनिसत्वचैतन्येपरस्परंजिन्ने सामान्यमात्रग्राहीसत्ता परा
मर्शरूपसंग्रहः सपरापरजेटात्त्रिविधः तत्रशुद्धज्व्य सन्मात्र
ग्राहकःपरसंग्रहः चेतनालक्षणोजीवइत्यपरसंग्रहः सत्ताद्वैतस्वी
कुर्वाणः सकलविशेषान्निराचक्षाणः संग्रहाज्ञासः संग्रहस्यैक
त्वेन एगेआयाइत्यनजिज्ञानात् सत्ताद्वैतएवआत्माततःसर्ववि-
शेषाणांतदितराणांजीवाजीवादि ज्व्याणामदर्शनात् ज्व्यत्वा
दिनावांतरसामान्यानिमन्वानस्तदजेटेपुगजनिमीलिकामवलंब
मान.परापरसंग्रहः धर्माधर्माकाशपुजलजीवज्व्याणामैक्यं ज्व्य
त्वादिजेटादित्यादिज्व्यत्वादिंकंप्रतिजानानस्तद्विशेषान्निन्हु
वानस्तदाज्ञासः यथाज्व्यमेवतत्वं तत्वपर्यायाणामग्रहणाद्विपर्यासइतिसंग्रहः

अर्थ ॥ ह्वेसंग्रहनयकहेठे सामान्यमात्र समस्तविशेपरहित सत्यज्व्यत्वादिकने
ग्रहेवानोठेस्वजावजेनोते संके० पिरुपणेविशेपराशीनेग्रहे पणव्यक्तपणेनग्रहे स्वजाति-
नादीगजे इष्टअर्थतेने अविरोधंकरीने विशेषधर्माने एकरूपपणेजेग्रहणकरवो तेसंग्रह
नयकहियें एजावनाठे तेनावजेदठे १ परसंग्रह २ अपरसंग्रह तेमां अशेषविशेपोदा-
सीनंजजमानंशुद्धज्व्यं सन्मात्रमजिमन्यमान.परसंग्रहइति जेसमस्तविशेपधर्मस्याप-
नानीजजनाकरतो एटलेविशेपपणाने अणग्रहतोथको शुद्धज्व्य सत्तामात्रप्रतेमाने
जेमज्व्यएपरसंग्रह विश्वएकसत्पणामाटे एककहाथी ठतापणाना एकपणानुं ज्ञानथा-
यठे एटलेसर्वपदार्थनोएकपणेग्रहणठे तेपरसंग्रहकहियें.

तथाजेसत्तानो अद्वैतस्वीकारे अने ज्व्यांतरजेटेनमाने समस्तविशेपपणाने ना क-
हेतोथको जेग्रहणकरे तेअद्वैतवादिवेदांत तथासांख्यदर्शन एपरसंग्रहाज्ञासठे केमके
जेजेदधर्म ठतादेखायठे तथाज्व्यांतरपणो तेनेनमाने माटे परसंग्रहाज्ञासकहियें अने
जेनतो विशेषसहित सामान्यनेग्रहेठे माटेसंग्रहनयकहियें.

इव्यत्वादिनयातरसामान्यानिमत्वात् तद्भेदेपुगजनिमीलिकाप्रलयमान अत्र
ह इव्यजे जीवअजीवादिक जेश्वांतरसामान्यनेमानतो अनेजीवनेविवे त्रिति ।
विशेषजेद जव्य अजव्यसम्यक्तमिथ्यात्पी नरनारकादिजेजेद तेनेगजनिमीलिका
मास्ताइयेंगवेपवो तेश्चपरसग्रहकहियें अनेइव्यने सामान्यपणेमाने २२२२२
णाभिकतादिक धर्मनेनमाने तेश्चपरसग्रहाज्ञासकहियें एसग्रहनयनुस्वरूपकहुं

संग्रहणेचगोचरीकृतानामर्थानाविधिपूर्वकमवहरणं येनाजिसधि
नाक्रियतेसव्यवहार यथायत्सत्तत्त्वव्यपर्यायश्चेत्यादिय पुन
रपरमार्थिकइव्यपर्यायप्रविजागमाजिप्रैतिसव्यवहाराज्ञास चा
र्वाकदर्शनमितिव्यवहारडुर्नय

अर्थ ॥ ह्वेव्यवहारनयकहेठे सग्रहनयेंग्रह्याजे वस्तुनासत्वादिकधर्म तेनेजगुण
वेहेचे जिन्नजिन्नगवेपे तथापदार्थनीगुणप्रवृत्ति तेनेजगुरयपणेगवेपे तेव्यवहारनयका
जेमइव्यठेतेनाजीवपुजलादिकपर्यायना क्रमजावी तथासहजावी एरीतेंवेजेदते ते
लीजीववेप्रकारें १ सिद्धना २ ससारी तेमजपुजलनावेजेद परमाणुतथासध इत्या
कार्यजेदें जिन्नमाने तथाक्रमजावीपर्यायनावेजेद एकक्रियारूप बीजोअक्रियारूप
वेहेचणजे सामर्थ्यादिकगुणजेदेंपके तेसर्व व्यवहारनयजाणवो अनेजेपरमार्थविनाउ
पर्यायनोपिजागकरे ते व्यवहाराज्ञासजाणवो

जेकल्पनाकरीजेदेवेंचे तेचार्वाकमतप्रमुख एव्यवहारनोडुर्नयठे जेमचार्वाकप्रम
पणें ठतोजीवपणो धोकप्रत्यक्षमा दृष्टिगोचर नथी आयतो ते माटे जीव नथी ए
हे अनेजगत्मापचभूतादिकवस्तुनथी एमकल्पनाकरी शुल्लोकनेकुमार्गेप्रवर्तति
व्यवहारडुर्नयकहियें एव्यवहारनयनुस्वरूपकहुं

अनुवर्तमानक्षणस्थायिपर्यायमात्रप्राधान्यत सूत्रयतुअजिप्राय श्जुसूत्र
ज्ञानोपयुक्त ज्ञानीदर्शनोपयुक्त दर्शनी कपायोपयुक्त कपायीसमतोपयुक्त
सामायकीवर्तमानापलापीतदाज्ञास यथातथागतमतइति ॥

अर्थ ॥ ह्वेश्जुसूत्रनयकहेठे श्जुके० सरखपणेश्चतीतथ्यनागतने अणगवे
अनेवर्तमानसमयवर्तता जेपदार्थनापर्यायमात्र तेने प्रधानपणे सूत्रके० गवेपे ते
जुसूत्रनयकहियें तेज्ञाननेउपयोगें वर्तताने ज्ञानीकहे दर्शनपयोगें वर्तताने दर्
कहे कपायपणेवर्तताजीवने कपायीकहे समतानेउपयोगेंवर्तताजीवने सामायक
कहे इहाकोइपुठेजे उपरकह्यामुजगतो श्जुसूत्र तथा शब्दनय एवेएकजयायठे तें

त्तरकहेठे जेविशेषावश्यकमांकलुंठे कारणंयावत् ऋजुसूत्रः एतद्वेदाननेकारणपणे वर्ततो तेऋजुसूत्रग्रहेठे अनेजेजाणपणारूप कार्यपणेशाय तेशब्दनयकहियेंएफेरते.

वर्तमानकालनेपण ग्रहण न करे तेऋजुसूत्राज्ञासकहियें जेतताज्ञावनेअठताकहे अथवाविपरीतकहे जेमजीवनेअजीवकहे अजीवनेजीवकहे इत्यादिक ते गत के० श्रीरुनोमतठे जेततोसदासर्वदावर्ततो जीवादिद्रव्य तेनापर्यायने पलटवे सर्वथाद्रव्यने विनासिकमाने तेनेऋजुसूत्रनयाज्ञासाज्ञिप्रायजाणवो एऋजुसूत्रनयकह्यो.

एकपर्यायप्राग्ज्ञावेनतिरोज्ञाविपर्यायग्राहकशब्दनयः कालादि जेदेनध्वनेरर्थजेदंप्रतिपाद्यमानः शब्दः जलाहरणादिक्रियासमर्थ एवघटः नमृत्पिंढादौ तत्त्वार्थवृत्तौशब्दवशादर्थप्रतिपत्तिः तत्कार्यधर्मवर्तमानवस्तुतथामन्वानः शब्दनयः शब्दानुरूपंअर्थपरिणतं ऽव्यमिद्वितित्रिकालत्रिलिंगत्रिवचनप्रत्ययप्रकृतिभिः समन्वितमर्थमिद्विति तज्जेदेतस्यतमेवसमर्थप्रमाणस्तदाज्ञासः

अर्थ ॥ हवेशब्दनयकहेठे जेवस्तुनाएकपर्यायने प्रगटदेखवे वीजाशब्दवाचकपर्यायने तिरोज्ञावें अणप्रगटवेंपणतेपर्यायनेग्रहे अथवाकालत्रण वचनत्रण लिंगत्रण तेनेजेदें शब्दनोजेदपडे तेजेदेंजअर्थनेकहे अथवा जलाहरणादि समर्थनेघटकहे तथाकुंजादिक चिन्हपर्यायजेटलाठे तेटलानो अर्थवर्ततोनदेखाय तोपण तेनेनाम कहीबोलावे एम जेमां कार्यनोसामर्थ्यवंतपणोठे तेनेग्रहे पण माटीना पिंरुने घट कहेनही तेगब्दनयकहियें अनेजे संग्रह तथानैगमनयवालोकेहे ते सत्तायोग्यता अंशनाग्राहकठे तथातत्त्वार्थटीकामध्ये शब्दवशशीअर्थपक्विवर्जवो तेशब्देंबोलावतोहोय जे अर्थतेवस्तुमां धर्मपणेप्रगटदेखाय तेनेज तेवस्तुमाने एनयने शब्दानुजायी अर्थपरिणमतिजेवस्तु तेनेवस्तुकहेठे काललिंगादिजेदें अर्थनोजेदठे ते जेद तेम ते धर्मवस्तुमाने तेशब्दनयकहियें अनेतेअर्थविना तेवस्तुमध्ये तेपणोवर्ततो देखातो नथी तेनेते वस्तुपणेसमर्थनकरे तेशब्दाज्ञासकहिजे एतद्वेशब्दनयकह्यो.

एकार्यावलंबिपर्यायशब्देपुनिरुक्तिजेदेनजिन्नमर्थं समजिरोहन्स मज्जिरुद्धः इंदनादिंजः शकनात्तक्रः पुरदारणात् पुरंदरःइत्यादि पुयथापर्यायध्वनिनामाज्ञिधेयनानात्वमेवकदीकुर्वाणस्तदाज्ञासः यथाइंजःशक्रःपुरंदर इत्यादिजिन्नाज्ञिधेये

अथ ॥ हृदयसमजिरूढनयकहेते जेपकपदार्थनेश्रप्रिलवी जेटलासरित्तानाम
 जापर्यायनामयया तेपर्यायनामजेटलाहोय तेटलानिरुक्तिव्युत्पत्तिजिज्ञहोय
 पाणजेदहोय तेअर्थने श के० सम्यक्प्रकारें आरोहतो टलेपटलासपेवपु
 र तेममजिरूढनयकहिये जेमडडादिधातु परमेश्वर्यनेश्रयते तेपरमेश्वर्यने
 श्रिये तथाशकनकहेतानप्रिनप्रिशक्तियुक्तने शककहिये पुर के० दैत्यने दरे के०
 तेपुरंदर अनेगचिजेडडाणी तेनोपतिस्वामी तेशचीपतिकहिये
 तेतेमाटेजेदेप्रशोकनोधपीठे तेनेडंछण्वेनामं घोलावेते धीजानामादिकड्डने
 पोसापे जेटलापर्यायनामते तेनाजेअर्थथाय तेसर्वनेजिज्ञजिज्ञअर्थकहेते पा
 नजागेते ममजिरूढाजासकहिये पटलेसमजिरूढनयकहो

एवजिज्ञगडवाच्यतत्वावदानास्वप्रवृत्तिनिमित्तजुतक्रियापि
 शिष्टमर्थवान्यत्वेनाच्युपगवन्नेवजुत यथाडंदनमनुजप्रतिव
 शरनाठक गडवाच्यतयाप्रत्यक्षस्तदाजास यथा विशिष्ट
 चेप्राशून्य घटारव्यवस्तुन घटगडवाच्यं घटशब्दज्यट
 जिनूनार्थगून्यत्वान पटवदित्यादि

अथ ॥ हृदयव्यवृत्तनयकहेते शब्दनीप्रवृत्तिनो निमित्तजुतजेक्रिया तेविशिष्ट
 अर्थ तेनेशान्यजेभमं तेनेजेपदार्थनोहोय पटलेतेकारणकार्यभेदसहिततेनेपर
 कदिय तथा ऐश्वर्यमदित तेड्डशक्ररूप सिद्धासनेवेशेतेशक्र शचि के० डडाणी
 पंगे तेशरेशरीपतिरहे पटलेजेशब्दना जेटलापर्याय तेसर्वतेमापहो रताजा
 नामकदिषोडापे अनेतेपर्यायपहोचनोदेरेनहीतेपर्यायनीनाकहे जिहामुधीप
 उपातिहामुनी ममजिरूढनयकहिय अने सर्वप्रचनपर्यायनेपहोचे तेपारंपर्यद
 दिव जेददायनानामनेदना नेददेसीनेपदार्थनीजिज्ञताकहे तेपवृत्तनयानाम
 नामनेतेवस्तुचरित्र जेम हायी घांकाजिग्यजिज्ञते तेमजिज्ञपणोमाने जेम
 यत्नामादे घटर्था घट जिज्ञ ते तेमड्डपणार्थी पुग्दरपणोजिज्ञमाने तेपवृत्तन
 नेददायनो पटलेपवृत्तनयकया एमीतेमाननयनी व्याख्या कही

अथ आचनयचनुप्रमप्रिशु दपदार्थप्ररूपणाप्रवाणरान अर्थ
 नरनामज्यन्वमामान्यरूपानया गच्छादयो प्रिशु दनया ग
 अथ अर्थमर्थमुन्यचाटाप्राम्नेतन्वनेदहागणप्रचनमित्तिगज
 रन्नावनुमानप्रिगाना समानप्रचनानागच्छाना इंडगकपुर

रादीनांवाच्यं जावार्थमेवाञ्जिन्नमच्युपैति नजातुचित्त्रिन्नवचनं
 वागवदंस्त्रीदाराः तथाआपोजलमितिसमञ्जिरुद्वस्तुप्रत्यर्थश
 व्दनिवेशादिंजशक्रादीनांपर्यायशब्दत्वंनप्रतिजानीते अत्यंतञ्जि
 न्नप्रवृत्तिनिमित्तत्वाद्भिन्नार्थत्वमेवानुमन्यंते घटशक्रादिशब्दा
 नामिवेति एवंभूतःपुनर्यासज्ञावस्तुवचनगोचरं आपृवती
 तिचेष्टाविशिष्टएवाद्योघटशब्दवाच्यःचित्रालेख्यतोपयोगपरिणत
 श्रचित्रकारः चेष्टारहितस्तिष्ठन्घटोनघटःतच्चदार्थरहितत्वात्
 कूटशब्दवाच्यार्थवन्नापिजुंजानः सयानोवाचित्रकाराञ्जिधाना
 ञ्जिधेयश्चित्रज्ञानोपयोगपरिणतिगून्यत्वान्नोपालवदेवमन्नेदन्नेदा
 र्थवाचिनो नेकेकशब्दवाच्यार्थावलंबिनश्शब्दप्रधानार्थोपसर्ज
 नावद्वनयाइतितत्त्वार्थवृत्तो एतेपुनैगमः सामान्यविशेषोच्य
 ग्राहकः व्यवहारविशेषग्राहकः उच्यार्थावलंबिञ्जुसूत्रविशेषग्रा
 हकएव एतेचत्वारः उच्यनयाः शब्दादयः पर्यायार्थिकविशेषाव
 लंबीजावनयाश्चेति शब्दादयोनामस्थापनाउच्यनिक्षेपादवस्तुत
 याजानाति परस्परसापेक्षाःसम्यक्दर्शनिप्रतिनयन्नेदानांशतं ते
 नसप्तशतंनयानामितिअनयोगधारोक्तत्वात्ज्ञेयं.

अर्थ ॥ एसातनयमां आद्यनाचारनय जेठे तेअविशुद्धे शामाटे के जे पदार्थ के० इ-
 प तेनेसामान्यपणेकहेवाना अधिकारीठे एनयनुंकिहांएकअर्थनय एपणनामठे तेअर्थ-
 व्दोउच्यलेनुं तथागव्दादिकत्रणनयते शुद्धनयठे केमके शब्दनाअर्थनी एनेमुख्यता
 पेहेलानयते जेउपणेवचननेवांठेठे अनेशब्दादिकनयते लिंगादिके अनेदवचने अनेद
 हे तथाञ्जिन्नवचनने ञ्जिन्नार्थकहीमाने अनेसमञ्जिरुडते ञ्जिन्नशब्दतेनेवस्तुपर्यायन
 ने तथाएवंभूतते ञ्जिन्नगोचरपर्यायने ञ्जिन्नमाने जेचेष्टाकरतोहोय तेनेघटकहे पण
 णेपण्योघटकहेनही चित्रामकरतोहोय तथातेजउपयोगेंवर्ततोहोय तेनेचित्रकार
 हेपणतेजचित्रकारसुतोहोय अथवाखावावेगोहोय तेनेचित्रकारनकहे केमकेतेउप-
 गेणरहितठे माटेएनयतेशब्द तथाअर्थनेअनेउपणोमानेठे अनेअर्थचीशून्यशब्दते
 माणनयी अनेशब्दप्रधान अर्थतेउच्यने गौणपणेवर्तता शब्दादिकत्रणनयठे एम त-
 तार्थटीकामध्येकहोठे.

एसातेनयनेप्रिपे पेहेलोनेगमनयते सामान्यविशेषवेहुनेमानेते सग्रहनय ते
 न्यनेमानेते व्यवहारनयविशेषनेमानेतेअने उव्यार्थावलवीते त एसातेनयने
 ह्कते एचारतेउव्यनयते अनेपाठळा शब्दादिकत्रणनयते पर्यायार्थिक
 ज्ञाननयते तत्राशब्दादिकनयते नामस्थापनाउव्य एपेहेलात्रणनिक्षेपाने
 नेते तिन्हसहनयाणश्ववहू एअनुयोगछारसूत्रनुवचनेते एसातेनयपरस्पर
 ग्रहेते समकेतिजाणवा अनेजो एनय परस्परविरोधीहोय तोमिथ्यात्वी जाणवा
 याएकेकानयना सोसोजेदयायते एमसातेनयनामही सातसोजेदयायते
 कार श्रीअनुयोगछारसूत्रथीकहोते

पूर्वपूर्वनय प्रचुरगोचर परास्तुपरिमितविषया सन्मात्रगोचरात्
 मग्राहात्नेगमोज्ञावाज्ञावञ्चूमित्वाद्ञ्चूरिविषय वर्तमानविषया
 ञ्जुमूत्राद्यप्रहारस्त्रिकालविषयत्वात्बहुविषयकालादिजेदेननि
 न्नायोपदर्गनात् जिन्नादञ्जुमूत्रविपरीतत्वान्महार्थ प्रतिपर्यायमश
 ष्टमर्थजेदमञ्चीप्सित समञ्जिरूढावृद्धप्रचूतविषयः प्रतिक्रिया
 जिन्नमर्थप्रतिजानात्एवञ्चूतात् समञ्जिरूढ महानगोचर नयना
 क्यमपिम्वविषयेप्रवर्तमानविधिप्रतिपेधान्यांसप्तजंगीमनुजति
 अमग्राहीनेगम सत्ताग्राहीसग्रह गुणप्रवृत्तिलोकप्रवृत्तिग्राही
 व्यप्रहार कारणपरिणामग्राहीञ्जुसूत्र व्यक्तकार्यग्राहीशब्द प
 र्यायानगजिन्नकार्यग्राही समञ्जिरूढ तत्परिणामनसुर्यकार्यग्राही
 एप्रचूत इत्याग्नेरूपोनयप्रचार जावतियावयणप्पहा ॥
 ताप्रतियाचेप्रचूतिनयवाया ॥ इतिवचनात् उक्तोनयाविचार

अर्थ ॥ एप्रकारे पूर्वकेपूर्वजोनेगम नय तेनो विस्तारघणोजाणनो अने
 परखोनयनेनो परिमितविषयते एतडे थोमोप्रिययते केमनेसचा ३ ५
 वनिमनाने मप्रहनयग्रहे अनेनेगमते उनात्रात्र अथवा मरुदपणे अथवा
 नेग्रहे अथवामामान्यविशेष वेधर्मनेग्रहे तेमाडेनेगमनोप्रिययघणोते नया
 मन्मन सामान्यविशेष वेधनेग्रहे अनेव्यप्रहारते सत्एकरिशेषनेज ग्रहे
 रनयर्था व्यप्रहारनयनो विषययोगोते अने व्यप्रहारनयथी संग्रहनयते

॥ऋजुसूत्रनय ते वर्त्तमानविशेषधर्मनो ग्राहकते अनेव्यवहारथी ऋजुसूत्रनयते काल-
यनोग्राहकते तेमाटेव्यवहार बहुविपयीठे अने व्यवहारथी ऋजुसूत्रअल्पविपयीठे
सूत्रनयते वर्त्तमानकालग्रहे अनेगब्दनयकालादि वचनद्विगथी वेहेचताश्रयनेग्रहे
ने ऋजुसूत्रनयतेवचनद्विगने चिन्नपारुतोनथी तेमाटे ऋजुसूत्रथी शब्दनयअल्पवि-
यीठे ऋजुसूत्रबहुविपयीठे अनेशब्दनय सर्वपर्यायनो एकपर्यायनेग्रहताग्रहे अनेस-
चेरूढतेजेधर्मव्यक्त तेवाचकपर्यायनेग्रहे तेमाटे शब्दनयथी समच्चिरूढनय ते अ-
विपयीठे केमके समच्चिरूढते पर्यायनोसर्वकालगवेप्योठे अने एवंभूतनयते प्रति-
यै क्रियाचेदे चिन्नार्थपणो मानतोअल्पविपयीठे तेमाटे एवंभूतर्था समच्चिरूढव-
वेपयीजाणवो अने एवंभूत अल्पविपयी जाणवो.

जेनयवचनठे तेपोतानानयने स्वरूपेअस्तित्ठे अनेपरनयनास्वरूपनी तेमांनास्तित्ठे ए-
वर्वनयनी विधिप्रतिपेयेंकरीने सप्तचंगीऊपजे पणनयनीजेसप्तचंगी ते विकलादेशी
शेय अनेजेसकलादेशीसप्तचंगी तेप्रमाणठेपणनयनीसप्तचंगीनऊपजे.

ऊकंच रत्नाकरावतारिकायां विकलादेशस्वप्नावाहिनयसप्तचंगीवस्त्वंगमात्रप्ररूप-
चात् सकलादेशस्वप्नावनुंप्रमाणसप्तचंगी संपूर्णवस्तुस्वरूपप्ररूपकत्वात्एवचनठे एट-
रथायोग्यपणेनयनोअधिकार कह्यो.

सकलनयग्राहकंप्रमाणं प्रमाताआत्माप्रत्यक्षादिप्रमाणसिद्धिः
चैतन्यस्वरूपः परणामीकर्त्तासाक्षात्ज्ञोक्तास्वदेहपरिमाणः प्र-
तिदेवत्रिन्नत्वेनैवपंचकारणसामग्रीतः सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्र-
साधनात्साधयतेसिद्धिः स्वपरव्यवसायिज्ञानंप्रमाणं तद्वि-
धप्रत्यक्षपरोक्षभेदात्स्पष्टंप्रत्यक्षापरोक्षमन्यत् अथवाआत्मोप-
योगताइंद्रियद्वाराप्रवर्तनेनयत्ज्ञानंतत्प्रत्यक्षं अवधिमनपर्यायो
देशप्रत्यक्षो केवलज्ञानंतुसकलप्रत्यक्षंमतिश्रुतेपरोक्षे तत्रतु
विधं अनुमानोपमानागमार्यापत्तिभेदान् खिगपरामर्शानुमानं
खिगंचाविनाभूतवस्तुकंनियतंज्ञेयंयागिरिगुह्यिगदोव्योमावलं
विधूमलेखाद्वैअनुमानंकरोति पर्वतोवन्दिमान्वूमवत्वात् य
त्रधूमस्तत्राग्निः यथामहानसं एवंपंचावयवगुहं अनुमानं य
थार्यज्ञानकारणं सदृश्यावलंवेनेनाज्ञानवस्तुनांयत्ज्ञानंउपमान

ज्ञानं यथागोस्तथागवयः गोसाहस्येन अष्टष्टगवयाकारज्ञानं
 उपमानज्ञानं यथार्थोपदेशापुरूपआप्त सहजकृतोवीतराम
 सर्वज्ञएव आतोक्तवाक्यआगम रागद्वेषाज्ञानजयादि दोष
 हितत्वात् अर्हत वाक्यआगम तदनुयायिपूर्वापरविरुद्धमि
 थ्यात्वासंयमकपायत्रातिरहितं स्याद्वादोपेतंवाभ्य अन्येपाशि
 ष्टानामपिवाक्यआगम विगग्रहणाद्ज्ञेयज्ञानोपकारकअर्थाप
 त्तिप्रमाण यथापीनोदेवदत्तोदिवानञ्जुके तदाअर्थाज्ञात्रोञ्जुकेएव
 इत्यादिप्रमाणपरिपाटीगृहीतजीवाजीवस्वरूप सम्यक्ज्ञानीजन्ते

अर्थ ॥ ह्वेप्रमाणनु स्वरूपकहेते सर्वनयना स्वरूपने ग्रहणकरनारो १५१
 मीनो जाणगपणोतेजेमा एहबुजेज्ञानतेने प्रमाणकहिये जेप्रमाणतेमापवानुनामते
 ण जगतनासर्वप्रमेयने मापवानुप्रमाण तेज्ञानते अनेतेप्रमाणनो ५ १०
 ते तेप्रत्यक्षादिप्रमाणे सिद्ध केठहेस्योते चेतन्यस्वरूपपरिणामीते वलीजवनधर्म
 त्पादव्ययपणे परिणमेते तेमाटेपरिणामिकतेतथाकत्तठि तथाजोकाते १५
 जजोकाहोय जोकापणाविना सुखमयीकहेवायनही तेचेतन्यसत्ता १५
 णते प्रतिक्षेत्रके०प्रत्येके शरीरजिन्नपणामाटे जिन्नजीवते तेजीवपाचकारणनी
 पामीने सम्यक्दर्शन सम्यक्ज्ञान सम्यक्चारित्रनेसाधवाशी सपूर्णअग्निनाशी
 नि कलकअसहाय अग्रयास स्वगुणनिरावरण स्वकार्यप्रवृत्तिअद्वार
 एवीसिद्धता नि पन्नतानीपजे एजसाधनमागेंते.

स्वशब्दकरीआत्मा परशब्दपरद्रव्य स्वआत्माशीजिन्न अन्तापरजीवधर्मादि
 नाच्यवसायीव्यवष्टेदकजेज्ञान तेनेप्रमाणकहियें तेनामूलनेदवेते एकप्रत्यक्ष १५
 रोक्ष तिहास्पष्टज्ञानते प्रत्यक्षकहियें तेथीइतरके०जीजो जे अस्पष्टज्ञानते १५
 अथवा आत्माना लपयोगशी इन्द्रियनीप्रवृत्तिप्रिना जे ज्ञान ते प्रत्यक्षकहियें तेना
 दवे एकदेशप्रत्यक्ष वीजोसर्वप्रत्यक्ष तेमाअवधिज्ञान तथा मनपर्यवज्ञान ते देश
 दाते केमके अवधिज्ञान एकपुस्तकपरमाणुने डव्येंतथाक्षेत्रें अने काळें १५
 टलाकपर्यायनेदेखे तथा मनपर्यवज्ञानी मननापर्यायने प्रत्यक्षजाणे पण १५
 जाणे माटेतेज्ञानने देशप्रत्यक्षकहियें कारणके देशधीनस्तुनेजाणे पण १५
 णेमाटे अने वज्रज्ञान ते जीवतथाअजीवरूपीतथाअरूपीसर्वलोकालोका
 लना सर्वज्ञानने प्रत्यक्षपणीजाणे माटे सर्वप्रत्यक्षकहियें

नयामनिज्ञान अनेश्रुतज्ञान एवमश्रुतज्ञानते मादेपरोक्षते तेपरोक्षप्रमाणना चा-
तेदते १ अनुमानप्रमाण २ उपमानप्रमाण ३ आगमप्रमाण ४ अर्थापत्तिप्रमाणनि-
चिन्हकरीने जेपदार्थनेउल्लखवुं तेनेलिंगकहियें तेपगमशंके०संचालवाथी जेज्ञान
य तेनेश्रुतज्ञानकहियें लिंगते जेविना तेवस्तुद्वयोजनही ते तेवस्तुनुंलिंगजा-
वु तेलिंगनेदेखवाथी वस्तुनोनिर्धारकरवो तेश्रुतज्ञानप्रमाणजाणवो.

जेमगिरिगृह्णनेविषे आकाशावलंबी भूमनीरपादेखीने श्रुतज्ञानकरेजेएपर्वत अ-
मत्तिते ए पक्ष नश्रामाध्यकयो जेपक्षनेपर्वत अनेमाध्यने अग्निवंतपणो साधवो ते
तु जेभ्रम्रवंतपणामाटे एटलेजिह्वांभ्रम्रद्वय तिह्वांश्रुतिश्रवणद्वयज आकागने पो-
चनी जेभ्रम्रेपाने अग्निविनाद्वयनही तिह्वांष्टांतकहेते.

जेमसाहजानमके०रग्नोऽथाए नेग्गोडानेविषे भ्रम्रनयाश्रुतिनेनेलादीठा तेमाटेइहां
अभ्युत्पन्नतेनेविषेभ्रम्रे तोतिह्वांनिश्चैथीश्रुतिजे एद्वीव्याप्ति निर्धारिनेज्ञानकरवो
रचावयवें शुरुश्रुतज्ञानप्रमाणकहियें तेश्रुतज्ञानप्रमाण मतिज्ञान तथा श्रुतज्ञाननुं
रणते तेश्रुतज्ञानेजे यथार्थज्ञानथाय तेनेमानके०प्रमाणकहियें अने जे अथयार्थ-
ज्ञान थाय ते प्रमाण नही.

तथासखिवावलंबीपणे अजाणीवस्तुनो जेजाणपणोथाय जेम गो के० वलद तेम ग-
य के० गवो ए गो सरिखो गवयनुंज्ञानथयुं तेउपमानप्रमाणकहियें.

यथार्थज्ञानो उपदेशकजेपुरुष तेआसकहियें तेउत्कृष्टआस वीतरागरागद्वेपरहि-
सर्वज्ञकेवलज्ञानीने आसनोकह्योजेवचन तेनेआगमकहियें जेराग द्वेपतथाश्रुतज्ञान
दोपेआगोपाठो अधिकोउठो घोलायते तेआगमनही अने राग द्वेप जय अज्ञान र-
हतेजे अरिहंत तेनुं वचन ते आगमप्रमाणजाणवो.

तथावलीते अरिहंतनावचनने श्रुतज्ञानी पूर्वापरश्रुतिविरोधि मिथ्यात्व असंयम क-
यधीरहित तेभ्रांतिविनास्याद्वादेंयुक्त तथा जे साधकते साधक वाधक ते वाधक हे-
ते हेय उपादेय ते उपादेय इत्यादिकवहेंचणसहित जेद्वय तेनोकह्योते आगम प्र-
माणजाणवो उक्तच सुतंगणहररश्यं तद्देवपत्तयवुधरश्यंच ॥ सुश्रुकेवलीनारहियं अ-
तन्नदगुविणारश्यं ॥ १ ॥ इत्यादिकसुप्रयोगी जवनीरु जगतजीवोना उपकारी ए-
श्रुतआज्ञायधर जेश्रुतनेश्रुतसारेंकहे तेनोवचनपण प्रमाणमाननुं.

तथाकोष्क फलरूपलिंगकरीने जेअजाण्यापदार्थनो निर्धारकरियें तेअर्थापत्तिप्र-
माणकहियें जेमदेवदत्तनो पीनके०पुष्टशरीरते पण ते देवदत्त द्विचसनोजमतोनथीतेवा-
अर्थापत्तिशीजाणीयें जेरात्रैजमतोहृशे माटेपुष्टशरीरते एमअर्थापत्तिप्रमाणजाणवो
प्रमाणतेजाते श्रुतज्ञाननोअंशते तेमाटे श्रीश्रुतयोगद्वारमां प्रथमकह्योनथी.

इहांदर्शनांतरी जे प्रमाणमानेठे पणतेसत्यनथी जेमठनकारणांशि
 ऊपनो जेज्ञान तेनेनैयाधिक प्रत्यक्षप्रमाणकहेठे थने ५२३लनेश्चिपराद्दि
 नानदमयीमानेठे तेवारें इन्द्रियरहितज्ञानते अप्रमाणथायठे इत्यादि
 तेमाटेतेप्रमाणनही तथाचार्वाकमतगाला मात्र एकइन्द्रियप्रत्यक्षनेज
 एमदर्शनांतरीना अनेकविकल्पटाळीने सर्वनयनिक्षेप ससजगी
 जीव तथाअजीवनो जे सम्यक्ज्ञान तेने सम्यक्ज्ञानीकहियें ३११५५

तत्त्वार्थश्रद्धानंसम्यग्दर्शनं यथार्थहेयोपादेयपरीक्षायुक्तज्ञाने
 नसम्यग्ज्ञानस्वरूपरमाणपरपरित्यागरूपंचारित्रिंएतजलत्रयीरू
 पमोक्षमार्गसाधनात्साध्यसिद्धिः इत्यनेनात्मन स्वीयस्वरूपस
 म्यक्ज्ञानंज्ञानप्रकर्षेवात्मलाज्ज्ञानदर्शनोपयोगलक्षणएवा
 त्मा उद्भस्थानाचप्रथमदर्शनोपयोग केवलीनाप्रथमज्ञानोपयो
 ग पश्चाद्दर्शनोपयोगसहकारीकर्तृत्वप्रयोगात् उपयोगसहका
 रेणैवशेषगुणाना प्रवृत्त्यच्युपगमात् इत्येवस्वतत्वज्ञानकरणे
 स्वरूपोपादनं तथास्वरूपरमाणध्यानैकत्वेनैवसिद्धि

अर्थ ॥ इहे श्रीवीतरागना आगमथी जाण्यो जे वस्तुस्वरूप तेने हेयो
 धारकरवो तेसम्यक्दर्शनकहिये तिहातत्त्वार्थनेविपेकह्योठे के जे तत्त्वार्थ
 क्दर्शन ऊक्तच उत्तराध्ययने जीवाजीवायवधो ॥ अमुन्नपावसजोतहा ॥ सवरो
 रामुक्लो ॥ सतिपतिहियानव ॥ १ ॥ तिहियाणतुजावाण सदजावेऊवएसण
 वेणसहहत्तस ॥ समत्तितिवियाहिय ॥२॥ इत्यादिकदशरुचीथी सर्वजाणवु जे
 जीवादिपदार्थनो श्रद्धाननिर्धार ते सम्यक्दर्शनकहियें अनेजेसम्यक्दर्शनते
 खठे तथाजेहेयतेतजवायोग्य अने उपादेयते ग्रहणकरवायोग्य एह्वी
 जेजाणपणो तेसम्यक्ज्ञानठे जेमाहेयोपयोग सकोच अकरणवुळीनथी ५२५
 उपयोगें एह्वीचिंतवणाथायजेह्वे किंवारेकरु एप्रिनाकेमचाले एह्वी जोवुळी
 तेसवेदनज्ञानठे तेथीसवरकार्यथाय एवोनिर्धारनथी

तथास्वरूपरमाण परचाउरागछेप त्रिजावादिकनोत्याग तेचारित्रकहियें
 रूप परिणामते मोक्षमार्गठे एमार्गनेसाधनाथी साध्य जे परमअव्याजाधपद ते
 द्विनिष्पत्तियाय जेआत्मानोपोतानुरूप तेयथार्थज्ञानठे तथा चेतनालक्षण ते
 पणोठे थने ज्ञाननोप्रकर्ष बहुलपणोते आत्मानेलाजठे ज्ञानतथादर्शननो

अथमादे निदानप्रत्यये प्रथमदशानोपयोग पठेहानोपयोगे अनेकेवलीने प्रथम
 उपयोग पठे दशानोपयोगे निम्नरे जीवनसोपयोगामेतेनो केवलीनेहानोपयोग नेरा-
 १२ नेसादे प्रथमदशानोपयोगपत्ते.

अनेमदशानीनेरनुनाशक्ति तेजसुतोनेमजने एकगुणनेसावयने अनेत्रीनागुपनी
 रोगसहकारेनेने सहकारेनेहानोपयोग प्रियेप्रथमेनेचारे तेनागुनांप्रियेपते सा-
 यनेसाधारेनेनेने तेमदित्तनाणेपट्टे प्रियेपतेनेना सामान्यपट्टेवा प्रनेसासा-
 हानां सामान्यनेप्रियेपना जगद्देहा सदित्तनाणेनेसादेनेनेहानोपयोगीनागु-
 रीनेसावयनेनुदानपत्तेने प्रियेप्रथमेना हानाननेनेसावयनेपठे अनेनेसामने
 पसारसणप्राय तेरसणपत्ती प्रायनी पत्तपत्तप्राय पट्टेनेनिधेहान निधेचान्नित्र
 १ निधेनपपणां प्राय तेपत्ती निधेने धेसादे निधेने पत्तित्तानेनागुने.

तत्रप्रथमत श्रंथिनेदेहानुप्रायानुधश्चदानदानानीसावयनेसावयोपश
 म स्वर्गपेकव्य प्रायपरिणतेन उपपत्तेश्रेणीपरिपाटीहानचानिकर्म
 अथ अथानेकेवलदानदर्शन. योगनिरोधाने प्रयोगीनाय
 सापत्त प्रथानिकर्मअन्यानंतरंममयणचान्पर्ववज्ज्यापत्तान्तिका
 त्यंतयानावाधनिरुपाधिनिधिरूपं चरित्रानयाशाविनाशिसंपूर्णा
 त्वशक्तिप्राग्जावलदानांमुखमनुजयन् मिष्यति सायनंतंकादंति
 पृतेपरमात्माइति पतनकार्यं सर्वज्ञव्यानां

अर्थ ॥ तेप्रथमप्रथिनेदकरीने शुद्धश्रद्धावान तथाशुद्धहानीजेजीव ते प्रथमत्रण
 करीनेो हयोपशमकरीने पाम्बोजेचारित्र तेध्यानैणवत्वथयीने कपकश्रेणीमांडी अ-
 नेपातिकर्म हायकरीने केवलदर्शनपामे पठेपसयोगीगुणें जघन्यथी अंतर्मुदृते अ-
 ऋदृष्टो श्रावणश्रवणपूर्यकोमीरहीने कोडककेवलीसमुदघात करे कोडककेवलीस-
 घातनकरे पणश्रावज्जिकरण सर्वकेवलीकरे ते श्रावज्जिकरणनुंस्वरूपकहेते इहां
 तमप्रदेशे गाजेकर्मदल तंपहेलाचलेते पठेउदीरणाथायठे पठेनोगवीनिर्जरेते ति-
 केवलीने जिवारेंतरमेंगुणगणे अट्टपायुरहे तिवारेथावज्जिकरणकरेते तेआत्मप्रदे-
 गतकर्मदलने प्रतिममयें अमंग्यातगुणनिर्जराकरवीते तेदलादलने आत्मवीयेकरीने
 रंचलायमानकरीमूके एवुजेवीधनुंप्रवर्तन तेथावज्जिकरणकदियें एमकरतां व्रणकर्म-
 त्वथनारंघ्यातो समुदघातकरे नहीका नकरे तेमादे श्रावज्जिकरण सर्वकेवलीकरे पठे
 त्मागुणगणानेथंते योगनोरोधकरीने अयोगी अशरीरी अणाहारीअप्रकंप घनीह-

तथात्मप्रदेशीयको पांचलघुअक्षरजेटलोकाल अयोगीगुणगाणेरदिने
 कृतिविद्यमान तथाश्रविद्यमान स्तिगुकसंक्रमे सत्ताश्रीलपानी सक्तु
 रहितथयी तेहिजसमये आकाश प्रदेशनी वीजीश्रेणीने अणफरसतोयको
 ऊरुतकृत्य संपूर्णगुणप्राग्जावी पूर्णपरमात्मा परमानदी अनंतकेवलज्ञानमी
 दर्शनमयी अरूपीसिरूयाय उक्तच उत्तराध्ययने कहिपडिह्यासिद्धा ॥ क
 यधिया ॥ कहिबोहिचइत्ताण ॥ कत्यंगतुणसिद्धई अलोपपकिह्यसिद्धा
 पयधिया ॥ इहबोइचइत्ताण तत्यगतूण सिद्धा ॥ इत्यादि तेसिद्ध एकातिक
 तिक अनावाध निरुपाधि निरुपचरित अनायास अपिनाशी सपूर्ण आत्मनि
 रूपसुखप्रते अनुजवे अव्यावाधसुखते प्रदेशंप्रदेशे अनतोठे उक्तच उवना
 ऊस्ससुहोराशि ॥ सब्बद्धापनियजइवज्जा ॥ सोणतवगोजइयो ॥ सदागासेनमा
 इतिवचनात् परीतेपरमानंदसुख जोगवतारहेठे सादिअनतकालपर्यंत
 तोएहिजकार्य सर्वजव्यने करवो तेकार्यनोपुष्टकारण श्रुतान्यासठे तेषुत
 माटे एडव्यानुयोग नयस्वरूप लेशथीकह्यो तेजाणपणो जेगुरुनीपरपराश्री
 गुर्वादिकनी परपरानेसचारुवु

काव्य

गच्छे श्रीकोटिकारव्ये विगेदखरतरे ज्ञानपात्रामहांत सूरिश्रीजैनच
 जा गुरुतरगणचतुर्गिष्यमुख्याविनीता ॥ श्रीमत्पुण्यात्प्र
 धाना सुमतिजलनिधिपाठका साधुरगा ॥ तत्रिप्या पाठकंज
 श्रुतरसरसिकाराजसारासुर्नीजा ॥ १ ॥

तचरणवुजसेवालीना श्रीज्ञानधर्मधरा ॥ त. १७कोसमदी
 ॥ २ ॥ नयचक्रलेशमेतत्तेपाशिष्येणदेवचडेण ॥ स्वपरावबोधनार्थं श्रुतस
 ध्यर्थं ॥ ३ ॥ शोधयतुसुधिय कृपापरा शुद्धतत्वरसिकाश्रपठतु ॥ साधनेनकृ
 सत्सुखा परममगलजावमन्नुते ॥ ४ ॥ इतिश्रीनयचक्रविवरणसमाप्तम् ॥

दोहा

सूक्ष्मबोधविणुजविकने ॥ नहोयेतत्वप्रतीत ॥ तत्वालवनज्ञानविण ॥ नद
 मचीत ॥ १ ॥ तत्वतेआत्मस्वरूपठे ॥ शुद्धधर्मपणतेह ॥ परजावानुगचेतना ॥
 इठेपह ॥ २ ॥ तजीपरपरिणतिरमणता ॥ जजनिजजावविशुद्ध ॥ समान
 परमानदप्रसिद्ध ॥ ३ ॥ स्याद्वादगुणपरिणमन ॥ रमतासमतासग ॥ ता -

ईकटपरसरंग ॥ ४ ॥ मोक्षसाधनतणुमूलते ॥ सय्यकूदर्शनज्ञान ॥ वस्तुधर्मश्रव-
 नविणु ॥ तुसखंरुणसमान ॥ ५ ॥ आत्मबोधविणुजेक्रिया ॥ तेतो वालकचाल ॥
 अर्थनीवृत्तिमें ॥ लेजोवचनसंज्ञाल ॥ ६ ॥ रत्नत्रयीविणुसाधना ॥ निःफलकहीसदीव ॥
 विजयश्रध्ययनमें ॥ धरोउत्तमजीव ॥ ७ ॥ इंद्रिविषयआसंसना ॥ करताजेमु-
 लेंग ॥ खूतातेजवपंकमें ॥ जाखेआचारंग ॥ ८ ॥ इमजाणीनाणीगुणी ॥ नकरेपुज-
 णास ॥ शुद्धात्मगुणमेंरमे ॥ तेपामेसिद्धिविलास ॥ ९ ॥ सत्यारथनयज्ञानविनुं ॥ न-
 प्रेसम्यकज्ञान ॥ सत्यज्ञानविणुदेशना ॥ नकहेश्रीजिन जाण ॥ १० ॥ स्यादवाद्-
 दीगुरु ॥ तसुरसरसियाशीस ॥ योगमिखेतोनीपजे ॥ पूरणसिद्धजगीस ॥ ११ ॥ व-
 श्रोतायोगथी ॥ श्रुतश्रुतनुजवरसपीन ॥ ध्यानध्येयनी एकता ॥ करताशिवसुखदीन
 १२ ॥ इमजाणी शासनरुची ॥ करजोश्रुतश्रुत्यास ॥ पामीचारित्रसंपदा ॥ वेहेसो-
 नविलास ॥ १३ ॥ दीपचंद्रगुरुराजने ॥ सुपसायेंउल्लास ॥ देवचंद्रनवीहितनणी ॥
 योग्यप्रकाश ॥ १४ ॥ सुणसेजणसेजेजविक ॥ एहग्रंथमनरंग ॥ ज्ञानक्रियाश्र-
 णसातां ॥ लहेसे तत्वतरंग ॥ १५ ॥ द्वादशसारनयचक्रठे ॥ मल्लवादिदृष्टरु ॥ सप्तशति-
 वाचना ॥ कीधीतिहांप्रसिद्ध ॥ १६ ॥ श्रवणमतिनाचित्तमें ॥ नावेतेविस्तार ॥ सु-
 थूलनयज्ञेदनो ॥ जाण्योश्रवणविचार ॥ १७ ॥ खरतरमुनिपतिगणपति ॥ श्रीजिन-
 त्सूरिस ॥ तासशीसपाठकप्रवर ॥ पुन्य प्रधानमुनीस ॥ १८ ॥ तसुविनयीपाठक-
 ण ॥ सुमतिसागरसुसहाय ॥ साधुरंगगुणरत्ननिधि ॥ राजसारउवज्जाय ॥ १९ ॥ पा-
 ठज्ञानधर्मगुणी ॥ पाठकश्रीदीपचंद्र ॥ ताससीसदेवचंद्रकृत ॥ जणतांपरमानंद ॥ २० ॥
 तेश्रीनयचक्रविवरणंसमाप्तं ॥

॥ इतिश्रीपंक्ति देवचंद्रजीकृत नयचक्रसार

वालावबोधसहितः संपूर्णः ॥

॥ श्रीगौतमगुरुज्योत्सव ॥

॥ श्रीआनंदघनकृत चतुर्विंशति जिनस्तवन वादावबोध सहित ॥

बोद्ध

चिदानंद आनंदमय, चिदरूपिअधिकार ॥ सिद्धबुद्धसुविशुद्ध, तुला
परमाधार ॥ १ ॥ तुजकृपालताथीकरुं, ज्ञापाज्ञापारूप ॥ तमनाजिन
वीसनी, आनंदघनरसकूप ॥ २ ॥ राजरीडि जेम देखीने, झमक के
मनआश ॥ बुद्धि रीडिविण हु झमक, अरथराजरीडिरास ॥ ३ ॥ ज
शय आनंदघनतणो, अतिगज्जीर उदार ॥ वालक बाहु पसारिनि,
कहे ऊदधि विस्तार ॥ ४ ॥ तेममनोरथमुजमने, बुद्धिविण किमथा
गुरू कृपाथी गहननग, पंगु पार लघाय ॥५॥ गीज्ञापाज्ञापातणी, क
एवुं कहिदेय ॥ पीस्यानुं शु पीसवु, पीस्थेगणनलेय ॥ ६ ॥

॥ अथ श्री रूपज्ञ जिनस्तवन ॥

॥ रागमारु ॥ करमपरिहा करण कुमर चढ्योरे ॥ ए देशी ॥

ऊपन्न जिनेश्वर प्रितममाहरोरे ॥ ओर न चाहुरे कत ॥

रीड्यो साहेव सग न परिहरेरे ॥ जागेसादिअनत ॥ ऊपन्न ॥

अर्थ ॥ शुद्धचेतना श्रद्धासखीने पोताना घरनु वृत्तात कहेठे हे सखि !
स्वामिनु वृत्तात साजल, मारा स्वामिनु वृत्तात साजलवाथी, मारा घरनु सर्व
तु पोतानीमेले समजी जईश जे खीने पति कथनमा होय तेने वीजातो
होयज मारो प्रितम के० जर्तार रूपज्ञ जिनेश्वरके० प्रथम तीर्थंकर, रागछेप
पणो जर्तार पामवाथी हु रागछेपयुक्त परिणतिवाला वीजा देणोनी कत के०
पणे चाहना करती नथी मारा जर्तारनो एणो खजापठे के, मारापिना वीजा
ते रजन थतो नथी अर्थात् ज्यारथी ते मारीसाथे रीऊयो ठे त्यारथी, अत्य
ते साहेवके० स्वामिण मारा सगनो त्याग कयो नथी अने जविप्यमा त्याग
नही, कारणके अज्ञेदस्वरुपे सग थयो ठे मारा स्वामिना सगनो सिद्धातमा
अनन जागो नर्णवेखो ठे शुद्ध स्वजाप प्रगटयो त्यारथी सादि अने ते स्वजा

जें अद्भ्य, माटे अन्नंत, अथवा वीतरागपणे प्रतीत कयों ते सादि अने ते स्वजाव
पताजावि तन्मयिजाव आचरणहेतुरूपे थयो ते अन्नंत. ए प्रमाणे मारो ज-
मने तजवानो नथी. ॥ १ ॥

प्रीत सगाईरे जगमां सहु करे रे ॥ प्रीत सगाई न कोय ॥

प्रीतसगाईरे निरूपाधिक कर्हीरे ॥ सोपाधिक धन खोय ॥ ऋषज० ॥ १॥

अर्थ ॥ प्रीति वे प्रकारनी ठे. लोकोत्तरप्रीति अने लौकिकप्रीति. जगतमां सर्व
प्यो प्रीति वधारवामाटे पुत्रपुत्रीनो सगपणसंबंध अन्योअन्यवच्चे करेठे, परंतु ते प्री-
ति रीतितरफ विचारकरतां मने जासे ठेके, हे श्रद्धा, मारा जर्तारनी प्रीति एवा
पण संबंधवाली नथी. मारा जर्तारनी प्रीतिमां स्वजावनो मेलाप होवाथी, ते निरू-
धेक प्रीति ठे अने सिद्धांतमां पण प्रीतिनी रीतिने उपाधिरहित वर्णवेळी ठे, तेथी
श्रद्धा ! जेविजावीहोय अने स्वजावि रूपजपरमात्मासाथे उपाधियुक्त प्रीतिकरवा
तो होय ते रूपजजिननी प्रीतिरूप स्वजावनी प्राप्तिसंबंधी परमधनने खोवेठे अ-
श्रद्धात्मगुणनो नाश करेठे ॥ २ ॥

कोइ कंत कारण काष्ट जक्षण करेरे ॥ मलशुं कंतने धाय ॥

ए मेलो कर्हीये नवि संजवेरो ॥ मेलो ठाम न ठाय ॥ ऋषज० ॥ ३॥

अर्थ ॥ वली सोपाधिक प्रीतितुं दृष्टांत आपी, निरूपाधिक प्रीति दृढ करेठे. हे श्र-
! कोइ स्त्री पतिना मरण पठी पतिने मलवावास्ते काष्टजक्षण के० सति थायठे. वली
लाएक मतवादी, निरंजन परमात्माने मलवासारू पंचाग्नि तपेठे, जंपापात करेठे,
तीमां समाध करेठे, एम धारीने के, दोरीने कंतने मलीए; परंतु एवां कष्टो करवा-
निरंजन परमात्मानी साथे मेलाप थवो ते त्रणे कालमां संजवतो नथी. वली अमुक
तमां तुं जाजे अने हुं पण अग्निमां जस्मथइ तेज स्थानके आवीश एम मेलोठाम-
तायके० निश्चये कदापि तेज स्थान प्राप्त थतुंज नथी. वली तेनी जेम पंचाग्नि प्रमुखथी
ए थाय ते पण वालमरणठे तेथी तेवा मरणथी सिद्धस्थानक प्राप्त थाय नहि. ॥३॥

कोइ पतिरंजन अतिघणो तप करेरे ॥ पतिरंजन तनताप ॥

ते पतिरंजन में नविचित्त धर्युरे ॥ रंजन धातु मेलाप ॥ रीपज० ॥ ४॥

अर्थ ॥ वली हे श्रद्धा ! मारा पतिने मलवावास्ते, कोइ क्रियारुचि जीव मारा पतिने
नके०राजी करवावास्ते अत्यंत तप करे ठे, तेवी एकांत तपस्वार्थी मारो पति राजी
गे नथी, तेवी नपस्वार्थीतो मात्र शरीर सूकायठे. तेथी मात्र तपस्वारूप बाह्यकर-
ए मारा पतिने राजी करवा एतु में माराचित्तमां ठराव्युं नहि. कारणके मारा पतिने

रजन करवानी रीत धातुना मेलाप जेरीठे अर्थात् तेवी प्रकृतिमाखो थइ तन्ना
त्यारे ते राजी थाय ॥ ४ ॥

कोइ कहे लीळारे लख अलखतणारे ॥ लख पूरे मनआशा
दोपरहितने लीळा नवि घटेरे ॥ लीळादोपविलास ॥ ३पत्र ॥ ॥

अर्थ ॥ वही कोइ जगत्कर्ता ईश्वरवादी एम कहेठे के अलखके परमेश्वरी
लखके ज्ञानी शकाय तेवी नथी ते परमेश्वरे पोतानी शक्तिथी लीळानी परमेश्वरी
माया रची तेनुज नाम सर्वजगतनु चटनविचटनरूप लीळानु लखबु, सम १३ ८
मेश्वर जगतना जीवोनी लाखोगमे आशा पूरेठे हे श्रद्धा आबु कथन १३
थी, कारणके रागादिदोष सहित होय ते अलख कहेवाय नही ते परमेश्वरे
कही ते लीळा करेठे एम कहेठे ते वाजवी नथी, कारणके लीळा ते मान दो
के अंतरग ठे, तेथी रागद्वेषविना लीळानो विलास न होय ॥ ५ ॥

चित्तप्रसन्नरे पूजन फल कह्युरे ॥ पूजा अखंभित एह ॥

कपट रहित थइ आत्म अरपणारे ॥ आनदधन पटरेह ॥ ३पत्र ॥

अर्थ ॥ तेथी हे श्रद्धा । तप, सयम, नियम, व्रतपालन ए तारी लीळा रू
सयमादिक विनापण तु लाखोना मननी आशानो पूरणहार ठो एवा धु
चनो ते परमेश्वरनु पूजन नथी, परतु चित्तनी प्रसन्नता के आल्हादपणु
ननी सफलता ठे अखरु तंडुल, धूप, दीप, नैवेद्य, केशर, चरास, पुष्प वि
सामग्री सपूर्ण होय उतापि चित्तनी प्रसन्नता के शुभजावनो अज्ञाव होय तो
खरु पूजा नही शुभ जाव तेज अखंड पूजा ठे माटे हे सति। जे
पद के मुक्तिपद पामवानी अजिलापा राखतो होय ते मारा रूपन नंतरसार
पटरहित के अहिरात्मपणानो त्याग करी अतरात्मवत थइ स्थिर स्वभाव
स्वरूपने पोताना आत्मासा चितवे ए प्रमाणे जे प्राणी रूपन परमात्माने
अर्पण करे ते आनद के ज्ञानानदनु पद जे मुक्तिपद तेनी रेह के रेखा
लाप प्राप्त करे. ते सिद्ध थाय ॥ ५ ॥ इति रूपनजिनस्तवन

॥ अथ श्रीअजितजिनस्तवन ॥

॥ राग आशावरी ॥ मारु मन मोच्युरे श्रीनिमलाचक्षरे ॥ ए देशी ॥
पयमो निदाब्युरे वीजा जिनतणारे ॥ अजित अजित गुणधाम ॥
जे तें जित्यारे तेणे हुं जीतियोरे ॥ पुरुष किस्थुं मुजनाम ॥ पद्य ॥
अर्थ ॥ आनदधन सुमतिने कहेठे हे सुमति। वीजा अजितनाथनो पद्य

र्त्तना ते हं वृषभ्रष्ट मृगनी जेम जोउंनुं. अर्थात् जे मागें प्रवर्त्तना अजिनजिन निर्वा-
द पाम्या ते मार्गनी जोध करुंनुं. ते अजिननाथ, जव्यजीवो विना वीजा प्राणी
प्रथी प्राप्त नथइशके तेवा अर्त्तनज्ञानदर्शनादि गुणाना धामने. ते अजिननाथ जग-
ने आनंदघन कहेठे के. हे प्रभु ! राग, क्रोध, मोह प्रमुख जे अत्रुर्त्तने तमे जीत्या,
रागद्वेषादिके मने जीती लीधोने. तेथी हे परमात्मा ! मांरुं नाम पुरुष केम कहे-
या ? धर्मविना धर्मी केम थई शके. जेम तमे पुरुषत्वधर्मं रागादिने जीत्या तेम हं
ह्यो द्योत तो हं पण पुरुष कहेवान ॥ १ ॥

चर्म नयण करी मारग जोवतारे ॥ जृलयो सयल संसार ॥

जेणे नयणे करी मारग जोईपरे ॥ नयण ते दीव्य विचार ॥पंथ०॥१॥

अर्थ ॥ हे परमेश्वर ! चर्मनयण के०वाह्यदृष्टिपकरी तमारो मार्ग, आत्मस्वरूप रूप,
राग परिणतिये परिणामेखो, परमात्मधर्म धर्मित तेने, जोतां समस्त संसार जू-
ं जमेठे अर्थात् बोध. नैयायिक, सांख्य, वैशेषिक, वेदांती प्रमुख एकांतवादी, म-
मत्वी सर्व तमारा मार्गथी हूर जम्या करेठे. हे जगवंत ! जे नेत्रथी, शुद्ध स्याद्-
परमात्मनमय जैनदर्शन. आत्मस्वरूप साक्षात्कार करवाने असाधारण कारणरूप
परो मार्ग देखी शकिये, तेतो दीव्य के०ज्ञानरूप चहुज विचारके०जाणवी अ-
थ अजितनाथ प्रभुनो मार्ग ज्ञान चहुथीज जोवाय ॥ २ ॥

पुरुष परंपर अनुभव जोवतारे ॥ अंधोअंधपुलाय ॥

वरतु विचारेरे जो आगमें करीरे ॥ चरण धरण नही ठाय ॥ पंथ० ॥३॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! पुरुषोनी परंपरा के०श्रेणी- अहिं सुधर्मास्वामि, प्रजवस्वामि
दि संबध कथन नथी, परंतु गद्योना जेद करनारा, मतममत्वी, परजवनी वी-
नही रुनारा एवा गद्य स्थापी परंपरा स्थापनारा पुरुषोने अनुभव के०विचार
जोतां अंधोअंध पुलाय ए दृष्टांत साक्षात् संजवेठे. जेमके सुयगकांग सूत्रना प्र-
श्रुतस्कंधना वीजा अध्ययनमां कळुं ठे के “ अंधोअंध पहंनित्ता पुरमस्त्रा न ग-
” आंधलो आंधलाने ग्रामांतरे पहोचानी शके नही, तेम अहिं पण ज्ञान नेत्र
पुरुष परंपरा जेथी मार्ग पामी शकाय ते वे कारणो विद्यमान नथी अने आगम
सेक्षांत तेनाथी वस्तु के०तत्त्वविचारणा करीए ठीए तो जे रीते अजितनाथ प्र-
र्त्तना, ते मार्गमां संपूर्ण प्रवर्त्तवु तो दूर रळुं, परंतु चरण के०पग मुकवु अर्थात् पग मात्र
चहुं ते पण कठिन ठे. ॥ ३ ॥

तर्कविचारेंरे वाढ परंपरारे ॥ पार न पढोंचे कोय ॥ अत्रि
मते वस्तु वस्तुगतें कहेरे ॥ ते विरलाजगजोय ॥ पद्य० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली हे सुमति ! तर्कशी मार्गने विचारु तु तो एक तर्करूप १ १००
पर वीजु कथन, एम कथन परपरा एटले वादपरपरा चाव्ही आवेठे ०
चारता मारो जन्म विति जाय तोपण पार पामी शकु नही हुतो शु १७ ११
वादी वीजो कोइपण पार पामे नही, माटे हे सुमति ! अत्रिमते के ० ११
वस्तुके०पदार्थ ते जैनमार्गी सिद्धात, तेने विषे गत के०जेमठे, तेमज व्हे, १
अक्षर पण हिनाधिक न कहे, तेवा प्राणी जगतमा विरलाज तु जोयके०देती १
यशोविजय उपाध्यायजी कहेठे के “ शुरु जापकनी बखिहारी ” ॥ ४ ॥

वस्तुविचारेंरे दीव्य नयन तणोरे ॥ विरह पड्यो निरधार ॥

तरतमजोगेरे तरतम वासनारे ॥ वासित बोध आधार ॥ पद्य० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ माटे जेथी वस्तुना यथार्थ स्वरूपनो विचार करीशकु एवा ज्ञानरूप १
तो रागादिकथी निरधार के०निश्चयपूर्वक विरह के०अतर पड्यु, अर्थात् मार १
ज्ञानरूप नेत्र फुटी गयु वली वीजीरीते वस्तुके०तत्वविचारे विचारीपतो १
यनके०केवलज्ञानीनिना शुरुमार्ग पामी शकीए नही अने केवलज्ञानीनो १
विरह पड्यो, माटे हे सुमति ! शुरु कथन करनार केवलज्ञानी प्रमुख मार्ग १
कारणनो तो अज्ञाव थयो अर्थात् नि सदेह योग प्राप्त नही थवाथी मार्ग १
केवरीरीते ? तेथी ज्ञाननी तरतमतानो योग प्राप्त थवाथी वासना के०श्रद्धा १
थड परतु सदेह रहित न थइ, तो एवी श्रद्धाए वासितके०सुगधित बोध १
ननो मारे आधार ठे ॥ ५ ॥

कालखडिध लढी पंथ निहालशुरे ॥ ए आठ्या अविलव ॥

ते जन जीवेंरे जिनजी जाणजोरे ॥ आनदधनमतअप्र ॥ पंथ० ॥

अर्थ ॥ पूजेंक सवें वात विचारी सुमति सहित आनदधन विलखो घडने ति
करेठे हे प्रभु ! परिपाक काल पामीने अर्थात् चरमावर्त्तन जवस्थितिनो १
एवी काखरूप खडिध पामीने पथके०तमारो मार्ग निहालशु के०जोइशु था १
नमारो मार्ग हाथ थापनानो कोइ उपाय नथी तेथी हे परमेश्वर ! १
थापने०मननी तेथी स्थिरता तेने अखिलके०ग्रहण करीने ए जनके०था १
खना पुण्य जीवेंरे०जीगता रहेठे अर्थात् निराधार ठता कालकेप करेठे एवी १
काखपामी जीवोनी व्यवस्था हे प्रभु ! तमे जाणजो के०ध्यानमा खेजो हे प्रड १

ता ठो ? आनंदके ज्ञानानंद तेना घन के समूह अर्थात् केवल ज्ञान आपनार जे
 ह्य स्याद्वाद मत तेना अंश के आस्रवृद्ध ठो. ॥ ६ ॥ इति अजितजिनस्तवन ॥

॥ अथ श्री संज्ञवजिनस्तवन ॥

॥ राग रामगिरि ॥ रातनी रमीने क्यांधी आवीयारे ॥ ए देशी ॥
 संज्ञवदेव ते दूर सेवो सेवेरे ॥ लही प्रभु सेवन जेद ॥ सेवन
 कारण पेहेली जूमिकारे ॥ अजय अक्षेप अखेद ॥ संज्ञव ॥ १ ॥
 अर्थ ॥ ह्वे सुमतिवैत अवाथी निजस्वरूपानुयायी पुष्टालंबन परम कारणरूप
 जा संज्ञव परमेश्वरतुं सेवन तेज परमेश्वर पासे मागतां, पोते तेमज सर्वने उपदेश
 पतां विनति करतो कहेठे. हे जव्य प्राणीयो ! संज्ञवनाथ प्रभुने धूरके प्रथम
 ठो; कारणके आत्मानुं अनंतकालथी आवरण पामेतुं आत्मस्वरूप. तेनो चास, प्र-
 ए परमात्मानी सेवा कर्थाविना थायज नही तेमज थशे पण नही अर्थात् जे जे
 य प्राणीयोए पोताना आत्मस्वरूपने जूतकालमां उंखथुं ठे. वर्तमानमां उंखेठे
 ने जविष्यमां उंखथे ते सर्व प्रथमथी प्रभुना स्वरूपतुं सेवन करवानुं फल ठे.
 हीं अजकुलगत केगरी सिंहनुं दृष्टांत विचारतुं. वली जेम सुवर्ण अने माटी खाणमां
 नादि मिश्र ठे तेम आत्मा संसारमां अनादिथी कर्म साथे मिश्र ठे. ते आत्मा प्र-
 संज्ञवदेवथी पोतानुं एकत्व जाणी. जर स्वज्ञावथी पोतानुं स्वरूप चिन्न जाणी, पोते
 थी चिन्न थाय. तेथी अनादि कालथी जूखेला आत्माने स्वरूपनी प्राप्तिनुं असाधारण
 रण धूरथीज संज्ञवतुं नथी. माटे हे सुमति ! शुद्ध आत्म प्रवर्तिते परमेश्वरने
 रूपे सेवननुं रहस्य पामीने, प्रभुसेवनना कारणनी प्रथम जूमिका के पायो ल-
 मां खेवो; तेज सेवनारूप कार्यना कारक ठे. तेना त्रण प्रकार ठे. १ अजयपणुं २
 द्वेषपणुं ३ अखेदपणुं. मजवुत पायाविना जेम बांधकाम टकी शके नही तेम था त्रण
 विना प्रभुसेवनरूप सकान स्थिर थइ शके नही ॥ १ ॥

अयचंचलता दोजे परणामनी ॥ द्वेष अरोचक जाव ॥ खेद
 प्रवर्तिहो करतां थाकीथेरे ॥ दोष अत्रोध लखाव ॥ संज्ञव ॥ २ ॥
 अर्थ ॥ प्रथम अजयनुं लक्षण कहेठे. संज्ञवजिननुं चितवन करतां ते चितवनथी
 रणाम चलायमान थइ अन्य चितवनमां मन प्रवर्ते. इत्यादि परिणामनी चंचलता,
 स्थिरपणुं ते जय, ते सर्व पलटावी एकाग्र स्वरूपतुं चितवन ते अजय. ह्वे अद्वे-
 लक्षण कहेठे. संज्ञवदेवतुं सेवन स्तवन, स्वरूप चितवन चिचमां नचे नही एवो
 अरोचक जाव ते द्वेष अने तेज सेवन प्रमुख चिचमां र्नां वागे ते थद्वेष. ह्वे

अखेदनु लक्षण कहेवे सन्नप्रजुना स्वरूप चित्तन प्रमुख प्रवृत्तिमा ज्ञानप्रप
 अल्प कालमा मन थाकी जाय, कटाळी जाय अने तेथी प्रवृत्तिमा रही शक्य
 खेद अने तेज सेवनादि कार्यमाथी निगृत्ते नही ते अखेद तेथी हे सुमति।
 जवदेवनी सेवनामा अजय, अछेप अने अखेद ठे तेने स्वरूपानुयायी
 पणु ठे अने जेजने तेमा जय, छेप अने खेद ठे तेजने अजोध के०स्वरूपनु
 पणु अने दोषनु लखाव के०प्रवर्त्तवु ठे ॥ २ ॥

चरमावर्त्तहो चरम करण तथारे ॥ जवपरिणति परिपाक ॥

दोष टले वली दृष्टी खुले जलीरे ॥ प्रापति प्रवचन वाक ॥ सजव

अर्थ ॥ ते दोष दूर करवाना जे कारणो श्रीसन्नप्रनाथ परमात्मा, जे
 ठे, तेमा पेहेलु कारण तो जीवने ससारमा परित्रमण करता अन्ती उत्सर्पि
 वसर्पिणि थइ, तेमा ठेह्वी उत्सर्पिणि अवसर्पिणि ससार भ्रमण करव
 रमावर्त्तन अने वीजु कारण अपूर्व करणादि त्रण करणमध्येनु ठेलु करण
 रण तथा के०तेमज त्रीजु कारण नजके०संसारनी गति आगति तेनु जे
 परिपाक अर्थात् गत्यागतिनो अजाव ते जवपरिणति परिपाक नामनु कारण
 हे सुमति। आ त्रणे कारण मलताज जीवने जय, छेप अने खेदरूप दोष
 अने आत्मा अजयी, अछेपी अने अखेदी यताज जलीके०स्वरूपानुयायी
 दृष्टि के०चहु तेनी खुले के०उघडे ते ज्ञान दृष्टि खुलवार्थी प्रवचन वाक
 तना सप्तनयाश्रित वाम्यनी शका रहित प्राप्ति थाय ॥ ३ ॥

परिचय पातिक घातिक साधुशुरे ॥ अकुशल अपचय चेत ॥

प्रथ अघ्यातम श्रवण मनन करीरे ॥ परिशीलन नय हेत ॥ सजव

अर्थ ॥ ज्यारे प्रवचनामृतनी प्राप्ति थइ त्यारे मिथ्यादर्शनीउथी प्रथम
 इतो ते दूर थयो अने आश्रवना रोधनार, सवरना शोधनार, प्राणातिपानाति
 दणनार, मोक्षमार्गना साधनार साधुश्रोनो परिचयके० आसेनरूप सजव
 अने तेथी आत्मस्वरूप पामवाने विघ्नकारक जे अशुद्ध श्रद्धा तद्रूप अकुशल
 अपचय के० नाश करनार चेत के० चित्त थाय अर्थात् आत्मस्वरूपानुयायी,
 थाय तेनु चित्त यथाथी समतितर्क, तत्त्वार्थ, अध्यात्म कल्पद्रुम, अध्यात्मसर
 य अध्यात्मिक ग्रथोनु श्रवण अने मनन थाय नेगमादि साते नयना जिन
 हेतुप जिन जिन कथन होय अने जिन हेतुने अजावे जिन कथननो
 हाय, परतु अर्हितो श्रीसन्नप्रनाथ प्रजुना स्वरूपथी पोताना आत्मस्वरूपने

नस्त प्रकारे जीवन के० स्वप्नावथी मेलववुं ठे तेथी ते नयनो हेतुपार पडे ॥ ४ ॥

कारण जोगेंदो कारज निपजेरे ॥ एमां कोइ न वाद ॥ पण

कारणविण कारज साधियेरे ॥ ते निजमतउनमाद ॥ संजव० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ परमात्माना स्वरूपसाथे पोताना आत्मस्वरूपने मेलववुं तद्रूपकारणने सं-
गे पोताना स्वरूपनी सिद्धिरूप कार्य थाय, तेमां कांइ विवाद नथी; परंतु श्रीसंजवदे-
१ स्वरूपनी सेवाना कारणविना आत्मस्वरूपनी सिद्धतारूप कार्यनी वांठा राखवी ते
गानी मतिनी उन्मत्तता ठे, हठग्राहीपणुं ठे अथवा वहिरात्मपणारूप कुमतिनो उ-
द के०चित्त विज्रमताठे ॥ ५ ॥

सुग्ध सुगम करी सेवन आदरेरे ॥ सेवन अगम अनूप ॥

देजो कदाचित् सेवक याचनारे ॥ आनंदघन रसरूप ॥ संजव० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ संजवदेवनी सेवनारूप कारणने सज्ञावे आत्मस्वरूपरूप कार्यनुं निःसंदेह
जावीपणुंजठे, पण ते सेवन घणुं डुप्कर ठे. मात्र सुग्ध के०सेवनना असमंजस जडक
रु ते सेवनने सुगमजाणीने आदरेठे. परंतु अंतरात्माविना तेसेवननुं स्वरूप वीजा
झे गम्य नथी. ए सेवन तो परमोच्छेद निरुपमठे. आ जवे तो पामवुं डुर्वजठे; माटे सं-
देवने विनति करवुं के कदाचित् के०चरमावर्तनादि कारणोने मेलापे कोइजवे तमा-
सेवक जे हुं पामर तेनी याचनाके०सेवनारूप प्रार्थनाने देजो के०सफल करजो. हे प्रभु
आनंदके० ज्ञानानंद तेना घनके०समूह एटले केवलज्ञान केवल दर्शनेकरी अव्यना
ति गुणादिने जाणवाथी उपन्यो जे आनंद तद्रूप रस ठे रूपके०स्वरूप ते जेनुं ए-
गो ॥ ६ ॥ इतिश्री संजवजिनस्तवन.

॥ अथ श्री अजिनंदन जिनस्तवन ॥

॥ राग धनाश्री सिंधुठ ॥ आजनीहेजोरे दीसे नाहलो ॥ ए देगी ॥

अजिनंदनजिन दरशण तरसिये ॥ दरशण डुर्वज देव ॥ मत

मतजेदरे जो जइ पूठीये ॥ सहु थापे अहमेव ॥ अजि० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ अजिनंदन प्रभुनुं दर्शन एटले जैनदर्शन तरसियेके०कोइ रीते मले एवी
इना करीए ठीए, परंतु हेप्रभु! तमारुं दर्शन अतिडुर्वजके०डुःखे पामीशकाय तेवुं
चूतकालमां कोइ वखत पाम्या नथी अने आ जन्ममां पामवानी व्यवस्था आ प्रमाणे
जेम कोइ अजाण पुरूप मार्गनी माहितीमाटे वीजानेपुठे, तेरीते जुदाजुदा मतवा-
ठे तेमने पुठीए के शुरुआत्मस्वरूपनु ज्ञासन करावे तेवु स्वरूपानुयायी दर्शन कयुं ?
रे तेते मतना धारक सर्वे अहमेव के०निश्चयपूर्वक अमे प्रवृत्ति करीए ठीए तेज शु-

ऊदर्शन ठे परतु अमारा दर्शनथी स्वरूपनी प्राप्ति थती नथी एम कोड पहेलो.

सामान्ये करी दरगण दोहेलूं ॥ निरणय सकलधिगेप ॥ मढं
घेयैरे अंधोकेमकरे ॥ रविशशिरूप विलेप ॥ अजि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ माटे हे परमेश्वर ! सामान्यप्रकारे मतमतांतरना जेद व ॥ १५३
उने पूठतां तमारुं जैनदर्शन पामवु दुर्लज ठे वली निरणयके०परमतात्वि
नुयायी, अनताकेवलज्ञानीए कथन करेलु, तदाकारभूते समस्त नयानुयायी
विशेषपणे तमारु दर्शन प्रत्यक्षपणे कहेवु तेपण कठिन ठे वली ते मतमता
ठता तमारु दर्शन नज पामीए, ते उपर दृष्टात कहेठे जेम कोड जन्माध
णे वली मद्यपान करुं, ते प्राणी जेम सूर्यचक्रना स्वरूपने विशेषपणे जाणी
तेम जे मिथ्यादर्शने करी अथ ठे, वली मतममत्वरुप मदिरापानथी घेरायोड
चक्ररुप जैनदर्शनना स्वरूपने विशेषपणे केवी रीते जाणी शके अथात् नज न
हेतु विवादेहो चित्तधरि जोईयें ॥ अति डुरगम नयवाद ॥ आगम
वादेहो गुरुगम को नही ॥ ए सवलो विपवाद ॥ अजि० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली हे परमेश्वर ! जेसाधवा योग्य कार्यनी प्राप्ति करावे एवाहेवु
णोनो विवाद के० विस्तारपणे कथन तेने मनमा विचारी जोडए ठीए
दृष्टिए विचारीए ठीएतो तमारा दर्शनमा नयोनु वाद के०कथन एवु ठे के०
एक नये स्थापीये तेनेज वीजी नये उत्थापी शकाय ठे, माटे तमारा दर्शनमा
दनी डुरगमता ठे वली तमारा सिद्धातना वाद के०कथनथी तो सहेजे तमा
पामी शकीए, परतु तमारा सिद्धातोना कथननु गुरुगम कोड नथी अथात्
थी सिद्धातोनी समज पने एवा गुरु कोड नथी अथवा गुरुने आधीन रही
होयएवा परपरागामी कोड गुरु आकालमा देखाता नथी, माटे मतमतातरोना
हेतु विवादोथी तेमज नयवादोथी अने आगमवादथी तमारा दर्शननी प्राप्ति
पज सवलो के०अति वलजान, मनमा विपवाद के०उछेग ठे ॥ ३ ॥

घाति डुगर आमा अतिघणा ॥ तुज दरिद्रण जगनाथ ॥

धीठाई करी मारग सचरु ॥ सेंगु कोड न साय ॥ अजि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ माटे हे जगनाथ ! त्रण जगत्ना स्वामी तमारु दर्शन पामवाने
करनार पर्यंत उपमारुप घातकारक पूजेक जे कारणो ठे तेनाथी पण वीनाथ
ठे, माटे केटखा कहु, तोपण धीठाई करी के०तमारा दर्शन पामवाने अतरा
एवा कारणोने नही गणता इगानुयोगे जैनदर्शनना मार्गमा सचरु के० प्रवर्त

रंतु शुरु स्याद्वाद् मार्गनो प्रवर्त्तविवावालो तेने सेंगू कहीए तेवो कोइ ज्ञाता
तमारो मार्ग देखासनार साथे नथी के जेना सहायथी मार्गें प्रवर्त्ती शकीए ॥ ४ ॥

इरशण दरशण रटतो जो फरुं ॥ तो रणरोऊ समान ॥ जेहने
पिपासाहो अमृत पाननी ॥ केम चांजे विषपान ॥ अजि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे अजिनंदन प्रजु ! तमारा दर्शननी पूर्वोक्त कारणोथी अप्राप्ति जाणीने,
दर्शनीउं परत्वे दर्शन दर्शन एम हे उपगारीउं ! शुरु आत्मस्वरूपानुयायी, प-
द्मप्रापक एवुं दर्शन मने बतावो एम रटतो के० बोलतो थको जो के०कोइरीते
के०परिभ्रमण करुं, अर्थात् जेनीउं सुधांत सर्व दर्शनना अर्घ्यद्वोने पुठतो पुठतो
या करुं तेथी कांइ तमारुं दर्शन प्राप्त थाय नहीं, उलटुं जैनदर्शननी शोध
देखीने सर्व दर्शनीउं एम कहेके आतो मनुष्याकारे जंगलनुं रोज ठे,
त मूर्ख शिरोमणि ठे. बली सर्व दर्शनीउंथी तमारा दर्शननी शोध कर-
कां कोइ महावंचकी नयनो पद्म ग्रहण करी एवी बात संजलावे के तमारा
प्राप्ति थवी तो दूर रही पण उलटा मनमां शंकाना गोटा उत्पन्न करावीदे
श्रद्धा भ्रष्ट थइ अन्यमत प्रवर्त्तन करी तमारा दर्शननी निंदा करवा लागी जउं;
हुं जेने तमारा दर्शनरूप अमृतपाननी पिपासा के०तुपा ठे, तेने अमृतपान तो
नही पण तेथी उलटुं भ्रष्ट श्रद्धाथी मिथ्यात्व प्रवर्त्तनरूप केर अन्यमतियोने
थी मारी श्रद्धामां दाखल थाय, तेथी ते विष के०केरनुं पान मारी अमृतपान-
पिपासाने केम दूर करी शके? ॥ ५ ॥

तरस न आवेहो मरण जीवनतणो ॥ सीजे जो दरिशाण काज ॥

इरिशाण दुर्लभ सुखज कृपायकी ॥ आनंदघन महाराज ॥ अजि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ माटे हे परमेश्वर ! तमारुं जैनदर्शनरूप कार्य जो कोइ रीते सिद्ध थाय
रण जीवननो तरस के०त्रास न रहे अर्थात् ते प्राणी जन्मजरामग्णादिकना
थी रहित थइ मुक्ति पामे; परंतु तमारुं दर्शन पामवुं दुर्लभ ठे. मात्र तमारी कृ-
सुखज ठे तेथी हे आनंदघन के०ज्ञानानंदनो अत्यंत जराव तेना महाराज ते आनं-
महाराज. तमारी कृपार्थी जैनदर्शन पामीए ॥६॥ इति अजिनंदन जिनस्तवन.

॥ अथ श्री सुमति जिनस्तवन ॥

॥ गगवसेन तथा केदारो ॥

ति चरण कज आतम अरपणा ॥ दरपण जेम अविचार ॥ सुज्ञानी ॥

तरपण बहु सम्मत जाणिये ॥ परिमरण सुविचार ॥ सुज्ञानी ॥ सुमति० १ ॥

अर्थ ॥ मुमतिनाथ जगदंतना चरणकमलमा माग आत्मानु अरण्य
करतुं निभ्रमपणे परमात्म स्वरूपनु चिंतवन ते आत्मार्पण कहीए ते
पाविजनित विकारथी रहित ठे जेम आरीसामा जेजु स्वरूप द्योय तेजु
विपरीत न जासे, तेवीरीते परमात्मा पण निर्विकारी यथातथ्य कान्तिवन,
स्वरूपी होवार्थी तेमा आत्मार्पण करवार्थी यथार्थ स्वरूप जासे माटे हे
प्राणी! बहु केषणा मतने सम्मत थइ जालता आत्मार्पणनु स्वरूपतो
थइ जाय केषुद्धि त्तुत थाय तेदळे सुधी जाणी लेवु पठी परिकेसमस्त
मतिजमा जे आत्मार्पण तेथी सरपण केनिवर्तवु तेज सुविचार केउत्तम

त्रिविध सकल तनुधरगत आतमा ॥ वहिरातम धुरिजेठ ॥ सु० ॥

वीजो अंतर आतम तिसरो ॥ परमातम अविजेठ ॥ सु० ॥ ७

अर्थ ॥ ए प्रमाणे आत्मार्पण सवधी योग्यता वताव्या पठी आत्माना
समस्त शरीरधारीजना शरीरने विषे रद्देखा आत्माना त्रण प्रकार ठे १ वहिरा
अतरात्मा ३ परमात्मा अहि कोइ पुढेके सिद्ध अनंता ठे माटे तेना
न कहा १ उत्तर-जे अनता सिद्धनु स्वरूप एक ठे तेथी परमात्मा साथे अति
अज्ञेद शब्द मुम्यो ठे अहीं पेहेलो, वीजो, त्रीजो आत्मा ए प्रमाणे तो
मध्यम, उक्तुष्ट त्रण प्रकारना आत्मा थया, परतु सत्ताजिन्नथी कोइ पुढे तो
अनता जेद थाय ॥ २ ॥

आतम बुद्धे कायादिके ग्रहो ॥ वहिरातम अधरूप ॥ सु० ॥ का

दिकनोहो साखीधर रह्यो ॥ अंतरआतम रूप ॥ सु० ॥ सुमति ॥

अर्थ ॥ हवे त्रणे आत्मानु स्वरूप कहेठे मदीन बुद्धियें करी शरीरादिकी
बुद्धिपुर्वक ग्रहो केषुधायेलो अर्थात् शरीरने सुखे सुखी अने शरीरने दुःख
आदिशब्दें माया, ममता, मिथ्यात्वादिके ग्रहो, ते परिणतिये परिणम्यो
हित जे आत्मा तेने वहिरात्मा कहीए ते आत्मा पापरूप व्यापारवतरे, अने
त्मा कार्यादि केषुशरीर प्रमुखश्रमोपाग, नूमि धन कचनादिनोशाही,
निर्ममत्वी आत्मस्वरूपनो ज्ञाता, आत्माने दशमेछारे स्थापन करनार
रूपे सहित ते अंतरात्मा कहीए ॥ ३ ॥

ज्ञानानदेहो पूरण पावनो ॥ वरजित सकल ऊपाधि ॥ सु० ॥

अतिद्वियगुणगण सणिआगरू ॥ एमपरमातमसाध ॥ सु० ॥ सुमति

र्थ ॥ स्वरूपज्ञानश्री प्रगट्यो जे आनंद तेना दर्पश्री संपूर्ण पवित्र, बड़ी कर्मज-
ममस्त उपाधियोश्री गहिन कारण के उपाधिनो अनात्र थया विना ज्ञानादि
क थवानुं नथी, बड़ी अनिंद्रिय गुण के०शब्दादि पांचे इंद्रियोजनित गुणोना
बधी प्रगट थयो जे अनिंद्रिय गुणज्ञान दर्शनादि तेना अनंता समूह तद्रूप म-
ण्डितना आगर के०उत्पत्तिग्यान, एवा परमात्म स्वरूपने हे सुमति ! तुं नाथ के०
कर, नारा विना ए परमात्मानुं स्वरूप मिरु नज थाय. ॥ ४ ॥

द्विरात्म तज अंतर आत्ममा ॥ रूप अई थिर जाव ॥ सु० ॥ परमा

त्मनुं दो आत्म जावतुं ॥ आत्म अरपण दाव ॥ सु० ॥ सुमति० ॥ ७ ॥

र्थ ॥ अही कोइ शंका करे के आनंदघने प्रथम सुमति परमेश्वरने चरणेश्यात्म
णा एतुं कथुं अने पठी आत्मानां प्रण लक्षण रुह्यां तेनुं जुं कारण ? उत्तर जे
त्माना चरणमां आत्मार्पणरूप स्तवनानी प्रथम जरूर ठे, पठी आत्मानां लक्षण
श्री कयो आत्मा परमात्मा स्वरूपमां आत्मार्पण करी शके ते वताववानी जरूर ठे.
पूर्वोक्त बहिरात्मण मूकीने अंतरात्मानुं जे स्वरूप तेमां स्थिर जावे थइ, एका-
ए परमात्मानु स्वरूप आत्मासां चितवतुं, एज आत्मार्पणनो दाव के० उपाय ठे. ॥५॥

आत्म अरपण वस्तु विचारतां ॥ जरम टखे मतिदोष ॥ सु० ॥ परम

पदार्थ संपत्ति संपजे ॥ आनंदघनरस पोप ॥ सु० ॥ सुमति० ॥ ६ ॥

र्थ ॥ माटे आत्म अरपण वस्तु विचारतां के०तत्त्व विचारणा करतां परस्वरूपने
नुं स्वरूप मान्युं हतु तद्रूप बुझिनुं दूषण मटीजाय. भ्रमता मटतांज केवलज्ञान
उदर्शनथी उपन्यो जे आनंदनो समूह तद्रूप अनिर्वचनीय रसनी पुष्टता ठे जेने
एवो परम पदार्थ जे उरकृष्ट मोक्षरूप संपत्ति के०संपदा ते संपजे के० प्राप्तथाय ॥
॥ इति सुमति जिनस्तवन ॥

॥ अथ श्रीपद्मप्रज्ञजिन स्तवन ॥

॥ रागमारु तथा सिधुठ ॥ चांदलीया संदेशो कहेजो मारा कंतने ॥ ए देशी ॥

पद्मप्रज्ञजिन तुज मुज आंतरुरे ॥ केम जांजे जगवंत ॥ करम

विपाके कारण जोईनेरे ॥ कोई कहे मतिमंत ॥ पद्म० ॥ १ ॥

र्थ ॥ अहो श्री पद्मप्रज्ञ परमेश्वर सिद्धांत अनुसारे तमारी साथे मारे कांइ अं-
नथी, मारे अने तमारे अंतर शानुं होय ? परंतु अन्वय व्यतिरेक लक्षणे मारी
ने तमारी वच्चे बहु अंतर पड्युंठे, माटे हे जगवंत के०ज्ञानवंत ते अंतर केम दूर था-

य, ते श्याप कही हे प्रजु ! तमारा अने मारा अतरनु कारण, ३
 विपाक के० परणमनु, तेना कारण मिथ्यात्व, अतिरिती, कपाय, योग,
 इने कोऽ महाबुद्धिवंत ज्ञानीए तमारार्थी अतर पड्यु ते कहु के, जे ०३ ॥
 अन्वय अने जे अठते जे न होय ते व्यतिरेक अर्थात् कर्मवधना कारणे
 अतरनो पण अज्ञाव थाय ॥ २ ॥

पर्यई ठिई अणुजाग प्रदेगर्थीरे ॥ मूल ऊत्तर बहुजेद ॥ घाति
 अघाति हो वधूदय ऊदिरणारे ॥ सत्ताकरम विघेद ॥ पद्म० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे अतर पडवाना कारण विस्तारथी बुद्धिवत पुरुष कहे ठे १ ॥
 स्थितिवध ३ अनुजाग ते रसवध ४ प्रदेश ते दलनो संवय, एम चार
 वध ठे कर्मनी मूलप्रकृति श्याठ ठे उत्तर प्रकृति एकसो अज्ञावन ठे ५-
 आत्मगुणना घात करनारा कर्म ठे अने बीजा चार आत्मगुणना ११२०
 कर्मना वध, उदय, उदिरणा, सत्ता इत्यादि विघेद के० जेद ठे इत्यादि
 वदथी ध्रुववधी अध्रुववधी, ध्रुवोदयी अध्रुवोदयी, ध्रुवसत्ता अध्रुवसत्ता, तेन
 विपाकि, क्षेत्र विपाकि, जीवविपाकि, पुजलविपाकि तेमज देशघाति, सर्वघाति
 वर्त्तमान, पुण्यप्रकृति, पापप्रकृति इत्यादि सर्वे कर्मना विघेद ठे ॥ २ ॥

कनकोपलवत पयनि पुरुसतणीरे ॥ जोनी अनादि स्वजाव ॥

अन्य सजोगी जिहा लगे आतमारे ॥ ससारी कहेवाय ॥ पद्म० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एरीते कर्मनी पयनि के० प्रकृति ते पुरुस के० जीवनी साथे
 लथी मखेली ठे सयोग सवध ठे जेम सुवर्ण तथा माटीने खाणमा अनादि
 स्वजाविक ठे, तेम पुरुष प्रकृतिनो अनादि सवध स्वजाविक ज ठे माटे
 आत्मा पुजलादिक साथे सयोगी ठे त्यासुधी आ आत्मा ससारी कहेवाय ठे ॥

कारणजोगे हो वधे वधेनेरे ॥ कारण मुगति मूकाय ॥ आश्रव

सवर नाम अनुक्रमेरे ॥ हेयऊपादेय सुणाय ॥ पद्म० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आत्मा मिथ्यात्व, अतिरिती, कपाय अने योग, आ कारणोने लीव
 वध करेठे अने सम्यक्त्व, विरिती, अकपाय अने अयोग, आ कारणोने लीव व
 बुटे ठे एम अनुक्रमे कर्मवधना कारणोने मेलववा ते आश्रव अने कर्म आश्रव
 टके एना कारणो मेलवना ते सवर तेमा आश्रव ते हेय के० ठाकवा योग्य
 सवर ते उपादेय के० आदरवा योग्य ठे ए प्रमाणे सिद्धात्मा सजजाय ठे ॥ ४ ॥

यूजन करणें हो अंतर तुज पडचोरे ॥ गुण करणें करी जंग ॥ ग्रंथ
कते करी पंक्तिजने कह्योरे ॥ अंतरजंग सुअंग ॥ पद्य ० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तेथी पंडित पुरुषे आनंदघनने कहुं के सिद्धांतमां त्रण कारण कहां तेमां
करणथी आत्मा कर्म साथे जोनाय तेने यूजनकरण कहीए. ते यूजन करणने
हे आनंदघन ! तारे परमेश्वर साथे अंतर पनी गयुं ठे. तेथी ज्ञान करणे आ-
रूप जाणीने गुणपणे आचरणा अर्थात् कार्य कारण जावनो अज्ञेद उपचार ठे,
ज्ञानदर्शन ते आत्मा अने आत्मा ते ज्ञानदर्शन एवा अजिन्न जावे करी हे आ-
न ! पद्यप्रभु साथेना तारा अंतरनुं त्रुटवुं ठे. वली पंक्तिने आनंदघने पुठ्युं के,
कथन तमारी पोतानी बुझिए कह्योरो ? पंक्तिणे उत्तर आप्यो के, हे आनंदघन ! जेन
संतना न्यायथी अमे आ वचन कहीए ठीए, खेठाए कहेता नथी, माटे हे आनं-
द ! परमेश्वरथी तमारुं अंतर जांगवानो रहस्य स्वरूपे एज उत्तम उपाय ठे. ॥५॥

तुजमुज अंतर अंतर जाजसेरे ॥ वाजसे मंगलतूर ॥ जीव

सरोवर अतिशय वाधसेरे ॥ आनंदघन रसपूर ॥ पद्य ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेथी हे पद्यप्रभु ! ज्यारे हुं गुण करणे प्रवृत्तिश त्यारे तमारुं अने मारुं जे
ता ध्येयरूप अंतर ठे ते दूर अशे, अर्थात् जेदनुं अजाविषणुं अशे, अने त्यारेज स्व-
प्राप्तिना हर्षना उत्कर्षनुं महाघोष करनारुं अनादि ध्वनिरूप मांगलिक वाजिंत्र
अशे. ए रीते आत्मा परमात्म स्वरूप पामे अके आनंदघन के केवल ज्ञान केवल
नथी अनंताज्ञेय स्वरूपने अवलोकन करवार्थी परम आह्लादरूप रस उपजशे
तेना संपूर्ण जरावथी अत्यंत शुष्क एवुं जीवरूप सरोवर अनंत ज्ञानरूप जलथी
रस पामशे ॥ ६ ॥ इति पद्यप्रभुजिन स्तवन.

॥ अथ श्री सुपार्श्वजिन स्तवन ॥

॥ रागसारंग ॥ मद्धार ॥ ललनानी देत्री ॥

श्रीसुपास जिनवंदिये ॥ मुख संपत्तिने हेतु ॥ ललना ॥

जांत मुधारस जलनिधि ॥ जव सागरमां सेतू ॥ ललना ॥ श्रीसु ० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे सुमनिवंत आनंदघन कुमतिवंत प्राणींने आत्म साधनना उपाय क-
नपूर्वक श्रीसुपार्श्व परमेश्वरनी स्तवना करतो कहे ठे. हे जव्यो ! श्रीसुपार्श्व प्रभुने
अदशावर्तवदने वांटो ते अद्यावाध सुख प्राप्तिरूप मोक्षनी संपत्तिना हेतुरूप ए
न ठे. ललना शब्द वाक्य अलंकारे ठे. वली ते सुपार्श्वजिन केवा ठे ? आत्म म्-

रूपना अनुभवथी रागछेपने अज्ञावे उत्पन्न थयो जे शांतरस तद्रूप अमृत
मुद्र ठे वली ससार समुद्रनो पार उतरवाने सेतु के०पाज समान ठे ॥ १ ॥

सात महाजय टालतो ॥ सप्तम जिनवर देव ॥ ललना ॥

सावधान मनसा करी ॥ धारो जिनपद सेव ॥ ललना ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वली सुपार्श्वनाथ केवा ठे ? वज्र समान इहलोक परलोकानि
अथवा काम, क्रोध, लोभ, मद, राग, छेप, मिथ्यात्व आ सात जयना नाश
ठे एवा सुपार्श्वजिन के०सामान्य केवलीमा वर प्रधान, स्वस्वरूप कानि
श्वरने अहो बहिरात्माठे तमे सावधान थइ एकाग्र तदाकार मन प्रवृत्ति
हिरात्मपणु तजी अतरात्मवत थइ जिनेश्वरना चरणकमलनी सेवा
जत ध्याने करो ॥ २ ॥

शिवशंकर जगदीश्वरु ॥ चिदानंद जगवान ॥ ललना ॥

जिन अरिहा तीर्थकरु ॥ ज्योतिस्वरूप असमान ॥ ललना ॥ श्रीसु० ॥

अर्थ ॥ आनदघननु एवु कथन साजलीने, शिव, शकर, अलख, योगी,
विरचि रुपीकेश इत्यादी अन्य सर्वना उपासको आनदघनने पूठवा
नदघन। अमारा सर्वना देवोना सेवनने उत्थापी एक सुपार्श्वनाथनु
करो ठे तेनु शु कारण ? शु उपरना सर्व अजिधाननी सत्ता तेनामा ठे ?
घन कहे ठे के, हा शिव के०कर्म उपद्रव निवारक, शकर के०सुखना
श्वर के०जगतना परमेश्वर, चिदानंद के०ज्ञानानदी, जगवान के०महा
ऐश्वर्यवतजिन के० राग छेपना जीतनार, अरिहा के० इडादि सर्वनी
पूजा योग्य तथा कर्मरूप शत्रुने हणनार, तीर्थकरु के०गणधर प्रमुख साधु,
श्रावक, श्राविकारूप चतुर्विध सधना स्थापन करनार एम सर्व सत्ता
ठे तेनी सुखना करी शके एवु ज्योतिस्वरूप पण अन्यमा नथी ॥ ३ ॥

अलख निरजन वडलू ॥ सकलजतु विगराम ॥ ललना ॥ अज

दान दाता सदा ॥ पूरण आतमराम ॥ ललना ॥ श्रीसु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली ते प्रभु अलख के०बहिरात्माथी जाणी शकाय नही तेवा
निरजन के० कर्मरूप लेपरहित ठे, वडलू के० सर्व प्राणीना हित करनार
अस थावर सर्वजीव जन्म अटवीमा जमता थका कर्मजनित प्रचर तापथी
थयात् जन्म जरा मरण थाधि व्याधि अने उपाधिथी दुःखी थयेवाउने
के०शाताना धाम ठे, वली मरणथी वचावनार तेथी निरतर अजयदानना

प्रथात् जन्म मरणना टालणहार ठे. वली ज्ञानादियुणे जरपूर होवाथी आतम-
के० आत्म स्वरूपमां रमण करनार पण तेज ठे. ॥४ ॥

त्रीतराग मद कल्पना ॥ रति अरति जय सोग ॥ ललना ॥ निद्रा
तंडा डरंदशा ॥ रहित अघाधित योग ॥ ललना ॥ श्रीसु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली राग छेप रहित ठे तेथी वीतराग ठे. वलीमद के० अजिमान, क-
ना के० संकल्प विकल्प, रति के० रागनो उत्कर्ष, अरति के० छेपनो उत्कर्ष, जय,
के० शोक कल्पांत, निद्रा, तंडा के० आलस, पूर्वोक्त सर्व दूषणोथी रहित ठे. वली
योग, वचनयोग अने काययोगनुं वाधकपणुं, तेनाथी पण प्रजु अघाधित ठे. ॥५॥

परम पुरुष परमात्मा ॥ परमेश्वर परधान ॥ ललना ॥ परम

पदारथ परमेष्ठी ॥ परमदेव परमान ॥ ललना ॥ श्रीसु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जगतने विपे जेटला पुरुष ठे तेमां उत्कृष्ट पुरुषत्व धर्मयुक्त पुरुष एज ठे
परम उत्कृष्ट आत्मा पण एज ठे. वली परमेश्वर के० सर्व मनुष्य शिरोमणि,
जगतना नायक ठे, तेमज त्रण जगतमां सर्वोत्कृष्ट वस्तु पण तेज ठे, अथवा
पद के० मुक्तिपद तेना रहस्य ठे. तथा परमेश्वर के० परमोत्कृष्ट वांठित पदार्थ
तेज ठे, अर्थात् जव्य आत्माउने परम वांठनीक पण एज ठे. वली सर्वोत्कृष्ट
पण एज ठे. हे अन्य देवनी सेवा करनारा प्राणीउं, सर्व देवोमां परम देव-
सेवा योग्य आ सुपार्श्वनाथ प्रजुने परमान के० अवधारो. ॥ ६ ॥

विधि विरंचि विश्वंजरू ॥ ऋषीकेश जगनाथ ॥ ललना ॥ अघ

हर अघमोचन धणी ॥ मुक्ति परमपद साथ ॥ ललना ॥ श्रीसु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रजुनी सेवा करनार शुजबंध करे अने तेनुं नहीं सेवन करनार अशुज बंध
अने जे जीवो बंध करे तेनुं जोगवे ते स्वरूपे विधाता पण एज ठे. वली संसारी
गे अने परमात्मा सत्ताए एकज ठे, परंतु श्रेष्ठ स्वरूपनो कर्ता होवाथी विरंचि
ब्रह्मा पण तेज ठे. वली संसारी जीवोने परम आधाररूप होवाथी विश्वंजरू पण
ठे. वली ऋषीउं तेनुं ध्यान करता होवाथी ऋषीउंना स्वामी पण एज ठे. वली
तना जीवोने शुद्ध स्वरूपना पोपण करनार होवाथी जगतना नाथ पण तेज ठे.
पापना करनारा तथा अनेक कालना पापी प्राणीउंने मुक्त करावनारा पण तेज
तेवीजरीते जगतना स्वामी पण तेज ठे. वली मुक्ति जे परमपद तेना सार्थवाह
अर्थात् आगेवान दोरनार ठे. ॥ ७ ॥

एम् अनेक अत्रिशा धरे ॥ अनुभव गम्य विचार ॥ लखना ॥

जे जाणे तेहने करे ॥ आनदघन अग्रतार ॥ लखना ॥ श्रीसु० ॥ ॥ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे अनेक के० घणी अत्रिशा के० शक्तिने धारण ॥
अर्थात् अमर, अजर, अक्षर, अकल, अनादि स्वरूपि, प्रियी, अनिद्रि
शुचु, स्वयचु, सार्व, अज, अच्युत, अविरुद्ध इत्यादि अनेक नामोना ॥ १५ ॥
ठे. तेथी हे जव्य प्राणीत । तेनी सेवा करो ते प्रभुना सेवनमा सनेनु चेना
ठे वखी अनेक नामोना अर्थ प्रिचारना रहस्यनु चिंतवन अर्थात् दरेक ना ।
त्पत्ति सहित अर्थनु विवेचन अत करणमा करवु ते अनुभव गम्य कहेना ॥
माणे नामोना प्रिचार, हेतु सहित चिंतवन करवानी जे रीत जाणे ते अर्थात्
सुपार्श्वनाथ परमेश्वर आनदघन अग्रतार करे के० परमानंदपणे अग्रतार ॥

॥ अथश्री चंद्रप्रज्जिन स्तवन ॥

॥ राग केदारो ॥ गोडी ॥ कुमरी रोवे आरुद करे, मने कोड मुकावे ॥ एद्री ॥

देखणदेरे सखी मुने देखणदे ॥ चंद्रप्रज्ज मुखचंद्र ॥ स० ॥ उप

शमरसनो कंद ॥ स० ॥ गतकलिमल डखदेंद्र ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ शुद्ध चैतन्य धर्मयुक्त शुद्ध चेतना परमेश्वरना मुख प्रमुख ॥
पिपे व्यापि रही ठे ते, परमेश्वरनु मुखार्थिद देखवा देती नथी, तेने
कर्म उपापि युक्त आनदघननो आत्मा सुमतिवंत अइ परमेश्वरना मुखनु
करवा इच्छा करतो कहे ठे हे सखी ! चंद्रप्रज्ज परमात्माना मुखरूप चंद्रने
वादे, कारणके ते प्रभुना मुखनु अग्रलोकन तुं तो निरतर कर्या करे ठे अत
जे जे स्थानके ते मुखारलोकन कर्युं नथी तेनु वर्णन हवे पठी करीश मा
करवु के, ते मुखरूप चंद्र जोवादे ते मुखरूप चंद्र केवो ठे ? राग हेपना
उपशमरस के० शतरसनो रद के० उगतो कितलय ठे वखी जेने चारे वि
देवोना इजो तथा मनुष्यना इज्ज जे चक्रवर्ती प्रमुख सेवता होवार्थी ते चक्र
वर्तिमख के० पाप तथा इगोनादद के० समुदाय गत के० नाश पाम्या ठे ना
सन्नि । मारा पण पाप अने इग्वसमुदाय दूर थाय ॥ २ ॥

मुहमनिगोट न देखियो ॥ स० ॥ वादर अतिहि विगेष ॥ स० ॥

पुटवि आउ न लेखीयो ॥ स० ॥ तजे वाउ न लेख ॥ स० ॥ ॥ ॥

अर्थ ॥ हे मुखी ! अव्यवहार राशी सूझ निगोटमा चंद्रप्रभुना मुखनु

नहीं; कारण के सूक्ष्म निगोदे रूपनो असंजव, रूपना असंजवथी चहुनो असं-
 तेथी देखवानो असंजव, माटे हे सखि ! अहिं मने जोवादे. वली वादर नि-
 मां तो अत्यंत विशेषपणे मुख दीतुं नथी, कारण के, जो के सूक्ष्म निगोदमां
 मुख दीतुं नथी तो पण सिद्धक्षेत्रमां सूक्ष्म निगोद ठे अने सिद्ध परमात्मा-
 नजीक सूक्ष्म निगोदना जीवो ठे अने वादर जीवोनो नजीक वास नथी तेथी
 रमां तो अति विशेषपणे प्रभुमुख दीतुं नथी. वली पृथ्वीकाय, अपृकायमां पण
 दर्शनने अज्ञावे न लख्यो के० जोवामां आव्युं नथी अने जाणवामां पण
 युं नथी. वली तेजकाय तथा वाठकायमां पण लेशमात्र दीतुं नथी, कारणके
 यना जवमां प्रभुनुं दर्शन करी मरण पामीने जो आवे तो अपर्याप्त अवस्थाये
 वनुं लेश पण पामे, पण मनुष्य ए वे निकायमां तो मरण पामी आवेज
 तेथी ते वे कायमां पण दीतुं नथी. ॥ २ ॥

वनस्पति अतिघण दिहा ॥ स० ॥ दीठो नहीं देदार ॥ स० ॥

विति चउरिंदी जलखीहा ॥ स० ॥ गतिसत्री पण धार ॥ स० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे सखि ! मारो जीव वनस्पति कायमां पण घणो काळ रह्यो, तेथी त्यां
 चहु इंद्रिने अज्ञावे प्रभुना मुखनुं दर्शन अयुं नहीं. हे सखि ! हवे तुं एम क-
 के एतो तें एकेडीनांज स्थानको वताव्यां, तो कहुं तुं के वेंडी अने तेंडीने पण
 नथी अने चउरिंदीने जे चहु ठे ते पण जलखिहा के० पाणीनी लीक जेम
 लठ ठे, तेम ते चहु पण दर्शन कार्यसिद्ध करवा माटे निष्फल ठे. जेम पाणीमां
 पाणीये पण रहे नहीं तेम आंख ठतां दर्शन न थाय तेथी ते आंख प्राप्त थड
 निरर्थक ठे. वली संझीपणानी पण के० पांचे गतिमां पण प्रभुमुख दीतुं नथी
 हे शुद्ध चेतना सखि ! तुं धार के० अवधारजे, मानजे. ॥ ३ ॥

सुरतिरि निरय निवासमां ॥ स० ॥ मनुज अनारज साथ ॥ स० ॥

अपज्जता प्रतिज्ञासमां ॥ स० ॥ चतुर न चढीउं हाय ॥ स० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली विपयाशक्त श्रवाथी देवगतिमां अने विवेकना विकल्पणाथी
 अचगतिमां पण प्रभुमुख दीतुं नथी. वली नर्कगतिमां निवासयतां अत्यंत दुःखनी
 नाथी संनारतुं पण अयुं नहीं तो देखतुं तो क्यांथीज थाय. वली धर्माधर्मेना
 नना अज्ञाववावा अनार्य मनुष्यना साथ के० संगमां उत्पन्न श्रवाथी तेमज अप-
 ना के० अपर्याप्ता मनुष्यनी प्रतिज्ञा के० प्रतिबंध ते पण धर्माधर्म विवेक विकल्प
 नाथी ते स्थानकमां प्रभुमुख दीतुं नथी, इत्यादि पूर्वोक्त स्थल मात्रमां चतुर के० म-

हानिपुण एवो परमेश्वर मारे हाथ न आव्यो, अर्थात् दर्शननी प्राप्ति नय, ५,
दर्शननी योगवाइ मली ठे तेथी हे सखि ! मने प्रनुमुग जोमा थाप ॥ ४ ॥

एम अनेक थल जाणिये ॥ स० ॥ दरिगाण विणु जिणदेव ॥ स० ॥

आगमथी मत जाणिये ॥ स० ॥ कीजे निरमलसेव ॥ स० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ पूर्वोक्त तेमज अन्य स्थलो जेवां के कामी, क्रोधी, खोत्री, मोदी,
इत्यादि चोरासीलक्ष जीवायोनि फरसतां अनेक स्थलो श्री जिनेश्वर
खनु दर्शन कर्याविना निरर्थक थया, तेथी हे सखि ! प्रनुना मुगनु दर्शन
वली सुमतिवत आनदघन शुद्धचेतनाने कहेठे के गया जगतो निर्गुरु
आ मनुष्य जगमा पण शीरीते सेवा करू ? त्यारे शुद्धचेतना उत्तर थापे
आनदघन ! सिद्धातना वचनथी पूजानुं मत के०स्वरूप जाणीए सिद्धातना,
सुहाए निस्तेसाए अर्थात् हितने माटे, सुखनेमाटे, नि श्रेयसने माटे
वा ठे एम जाणीने अजय, अक्षेप, असेदपणे निर्मल जागकितपूजा करवानी

निरमल साधु जगति लही ॥ स० ॥ योग अवचक होय ॥ स० ॥

किरिया अवचक तिमसही ॥ स० ॥ फल अवंचक जोय ॥ स० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली निर्मल के०शुद्ध, मुक्ति मार्गना साधनारा साधुर्तनी जकि
वाकित वात्सल्यपणु प्राप्त थयु तेना सद्भावथी आत्माना ज्ञानादिक
नही एवा मनवचन कायाना अवंचय योगनी प्रवृत्ति थइ, अने तेम थवाथी
यानु सर्व प्रवर्तन अवचक के०अवगाइरूप थाय अने तेम थाय त्यारे
अवचकपणे प्रवर्ते, तेथी सही के० निश्चयथी आत्मस्वरूप अवछेद फल प
चक जोय के०हे सखि ! तु देख ॥ ६ ॥

प्रेरक अवसर जिनवरू ॥ स० ॥ मोहनीय ह्य जाय ॥ स० ॥

कामित पूरण सुरतरू ॥ स० ॥ आनदघन प्रनु पाय ॥ स० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे समये अवचक फल स्वरूपनी प्राप्ति थाय तेसमये प्रेरक के०
कारक, पोताना स्वरूपथी अन्यना स्वरूपने उल्लावनाए एवा चद्रप्र
वर्तक ठे अने आत्मा प्रवर्तक ठे, एम हे सखि ! स्वरूप तदाकारपणे आत्मा
थको अर्चितनीय आत्मशक्तिथी मोहनीय कर्मनो ह्य करे माटे केवल ज्ञान
दर्शननो जे परमानद तेनो घन के०समूह, तेज ठे स्वरूप जेनु एवा जे चद्रप्र
तेना पाय के० चरण ते कामित के० निज स्वरूपाजिलापी प्राणीर्तना मना
पूरवाने हे सखि ! साक्षात् सुरतरू के० कल्पवृक्ष ठे. ॥ ७ ॥ इति चद्रप्रजस्तव

॥ अथश्री सुबुद्धि जिन स्तवन ॥

॥ राग केदारो ॥ एम धत्रो धणने परचावे ॥ ए देशी ॥

सुबुद्धि जिणोसर पाय नमिने ॥ शुचकरणी एम कीजेरे ॥

अतिघणो ऊलट अंग धरीने ॥ प्रह उठी पूजीजेरे ॥ सुबु० ॥२॥

प्रथं ॥ ह्वे आनन्दघन सुबुद्धि जिनना पूजनना जेदपूर्वक स्तवनने करतो थको, प्राणीउने यथातथ्य पूजननुं फल उपदेशे ठे. अहो जव्यो ! तमे सुबुद्धि परमे-
ना चरण कमलने नमिने ह्वे पठि वर्णवीश तेवी शुच करणी करो अर्थात् स्व-
अनुयायी कर्त्तव्य आचरो, वा, देवगतिदायक शुच करणी गरु करो. ते शुच
ी था प्रमाणे ठे. जेम संसारी जीवने विवाह प्रमुख कारणो अति हर्पना स्था-
ठे. वा. अपुत्रीयाने पुत्रोत्पत्ति जेम हर्पनुं स्थानक ठे, तेम शुचगतिना इष्टनाराने
पूजन हर्पनुं स्थानक ठे. माटे अत्यंत उद्व्लास अंगमां धारण करीने, जन्ममां
इवत्तने धन्य मानतां अहो जव्यो ! तमे हर्पोत्कर्षे सहित प्रजातमां उठीने अन्य
संसारी कामो कर्पां पहेळां सुबुद्धि परमेश्वरना चरण कमलने नमस्कार करी,
रूप शुच करणी करो ॥ १ ॥

उच्यन्नावशुचिज्ञाव धरीने ॥ हरखे देहरे जइएरे ॥ दह

तिगपण अहिगम साचवतां ॥ एकमना धुरि अइएरे ॥ सु० ॥ २ ॥

प्रथं ॥ जेजे वखते पूजा करवी ते ते वखते प्रथम निर्मल जलथी स्नान करखुं अने
वस्त्र परिधान करवा, तेदतीज शुचि के० पवित्रता करवी, एम कर्त्तानी मान्यता
, पण इव्य अने जाव वंनेनी पवित्रता कही ठे. ते प्रमाणे इव्य जावनी पवि-
थी सानात्रण क्रोरु रोमरोजी त्रिकस्वर थकां, निस्सिहि प्रमुख दश त्रिक तथा
अग्निगमन, जे रीते प्रवचन सारोद्धार तथा चैत्यवंदनज्ञाप्य प्रमुख अंथोमां
। ठे, ते सर्व रीत साचवतां थकां हर्षजर हेथे जिनमंदिर जइए. त्यां जइ प्रथम
मात्र पूजा करवाने विषेज मननी एकाग्रता करवी अर्थात् अन्य सर्व कार्यथी
प्रकारे मननी निवृत्ति करवी. एवीरीते तन्मयी अइपूजारूप शुचकरणी करीए ॥१॥

कुसुम न्हवण वर वास सुगंधो ॥ धूप दीप मन साखीरे ॥ अंग

पूजा पण जेद सुणी एम ॥ गुरु मुख आगम जाखीरे ॥ सु० ॥ ३ ॥

प्रथं ॥ पूजाना चार जेद ठे. १ अंगपूजा २ अथपूजा ३ जावपूजा ४ प्रतिपत्ति

पूजा तेमा प्रथम अग्रपूजाना पाच जेद ठे १ कुसुम ते मोगरो, चवेली, गुजत प्रमुख २ न्हवण ते गगाजल प्रमुख ३ वर के० प्रधान चदन, कस्तुरि, वरास प्रमुख। धूप ते अग्र, सेव्हारसना दशांग धूप ५ घी तथा सूतरनी वत्तियुक्त दीपक आसं मननी एकाग्रताए सार्थक ठे अने ते विना निरर्थक ठे आ अग्रपूजा पण के० पर जेदे जेम आगममा कहीठे तेमज गुरुमुखयी श्रण करी ठे ॥ ३ ॥

एहनं फल दोय जेद सुणीजे ॥ अनंतर ने परपररे ॥ आणा पावण चित्त प्रसत्री ॥ सुगति सुगति सुरमंदिररे ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पूर्वोक्त अग्रपूजानु फल कहे ठे तेनु कार्य सिद्धरूप फल वे प्रकारु ठे । अनतर २ परपर, ते जेम सिद्धातमायी श्रण कर्युं ठे तेज प्रमाणे कहु वु ज पू जामा तदाकार वृत्तिये स्वामि सेवक सन्ने प्रसत्ते, ते परमेश्वरनी आज्ञा लीपे नद चित्त प्रसत्री के० मननी हर्ष प्रवृत्तिये आज्ञापावनरूप फलनी प्राप्ति थाय तपु जानुअनतर के० आनरा रहित फल जाणवु कारण के जेने प्रनु आज्ञानी प्राप्ति पड तेने जैनदर्शननु सयस्य हस्तगत थयु अने ए रीते आज्ञा सहित पूजन करतार परपर फल तो मुक्ति तथा सुगति के० उत्तम मनुष्यगति अने सुरमंदिर के० प्रनु यन प्राप्त थाय तेमा पण ज्ञानाधिकरणे मुक्तिज कही ठे परतु जवस्थितिनी पर पषताना कारणे अनावे तथाविध ज्ञाननी निर्मलता न होय तोपण मनुष्य तर देयनी उत्तम गति पामे ॥ ४ ॥

फल अकृत वर धूप पड्यो ॥ गंध नैवेद्य फल जल जरीरे ॥ अग्र अग्रपूजा मखि अरुविव ॥ जावे जविक शुभगति वरीरे ॥ सु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ह्ये अग्रपूजा नामनो वीजो जेद वर्णवे ठे पूर्वोक्त पाच जेद अग्रपूजाना कते माये अग्र जेद अग्रपूजाना कहे ठे १ अकृत ते शुद्ध तडुल २ नैवेद्य ते सात प्रमुख ३ फल ते सोपारी प्रमुख ४ म पूर्वोक्त १ न्हवण ७ चदन ३ पुण्य धूप ५ दीप साये अग्रपूजाना अग्र जेद मखनता आठ जेद थाय ठे ते अग्र तथा अग्रपूजा ज्ञान्यजीव जावमहित करे ते प्राणी शुभगति के० पचम गति जे मुक्ति तेने प्राप्त कर ॥ ५ ॥

मन्त्र जेद एकविंश प्रसारे ॥ अठोत्तर शत जेदेरे ॥ जावपूजा बहुविधि निग्धारी ॥ दोहग छगति जेदेरे ॥ सु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ह्ये अग्र तथा अग्र पूजाना मखी सत्तर जेद यताये ठे १ न्हवण २ दीप ३ वस्त्रयुग ४ वामदेव ५ पुण्य ६ पुण्यमात्रा ७ पचमर्ष पुण्य ८ चूर्ण ९ धवा १०

आचरण ११ पुष्पघर १२ पुष्प पगर १३ अष्टमंगल १४ धूप १५ गीत १६ नृत्य १७ वाजीत्र ए रीते सत्तर ज्ञेदथी, एकवीश प्रकारथी, एकसो आठ ज्ञेदथी अने एक हजार आठ ज्ञेदथी पण पूजा थाय. ए सर्व पूजाना ज्ञेद जाव सहित आचरतां सुगति प्राप्त थाय. ह्वे त्रीजो पूजानो ज्ञेद ते जावपूजा ठे. जाव शब्दें परमात्माना स्वरूपने ज्ञानादिक बहुविधि के० घणां प्रकारे निरधारी के० ते ते लक्षणे अवधारीने चिंतववुं अर्थात् मनन करवुं. ते त्रीजी पूजानुं फल, दुर्भाग्य जे स्वरूपनी अप्राप्ति-रूप कर्म संबंधनी चारे दुर्गति तेनो तथा तेना दुःखनो नाश थाय अने पंचम गतिनी प्राप्ति थाय ते रूप ठे ॥ ६ ॥

तुरिय ज्ञेद पडिवत्ती पूजा ॥ उपशम खीण सयोगीरे ॥

चउहा पूजा एम उत्तर ऊयणे ॥ जापी केवल जोगीरे ॥ सु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ह्वे पूजानो तुरीय के० चोथो ज्ञेद जे पडिवत्ती के० प्रतिपत्ति पूजा तेनुं स्वरूप कहे ठे. प्रतिपत्ति के० श्रंगीकार करवुं अर्थात् पोताना स्वरूपने अविच्छिन्नपणे आदरवुं ते प्रतिपत्ति पूजा ठे. ते, अग्यारमा उपशम, वारमा द्विणमोही अने ते-रमा सयोगीकेवली गुणगणे प्राप्त थाय. ए रीते चार प्रकारनी पूजा, उत्तराव्ययन सूत्रना सम्यक्त पराक्रम नामना अध्ययनमां केवल ज्ञानना जोगी के० धारण करनारा पुरुषोए उपदेशेदी ठे. तेथी अहो जव्यो! मत ममत्वमां अस्त थइ, परजवनी वीकने अवगणी, ऊत्सूत्रना जापण करनारा, परमेश्वरनी पुष्प, धूप प्रमुख पूजामां आरंज वतावे ठे, ते प्रमाणे केवलज्ञानी जो तेवी पूजामां आरंज थाय ठे एम जाणता होत तो सिद्धांतमां तेवी पूजानुं वर्णन नहीं करतां निषेध करत; परंतु तेमणे तो लाज जाणी करवाने ऊपदेश करेखो ठे. ॥ ७ ॥

एम पूजा बहु ज्ञेद सुणीने ॥ सुखदायक शुभकरणीरे ॥

जाविक जीव करशे ते लेशे ॥ आनंदघन पद धरणीरे ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ माटे हे जव्यो! ए रीते इव्य जाव पूजाना घणां ज्ञेद ते सुख के० मुक्ति-सुख आपनारूप शुभ करणी अर्थात् आत्माने स्वस्वरूप प्राप्त करावनार कर्तव्य श्रवण करीने जे जविक जीव, इव्यपूजा तथा जावपूजा करशे ते प्राणी आनंद के० अनिर्वाच्य अतिशय प्रमोदना जरावरूप पद के० मुक्तिपदनी धरणी के० जूमिने प्राप्त करशे ॥ ८ ॥ इति सुशुद्धि जिन स्तवन ॥

॥ अथ श्री शीतलजिन स्तवन ॥

॥ राग धनाश्री ॥ मगलिकमाला गुणहृ विशाला ॥ ए देशी ॥

शीतल जिनपति ललित त्रिजंगी ॥ विविध जंगी मन मोहरे ॥

करुणा कोमलता तीक्ष्णता ॥ उदासीनता सोहरे ॥ श्री० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे शीतलजिन! सामान्य केवलीनास्यामि तमारा स्वरूपमा रमण परे
प्रत्यक्ष विरोधानासी परतु तमारे प्रिये अविरोधपणे प्रवर्तली, माटे ते मनोहर ठे,
त्रिजंगी के० त्रण ठे प्रकार जेना एवी एक त्रिजंगीने प्रिये, वली मूल जंगीना न
मोना अर्थ त्रिजेंदे जगातरनी रचना विविध के० नाना प्रकारनी ठे, ते ज्ञान जीवने
मनोहर के० चमत्काररूप ठे, परतु मनमा ज्ञानकपणे दुर्धर्म नथी ते त्रिजंगीने
जग रचनानु स्वरूप कहे ठे १ करुणा ते मननी कोमलता, दयाना परिणाम त कि
तत्रजिनना स्वभावरूप अहिंसक जावेज परिणम्या ठे अहि करुणानो कामजा
अर्थ पद्य रचनामाज क्यों ठे, ते दोष नथी, कारण के जाप्य निर्युक्तिमा, पोतना
दोनो अर्थ पोतेज योजनामा करे तेमा दोष नथी एम कहेलु ठे. वली तीक्ष्णता
तीक्ष्णवृत्ति, श्रुता, दुर्धर्मपणु, आ धीजो जग ठे अने उदासीनवृत्ति ते प्रीजो म
ठे ज्ञान जीव, काळ परिपाक कारण मखता सेहेजे सिद्ध थाय, माटे दया विर
धार्मी जुं? वली कर्म पणु गेहेजे रपी जाय, माटे कोमलता तथा तीक्ष्णतामा
म्य जाये प्रवृत्ति करथी ते उदासीनता, एवी शीतलजिननी मनोहर त्रिजंगी ठे
मर्मं जनु दिनकरुणी करुणा ॥ कर्म विदारण तीक्ष्णरे ॥

दानादान रहित पणिणामि ॥ उदामीनता विक्षणरे ॥ श्री० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे तेन त्रिजंगीनो मन्त्र धनाथे ठे समस्त सूक्ष्म, वादर, प्रस,
ममारी जीवमात्रे दिनकारी चिंतवणा ते करुणा नामनो प्रथम जग
कर्मनु विदारु, नाश करु ते तीक्ष्णता, अहि निर्दयीपणु ठे अर्थात् धापडा,
दोने कोण हणें एवी रीते कमोनो नाश करवामा दया थायती नथी ते
नामनो धीजो जग हे प्रीजो जग उदामीनता, जे अतय त्रिजंगी होवायी
असुखन होय तेनो मंत्र कहे ठे दान के० गोटयायोग्य अने थादान के०
करवायोग्य, तेथी रहित पणिणामि अर्थात् गोटयायोग्य वस्तुने गोटयानी द्या
अने अन्व करवायोग्य वस्तुने प्रद्वानी द्या नथी, ए रीते ज्ञानो निरोध कर
ते एव ज्ञानीने अर्थात् त्रिजंगीने नही परतु स्वभावेज निरोध करेसो ठे
विद्व वस्तु टारथी स्वभाविकरीने दानादानपणु थयेसु ठे. ते उदामीनता वृत्ति

विक्षण के० विचक्षण धारो. अहिं "च" अक्षर पादपूर्ति माटे तजी दीधो ठे. ह्वे ऊदासीनतानुं लक्षण कहे ठे. अनादि निजस्वरूपनुं जे ग्रहण ते आदान अने पर-
रिणतिनो त्याग ते हान. ए वंनेथी रहित परिणामीपणुं ठे, केमके मारा अनादि स्व-
रूपने हुं पाम्यो तेमां शो हर्ष, जेम ज्ञान दर्शन ते आत्मा अने आत्मा ते ज्ञान द-
र्शन. तेवीज रीते निश्चय नये त्रण कालमां आत्मां कर्मनो असंजवज ठे तेथी शोक
पण शुं. ए रीते उदासीनतानो संजव कह्यो ॥ २ ॥

परडुःखवेदन इत्ता करुणा ॥ तीक्ष्ण परडुःख रीजेरे ॥

उदासीनता उजय विलक्षण ॥ एक ठामें केम सीजेरे ॥ शी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ह्वे ए त्रिजंगीने विपे अर्थ जेदथी त्रिजंगी वतावे ठे. संसारी जीवोने अनादि
हालथी पुज्जलादि जरु संबंधथी थयुं जे दुःख, तेने ठेदवानी इत्ता ते करुणा नामनो
प्रथम जंग. जगवंत महावीर स्वामि, संगमाना उपसर्गथी पुज्जलोने दुःख पामता दे-
वीने रीजे के० हर्ष पामे अर्थात् ज्ञानी पुरुष एम विचारे के अनादि कालथी ए
कर्मो मने दुःख आपता हता, आजे ए दुःख पामे ठे एवी विचारणा ते रीज कहे-
थाय, ए तीक्ष्णता नामनो वीजो जंग; अने उजय विलक्षण के० ए वंने लक्षणोथी
जे जुटीज ठे ते उदासीनता नामनो वीजो जंग. ते आ प्रमाणे. जेमके पुज्जलसंगी
जीवोने दुःखी जोइने विचारे के, तेउनी जवस्थिति परिपक थया विना मारी करु-
णाथी शुं थाय ? वली ए पुज्जलादिक जरु वस्तुने वीजाना करेला उपसर्ग प्रमुखथी
दुःखी देखीने हुं राजी थयो, परंतु मारुं स्वरूप निश्चयथी एक आनंदोपेतज ठे. माटे
जरु तेने रोकी शके नही, ते उदासीनता. एम त्रणे लक्षण कह्या. ते एक परमेश्वर-
रूप ठाम के० स्थानकमां शरीरते सिद्धथाय ? केमके तेना लक्षण चिन्न चिन्न ठे,
तेथी एक स्थानमां केम पामिये ? तेनो उत्तर आगती गाथां आपे ठे ॥ ३ ॥

अजयदान ते मलक्षय करुणा ॥ तीक्ष्णता गुणजावेरे ॥

प्रेरण विणु कृत उदासीनता ॥ एम विरोध मति नावेरे ॥ शी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ह्वे ते त्रिजंगीनुं शीतल परमेश्वरमां अविरोधिपणे अवतरण करी देखाडे
ठे कोइ जीवने जय न उपजाववो एतुं अजयदान सर्व जीवने परमेश्वर आपे ठे, ते
करुणा; ते राग द्वेषरूप मलना क्षयथी थाय ठे. ह्वे सुमति पुठे ठे के, तीक्ष्णता अने
करुणाने परस्पर विरोधि जाव ठे, माटे ज्यां करुणा त्यां तीक्ष्णता केम संजवे ? उ-
त्तर के—परमात्मां स्वगुण स्वजाव एवोज ठे के, कर्मो ऊपर अति तीक्ष्णता तेमने
उत्पन्न थाय. अहिं जीव उपर करुणा अने कर्म उपर तीक्ष्णता होवाथी मतिमां वि-

रोध आवतो नथी वली मतिनो अर्थ सुमति करीए तोपण विरोधिपणु न
 वीजो जग ह्वे त्रीजा जगनु स्वरूप कहे ठे प्रेरणा कर्या पिना उदासीनता ठे
 इष्टनो वियोग अने अनिष्टनो सयोग थाय त्यां उदासीनता थाय, परतु ते उ
 प्रेरणाथी यश् कहेवाय, पण परमेश्वरने विपे जे उदासीनता ठे ते प्रेरणावि
 केमके आत्मधर्मथी वीतराग परिणति परिणमि परमात्मवृत्तियें स्वज्ञान प्राप्ति
 तेनो शो हर्ष, तेथी प्रेरणाविना उदासीनता ठे माटे हे सुमति। शीतल परमेश
 पूर्वोक्त रीते त्रिजगीनी परस्पर विरोधता आवती नथी ॥ ४ ॥

शक्ति व्यक्ति त्रिजुवन प्रचुता ॥ निग्रथता संयोगेरे ॥

योगी जोगी वक्ता मौनी ॥ अनुपयोगी उपयोगेरे ॥ गी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ह्वे वे जागाना प्रयोगथी त्रीजो जांगो थाय एवी पाच त्रिजगी कहे
 १ शक्ति २ व्यक्ति तेमनी साथे “न” जोडवार्थी ३ न शक्ति, न व्यक्ति वली ४
 जुवन प्रचुता २ निग्रथता तेमनी साथे “न” जोडवार्थी ३ न त्रिजुवन प्रचुता, न
 ग्रंथता एम जागा थाय ठे स्वगुणपर्यायने ग्रहवानु सामर्थ्य ते “शक्ति” तेज शक्ति
 स्वस्वजावतुं प्रत्यक्ष करतु ते “व्यक्ति” वली स्वगुण ग्रहण करता शक्ति फोव
 शु काम ? तेतो आत्माना गुण हुता ते आत्मामा प्रगट थया, माटे “नशक्ति”
 आत्मा पोताना स्वजावमा रम्यो तेमा प्रत्यक्ष शु कथुं ? ते “नव्यक्ति” ए प्रथम
 जंगी वली त्रण जगतना पूज्य तेथी “त्रिजुवन प्रचुता” अने वाह्य अन्वतर ग्रंथ
 रहित तेथी “निग्रथता” स्वेच्छाये त्रण जगतना पूज्यपणाना अवाठक तेथी “न
 जुवन प्रचुता” पासे उंधो मुद्दपत्ति राखे नही, निग्रंथी यझे फरे नही, तेथी
 निग्रथता” ए वीजी त्रिजगी १ योगी २ जोगी साथे “न” जोडता ३ नयोगी
 जोगी मनवचन कायाना योगना रुधनारा तेथी “योगी” निजगुणना जोका, त
 ‘जोगी” सिद्धस्वरूपने चिंतवनारा तेथी “नयोगी” स्वजावे सिद्धगुणना अतर्जावी व
 “नजोगी” ए त्रीजी त्रिजगी १ वक्ता २ मौनी साथे “न” जोडता ३ नव
 नमौनी छादशागीना उपदेष्टा, तेथी “वक्ता” आश्रव सचधी उचन न कथन
 तेथी ‘मौनी” अथता तीर्थकरे छादशागी प्ररूपी तेमनार्थी काइपण हिना,
 कथु, तेथी “नवक्ता” तीर्थप्रवर्तनसमये छादशागी वचनवर्गणाए जापी, तेथी
 मौनी” ए चौथी त्रिजगी ह्वे अनुपयोग उपयोगने सयोगे पाचमी त्रिजगी
 ठे १ अनुपयोगी २ उपयोगी साथे “न” जोडता ३ नअनुपयोगी, नउपयोगी व
 योग प्रयुज्या पिना अथनतापदार्थ केवलज्ञानथी प्रत्यक्ष ठे, तेथी “अनुपयोगी”

ज्ञानोपयोगी, केवलदर्शनोपयोगी, तेथी "उपयोगी". सिद्धश्रवस्थामां केवलज्ञान के-
वलदर्शन ए वे उपयोगो नो संभव, तेथी "नश्रुतुपयोगी" परंतु उपयोग प्रयुंजवानुं
कारण कोऽपण वखते पढतुं नथी, तेथी " नउपयोगी " ए पांचमी त्रिजंगी. ॥ ५ ॥

इत्यादिक बहु जंग त्रिजंगी ॥ चमत्कार चित्त देतीरे ॥ अच
रिजकारी चित्रविचित्रा ॥ आनंदघन पद लेतीरे ॥ शी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ इत्यादि अनेक द्विक संयोगी त्रिजंगीउंना जांगा ठे. जेमके १ कामक्रमें
१ क्रोधक्रमें. साथे "न" जोरतां ३ नकामक्रमे, नक्रोधक्रमे. स्वस्वरूप ग्रहवानो काम
के० अजिलाप तेमां क्रमके० व्यापि रेहेवापणुं. मोहादिक शत्रु इणतां क्रोध व्यापि र-
हो ठे संज्वलननो लोच खपावी वारमे गुणठाणे चड्या त्यारे "नकामी नक्रोधी".
अहिं कामक्रोधादि सर्वना त्यागी ठे. ए त्रिजंगी थड तेमज १ सकामी २ निष्कामी
३ नसकामी ननिष्कामी. स्वरूप ग्रहवाने अजिलापा, तेथी "सकामी". परपरिणतिने
नही ग्रहवाथी, "निष्कामी". कामकर्मने त्यागवाथी, "नसकामी" अने पोताना अ-
नंतगुणोमांथी एकपण गुण उठो न ग्रहण कर्यो, तेथी "ननिष्कामी". इत्यादि अनेक
त्रिजंगीउं ठे. असंजवषणाने प्राप्त करती थकी चित्तने चमत्कार उपजावनारी ठे,
केमके चित्र के० नानाप्रकारना विचित्रा के० अनेक जंग तरंगनी त्रिजंगी ते असंजव
संजवरूप तेथी अचरिजकारीठे. जेमके करुणा, त्यांज तीक्ष्णता, त्यांज उदासीनता,
ए केम संजवे माटे आश्चर्यकारी ठे. ए त्रिजंगीउंनी फलप्राप्ति ते ज्ञानानंदना जराव
रूप जे मुक्तिपद तेने लेतीके० ग्रहण करनारी ठे अर्थात् त्रिजंगीउंना जंग तरंग,
केवलज्ञान केवलदर्शनात्मक ठे, अथवा एकेक जंग ते पण आनंदघनपदथी व्यापी र-
हेव ठे ॥ ६ ॥ इति शीतलजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीश्रेयांसजिन स्तवन ॥

॥ रागगोडी ॥ अहो मतवाळे साजना ॥ ए देशी ॥

श्रीश्रेयांसजिन अंतरजामी ॥ आतमरामी नामीरे ॥ अध्या

तम मत पूरणपामी ॥ सहज सुगतिगति गामीरे ॥ श्रीश्रे० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ श्रीश्रेयांस प्रजुने साक्षीभूत करीने कहेठे. हे सुमति ! केवलज्ञानादि ल-
क्ष्मीवाला श्रेयांस परमात्मा आपणा अंतर के० अंतःकरणना सर्वज्ञेदना जामी के०
जाणनार ठे. ते सर्वना अंतरजामी तेथीज तेतुं नाम आतमाराम ठे. वली जेणे स्व-
स्वरूप संवंधी संपूर्ण ज्ञान अखंडितपणे प्राप्त करेल ठे, तेथी अध्यात्ममतना पूरण
पामी ठे, वली निःप्रयासे मुक्तिगतिने प्राप्त करनारा ठे ॥ १ ॥

सयलसंसारी इंद्रियरामी ॥ मुनिगुण आतमरामीरे ॥

सुर्यपणे जे आतमरामी ॥ ते केवल नि कामरि ॥ श्रीश्रे० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ सर्व संसारी जीवो, शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्श रूप इंद्रियोना जागमा लीनपणे प्रवृत्ति रह्या ठे अने सिद्धांत वचनानुसारे आत्मस्वरूपने सायना मुनिराजो ज्ञानादि आत्मगुणोमा रमी रह्या ठे तेथी निश्चयनयने मत मुनिराज गुणगुणीने अज्ञेदस्वरूपे, आत्मस्वरूपमा तद्रूपपणे प्रवृत्ति करनारा जे मुनिराज, वर तो नि केवल एक आत्मस्वरूपनी कामना शिवाय अन्य अजिज्ञाप मात्र नथी, व तेठ निष्कामी ठे ॥ ७ ॥

निजस्वरूप जे किरिया साधे ॥ तेह अध्यात्म लहियेरे ॥ जे

किरिया करी चउगति साधे ॥ ते न अध्यात्म कहियेरे ॥ श्रीश्रे० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! जे प्राणी पोताना आत्मस्वरूपमा रमता थका प्रणि पापनिवर्तनरूप क्रियामात्रने साधे ते प्राणी अध्यात्म के० आत्मामा अतवर्ती एवु स्वस्वरूप अविद्येदकरूप आत्मस्वरूप पामे अर्थात् तेने अध्यात्म लहिये के हिए परतु जे प्राणी निजस्वरूपमा नही रमता क्रियाकरी चारगति सिद्धकरे अर्थात् शुभकरणी करी देव तथा मनुष्यनी गति सिद्धकरे अने अशुभ करणी करी नरक तिर्यचनी गति सिद्ध करे, दृष्टांत के साधुपणामां देव अने मनुष्यनी गति सिद्ध करे अने साधुपणु ठता वचक करणी करी अथवा प्राणातिपातादियुक्त करणी करी न तिर्यचगति सिद्ध करे, ते क्रियाने अध्यात्म स्वरूप अनुयायी क्रिया न कहीए ॥ ८ ॥

नाम अध्यात्म ठवण अध्यात्म ॥ ज्व्य अध्यात्म ठंडोरे ॥

जाअध्यात्म निजगुण साधे ॥ तो तेहशुं रढ मनोरे ॥ श्रीश्रे० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ अध्यात्मक्रियाना चार प्रकार ठे तेमा प्रथम, अध्यात्मशब्दनो मात्र अध्यात्म पण न जाणे अने जे पुठे तेने कहे के थमे अध्यात्मी ठईए ते नाम अध्यात्म बा० अध्यात्म स्वरूपनो अक्षरविन्यास आदि स्वरूप ते स्थापना अध्यात्म त्रीनु, ऐश्वर्य पुरक, कुनकादि प्राणायामना जेदे वाह्यवृत्तिए एवु ध्यान घतावे के जे मने देवी एम जाणे के तेषे अंतरवृत्तिए आत्मानु स्वरूप प्रत्यक्ष करुं देखाय ठे, परतु पोत कोरानेकोरा होय, ते ज्व्य अध्यात्म आ त्रणे अध्यात्म वांरुवा योग्य ठे तेथी ठने तजीवो अने जे आत्मस्वरूपमा रमणतासहित क्रियामा प्रवर्तनरूप मात्र अध्यात्म ते आत्माना ज्ञान दर्शनादि गुणोने सिद्धकरे, निर्मल करे, मान्य नयो ! जो तमारे निजगुणनी सिद्धता करवी होय तो जाअ अध्यात्मनीज रटना ॥

शब्द अध्यातम अर्थ सुणीने ॥ निरविकल्प आदरजोरे ॥

शब्द अध्यातम जजना जाणी ॥ हान ग्रहणमति धरजोरे ॥ श्रीश्रे० ॥५॥

अर्थ ॥ हे ऋष्यो ! आत्माने अंतवर्ती आत्मस्वरूपमां तदाकारपणे रमणता करवी. अध्यात्मशब्दनो अर्थ ठे. ते गुरुमुखची श्रवणकरी, निश्चयनये आत्मानेविषे स्व-
तुं निरविकल्पपणुं अर्थात् श्रेयदिपणुं ठे ते आदरजो के० श्रवधारजो. वली अ-
त्मशब्दना बीजा वे जेद ठे. एकमां स्वरूप अध्यात्मीपणुं ठे अने बीजामां स्व-
अध्यात्मीपणुं नथी. माटे जजना समजजो अर्थात् मात्र नामपण अर्थ रहित
। अध्यात्मशब्द, स्वरूपनी सिद्धताना अभावने लीधे हान के० ठांवा योग्य ठे.
। तेमां ठांडवानी बुद्धि धारजो, अने अर्थ अध्यात्ममां स्वरूपनी सिद्धता होवाची
ग्रहण करवानी बुद्धि धारजो ॥ ५ ॥

अध्यातम जे वस्तु विचारी ॥ बीजा जाण लवासीरे ॥

वस्तुगतें जे वस्तु प्रकासे ॥ आनंदघन मत वासीरे ॥ श्रीश्रे० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ माटे वस्तु के० आत्मतत्त्वने तदाकार स्वरूपे विचारनारा, लक्ष्य लक्षणना
जेन्न विचारी, तेतो अध्यात्मने ग्रहण करेठे; अने जेउं अध्यात्मस्वरूपची जिज्ञा
। शुन्य हृदय ठतां ह्म ग्राहीपणे अध्यात्ममतना समत्वी. मात्र निश्चयनयना वाद
नार तेउंतो लवासीके० लवाड ठे. जे मुनिराज वस्तु के० सिद्धांतनेविषे गत के०
। थयेल एवुं वस्तु के० अध्यात्म तत्त्वप्रकासे के० प्रगट करे अर्थात् सिद्धांतमां जेम
यात्म स्वरूप करुं ठे तेमज प्रकासे, ते आनंदघन के० अनंत केवलज्ञानीउंनो जे
नयाश्रित मत के० जिनमत, तेनो वासी होय ॥ ६ ॥ इति श्रीश्रेयांसजिनस्तवन.

॥ अथ श्रीवासुपूज्यजिन स्तवन ॥

॥ राग गोडी तथा परज ॥ तुंगीयागिरि गिखर सोहे ॥ ए देशी ॥

वासुपूज्यजिन त्रिभुवनस्वामी ॥ घननामी परनामीरे ॥

निराकार साकार सचेतन ॥ करम करम फलकामीरे ॥ वासु० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ अहो ऋष्यो ! वासुपूज्य प्रभु त्रणभुवनना पूज्य होवाची स्वामि ठे. वली जे
नामी के० घणां नामवालां ठे अने जे परमात्माना नामो ते ते परिणामेज परि-
मे रखा ठे. हवे संसारी जीवोना वे जेद ठे १ वहिरात्मा २ अंतगत्मा. तेमां अंत-
मानी अहिं विवक्षा करतां, निराकार ते सामान्य उपयोग अने नाकार ते विशेष
योग, एवां उपयोग लक्षणमहित चेतन ठे तेकरम करम फलकामी के० सामान्य

विशेष शुभाशुभ उपयोगे प्रवर्ततो चेतन ज्ञानावरणादि कर्मोन्नो कामी के० शक्ति
 लापी तेमा शुभ उपयोगे प्रवर्ततो चेतन शुभपुण्य प्रकृतिनो कामी के० शक्ति
 अने अशुभ उपयोगे प्रवर्ततो चेतन अशुभ पाप प्रकृतिनो कामी वे ॥ १ ॥

निराकार अज्ञेदु संग्राहक ॥ ज्ञेदुग्राहक साकारोरे ॥

दर्शनज्ञान अज्ञेदु चेतना ॥ वस्तुग्रहण व्यापारोरे ॥ वासु ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे निराकारनु लक्षण कहे वे ज्ञेदुरहित जे संग्रह करनार ते निराकार
 दर्शनोपयोग अने जे जिन जिन स्वरूपनो ग्राहक ते साकार, ज्ञानोपयोग एवी
 निराकार अने साकार वे उपयोगना ज्ञेदुची चेतनाना पण वे ज्ञेदु यथा एवी
 सामान्य विशेष वे उपयोगे जडथी आत्मतत्त्वने जिन के० जुडु करी खेनु ते
 पार के० प्रवर्तन ते जेनु एवो चेतनावत लक्षणयुक्त अतरात्मा वे ॥ २ ॥

कर्ता परिणामी परिणामो ॥ कर्म जे जीवे करीएरे ॥

एक अनेक रूप नयवादे ॥ नियते नर अनुसरिएरे ॥ वासु ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ कर्मनु कर्तापण ते परिणामि के० व्यापीने परिणामो के० परिणाम
 वे, अर्थात् कर्मनु कर्तापण ते परिणामे व्यापि रहु वे पण जीवमा नथी कोइ
 जीवमा कर्तापण केम नथी, तेने उत्तर के, जे परिणामे प्रवर्तते कर्मने जीव
 जेमके मिथ्यात्वपरिणामे परिणामतो जीव, मिथ्यात्व कर्मप्रकृतिने करे पण
 तिने न करे. तेथी कर्तापण परिणाममा वे, पण जीवमा नथी जे करीए ते कर्म
 परमात्मा कर्म तो एकज वे, परतु नयवादे के० नय वचन मागे तेना अनेक
 वे अर्थात् वस्तु तत्त्वे एक नयवचन मागे ज्ञानावरणादि कर्म आठ वे ते हे
 नर के० मनुष्यो नियते के० निश्चयथी अनुसरिये के० अवधारो ॥ ३ ॥

उत्पत्तिरूप करमफल जाणो ॥ निश्चय एक आनंदोरे ॥

चेतनता परिणाम न चूके ॥ चेतन कहे जिनचदोरे ॥ वासु ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे ज्यो ! उत्पत्तिरूप अने सुखस्वरूप एवावे कर्मना फल वे
 हारनपनी अपेक्षायें वे अने निश्चयनयने मते तो त्रणे काळमा निज
 आत्मा कर्ता, पर अद्वितीय आनंदमयी वे चेतनाने प्रिये चेतन्य धर्म ते
 एतु वे, ते चेतनानो परिणाम के० परिणामन धर्म ते चेतना कदि मुके नही,
 ते तेनो धर्म, गुण वे धर्मथी धर्मोनी उन्मत्त थाय, गुणथी गुणीनी उन्मत्त
 दया ॥ धर्मो अपने धर्महुं ॥ न तजे तिनूकाळ ॥ आत्मज्ञान गुण नव तजे ॥ ४ ॥

रेयाकी चाल ॥ १ ॥ माटे धर्मेने अजावे धर्मीनो अजाव अने तेने सद्जावे तेनो
।इजाव, तेथी चेतनता धर्मवंतने श्रीजिनचंडे चेतन कह्यो ॥ ४ ॥

परिणामी चेतन परिणामो ॥ ज्ञान करमफल जावीरे ॥ ज्ञान
करमफल चेतन कहिये ॥ लेजो तेह मनावीरे ॥ वासु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ माटे चेतना धर्मे परिणामि के० व्यापी रह्यो एवो चेतन जे जीव तेनुं प-
रेणामो के० परिणमन शुं ठे, अर्थात् धर्म शुं ठे ? ते कहे ठे. ज्ञान के० निजस्वरू-
ज्ञान, जेमके हुं चेतन तुं अने पुज्जादिकमां रमी रह्योतुं, ते जरु ठे. हुं अवि-
नाशी तुं, जरु विनाशी ठे. हुं चैतन्य धर्मी तुं, शास्त्रत तुं, ते सगुण पडण विध्वंसन
धर्मी ठे. तेथी ते ज्ञानस्वरूप आत्मानुं करम के० करतुं ते शुद्ध आत्मस्वरूप प्राप्तिरूप
फल तेनो जावि के० विचारनारो तेथी ज्ञान के० आत्मज्ञाननुं करम के० करतुं, प्रयुं-
तुं तेनुं फल ते स्वरूप प्राप्तिरूप तेने चेतनावंत चेतन कहीए एटले लक्षण सहित
चेतन कहीए; केमके सिद्धांतमां स्वरूप प्राप्ति थइ तेनेज लक्षण सहित चेतन कह्यो
; अने वीजा तो कहेवा मात्र चेतन जाणवा. माटे अहो जव्यो ! ते शुद्ध आत्म-
स्वरूपने मनावी लेजो के० निरंतर तेनी साथे हेत राखजो, अर्थात् स्वरूपमांज प्र-
वर्तजो. अन्य कांइ पण चिंतवनमां प्रवर्तशो नहीं ॥ ५ ॥

आत्मज्ञानी श्रमण कह्ये ॥ वीजा तो ज्व्य लिंगीरे ॥ वस्तु
गतें जे वस्तु प्रकासे ॥ आनंदघन मति संगीरे ॥ वासु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ माटे अंतरात्मवंत ज्ञानीने साधु कहीए, कारण के ते शुद्ध आत्मस्वरूपना
ज्ञाता ठे. जेने आत्मस्वरूप प्रत्यक्ष थइ रहुं ठे तेज श्रमण के० साधु कहेवाय ठे.
‘नाणेषय मुणी होइ’ इति वचनातः अने वीजा जे स्वरूपज्ञानथी रहित ठे, तेतो
मात्र लंघा मुहपत्तिना धारक अव्यलिंगी ठे. स्वरूप ज्ञानमां जावलिंगीपणुं ठे.
लंघा मुहपत्ति धारण करवामां अव्यलिंगीपणुं ठे. माटे वस्तुगतें के० आत्मवस्तु
जेम ठे, तेमज आत्मवस्तु तत्त्वने जे प्रकासे के० प्रगट करे अर्थात् आत्माथी
द्वार स्वरूपज्ञान नथी परंतु आत्मानी अंदरज स्वरूपज्ञान ठे, एवुं जे कहे. ते
आनंदघन मति संगी के० चित् आनंदनो समुह तेनी मति जे सुमति तेनो संगी के०
सहचारी थाय. ॥ ६ ॥ इति श्री वासुपुज्यजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीविमलजिन स्तवन ॥

॥ राग मद्धार ॥ ईडर थावा थावलीरे ॥ ए देशी ॥

छुख दौहग दूरें टल्यारे ॥ सुख संपदगुं जेटाधीग धणी माथे फिरोरे ॥
कोण गजे नरखेट ॥ विमलजिन ॥ दीठा लोयण आज ॥ मारासिखाव
वितकाज ॥ विमलजिन ॥ दीठा ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! विमलनाथ परमात्माना दर्शनथी चारे गतिना दुःख
नादि कालनु अज्ञान सवधी छुर्जाग्य दूर टल्या के० नाश पाम्यु वली प्रजुने नि
हर्षे निर्जर गात्रो थवाथी थात्माने उल्लास प्रगट थवारूप सुख ययु ते
गमदम ह्म पिचक्षण रुची, प्रजु स्वरूपानुयायी अनुभव सवधी प्रीत तेथी
यती निजस्वरूप सपदा जे रत्नत्रय तेनो जेट के० मेलाप थयो हे सुमति !
दर्शन मात्रथी छु ग दौर्जाग्य दूर थया अने सुखसपत्तिनी प्राप्ति थई, तो एता
के० समयने माथे धणी कर्पा ठता, अर्थात् वखवान धणीना सेवकने, संतना
ग्यानारा अने मारनारा षट्के के रातदिवस नुकशान करवाना इलाजमांज
नारा एता मोह कपायादि जे नर, ते पराजय करवाने समर्थ नथी एवा विमल
प्रजुने माग थाजे नेत्रोथी दीठा मारो थाजनो दिवस कृतार्थ थयो थने
दर्शनथी मारा मनोपठिन कार्य सिद्ध थया ॥ १ ॥

चरणकमल कमला वसेरे ॥ निरमल थिरपद देख ॥

समस्त अथिरपद परहरीरे ॥ पकज पामर पेख ॥ वि० ॥ टी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ था गाथानो अर्थ अन्वयथी करीए ठीए कमला के० लक्ष्मीए
निवामनु म्यान, कमल कादरमा उत्पन्न थपसु होवाथी समस्त के० मय सति
एम जापी तथा ते कमलनी पागकीठ गरी जती होवाथी अन्वय कमलमां नि
करवानी जर पने एम कमल स्थानकने अस्थिर पण जाणी, वली तेज कमल
पेख के० शंभमान पण जाणीने ते कमलरूप स्थानने परिहरि के० तडी
अने हे सुमति ! तेणीए निरमल के० कर्मरूप मेखरहित विमलनाथ प्रजुना
म्य के० एकरूप कमलने थिरपद देख के० स्थिर म्यानक देखीने तेमा निवाम
अशोत् प्राग जगननी लक्ष्मी प्रजुना चरणकमलमा निवाम करे ठे मुन प्राप्ति
अंनो वाय अन्वयम्यथमा धारे ठे, तेठ जूठा ठे, कारण के विमलनाथ प्रजुना
कमलने सेवा करवाथी निर्वाणपदादिन समस्त सपदाठे मखे ठे ॥ २ ॥

सुजमन तुऊपद पंकजेरे ॥ लीनो गुण मकरंद ॥

रंक गणे मंदरधरारे ॥ इंद्र चंद्र नागिंद्र ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु ! जेम कमलना मकरंद के० पराग उपर ब्रमराळ लीन थई कम-
मां तदाकार थाय तेम मारो मनरूप ब्रमर, अन्नंत ज्ञानादि गुणयुक्त तमारा चर-
कमलमां लीनो के० तदाकार थई रहेल ठे अने ते हर्षधी एवो उन्नमत्त थयो ठे के
इरधरा के० मेरु पर्वतनी सुवर्णमय भूमि वा नंदनवननी अत्यंत रमणीक पृथ्वीने रंक
मान गणे ठे, अर्थात् तमारा चरणकमलनी सेवारूप निवासनी आगल ते वस्तुर्त
१ गणतीमां ठे ? एम मारो मनरूप भ्रमर जाणे ठे, एटखुंज नही पण देवोना खा-
१ इंद्र, ताराग्रहनाखामि चंद्र अने नागेंद्रने पण रांक तुल्य गणे ठे; एवुं मारुं मन
हुं थयुं ठे ॥ ३ ॥

साहेव समरथ तुं धणीरे ॥ पाम्यो परम उदार ॥

मन विसरामी बालहोरे ॥ आतमचो आधार ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहो समर्थ साहेव के० प्रभु, तमारा जेवो धणी के० नाथ मने प्राप्त थ-
१ तेथी मारा सर्वकर्मरूप शत्रुठ, हवे मने पराजव करी शकशे नही. वली हे प्रभु !
मो संतुष्ट थये पोतानुं परमपद आपो ठो तेथी परम उदार एवा तमे मने प्राप्त
या. वली मारा मनने संसारिक आहट दोहट रूप चिंतानो अतिशय चार होवाथी
१ ांति नहोती तेथी हे प्रभु ! तमो मलवाथी मनने स्थिरत्वारूप शांति थइ तेथी
मो मनना विसरामी ठो. हे प्रभु ! तमो मने पूर्ण बहाला ठो एटखुंज नही पण मारा
गात्माने स्वरूपप्राप्तिमाटे परम आधार ठो ॥ ४ ॥

दरिशन दीठे जिन ताणोरे ॥ संशय न रहे वेध ॥

दिनकर करजर पसरंतारे ॥ अंधकार प्रतिपेध ॥ वि० ॥ दी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! विमलनाथ प्रभुने में नेत्रथी निरख्या, ते प्रभुना दर्शननो
१ जाव एवो ठे के, जाव विशुद्धताए ते प्रभुनुं दर्शन थतांज, जेनी मति एकाग्रताए
१ दर्शनमां स्थिरता पामी तेने स्वरूपने माटे मनमां संगय के० त्रांति रहे नही,
एटखुंज नही पण प्रभुनुं अने मारुं स्वरूप एक ठे अने तेमां वेध के० विरोध नथी
१ र्वा मननी निर्दोष स्थिति थइ जाय दृष्टांत के दिन कर के० सूर्यना कर के० किर-
१ णोनो जर के० समूह जगतमां प्रसरतांज अंधकारनो प्रतिपेध के० निपेध थई जाय
१ नेज प्रमाणे प्रभुनुं दर्शन थतांज संशय तथा वेध मात्र रहे नही. ॥ ५ ॥

॥ अथ श्रीविमलजिन स्तवन ॥

॥ राग मल्हार ॥ ईडर आंवा आंवल्लिरे ॥ ए देशी ॥

इख दोहग दूरे टव्यारे ॥ सुख सपदगुं जेटा ॥ धीग धणी माथे फिगारे ॥
कोण गंजे नरखेट ॥ विमलजिन ॥ दीगा लोयण आज ॥ मारासिध व
वितकाज ॥ विमलजिन ॥ दीगा ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! विमलनाथ परमात्माना दर्शनथी चारे गतिना दुख
नादि काखनु अज्ञान सबधी दुर्जाग्य दूर टव्या के० नाश पास्यु वली प्रजुने नि
हृपे निर्जर गात्रो थवाथी आत्माने उद्व्लास प्रगट थवारूप सुख थयु ते सुख
शमदम हाम विचक्षण रुधी, प्रजु स्वरूपानुयायी अनुभव सबधी प्रीत तेथी
थती निजस्वरूप सपदा जे रतत्रय तेनो जेट के० मेलाप थयो हे सुमति !
दर्शन मात्रयी दुख दोर्जाग्य दूर थया अने सुखसपत्तिनी प्राप्ति थई, तो एवा
के० समर्थने माथे धणी कर्या ठता, अर्थात् बलवान धणीना सेवकने, रोटन
ग्यानारा अने मारनारा एटके के रातदिवस नुकशान करवाना इलाजमाज
नारा एवा मोह कपायादि जे नर, ते पराभव करवाने समर्थ नथी एवा
प्रजुने मारा थाजे नेत्रोथी दीगा मारो थाजनो दिवस कृतार्थ थयो अने
दर्शनथी मारा मनोवाठिन कार्य सिद्ध थया ॥ २ ॥

चरणरुमल कमला वमेरे ॥ निरमल थिरपद देख ॥

ममल अथिरपद परहरीरे ॥ पऊज पामर पेख ॥ वि० ॥ टी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ था गायानो अर्थ अन्वयथी करीए ठीए कमला के० लक्ष्मी
निवामनु स्यान, कमल वादयमा उत्पन्न थण्यु होयाथी समल के० मय सति
एम जाणी नया ते कमलनी पायकीउं गरी जती होयाथी अन्वय कमलमा
करवानी जर पने एम कमल स्यानकने अस्थिर पण जाणी, वली तेज कमल
पेम् के० राखमान पण जाणीने ते कमलरूप स्यानने परिहर के० तजी
अने हे सुमति ! तेणीए निरमल के० कर्मरूप मेखरहित विमलनाथ प्रजुना
रुम् के० पाण्य कमलने थिरपद देख के० स्थिर स्यानक देगीने तेमा निवाम
अर्थान् प्राग जगतनी खदमी प्रजुना चरणरुमलमा निवाम करे ठे मुग्ग प्राप्ति
अर्थानो वान अन्वयसमा धारे ठे, तेउं जूना ठे, कारण के विमलनाथ प्रजुना
कमलनी सेवा करवाथी निर्वाणपदादिस ममल सपदाउं मखे ठे ॥ २ ॥

सुजमन तुळपद पंकजेरे ॥ लीनो गुण मकरंद ॥

रंक गणे मंदरधरारे ॥ इंद चंद नागिंद ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु! जेम कमलना मकरंद के० पराग उपर त्रमराळ लीन थई कम-
मां तदाकार थाय तेम मारो मनरूप त्रमर, श्रानंत ज्ञानादि गुणयुक्त तमारा चर-
कमलमां लीनो के० तदाकार थई रहेल ठे श्रने ते हृषींथी एवो उन्मत्त थयो ठे के
इरधरा के० मेरु पर्वतनी सुवर्णमय चूमि वा नंदनवननी श्रत्यंत रमणीक पृथ्वीने रंक
मान गणे ठे, श्रथात् तमारा चरणकमलनी सेवारूप निवासनी आगल ते वस्तुंज
गणतीमां ठे? एम मारो मनरूप श्रमर जाणे ठे, एटलुंज नही पण देवोना स्वा-
इंद्र, ताराग्रहनास्वामि चंद्र श्रने नागेंद्रने पण रांक तुल्य गणे ठे; एवुं मारुं मन
हें थयुं ठे ॥ ३ ॥

साहेव समरथ तुं धणीरे ॥ पाम्यो परम उदार ॥

मन विसरामी बालहोरे ॥ आतमचो आधार ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहो समर्थ साहेव के० प्रभु, तमारा जेवो धणी के० नाथ मने प्राप्त थ-
तेथी मारा सर्वकर्मरूप शत्रुंठ, हवे मने पराजव करी शकशे नही. वली हे प्रभु!
मो संतुष्ट थये पोतानुं परमपद आपो ठो तेथी परम उदार एवा तमे मने प्राप्त
या. वली मारा मनने संसारिक आहट दोहट रूप चिंतानो श्रतिशय चार होवाथी
ांति नहोती तेथी हे प्रभु! तमो मलवाथी मनने स्थिरत्वारूप शांति थइ तेथी
मो मनना विसरामी ठो. हे प्रभु! तमो मने पूर्ण बहाळा ठो एटलुंज नही पण मारा
गत्माने स्वरूपप्राप्तिमाटे परम आधार ठो ॥ ४ ॥

दरिशन दीठे जिन तणोरे ॥ संगय न रहे वेध ॥

दिनकर करजर पसरंतारे ॥ अंधकार प्रतिपेध ॥ वि० ॥ दी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति! विमलनाथ प्रभुने में नेत्रथी निरख्या. ते प्रभुना दर्शनो
जाव एवो ठे के, जाव विशुद्धताए ते प्रभुनुं दर्शन यतांज, जेनी मति एकाप्रताए
दर्शनमां स्थिरता पामी तेने स्वरूपने माटे मनमां संगय के० त्रांति रहे नही,
एटलुंज नही पण प्रभुनुं श्रने माळ स्वरूप एक ठे श्रने तेमां वेध के० विगेध नथी
एवी मननी निर्दोष स्थिति थइ जाय. दृष्टांत के दिन कर के० सूरना कर के० किर-
णोनो जर के० समूह जगतमां प्रनरतांज थंधकारनो प्रतिपेध के० निपेध थइ जाय
तेज प्रमाणे प्रभुनुं दर्शन यतांज संगय तथा वेध नात्र रहे नही. ॥ ५ ॥

॥ अथ श्रीविमलजिन स्तवन ॥

॥ राग मल्हार ॥ ईडर आंवा थावलीरे ॥ ए देशी ॥

छुख दोद्ग दूरें टट्यारे ॥ सुख संपदगुं जेटा॥धींग धणी माये क्रिपारे॥
कोण गंजे नरखेट ॥ विमलजिन ॥ दीगा लोयण आज ॥ मारासिद्धा
वितकाज ॥ विमलजिन ॥ दीगा० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति ! विमलनाथ परमात्माना दर्शनथी चारे गतिना हु त
नादि काखनु अज्ञान सवधी हुजाग्य दूर टट्या के० नाश पाम्यु वली प्रजुने
दुर्प निर्जर गात्रो यथाथी आत्माने उडलास प्रगट थवारुप सुख थयु ते
शमदम हाम विचहाण रुची, प्रजु स्वरूपानुयायी अनुजय सवंधी प्रीत तेथी
धर्ती निजस्वरूप संपदा जे रत्नत्रय तेनो जेट के० मेलाप थयो हे सुमति !
दर्शन मात्रथी हु त दोजाग्य दूर थया अने सुखसपत्तिनी प्राप्ति थई, तो एवा
के० समदर्ने माये धणी कर्या ठता, अर्थात् धलपान धणीना सेवकने, सेटनर
गानारा अने मारनारा एटसे के रानदिवस नुकशान करवाना इलाजमात्र
नारा एवा मोट्ट कपायादि जे नर, ते पराजय करवाने समर्थ नथी एवा
प्रजुने मारा थाजे नेत्रोथी दीगा मारो थाजनो दिवस कृतार्थ थयो अने
दर्शनथी मारा मनोमज्जित कार्य सिद्ध थया ॥ १ ॥

चरणकमल कमला वमेरे ॥ निरमल थिरपट देख ॥

ममल अथिरपट परदरीरे ॥ पंकज पामर पेस ॥ वि० ॥ टी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ था गायानो अर्थ अन्यायथी करीए ठीए कमला के० लक्ष्मीए
निवागनु स्यान, कमल वादयमा उत्पन्न थण्यु होनाथी समल के० मल सान्नि
एम जाणी नया ते कमलनी पागरीठ गरी जती होनाथी अन्य कमलमा
करवानी जरु पने एम कमल स्यानकने अन्धिर पण जाणी, यली तेज
देव के० गरममान पण जाणीने ते कमलरूप स्यानने परिहरि के० तरी
अने हे सुमति ! तेणीण निरमल के० कर्मरूप मेखरहित विमलनाथ प्रजुना
मल के० पगरूप मनसने थिरपट देख के० म्थिर स्यानर देगीने तेमा निरमल
अर्थात् शय जगननी खडनी प्रजुना चरणकमलमा निगाम करे ठे सुय प्रजुने
अर्थात् कन अन्धम्यलमा धारे ठे, तेठ वृगा ठे, कारण के विमलनाथ प्रजुना
कमलनी सेवा करवाथी निवाणपदादि सप्त सपदाठ मखे ठे ॥ २ ॥

सुजमन तुळपद पंकजेरे ॥ लीनो गुण मकरंद ॥

रंक गणे मंदरधरारे ॥ इंद्र चंद्र नागिंद्र ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु! जेस कमलना मकरंद के० पराग उपर त्रमराळ लीन थई कम-
मां तदाकार थाय तेम मारो मनरूप त्रमर, अनंत ज्ञानादि गुणयुक्त तमारा चर-
कमलमां लीनो के० तदाकार थई रहेल ठे अने ते हृषीकी एवो उन्मत्त थयो ठे के
इरधरा के० मेरु पर्वतनी सुवर्णमय भूमि वा नंदनवननी अत्यंत रमणीक पृथ्वीने रंक
मान गणे ठे, अर्थात् तमारा चरणकमलनी सेवारूप निवासनी आगल ते वस्तुं
१ गणतीमां ठे? एम मारो मनरूप त्रमर जाणे ठे, एटबुंज नही पण देवोना स्वा-
२ इंद्र, ताराग्रहनास्वामि चंद्र अने नागेंद्रने पण रंक तुल्य गणे ठे; एवुं मारुं मन
हुं थयुं ठे ॥ ३ ॥

साहेव समरथ तुं धणीरे ॥ पाम्यो परम उदार ॥

मन विसरामी बालहोरे ॥ आतमचो आधार ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहो समर्थ साहेव के० प्रभु, तमारा जेवो धणी के० नाथ मने प्राप्त थ-
१ तेथी मारा सर्वकर्मरूप शत्रुं, हवे मने पराजव करी शकशे नही. वली हे प्रभु!
मो संतुष्ट थये पोतानुं परमपद आपो ठो तेथी परम उदार एवा तमे मने प्राप्त
या. वली मारा मनने संसारिक आहट दोहट रूप चिंतानो अतिशय जार होवाथी
२ ांति नहोती तेथी हे प्रभु! तमो मलवाथी मनने स्थिरतारूप शांति थइ तेथी
मो मनना विसरामी ठो. हे प्रभु! तमो मने पूर्ण बहाला ठो एटबुंज नही पण मारा
३ सात्माने स्वरूपप्राप्तिमाटे परम आधार ठो ॥ ४ ॥

दर्शिन दीत्रे जिन तणोरे ॥ संशय न रहे वेध ॥

दिनकर करजर पसरंतारे ॥ अंधकार प्रतिपेध ॥ वि० ॥ दी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे मुमति! विमलनाथ प्रभुने में नेत्रथी निरख्या, ते प्रभुना दर्शननो
१ ज्ञाव एवो ठे के, ज्ञाव विशुद्धताए ते प्रभुनुं दर्शन थतांज, जेनी मति एकाग्रताए
२ । दर्शनमां स्थिरता पामी तेने स्वरूपने माटे मनमां संगय के० प्रांति रहे नही,
एटबुंज नही पण प्रभुनुं अने मारुं स्वरूप एक ठे अने तेमां वेध के० विरोध नथी
३ एवी मननी निर्दोष स्थिति थइ जाय दृष्टांत के दिन कर के० सूर्यना कर के० किर-
पोनो जर के० समूह जगतमां प्रसरतांज अंधकारनो प्रतिपेध के० निपेध थई जाय
४ तेज प्रमाणे प्रभुनुं दर्शन थतांज संगय तथा वेध मात्र रहे नही. ॥ ५ ॥

॥ अथ श्रीविमलजिन स्तवन ॥

॥ राग मल्हार ॥ ईडर आजा आबलीरे ॥ ए देशी ॥

डुख दोहग दूरें टट्यारे ॥ सुख सपदगुं जेटा॥धींग धणी माये कियारे॥
कोण गंजे नरखेट ॥ विमलजिन ॥ दीग लोयण आज ॥ मारासिंश व-
वितकाज ॥ विमलजिन ॥ दीग ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति । विमलनाथ परमात्माना दर्शनथी चारे गतिना ३ ७
नादि कालनु अज्ञान सवधी डुर्जाग्य दूर टट्या के० नाश पाम्यु वली प्रजुने नि
हपे निर्जर गात्रो थवाथी आत्माने उद्लास प्रगट थवारूप सुख थयु ते ३
शमदम क्षम विचक्षण रुची, प्रजु स्वरूपानुयायी अनुभव सवंधी प्रीत तेथी
थती निजस्वरूप सपदा जे रत्नत्रय तेनो जेट के० मेलाप थयो हे सुमति ।
दर्शन मात्रथी डु स दौर्जाग्य दूर थया अने सुखसपत्तिनी प्राप्ति थई, तो एवा
के० समर्थने माये धणी कर्या ठता, अर्थात् बलवान धणीना सेवकने, खेटन
एानारा अने मारनारा एटले के रातदिवस नुकशान करवाना इलाजमाज
नारा एवा मोह कपायादि जे नर, ते पराभव करवाने समर्थ नथी एवा वि.
प्रजुने मारा आजे नेत्रोधी दीग मारो आजनो दिवस कृतार्थ थयो अने
दर्शनथी मारा मनोवाचित कार्य सिद्ध थया ॥ १ ॥

चरणकमल कमला वसेरे ॥ निरमल थिरपद देख ॥

समल अथिरपद परहरीरे ॥ पकज पामर पेख ॥ वि० ॥ दी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ गाथानो अर्थ अन्वयथी करीए ठीए कमला के० लक्ष्मीए १०
निवासनु स्थान, कमल कादवमा उत्पन्न थएलु होवाथी समल के० मल स
एम जाणी तथा ते कमलनी पाखकीड खरी जती होवाथी अन्य कमलमा नि
करवानी जरूर पने एम कमल स्थानकने अस्थिर पण जाणी, वली तेज कमलने
पेख के० राकसमान पण जाणीने ते कमलरूप स्थानने परिहरि के० तजी
थने हे सुमति । तेणीए निरमल के० कर्मरूप मेलरहित विमलनाथ प्रजुना चरण
मल के० पगरूप कमलने थिरपद देख के० स्थिर स्थानक देखीने तेमा नि
अर्थात् त्रप जगतनी लक्ष्मी प्रजुना चरणकमलमा निवास करे ठे मुध प्रार्थी
क्षीनो वात्त अन्वयस्थलमा धारे ठे, तेड जूठा ठे, कारण के विमलनाथ प्रजुना
कमलनी सेवा करवाथी निर्वाणपदादिक समस्त सपदाड मले ठे ॥ २ ॥

सुजमन तुळपद पंकजेरे ॥ लीनो गुण मकरंद ॥

रंक गणे मंदरधारे ॥ इंद्र चंद्र नागिंद्र ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु! जेम कमलना मकरंद के० पराग उपर त्रमराळ लीन थई कम-
मां तदाकार थाय तेम मारो मनरूप त्रमर, अत्यंत ज्ञानादि गुणयुक्त तमारा चर-
कमलमां लीनो के० तदाकार थई रहेल ठे अने ते हर्षथी एवो उन्मत्त थयो ठे के
इरधरा के० मेरु पर्वतनी सुवर्णमय जूमि वा नंदनवननी अत्यंत रमणीक पृथ्वीने रंक
मान गणे ठे, अर्थात् तमारा चरणकमलनी सेवारूप निवासनी आगल ते वस्तुर्द
१ गणतीमां ठे? एम मारो मनरूप त्रमर जाणे ठे, एटबुंज नही पण देवोना स्वा-
इंद्र, ताराग्रहनास्वामि चंद्र अने नागेंद्रने पण रंक तुल्य गणे ठे; एवुं मारुं मन
दुं थयुं ठे ॥ ३ ॥

साहेव समरथ तुं धणीरे ॥ पाम्यो परम उदार ॥

मन विसरामी वालहोरे ॥ आतमचो आधार ॥ विमल० ॥ दी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहो समर्थ साहेव के० प्रभु, तमारा जेवो धणी के० नाथ मने प्राप्त थ-
तेथी मारा सर्वकर्मरूप जनुळ, हवे मने पराजव करी शकशे नही. वली हे प्रभु!
मो संतुष्ट थये पोतानुं परमपद आपो ठो तेथी परम उदार एवा तमे मने प्राप्त
या. वली मारा मनने संसारिक आहट दोहट रूप चिंतानो अतिशय चार होवाथी
ांति नहोती तेथी हे प्रभु! तमो मलवाथी मनने स्थिरतारूप शांति थइ तेथी
मो मनना विसरामी ठो. हे प्रभु! तमो मने पूर्ण वहाला ठो एटबुंज नही पण मारा
गत्माने स्वरूपप्राप्तिमाटे परम आधार ठो ॥ ४ ॥

दरिशन दीठे जिन तणोरे ॥ संशय न रहे वेध ॥

दिनकर करजर पसरंतारे ॥ अंधकार प्रतिषेध ॥ वि० ॥ दी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हे सुमति! विमलनाथ प्रभुने मे नेत्रथी निरख्या, ते प्रभुना दर्शननो
जाव एवो ठे के, जाव विशुद्धताए ते प्रभुनुं दर्शन थतांज, जेनी मति एकाग्रताए
दर्शनमां स्थिरता पामी तेने स्वरूपने माटे मनमां संशय के० त्रांति रहे नही,
एटबुंज नही पण प्रभुनुं अने मारुं स्वरूप एक ठे अने तेमां वेध के० विरोध नथी
एथी मननी निर्दोष स्थिति थइ जाय. दृष्टांत के दिन कर के० सूर्यना कर के० किर-
णोनो जर के० समूह जगतमां प्रसरतांज अंधकारनो प्रतिषेध के० निषेध थई जाय
जे प्रमाणे प्रभुनुं दर्शन थतांज संशय तथा वेध मात्र रहे नही. ॥ ५ ॥

अमीय जरी मूर्ति रचीरे ॥ उपमा न घटे कोय ॥

शात सुधारस जीवतीरे ॥ निरखत तृपति न होय ॥ वि० ॥ दी० ॥

अर्थ ॥ परमात्माना मूर्तिना स्वरूपनु अधिक वर्णन एक मुखे केतु करी ॥
तोषण अल्पमा बहु कहीश जगतमा अमृतसमान प्रशसापात्र कोइ वस्तु
तेथी नि केवल अमृतमयज जेम कोईए रची होय तेम तमारी मूर्ति स्वभाविक
रचायेली ठे, जगतमां एवो कोई पदार्थ नथी के जेनी उपमा तमारी मूर्तिने
शकाय, तेमज तमारी मूर्तिमां उपमा सवधी अतिव्याप्ति, अत्याप्ति के असंभव
दोष पण नथी बली प्रत्यक्ष के अनुमान प्रमाण पण उपमा सवधमा बीना
दोरतु नथी, अही जे मूर्तिने अमीयजरी कही ते तो मात्र वचन ०५१ ११
उपमा कही ठे, परतु प्रजुनी मूर्ति तो राग छेपना अज्ञावधी परम शातरूप
रसमाज जीवी रही ठे, जाणे मूर्तिमान शातरस ड्रवतो होय, तेवी मूर्ति ठे
अमृतोपमा पण घटती नथी, कारण के अमृतथी तो मात्र अंगोपाग अन्त
अने प्रजु मूर्तिना शातरसथी आत्मा जन्ममरणरहित थाय ठे तेथी प्रजुनी
निरखता निरखतां मारी चहुने, दर्शननी इष्टाने अने हृदयनेत्रने तृप्ति यती

एक अरज सेवक तणीरे ॥ अवधारो जिनदेव ॥

कृपा करी मुज दीजीयेरे ॥ आनदधनपद सेव ॥ वि० ॥ दी० ॥ ७

अर्थ ॥ ह्वे सुमतिवत आनदधन विमलप्रजुने आधीन थइ विनति के
जिनदेव। सामान्य केवलीना स्वामि, हु खाजानद नामनो तमारो अनुचर, सेव
एक अरज अवधारो के० मानो मारा उपर सपूर्ण कृपा करी मने आपवानी
रता हो तो, बीजु तो शु परतु पाच अनुत्तरवासी देवोना सुखनीपण हु
रासतो नथी परतु निजस्वरूपथी उत्पन्न थयो जे आनंद, तेनो जे समूह
पदने प्राप्त करावनारी एवी तमारा चरणकमलनी सेवा थापो ॥ ७ ॥ इति

॥ अथ श्रीअनंतजिन स्तवन ॥

॥ राग रामगिरि ॥ कमलानि देशी ॥

धार तरवारनी सोहेली दोहेली ॥ चउदमा जिनतणी चरणसेना ॥

धारपर नाचता देख वाजीगरा ॥ सेवना धारपर रहे न देवा ॥ धा

अर्थ ॥ आनंदधन आ पचम काखमा जैनदर्शनीउनी जैनदर्शनथी नि
चरणा देखी डुरी यवाथी तेमज अन्तप्रजु सेवित चारित्रनी पण ड्रप

करता देखी महादुःखी यवाथी सुमतिने कहे ठे. हे सुमति! तरवारनी तीक्ष्ण
 र उपर उघाडे पगे चालवुं ते दोहेवुं ठे, पण विचार करतां सेहेवुं ठे, परंतु चउ-
 ना श्रीअनंतनाथ प्रचुना चरण के० चारित्रनुं सेवन ते दोहेवुं ठे. अर्थात् तरवा-
 नी धार करतां चारित्रनी धार तीखी ठे. जुळ के चोगठामां चारे वाजुए तरवारने
 धी ते तरवारोनी धारोनी वचमां गुलांटा खातां खातां निकली जनारा एवा वाजी-
 रोने नाचता दीठा ठे, परंतु चारित्रनी आसेवनारूप धारा उपर महाशक्तिवंत
 वा देवो पण रहीं शकता नथी, देवताउने व्रतना उदयनोज अशंभव तो चारित्र
 वर्त्तन तो क्यांधीज होय. तेथी तरवारनी धारा सुगम अने चारित्र प्रवर्त्तनरूप
 रा विपम ठे. ॥ १ ॥

एक कहे सेवियें विविध किरिया करी ॥ फल अनेकांत लोचन न देखे ॥
 फल अनेकांत किरिया करी वापडा ॥ रडवडे चारगतिमांहे लेखे ॥ धा०॥१॥
 अर्थ ॥ कोऽ गणजेदी, समुदायना नायक कहे ठे के विविध प्रकारे तपस्या प्रमुख
 किरिया के० आचरणा आचरीने परमेश्वरना चारित्रनी सेवना करीए, कारण के चारि-
 नुं मूल क्रिया ठे जेम हुंढकादि करे ठे तेम. ते प्रमाणेवोलनारा प्रवचन रहस्यना अजा-
 ठे. कारण के नथी जेमां एकांत फल ते अनेकांत फल एवी अनेक क्रियाउनां अनेक
 फल ठे. जेम क्रिया चिन्न चिन्न तेम तेनां फल पण चिन्न चिन्न उदय पण चिन्न चिन्न
 गणपण चिन्न चिन्न. जेम शाखिचक्रना जवमां देवसुख ते संगमाना जवमां दान
 वावुं फल तेम. आ सर्व शुं लोचने नथी जोतां ? आ प्रमाणे अनेकांत ठे फल जेनां
 वी अनेक क्रिया करीने परमार्थशुन्य ते निरर्थक ठतां आंधीना रेंटनी जेम चारे
 तिमां रडवडे के० परित्रमण करे ते लेखे के० न्याये अनेकांत फलवाली गतिनी
 मूर्खि यवाथी जवत्रमण टखे नहीं. तेथी आत्मानी सिद्धि पण केम थाय ? ए प्र-
 णे एकांत क्रियाज करवी ते तो आश्रव ठे. ॥ २ ॥

गठना जेद बहु नयण निहालतां ॥ तत्त्वनी वात करतां न लाजे ॥
 उदर चरणादि निज काज करता थकां॥मोह नडिया कलिकाल राजे ॥धार३॥
 अर्थ ॥ गद्य के० समुदायविशेष, जेम के खरतर, तपा, लोंका प्रमुख गद्यो; तेम-
 णा मतोना जेद ग्रहण करतां, प्रतिजेद पण ग्रहण थाय. तेवा मत मनांतरना बहु
 षणजेद प्रतिजेद नयण निहालतां के० नात्विक दृष्टियें, हृदयरूप नेत्रें, विचारी
 जोतां एम लागेठे के शुं ते निर्बल्लोने आत्मतत्त्वनी वातो करतां शरम नहीं आ-
 ती होय ? कारणके समत्व अने तत्त्वनी वातने परस्पर विरोध ठे. जेम वृक्षना को-

टरमां अग्नि होय तो वृद्ध नवपल्लव न थाय, तेम आत्मामा ममत्त्व होय तो तत्त्वरूप वृद्ध नवपल्लव न थाय तेथी शुद्ध तत्त्वज्ञानी मत ममत्त्वीने तत्त्वती रता देखीने हसे ठे. गद्य जेदीर्जने जे जे धर्म करणी करता प्रमुख थाय ठे त भरवा निमित्तेज थाय ठे तेमज आदि शब्दश्री क्रोध, मान, माया, लोच, राग उन्नति प्रमुखने अर्थेज थाय ठे उत्तम पुरुष तो खासमा कोष्क ह्मेशे वाकी तो वेशना धारण करनारा जाणवा आ छुपम कलिकालमा मोहनु प्रज तेथी ससारीर्ज करता पण गद्यधारीर्ज उपर तेनु विशेष शासन चाहे ठे १६२५ के, ससारी जीवोमाथी कोष्क मोहने गळेथी, कोष्क ठातीएथी अने कोष्क पकडेल ठे अने गद्यधारीएतो मोहने सर्गगे मस्तक सुधी पकडेल ठे ॥ ३ ॥

वचन निरपेक्ष व्यवहार जूठो कह्यो ॥ वचन सापेक्ष व्यवहार सा वचन निरपेक्ष व्यवहार संसार फल ॥ सांजली आदरी काश्राचो ॥ धारा

अर्थ ॥ जे मतवादी होय ते अपेक्षा सहित बोलनारो थायज नहीं तेतो वादि, निरपेक्षी अर्थात् अपेक्षारहित बोलनारा थाय तेवा अपेक्षा रहित अत्यंत कठिन चारित्र्यमा प्रवर्तन होय तोपण ते व्यवहार जूठो के० आदा रूढ जाणवो तेथी हे ज्ञयो, वाठायुक्त ते सापेक्ष कहेवाय जेम निश्चय सगधी व्यवहारनी वाठा राखे ठे तेम, ज्ञान क्रियासहित उत्सर्ग अपवादयुक्त, सापे चने जे व्यवहार के० चारित्र्यनु प्रवर्तन ते सिद्धान अनुयायी व्यवहार ठे ते आज्ञाथी अविरूढ तेथी साचु ठे तेथी वाठा विनानु अर्थात् अपेक्षा वगणु ते निरपेक्ष वचन कहेवाय तेवा वचनवाला एकातवादीर्जनु चारित्र्य, सत्कार पनारु ठे तेथी तेवा एकातवादीर्जना वचनस्वरूप अजिलापीर्जने सांजल्य नथी कदाच सांजल्यामा आवी जाय तो आदरवा नही अने कदाच आवी जाय तो तेमा राचवु नहीं निरपेक्ष वचन जैनमतथी विरूद्ध ठे ते वचनो सांजली राग करवो नहीं यथा ॥ जापे निरपेक्षक वचन ॥ क्रिया शूर ॥ वाको तप सयम सरव ॥ कर्णो करायो धूर ॥ १ ॥ तेथी एकात नि एकात पूजापक्षी, एकात जक्तिपक्षी, एकात गुरुपक्षी, इत्यादि वचनना कथन नारां चारगतिमा जटकनारा ठे ॥ ४ ॥

देवगुरु धर्मनी शुद्धि कढो केम रहे ॥ केम रहे शुद्ध श्रद्धा न आणो ॥ शुद्ध श्रद्धानविण सर्व क्रिया करी ॥ गरपण लीपणोतेह जाणो ॥ धार

अर्थ ॥ अहो जग्यो ! ते एकांतवादिर्जना वचनथी शुरुदेव, शुरुगुरु अने शुरु
 नेनी परिहा केम थइ शके? अर्थात् नज थइ शके; अने शुरु देव गुरु धर्मनी
 रेहाने अजावे शुरु देव गुरु उपर अरु के० प्रतीत ते पण केम रहे. कारण के
 ची वस्तुनी उलखाण विना साची प्रतीत पण न थाय, ए वात आणो के० अत्र-
 रो; अने शुरु अरु-प्रतीतविना सर्व क्रियानुं प्रवर्त्तन, ते ठार के० राख अथवा
 तरनी पृथ्वी उपर ठाण प्रमुखनुं लीपण करवा तुल्य निरर्थक ठे ॥ ५ ॥

पाप नहीं कोई उत्सूत्र ज्ञापण जिस्यो ॥ धर्म नहीं कोई जगसूत्र सरिखो ॥
 सूत्र अनुसार जे ज्ञविक क्रियाकरे ॥ तेहनो शुद्ध चारित्र परखो ॥ धारण ॥ ६ ॥
 अर्थ ॥ माटे निरपेक्ष उत्सूत्र ज्ञापण ठे, तेथी सूत्रथी विरुद्ध ज्ञापण समान वीजुं
 नथी. सिद्धांतमां उत्सूत्र ज्ञापिने महापापी कहेखो ठे; अने सूत्रमां जे प्रमाणे
 वन होय तेज प्रमाणे ज्ञापण करतुं, ते समान तप संयमादिमां पण धर्म नथी. तेथी
 अने अनुसार जे ज्ञव्यजीव, तप संयमादि क्रिया करे ते चारित्रवंतनुं शुरु चारित्र परखो
 जाणजो, अर्थात् जेवुं जउदमा तीर्थकरनुं चारित्र तेवुंज तेनुं चारित्र जाणजो ॥ ६ ॥
 इह उपदेशनो सार संक्षेपथी ॥ जे नरा चित्तमें नित्य ध्यावे ॥

नेनरा दीव्य बहुकाल मुख अनुजवी ॥ नियत आनंदघनराज पावे ॥ धा० ॥ ७ ॥
 अर्थ ॥ पूर्वोक्त उपदेशनो सार अर्थात् सूत्र अनुयायी चारित्रनुं प्रवर्त्तन ते संक्षे-
 पी कथुं. तेने जे ज्ञव्यप्राणी निरंतर पोताना चित्तमां धारी राखे. सार ए ठे के व-
 मानना गद्यधारीउं शुरु धर्मतत्त्वनुं स्वरूप पुठतां, हठग्राहीपणुं शिखवे ठे, तेथी
 ॥ मतवादीउंनो उपदेश अंगीकार न करवो; अने जे ज्ञव्य प्राणीउं सूत्र अनुसार
 वर्त्तनारा ठे ते दीव्य के० निरूपम देवता संबंधी वा मनोहर मनुष्य संबंधी घणां
 न्योपम अने सागरोपम काल सुधी सातावेदनीना विपाकोदयने अनुजवी के०
 गव्हीने नियत के० निश्चयपणे, संदेह रहितपणे परमानंद, अतिंद्रिय आनंद स-
 हने पामे अर्थात् मोक्षस्थान पामे ॥ ७ ॥ इति अनंतजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीधर्मजिन स्तवन ॥

॥ राग गोन्दी सारंग ॥ रसीयानी देशी ॥

धरम जिनेसर गाउं रंगगुं ॥ जंग म पद्मशो हो प्रीति ॥ जिनेसर ॥
 वीजो मनमंदिर आपुं नहीं ॥ ए अम कुलवट रीत ॥ जिनेसर ॥ धर्म ॥ १ ॥
 अर्थ ॥ आनंदघन शुरु चेतनावंत अइ, जावोदलासें ह्योत्कर्षवंत अइ, परंतु प्री-

तिना जगनो जय लागवाथी, दीनवचने धर्मनाथ प्रजुनी स्तवना करे ठे हे प्रजु
निजस्वरूप प्राप्तिरूप रग के० रागथी वचनद्वाराए स्तवुं तु, परतु ही
वतो नथी हे शुद्ध चेतना । ते स्तवनारूप कार्यारज अविच्छिन्न धाराए पार
तेमा काडपण विघ्न पुरुशो नहीं धर्मनाथ प्रजुधिना बीजा राग द्वेषयुक्त देवोने माग
नरूप मंदिर के० मेहेलमां लातु नहीं अर्थात् रागादि दोषयुक्त देवोनु ध्यान
करु नहीं, कारण के आत्मधर्म धर्मित एवा आत्मामात्रना कुलनी वट के०
एज ठे, एज धर्म ठे एज लक्षण के वीतराग विना बीजाने ध्यावे नहि ॥ १ ॥

धरम धरम करतो जग सहु फरे ॥ धरम न जाणेहो मर्म ॥ जि० ॥
जिनेसर चरण ग्रह्या पठी ॥ कोइ न वाधेहो कर्म ॥ जि० ॥ धर्म० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे शुद्धचेतना ! जगतना प्राणीमात्र धर्म धर्म करता फरे ठे, कोइ
धर्म, कोइ त्रिणुधर्म, कोइ सन्यस्तधर्म, कोइ गृहस्थाश्रमधर्म, कोइ तपधर्म, कोइ
एम प्राणीमात्र निरर्थक त्रमण करी रह्या ठे परतु तेवा सर्व प्राणीउं धर्मशुद्ध
मर्म वे० रहस्य ते त्रिलकुल जाणता नथी अर्थात् आत्मस्वभावरूप धर्म जे
नाउ परिणतिनो त्याग करी स्वभाव परिणतिमां रमणता करवी तडुप धर्मनु
रहस्य जाणा प्रिना तेउं धर्म धर्म पोकारे ठे परतु हे शुद्ध चेतना । धर्मनु
तो धर्म परमेश्वरना चरणकमलमा व्यापेहु ठे, तेथी जे प्राणी
त्याग करी अतरात्मगत थड धरम परमेश्वरना चरणकमलमां आत्मस्वरूप
मनने स्यापे ते प्राणी आश्रयद्वारने बध करवाथी कोइपण कर्मनो बध न करे

प्रवचन अजन जो सदगुरु करे ॥ देखे परमनिधान ॥ जि० ॥ हृदय
नयण निहाले जगधणी ॥ महिमा मेरु समान ॥ जि० ॥ धर्म० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे धर्मनाथ प्रजुनु स्वरूप केरीरीते जाणी शकाय ते कहे ठे हे
शुद्ध उपदेशक गुरु जो कृपा करीने, हृदयरूप चक्षुने त्रिपे सिद्धातरूप अजन
अनादिवासनो मिथ्यास्वरूपी तदयनेत्रनो रोग दूर थाय ते रोग दूर थाथी
स्वरूप परमनिधान के० अनाशयंत धन जे अनादिथी गुप्त हतु ते प्रत्यक्ष
पठी ते तदयन्य नेत्रथी त्रण जगतना म्नामिने ते प्राणी निहाले के० देखे
स्वभावे पोताना स्वरूपने प्रगट जाणे जे प्राणी पोताना स्वरूपने उक्तं त
तदयन्यथी परमेश्वरना स्वरूपने उक्तं शके, अने ते प्राणीनो महिमा
तप मेरुसममान मने उक्तं थाय, अर्थात् निरूपम थाय ॥ ३ ॥

दोस्त दोस्त दोस्त दोमीउं ॥ जेती मननीरे दोरु ॥ जि० ॥ प्रेम
प्रतीत विचारो हूकडी ॥ गुरुगम लेजोरे जोरु ॥ जि० ॥ धर्म० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे शुद्ध चेतना आनंदघनने कहेठे के प्रवचन कारण विना परमनिधान
वानो बीजा मत ममत्वीउंए कहेलो सिद्धांत शुं कारण नथी? त्यारे आनंदघन
ठे के हुं तो आत्मस्वरूप उलखवा माटे दोमी दोमीने थाक्यो. मत मात्रने हुंढि
या. मात्र वाह्य दृष्टिए नही, परंतु तेउना संकल्पित वेदांत न्यायादिक सिद्धां-
गं उतरवा सारु जेटली मारा मननी दोरु हती अर्थात् विचार बल हतुं तेठले सुधी
थ्यो, परंतु स्वरूप प्राप्ति न थइ; अने विचार करतां प्रेम के० स्वरूप अजिलापनो
थय तेनाथी धर्म जिनेश्वरनी प्रीत हुंकमी के० अत्यंत नजीक ठे, दूर नथी अर्थात्
त्मासां ज ठे; अने नजीक ठतां पामता नथी, ते पामवानो उपाय गुरुगम के० गुरु-
वतावेलो मार्ग अंगीकार करवो अर्थात् सूत्र मर्यादाथी गुरु जे मार्ग वतावे ते
ं निजस्वरूपनी धर्म जिनेश्वरनी प्रीत नजीक ठे ॥ ४ ॥

एक पखी केम प्रीति वरें पडे ॥ उजय मित्या हुए संधी ॥ जि० ॥
हुं रागी हुं मोहें फंदिउं ॥ तुं निरागी निरबंध ॥ जि० ॥ धर्म० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ धर्म जिनेश्वरनी साथे प्रीति केम थइ शके? हुं प्रीतिनो अजिलापी,
प्रीतिना अजिलापी नथी. कदाच एक पखी प्रीत थाय तो पण ते वरे पडे नही
नचे नही. विरुद्ध स्वप्नावनी प्रीत टके नही. प्रजु शुद्ध आत्मस्वरूपी, हुं तेवा स्व-
थी रहित, तेवा वच्चे प्रीति केम नचे? प्रीतिनो तो उजय के० वंने समान धर्म-
ग होय तो संधि के० मेलापथाय. माटे हे जिनेश्वर! हुं तमारी साथे मेलाप क-
इहुं हुं, परंतु मारा परिणाम संबंधमां अंतःकरणथी विचार करतां संधी माटे
अमृत जेटलो तफावत ठे. हुं रागी हुं, तमे बीतराग ठो. हुं मोह फंदमां फसायेलो
अने तमे तो मोहना बंधनथी रहित ठो. तेथी मारो अने तमारो प्रकृतिए मे-
पज नथी, तो प्रीति केम थाय? यथा ॥ प्रकृति मिले तें मन मिले, अन्मिलते
मिलात ॥ दूध दहीं तें जमत हे, कांजी तें फट जात ॥ १ ॥ तेथी अगर जो हुं अने
सत्ताए तो एक ठइए, परंतु दहींनी खटाश अने कांजीनी खटाग प्रकृतिमां जिन
ठे, दहींथी दुध जमे, कांजीथी दुध फाटी जाय, तेम मारी सराग प्रकृति, त-
री निराग प्रकृति तेथी प्रीतिरूप दुध जमे नही. हुं तो प्रीतिने जमावुं, परंतु तमे
राग होवाथी प्रीति जमावो नहीं. ॥ ५ ॥

प्रदायवाला ठे शुचि के० पवित्र आत्मस्वरूपना ज्ञानना अजिज्ञापी होतार्थी,
जव स्वरूपमा प्रवर्तवार्थी अनुभवना आधार ठे, तेवा गुरुथी शात १९१० १९११

शुद्ध आलवन आदरे ॥ तजी अवर जंजालरे ॥ तामसी
वृत्ति सवि परिहरी ॥ जजे सात्विकी सादरे ॥ शांति० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली ते गुरु केवा होय ? आत्मस्वरूपना अनुभवथी प्रगट वयेव
ज्ञानथी सिद्ध स्वरूपनु अवलवन करनारा ठे, अर्थात् स्वरूपमा प्रियमान
आदिनु ध्यान करनारा ठे बीजा आर्त्तरीड ध्यान अने मोह तथा रागादि
रक जजालोने छूरी करी, शुद्ध आलवनने आदरी रह्या ठे वली तामसी
धादि दुर्गुणो जेथी उत्पन्न थाय तेवा आहार प्रमुख लावी आजीविका करवानी
मणे त्याग कयो ठे, वा इतग्राहीपणे प्राणायामादिकनो त्याग करी शास्त्रके
सात्विक वृत्ति थगीकार करी ज्ञानादि गुणथी उपजेली शत्रु मित्रउपर
धारण करनारा ठे ॥ ५ ॥

फल विसंवाद जेमां नहो ॥ शब्द ते अर्थ संवधीरे ॥ सख
नयवाढ व्यापी रह्यो ॥ ते शिव साधन संधीरे ॥ शांति० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एवा गुरु उत्सूचना जापण करनारा, अर्थात् विसंवाद के० विरुद्ध
होय नही तेवा वचनना बोलनारा होय, जे वचननु फल पण विरुद्ध न होय
अर्थपण सख युक्त कहेनारा होय जेमना वचनमा नेगमादि साते नयतु
कथन होय एवा शातरसना नरेखा गुरु ते शिव साधनना हेतु के० मेलाप

विधि प्रतिषेध करी आत्मा ॥ पदारथ अविरोधरे ॥ ग्रहण
विधि मद्वाजने परिग्रह्यो ॥ इस्यो आगमे बोधरे ॥ शांति० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एवा गुरुना मेलापथी स्वरूप अजिज्ञापी प्राणी स्वकार्य साधे ते
हेतु जेथी आत्मस्वरूप मुखे ग्रहण थाय ते आचरवा योग्य आचरण ते
हेवाय, अने जे आत्म स्वरूपने ग्रहण करवामा विघ्न करे एवा जडादि सख
ग्रहण करवा ते प्रतिषेध कहेवाय एवा विधि प्रतिषेधथी आत्मा मुक्ति
अर्थ कार्यनो अविरोधपणे करनारो थाय एवा ग्रहण करवा योग्य विधिने
के० मद्वा मुनिराजोण समन्वयपणे ग्रहण करेलो ठे एम मिज्ञातमा कथन
वा मिज्ञाननो एवो बोध ठे एम तमे अन्वयजो ॥ ७ ॥

डुष्टजनसंगति परिहरी ॥ ऋजे सुगुरु संतानरे ॥ जोग सामर्थ्य
चित्त जावजे ॥ धरे मुगति निदानरे ॥ शांति० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बली शांतरसना अजिलापी पुरुष डुष्ट के० छुड अंत-करणवाला, मत
मत्वधारी, हठग्राही मनुष्य जेमना वचनधी श्रद्धा ऋष्ट थाय तेनी संगतनो त्याग
रे अने ज्ञानादि उत्तम गुणना धारण करनारा सद्गुरु अने तेमना शिष्य परंपरातुं
जे केठ सेवन करे. पठी जोगसामर्थ्य के० मनादि त्रणे योग, स्ववशीभूत ठतां,
चित्ते विषे जाव के० आत्मजावने अठेदी, अजेदीपणे जे प्राणी धारण करी राखे ते
दान के० निश्चयपणे मुक्ति प्राप्त करे, कारण के चित्तवृत्तिनो निरोध तेज कर्म-
यतुं मूल कारण ठे ॥ ८ ॥

मन अपमान चित्त समगणे ॥ समगणे कनक पाषाण रे ॥

वंदक निंदक समगणे ॥ इंस्यो होय तुं जाण रे ॥ शांति० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एवा आत्मस्वजावमां प्रवर्त्तेला पुरुषोनां चित्त केवां होय ते कहेठे. तेमनो
इ सत्कार,सन्मान करे तेथी ते हर्षवंत न थाय अने कोइ अपमान करे तो खेदवंत
थाय एवी तेमनी चित्तवृत्ति समान होय. बली लोचदज्ञानी मंदता थवाथी तेम-
पासे कोइ सुवर्ण मुके वा कोइ माटी के पत्तर मुके तोपण वनेमांथी कोइने हिना-
कपणे न माने. वनेने तुल्यमाने. बली कोइ प्रशंसा करी तेमने वंदना करे तो ते-
ना उपर प्रसन्न न थाय वा कोइ तेमनी निंदा करे तो तेना उपर नाराज न थाय.
ऋव्य ! ते पुरुष एवा होय एम तुं जाण के० अवधार ॥ ९ ॥

सर्व जगजंतुने समगणे ॥ गणे तृणमणि जावरे ॥ मुक्ति

संसार वेहु समगणे ॥ मुणे ऋवजलनिधि नावरे ॥ शांति० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ बली त्रस थावर समस्त जगतना जंतु के० जीवो जेमके राजा रांक,
ब्रु मित्र, स्वजन परजन, इत्यादि सर्वने तुल्य माने, तेमज तृण अने मणि के० चंड-
त्यादि मणि प्रमुखने पण तुल्य गणे, कोइने हिनाधिक न गणे बली मुक्ति तथा
पर गतिरूप संसारने पण समतुल्य माने आ कथन अप्रमत्तादि सातमा गुणवाणे
वर्चकने माटे ठे. त्यां मन स्वस्य वृत्तियें ठे. तेने हिनाधिक कांइ नथी. संसारथी
दासीन वृत्ति गइ अने भोक्त पामवानी हर्ष वृत्ति पण गइ. मारा पदने हुं पाम्यो
मां शो हर्ष. ते ऋव्य संसारसमुद्रमां शांतरसने नाव समान मुणे के० जाणे अ-
वा ऋवजलनिधिनो शांतरसरूप नावाए करी मुणे के० पार पामे ॥ १० ॥

प्रदायवाला ठे शुचि के० पवित्र आत्मस्वरूपना ज्ञानना अजिंलापी होवा
जव स्वरूपमा प्रवर्तवाची अनुभवना आधार ठे, तेवा गुरुची शातरसन स्वरूप

शुद्ध आलवन आदरे ॥ तजी अवर जंजालरे ॥ तामसी
वृत्ति सवि परिहरी ॥ जजे सात्विकी सालरे ॥ शाति० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली ते गुरु केवा होय ? आत्मस्वरूपना अनुभवची प्रगट घेव
ज्ञानची सिद्ध स्वरूपनु अवलवन करनारा ठे, अर्थात् स्वरूपमा प्रियमान
आदिनु ध्यान करनारा ठे बीजा आर्त्तरीड ध्यान अने मोह तथा रागादि वि
रक जजालोने छूर करी, शुद्ध आलवनने आदरी रहा ठे वली तामसी के
धादि दुर्गुणो जेथी उत्पन्न थाय तेवा आहार प्रमुख लावी आजीविका
मणे त्याग कयो ठे, वा हठग्राहीपणे प्राणायामादिकनो त्याग करी शास्त्रके
सात्विक वृत्ति अगीकार करी ज्ञानादि गुणची उपजेली शत्रु मित्रउपर समान
धारण करनारा ठे ॥ ५ ॥

फल विसवाद जेमा नही ॥ शब्द ते अर्थ संबधीरे ॥ सकल
नयवाद व्यापी रह्यो ॥ ते शिव साधन संधीरे ॥ शाति० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एना गुरु उत्सूत्रना जापण करनारा, अर्थात् विसवाद के० विरुद्ध
होय नही तेना वचनना बोलनारा होय, जे वचननु फल पण विरुद्ध न होय
अर्थ पण सप्रथ युक्त कहेनारा होय जेमना वचनमा नेगमादि साते नयनु वा
कथन होय एवा शातरसना जरेखा गुरु ते शिव साधनना हेतु के० मेलाप करारना

विधि प्रतिषेध करी आत्मा ॥ पदारथ अविरोधरे ॥ ग्रहण
विधि मद्वाजने परिग्रह्यो ॥ इस्यो आगमे बोधरे ॥ शाति० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एना गुप्ता मेलापची स्वरूप अजिंलापी प्राणी स्वकार्य साधे ते
हेते जेथी आत्मस्वरूप मुणे ग्रहण थाय ते आचरना योग्य आचरण ठे
देवाय, अने जे आत्म स्वरूपने ग्रहण करवामा प्रिय करे एना जडादि सप्रथ
ग्रहण करवा ते प्रतिषेध कहेनाय एना विधि प्रतिषेधची आत्मा मुक्ति
अर्थ कायने अविरोधपणे करनारो थाय एना ग्रहण करवा योग्य विधिने
के० मद्वा मुनिराजोण समन्वयणे ग्रहण करेलो ठे एम मिच्छातमा कथन
वा विज्ञाननो एवो बोध ठे एम तमे व्यवधारजो ॥ ७ ॥

दुष्टजनसंगति परिहरी ॥ भजे सुगुरु संतानरे ॥ जोग सामर्थ्य
चित्त जावजे ॥ धरे सुगति निदानरे ॥ शांति० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बली शांतिरसना अजिलापी पुरुष दुष्ट के० कृद्र अंतःकरणवाला, मत
मत्वधारी, हठग्राही मनुष्य जेमना वचनधी श्रद्धा ब्रष्ट थाय तेनी संगतनो त्याग
रे अने ज्ञानादि उत्तम गुणना धारण करनारा सद्गुरु अने तेमना शिष्य परंपरातुं
जे के० सेवन करे. पठी जोगसामर्थ्य के० मनादि त्रणे योग, स्ववशीभूत ठतां,
चित्ते विषे जाव के० आत्मजावने अठेदी, अजेदीपणे जे प्राणी धारण करी राखे ते
दान के० निश्चयपणे मुक्ति प्राप्त करे, कारण के चित्तवृत्तिनो निरोध तेज कर्म-
यतुं मूल कारण ठे ॥ ७ ॥

मन अपमान चित्त समगणे ॥ समगणे कनक पाषाण रे ॥

बंदक निंदक समगणे ॥ इस्यो होय तुं जाण रे ॥ शांति० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ एवा आत्मस्वजावमां प्रवर्त्तला पुरुषोनां चित्त केवां होय ते कहेठे. तेमनो
सत्कार, सन्मान करे तेथी ते हर्षवंत न थाय अने कोइ अपमान करे तो खेदवंत
थाय एवी तेमनी चित्तवृत्ति समान होय. बली लोचदशानी मंदता थवाधी तेम-
पासे कोइ सुवर्ण मुके वा कोइ माटी के पत्तर मुके तोपण वंनेमांथी कोइने हिना-
प्रकपणे न माने. वंनेने तुल्यमाने. बली कोइ प्रशंसा करी तेमने बंदना करे तो ते-
ना उपर प्रसन्न न थाय वा कोइ तेमनी निंदा करे तो तेना उपर नाराज न थाय.
चव्य ! ते पुरुष एवा होय एम तुं जाण के० अथधार ॥ ८ ॥

सर्व जगजंतुने समगणे ॥ गणे तृणमणि नावरे ॥ मुक्ति

संसार वेहु समगणे ॥ मुणे भवजलनिधि नावरे ॥ शांति० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ बली ब्रह्म नावर समस्त जगनना जंतु के० जीवो जेमके राजा रांक,
हु मित्र, स्वजन परजन. इत्यादि सर्वने तुल्य माने, तेमज तृण अने मणि के० चंद्र
इत्यादि मणि प्रमुखने पण तुल्य गणे: कोइने हिनाधिक न गणे. बली मुक्ति तथा
र गतिरूप संसारने पण समतुल्य माने आ कथन अग्रमत्तादि सातमा गुणगणे
धर्त्तकने माटे ठे. त्यां मन स्वस्य वृत्तियें ठे. तेने हिनाधिक कांड नथी. मंमाग्थी
हिदानीन वृत्ति गइ अने मोह पामवानी हर्ष वृत्ति पण गइ. नाग पदने वृं पाम्यो
मां शो हर्ष. ते चव्य संसारसमुद्रमां शांतिरसने नाव समान मुणे के० जाणे अ-
थवा भवजलनिधिनो शांतिरसत्प नावाए करी मुणे के० पाण पाने ॥ १० ॥

आपणो आत्म जावजे ॥ एक चेतना धाररे ॥ अवर सवि
साय संयोगयी ॥ एह निज परिकर साररे ॥ शाति० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हे ज्ञव्य! एवु जाण के मारो आत्मा ज्ञानदर्शन स्वजायवंतठे एक
तीय स्वरूपमयी चेतनानो आधार के० आश्रय करी रह्यो ठे चेतनाने आशो
आधेय ठे ए चेतनाविना अवर के० बीजा सर्व पुज्जस समय, शरीर पुण्य
सयोगजन्य ठे, ज्ञानादि गुण समवाय सबधे ठे रागद्वेषादि इष्टादि सर्व
धर्म ठे, ते आत्मस्वजाव नयी धात्यादि धर्म तथा समित्यादिने पोतानो सा
प्रधान परिवार जाण ॥ ११ ॥

प्रजु मुखयी एम सांजली ॥ कहे आत्मरामरे ॥ ताहे
दरिणिणे निस्तरी ॥ मुज सिंश सवि कामरे ॥ शाति० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ अहो ज्ञव्यो! पूर्वे जे कछु ते परमेश्वरे पोताना मुखयी जे
ते सिद्धातमायी में साजव्यु ते प्रजुनी वाणी साजलताज मारो आत्मराम
उल्लास पाम्यो ते कहेठे के अहो परमेश्वर! तमारा दर्शनयी अर्थात् जे
निस्तार पाम्यो अर्थात् शातरसना स्वरूपनो पार पाम्यो कारणे कार्योपचार
शातरसना स्वरूप जाणवारूप कारणयी मारा स्वस्वरूपादि सर्व कार्यनी

अहो अहो हु मुजने कहुं ॥ नमो मुज नमो मुजरे ॥ अमित
फलदान दातारनी ॥ जेहनी जेट थइ तुजरे ॥ शाति० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ आनदघन कहेठे के अहो ज्ञव्यो! में परमेश्वरने शातरसनो
परमेश्वरे मने उत्तर आप्या, तेयी हु हर्षवंत थइ मारा आत्माने कहुवु
मने नमस्कार करो, मारा आत्माने नमस्कार होजो कोइ प्रश्न करे के पोताना
त्माने पोतेज नमस्कार करे एम केम घटे? उत्तर के आत्माने अमित के
हित दानना आपनार श्रीशातिनाथ परमात्मानी जेट के० प्राप्ति थइ तेयी
मुज नमोमुज एम कछु, परतु रहस्यार्थतो आनदघने श्रीशातिनाथ परमेश्वरने
तरसनो प्रश्न करता उत्तर मढ्याना हर्षयी ए वचन ठे ॥ १३ ॥

शातिसरूप सद्देपयी ॥ कह्यो निज पर रूपरे ॥ आगम
माहे विस्तर धणो ॥ कह्यो शातिजिन जूपरे ॥ शाति० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ आनदघन कहेठे के अहो ज्ञव्यो! आ स्तवनमा शातरसउ
स्वरूपयी के० पोताना स्वरूपने तथा बीजा ज्ञव्य जीवोना स्वरूपनी प्राप्तिने

तन्ध्व रीति मंझेपथी कण्ठुं. जो तमे ते रसना विज्ञेय नचिवंन होनो शांतिनाथ जि-
राजे च्चत्तापित सिद्धांतनेविषे तेनुं विम्नारपणे च्चम्प कण्ठुंते त्यांची श्रवणार्जो ॥२४॥

शांतिसरूप एम जावणे ॥ धरी शुभ प्रणिधानरे ॥ आनंद
धनपद पामणे ॥ ते लढेणे बहुमानरे ॥ शांति० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ माटे श्रद्धे ज्ञेयो । पूर्वोक्तरीति. गगच्छेप विषय कपायादि रहितपणे अने
णिधान के० मननी एकाग्रताए जे प्राणी शांतरमना स्वरूपने जावणे के० विचारणे,
प्राणी आनंद के० परमानंदनो धन के० समूह ते रूप पद जे मुक्तिपद तेने प्राप्त करणे.
यांत अण जगतना पूज्यपणारूप बहुमान पामणे ॥२५॥ इतिश्री शांतिनाथजिनस्तवन.

॥ अथ श्रीकुंथुजिन स्तवन ॥

॥ राग गुर्जरी ॥ रामकली ॥ अंबर देहो मुरारी हमारो ॥ ए देशी ॥

कुंथुजिन मनहुं किमही न वाजे ॥ कुंथु० ॥ जेम जेम जतन

करीने राखुं ॥ तेम तेम अलगुं जाजेहो ॥ कुंथु० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे कुंथुनाथ परमेश्वर । मारा मनने महाकष्टे तमारीसाथे जोरुवा चाहुंतुं,
तेनु जावस्तव संबंधी ध्यानादिकमां कोडपणरीते न वाजे के० जोरुतुं नथी. अन्य
पानके जोरुवा ठे पण तमारी साथे जोडातुं नथी. हे परमेश्वर! जेम जेम मारा म-
ने, प्रयत्न करी कवजे राखवा इहुंतुं, प्राणायामादिके, रेचक पुरक कुंजक इत्यादिके
काय करवा ध्यानथी प्रयास करहुंतुं तेम तेम हे प्रभु! एमन तमारी साथे नहीं जो-
तां अलगुं के० दूर थलुं जाय ठे ॥ १ ॥

रजनी वासर वस्ति उज्जरु ॥ गयण पायालें जाय ॥ साप

खायने मुखहुं थोथुं ॥ एह उखाणो न्यायहो ॥ कुं० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कोड एम कहेके मननो एवो खजावज ठे के कोड स्यानके जाय नहीं
थी परमेश्वरपासे पण जलुं नथी. तेनु बोलनारने आनंदधन उत्तर आपेठे के, हे
एह ! तेनो तो मने अनुभव ठे. ए मन तो जेम रात्रे तेम दिवसे, जेम वस्तिमां तेम
जाडमां, जेम आकाशमां तेम पाताळमां, एवी रीते ठाम ठाम फरी रचुं ठे एमननी
ति अग्रनिहत्त ठे, भ्रमणशील ठे, एवी चंचल ठे के तेनी उपमा थापी शकाय एवो
एह जगतमां चंचल पदार्थ नथी बली कोड कहे के जे फरे ते चरे पण खरो, तेथी
वृद्धरूप रस गंध स्पर्शनो खाड तेने मलतो हशे? उत्तर-ना. तेम पण नथी. दृष्टांत के
म कोड पुरुषने सर्पे खाधो, एनु कहेनारने कोडए पुत्रुं के सापना मुखमां कांड

प्रास आव्यो ? उत्तर थाप्यो के, सापना मुखमा शु थावे ? तेनु मुखो
खाखीज ठे ए उलाणो के० दृष्टांत न्याय के० सत्य ठे शब्दादिनो खाद
चेइइयने मद्यो थने मनना मुखमां कांड आव्यु नहीं ॥ २ ॥

मुगतितणा अजिलापी तपीया ॥ ज्ञान ने ध्यान अन्त्यासैं ॥

वयरीकु कांइ एहवु चिते ॥ नाखे अलये पासैंहो ॥ कु० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ए मन महादुष्ट निर्दय ठे, केमके मात्र मोहनाज अजिलापी
करनारा ते मनने साधवा माटे अर्थात् आत्मस्वरूप जाणवामाटे ज्ञान थने
अन्त्यास करी रखा ठे, तदाकार वृत्तियें स्वरूपचित्तमना लीन थइ रखा ठे,
हामुनिर्जने पण ए महादुष्ट मन एवु करेठे के, अर्थात् तेना सपथमा एवो
चारे ठे के, तेठे अलये के० नि प्रयासे, पित्रोप विचाररूप उद्यम कर्माविना
पास के० जालमा फसाइ पडे दृष्टांतके प्रश्नचक्र राजपिने सातमी नर्कना दर्श
कवा करावी दीधां थने अल्प समयमा केवलज्ञान पण उपजावी दीधु मा
सुधी मन स्थिर न थाय त्यासुधी कष्ट क्रिया जवभ्रमणरूप ठे ॥ ३ ॥

आगम आगम धरने हाथे ॥ नावे किणविधि आकु ॥ किहा

कणे जो दृठ करी दृटकुं ॥ तो व्यालतणी परे वाकु हो ॥ कुं० ॥

अर्थ ॥ कोइ कहे के ज्यासुधी आगमनी प्रवृत्ति जाणी न होय त्यासुधी
दु साध्य ठे उत्तर जे आगम जो मननी स्थिरतानु कारण होय तो
नारा जेना हाथमाज आगम ठे थने जेठे मन दमन करवा सपथी
वाची रखा ठे, तेठेनु मन पण स्थिरताथी हे प्रभु । तमारा चरणकमलोमा
पण विधि के० रीते चोटतु नथी सर्व प्रयास निष्फल जाय ठे केमके ते मन
के० वाकु ठे सरल नथी, वक्र ठे विना रोम्यु कदाच रहीं जाय, परतु रोम्यु
हेज नहीं एम जाणता ठता पण किहा कणे के० कोइ स्थानके ए मनने ह
दृटकु के० खीजवु, तो जेम सर्पनु गमन ठेक कर्माविना पण वाकु ठे तो
पठी तो तेनी वक्रतानु शुज कहेवु ? तेम ज्यासुधी ए मनने दृटकु नहीं
जसु, परतु जो खीजवु तो सर्पनी जेम वक्र थइने हे प्रभु ! तमारी साथे

जो उग कहु तो उगतो न देखु ॥ शाहुकार पण नाही ॥ सर्वमाहि

ने सहुधी अलगु ॥ ए अचरिज मनमाहि हो ॥ कु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहो परमेश्वर ! जो हु ए मनने उगाड करता देखु तो उग कहु, परतु
गाडनी करनारी तो इडियो ठे थने मन तो पाचे इडियोनी प्रेरक ठे तेनी

कैम कहें? वली पांचे इंद्रियो तेना प्रवर्त्तन विना प्रवर्त्ती शकती नथी अर्थात् शब्द
मादिकमां प्रवर्त्तवानुं मूलकारण मन ठे, तेथी ए मन शाहुकार पण नथी, एटलेके
रद जेवुं महा उग ठे कैमके सर्व जे पांचे इंद्रियो तेमां ए नोइंद्रिय मळी रळुं ठे,
हीचूत थइ रळुं ठे. तेना मेलापविना इंद्रियोधी उगाइ थायज नही. वली इंद्रियो
तपोताना विषय ग्रहण करे ते वखते पोतानो जाग वेहेंची लेतुं नथी, माटे स-
री वेगळुं पण ठे. तेथी हे परमेश्वर ! मने आश्चर्य लागे ठे के सर्वथी जेळुं ते वे-
ळुं कैम कहेवाय ? अने सर्वथी वेगळुं ते जेळुं कैम कहेवाय ? एम परस्पर विरोध
मां अविरोधपणे जेळां रळां ठे. ॥ ५ ॥

जे जे कहुं ते कान न धारे ॥ आपमतें रहे काळुं ॥ सुरनर

पंमित जन समजावे ॥ समजे न मारुं साळुं हो ॥ कुं० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली तेने जे जे हितशिद्धानो उपदेश करुं ते ते तमाम मारां वचनो का-
न धरतुं नथी, अर्थात् पोतानी इत्याए जे जे शुजागुज तरंग उपजे ठे ते ते प्रमाणे
ठे, तेथी ते काळुं के० महा मेळुं ठे. आर्त्तरोड चिंतवनथी श्याम ठे. तेवाने हुंतो शुं
प्रजावी शकुं ? महा शक्तिवंत देवताउं, सिंह अष्टापद जेवा पशु पळीउं पण जेनाथी
पामे तेवा प्रवल शक्तिवंत मनुष्यो अने शास्त्रना जाणनारा कोविदो पण जेने स-
जावी शकता नथी. तेथी ए मारी कुमति स्त्रीनो जाइ, मारो साळो ठे अने आत्मा
उपयोगे प्रवर्त्ते त्यारे पण ए मारी सुमति स्त्रीनो जाइ होवाथी साळोज ठे. ॥ ६ ॥

में जाएयुं ए लिंग नपुंसक ॥ सकळ मरदने ठेले ॥ बीजीवातें

समरथ ठे नर ॥ एहने कोइ न जेलेहो ॥ कुं० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अहो प्रभु ! शास्त्रद्वाराए में जाएयुं के ए मन नपुंसकलिंगे ठे. परंतु प्र-
ह प्रमाणे विचारी जोतां ए मन समस्त मरदने ठेले के० हठावी नांखे तेवुं ठे. पुरु-
धर्म सहित ठतां जो मन परवग होय तो पुरुष पण स्त्रीने संयोगे नपुंसक स-
न थइ जाय. तेथी ए मन सर्व मरदोमां अग्रगामी ठे. जो के तप करवामां, कष्ट
या साधवामां, सिंहनागादिने डमन करवामां, समुद्रादि जळ तरणमां, आकाश
नादि क्रियामां, चूतपिशाचादि वशीकरण क्रियामां पुरुष समर्थ ठे, परंतु हे
प्रभु ! ए मनने एक चवपरिणति परिपाकी मुनिराज विना बीजो कोइ पण जेले
जीवी शके नही, अर्थात् तेनी गतिने रोकी शके नही, तेने एकाग्र करी शके नहीं ॥ ७ ॥

मन साध्युं तेणे सघळुं साध्युं ॥ एह वात नहीं खोटी ॥ एम

कहे साध्युं ते नवि मानुं ॥ एक ही वात ठे मोटी हो ॥ कुं० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे प्रजु ! चंचलता मटावी, एकाग्रताए जे पुरुषे मनने साधु के० ।
 जूत कर्युं, ते पुरुषे सर्व तपसयमादि कार्य साध्यां केमके ते साधननु अत ते
 साधु ठे जे प्राणीए मन वश कर्युं तेणे आत्मैश्वर्यनु मूल सिद्ध कर्युं, ए
 कहेबु खोडु नथी, नि सदेह साधु ठे परतु कोइ मारा जेरो मूर्ख, मायागी ठा ।
 मुखथी एम कहे के मे मारा मनने साधुं ठे, तो तेनु कहेबु हुं मानु नही,
 न करुं, कारण के मे मन वश कर्युं एम कहेबु ते वात बहु मोटी ठे, ते
 वात नथी ॥ ८ ॥

मनहुं झराराध्य तें वश आण्यु ॥ ते आगमथी मति आणु ॥

आनदघन प्रजु माहरु आणो ॥ तो साधु करी जाणुहो ॥ कु० ॥

अर्थ ॥ हे प्रजु ! दु खे साधवा योग्य मन, तमें वश कर्युं ते मन वश करवानी
 सिद्धांतोथी मारी बुद्धिमां लावु, अर्थात् सिद्धांतथी मनवश करवानी रीत
 परतु मने प्रत्यक्ष नथी तो हे परमानदना समुद्धरूप प्रजु ! मारु मनजे तमारी
 जोकातु नथी ते तमारे विपे स्थिरताए, एकाग्रताए प्रवर्तें, तो हु साधु के
 प्रमाण करु शब्दप्रमाणे तो ए वात प्रमाण ज ठे, परतु परमेश्वरे मन वश
 ते प्रत्यक्षप्रमाणे प्रमाण त्यारेज करु ॥९॥ इति श्रीकृष्णनाथजिन स्तवन

॥ अथ श्रीअरजिन स्तवन ॥

॥ राग परज ॥ मारु ॥ रीपन्नो वश रयणायरु ॥ ए देशी ॥

धरम परम अरनाथनो ॥ केम जाणुं जगवंत रे ॥ स्वपर

समय समजावीए ॥ महिमावंत महत रे ॥ ध० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ गाथानो अर्थ अन्वयथी कयों ठे अहो महत के० महा शक्तिवत,
 इजो, असरयाता देवता, चक्रवर्ती, वासुदेव प्रमुख महर्द्धिवतोए जय जय
 जेनो महिमा वर्णव्यो ठे एवा, समवसरणमा विराजमान थयेला अरनाथ पर
 तमारा केवलज्ञानथी प्ररूपायेला परमोत्कृष्ट धर्मने हु केवीरीते जाणीशकु ।
 वत । स्वसमय के० स्वरूपप्राप्ति समय अर्थात् सिद्धांतप्रमाणे प्रवर्तता स्वरूप
 समजावीए के० मने समजावो तेमज तेनाथी अन्य जे समयप्रमाणे प्रवर्त
 रूपनिद्धि न पामीए ते परसमय ते पण मने समजावो ॥ १ ॥

शुधातम अनुभव सदा ॥ स्वसमय एह विलासरे ॥ परप्री

गदनी जेह पदे ॥ ते परसमय निवासरे ॥ ध० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ परमेश्वर उत्तर आपे ठे. हे आनंदघन! शुद्धनिर्मल स्वरूपवंत, निरुपाधिक आत्मतत्त्वनुं सदा के० निरंतर स्वरूप प्रत्यक्ष करवुं ते अनुभव कहेवाय. जेथकी शुद्धात्म स्वरूपनुं तात्काविक ज्ञान थाय ते स्वसमय के० मारा स्याद्वाद सिद्धांतनो वास के० बोध जाणवो अने ते शुद्धात्मस्वरूपना अनुभवथी जिन यावत् मात्र घन ते मारो समय नही. पर के० बीजा जे कथनमां शुद्धात्म अनुभवीपणुं नथी वा वनी के० बट एटले कथननो जेटलो विस्तार ठे अथवा जे कथनमां शुद्धात्म अनुभव जेटलो विस्तारयुक्त कथन नथी पण ठांहुकी के० जे कथनमां आत्म अनुभवथी विरुद्ध कथननी ठाया पडे ठे, अर्थात् कोइ जैनमतानुसारे स्वरूपनुं कथन करी थुं ठे, तेमां सर्वथा तो परसमय नथी पण ठाया मात्र ठे एटले कोइक नये आत्म अनुभवथी परकथन ठे, तो आनंदघनना आशय प्रमाणे तो ते पण परमेश्वरे परसमय हेल ठे. निज समय नहीं. रहस्य ए ठे के ते विरुद्ध समय के० सिद्धांतनो निवास के० स्थानक ठे. शुद्धात्मस्वरूपना अनुभवथी लेशमात्र जिन ते परसमय ठे ॥ २ ॥

तारानक्षत्र ग्रह चंडनी ॥ ज्योति दिनेश मजाररे ॥ ध० ॥ ३ ॥

दर्शन ज्ञान चरण थकी ॥ शक्ति निजातम धाररे ॥ ध० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली आनंदघन कहे ठे के अहो स्वामि! शुद्धात्म अनुभवमां अने ज्ञान-दर्शन चारित्रमां कांइ जेद ठे के तेउ अजेद ठे? परमात्मा कहे ठे के, जेम तारा, क्षत्र, ग्रह अने चंद्रमानी ज्योति दिनेश के० सूर्यने विपे अंतर्भूत ठे, तेम केवल-ज्ञान, केवलदर्शन अने कायकचारित्र ए त्रणेनी ज्योति ते शुद्धात्मशक्तिना अनुभवनी ज्योतिने विपे अंतर्भूत ठे. ते सर्व पोताना आत्मानी अनंतवीर्यरूप जे शक्ति-आमर्श्यता ते थकी धार के० अवधार. ॥ ३ ॥

जारी पीलो चीकणो ॥ कनक अनेक तरंगरे ॥ पर्याय

दृष्टी न दीजीए ॥ एकज कनक अजंगरे ॥ ध० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली दृष्टांत कहे ठे. सुवर्ण धातुथी कोइ अजाणो पुठे के, सान धातुठमां सुवर्णने जी रीते ठंवरुं शकीए, त्यारे कोइए उत्तर आप्यो के पारादि सर्वथी जे जिनमां जारे होय ते सुवर्ण समजवुं; कोइ वोड्यो के जेनामां पीलाश वधारे होय ते सुवर्ण; कोइ वोड्यो के जेनामां चिकाश वधारे होय ते सुवर्ण. एवी रीते सुवर्णना अनेक तरंग के० पर्याय ठे परंतु पर्यायो उपर दृष्टि आपवी नहीं, कारण के पर्यायां-वार संबंधी जे जंग तेथी रहित एवु अजंग सुवर्ण अजंग ते एकज ठे ॥ ४ ॥

दरशन ज्ञान चरण थकी ॥ अलखसरूप अनेक रे ॥ निर
विकल्प रस पीजिये ॥ शुद्ध निरंजन एक रे ॥ ध० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ केवलदर्शनरूप पर्यायि एक अलखनुज स्वरूप ठे अने केवल
पर्यायि जोडण तोपण एक अलखनुज स्वरूप ठे, वली क्षायकचारित्र पर्यायि
पण एक अलखनुज स्वरूप ठे एम बीजापण अजर, अमर, अचल, अकष, ०
द्व्यादि अलख के० परमेश्वरना अनेक स्वरूप ठे परतु पर्यायातर सगरी
दपनाण रहित, अव्यार्थिकपणे अजेदवृत्ति चिंतवनरूप, निरप्रिकल्परूप, शुद्ध
गमनु पान करता, शुद्ध निर्मल कर्मअजन रहित जे परमेश्वर ते एकज ठे
पनादिथी महाधीरपर्यंत सर्व तीर्थंकर सत्ताए जिन परतु रूपे अजिन तेम ॥

परमारथ पथ जे कहे ॥ ते रंजे एक तंतरे ॥ व्यव-
हारें खल जे रहे ॥ तेहना जेद अनंतरे ॥ ध० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे परम के० उत्कृष्ट अर्थ के० कार्यनु करनार एवो जे पथ के० मां
तांसे ते पर्यांत निश्चयनयनाज रागी ठे, एटखे तेठ खेशमात्र व्यवहार नयना
पेदी नयी, अथवा ए यने पदोना अर्थनो अन्वय आ प्रमाणे करीएतो तीक्ष्ण
षाय जे एकांत रागी ते परमार्थ पथ कहे एटखे उत्कृष्ट मार्ग कहे, पण धीमा
न कहे आ अथन निश्चयनु ठे जे प्राणी व्यवहार नयनेज खल के० जाणीने
एटखे मात्र व्यवहारनेज मुख्य जाणी रखा ठे, ते व्यवहार नयनादीजना जेव
व्यवहार के० घणा ठे ॥ ६ ॥

व्यवहारें लगे टाहिसा ॥ काड आवे हाथरे ॥ शुद्ध

नय थापना सेवना ॥ नविग्हे डुविधा साथरे ॥ ध० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे प्राणी व्यवहारना रमीया होय, ते स्थितिर गुणवाला प्रवृत्तादि
परी सेवनादि कष्ट क्रियारी, तप मयमादि व्यवहारने लगे के० शीघ्रीने व
के० मदाकष्ट करना प्रवर्त्त ठे, परतु तेमा व्यवहारने सेवना जन्मारो वृत्ती जा
मात्र व्यवहारनी कटाकट करणी करना खेशमात्र स्वरूपप्राप्तिरूप यन्तु हाथ
नरी तेरी शुद्धनयने थापना के० प्रमाण करीने, अर्थात् आत्मा शुद्ध निर्मल
रहिते रत्नित एम सेविय के० विचारीग नो, आत्मा शुद्ध स्वरूप रहित उ मा
आत्मस्वरूप नामने परी डुविधा के० वे प्रसारनी साथ के० कल्पना न र
थेव थापना अणे काठें शुद्ध आत्मस्वरूपीज ठे, ए अरनायनो धर्म उ, ते धर्म
रहिते विचारणा न रहे ॥ ७ ॥

एक पखी लखी प्रीतनी ॥ तुम साथे जगनाथरे ॥ कृपा
करीने राखजो ॥ चरणतले गृही हाथ ॥ ध० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ माटे जो शुद्धात्मस्वरूपी हुं तुं तो तमे शुद्ध आत्मस्वरूपी ज ठो, परंतु रागी तमे निरागी, माटे नमारे मारे असमान धर्मीपणुं ठे. तेथी में तमारी साथे न पक्षी प्रीत लखी के० जाणी; अर्थात् तमने तो मारी साथे प्रीति करवानी इ-ज नथी तो पराणे प्रीत जी रीति थाय ? तेथी हे जगतना नाथ ! तमारी साथे प्रीति यज नही. तमे त्रण जगनना पूज्य. हुं जिखारी. लोकोक्ति पण एम ठे के वेर, वि-हू अने प्रीति सरखा साथे करीए. मोटानी साथे प्रीति जी ? मोटानी तो कृपाज इए द्यावंनपणानु तमानं विरुद्ध ठे तेथी मारा उपर कृपा करीने तमारा चरण ० पगनी नीचे मारा हाथने राखजो. अर्ही परमेश्वर तो मुक्ति पाम्या तेथी तेने च-ानो असंजव अने सेवकना हाथने ग्रहण करवानो पण असंजव, परंतु जकिनां वनो ठे, तेथी छुपण नथी जक्त लोकोने उलंजा देवानो खजाव ठे. ॥ ७ ॥

चक्री धरम तीरथतणो ॥ तीरथ फल तत सार रे ॥ तीरथ
सेवे ते लहे ॥ आनंदघन निरधार रे ॥ ध० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अहो परमेश्वर ! तमारा समयधर्मनुं शुद्ध आत्मस्वरूपप्राप्तिरूप फल हुं अने तमारा धर्मसमय संबंधी तीर्थनुं आनंदघन प्राप्तिरूप फल आगळ वर्णव्युं. धर्मतीर्थ के० चतुर्विध संघना तमे चक्रवर्ती ठो तेथी तमारी आज्ञा चतुर्विध सं-मां अखंडपणे वत्ते ठे वली तीरथफल के० चतुर्विध संघना तमे फल ठो तेमज ती-र शब्द साथे तत शब्द जोडनां, तीर्थना तत्व ठो-रहस्यठो तेमज तीर्थमां सार ० प्रधान तमे ठो वली तीर्थनुं चक्रवर्तीपणुं, तीर्थनुं फलपणुं, तीर्थनुं तत्वपणुं अने र्थनुं सारपणुं एवुं जे तमारुं तीर्थ, जेने तमारा जेवा नमो तीर्थ्यस्त एवी वाणीए मस्कार करे ठे, एवा चतुर्विध संघरूप तीर्थने जे प्राणी सेवे ते प्राणी निरधार के० श्वयपूर्वक आनंदघननो समूह पामे ॥ ८ ॥ इति श्रीश्ररजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीमद्विजिन स्तवन ॥

॥ राग काफ़ी ॥ सेवक केम अवगणीए हो ॥ ए देशी ॥

सेवक केम अवगणीए हो ॥ मद्विजिन ॥ एह अव शोभा सारी ॥

अवर जेहने आदर अतिदीए ॥ तेहने मूल निवारी हो ॥ मद्वि० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे मद्विजनाथ परमेश्वर ! अव के०हवे कर्मदाय करवाथी पाम्या जे केवल

ज्ञान, केवलदर्शन तेनी शोचा सारी के० प्रधान पामीने पोतानी साची सेवाना
चाकर तेनी आवे टाणे केम अवज्ञा करोठो अर्थात् मारी अग्रज्ञा करवी
अवर के० वीजा मारा जेवा संसारी जीव रागादि परिणतिये ग्रस्त जेने
अत्यंत आदर सत्कार करे ठे ते आशा दासाने हे प्रजु ! तमे मूल के० जडरी
रण करी अर्थात् निलोचता खीलीए उखेकी नाखी दिहा वेताज
कयों थने ज्यारे वारमे गुणगणे चट्या त्यारे मुक्तिरूप आशाने पण तनी

ज्ञानसुरूप अनादि तमारुं ॥ ते लीधुं तमे ताणी ॥ जुं

अज्ञान दशा रीसावी ॥ जातां काण न आणीहो ॥ महि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे प्रजु ! तमारुं ज्ञानस्वरूप अनादि कालची, मोह्यी प्रगटी जे
दशा तेथी आढादित हुतु, ते तमे ताणी लीधु अने हे सुमति ! तमे जुं
अनादि कालनी क्षीर नीर जेवी सवधवाली अज्ञानदशा नामनी स्त्री ते
परमेश्वरने, आत्मस्वरूप अनुजवीने, असोहामणी लागी तेथी अप्रीतकारिणी
तेने आत्मरूप घरची जाता जाणी पण काण न आणी एटवे तेनी साथे
घरवास हुतो ते घर ठडीने जेम उंठ सींध गया तेम जाय ठे तो जे
करुं, पण तेनी साथे जापण करवु एटवी पण काण के० मर्याद न आणी ॥ २ ॥

निजा सुपन जागर उजागरता ॥ तुरिय अवस्था आवी ॥

निजा सुपनदशा रीसाणी ॥ जाणी न नाथ मनावीहो ॥ महि० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली हे परमेश्वर ! जव्य अजव्य ससारीजीवने निजा तथा
अवस्था ठे थने जव्यने जव्यत्वनो परिपाक काळ तेरमे गुणगणे थाय त्यारे
अवस्थानो नाश थाय थने ते जाग्रत अवस्था पामे तथा चउदमा
सिद्धनेपिणे उजागर अवस्था होय ए चार अवस्थामा हे प्रजु तमारे तुरिय
चोथी उजागर अवस्था प्राप्त थइ, ते जोशने निजागर्जित सुपनअवस्था
के अमने प्रजुए चुरेचन कल्पानिजाज थमारी प्रतिपक्षीणीउने मनाची, तेथी
तिरस्कार थयो एम जाणी तेउ रीसाणी तेउने आत्मघरची जाती देगीने,
अनरायकारक तेउने जाणीने हे नाथ ! तमे तेउने मनाची नही ॥ ३ ॥

ममकिन साथे सगाड कीवी ॥ सपरिवारसुं गाढी ॥ मिथ्या

मनि अपराधण जाणी ॥ घरची बाहिर काढिहो ॥ महि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे परमेश्वर तमे मिथ्यात्वची परादुमुग्र थइने उपशम थिके
परिवार महिन समकिन साथे सगाड गाढी के० दृष्टपणे कीवी तेम यत्नाची

अपथी विरुद्ध प्रवर्त्तनारी मोहरायनी पुत्री जे मिथ्यामति तेने आत्मस्वरूप प्राप्तिमां
पक्कावनारी अपराधी जाणीने तमारा आत्मघरथी वहार काढी मुकी अने
तीने फरी घरमां प्रवेश न करवा दीधो ॥ ४ ॥

हास्य अरति रति शोक डुगंठा ॥ जय पामर करसाली ॥

नोकषाय श्रेणीगज चढतां ॥ श्वानतणी गति जाळीहो ॥ मद्धि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली हे प्रभु! नोकषाय जे हास्य, अरति, रति, शोक, डुगंठा अने जय
उ नोकषाय मोहनी क्रोधादि कषायनी अपेक्षाए पामर के० रांक, परंतु संसाररूप
पीनी वृद्धि करनारी, तेथी करसा के० खेती खेनानी आली के० पंक्ति जे क्रोधादि
षाय तेनी सदृश माटे नोकषाय, तेउने ज्यारे तमे क्षपकश्रेणिरूप गज के० हाथी
र स्वारी करी त्यारे श्वान के० कुतरानी रीत ग्रहण करनारीने गणी नही. जेम
सामागे हाथी चालतां हाथी उपर चढेलाने कुतरा पडोची शके नही, परंतु हाऊ
ऊ करे तेम परमात्मा श्रेणिरूप गजे आरूढ थया, त्यारे हास्यादि ठए कुतरानी
हाड हाड करता रह्या. ॥ ५ ॥

रागद्वेष अविरतिनी परिणति ॥ ए चरण मोहना योधा ॥ वीत

राग परिणति परिणमता ॥ उठी नाट्या बोधाहो ॥ मद्धि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली जवरूप वीजना अंकुरना उत्पादक राग तथा द्वेष तेमज अविरति-
परिणति, ए त्रणेनुं परिणमन; तेउ त्रणे चारित्रमोहनीयना योधा के० सुनट ठे.
रेत्रमां प्रवर्त्तनारा मुनियोने चारित्रथी पाडनारा ठे. परंतु हे परमेश्वर! तमे ज्यारे
राग परिणतिने विषे तदाकार प्रवृत्तिए प्रवर्त्यां त्यारे तेउए विचार्युं के अमारी
धी वीतरागता घरमां आवी तेथी हवे अमे रही शकीये नही, एम विचारी
गा के० एवुं जाणनारा ते पोतानी मेवेज उठीने नाशी गया. ए प्रमाणे हे प्रभु!
हिं कार्य सेहेजे सिद्ध थयुं. ॥ ६ ॥

वेदोदय कामा परिणामा ॥ काम्यकर सहु त्यागी ॥ निःकामी

करुणारस सागर ॥ अनंत चतुष्कपद पागीहो ॥ मद्धि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वली हे प्रभु! वेदना उदयथी कामना परिणाम के० अजिज्ञाप एटवे पु-
ने स्त्री, स्त्रीने पुरुष, एवो अजिज्ञाप वेदोदयथी थाय. ते वेदना उदयथी कामनो
जेजाप तो छुर रह्यो, परंतु तमे तो काम्यकर के० वांठारूप कर्ममात्रना त्यागी
१, तो वेदनो सर्वथा अज्ञाव थाय तेमां शुं नवाइ! हे प्रभु! तमे निरजिज्ञापिपणा-
३ करुणारूप रसना समुद्र ठो. निष्कामी विना दयाना परिणामनो अज्ञावज होय.

तेथी तमे अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, अनंतचारित्र, अनंतवीर्य ए अनंत
निर्वाणपद तेना पागी के० पदना रंगाणा अर्थात् मोक्षपदमा लीन ठे ॥ ७ ॥

दान विघनवारी सहु जनने ॥ अजयदान पढ दाता ॥ लाज

विघन जगविघन निवारक ॥ परम लाज रस माताहो ॥ म० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु ! तमे दान सवधी विघन एटखे दानांतरायनो नाश
राशि जीवमात्रने अजयपद जे मुक्तिपद तेरूप दानना दातार थया वली
राय कर्मनो नाश करीने तेमज जगतमासी सर्व जीवोना लाजातरायना दूर
थइने पोते परम के० उत्कृष्ट आत्मरीडि सवधीरस ते अव्ययपद प्राप्त थवावी
थयो जे अतिंद्रियरस ते रसमा माता के० मग्न थया ॥ ८ ॥

वीर्य विघन पंक्ति वीर्ये हणी ॥ पूरण पदवी योगी ॥ जोगो

पजोग दोग विघन निवारी ॥ पूरण जोग सुजोगीहो ॥ म० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ वली परम आत्मस्वभाव पामवाधी उत्पन्न थयु जे परम
पंक्ति वीर्ये के० पराक्रमथी वीर्यांतरायनो नाश कयों तेथी सपूर्ण पदवी जे
पदवी, ते पाम्या अर्थात् आत्मवीर्य फोरवता आत्मपदवीने विघ्न करनार
नाश कयों ए योग्य ठे अर्ही पदमा योगने वदखे योगी शब्द सूत्रकारे गुणो
प्रास मेखववा माटे लागे ठे योगी शब्दनो अर्थ करीए तो ते पदवीथी सयोग
एम थाय अने आत्माने स्वरूपपदवीनो समवायसवध सजवे पण सयोग
सजवे तेथी योग शब्दनो अर्थ ए पदवीने योग्य ठे एम कयों ठे कर्त्तानो
कर्त्ता जाणे वली तमे जोगातराय, उपजोगातराय, वने अतरायने
निवारीने सिद्धात्मसवधी आठ गुणरूप जोगना सुजोगी के० उत्तम जोगवना
याठे अर्थात् सुजोगने अतराय करनारा जोगोपजोगातराय वनेनो

ए अडार दूपण वरजित तनु ॥ मुनिजन वृदे गाया ॥ अत्रि

रतिरूपक दोष निरूपण ॥ निरदूपण मन जायाहो ॥ म० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे परमेश्वर ! पूर्वोक्त अडारे दोष रहित तमारु तनु के० शरीर
स्यात प्रदेशरूप आत्मपिंरुधारक ठे तेथी तमे मुनिराजोना वृद के० समूह
थया योग्य थया ठे अने तेमणे तमने स्तव्या परतु हे सुमति ! अत्रिरति
निवर्तवु जेने तेनु कथन तो दोष निरूपण ठे अर्थात् अडारे दोषमा प्रवर्तवु ठे
तो सर्वजीवमात्रमा वहेवाय परतु प्रभु तो अत्रिरति प्रमुख दूपणोथी रहित
तेथी निरदूपण एम ते मारा मनमा जाया के० सुहाया गम्या ठे ॥ १० ॥

इणविध परखी मन विसरामी ॥ जिनवर गुण जे गावे ॥ दीनबंधु
नी मेहेर नजरथी ॥ आनंदघन पद पावेहो ॥ मल्लि० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ माटे हे सुमति ! जे स्वरूपज्ञाता प्राणी होय ते पूर्वोक्त श्रद्धार दोष वर्ज-
नी विधि के० रीत कही. ते रीते मन वीसरामी के० मनने स्थिरताजावे प्रवर्त्तावी
द्वार छूषण रहित तेज श्रिरिहंत देवाधिदेव एवी परीक्षा करीने सामान्य केवळी-
यां प्रधान एवा मल्लिपरमेश्वरना गुणग्राम-स्तवना करे अथवा मनने विगरामना
म एवा मल्लिजिनना गुण वर्णवीने स्तवना करे. ते प्राणी मोहमद्वे इणायेला, निज-
इपे रहित, संसारमां जन्मजरादिथी खिन्न थयेला दीन होवाथी तेमना बंधु के०
तासमान निःस्वाय नहायना करनार मल्लिपरमेश्वरनी मेहेर के० कृपानजरूप-
त्वदृष्टिथी, अतिंजियानंठनो समूह एवुं जे मुक्तिपद ते निःसंदेहपणे पामे ॥११॥

॥ अथ मुनिसुव्रतजिन स्तवन ॥

॥ राग काफी ॥ आषा आम पधारो पूज्य ॥ ए देशी ॥

मुनिसुव्रत जिनराय एक मुज विनति निसुणो ॥ आत्मतत्व
क्युं जाण्युं जगतगुरु ॥ एद्विचार मुज कहियो ॥ आत्मतत्व
जाण्याविण निरमल ॥ चित्तसमाधि नवि लहियो ॥ मुनि० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ अहो मुनिसुव्रत जिनराज ! आनंदघननी आत्मतत्व संबंधी एक विनति
तिगयपणे श्रवण करो. हे त्रण जगतना स्वामि ! आत्माथी विसर्जन थयेलुं एवुं
आत्मधर्मरूप तत्व तमे केवी रीते जाण्युं ? तेनो विचार थनुक्रम विधिपे मने कृपा-
रीने कहो. केमके आत्मतत्व जाण्याविना अर्थात् पुद्गलादि जडथी आत्माने जिन्न
वधारण कर्याविना, काम, क्रोध, लोभ मोहादिना जोरथी मननी समाधि के० स्थि-
ता न पामी शकीए. परंतु अकामी, अक्रोधी, अमानी, अलोची इत्यादि वृत्तिथी
रमल थइ चित्तवृत्ति निरोधकरी तदाकारे स्वस्वरूपने विषेज प्रवर्त्तन, ते न पाम्यो.
ते आत्मतत्व जे रीते जाणुं ते उपदेश करो ॥ १ ॥

कोइ अबंध आत्म तत माने ॥ किरिया करतो दीसे ॥ क्रिया

ताणुं फल कहो कोण जोगवे ॥ एम पुठ्युं चितरीसे ॥ मुनि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कोइ प्रश्न करे के, सर्व मतोमां आत्मतत्त्वतुं वर्णन ठे, तेथी परमेश्वरने
उवाणुं शुं कारण ठे ? उत्तर के मुनिसुव्रत प्रभुविना, वीजाउने जो आत्मतत्त्वनो निर्णय
थ तो कोइ के० सांख्यादि मतवाला अबंधपणे आत्मतत्व माने ठे. तेउ माने ठे के

“विगुणो न बध्यते न मुच्यते” गुणविनानो आत्मा त्रणे काल कर्मथी मुकातो नथी निश्चयनयनो मत तो एमज ठे, परतु व्यवहार नयनी रहित ठे वली वेदाति आत्माने श्रवध माने ठे अने काम तेमने पुठीए के तमे कर्मथी बधाठ ठो के केम ? त्यारे तेठ उत्तर थापे ठे कर्मथी बधाय एम माने ते कर्मथी बंधाय, परतु आत्मा तो स्वजावेज निर्मल आत्मा बधातो ज नथी एप्रमाणे बोलनारा वेदाति प्रमुखने पाठा ठीए माटे हे शुद्ध चेतना ! में तेठने क्रियामा प्रवर्त्तता देखीने चित्त रीसे रीस आबवाथी पुठयु के तमे आत्माने तो श्रवध मानो ठो एटखे आत्मा शुजाशुज कर्मनो बध करतो नथी, परतु आत्मा आत्मस्वजावे निर्मल धक ठे, एम मानो ठो, तो महाकष्टकरी, शुजकरणी करी ते क्रियानु फल कापणे जोगवे एम मानशो तो तमारो पद्द ठेदाशे, अने क्रियानु फल आत्मा गवे एम मानशो तो क्रिया करो ठो तेनु फल कोण जोगवशे ? अने जो आत्मा न जोगवे तो क्रिया निरर्थक थइ, असिद्ध थइ, तेथी व्यवहारनयने कार कर्या ठता तेने ठेदो ठो तो हे शुद्ध चेतना ! एवा मतवालाठने आत्मतत्त्वने केम पामु ? तेथीज परमेश्वरने पुठयु ॥ २ ॥

जड चेतन ए आत्म एकज ॥ थावर जगम सरिखो ॥ छव

सुखशकर दूषण आवे ॥ चित्त विचारीजो परिखो ॥ मुनि॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली अद्वैतवादीना त्रण पद्द ठे १ अद्वैत २ द्वैताद्वैत ३ विशिष्टाद्वैत शिष्टाद्वैतपद्दी पिण्णुना उपासक ठे तेठ जड चेतन के० जडयुक्त चेतन एवो एकज ठे एम माने ठे सर्व शरीरधारीजमा परमात्मा अंशे व्यापी रह्यो ठे, ते सर्व गत ठे, नित्य ठे एवो तेमनो मूल सिद्धात ठे जीवात्मा कोइकाखे परमान थाय, त्रणेकाख जीवात्मा सेवक अने परमात्मा स्वामि एम तेठ माने ठे तेमनी मान्यतानो घणो पिस्तार ठे वली द्वैताद्वैतपद्दी स्थावर जगममा जेद माने ठे तेठ विशिष्टाद्वैतने पुठे ठे के, पृथ्वी, थप, तेज, वायु अने अनस्पतिने पृथ्वीना अतर्जावी मानोठो तो थावर जगममा जड सप्रधीत चेतना एक ठे चित् जेद ठे त्यारे तेठ कहे ठे के थावर जगम सरिग्यो के० थावर अने जेद ठे नो हे शुद्ध चेतना ! में तेठने पुठयु के तमारो मत जे तमे स्याव्यो, चित्त विचारी परिग्यो के० चित्तमा विचार करी काइ परिहा तो करो तमारो मा तमागन कहेवाथी छ'स मुख सप्रधी शकर दूषण प्रवेश करे ठे सुखदुःख

र विरोध ठे. सुख ते दुःख न थाय अने दुःख ते सुख न थाय. एवा सुख दुःखने
समान अधिकरणरूप मानी सुखनो कर्ता पण थावर जंगममयी जड चेतन अने
खनो कर्ता पण थावर जंगममयी जड चेतन; तेथी थावरनुं करेलुं सुखदुःख जं-
मां प्रवेश थवुं जोइए अने जंगमनुं करेलुं सुख दुःख थावरमां प्रवेश थवुं जोइ-
एम कहेवाथी शंकर दूषण थावर जंगम थाय ॥ ३ ॥

एक कहे नित्यज आत्म तत ॥ आत्म दरशण लीनो ॥ कृत

विनाश अकृतागम दूषण ॥ नवि देखे मतहीणो ॥ मुनि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली कोइक अद्वैतवादी, तेरापंथी, समयसारीया, वाशिष्ठसार ग्रंथी
कहेठे के आत्मा निश्चयथी चारे गतिमां जमतां ठतां पोताना स्वरूपदर्शनमां
नो के० व्यापक ठे अर्थात् त्रणे काल आत्मा स्वरूपदर्शनथी रहित नथी. तेमने में
शुं के जो आत्मा आत्मस्वरूपमांज लीन होय तो कृत विनाश के० साधेली उत्तम
प्राणा उत्तम फलनो विनाश तेरूप दूषण शुं तमे नथी देखता ? अने अकृता-
गम के० आत्मा आत्मस्वरूपमां लीन होय तो दुष्कृतनो बंध नज थाय अने प्राणी-
दुष्कृतनो फल जोगवता तो देखीए ठीए तेथी ते अकृतागमरूप दूषण तेने
दे मनहीणो के० बुद्धिहीन तमे देखता नथी. तमाराज शास्त्रमां कहुं ठे के "कृ-
तवना न चोक्तव्यं" तेथी कर्माविना जोगवाय केम ? ॥ ४ ॥

सुगतमति रागी कहे वादी ॥ दणिक ए आत्मजाणो ॥

बंधमोक्ष सुखदुःख न घटे ॥ एह विचार मन आणो ॥ मुनि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वली हे शुद्ध चेतना ! बोधमतना रागी, वादी के० पक्षवाला एम कहे
के, यावन् मात्र आत्मा, दणैदणै जिनजिन ठे एम जाणो के० अवधारो. अर्थात्
जितमां आत्मा मात्र तथा पदार्थ मात्र दणिक ठे, जे प्रथम दणै ठे ते वीजी दणै
थी एवो तेमनो सिद्धांत ठे. ते बोधमतवादीने में करुं के आत्माने जो दणैदणै
जिनजिन ठरावगो तो बंध के० शुभाशुभ कर्म बंध तथा मोक्ष के० कृतकर्मनो
श, तेमज सुकृत्योनुं फल सुख अने दुष्कृत्योनुं फल दुःख, आ चारे प्रकारो द-
णिक आत्माने न घटे के० संज्ञवता नथी; कारण के जे दणै आत्मा बंध करे ते बं-
ध कर्ताथी वीजी दणैनो आत्मा जे चोक्ता ठे ते जिन ठे, तो कर्ता आत्मा जिन
जे चोक्ता आत्मा जिन एम थाय ठे. तो तेवीरीते थवुं असंभव ठे. तेथी ते असं-
भवनो विचार मनमां आणो के० खावो माटे हे शुद्ध चेतना ! जे पोतेज आत्मतत्व

पाम्या नथी अने चूढ्या फरेठे तेउने पुठतांहु आत्मतत्व शीरीते जाणु १
श्वरने विनति करु तु के मारी विनति तत्वनी उल्लाण कराववानी श्वरगो ॥

भूत चतुष्क वरजित आतम तत ॥ सत्ता अलगी न घट ॥

अंध शकट जो नजर न देखे ॥ तुं गुं कीजे शकटे ॥ मुनि० ६ ॥

अर्थ ॥ हे शुरु चेतना ! वली नास्तिक मतवादी कहे ठे के १ पृथ्वी २
तेज ४ वायु आ चार भूत शिवाय आत्मतत्वनी सत्ता के० आत्मतत्व
पणु अलगी के० पृथक् न घटे के० सजवतु नथी अहीं आकाश तत्वने जू
नथी, कारण के ज्या ए चार भूत होय त्या आकाश पण होयज तेथी ना
तिए चारनुज ग्रहण करुं तेउ ए भूतचतुष्कमयी आत्मसत्ता मदिरा दृष्टी
ठे जेम मदिराना एक एक अगमा केफनी शक्ति नथी, तमाम अगना एक
वाथी तेमा केफनी शक्ति आवे ठे तेवीजरीते चारे भूतने सयोगे चेतन्य शक्ति
गट थाय ठे हे नास्तिमति ! आ तमारो मत अयोग्य ठे जेम अथ के०
प्राणी शकट के० गारानी लवाइ, पडोलाइ नजरे देखी शकतो नथी तेने गाड
रोकवात करवाथी शु समज पडे तेवीरीते ज्यारे गाडा जेवु मोडु दृष्टात
नजरथी न देखाय तेवाने बीजु दृष्टात शाकामनुं ? जेमके कोइ प्राणी मरण
तेना शरीरमा चारे भूतोथी प्रथम आत्मसत्ता प्रगट थइ इती अने चारे
थमान ठता आत्मसत्ता अलग थाय तेम तो घटतु नथी तो आत्मसत्ता चारे
तजीने केम चाखी गइ तेथी हे शुरु चेतना ! तेवाथी आत्मतत्व केम उल्लाण !

एम अनेकवादी मत विभ्रम ॥ शकट पडीयो न लहे ॥ चित्त

समाध तेमाटे पुतु ॥ तुमविण तत कोइ न कहे ॥ मुनि० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे जेनपिना बीजा एकातपट्टी सर्व मतवादीना सिद्धातोथी
जिन्न कथन साजखता आत्मतत्व सवधी विभ्रम के० विगेष गका त्राति तदूप
के० महाकष्टरूप समुद्रमा रुढ्यो ठतो अर्थात् त्रातिमा पढ्यो ठतो
नहीं, परतु हे शुरु चेतना ! अनेक मतवादीउना कथनरूप विभ्रममा हु पडा
तेथीज मारा चित्तने समाधि ठे अर्थात् तेमना कहेवा मुजय मारु मन प्रवतु
तेथीन परमेश्वरने पुतु तु के हे प्रतु ! तमारापिना बीजा कोइ आत्मतत्व
कहेवाने समय नथी तेथी तमेज कहे जेथी शुद्धात्मतत्व पामीए ॥३॥

वखतु जगगुरु एणी परे जाखें ॥ पदपात सव ठमी ॥ राग

रूप मोह परवर्जित ॥ आतमशु रड मडी ॥ मुनि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मारा प्रश्ननो व्रण जगतना स्वामिए आ प्रमाणे उत्तर आप्यो ते कहुं तुं प्राणी आत्मतत्व जाणवानी चाहना करे ते प्राणी एकांतपक्षी वाद सर्वथा मुक्तीने । छेप मोह अने अज्ञाननो पक्ष वर्जे तो ते प्राणी अवश्य आत्मस्वरूप प्राप्तिथी । दिवस, सुतां जागतां, उठतां वेसतां, खातां पीतां, कार्यादिकमां प्रवर्त्तता ठतां । अंतरवृत्ति अर्थात् मनःप्रवृत्ति आत्मस्वरूपमां प्रवर्त्ततां आत्मतत्व यथार्थ जाणे ॥७॥
आत्मध्यान करे जो कोउ ॥ सो फिर इण्में नावे ॥ वागजाल वीजुं सहु जाणे ॥ एह तत्व चित्त चावे ॥ मुनि० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ ए रीते जे प्राणी ब्रह्मरंध्र मध्य आसन पुरीने आत्मामां लयलीन थइ । कारवृत्तिए शुद्धात्मस्वरूपनुं ध्यान करे ते प्राणी अनेक मतवादीउंना विभ्रम त्वरूप जालमां फसे नही. ते प्राणी एक आत्मस्वरूप कथनविना अन्य जे जप पूजा नियमादि कथनमात्रने वागजाल के० वचननी जाल, आत्माने फसवानो जाणे अने आत्मस्वरूपना तत्वनेज पोताना चित्तमां चावे के० चित्तव्याकरे ॥११॥
जेणे विवेकधरी ए पख ग्रहियें ॥ ते ततज्ञानी कहियें ॥

श्री मुनिसुव्रत कृपाकरो तो ॥ आनंदघन पद लहिए ॥ मुनि० ॥ १० ॥
अर्थ ॥ माटे जे विवेक धरी के० विवेकवंत प्राणी होय ते आत्मध्यान संबंधीपक्ष ण करे अने तेनेज तत्वज्ञानी आत्मतत्वनो वेत्ता कहीए, माटे सिद्ध संपदाना ण करनारा थहो मुनिसुव्रत प्रभु ! कृपा करो के० आत्मतत्त्वनी उलखाण करावो अनादि कालथी जेथी डूर ठइए एवा चितामणि सदृश परमानंदना समूहरूप जे मुक्तिपद ते पामीए ॥ १० ॥ इति मुनिसुव्रतजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीनमिजिन स्तवन ॥

॥ राग आशाउरी ॥ धनधन संपति साचो राजा ॥ ए देशी ॥

षट दरशाण जिन अंग ज्ञानीजे ॥ न्यासषडंग जो साधेरे ॥

नमिजिनवरना चरण उपासक ॥ षट दर्शन आराधेरे ॥ षट० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे शुद्ध चेतना । पूर्वना स्तवनमां वर्णवेला ठए दर्शन जिन के० जिने- रना अंग ठे, परमात्मा पोते ठए अंगोना धारक ठे अने वीजार्ड एक एक अंगना रक ठे. जेननां वचन ससनयाश्रीत ठे. वीजार्ड एक एक नयना अपेक्षी ठे. तेथी न्यने अंग कहा अने जैन उत्तमांग ठे. कर्त्तानो आशय एवो ठे के जे अंगोने ठेदे जिनेश्वरना उत्थापक ठे, कारण तेउं जिनेश्वरना अंग ठे. अर्हीं कोइ प्रश्न करे के

“एगते होइ मिष्ठतं” एवो पाठ ठे उत्तर के ते सत्य ठे, परतु अन्य स्थले जैन सदृश वस्तुप्ररूपणा करी होय ते ते स्थलने सर्वाथा असत्य कारण के पददर्शन ते जिनेश्वरनां श्रग ठे एवो पाठ ठे तेउने जिनेश्वरा कक्षा परंतु दर्शन कहेल नथी तेथी हे शुद्ध चेतना ! आ स्तवनमा जेम ठए श्रगनु न्यास के० स्थापन कर्युं ठे तेयी रीते नमि परमेश्वरना धन करनारा, निरममत्वी, समपरिणामि थऽ ठए श्रगोरूप पददर्शननु करे कर्त्तानो आशय एवो ठे के अन्यदर्शनी सर्व एक एक नयाश्रीत ठे, नयें सत्य कहे परतु ज्यासुधी अन्यदर्शनी जैनदर्शननु उत्यापन करे तेउ कहे नही त्यांसुधी जैनी पण तेउने छपमता उचन कहे नही ॥ १ ॥

जिनसुर पादप पाय वखाणुं ॥ साख्य जोग टोय जेदेरे ॥ आत्म सत्ता विवरण करता ॥ लहो छग अंग अखेदेरे ॥ पट० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ठए मतोमां जे जे मत परमेश्वरना जे जे श्रग ठे ते कहे ठे एक वीजो योग के० नैयायिक आ वे दर्शन, ते नमि परमात्माना सुरपादपके० समान उपमा ठे जेने एवा पाय के० चरण वखाणु के० व्याख्यान करु तु तेउ परमेश्वरना वे पग ठे जेम शरीरनु मडाण पगोथी ठे तेम जीवमानु सत्ताथी ठे आ वने दर्शनो पण आत्मसत्ताना विवेचन करनारा ठे कहे ठे के आत्मामात्र पुष्करपत्रवत् निर्लेप ठे, लेप तो प्रकृतिने ठे इत्यादि स्तारयुक्त कथन ठे, परतु सर्व आत्मसत्तानु विवेचन ठे नैयायिक पण आत्मा त्रमा सत्ता तो एकज माने ठे, परतु एक जीवात्मा वीजो परमात्मा एम वे जाति माने ठे तेमा जीवात्माने मात्र कार्यनुं कारणचूत माने ठे अने कर्त्ता माने ठे ए प्रमाणे हे शुद्ध चेतना ! जेम सत्ता सर्वनु मूल ठे तेम गोनु मूल ठे ए प्रमाणे आ वे दर्शन ते परमेश्वरना छग अंग के० वे चरण के० प्रसन्नचित्त लहो के० जाणो दर्शनोनु विशेष स्वरूप पददर्शन समुच्चय प्रयोधी जाणवु ॥ २ ॥

जेद अजेद सुगत मीमासक ॥ जिनवर टोय करजारी रे ॥

लोकालोफ अवलवन जजिये ॥ गुरु गमथी अवधारी रे ॥ प० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ सुगत के० बोधदर्शन अने मीमासक दर्शन तेमा बोधदर्शन आत्मादि सर्व वस्तुने जेद के० जिन माने ठे मीमासक आत्मा नित्य अकर्त्ता ठे प्रणे काल स्वरूपे अजेद माने ठे यथा ॥ एक एवही चूतात्मा, चूतेचूते

तः ॥ एकधा बहुधा चैव, दृश्यते जलचंद्रवत् ॥ १ ॥ वली, एकः सर्वगतो नित्यः
वेदे, विद्युणो न वध्यते न मुच्यते ॥ इत्यादि; माटे आ वे दर्शन ते परमेश्वरना
कर के० वे हाथ ठे. ज़ारी के० गंजीर आशयवाला ठे माटे गुरुगम के० गुरुए
वेल जे रेचक, पूरक, कुंजक संबधी प्रवर्त्तन, तेथी प्रथम तो लोकके० ब्रह्मरंध्रथी
नुं बाकीनुं शरीर जेने जूगोल संज्ञा ठे ते लोक शब्द ठे, तेनुं अवलंबन के० आ-
ने आश्रयकरीने, आ वे दर्शनरूप परमेश्वरना वे हाथ तेने अवधारी के० निर्णय
ने जजिये के० ध्याइए. तेमज अलोक के० शुन्य माटे खगोल संज्ञा ते ब्रह्मरं-
ठे तेथी अलोक शब्दे ब्रह्मरंध्रने विषे आत्माने आश्रयकरीने आ वे दर्शनरूप वे
नो निर्णयकरी जजीए, ध्याइए.

आ वे दर्शनमां वीरुदर्शन, जे विद्यमान ते ऋणेऋणे चिन्नचिन्न ठे, एवो तेनो सि-
। ठे. ते प्रमाणे आत्मा प्रमुखने व्यवहार नयथी पर्यायांतर कालथी अवधारीए
ऋणेऋणे चिन्नचिन्न ठे ते सत्य ठे. मीमांसक वस्तुने अज्ञेद माने ठे. ते प्रमाणे
य नयनी अपेक्षाए आत्मा प्रमुख सर्ववस्तु पोतपोताना लक्षणथी त्रणे काले
द ठे ते सत्य ठे. ए प्रमाणे आ वे दर्शन ते व्यवहार अने निश्चय नयना अपेक्षी
रमेश्वरनुं प्रवर्त्तन निश्चय अने व्यवहार वनेथी ठे तेथी वीरुदर्शननुं व्यवहारथी प्रव-
ठे तेथी ते वामकर ठे अने मीमांसकनुं निश्चयथी प्रवर्त्तन ठे तेथी ते दक्षिण कर ठे.
आशय समजवामां कठिन ठे तेथी गंजीर कह्युं. एरीते परमेश्वरनां चार अंग वर्णव्यां.

लोकायतिक कूप जिनवरनी ॥ अंश विचारी जो कीजे रे ॥

तत्वविचार सुधारस धारा ॥ गुरुगमविण केम पीजे रे ॥ पट० ॥ ४ ॥

प्रर्थ ॥ नमि परमेश्वरनुं कूप के० पेट ते लोकायतिक के० नास्तिकवादी चार्वाक
ठे. जीव, पुण्य, पाप, गत्यागति कांइ नथी, एवो नास्तिकनो मत ठे. सर्वांगे तो
रमेश्वरनुं पेट नथी, पण अंशविचारी जो कीजे के० एक अंश विचारी जोइए तो
श्वरनुं ते पेट ठे. नास्तिक जेम शुन्यवादी ठे, तेम परमेश्वरनुं पेट पण शुन्य ठे.
तत्वविचारे जोइए ठीए तो सर्व दर्शन वाणीथी वर्णव्या अने वाणी पेटथी
ल यइ माटे कूख ते पांचे अंगनो खजानो ठे. ए कूखथी पांचे दर्शननी उत्पत्ति ठे.
सुधारसधारा के० अमृतरूप रसनो प्रवाह ठे तेथी ए सर्वांग धारानो मेलाप
ने पीले के० रस आस्वादन करीए. निर्ममत्वी गुरुना वतावेला मार्गविना स-
दर्शनना मेलापरूप तत्वनो विचार तद्रूप सुधारसनी धारा जीरीते पान करी
। ए. ममत्वरूप दुर्जन पान करतां टोली नांखे. एरीते पांच दर्शन वर्णव्या.

जैन जिनेश्वर वर उत्तम अंग ॥ अतरंग वहिरंगेरे ॥ अक्षर
न्यास धराआधारक ॥ आराधे धरी सगेरे ॥ पट० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जैनदर्शन ते नमि परमेश्वरनु वर के० प्रधान, सर्व अगोमा ॥
उत्तमांग, मस्तक ठे, केमके अतरगे जोइए तो जैनदर्शनना अज्ञावे ॥
न धाय, अने वाहागे जोइए तो जैनदर्शन सर्वांशी ठे सर्व नयाश्रित ठठवे
त्तमांग ठे परतु जे प्राणी निर्भमत्वी घइ अक्षरन्यास के० एकेक अक्षरनु
तेनी धरा के० जूमिका स्थानक अर्थात् आ पहेला अक्षरने रेहेवानु स्थानक
जाने रेहेवानु स्थानक एम एकेक अक्षरना आधारक के० आधाररूत ५५
करीने रह्या जे अर्थ ते अर्थने सगे धरी के० साथे करीने, सर्वांशी जैन
रात्रेके० आराधन करे अर्थात् एक अक्षर मात्रनो उष्टेद करवो ते तो दूर
अक्षर आगल पाठल पण न कहेवु एवीरीते जैनदर्शननु आराधन करे ए.
परमेश्वरना थग वर्णव्या ॥ ५ ॥

जिनवरमा सघला ढरशन ठे ॥ दर्शने जिनवर जजनारे ॥
सागरमा सघली तटनी सही ॥ तटनीमा सागर जजनारे ॥

अर्थ ॥ ए रीते नमि परमेश्वरमा सर्व दर्शन ठे तेथी ए ठए दर्शन
थग ठे एकेका अन्य दर्शनमां सर्वांगी सत्ता न पामीए अर्थात् एकांगी
मीए तेथी ते अशे जिनवर जजना कहीए जेम समुद्रमा सर्व तटनी के०
सही के० निश्चयथी ठे, परतु नदीउमा समुद्रनी जजना ठे, एटखे समुद्रनी
पाणी जे नदीमा आवे तेरीते ते नदीमा समुद्र एक देशे सजवे ठे ए रीते
पमाए जिनवरना ए ठए दर्शन थग ठे ॥ ६ ॥

जिनम्वरूप थइ जिन आराधे ॥ ते सही जिनवर होवे रे ॥ ५
इच्छिमाने चटकावे ॥ ते जृगी जग जोवे रे ॥ पट० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ए रीते सर्व दर्शनोना एकज जावरूप जिनेश्वरना
वृत्तिए परमेश्वरनु आराधन करे-प्यान करे ते प्राणी सही के० निश्चयथी
के० केवडदानदर्शनी धाय जेम जृगी के० जमरी उष्णकालमा मदनी
चवडना वधवाथी अने पोनाना काटामा पण त्रिप वधवाथी, कासी थप
वीनी माटीमा पोते खय मुकी, गोसीवाडी, एकेक गोसी खावी घरवासी,
इच्छिमा के० छट, तेने कांटाथी चटको दइ ते छटने घरमा मुकी, परी

रतुं मोहुं ढांकी, सत्तरमे दीवसें, चटकाधी ते घरतुं मुख उघाडे. उघाकतांज जे हृती ते जमरी थइ उडी जाय. ते लटने जमरी थयेली जगत देखे. ते दृष्टांते जि-
रूप थइ जिनने आराधतां पोते जिनवर थाय ते आ प्रमाणे. जिनेश्वरनां वचन
णे अंतरात्मवर्ती थइ लटरूप बाह्यात्माने चटको थापी निजस्वरूपमां परिणमन
प घरमां रही ध्यानधी प्रवर्त्ततां लटरूप बाह्यात्मा ते जमरीरूप परमात्मा थाय.
सर्व जगतने जासन थतां, सिद्धमां गमन ते उरुवारूप थाय ॥ ७ ॥

चूरण ज्ञाप्य सूत्र निर्युक्ति ॥ वृत्ति परंपर अनुभव रे ॥ समय
पुरुषना अंग कहा ए ॥ जे वेदे ते डुरजव रे ॥ षट् ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अहो शुरू श्रद्धा ! परमेश्वरना उत्तमांगरूप जेनदर्शन तद्रूप समयपुरुष
३ अंग ठे. १ पूर्वधरकृत टुटक पदनी व्याख्या ते चूर्णि २ सूत्रोक्त अर्थ ते ज्ञाप्य ३
धरादि कृत वचन मात्र रचना ते सूत्र ४ पूर्वधरकृत पदभंजना ते निर्युक्ति ५
ते उपर विस्तारयुक्त टीका ते वृत्ति ६ परंपर अनुभव के० गुरु संप्रदायधी अनु-
के० उतरती यथार्थ स्मृतिपूर्वक जिन तात्कालिक ज्ञान. आ प्रमाणे समय
सिद्धांतरूप पुरुषना पुरोक्त चूर्णि प्रमुख ४ अंग ठे. तेने जे प्राणी, परजवनी वीक
राखतां निर्जय थइ उछेदे, ममत्वरूप रसधी हिनाधिक ज्ञापे ते प्राणी डुरजव
डुष्ट जवगामी जाणवो ॥ ७ ॥

मुद्रा वीज धारणा अक्षर ॥ न्यास अरथ विनियोगे रे ॥

जे ध्यावे ते नवि वंचीजे ॥ क्रिया अवंचक जोगे रे ॥ षट् ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मुद्रा वीज धारणा अक्षरन्यास ए वधा ध्याननां अंग ठे. ए मुद्रा वीज
णादिनो अर्थ के० तात्पर्यार्थ—रहस्य तेनुं विनियोगे के० विशेषणणे विधिनुं ज्ञान.
ध्यानना अंगोना रहस्यतुं मने जासन नधी अने कर्त्ताए वीजा पदमां जे ध्यावे
पद गुंथ्युं ठे तेधी ते ध्याननुंज कथन ठे, परंतु मने जासतुं नधी, कर्त्तानो आ-
। कर्त्ता जाणे. तेधी जे प्राणी उपशमयुक्त, निर्ममत्वी थइ पुरोक्त मुद्रा वीज धा-
।दिकें स्तवना विधि ध्यावे अर्थात् एकाग्रचित्तें, तदाकार वृत्तियें, तद्रूप तन्मयी त-
।शी तदाजित्वाधी थइ ध्यान करे, जेने विषय विषयी अजिन जासे ते प्राणीनुं
।स्वरूप रूप चिंतामणि रत्न रागादिधी वा डुष्ट ममत्वी उगोधी नवंचिजे के०
।।मां जाय नही. ते प्राणी अवंचक क्रियानो जोगी थाय शुरू सरख स्वजाविक
।णीनो जोगी थाय. ते मायावी वचनोधी उगाय नही. अर्ही कोइक प्रतमां ध्यावेने

तेकाणे साधे एवो शब्द ठे तेनो अर्थ एवो ठे के मुझा बीज सादिके जे
पने साधे ते क्रिया अवचकनो जोगी होय आ पदनु रहस्य कर्ता जे मने जायतु

श्रुत अनुसार विचारी बोलु ॥ सुगुरु तथाविधि न मिले रे ॥

किरियाकरी नवि साधी शकीये ॥ ए विपवाद चित्त सघले रे ॥ पट०

अर्थ ॥ हे शुरु चेतना । आ कालमा जेवा प्रवर्तने मारो कालक्षेप पत
तने कहु तु जैनदर्शनना श्रुत के० सिद्धातनु नेगमादि नयानुयायी रूपत,
वर्गणाए कहेता अपार ठे माटे अनुसार के० ते पाठने समीप राखी
चारी विचारी बोलु तु बली सिद्धातमा जे प्रमाणे गुरुनु लक्षण कर्तु ठे, ते
श्रद्धायत, ज्ञानी, आत्मार्थी, परोपकारी, निर्मायी, निर्ममत्वी, कथनी करणी
सप्तनयानुयायी, जिन प्रवचन विशुद्धज्ञापी तथाविध के० तेवा प्रकारना
याइ मने मखती नथी तेथी सूत्रमर्यादाए विचारीने बोलु तो पण शु?
मर्यादामा रहीने साधु सवधी क्रिया करी उदयमा आवेला चारित्रन
शफीए के० साधी शकतो नथी, कारण के श्रुतमर्यादाए पण चारित्र साधु
निन ठे. तेथी एक तो ए अने बीजु तथाविध गुरुनो योग न मखवायी
शकू माटे जोके वेपधारी तु, तोपण कोइ पुठे के तमे कोण ठे ? त्वारे
बचने सुगधी कहु तु के हु जैननो फनो तु तेथी समस्त चित्तने
विपवाद के० उदासीनता लागी रही ठे ॥ १० ॥

ते माटे उजा करजोमी ॥ जिनवर आगल कहीएरे ॥ समय

चरण सेवा शुद्ध देजो ॥ जेम आनदघन लहीएरे ॥ पट० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ माटे हे शुरु चेतना । तु, हु अने शुरुश्रद्धा, आपणे प्रणे पत
आगल वे हाथ जोडी उजा यइ विनति करीए के हे प्रभु । तमारा ज्ञानि
के० सिद्धात अनुमार शुरु चारित्रनी सेवा के० प्रवर्तना अमने आपजो, जेम
आनदना समूह पामीए अथवा हे परमेश्वर ! अमने घरमावर्तन,
प्रवरिणति परिपाक समये शुरु आगमोक्त चारित्रनी सेवा आपजो
घरणकमपनी सेवा आपजो जेथी आनदघन पद पामीए ॥ ११ ॥ इति नमि

॥ अथ श्रीनेमनाथजिन स्तवन ॥

॥ राग मारुणी ॥ धरारा दोला ॥ ए देशी ॥

अष्ट जवानर वाखहीरे ॥ तुं मुज आतमराम ॥ मनरावाळा ॥

मुगति स्त्रीशुं आपणेरे ॥ सगपण कोइ न काम ॥ मन० ॥ १ ॥
 घर आवोहो वालिम घर आवो ॥ मारी आशाना विसराम ॥ म० ॥
 रथ फेरोहो साजन रथ फेरो ॥ साजन मारा मनोरथ साथ ॥ म० ॥ २ ॥
 अर्थ ॥ नेमनाथ प्रभु राजेमतिनुं पाणिग्रहण करवा तोरणे आव्या त्यारे मृगादि
 ने सजय देखी तेजने निर्जय करवा सारथिने कछुं के रथ पाठो फेरवो. ते समयनां
 मतिनां वचनो नेमनाथजी परत्वे ठे. हे परमेश्वर! तमे आठ जवथी मारा बहज
 आठमांथी एकपण जवमां प्रीतिनी न्यूनता राखी नथी तेथी मारा आत्मानेविषे
 रमी रखा ठो. अंतःकरणरूप कमलनी पांखडी दीठ रमी रखा ठो. तेथी हे स्वामि!
 पने मुक्तिस्त्री साथे संबंध करवानुं कांइ पण काम के० जरूर नथी. मुक्ति स्त्रीतो
 रहित ठे, हुं राजकुमरी शोचनरुपा स्त्रीरत्न हुं. जो मारा उपर मुक्तिस्त्रीने लावशो
 ते स्त्री मारी शोक थशे अने स्त्रीने शोकना दुःख करतां मरणनुं दुःख मोटुं नथी,
 तमारे मारी प्रीतिनो नाश करवो होय तो बीजी स्त्री लावो ॥ १ ॥ माटे अहो
 मि! महारा बाला उग्रसेनना घरनेविषे पधारो. अहीं राजेमति अत्यंत रागथी रं-
 त थयेली पतिना फरवाथी विकल चित्त थतां शुन्य हृदय थइ जवाथी कहे ठे.
 स्वामि! तमे मारी आशाना विसराम के० धाम ठो. हे वावसर! तमे विलंब न
 ठे, कारणके मारी आशारूप वेद त्रुटशे तो फरी संधाशे नहीं, तेथी हे सज्जन!
 ने पाठो फेरवो अने मारा मनना मनोरथ पूराकरो, केमके तमारा रथने अने
 ए मनोरथने जेवो साथ ठे तेवो साथ फरी मखशे नही ॥ २ ॥

नारीपखो श्यो नेहलोरे ॥ साच कहे जगनाथ ॥ मन० ॥

इश्वर अरधंगे धरीरे ॥ तुं मुज जाले न हाथ ॥ मन० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ नारीविना स्नेह नही, जोके स्नेहनो वास अंतःकरणमां ठे, परंतु नारी
 ह्यता ठे, स्नेहरूप फलने उत्पन्न करनारी ठे, तेथी नारी साक्षात् मूर्तिमान स्ने-
 ष ठे. जगतना जीवो नारीविना स्नेह मानताज नथी. जो नारीविना स्नेह गणातो
 य तो महादेव जे सृष्टि संहारकर्त्ता कहेवाय ठे ते पण पोताना अर्धांगमां पार्वतीने
 धारण करी राखे ठे. तेणे तो न करवा योग्य कार्य कथुं, तमारे तो तेम करवानुं
 री. सगाइ करीने पाणिग्रहण तो सर्व जगत करे ठे, तेम तमारे पण करवानुं ठे,
 ते तमे मारो हाथ जालो. ॥ ३ ॥

पशुजननी करुणा करीरे ॥ आणी हृदय विचार ॥ मन० ॥

माणसनी करुणा नहीरे ॥ ए कोणघर आचार ॥ मन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामि! तमे पशुर्तनी करुणा सवधी विचार अत करणमां
 पशुर्तनी हिंसा थरो, तेथी धि कार ठे मारी परणयानी प्रीतिने, फारज
 वेकी पुण्यहीन प्राणीर्तनी दया चिंतवी रथ फेरव्यो अने हु तेउथी
 पुन्यप्रपन्न मनुष्यनी दया तमने न थावी थावो विचार ते कोना घरो
 जोइ थाव्यो जगतमा हीनमां हीन अने अधिकमां अधिक जातिवाडा
 थावु प्रवर्तन नथी ॥ ४ ॥

प्रेमकल्पतरू ठेदीउरे ॥ धरीउं जोग धतूर ॥ मन० ॥

चतुराश्रो कोण कहेरे ॥ गुरु मलीउं जगसूर ॥ मन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेम कल्पवृक्ष आजव सवधी मनोवाठक ठे तेम हे स्वामि!
 वृक्ष पण आजव सवधी वाठाउं पूरनार ठे, अर्थात् स्त्रीना सुदररूप, हाववा
 हाम्य, तीक्ष्ण कटाक्ष, मनोजापित पदरस जोजन, अतर पुण्यादिकनी सुर
 मनोयांत्रित प्रेमकल्पतरूने ठेदीने हे स्वामि! तमे योगरूप धतूरो धारण
 पके खुधा पिपासा, शीत उष्ण, दशमशक इत्यादि शरीरनी शातने निर
 यशानाना कारणरूप होनाथी धतुर प्राय ठे माटे हे स्वामि! थावी चतु
 शिग्यनारो जगतमा सूर्य जेरो रत्नप्राय तमारे हाथ क्याथी चडी थागा।

मास्तो एमा क्युही नही रे ॥ आप विचारो राज ॥ मन० ॥

गजमजामे वेसता रे ॥ किसडी वधगे लाज ॥ मन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे राजन्! मने तजीने थाप जाउं ठो तेमां मारी बदनामोशी
 मात्र नथी घेमे, तमे पोतानी इष्टाए रथ पाठो फेरव्यो, तेथी में थकार्य
 मोद कदेशे नहीं उली मारो त्याग करो ठो तेथी चित्तमा विचारजो जे
 ममान राजाउंनी मत्रामा ज्यारे जइने वेसशो त्यारे तमारी किसकी के
 वधगे? कोदर उहु गोवो हगे तेनो तमने जोइनेज मुखे कदेशे के उउं था
 थाव्या, पम कदेशे त्यागे तमारी केनी खाज उधरो घणी शरम जेरी वात
 काद वगह्यु नथी तेथी रथ पाठो फेरवो ॥ ६ ॥

प्रेमरे जगजन मद्दुरे ॥ निरवाहे ते उंर ॥ मन० ॥

प्रीन करीने गोमीदेरे ॥ तेगुं न चाखे जोर ॥ मन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ममानी जीवमात्र गगी ठे तेथी प्रीति करवाना अजिजाती व मन
 प्रीति करवणु कारण ठे ए प्रमाणे प्रीति तो करनारा सहु ठे, परतु करेदी

स्वाह करनारा उर के० जुदाज ठे तमे तेवा नथी. तमे प्रीत तो करो ठो परंतु
 अने नजावतां तमने आवरतुं नथी. यथा ॥ प्रीतरीत अति कठिन हे ॥ समज
 उं काय ॥ जांग जखंता सोहेली ॥ वेहेरां मुश्किल होय ॥ १ ॥ तेथी हे वल्लज!
 मनुष्य प्रथम प्रीत वांधीने पठी त्रोमी नाखे तेनी साथे शुं जोर चाले? पराणे
 त थती नथी ॥ ७ ॥

जो मनमां एहवुं हतुं रे ॥ निसपत करत न जाण ॥ मन० ॥

निसपत करीने वांफता रे ॥ माणस सहुए नुकसाण ॥ मन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जो आपना मनमां प्रथमथीज, तोरणथी रथ फेरवी, मने तजी देवानी
 १ हती तो निसपत के० मारी साथे संबंध करवो घटतो नहोतो अने हुं पण
 बंध करत नही. तेथी हवे विचार करो के स्त्रीमात्रनी ज्यांसुधी सगाइ थइ नथी
 २ सुधी तो दरेक स्त्रीने बंधन नथी, परंतु ज्यारे कोइ पुरुपनी साथे कोइ स्त्रीने
 ३ पण संबंध थाय त्यारे ते पुरुपनी साथेज तेनो संबंध रह्यो. हवे ज्यारे संबंधी
 ४ प स्त्रीने तजी दे त्यारे ते तजायेली स्त्रीने बीजो पुरुप रांधेली हांडली प्राये जाणे
 ५ ते तेनी साथे कोइ संबंध करवा जाय तो ते पुरुपने बीजाउं कहे के तमने बीजी
 ६ इ कन्या मळती नथी, ते कन्याने तो अमुक पुरुपे तजी दीधी ठे तेथी विपकन्या
 ७ मुख डुपणो पण ते कन्या उपर लोको मुके. तेथी संबंध कर्या पठी कन्याने त्याग
 ८ तां ते कन्याने मोटुं नुकशान ठे, प्रगट रीते कलंकित करवा जेवुं ठे ॥ ७ ॥

देतां दान संवत्सरी रे ॥ सहु लहे वंठित पोप ॥ मन० ॥

सेवक वंठित नवी लहे रे ॥ ते सेवकनो दोष ॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामि! तमे रथ फेरवी घेर गया. लोकांतिक देवताए दीक्षानो अव-
 १ र जाणी तमोने विनंति करी. जेथी तमे संवत्सरी दान देवा लाग्या. सर्व प्राणीमा-
 २ ना मनोवांठित पूर्ण करवा लाग्या. दाननो वरसाट वरसावतां ठतां मारा जेवा
 ३ म सेवक कांडपण वंठीत पामता नथी, तेथी एवी केहेवत थइ के ॥ पेंडा खावे
 ४ का, जूरुया मरे हजूरका ॥ अथवा, घरनां ठैयां घंटी चाटे, पानोसणने थाटो ॥
 ५ वी वातो तमे साची करी वतात्री; पण तेमां तमारो दोष नथी, तमारा सेवकनोज
 ६ पोप ठे. बीजा सर्वने जोगकर्मनो उदय हतो तेथी तेउं तमारी पासेथी ड्रव्यादि पा-
 ७ या अने मारे जोगोपजोग कर्मनो असंजव तेथी हुं न पामी, एवी रीते मारा कर्म-
 ८ जोज दोष ठे ॥ ८ ॥

सखी कहे ए शामखोरे ॥ हु कहुं लक्षण सेत ॥ मन० ॥

इण लक्षण साची सखीरे ॥ आप विचारे हेत ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आजसुधी पुरुषसवधी मारी परिहा साची पत्नी, मात्र तमारी हु वरार करी शकी नहीं तमारी साथेनी सगाडने वखते मारा सखीने हेतु के तमारो जर्तार अतर अने वहार श्याम ठे, में तेउने कधु के श्याम ठे, परतु अंतरधी ते सेत के० उज्वल, निष्कपटी ठे हवे तमे ज्यार सवध करी मने कुवामा उतारी दोरडु काप्यु, त्यारे सखीउना वर्गु कहुं ययु अने मारी परीहा खोटी पडी ते हेत के० कारणने अस्त्य आप विचारी जोजो ॥ १० ॥

रागीसु रागी सहु रे ॥ वैरागीस्यो राग ॥ मन० ॥

रागविना केम दाखवोरे ॥ मुगति सुदरी माग ॥ मन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु ! हुं सरागणी तु तेथी आपने सरागी यतु योग्य ठे एवीज नीति ठे राग राखे तेनी साथे रागनो संवध थाय, परतु रागरहितनी राग केम थाय? हु रागी तमारा उपर तु तेथी जो तमारामा राग होय तो उपर राग रागो, परतु तमारामां रागज लागतो नथी तेथी मारा उपर राग करो वली मने एक विचार आवे ठे के जो तमे रागी नथी तो रागने जे मार्गे मुक्तिखी पासीए तेजो मार्गे जेने मुगति सुदरी मार्गे कहेवाय ठे, तन पर्यदामा केम दाखवो के० प्रगट वतावो वो? तेथी जेम अत करणमा होय आपे तेम तमारे मुक्तिखी उपर राग ठे अने तेणीने सर्व समक खाजनी स्मरो वो जेने अनेक जर्तार ठे एवी खीने इष्टो वो अने मने परिहरो वो ते कोना घरनो आचार ॥ ११ ॥

एक गुह्य घटतुं नथी रे ॥ सघळो जाणे लोक ॥ मन० ॥

अनेनातिक जोगवो रे ॥ ब्रह्मचारी गतरोग ॥ मन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामि ! छोको मने आमी कहे ठे के तमारा जर्तारनी केनी मजीने चाडा गया में कधु के तेमनामा कामरूपी रोग नथी अने ते ब्रह्मचारी तेथी गया छोको कहे ठे के एक राजेमतिने तज्या तेमा शु ? अनेनातिक रोग अने ब्रह्मचारी कहेवाय ठे तेथी जो आप ब्रह्मचारी नाम धरावता होना कद नु के आतु पर शुद्ध आपने घटतु नथी छोको जाणे ते गुह्य शानु? सोना

ह ते अनेक जोगवे ठे अने निष्कामी, ब्रह्मचारी एवुं नाम धरावो तेथी एवुं गुह्य टित ठे. घटित गुह्य तो ते कहेवाय के जेने लोको न जाणी शके. चतुरनी गुप्तवात जाणी शके नही. आपनुं गुप्त तो सर्व लोकोए जाएयुं के अनेकने जोगवोठो तो एकने जोगववामां ब्रह्मचर्यनी शुं चंग थाय ठे ? जो ब्रह्मचर्यने अखंरुं एवु धारता होतो अनेकांतने जोगववुं तजीयो. पण तमे तो वे घोडे चमो ठो, कांतने जोगवो ठो अने ब्रह्मचारी नाम धरावो ठो. ॥ ११ ॥

जिण जोणी तमने जोउं रे ॥ तिण जोणी जुउं राज ॥ मन० ॥

एकवार मुजने जुउं रे ॥ तो सीजे मुजकाज ॥ मन० ॥ १३ ॥

प्रर्थ ॥ हे स्वामी जिण जोणी के० जे जोवानी रीते हुं तमने जोउं हुं अर्थात् जे ग दृष्टिए हुं आपने निरखुं हुं. तेज सराग दृष्टिए हे राजन् ! मने आप हृदय-नेत्रे जुउं. जो कृपाकरी आप एकज वखत मारा उपर दृष्टि करशो तो मारुं त कार्य सिद्ध थशे ॥ १३ ॥

मोहदशा धरी जावनारे ॥ चित लहे तत्वविचार ॥ मन० ॥

वीतरागता आदरी रे ॥ प्राणनाथ निरधार ॥ मन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अत्यारसुधी राजेमति सखीउं साथे तथा नेमनाथजी साथे मोहद-
शी व्यवस्थानां वचनो बोलती हती. हवे चित्तमां मोहदशा धारण कर्वा ठनां स्व-
विकरीते एकत्वभावना थावी अने तेवाज आशयने प्रसंगे, कर्त्ताए पाठली
रामां " एकवार मुजने जुउं " एवुं पद मुक्युं ठे तेथी मोहमयी वचनो कखां ठतां
विकरीते एकत्वभावना थावी एम लागेठे. राजेमति विचारे ठेके, मारुं आत्मद्रव्य
या आत्मप्रदेशोने आधारे ठे तो मारे तेमनी साथे शुं संबंध ठे ? थावो आत्म-
नो विचार के० जेद राजेमति पामवाथी पोनाना आत्माने कहेठे के हे आत्मा !
नाथ के० प्राणोना नाथ जे नेमनाथ स्वामी तेमणे निरधार के० निश्चयथी वीन-
ता आदरी के० ग्रहण करी. तेथी नागे राग तेमने केम जेद्री शके, माटे ते कोण
हुं कोण ? एम एकत्वभावना जावना हवा ॥ १४ ॥

सेवक पण ते आदरे रे ॥ तो रहे सेवक माम ॥ मन० ॥

आशय साथे चाखीए रे ॥ एहीज रुहुं काम ॥ मन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे राजेमति नीतियुक्त नन्मुख दृष्टिए एकत्वभावना जावे ठे. हे आ-
नेमनाथजी साथे स्वामी सेवक संबंध करवो तने योग्य हतो ? तेवा संबंधथी

तारे परवश थयु पडत अने परवश थयु ते स्नेहाचांगीने नरकनुष्य ठे ३१
 तारे प्रथम विचारवी योग्य ह्ती पाठजगी विचार करवाची शु मिद्धि १३
 वीतरागता आदरी तो सेवक पण निश्चयथी तेज आदरे अने तेम करे ११३
 माम के० महिमा रहे, धर्म स्थिर रहे माटे हे आत्मा । म्यामिना मतनो ११३
 अज्ञिप्राय जाणी ते प्रमाणे चालीए तो तेज उत्तम काम अने मेवकनो से १३
 ठे के पोतानी मरजी प्रमाणे नही चाजतां म्यामिनी आज्ञाप्रमाणे र्नु ॥ ११ ॥

त्रिविध योगधरी आढर्यो रे ॥ नेमनाथ जरतार ॥ मन० ॥

धारण पोपण तारणो रे ॥ नवरस मुगताढार ॥ मन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ माटे श्रीनेमनाथ स्वामिण मन वचन काया, त्रिविधयी योग
 तेशी मारे पण तेमज करयु ते उत्तम ठे मारा मननो यज्ञ श्रीनेमनाथ माण
 त्मिक गुणोनो आधार ठे, वली गुणोनो पोपण करनारा पण तेज ठे तेमन ११३
 त्माने ससारसमुद्धयी तारनार पण तेज ठे वली तेज मारा म्यामि नवरस १३
 हार ठे शृंगार, हास्य, करुणा, रौद्र, वीर, जयानक, विजत्स, अज्ञून अने १३
 नव रस ठे तेमा निरूपम आत्मिकस्वरूप ते अद्वितीय शृंगार ठे १३
 पलनी जेम पुरुषनो प्रकृतिथी वियोग तेशी अर्ताद्विनो ह्पांकरपे ते परमहास
 जतुने अज्ञयदान देवानी वृत्ति ते करुणा ठे कर्मने विडारवानी वृत्ति ते रौद्र १३
 सर्व रसनो विचार यथार्थरीते करवो विशेष लक्षण वधवाची विस्तार कयों नथी ॥

कारणरूपी प्रजु ज्योरे ॥ गण्यो न काज ज्ञाज ॥ मन० ॥

कृपाकरी मुज दीजीए रे ॥ आनंदघन पढराज ॥ मन० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हे प्रजु । में आपनी कारणरूपे सेवा करी अर्थात् मारा मनमा
 स्वरूपरूप कारण प्रवर्तेशे तो मारु आत्मस्वरूपरूपकार्य सिद्ध थरी एवी १३
 तमारु सेवन करता में करवा नहीं करवा योग्य काइ गण्यु नहीं जेम सत्सर्
 व्दादिनु सेवन ते करणीय अने वैराग्यनु सेवन ते अकरणीय एरीते वनेने र्
 णता मात्र परमेश्वरनु ज सेवन कर्यु माटे हे परमेश्वर । मारा उपर कृपा करी
 सन्न थइ मने आनंदघन के० निर्माणपदरूप राज्य आपो ॥ १७ ॥ इति श्री
 जिनस्तवन इति श्रीआनंदघनजी कृत वाचीसी आ वाचीस स्तवननो वाचाव
 नसारजीए कृष्णगढमा रही सवत् १७६६ ना जादरवासुद १४ ना राज
 कयों ते प्रमाणे आशय लइ ठापता जूल थइ होय ते वाचनारे सुधारी वाच

। प्रत उपर आनन्दधनजीना देखा वे स्तवनो हुना ते पोतानाज करेखा हुना अने
उपर ज्ञानविमलसूरिए बाबावबोध कर्यो ठे. ते ह्वे पठी वाप्या ठे ॥

॥ अथ श्रीपार्श्वजिन स्तवन ॥

॥ गग सारंग ॥ रसीयानी देडी ॥

ध्रुवपदरामीहो म्नामि मादग ॥ नि.कामी गुणराय ॥ सुग्यानी ॥

निजगुण कामीहो पामी तुं धणी ॥ ध्रुव आगामीहो दाय ॥ सु०॥ध्रु०॥१॥

अर्थ ॥ ध्रुव के० निश्चलपद जे सिद्धपणुं तेना रामि के० रमणद्वार प्रतु ते मारा
मे ठे, वली कानकदर्पना अचिखाप रहिन ठे तेथी निष्कामी ठे. अष्टगुण युक्त

अर्थी गुणराय ठे. अत्र्यावाध सुखना योगी ठे. केवलज्ञान युक्त होवाथी सुज्ञानी ठे.
ना गुणना अचिखापी ठे एटखे न्वन्नाव प्रगट थयो तेनाज अर्थी ठे. सन्धक्

जीवा नमारा जेवा थरी पामी ध्रुवपद आरामी के० अचल सुखवाला आत्मारामी
। काणके जे परमात्माने सेवे ते परमात्मा थाय ॥ १ ॥

सर्वव्यापि कहे सर्व जाणंगणणे ॥ परपरिणमन सरूप ॥ सु० ॥

पररूपे करी तत्वपणुं नही ॥ स्वसत्ता चिद्रूप ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हे प्रभु! तमने केटखाएक सर्वव्यापि कहे ठे. तमे सर्वज्ञ होवाथी ज्ञान-
पे सर्वव्यापि ठो एही रीते आरोपे बडे ठे, परंतु तेठे जा वस्तुधमे सर्वव्यापि

तो दोष उपजे ठे; केमके जे परमां व्यापे ते परपणुं परिणमनुं थाय त्वारेज
व अने परपरिणमन सरूप थवाथी परमात्म डव्यने अस्तिरत्नत्वाव तथा अज्ञ-

वतावरूप हूपणो थाय. वली पररूपे अनां, अन्य डव्यरूप थवाथी तत्वपणुं रहे
। माटे पोतानी सत्ताज चिद्रूप ज्ञानस्वरूप ठे तेनाथी तत्वपणुं कहेवाय ॥ १ ॥

ज्ञय अनेक हो ज्ञान अनकना ॥ जल भाजन रवि जेम ॥ सु० ॥ डव्य

एकत्वपणुं गुण एकना ॥ निजपद रमताहो खेम ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली ज्ञय के० सर्वडव्य ते अनेक ठे तेने ज्ञाने करी जाणे तेथी आत्मानुं
। अनेक ठे. ज्ञयना जेदथी ज्ञानना पण अनेकरूप ठे. जेमके सूर्य एक ठे ठनां

। शयमां प्रतिविंब पडतां अनेक जानारने पृथक् पृथक् देखाय ठे, तेमज ज्ञान गु-
वेकरणहन सवे आत्मजावतुं स्यानरूप जे आत्मडव्य तेनुं तथा प्रकाशरूपगुणनुं

रूप ठे, परंतु पर्यायरूपे अनेकना ठे. ज्ञायकरूप कार्य अजेदें ज्ञानगुण एक ठे
। अन्योने प्रकाश करवाथी ते पृथक् पृथक् लागे ठे. एप्रमाणे सर्वगुण पोतपोतानुं

जे डव्य तेमां रमतां थकां हेम कल्याण ठे अर्थात् कोइ गुण पर परिणामी नथी.

परक्षेत्रे गत ज्ञेयने जाणवे ॥ परक्षेत्रे अयुं ज्ञान ॥ सु० ॥

अस्तिपणुं निजक्षेत्रे तमे कथ्युं ॥ निर्मलता गुणमान ॥ सु० ॥

अर्थ ॥ स्व अघगाहनायी पर के० अन्य क्षेत्रे रक्षु जे जीवद्रव्य तथा तेने मात्र जाणवाची, ज्ञान परक्षेत्री अयु, परतु जे गुणी होय ते गुणही होय तेथी ज्ञान निज क्षेत्रे के० आत्मानेप्रिये व्यापकपणे रक्षु ठे तेथी अस्तिपणु कथ्यु ज्ञानमां स्वजावे निर्मलता ठे तेथी तेमा सर्वद्रव्य ठे परतु ज्ञान क्षेत्रमा ज्ञेय जता नथी अने ज्ञेयमा ज्ञान जतु नथी ॥ ४ ॥

ज्ञेय विनाशेहो ज्ञान विनिश्वरु ॥ काल प्रमाणेरे थाय ॥ सु० ॥

स्वकाले करी स्वसत्ता सदा ॥ ते पररीते जाय ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥

अर्थ ॥ कोइ कहे के ज्ञेय जे घटपटादि तेना विनाशथी ज्ञान पण वि अतीत अनागत वर्तमानने परावर्ते, जे अनागत पर्याय ते वर्तमानपण वर्तमान पर्याय ते अतीतपणु पामे ते सर्व पर्यायनु ज्ञानमा ठे ज्ञान रीते परिणमे ठे तेथी ज्ञानमध्ये विनाशी धर्म ठे तेने उत्तर के, स्वकाळें क उत्पादव्ययरूप परिणमन जोता ज्ञान उत्पादव्ययरूप ठे, तोपण तेनो क कदापि परसत्तापणु पामतो नथी परानुयायी चाल न ग्रहण करवाची स्वरूप

परजावे करी परता पामता ॥ स्वसत्ता थिर ठाण ॥ सु० ॥ आत्म

चतुष्कमयी परमा नही ॥ तो केम सहनोरे जाण ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥

अर्थ ॥ बली परजावे करी के० परजावने जाणवाची ज्ञान ते पर परतापणु पामे, परतु ज्ञान स्वसत्तारूप ठे, स्थिर स्यानक ठे माटे स्वसत्तारूप कदापि परपणु पामे नहीं अर्थात् आत्मचतुष्कमयीपणु ते परमा न पामी के स्वद्रव्य, स्वक्षेत्र, स्वकाल, स्वजागपणे आत्मानो धर्म होय ते अन्वयमा न पण निग्धार कयों अर्ही कोइ पृठे जे, त्यारे ज्ञान सर्व परद्रव्यनु जाण ठे एम क

अगुरु क्षु निज गुणने देखता ॥ ज्वय सकल देखंत ॥ सु० ॥

साधारण गुणनी साधर्म्यता ॥ दर्पण जळने दृष्टात ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥

अर्थ ॥ तेने उत्तर थापे ठे जीवादि सर्वे द्रव्यमा अगुरुक्षु धर्म व द्रव्यमा सामान्य ठे जीवमा पण सर्वव्यापि ठे ते पोतानो अगुरुक्षु धर्म व सर्वे द्रव्यने देखे, सर्वने जाणे दर्शनोपयोगे सामान्य जाणे, ज्ञानापर्याय जाणे साधारण गुणने, नित्यत्वादिकने तथा अगुरुक्षुत्वादिकने ममान

ने जाणवे सर्वनो जाण थाय. जेम आरसीमां सर्वतुं प्रतिविंव पमे ठे, पण जेनुं प्रतिविंव आरसीमां पमे ठे, ते ते वस्तुमां आरसी प्रवेग करती नथी, तेम ते ते तु पण आरसीमां प्रवेश करती नथी. तेवीज रीते जलनुं दृष्टांत पण समजनुं. दृष्टांतो मुजव ज्ञान ज्ञेयमध्ये परिणमतुं नथी अने ज्ञेय ज्ञानमध्ये परिणमतां नथी रीते स्व श्रवगाहनागत ज्ञानगुण ते आत्मानुं स्वरूप ठे.

श्रीपारसजिन पारसरस समो ॥ पण इहां पारस नाहिं ॥ सु० ॥
 पूरण रसीउं हो निजगुण परसनो ॥ आनंदघन मुज मांहि ॥ सु० ॥ ध्रु० ॥ ७ ॥
 अर्थ ॥ एवा पार्श्वनाथ जगवान पार्श्वमणि समान ठे. जेम पार्श्वमणिनो स्पर्श मां वोह ते कनक थाय तेम पार्श्वप्रजुना योगत्री आत्मारूप सेवक परमात्मा थाय. पार्श्वनाथ जगवानमां पार्श्वमणिनो रस नथी परंतु पोताना अनंतज्ञानादि गुणरूप ठे ते अनंतज्ञानादि मारामां पण ठे, पण सत्तारूपे ठे अने परमात्मां प्रगट ठे ती जगवान पूज्यठो ॥ ७ ॥ इति पार्श्वजिन स्तवन.

॥ अथ श्रीमहावीरजिन स्तवन ॥

॥ राग धन्याश्री ॥

वीर जिनेश्वर चरणे दागुं ॥ वीरपणुं ते मागुं रे ॥ मिथ्या
 मोह तिमिर जय ज्ञागुं ॥ जितनगारु वागुं रे ॥ वी० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ श्री महावीर परमात्माना चरणमां नमस्कार करीने हुं क्षायकवीर्यपणुं गुं हुं जे वीर्यना उद्धासथी मिथ्यात्व के० कुश्रद्धा अने मोह के० मूढता तडुप ति- धर के० श्रंधकारनो जय दूर कर्यो ठे एवा हे प्रजु! तमे शत्रुनो नाग करीने जीत न- रू वगाळुं तेनुं वीर्य हुं मागुं हुं. जे वीर्यथी हुं पण कर्मशत्रुने जीतुं ॥ १ ॥

ठउमश्च वीरय लेख्यासंगे ॥ अजिसंधिज मति अंगेरे ॥

सुदम थूल क्रियाने रंगे ॥ योगी अयो उमंगे रे ॥ वी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे प्रजु! ठउमस्ववीर्य ते क्षयोपशमवीर्य ते लेख्याए जे परिणम्यो ते अजिसंधिजवीर्य अनेक कर्म ग्रहण करे. जे मतिपूर्वक उपयुक्तवीर्य ते अजिसं- जे वीर्य कहीए. ते सुदम क्रिया कंपनरूप, स्थूलक्रिया आकुंचनप्रसारणरूप एटवे वाव योग तथा उच्चयोगरूप. सुदम तथा स्थूल क्रियाने रंगे योगवंत अयो थको आत्मा संसारमध्ये उमंग पामी रह्यो ठे. आ विचार कम्मपयनी ग्रंथमां ठे ॥ २ ॥

असख्य प्रदेशे वीर्य असंखें ॥ योग असंखित करेरे ॥ पुञ्ज
गण तेणे ले सुविशेषें ॥ यथाशक्ति मति लेखे रे ॥ वी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आत्माना असरयाता प्रदेश ठे एकेका प्रदेशे असरयाता
ठे, एम कम्मपयडीना योगस्थानकमा कथु ठे एरीते जीवने योग पण
ठे जे क्षयोपशमी वीर्य असरयातु ठे ते योगरूप ठे, तेणे करी जीव
समूहने ग्रहण करे ठे योगविशेषे, विशेष कर्म ग्रहणे करे जेरी योग वपण
कर्मतु दख जीव ग्रहण करे, एम समजवु ॥ ३ ॥

उत्कृष्टे वीर्यने वेसें ॥ योग क्रिया नवि पेसे रे ॥ योगतणी
ध्रुवताने लेसें ॥ आत्म शक्ति न खेसे रे ॥ वी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ज्यां उत्कृष्ट के० अतवीर्य त्या कर्म न लागे ज्या चलनीय त्या
जे प्रदेशोमा उत्कृष्ट वीर्य होय त्यां योगक्रिया जे कर्म ग्रहणरूप क्रिया ते
शके नहीं आत्माना आठ रूचक प्रदेशोमा कर्मग्रहणरूप योगक्रिया नहीं
योगनी ध्रुवता के० निश्चलता ठे ज्या योगनी निश्चलता त्या आत्मशक्तिने
रुधी शके नहीं, अर्थात् ते प्रदेशे आवरण न थाय ॥ ४ ॥

कामवीर्यवशे जेम जोगी ॥ तेम आत्म थयो जोगी रे ॥ सूरपणे
आत्म उपयोगी ॥ थाय तेहने अयोगी रे ॥ वी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेम काम के० अजिजापना वीर्यना वशथी जेम जोगी पुरुष सर्व पर
वाठे ठे, तेम आत्मा परजावनो जोगी थयो ठे थने तेज आत्मा शुरवीर पर
स्वरूप विना परजावमा प्रवेश करवो नहीं एवी प्रतिज्ञा धारण करी आत्मो
थाय तो अयोगीपणु प्रगट करे एतु शुरवीरपणु हे वीरपरमात्मा तमारु धनु चक

वीरपणुं ते आत्म ठाणे ॥ जाण्युं तुमची वाणे रे ॥ ध्यान
विनाणे शक्ति प्रमाणे ॥ निज ध्रुवपद पहिचाणे रे ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एवुं वीरपणुं ते आत्मस्थानकमा अर्थात् आत्मामाज ठे, एम म
वाणीथीज जाण्यु ठे तेवा ध्यानथी, विज्ञानथी तथा शक्तिना प्रमाणथी
आत्मानु मूल वीर्य शूरत्व चिंतवीए तेम तेम आत्मा तेमा रमीने पोतातु
निश्चल परमानदपद तेने पहिचाने के० उंखे ॥ ६ ॥

आलंबन साधन जे त्यागे ॥ परपरिणतिने जागे रे ॥ अदय
दर्शन ज्ञान वैरागे ॥ आनंदघन प्रचु जागे रे ॥ वी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ परंतु परने श्रवणं करी जे साधन करवुं, तेनो त्याग करवायी परावर्त-
णुं ठंडाय तो परपरिणति जागे के० जाय अने ए प्रमाणे जे करे ते अद्भुत अ-
पाति द्वायिक केवलदर्शन केवलज्ञान अने वीतरागता के० यथाख्यात चारि-
लयलीन थयो थको आनंदधन के० परमानंदमय प्रभुता जाग्रत करे ॥ ७ ॥
श्रीमहावीर जिनस्तवन. श्रीज्ञानविमलसूरि तथा पंक्ति देवचंद्रजीए आ चो-
नीना पाठला वे स्तवनो कर्या ठे. ज्ञानविमलसूरिजीए बालावबोध चोवीसे स्त-
उपर कर्यो ठे. देवचंद्रजीए कर्यो नथी. अर्हो ज्ञानसारजीनो बालावबोध ठाप्यो
अने हचे पठीना तेमनाज वे स्तवनो ठापेला ठे.

॥ अथ श्रीपार्श्वजिन स्तवन ॥

॥ शांतिजिन एक मुज विनति ॥

पासजिन ताहरा रूपनुं ॥ मुज प्रतिज्ञास केम दोयरे ॥ तुजमुज

सत्ता एकता ॥ अचल विमल अकल जोयरे ॥ पास० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ अहो पार्श्वनाथ प्रभु! तमारा स्वरूपनो मने प्रतिज्ञास के० प्रकर्ष आज्ञास
पात साक्षात्कार केम थाय? विचार करतां तमे अने हुं सत्ताए एक ठीए तेथी
जेद्व ठीए अने जिनज्ञावीपणुं थया विना तमारा स्वरूपनो मने प्रतिज्ञास केम
र? वली निश्चयनयथी हुं मारा स्वरूपने विचारुं तो जेम तमे स्वरूपथी त्रणेकाल
ब्रह्म ठे तेम हुं पण मारा स्वरूपथी चळ्यो नथी. वली जेम तमे निर्मल तेम हुं पण
ब्रह्म कर्ममल रहित, जेम तमने कालादिके कळ्या नथी तेम हुं पण कालादिकथी
ब्रह्म हुं, माटे ए त्रणे रीते एकता देखीने अहो पार्श्वप्रभु! तमारुं रूप जिनपणे
रक्त केम करी शकुं? ॥ १ ॥

मुज प्रवचन पदथी ॥ निश्चय जेद न कोयरे ॥ व्यवहारे

लखी देखीए ॥ जेद प्रतिजेद बहु लोयरे ॥ पास० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हचे परमात्मा उत्तर थापे ठे. हे आनंदधन! निश्चयनयनी अपेक्षाए तो
मात्मा अने जीवात्मामां जिनज्ञावीपणुं अर्थात् जेद कांइ नथी अने व्यवहार
जीनो आश्रय करी जोइए तो अर्थात् हेतुप्रतिहेतुपूर्वक हृदयनेत्रें अवलोकन
थीए तो जीवना लोय के० लोकने विषे बहु के० घणां जेद प्रतिजेद थाय. एक दे-
॥ एक मनुष्य तेज जीवने नरकपणुं प्राप्त थाय ए रीते जेद प्रतिजेद घणां थाय ॥ २ ॥

बंधन मोख नहीं निश्चयें ॥ व्यवहारें जज दोयरे ॥ अखंडित

अबाधित सोय कदा ॥ नित अबाधित सोयरे ॥ पास० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ इहां दृष्टांत कहेते जेमपुजल डव्यमा घृत उपजवानीशक्ति
 हीकां तृणआहारथी घेनुडुध आपेते तेडुधमा घृत नीपजवानीशक्ति
 अनुमान प्रमाणें तृणमां घृतशक्तिजाणी पण कहेवायनही माटे तेनेउपशक्ति
 अने जोतृणने डुग्धादिकजावेके० हूध दहीप्रमुग्घने परिणामें घृतशक्ति
 जापीथकी जनके० लोकना चित्तमा सुहायते माटे तेनेसमुचितशक्ति
 नतरकारणमा समुचितशक्ति कहेवी अने परपरकारणमा उधशक्ति कहेवी
 एवेनाज १ अन्यकारणता २ प्रयोजनता एवेनीजानाम पणकहेते तेजाणवा ॥ ३

धरमशक्तिप्राणीनिपूरव ॥ पुजलनेआवत्तेरे ॥ उधेंसमुचित
 जेमवलीकहियें ॥ ठेहलेतेआवत्तेरे ॥ जिन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे एशक्ति ते आत्मडव्यमा फलावेते जेम प्राणीके० जग्यनीक
 के० पहेला अनता पुजल परावर्तवित्या तेमापण उधेके० सामान्य धर्मशक्ति
 जोनकहिये तो ठेहले पुजल परावत्तेते शक्ति आवेनही नासतो विद्यतेजाव २
 वचनात् अने ठेहले पुजल परावत्तंधर्मनी समुचितशक्ति कहियें अतएव
 जलपरावर्तजाव वालकाल कष्टुठे अने ठेहलो पुजल परावर्तधर्म
 अचरम परिच्छेदसु कालोजव वालकालमो जणित ॥ चरमो उधम्मजुवण
 चित्तजेउत्ति ॥ १ ॥ एयोगनीवीजीवीसीमध्ये कष्टुठे ॥ ८ ॥

कारयजेदेगक्तिजेदइम ॥ व्यवहारेव्यवहरियेरे ॥ निश्चय
 नानाकारयकारण ॥ एकरूपतेधरियेरे ॥ जिन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एमएकेकाकार्यनी उधसमुचितरूप अनेकशक्तिएकडव्यनी
 नाजेदेंशक्तिनोजेदथायते तेव्यवहारनयेंकरी विवहरियें केमके ५ ५६
 णजेदमानेते अने निश्चयनयथी डव्यना नानाप्रकारना कार्यकारण ते एकशक्तिव
 द्दयमाधरियें नहीतोखजावजेदेंडव्यजेदथाय अनेव्यवहारनयें ते तेकामा
 द्दायें एकनेअनेक कार्यकारण खजावमानता कोइदोपनथी कारणातरनी
 जावमाज अतर्जुतते तेमाटे तेनुपण निष्फलपण नथाय
 रणकार्यतेमिथ्याते आदावतेचयनास्ति वर्तमानेपित्तथा इतिवचनात्
 कवपनारहित शुरु अत्रिचक्षितरूप डव्यजते एम जाणवु एशक्तिरूप डव्य

गुणपर्यायविगतवहुजेदें ॥ निजनिजजातिवरेतेरे ॥ शक्ति
 रूपगुणकोइकजापे ॥ तेनहिमारगनिरतेरे ॥ जिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हृवे व्यक्तिरूपगुणपर्यायवखाणैते तेगुणपर्यायनीव्यक्तिवद्दुस्त्रेदेके० अने-
कारे निजनिजजाति सहजाविक्रमजावि कल्पनाकृत आपआपणे स्वजावेवर्तते को-
दिगंवरानुसारी ते अक्षिरूपनेजगुण जापेके० कहेते ते आवीरीतेजे जेम द्रव्यगुण-
यनुं कारण द्रव्यते तेमगुणपर्यायनुं कारण गुणते द्रव्यपर्यायद्रव्यनो अन्यथा-
जेम नरनारकादिक अथवा द्र्यणुक त्र्यणुकादिक गुणपर्याय गुणनो अन्यथा-
नही जेममतिश्रुनादिक विशेष अथवा जवस्यसिद्धादि केवलज्ञानविशेष एम
द्रव्य बीजोगुण एजातिशाश्वत अने पर्यायधी अशाश्वत एम आव्युं एम कहेते
नेरतेके० रुडेमागे नही केमके एकल्पना शास्त्रधी तथा युक्तियें मिलेनही ॥ १० ॥

पर्यायधीगुणजिन्ननजापीठ ॥ संमतिग्रंथेव्यक्तिरे ॥ जेहनो

त्रेद्विवद्भावशयी ॥ तेकेमकहियेंशक्तिरे ॥ जिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तेहनेउत्तरकहेते जेपर्यायधीगुणते जिन्नके० जूदोचाप्योनथी एमसंमति ग्रं-
विपे व्यक्तिके० प्रगटअद्वारेकचुंते गाथा ॥ परिगमणंपज्जाठ अणेगकरणे गुणत्ति-
छा ॥ तद्विणगुणत्तिचणइ पज्जावणयदेशणाजह्मा ॥१॥ अर्थ ॥ जेम क्रमजाविपणुं
यनुंलक्षणते तेमअनेकपणुंकरनुं तेपणपर्यायनुंलक्षणते द्रव्यतो एकजते अनेज्ञान-
नादिकत्रेद्वारेते तेपर्यायते पणगुणनकहियें केमके द्रव्यपर्यायनीदेशना जगवंतनीते
द्रव्यगुणनीदेशनानथी इतिगाथार्थ ॥ इहांकोइपुते जे एरीतेंजो गुणते पर्यायधीजि-
धी तोद्रव्यगुणपर्याय एरणनांनाम किमकहोतो तेमनेकहेतुंजे विवद्वाके०
नयनीकल्पना तेहथीजेम तेलस्यधारा इहां ते वने धारा जिन्नकहीदेखाड्या पण
अनेतेवनीधारा जिन्ननथी तेमसहजावी क्रमजावी कहीनें गुणपर्याय जिन्नकही-
ड्या पणपरमाथेंजिन्ननथी एरीतें जेहनोत्रेद उपचरितते तेहनेंशक्तिकेमकहियें
उपचरित गायइजेनही तेम उपचरित गुण तेपणशक्तिधरेनही ॥ ११ ॥

जोगुणत्रीजोहोएपदारथ ॥ तोत्रीजोनयलहीयैरे ॥ ड्रव्या

रथपर्यायारथनय ॥ दोइजसूत्रेकहीयैरे ॥ जिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हृवेजेगुणनेपर्यायधीजिन्नमानेते तेहनेइपणआपेते के जोगुणएहवोत्रीजोपदा-
व्यपर्यायधी जूदोचावहोय तोनयपणत्रीजो लहीयेंके०पामियें पणतेतो किहांकह्यान-
सूत्रमाहेतो ? ड्रव्यार्थपर्यायार्थएवेहुजनयकह्याते अनेजोगुण होय तोत्रीजोगुणार्थ-
रणकह्योजोइयेंउक्तंचसंमतो दोउणण्याजगवया द्विचियपज्जावठियाणिया ॥ जइ-
गुणोविहुंतो गुणठियणठंविजुंजतो ॥१॥ जंचपुण जगवया तेसुसुत्तेसुगोयमाईणं ॥ प-
साणाणीधया वागरियातेणपज्जाया ॥१॥रूपादिकनें गुणकहीनें सूत्रेवोवाच्यानथी प-

अर्थ ॥ इहां दृष्टांत कहेते जेमपुजल ड्रव्यमां घृत उपजगानीशक्ति
 हीकां तृणआहारथी घेनुडुध आपेते तेडुधमा घृत अनुमान प्रमाणें तृणमा घृतशक्तिजाणी पण कहेवायनही माटे तेनेउशक्ति
 अने जोतृणने डुग्धादिकजापेके० हूध दहीप्रमुखने परिणामं घृतशक्ति
 जापीथकी जनके० लोकना चित्तमा सुहायते माटे तेने समुचितशक्ति
 नंतरकारणमा समुचितशक्ति कहेवी अने परपरकारणमा उंचशक्ति कहेवी
 एवेनाज १ अन्यकारणता २ प्रयोजनता एवेरीजानाम पणकहेते तेजाणवा ॥

धरमशक्तिप्राणीनिपूरव ॥ पुजलनेआवत्तेरे ॥ उंचसमुचित
 जेमवलीकहियें ॥ ठेहलेतेआवत्तेरे ॥ जिन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे एशक्ति ते आत्मड्रव्यमा फलावेते जेम प्राणीके० जव्यनीक
 के० पहेला अनता पुजल परावर्त्तवित्या तेमापण उंचके० सामान्य धर्मशक्ति
 जोनकहियें तो ठेहले पुजल परावत्तेते शक्ति आवेनही नासतो विद्यतेनाव
 वचनात् अने ठेहले पुजल परावर्त्तधर्मनी समुचितशक्ति कहियें अतएव
 जलपरावर्त्तजाव वालकाल कथुते अने ठेहले पुजल परावर्त्तधर्म योवनका
 अचरम परिश्रष्टेसु कालोचव वालकालमो जणित ॥ चरमो उधम्मजुवण
 चित्तजेउत्ति ॥ १ ॥ एयोगनीवीजीवीसीमध्ये कथुते ॥ ८ ॥

कारयजेदेशक्तिजेदइम ॥ व्यवहारेव्यवहरियेरे ॥ निश्रय
 नानाकारयकारण ॥ एकरूपतेधरियेरे ॥ जिन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एमएकेकाकार्यनी उंचसमुचितरूप अनेकशक्तिएकड्रव्यनीपा
 नाजेदेशक्तिनोजेदथायते तेव्यवहारनयेकरी विवहरियें केमके
 एजेदमानेते अने निश्रयनयथी ड्रव्यना नानाप्रकारना कार्यकारण ते एकशक्ति
 हृदयमाधरियें नहीतोखजावजेदेंड्रव्यजेदथाय अनेव्यवहारनये ते
 द्वायें एकनेअनेक कार्यकारण खजावमानता कोइदोपनथी
 जावमाज अतर्जुतते तेमाटे तेनुपण निष्फलपण नथाय
 रणकार्यतेमिथ्याते आदावतेचयन्नास्ति वर्तमानेपितत्तथा इतिवचनात्
 कल्पनारहित शुद्ध अविचलितरूप ड्रव्यजते एम जाणवु एशक्तिरूप

गुणपर्यायविगतवहुजेदें ॥ निजनिजजातिवरतेरे ॥ शक्ति
 रूपगुणकोइकजापे ॥ तेनहिमारगनिरतेरे ॥ जिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवे व्यक्तिरूपगुणपर्यायवखाणें ते गुणपर्यायनीव्यक्तिवहुजेदेके० अने-
कारें निजनिजजाति सहजाविक्रमजावि कल्पनाकृत आपआपणे स्वजावेवतेंते को-
दिगंवराजनुसारी ते शक्तिरूपनेजगुण जापेके० कहेते ते आवीरीतेजे जेम द्रव्यगुण-
यनुं कारण द्रव्यते तेमगुणपर्यायनुं कारण गुणते द्रव्यपर्यायद्रव्यनो अन्यथा-
जेम नरनारकादिक अथवा छ्यणुक त्र्यणुकादिक गुणपर्याय गुणनो अन्यथा-
नही जेममतिश्रुतादिक विशेष अथवा जवस्यसिद्धादि केवलज्ञानविशेष एम
द्रव्य बीजोगुण एजातिशाश्वत अने पर्यायथी अशाश्वत एम आव्युं एम कहेते
नेरतेके० रुडेमागें नही केमके एकल्पना शास्त्रथी तथा युक्तियें मिलेनही ॥ १० ॥

पर्यायथीगुणजिन्ननजापीठ ॥ संमतिग्रंथेव्यक्तिरे ॥ जेहनो
जेद्विविध्वावशथी ॥ तेकेमकहियेंशक्तिरे ॥ जिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तेहनेउत्तरकहेते जेपर्यायथकीगुणते जिन्नके० जूढोनाप्योनथी एमसंमति ग्रं-
विषे व्यक्तिके० प्रगटअक्षरेकळुंते गाथा ॥ परिगमणंपज्जाठ अणेगकरणे गुणत्ति-
ठा ॥ तहविणगुणत्तिजणइ पज्जवणयदेशणाजह्या ॥१॥ अर्थ ॥ जेम क्रमजाविपणुं
यनुंलक्षणते तेमअनेकपणुंकरुं तेपणपर्यायनुंलक्षणते द्रव्यतो एकजते अनेज्ञान-
नादिकजेदकरेते तेपर्यायते पणगुणनकहियें केमके द्रव्यपर्यायनीदेशना जगवंतनीते
द्रव्यगुणनीदेशनानथी इतिगाथार्थ ॥ इहांकोइपुठे जे एरीतेंजो गुणते पर्यायथीजि-
थी तोद्रव्यगुणपर्याय एत्रणनांनाम किमकहोतो तेमनेकहेतुंजे विवहाके०
नयनीकल्पना तेहथीजेम तैलस्यधारा इहां ते वने धारा जिन्नकहीदेखाड्या पण
अनेतेलनीधारा जिन्ननथी तेमसहजावी क्रमजावी कहीनें गुणपर्याय जिन्नकही-
ड्या पणपरमार्थेंजिन्ननथी एरीतें जेहनोजेद उपचरितते तेहनेंशक्तिकेमकहियें
उपचरित गायइजेनही तेम उपचरित गुण तेपणशक्तिधरेंनही ॥ ११ ॥

जोगुणत्रीजोहोएपदारथ ॥ तोत्रीजोनयलहीयेंरे ॥ ज्व्या
रथपर्यायारथनय ॥ दोइजसूत्रेकहीयेंरे ॥ जिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवेजेगुणनेपर्यायथीजिन्नमानेते तेहनेइपणआपेते के जोगुणएहचोत्रीजोपदा-
व्यपर्यायथी जूढोचावहोय तोनयपणत्रीजो लहीयेंके०पामियें पणतेतो किहांकह्यान-
सूत्रमांहेतो ? ज्व्यार्थ१ पर्यायार्थ१एवेहुजनयकहाते अनेजोगुण होय तोत्रीजोगुणार्थ-
रणकहोजोइयें उक्तंचसंसंतो दोउणण्याजगवया दवठियपज्जवठियाणपया ॥ जइ-
गुणोविहुंतो गुणठियणउविजुज्जतो ॥१॥ जंचपुण जगवया तेसुसुत्तेसुगोयमाईणं ॥ प-
सणाणीयया वागरियातेणपज्जाया ॥१॥रूपादिकनें गुणकहीनें सूत्रेबोलाव्यानथी प-

एवन्नपक्त्वा गधपक्त्वा इत्यादिकपर्यायशब्दे बोलाव्या ठे तेमाटेपर्याय कहियें ५
 गुण कहियें नही अने एगुणकालए इत्यादिकठामें जे गुण शब्दठेते गणितशा
 सिद्धपर्यायविशेषसरयावाचीठे पणतेवचनगुणास्तिरुनयत्रिपयवाचीनथीउक्तचसमति
 थे जपइअधिसमए एगुणोदसगुणोअणतगुणो ॥ रूवाइपरिणामो जन्नइतम्हागुप
 सेसो ॥१॥ गुणसहमतरेणावि तणुपक्त्वाववितेससखाण ॥ सिद्धइ नवरसखाणे ॥ स
 धम्मोणय गुणोत्ति ॥ २ ॥ जहदसमुदसगुणमिय ॥ एगमिदसत्तण समचेव ॥ ३
 हियमिदगुणसदे तहेवइयपिदछव ॥ ३ ॥ एम गुण ते परमार्थ दृष्टियें पर्याय
 जिन नथी तो तेने ड्रव्यनी परें शक्तिरूप केवी रीतें कहियें ॥ १२ ॥

जोगुणद्वयपर्यवनुहोवे ॥ तोड्रव्येंसुंकीजेरे ॥ गुणपर्याय
 पटंतर केवल ॥ गुणपर्याय कहीजेरे ॥ जिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ हवेजेपर्यायनु दलतेगुणठे माटे गुणनेजेशक्तिरूपकहेठे तेहने दूषणआप
 जोगुणपर्यायनु दलके० उपादानकारणहोय तोड्रव्यसुकीजे ड्रव्यनोकाम गुणेजकी
 माटे १ गुण २ पर्याय एवेजपदार्थकहो पणत्रीजोड्रव्यपदार्थनहोय कोइकहेसे
 ड्रव्यपर्याय तथागुणपर्यायरूपकार्यजिन ठे तेमाटे एकड्रव्य वीजुगुणरूप कारणजि
 कल्पियें एम कहेठे तेजुठे ठे केमके कार्यमाकारणशब्दनोप्रवेश ठे तेथीकारण
 कार्यजेद सिद्धथाय अनेकार्यजेदसिद्धथयोहोय तो कारणजेद सिद्धथाय नहिका
 न्योन्याश्रय नामेदूषणउपजेमाटे गुणपर्याय जे कहियें ते माटे न
 दकल्पनारूप तेथीजकेवलसजवेठे माये न
 नामकहियें ठेयें जेप रे

एक अनेकरूपथी

राधेयादिक ज्ञावें ॥

अर्थ ॥ एणीपरेके० ए रीतें
 माहोमाहे जेदज्ञाव विचारो
 एनो जेद मनमा खावो केमके

ड्रव्य आभ

दिक

अर्थ ॥ हवे तेहीज
 रूपादिकते एमजा

परैरहाते एमश्चाधाराधेयजावें द्रव्यथी गुणपर्यायिने जेदते तथारूपादिकगुणप-
 । एकेक इंद्रियनो गोचरके० विषयते जेम रूपते चक्षुरिंद्रियेंज जणायते तथारसते
 नेंद्रियेंजजणाय इत्यादिक अने घटादिकद्रव्यतेते चक्षुइंद्रिय अनेस्पर्शइंद्रिय एदो
 ० वेंद्रियेंकरीजणायते एनेयाधिकमत अनुसरीनेकहुं अनेस्वमते गंधादिकपर्यायते
 इंद्रियादिकेंपण द्रव्यप्रत्यक्षते नहीकां कुसुमगंधुंतुं इत्यादिक ज्ञानने त्रांतिपणोथा-
 तेजाणहुं एमएकअनेक इंद्रियग्राहकपणे द्रव्यथी गुणपर्यायिने जेदजाणहुं अने
 पर्यायिने मांहोमाहेंजेदते स्वजावी क्रमजावीपणेशाय एकद्वपनाथीजजावहुं ॥ १५ ॥

संज्ञा संख्या लक्षणथी पण ॥ जेद एहोनो जाणीरे ॥ सुजश
 कारणी सुजमति धारो ॥ डुरमति वेदि कृपाणीरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तथासंज्ञाके० नाम तेथीद्रव्यनोजेद एटवेनामजेदेंजेद तेमांवली एकद्रव्य
 थीजेद बीजोगुणनामथीजेद त्रीजोपर्यायनामथीजेद तथासंख्यातेएकवेत्रणनीग-
 । तेथीजेद एटवेठद्रव्यते गुणअनेकते पर्यायअनेकते अनेलक्षणथीजेदतेनअनेक
 यगमन द्रव्यलक्षण नएकथीअन्यने जिनकरण तेगुणलक्षण परिगमनसर्वतोव्या-
 तेपर्यायलक्षण एमद्रव्यगुणपर्याय एहोनोमाहोमाहेंजेदजाणीने उत्तमयशनीरु-
 ती जलीमतिनेधारो तेकहेवीठे जेडुरमतिके० द्रव्याकृतपक्षनीमाठीमतितेरूपणीजेवे-
 तेहनेविषे कृपाणीके०कोहाडीसमानते एटालमां द्रव्यगुणपर्यायिनोजेददेखाड्यो ॥

॥ गाल त्रीजी ॥

॥ शालिजद्र जोगी रखो ॥ एदेशी ॥

एकांतेजोजापियेंजी ॥ अव्यादिकनोरेजेद ॥ तोपरद्रव्यपरेंहुएजी ॥
 गुणगुणीजावउजेदरे ॥ नविका ॥ धारोगुरुउपदेश ॥ १ ॥ ए आंकणी

अर्थ ॥ ह्वेजेद्रव्यमां एकांतेजेदमानेते तेनेअजेदपक्ष अनुसरीने दूषणदीयेतेद्रव्या-
 ० के० द्रव्यगुणपर्यायिनोजो एकांतेजेदजापियें तो परद्रव्यनीपरें स्वद्रव्यने विषे पण
 गुणी जावनो उठेदथयीजाय जेमजीवद्रव्यना गुणज्ञानादिकते तेनोगुणी जीवद्रव्य
 । पुनलद्रव्यनागुणरूपादिकते तेनोगुणी पुनलद्रव्यते ए व्यवस्थाशास्त्रप्रसिद्धते ते-
 नेदमानतां तेखोपाय जीवद्रव्यने पुनलद्रव्यथी जेम जेदते तेमपोनानागुपर्यापणते-
 तोअमुकद्रव्यनो अमुकगुण अथवा अमुकगुणनोअमुकगुणी ए व्यवहारते तेनो
 जोपथयीजाय माटेद्रव्यगुणपर्यायिनो अजेदजसंजवे एह्वो अनेदनयनागुनो उप-
 णे तेने हेनव्यप्राणीतुमेधारो आदरो जेमआत्मद्रव्यगुणाय ॥ ? ॥

द्रव्यैगुणपर्यायनोजी ॥ वेद्यजेदसवध ॥ जिनतेहजो
कद्विपर्येजी ॥ तोअनवस्थाबंधरे ॥ ज० ॥ धा० ॥१॥

अर्थ ॥ वली अजेद ऊपरयुक्ति कहेते द्रव्यनेपिपे गुणपर्यायनो जे सप्रथे अ
दजते केमके जो द्रव्यनेविपे गुणपर्यायनो समवायनामे सप्रथे जिनकपिपे त
अनवस्थादोपनु वधनथाय जेथी गुणगुणथीअलगो समवायसबंधरहितो तेमनवा
नेपण अनेरोसवधजोइयें वली ते सवधने पण अनेरो सवध जोइयें एमकरतां कि
हांपण ठहेराव न थाय अने जोसमवायनो स्वरूप सप्रथेज अजिन मानियें तो
णगुणीने स्वरूप सवध मानता सुविघटेते जे फोकटनवा सवध मानोतां ॥ २ ॥

सुवर्णकुमलादिकहुजंजी ॥ घटरक्तादिकजाव ॥ एव्यव
हारनसजवेजी ॥ जोअजेदस्वजावरे ॥ ज०॥धा० ॥३॥

अर्थ ॥ वलीजेअजेदनमाने तेहनेवाधककहेते जे सुवर्णके० सोनुतेकुमलयु त
घमोप्रथमश्यामहतो तेहिजरातोवर्णथयो एहवोसर्वलोकनोजे अनुभवसिद्धव्यवहार
तेजोद्रव्यादिकत्रणने अजेदस्वजावनहोयतो तेव्यवहारपणघटेनहि ॥ ३ ॥

खधदेशजेदेंहुएजी ॥ वमणीगुरुतारेखध ॥ प्रदेशगु
रुतापरिणामेंजी ॥ खधअजेदसंबंधरे ॥ ज० ॥ धा०॥४॥

अर्थ ॥ वलीजेअजेदनहीमाने तेहनेधीजुवाधककहेतेजे सधके० अवयवी अ
देशतेअवयव एहोनेजोदेजमानियें तो वमणीजार सधमाहेंअवोजोइयें जेमां सो
तनुनोजेपटते ते सोततुआमाजेदलोजार तेदलोजार तेनापटमाण थापते त
जेकोइनवानैयायिक एमकहेते जे अवयवनाजारथी अवयवीनो जार अत्यतहीने
तोतेहनेमते छिप्रदेशादिकसधमाहे किहापणउत्कृष्टगुरुता नथवीजोइयें माटेछि
देशादिकसधते एकप्रदेशादिकनीअपेक्षायें अवयवीते अनेपरमाणुमाहेजो उत्कृष्ट
रूपमानियें तोरूपादिकविशेषपण परमाणुमाहेमानवाजोइयें अनेछिप्रदेशादिकमा
मानवाजोइयें अनेजेदनयनो वधनमानियेंतो प्रदेशनोजार तेहिजसधजारपणे परि
णमे जेमतंतुरूपपटरूपपणे परिणमे तेवारेंगुरुताऋचीनोदोपकह्योतेनलागे ॥ ४ ॥

जिनद्रव्यपर्यायनेजी ॥ जवनादिकनेरेएक ॥ जापेकिम
दाखेनहीजी ॥ एकद्रव्यमाविवेकरे ॥ ज० ॥ धा० ॥५॥

अर्थ ॥ वलीजेद्रव्यादिकने अजेदनथीमानता तेहनेउलजोआपेते जिनद्रव्यने
पाण काष्ट पृथ्वी जलादिकतेनोपर्यायजेजवनादिक धरप्रमुख तेहनेतुएककहेते

धरइत्यादिक लोकव्यवहारते तो एकद्रव्यमां द्रव्यगुणपर्यायनो अज्ञेदहोय एह्वो
वेक शावास्तेन श्रीकहेतो माटे जे आत्मद्रव्य तेहि जथात्मगुण अने तेहि जथात्मप-
य एह्वो व्यवहारअनादिसिद्धते ॥ ५ ॥

गुणपर्यायअज्ञेदश्रीजी ॥ उच्यनियतव्यवहार ॥ परिणति
जेते एकताजी ॥ तेणेत एकप्रकाररे ॥ ऋवि० ॥ धा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बलीजीवद्रव्य अजीवद्रव्यइत्यादिक जे नियतके० व्यवस्थासहितव्यवहार
यते ते गुणपर्यायना अज्ञेदश्रीथायते जेमज्ञानादिकगुणपर्यायश्री अजिन्नतेजीवद्रव्य
नेरूपादिक गुणपर्यायश्री अजिन्नतेअजीवद्रव्य नहीकांद्रव्यसामान्यश्री गुणपर्यायनी
शेपसंज्ञानथाय १ उच्य २ गुण ३ पर्याय एत्रणनामते पणस्वजाति त्रणने एकत्वप-
णामते माटे एत्रणेनो एकप्रकारकहियें जेम आत्मद्रव्य ज्ञानादिकगुण तथा तेहना-
र्याय एसर्व एकजथात्माकहियें तथा जेम १ रत्न २ कांति ३ ज्वरापहारशक्ति ए
णेने एकजपरिणामते तेमद्रव्यगुणपर्यायनेपण जाणवुं ॥ ६ ॥

जोअज्ञेदनही एहनेंजी ॥ तोकारयकिमहोय ॥ अठतिवस्तु
ननीपजेजी ॥ शशविपाणपरेंजोयरे ॥ ऋ० ॥ धा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बलीजेअज्ञेदनामाने तेहनेदोपदेखामेते जो एद्रव्यगुणपर्यायने अज्ञेदनश्री
कारणकार्यनेपण अज्ञेदनहोवोजोइयें तोमृत्तिकादिक कारणश्री घटादिकार्यकेम
पजे अनेकारणमांहेकार्यनीशक्तिहोय तोजकार्यनीपजे पणकारणमांहे अठतिकार्यव-
गुनीपरिणतिनीपजेनही जेम शशविपाण शशलानागिगना माटेजोकारणमांहे कार्य-
सत्तामानियेंतो अज्ञेदसहजेजथाव्यो ॥ ७ ॥

उच्यरूपठतिकार्यनीजी ॥ तिरोच्चावनीशक्ति ॥ आविरचावें
नीपजेजी ॥ गुणपर्यायनीव्यक्तिरे ॥ ऋ० ॥ धा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजोकारणमांहे कार्यउपनाथगाउ जोकार्यनीसत्ताते तोकार्यदर्शनकेमथ-
नश्री एह्वीशंकाकरनारने उत्तरथापेते जे कार्यउपनोनश्री तेवारेंकारणमांहे कार्य-
द्रव्यरूपेंतिरोच्चावनीशक्तिते तेश्रीकार्यजणातुंनश्री पणसामग्रीमले तेवारें गुणपर्या-
नीव्यक्तिश्रीआविरचावके० प्रगतचावथायते तेश्रीकार्यदेखायते तिरोच्चाव तथाआ
वेरचावपणे दर्शनादर्शन नियामककार्यनापर्यायविशेषजजाणवा तेश्रीआविरचाव ने-
तथसत्त्विकदृष्येदूपणहोयनही केमके अनुभवनेअनुसारेंपर्यायकद्विषयें ॥ ८ ॥

नैयायिकजापेंइस्युजी ॥ जिमअवतानुरेज्ञान ॥ होंवेविपय
अतीतनुजी ॥ तिमकार्यसहिनाणरे ॥ ३० ॥ धा० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ इहानैयायिकएहबुकहेठे के जेमअतीतविपयजे घटादिकअवताठे ते
नुजेमज्ञानहोय तेमघटादिककार्यमृत्तिकादिकदलचकीपण अठताजठे सामग्रीमिअति
पजसे अठतानीइतिहोयतो अठतानीउत्पत्तिकेमनहोय घटनुकारणदडादिकअमकहे
येंवैयें तिहांलाघवठे तुमारेमतेघटानिव्यक्तिनु ६१॥५ कारणअहेठे ॥१५
वीजुअतिव्यक्तिनुकारणचहुप्रमुखठे पणदंकादिकनथी माटेजेदपहुजघटे ॥ ए ॥

तेमिथ्यानहीसर्वथाजी ॥ अठतोविपयअतीत ॥ पर्यायारय
तेनहीजी ॥ डव्यारथवेनित्यरे ॥ ३० ॥ धा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेनैयायिकमतनेडुपवेठे जे अठतानीउत्पत्तिहोयएमकहेठे तेमत मिथ्या
केमके अतीतविपयघटादिक सर्वथाअठतोनथी तेपर्यायार्थथीनथी अनेडव्यार्थथी
त्यठे जेम नष्टघटपणमृत्तिकारूपठे जोसर्वथ्यानहोयतो शशलानाशृगपरंथाय ॥

अठतोजापेज्ञाननेजी ॥ जोस्वजावेसंसार ॥ कहेतोज्ञाना
कारतोजी ॥ जीपेयोगाचाररे ॥ ३० ॥ धा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेसर्वथाअठतोअर्थज्ञानमाहेजासेठे एहबुकहेठे तेहनेजापकहेलाठे
जोज्ञाननेस्वजावें अतीतघटप्रमुखनोअठतोअर्थजासेठे एहबुमानीयेंतो सर्वससाइ
नाकारज ठे वाह्यथाकारअनादिअविद्यानासनायेंअठताजजासेठे जेमस्वमाहे अ
तापदार्थजासेठे एहबोवाह्याकाररहितशुद्धज्ञानते बुद्धनेजहोय एमकहेतो योगान
रनामेत्रीजोगौधजजीपे तेमाटेअठतानुज्ञान नहोय ॥ ११ ॥

हवणाजाणयोअरथतेजी ॥ एमअतीतजेंजणाय ॥ वर्तमान
पर्यायथीजी ॥ वर्तमानताथायरे ॥ ३० ॥ धा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जोठतानुज्ञानहोय तोहमणामेंअतीतघटजाण्यो एमकेमकहेवायठे तें
तीतघटमेंहमणाजाण्यो एमजेजणायठे तिहाडव्यधीठताअतीतघटनेपिपे वर्तमानज्ञ
थाकाररूपपर्यायथी हमणाअतीतघटजाण्योजायठे अथवा नैगमनयथीअतीतने
वर्तमानतानोआरोपकरियेठेयें माटेसर्वथाअठतिउस्तुनोज्ञाननथाय ॥ १२ ॥

धर्मिअठतेधर्मनोजी ॥ अठतेकालेसुहाय ॥ सर्वकालनिर्ज
यपणेजी ॥ तोगशशृगजणायरे ॥ ३० ॥ धा० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ धर्मिअतीतघटअठते धर्मघटत्वअठतेकालें घटनेअज्ञावकालेंजासेठे अथ-
॥ धर्मिअतीतघटअठते धर्मज्ञेयाकारअठतेकालेंजासेठे एरीतेंजोतुजनेचिचमांहे सुहा-
॥ तो सर्वअतीत अनागत वर्त्तमानकालेंनिर्जयपणे अदृष्टशंकारहितपणे शशशृंगप-
॥ जाण्युंजोश्यें एमतो नथी ॥ १३ ॥

तेमाटेअठतातणोजी ॥ बोधनजनमनहोय ॥ कारयकारण
नेसहीजी ॥ वेअजेदइमजोयरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेअठताअर्थनोबोधनहोय तथाजन्मपणनहोय एमनिर्झारकार्यकारण-
॥ अजेदठे तेदृष्टांते द्रव्यगुणपर्यायनोपण अजेदठे एमसद्वहुं एजेदपक्षनीढालउपरें
॥ अजेदपक्षनीढालकही केमकेजेदनयपक्षनो अजिमानते अजेदनयटाले ॥ १४ ॥

जेदंज्ञणेनेयाधिकोजी ॥ सांख्यअजेदप्रकाश ॥ जैनउजय

विस्तारतोजी ॥ पामेंसुजशविलासरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेएवेहुनयनास्वामीदेखाडीने स्थितपक्षकहेठे जेजेदनयतेनेयाधिकजापेठे
॥ जेथीते असत्कार्यवादीदेखायठे तथासांख्यमततेअजेदनयप्रकाशेठे अनेजैनते वेहुन-
॥ स्याद्वादेकरीविस्तारतोयको जलायशनोविलासपामे केमके पक्षपातिवेहुनय मांहा-
॥ गहे वसतां स्थितपक्ष अक्षपातितेस्याद्वादिनोजदीपेठे उक्तंच ॥ अन्योन्य प-
॥ क्षप्रतिपक्षजावात् यथापरमस्तरिणः प्रवादाः ॥ नयानशेषानविशेषमिच्छन्नपक्षपाती
॥ मयस्तथाते ॥ १ ॥ यएवदोषा.क्विलनित्यवादे विनाशवादेपिसमास्तएव ॥ परस्पर-
॥ त्सिपुकंठकेषु जयत्यधृष्यंजिनशासनंते ॥ १५ ॥

॥ ढाल चोथी ॥

॥ रागशासाउरी ॥ नंदनकुं विसला हुखरावे ॥ ए देगी ॥

जेदअजेदउजयकिममानो ॥ जिहांविरोधनिरधारोरे ॥ एक
॥ ठामेंकहोकिमकरीरहेवे ॥ आतपनेअंधारोरे ॥ श्रुतधर्ममन
॥ दृढकरीराखो ॥ जिमशिवमुखफलचाखोरे ॥ १ ॥ ए आंकणी

अर्थ ॥ हवेजेदाजेदनोविरोध आशंकीनेटालेठे इहांकोइपरवादी कहेठेजे इव्यादि-
॥ केनेविषे १ जेद २ अजेद एवेहुधर्म किममानोठो जिहांविरोधनाने निरधारोठो के-
॥ मकेजिहांजेदहोय तिहांअजेदनहोय अने जिहांअजेदहोय तिहांजेदनहोय एविहुं
॥ नावाजावरूपें विरोधीठे तोवेहुविरोधी एकठामेंरहेनही जेमआनपहाय तिहांअंधारो
॥ देनही अनेजिहां अंधकारहाय तिहांआतपरहेनही तेमजेदाजेदपण एकत्रनहोय

नेयायिकज्ञापेऽस्युजी ॥ जिमअवतानुरेज्ञान ॥ होवेविपय
अतीतनुजी ॥ तिमकार्यसहिनाणरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ इहानैयायिकएद्वबुकहेठे के जेमअतीतविपयजे घटादिकअवतते
नुजेमज्ञानहोय तेमघटादिककार्यमृत्तिकारुद्रदलथकीपण अठताजते सामग्रीमि
पजसे अठतानीज्ञासिहोयतो अठतानीउत्पत्तिकेमनहोय घटनुकारणदडादिकअम
येंठेयें तिहांलापवठे तुमारेमतेघटानिव्यक्तिनु ६ १ कारणरुद्रेपुतिद् ॥ ११
वीजुअजिव्यक्तिनुकारणचहुप्रमुखठे पणदनादिकनथी माटेजेदपक्षजघटेठे ॥ ए ॥

तेमिथ्यानहीसर्वथाजी ॥ अठतोविपयअतीत ॥ पर्यायारय
तेनहीजी ॥ अव्यारथठेनित्यरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ इवेनेयायिकमतनेपुपवेठे जे अठतानीउत्पत्तिहोयएमकहेठे तेमत सि
केमके अतीतविपयघटादिक सर्वथाअठतोनथी तेपर्यायार्थथीनथी अनेअव्यारथ
त्यठे जेम नष्टघटपणमृत्तिकारुपेठे जोसर्वथ्यानहोयतो शशखानागृगपरंथाय ॥ ११

अठतोज्ञापेज्ञाननेजी ॥ जोस्वजावेससार ॥ जेतोज्ञाना
कारतोजी ॥ जीपेयोगाचाररे ॥ ज० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेसर्वथाअठतोअर्थज्ञान
जोज्ञाननेस्वजावे अतीतघटप्रमुखनोअ
नाकारज ठे वाद्यआकारअनादिअविया
तापदार्थजासेठे एद्वगोत्राह्वाकाररहितशु
रनामेत्रीजोगोभजजीपे तेमाटेअठतानुज्ञान

हे तेदनेया
बुमानीयें
जासेठे
होय
॥

द्ववणाजाएयोअप्रथतेजी ॥ एम
पर्यायथीजी ॥ वर्तमानताथायरे ॥

अर्थ ॥ जोठतानुज्ञाननहोय तो
तीतघटमंहुमणाजाणो एमजेजणायठे
आकाररूपपर्यायथी
वर्तमानतानोआरोपकरिथेठेयें

धर्मिअठतेधर्मनोजी ॥ अ
यपणेजी ॥

अर्थ ॥ धर्मिअनीनघटअवते धर्मघटत्वअवतेकालें घटनेअचावकालेंजासेठे अय-
धर्मिअनीनघटअवते धर्महेयाकारअवतेकालेंजासेठे गरीतेंजोतुजनेचित्तमांहे सुहा-
तो नर्वेश्रतीन अनागत वर्तमानकालेंनिर्जयपणे अदृष्टजंकारहितपणे अशशृंगप-
जाण्युंजोइयें एमनो नर्था ॥ १३ ॥

तेमाटेअवतानणोजी ॥ बोधनजनमनहोय ॥ कारयकारण
नेमहीजी ॥ ऐअजेदइमजोयरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेअवताअर्थनोबोधनहोय तथाजन्मपणनहोय एमनिर्कारकार्यकारण-
अजेदठे तेदृष्टांते उच्यगुणपर्यायनोपण अजेदठे एमसईहुं एजेदपहानीहाखउपरें
जेदपहानीहाखकही केमकेजेदनयपहानो अजिमानते अजेदनयटाळे ॥ १४ ॥

जेदंअणनेयाधिकोजी ॥ मारंअजेदप्रकाश ॥ जैनउजय
विरतारतोजी ॥ पामेंसुजशविलासरे ॥ ज० ॥ धा० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेणवेहुनयनाम्नामीदेखाडीने स्थितपहकहेठे जेजेदनयतेनेयाधिकजापेठे
थीते असत्कार्यवादीदेखायठे तथासांख्यमततेअजेदनयप्रकाशेठे अनेजेनते वेहुन-
स्याह्यादेकरीविस्तारतोयको जलायशनोविलासपामे केमके पक्षपातिवेहुनय मांहे-
॥ हे घसतां स्थितपक्ष अक्षपातितेस्याह्यादिनोजडीपेठे उक्तंच ॥ अन्योन्य प-
प्रतिपक्षजावात् यथापरेमत्सरिणः प्रवादाः ॥ नयानशेषानविशेषमिद्वद्वपक्षपाती
मयस्त ॥ १ ॥ यएवदोषा.किलनित्यवादे विनाशिवादेपिसमास्तएव ॥ परस्पर-
वन्ति ॥ ॥ १ ॥ अन्यधृष्यंजिनशासनंते ॥ १५ ॥

॥ टाळ चोधी ॥

॥ नंदनकुं त्रिसला हुलरावे ॥ ए देशी ॥

॥ ममानो ॥ जिहांविरोधनिरधारोरे ॥ एक

॥ करीरहेवे ॥ आतपनेअंधारोरे ॥ श्रुतधर्ममन

॥ शिखो ॥ जिमशिवसुखफलचाखोरे ॥ १ ॥ ए आंकणी

॥ हवेजेदाजेदनोविरोध आशंकीनेटालेठे इहांकोइपरवादी कहेठेजे उच्यवि-
नविपे १ जेद २ अजेद ३ हेहुधर्म किममानोठो जिहांविरोधताने निरधारोठो ॥
॥ जिहांजेदहोय तिहांअजेदनहोय अने जिहांअजेदहोय तिहांजेदनहोय
॥ वाचावरूपें विरोधीठे तोवेहुविरोधी एकठामेरहेजे ॥ खे ॥ आतपहोय ॥ शपणे पण अनेक
॥ नही अनेजिहां अंधकारहोय तिहांआतपरदेरे खेत्राधिकवे ॥ परथाय

॥ १ ॥
॥ २ ॥
॥ ३ ॥
॥ ४ ॥
॥ ५ ॥
॥ ६ ॥
॥ ७ ॥
॥ ८ ॥
॥ ९ ॥
॥ १० ॥
॥ ११ ॥
॥ १२ ॥
॥ १३ ॥
॥ १४ ॥
॥ १५ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १८ ॥
॥ १९ ॥
॥ २० ॥
॥ २१ ॥
॥ २२ ॥
॥ २३ ॥
॥ २४ ॥
॥ २५ ॥
॥ २६ ॥
॥ २७ ॥
॥ २८ ॥
॥ २९ ॥
॥ ३० ॥

सप्रसिद्धोऽनिग्भागे उक्तञ्च पुरिमंमिपुरिममनो जम्माश्मरगकात्रपङ्क्तो ॥ तन्मउवा
 आद्या पञ्चात्रनेयावद्विद्यया ॥ १ ॥ इनिमंमतिग्रंथे ॥ ५ ॥

धर्मजेदज्ञानुत्तयज्ञाने ॥ धर्मजेदनवीरुद्वियरे ॥ चित्र

धर्मनंणकजधर्मि ॥ जमचेननपणालद्वियरे ॥ श्रुत० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जिह्वांज्ञेदद्य तिह्वांश्चेद द्यजनही केमके जेदव्याप्यवृत्तिरे एह्वी
 आनीननेयाधिकनी शंकाते तेदाखेते जे ज्यामोनक्त. इहां श्यामत्व रक्तत्वधर्म-
 जेदनो अनुत्तयज्ञानेते पणधर्मिजे घटपदार्थ तेनोजेद जामनोनची माटेणमजो
 द्वियरेतो जमचेनननो जेद जामेते तेपण जमचेननत्य धर्मनोजेदते पणजमचे-
 न प्रत्यनोजेदनथी एरीते अत्रयस्याथाय धर्मिने प्रतियोग्यपणे उल्लेखतो विंहु
 रामं सगिग्योते अनेप्रत्यक्ष निरुद्धअर्थे घाथकतो अत्रतरेजनही ॥ ६ ॥

जेदाजेदतिहांपणकटनां ॥ विजयजेनमतपावेरे ॥ चित्ररूप

मारूपकां ॥ जगत्प्रजेदपणआवेरे ॥ श्रुत० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेज्ज न्यायिने घाथकते अनेदकहेतां जेननो मत विजयपामेते माटे जि-
 ह्वरूपजे जीवश्चैतेप्रिये घाथकते अत्रव्यापकपणंकरुं ॥ ७ ॥

जेदनोजेदअजेदजतेहनो ॥ रूपांतरसंयुतनोरे ॥ रूपां

तरथीजेदजतेहनो ॥ मूलहेतुनयसतनोरे ॥ श्रुत० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वलीएहिजविचरीदेखाटेते के जेहनोजेदतेहनोज रूपांतरसहितनो अजेद
 एय जेम थास कोस कुमूल घटादिकनोजेदते अनेतेजमृदुद्रव्य विशिष्टअनर्पित
 नपर्यायनो अजेदते वलीतेनोज रूपांतरथी जेदथाय जेम थास कोस कुसूलादिक
 र्पायविशिष्टमृदुद्रव्यपणं तेनोज जेदथाय एरीतेजेदनेअजेदजेते तेशेकडागमेनयनो
 मूलहेतुते सातनयनाजे सातसेनयजेदते तेएरीतेद्रव्यपर्यायनी अर्पणाअनर्पणार्थे थाय
 जेशतारनयचक्राद्यनयमां पुर्वेहता अनेहमणा छ्वादशसारनयचक्रमां विधिर्विधिवि-
 धिरित्यादिरितीं एकएकनयमां धारवारजेद उपजवाकहाते ॥ ८ ॥

खेत्रकालजावादिकयोगे ॥ आयजंगनीकोडीरे ॥ संखेपे

एकठामेकहीये ॥ सप्तजंगनीजोडीरे ॥ श्रुत० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जेमद्रव्यादिक विशेषणे जंगथाय तेमज खेत्रादिकविशेषणे पण अनेक
 जंगथाय जेमघटद्रव्यने खकरीविवक्षिये तेवारे खेत्रादिकघट परथाय एमप्रत्येके

सत्तजगीपण क्रोडोगमेनीपजे १ घट स्यादस्त्येव २ स्यान्नास्त्येव ३ स्यादना
 ४ स्यादन्तरेवनास्त्येव ५ स्यादस्त्येवस्यादनास्त्येव ६
 ७ स्यादन्तरेवस्यादनास्त्येव स्यादवक्तव्यपुत्रप्रयोग तथापि लोकप्रसिद्धने
 नादि पर्यायिपितघटते तेनेजस्त्रेवडीने स्वरूपेअस्तित्व पररूपेनास्तित्व
 देमाडेते १ नव्यव्य स्वतेत्र स्वकाल स्वजावनी अपेक्षाये घटते अने २ परव्य
 परकाज परजावनी अपेक्षाये घटनथी ३ तथाएककारें वेपर्याय एकशरें
 रूपें नइहेवायमाटे उतयपित्रदाये अवाच्यते ४ एकअशस्वरूपे अनेएकअश
 विरहिते तेगारं ठेनेनथी ५ एकअशस्वरूपे तथाएकअश युग्पत् उतयरूपे
 द्वियं मेगारंठे अनेअवाच्य ६ एकअशपररूपे अनेएकअशयुग्पत् उतयरूपे
 विरहिते अनेअवाच्य ७ एकअश स्वरूपे तथाएकअश पररूपे अनेएकअश
 गन्त उतयरूपे विरहिते तेगारं ठे नथी अने अवाच्य ॥ ए ॥

पर्यायार्थजिज्ञासन्तुते ॥ उच्यारथेअजिज्ञोरे ॥ क्रमेउजय
 नयजोअपिजे ॥ तोजिज्ञनेअजिज्ञोरे ॥ श्रुत० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ह्येनेदानेदमा सत्तजगी जोकियेठेये १ पर्यायार्थनयथी सर्वगन्तु
 एतद्वर्णनार्थं कथयित्वाणे जिज्ञते २ उच्यार्थनयथी कथयित्वाजिज्ञते
 एतद्वर्णनं एतद्वर्णनं तथाविनाथ तथातिरोजापेठे ३ अनुक्रमें जो उच्यार्थ
 पर्यायार्थक परं नय अपिपें तोरुयचित् जिज्ञ तथाकथयित् अजिज्ञरुद्वियं ॥

जोएकदाउतयनयग्रहिये ॥ तोअवाच्यतेलहियेरे ॥ एके
 शब्दंगकजगारें ॥ दोयअर्थनरीरुहियेरे ॥ श्रुत० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ४ जोएककारेंउ उच्यनयना अर्थविरहितेनो तेथवाच्यमर्त्ये
 एतद्वर्णनार्थं उच्यार्थकहावनानयथी मंकेतिकशब्दपण एकजसंकेतिकरूप
 देणु शब्दकरी शब्दीयेनरी नेमपुण्यतादिस शब्दपणपकोक्ति चक्रमुपेकदे
 शोकि कही कहेनरी अनेवेनयनाअर्थं मुख्यपणोतो निशोक्तिज कहेवा परं
 मुक्ति एतद्वर्णनार्थी जाणरी ॥ ११ ॥

पर्यायार्थकल्पनउतय ॥ उतयविरहामविरे ॥ जिज्ञअवा
 च्यन्तुतेरुहिये ॥ न्यातकार्णनेविरे ॥ श्रुत० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ५ वेनाप्रयनपर्यायार्थकल्पनापणजे परंपकदाउतय नयार्थवाच्य
 शब्दते विरहयवच्य कथयित् एमरुद्वियं ॥ १२ ॥

उच्यारथनेउच्यग्रह्याथी ॥ अजिन्नतेहअवाचोरे ॥ कमयुग
पत्नयउच्यग्रह्याथी ॥ जिन्नअजिन्नअवाचोरे ॥ श्रुत० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ६ प्रथमउच्यार्थ कल्पनापणठे अनेएकदाउच्यनय अर्पणाकरियें ते-
रें कथंचित् अजिन्नअवक्तव्य एमकहियें ७ अनुक्रमें वेहुनयनी प्रथमअर्पणाक-
रियें पठेवेहुनयनी एकवारेंअर्पणाकरियें तेवारेंकथंचित् जिन्नअजिन्न अवक्तव्यएम
कहियें ए एकजेदाजेठ पर्यायमां ससजंगी जोनी तेमजसर्वत्रजोडवी इहांशिष्यपुठे-
के जिहांवेनयनाजविपयनी विचारणाहोय तिहांएकेक गौणमुख्यजावें ससजंगी
पण जिहांप्रदेश प्रस्यकादिविचारें तो सात ठ पांच प्रमुखनयना जिन्नजिन्नवि-
चारहोय तिहांअधिकजंगथाय तेवारेंससजंगीनो नियमकेमरहे तेनेगुरुकहेठे के
तिहांपणएकनयार्थ मुख्यपणेविधि बीजासर्वनो निपेधेलेइ प्रत्येकें अनेकससजंगीक-
रियें अमेतोएमजाणियेंतेचेंजे सर्वनयार्थ प्रतिपादकता पर्यायाधिकरणवाक्य प्रमाण
वाक्य एलक्षणलेइने तेवेठामें स्यातकारलंबित सकलनयार्थसमूहालंबन एजंगेपण
निपेधनथी तेमाटे व्यंजनपर्यायने ठेकाणे वेजंगेपण अर्थसिद्धि संमतिग्रथनेविपे
खाडीठे तज्ञाया ॥ एवसत्तविश्रप्पो वयणपहोहोइश्रष्टपज्जाए ॥ वंजणपज्जाए-
ण सविश्रप्पोनिद्विश्रप्पोश्च ॥ १ ॥ एगाथानोअर्थ एवंपूर्वोक्तप्रकारें ससविकल्प
सत्प्रकारवचनपथ ससजंगीरूप वचनमार्ग तेअर्थपर्याय तेअस्तित्व नास्तित्वादिकने
पे होय व्यंजनपर्यायजेघटकुंजादि शब्दवाच्यता तेहनेविपे सविकल्प विधिरूप नि-
विकल्प निपेधरूप एवेजांगाहोय पण अवक्तव्यादि जंगनहोय केमके अवक्तव्य श-
दविपय कहियेंतो विरोधथाय अथवा सविकल्पशब्द समजिरूढनयमते अनेनिर्वि-
कल्पशब्द एवंभूतनयनीमते एमवेजंगजाणवा अर्थनये प्रथमचारजे अर्थनय ठे तेतो
व्यंजनपर्याय मानेनही तेमाटे तेनयनीइहां प्रवृत्तिनथी अधिकुं अनेकांतविवस्याथी
माणुं तदेवमेकत्रविपये प्रतिस्वमनेकनयविप्रतिपत्तिस्यलेस्यात् कारलांठिततावन्नयार्थ-
कारकसमूहालंबनबोधजनकएकएवजंगएष्टव्योव्यंजनपर्याय स्यले जंगद्वयवत् यदिच-
वैत्रससजंगीनियमएवाश्चासास्तदाचालनीयन्यायेनतावन्नयार्थनिपेधबोधको द्वितीयो-
जंग स्तन्मूलकाश्चान्येतावत्कोटिका. पंचजंगाश्रकल्पनीयाइत्यमेव निराकांक्षसकलजंग-
गतिपत्तिनिर्वाहादितियुक्तं पठ्यामः एविचार स्याद्वाद पंडितें सूक्ष्मबुद्धीयें चित्तमांधारवो.

ससजंगएदृढअच्य्यासी ॥ जेपरमारथदेखेरे ॥ जशकिरति
जगवाधेतेहनी ॥ जैनजावेंतसलेखेरे ॥ श्रुत० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवेएनोफलितार्थकहेठे एकह्याजेसातजांगा ते दृढअच्य्यासैं सकलादेशी

सप्तजगीपण क्रोडोगमेनीपजे १ घट स्यादस्त्येव २ स्यान्नास्त्येव ३ स्यादनास्त्येव
 ४ स्यादस्त्येवनास्त्येव ५ स्यादस्त्येवस्यादवक्तव्यएव ६ स्यादनास्त्येवस्यादवक्तव्य
 ७ स्यादस्त्येवस्यादनास्त्येव स्यादवक्तव्यएवइतिप्रयोग तथापि लोकप्रसिद्धे कुरु
 वादि पर्यायिर्पितघटते तेनेजस्त्रैवडीने स्वरूपेअस्तित्व पररूपेनास्तित्व खेइनेसतव
 देस्ताडेठे १ स्वद्रव्य स्वरेत्र स्वकाल स्वजावनी अपेक्षायेँ घटते अने २
 परकाल परजावनी अपेक्षायेँ घटनथी ३ तथाएकवारें वेपर्याय एकश
 रूपं नक्हेवायमाटे उजयविवक्षायेँ अवाच्यते ४ एकअशस्वरूपे अनेएकअश
 प्रिदक्षियेँ तेगारं ठेनेनथी ५ एकअशस्वरूपे तथाएकअश युगपत् उनयरूपे
 दियेँ तेगारंठे अनेअवाच्य ६ एकअशपररूपे अनेएकअशयुगपत् उजयरूपे
 येँतेगारंनथी अनेअवाच्य ७ एकअश स्वरूपे तथाएकअश पररूपे
 गपत् उजयरूपे प्रिदक्षियेँ तेगारं ठे नथी अने अवाच्य ॥ ए ॥

पर्यायारयजिन्नवस्तुते ॥ अव्यारथेअजिन्नोरे ॥ क्रमेउजय
 नयजोअर्पिजे ॥ तोजिन्ननेअजिन्नोरे ॥ श्रुत० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ह्येनेदाजेदमा सप्तजगी जोरियेठेयेँ १ पर्यायार्थनयथी सर्ववस्तु
 गुणपर्यायज्ञाणे कयचित्पणे जिन्नते २ अव्यार्थनयथी कयचित्अजिन्नजते
 अव्यनाजे गुणपर्याय तेथाप्रिजांय तथातिरोजायेँठे ३ अनुक्रमेँ जो अव्यार्थि
 पर्यायार्थिक पवेहुनय अर्पियेँ तोकयचित् जिन्न तथाकयचित् अजिन्नकदियेँ ॥

जोएकदाउजयनयग्रहियेँ ॥ तोअवाच्यतेलहियेँरे ॥ एके
 शब्देएकजवारें ॥ दोयअर्थनवीकहियेँरे ॥ श्रुत० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ४ जोएकगारेंज वेहुनयना अर्थप्रिदक्षियेतो तेथगाच्यलहियेँ
 शब्देँ एकनवग्रते वेअर्थमहाजातानथी सकेतिकशब्दपण एकजस
 वेरूप स्पष्टकही शक्तीयेँनही जेमपुष्पदनादिक शब्दपणएकोक्ति यज
 शोन्नि कहीशक्तेनही अनेवेनयनाअर्थं मुग्यपणेतो निज्ञोक्तिज कहेया घटे
 युक्ति शास्त्रानगथी जाणवी ॥११॥

पर्यायारयमल्पनउत्तर ॥ उजयविवक्षासविरे ॥ जिन्नअथा
 च्यवन्तुनेमदियेँ ॥ स्यात्तमारनेवाँविरे ॥ श्रुत० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ ५ जेनाप्रयमपर्यायार्थमल्पनापणते पठेएकदाउजय नयार्पणाकरियेँ
 वस्तुने जिन्नअवक्तव्य कयचित् एमकदियेँ ॥ १२ ॥

उच्यारथनेउच्यग्रह्यायी ॥ अजिन्नतेहअवाचोरे ॥ क्रमयुग
पत्नयउच्यग्रह्यायी ॥ जिन्नअजिन्नअवाचोरे ॥ श्रुत० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ६ प्रथमउच्यार्थ कल्पनापणठे अनेएकदाउच्यनय अर्पणाकरियें ते-
रें कथंचित् अजिन्नअवक्तव्य एमकहियें ७ अतुकर्म वेहुनयनी प्रथमअर्पणाक-
रियें पठेवेहुनयनी एकवारेंअर्पणाकरियें तेवारेंकथंचित् जिन्नअजिन्न अवक्तव्यएम
हियें ए एकजेदाजेद पर्यायमां सतजंगी जोकी तेमजसर्वत्रजोडवी इहांशिष्यपुठे-
के जिहांविनयनाजविपयनी विचारणाहोय तिहांएकेक गौणमुख्यजावें सतजंगी
पण जिहांप्रदेश प्रत्यकादिविचारें तो सात ठ पांच प्रमुखनयना जिन्नजिन्नवि-
चारहोय तिहांअधिकजंगथाय तेवारेंसतजंगीनो नियमकेमरहे तेनेगुरुकहेठे के
जिहांपणएकनयार्थ मुख्यपणेविधि बीजासर्वनो निपेधेखेइ प्रत्येके अनेकसतजंगीक-
रियें अमेतोएमजाणियेंठेयेंजे सर्वनयार्थ प्रतिपादकता पर्यायाधिकरणवाक्य प्रमाण
वाक्य एखक्षणखेइने तेवेठामें स्यात्कारलंबित सकलनयार्थसमूहालंबन एजंगेपण
निपेधनथी तेमाटे व्यंजनपर्यायने ठेकाणे वंजंगेपण अर्थसिद्धि संमतिग्रंथनेविपे
खाडीठे तज्ञाथा ॥ एवसत्तविश्रप्पो वयणपहोहोइअठपजाए ॥ वंजणपजाए-
ए सविश्रप्पोनिविश्रप्पोअ ॥ १ ॥ एगाथानोअर्थ एवंपूर्वोक्तप्रकारें सतविकल्प
प्रकारवचनपथ सतजंगीरूप वचनमार्गे तेअर्थपर्याय तेअस्तित्व नास्तित्वादिकने
निपे होय व्यंजनपर्यायजेधटकुंजादि शब्दवाच्यता तेहनेविपे सविकल्प विधिरूप नि-
विकल्प निपेधरूप एवेजांगाहोय पण अवक्तव्यादि जंगनहोय केमके अवक्तव्य श-
दविपय कहियेंतो विरोधथाय अथवा सविकल्पशब्द समजिरूढनयमते अनेनिर्वि-
ल्पशब्द एवंचूतनयनीमते एमवेजंगजाणवा अर्थनये प्रथमचारजे अर्थनय ठे तेनो
व्यंजनपर्याय मानेनही तेमाटे तेनयनीइहां प्रवृत्तिनथी अधिकुं अनेकांतविवस्यायी
पणुं तदेवमेकत्रविपये प्रतिस्वमनेकनयविप्रतिपत्तिस्यखेस्यात् कारकांठिननावन्नयार्थ-
कारकसमूहालंबनबोधजनकएकएवजंगएद्वयोव्यंजनपर्याय स्यखे जंगद्वयवत् यद्विच-
रित्रसतजंगीनियमएवाश्वासास्तदाचाखनीयन्यायेननावन्नयार्थनिपेधबोधको द्वितीयो-
ग स्तन्मूलकाश्चान्येतावत्कोटिका. पंचजंगाश्चकल्पनीयाइत्यमेव निराकांटासकख जंग-
तिपत्तिनिर्वाहादितियुक्तपश्यामः एविचार स्याद्वाद् पंडितैः सूत्रबुद्धीयै चिनमांथाग्वो.
सतजंगएद्वदअच्यासी ॥ जेपरमारथदेखेरे ॥ जशकिरति
जगवाधेतेहनी ॥ जैनजावेंतमखेखेरे ॥ श्रुत० ॥ १४ ॥
अर्थ ॥ ह्वेएनोफलितार्थकहेठे एकदाजेसानजांगा ते दृढअच्यानं सकप्रादेशी

विकलादेशी नयसत्तजगप्रमाण सत्तजगइत्यादि जेदे घणोश्चन्यासकरी जीवाजीविते
परमार्थसमजे देखे तेहनीजशकीर्त्तिवधे केमके स्याद्वादपरिज्ञानेज जेतने तर्क
यश ठे अने जैनभावपण तेप्राणीनोज खेखेजाणतो केमके निश्चैनयत्री सम्यक
द्वाद परिज्ञानजठे उक्तचसमतो चरणकरणपहाणा ससमयपरममयमुक्ताशा
चरणकरणससार नद्यसुखनयाणति ॥ १ ॥ एचोथीढालमा जेदाजेदेखाडो
सत्तजगीनु स्थापनकखु ॥ १४ ॥

॥ ढाल पाचमी ॥

॥ आदिजिणदमयाकरो ॥ ए देशी ॥

एकअरथत्रयरूपठे ॥ देख्योजलेप्रमाणेरे ॥ मुख्यवृत्तिउपचारवी ॥
नयवादिपणजाणेरे ॥ १ ॥ ग्यानदृष्टीजगदेखिये ॥ ए आकणी

अर्थ ॥ ह्वेनयप्रमाण विवेककरेते एकअर्थ जे घटपटादिक जीवअजीवादि
त्रयरूपके० ड्रव्यगुणपर्यायरूपठे केमके घटादिक मृत्तिकादिरूपेड्रव्य अनेघटादि
सजातीयड्रव्य पर्यायरूपरसात्मकपणेंगुण एमजीवादिकमा जाणवो एह्वेप्रमाणे
द्वादवचनेदेखु जेमाटे प्रमाणेसत्तजगात्मके त्रयरूपपणो मुरयरीतेजाणिये केमके
यवादीजे एकाशवादीतेपण मुरयवृत्ति अनेउपचारें एकअर्थनेविषे त्रयरूपपणो
यद्यपि नयवादिने एकाशवचने शक्तिएकज अर्थकहियें तोपणलक्षणरूप उपचारें
जाअर्थपणजाणे पणएकदावृत्तिछयनहोय एपणततनथी जेमगगाया मत्स्यघोषो
दिस्यलें एमवेवृत्तिपणमानीठे द्वापणमुरय अमुरयपणे अनतधर्मात्मिक वस्तुज
वाने प्रयोजने एकनयशब्दनी वेवृत्तिमानता विरोधनथी अथवानयात्मक शास्त्रे
कवाम्य छयंपणएअर्थ जणावियें अथवाएकबोधशब्दे एकबोधअर्थे एमअनेक
जाणवा परीते ज्ञानदृष्टीयें जगतनाभाव देखीयें एअर्थकह्यो तेहिजस्पष्टपणे
वानेश्यागलीगाथाकहेते ॥ १ ॥

मुख्यवृत्तिड्रव्यारथो ॥ तासअजेदवखाणेरे ॥ जेद
परस्परएहनो ॥ तेउपचारेजाणेरे ॥ ग्यान० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ मुरयवृत्तिके० शक्तिशब्दार्थ केहेतो जे ड्रव्यार्थनयते तासके० तेने
ड्रव्यगुणपर्यायने अजेदवखाणेठे केमके गुणपर्याय अजिन्न एवो मृदुड्रव्यादिक
विषेघटादिपदनी शक्तिठे पणएनो परस्परके० माहोमाहेजेदठे तेउपचारेंके०
जाणे माटे ड्रव्यजिन्न क्युमीवादिक पर्यायनेविषे घटादिकपदनी लक्षणमानेजे
मुरयार्थसवधे तथाविधव्यवहार प्रयोजने अनुसरीधे तिहालक्षणप्रवृत्ति ड्रव्यन

मुख्यवृत्तिकोलेखवे ॥ पर्यायारथज्ञेदेरे ॥ उपचारं
अनुभववले ॥ मानेतेद्वअज्ञेदेरे ॥ ग्यान० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ एमपर्यायार्थनयनीमुख्यवृत्तिकरीने सर्वद्रव्यनागुणपर्यायज्ञेदेरेलेखवे केमके एन-
नेमतेमृदादिपदनो द्रव्यअर्थ अनेरूपादिपदनोगुणज घटादिकपदनो कंबुग्रीवादिपर्याय-
तथाउपचारं लक्षणायेकरी अनुभवनेवलेकरी ते अज्ञेदेमाने जेमघटादिमृदुद्रव्यादि
जिन्नजठे एप्रतीतें घटादिपदनी मृदादिकद्रव्यनेविषे लक्षणामानियें एपरमार्थ ठे-
दोयधर्मनयजेग्रहे ॥ मुख्यअमुख्यप्रकारोरे ॥ तेअनुसारं
कट्टियें ॥ तासव्रतिउपचारोरे ॥ ग्यान० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेदअज्ञेदप्रमुख बहुधर्मते द्रव्यार्थिक अथवापर्यायार्थिकनय जेग्रहे ऊहाख्य-
माणेधारे मुख्यअमुख्यप्रकारं साक्षात्संकेतें तथाव्यवहितसंकेतें तेअनुसारं तासके०
नयनीवृत्ति अनेतेनयनो उपचारकट्टियें दृष्टांतजेम गंगापदनो साक्षात् संकेतते प्र-
द्वरूपअर्थनेविषेते तेमाटेप्रवाद्देशक्ति तथागंगानेतीरे जेगंगासंकेतकरवो ते व्यव-
हित संकेतते तेमाटे उपचारते तेमज द्रव्यार्थिकनयनो साक्षात्संकेतते अज्ञेदठे अ-
शक्तिनाज्ञेदें व्यवहितसंकेतते तेथीउपचारते एमपर्यायार्थिकनयनापण शक्तितथाउ-
चार तेज्ञेदअज्ञेदने विषेजोडवा ॥ ४ ॥

जिन्नविषयनयग्यानमां ॥ जोसर्वथानजासेरे ॥ तोस्वतंत्र
जावेंरहे ॥ मिथ्यादृष्टिपासेरे ॥ ग्यान० ॥ ५ ॥ ॥

अर्थ ॥ कोइकहेठेजे एकनयते एकजविषयने ग्रहे पणवीजानयनो विषयग्रहेनहीते-
नेदूपवेठे जोनयज्ञानमां जिन्नविषयके० नयांतरनो मुख्यार्थ ते सर्वथाके० अमुख्य-
पण नजासे तो स्वतंत्रजावें सर्वथानयांतर विमुख्यपणें मिथ्यादृष्टिपासेरेहे एटले
नयथाय पण सुनय थाय नही एम जाणवुं ॥ ५ ॥

एहविशेषावश्यकें ॥ संमतिमांपणधारोरे ॥ एमनयथी
सविसंज्ञवे ॥ जेदअज्ञेदुपचारोरे ॥ ग्यान० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एअर्धविशेषावश्यकें तथासंमतिग्रंथमांठे एमधारो यतः दोहिंविणपण्डि-
श्र सवमूलएणतद्विमिष्ठत्तं ॥ जंसवित्तवहाण तणेणअणुणनिरवस्के १ न्वार्थग्राही
नरांशाप्रतिकेपीसुनयइतिसुनयलक्षणं स्वार्थग्राहीइतरांशप्रतिकेपीडुर्नयइतिसुर्नयल-
क्षणं एम नयविचारथी जेदअज्ञेद ग्राह्य व्यवहारसंज्ञवे नथानयसंज्ञेनविशेषथी
इकवृत्तिविशेषरूप उपचारपण संज्ञवे तेमाटेजेदअज्ञेद तेमुग्गपणे प्रत्येकनयविषय

अर्थ ॥ हचेकमोपाधिरहित नित्यशुरूपर्यायार्थिक पांचमोनेद कहेते ते जे जलुके संसारीजीवना पर्याय सिद्धनाजीवो सरिराकहिये जे ॥ ५ ॥
तोपणतेनी विवक्षानकरिये अनेज्ञानदर्शन चारित्रादिक शुरूपर्यायनीज

पर्यायअरथअनित्यअशुद्धे ॥ सापेक्षमोपाधिरे ॥ समा
रवासिजीवने ॥ जेमजनमरणद्व्याधिरे ॥ बहु ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हचेकमोपाधि सापेक्ष अनित्य अशुद्ध पर्यायार्थिक
ससारवासीजीवने जन्ममरणनीव्याधिरे एमकहिये इहाजन्मादिक
कर्मसयोगेते तेअनित्य अशुद्धे तेथीज जन्मादिपर्यायनो नाशकरवानेश्ये
जीवप्रवृत्तेते एरीतेद्व्यार्थिक तथापर्यायार्थिक नयकथा ॥ ६ ॥

बहुमानग्राहिकह्योनेगम ॥ जेदतसवेतीनरे ॥ वर्त
मानारोपकरवा ॥ नूतअर्थेलीनरे ॥ बहु ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हचे नेगमनयकहेते सामान्यविशेषज्ञानरूप बहुमानके घणाप्रमाण
ग्राही नेगमनयकहिये नेकेमानोमनोतीतिनिगम ककारलोपात्रेगमइतिन्युत्पत्ति
गमनयना त्रणजेदते तेमांप्रथमनेगमनूतार्थ वर्तमाननो आरोपकरवाने तत्परते

नूतनेगमकह्योपहेलो ॥ दीवालीदिनआजरे ॥ यथा
स्वामीवीरजिनवर ॥ लहिर्जशिवपुरराजरे ॥ बहु ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेमाप्रथमजेदनु उदाहरण देवाकेते जेमआज दीवालीना दिवसनेति
श्रीमहावीरस्वामी शिवपुरनुराज्यपास्या इहाअतीत दिवालीनादिननेविषे वर्त
दिवालीना दीवसनो आरोपकरियेतेयेएमवर्तमान दिवसनेविषे नूतदिवसनो
करिये देवागमनादिक महोटाकह्याण जाजनत्य प्रतीतप्रयोजननेअर्थ
घोष इहागगानातटनेविषे गगानोआरोपकरिये शैत्यपावनत्यादि प्रत्यायन
नजणी तोपघटमानते जो वीरसिद्धिगमननो अन्वय चकिनेवास्तेप्रतीति
एथलकारनाजाण पकितहोय तेविचारजो ॥ ८ ॥

नूतवतकहेजाविनेगम ॥ जाविजेमजिनसिद्धरे ॥ सिद्ध
वतवेवर्तमाने ॥ काइसिद्धअसिद्धरे ॥ बहु ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जावीनु नूतवदुपचारकरे एवीजोनेगमनोनेद जेम जिननेसिद्ध
तेये केमके केवलीनेसिद्धपणो अवश्यजावीते माटे काइसिद्ध अने काइअ
वर्तमानकहे तेवर्तमान नेगमकहिये ॥ ९ ॥

प्रापीयेंजिमन्नक्तपचिये ॥ वर्तमानारोपरे ॥ करेकिरिया
भूतलेइ ॥ भूतवचनविलोपरे ॥ बहु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेम नक्तके० रसोइरांधिठे एमकहिये इहां रसोइना केटलाकअवयव
रसुथयाठे अनेकेटलाक साध्यमानठे पणपूर्वापरभूतावयव क्रियासंतान एकबुद्धीये
॥रोपिये तेने वर्तमानकहियेठेये एआरोप सामग्री महिमाये कोइअवयवनी भूत
क्यालेइ पचतिपेटेकाणे अपाहीत् एप्रयोगनश्रीकरता जेनेयायिकादिक तेएमकहेठे
चरमक्रियाध्वंस अनेश्रतीत प्रत्ययविषय तेहनेकिंचित्पकं किंचित्पचयते एवं कहे-
तो एप्रयोगनअबोजोइये तेमाटे एवर्तमानारोप नेगमनयनोभेदज नलोजाणवो ॥१०॥

संग्रहेनयसंग्रहो ॥ तेद्विविधउघविशेषरे ॥ ड्रव्यसवि
अविरोधियाजेम ॥ तथाजीवअशेषरे ॥ बहु० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेसंग्रहेते संग्रहनयकहिये तेना एकउघ वीजोविशेष ए वेजेदठे तेमां एक
घके० सामान्यसंग्रह अनेवीजो विशेषसंग्रह एवेजेदजाणवा ड्रव्याणिसर्वाणिअवि-
धीनि एप्रथमजेदनुं उदाहरण तथाजीवा.सर्वेश्रविरोधिनः एवीजाजेदनुं उदाहरण
एड्रव्यनेएकपणे बोलाववुंते सामान्यसंग्रह अने तेमांवाली एकजीवड्रव्यने जूदो
री सर्वजीवने एकजीवड्रव्य कहिवोलाववुं तेविशेषसंग्रह ॥ ११ ॥

व्यवहारसंग्रहविषयजेदक ॥ तेमजद्विविधप्रसिधरे ॥ ड्रव्य
जीवाजीवप्रापे ॥ जीवन्नवियासिधरे ॥ बहु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेसंग्रहनयनो विषय तेनाजेदनोदेखारुनार तेव्यवहारनयकहिये तेना
मज संग्रहनयनीपरें द्वितिके० वेजेदठे १ सामान्यसंग्रहजेदकव्यवहार २ विशेष-
ग्रहजेदकव्यवहार एरीते वेजेदजाणवा ड्रव्यजीवाजीवो एसामान्यसंग्रहजेदकव्यवहार
अने जीवा.संसारिणः सिद्धाश्र एविशेषसंग्रहजेदकव्यवहार एमउत्तरोत्तरविवक्षाये
॥सामान्य विशेषपणुंजाववुं ॥ १२ ॥

वर्ततोऽनुसूत्रप्रापे ॥ अथनिजअनुकूलरे ॥ द्वाणिकपर्याय
कहेसुपिम ॥ मनुप्यादिकस्थूलरे ॥ बहु० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ऋजुसूत्रनयते वर्तमाने वर्ततो अर्थप्रापे पणअतीत अनागत अर्थने न माने
अनेवर्तमानेपण निजअनुकूलके० पोताना कामनोअर्थमाने पणपरकीयमाने नही ते
ऋजुसूत्रनय वेजेदकहेवो १ सूत्राऋजुसूत्र ते द्वाणिकपर्याय जेउत्पादव्यय तेनेमाने
अनेवीजोस्थूल ऋजुसूत्रते मनुप्यादिकपर्यायमाने एटलेमनुप्यतीर्थवादिक नवनापर्या-

यप्रहे पणकालत्रयवर्ति पर्यायमानेनही अनेजे व्यग्रहारनयते तेप्रणेकालना पर
तेमाटे स्थूलऋजुसूत्र तथाव्यवहारनयने सकरदोपनजाणतो ॥ १३ ॥

शब्दप्रकृतिप्रत्ययादिक ॥ सिधमानेगव्दरे ॥ समजिरूढ
विजिन्नअर्थक ॥ कहेजिन्नजगव्दरे ॥ बहु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेशब्दनयते प्रकृतिप्रत्ययादिक व्याकरणव्युत्पत्तिथी सिध
लिगवचनादिजेदें अर्थनोजेदमाने जेम तट तटी तट एत्रणलिगजेदें अर्थजे
आप जल इहांएकवचन बहुवचनजेदें अर्थजेदमाने अनेऋजुसूत्रनयने
एमकहेजे कालजेदें अर्थजेदतुमानेठे तोलिगादिजेदें जेदकानधीमानतो
समजिरूढनय एमकहेजे जिन्नशब्दते जिन्नार्थकजहोय माटे एनयते
कहेजे तुलिगादिजेदें अर्थजेदमानेठे तोशब्दजेदें अर्थजेदकेममानतोनी
घटशब्दार्थजिन्न अनेकुत्रशब्दार्थजिन्न एमएमाने एवेशब्दनु एकार्यपण
नयनी वासनाथकी प्रसिद्धते ॥ १४ ॥

क्रियापरिणतअर्थमाने ॥ सर्वएवचूतरे ॥ नवेनयना
जेदएणीपरें ॥ अष्टावीसप्रचूतरे ॥ बहु० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवेएवंचूतनयते सर्वअर्थक्रियाने परिणतक्रियावेलायें माने
मानेनही जेमठत्रचाभरादिके शोजे परपदामावेठा चामरढलावे तेवारेज तेने
माने पण स्नानादिकवेलायें तेअर्थविना राजानकहियें एरीतेनवेनयना
तेप्रचूतके० घणाथया १० इव्यार्थिकना ६ पर्यायार्थिकना ३ नैगमना २
व्यवहारना २ ऋजुसूत्रना १ शब्दनो १ समजिरूढनो १ एवचूतनो ॥ १५ ॥

नवेनयएमकह्याउपनय ॥ तीनकहियेसाररे ॥ साचमोश्रुत
अरथपरखी ॥ लहोजशविस्ताररे ॥ बहु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एमनवेनयकह्या हवेत्रणउपनय ते दिगधरप्रक्रियायेंकहियेठेयें एसा
श्रुतनोअर्थ परखीकरीने बहुश्रुतपणाना यशनोविस्तारपामो ॥ १६ ॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ चक्रउपनुसाररे ॥ एदेशी ॥

संभूतव्यवहार ॥ जेदप्रथमतिहा ॥ धर्मधर्मिनाजेदथीए ॥ १ ॥

शुद्धअशुद्धजिजेद ॥ शुद्धअशुद्धना ॥ तेहअरथनाजेदथीए ॥ २ ॥

अर्थ ॥ नयसमीपंतेउपनयकहिये तेमासंभूतव्यवहारते उपनयनोप्रथमजेदवठ

ने धर्मिना जेददेखाम्नाथी होय ॥ १ ॥ तेहनावलीवेजेदठे एकशुरू वीजोअशुरू
मापेहेलो शुरूधर्मधर्मिनाजेदथी शुरूसझूत व्यवहारथाय अनेवीजोअशुरू धर्मधर्मि-
जेदथी अशुरूसझूत व्यवहारथाय इहांसझूततो एटलाटेजे एकद्रव्यजठे अने
नेत्रद्रव्यसंयोगादि अपेक्षानथी तथा व्यवहार ते माटेजे जेददेखामेठे ॥ २ ॥

जेमजगकेवलज्ञान ॥ आत्मद्रव्यनुं ॥ मझनाणादिकतेहनुंए ॥३॥

गुणपर्यायस्वप्नाव ॥ कारकरतन्मनो ॥ अरथजेदठेएहनुंए ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेमजगतमां आत्मद्रव्यनुं केवलज्ञान पठीयें प्रयोगकरियें तेशुरूसझूतव्य-
हारथयो तथामतिज्ञानादिकते आत्मद्रव्यनागुणठे एमबोलावियें तेशुरूसझूतव्य-
हारथयो ॥३॥ गुणगुणीनो पर्यायपर्यायवंतनो स्वप्नाव स्वप्नाववंतनोकारक अने तन्म-
के० कारकी तेहनोजे एकद्रव्यानुगत जेदबोलावियें तेसर्वउपनयनो अर्थ जाणवो घट-
परूपं घटस्यरक्तता घटस्यस्वप्नावः मृदाघटोनिष्पादित इत्यादिप्रयोगजाणवा. ॥ ४ ॥

असझूतव्यवहार ॥ परपरिणतिजले ॥ डव्यादिकउपचारथीए ॥ ७ ॥

डव्येडव्यउपचार ॥ पुजलजीवने ॥ जिमकहियेंजिमआगमेंए ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ परद्रव्यनी परिणति जलेंथके जेडव्यादिकने नवविधोपचारथी कहियें ते
मझूत व्यवहारजाणवो ॥५॥ तेनवविधोपचारमां पहेलो डव्येडव्यनोउपचार कहेठे
मजिनआगममां क्षीरनीरनेन्यायें जीवतेपुजलसाथें मित्योठे माटे जीवनेपुजल
हियें एजीवडव्ये पुजलडव्यनो उपचार तेडव्येडव्योपचार पहेलोजेदथयो ॥ ६ ॥

कालीजेस्याप्नाव ॥ श्यामगुणेजली ॥ गुणउपचारगुणेकहोए ॥ ७ ॥

पर्यायपर्याय ॥ उपचारवली ॥ ह्यगयखंधयथाकह्याए ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेजावलेड्यातेआत्मानो अरूपीगुणठे तेनेजे कृष्णनीलादिक कालीजेड्या
हियेंठेयें तेकृष्णादि पुजलडव्यनागुणनो उपचार करियेंठेयें एआत्मगुणे पुजलगुणनो
उपचारजाणवो एरीतें गुणेगुणोपचारथयुं ॥ ७ ॥ वलीपर्यायें पर्यायोपचारते ह्यके०
गोना गयके० हाथी रथप्रमुख आत्मद्रव्यना अन्नमानजातीय डव्यपर्याय तेने न्यं
हियेंठेयें तेआत्मपर्यायउपरें पुजलपर्यायजेन्कंध तेनोउपचारकरीने कहियेंठेयें एप-
र्यायोपचारनो वीजोजेदथयो ॥ ८ ॥

डव्येगुणउपचार ॥ वलीपर्यायनो ॥ गौरदेहहुंबोखतांए ॥९॥ गुणे

डव्यउपचार ॥ पर्यायडव्यनुं ॥ गौरदेहजिमआनमाए ॥ १० ॥

अर्थ ॥ डव्येगुणोपचारः बोधोनेदकहेठे ते हुंगौरवर्गहुं एमबोखताहुंनेआत्माडव्य

अनेजे गौरतेपुजलनो उज्वलतापणो उपचक्षुं एचोयोजेद ह्वेपाचमुं इरेरतो
 चार ते जेमहुदेहएमवोले तेमा हुतेआत्मद्रव्य अनेदेहतो पुज्जद्रव्यनो सान्त
 जातीय द्रव्यपर्यायउपचाक्षुं एपाचमोजेदथयो ॥ ९ ॥ गुणेद्रव्योपचार जेम
 यठे तेआत्मा एमगौरपणो उदेसीने आत्मप्रिधानकरिये णटलेण गौरतारूप
 उपरं आत्मद्रव्यनो उपचार तेगुणेद्रव्योपचार ठठोजेदथयो तथापर्याये
 ते जेम देहनेआत्माकहिये इहां देहरूप पुज्जलपर्यायनेप्रिये आत्मद्रव्यनो
 कखो एसातमोजेदथयो ॥ १० ॥

गुणपङ्कवउपचार ॥ गुणनोपङ्कवे ॥ जिममतिनुतनुमतिगुणोए ॥ ११ ॥

असङ्गतव्यवहार ॥ एमउपचारथी ॥ एहत्रिविधह्वेसाजलोए ॥

अर्थ ॥ गुणेपर्यायोपचार, तेजेममतिज्ञानते शरीरजन्यठे तेमाटे
 इहामतिज्ञानरूप आत्मगुणनेप्रिये शरीररूप पुज्जलपर्यायनो उपचारकखो
 जेदथयो ह्वे पर्यायेगुणोपचार ते पूर्वप्रयोगनेज अन्यथाकरिये तेआवीरीने
 रते मतिज्ञानरूप गुणजठे तोइहा शरीररूप पर्यायनेप्रिये मतिज्ञानरूप गुण
 चारकरायठे एनवमोजेद ॥ ११ ॥ एमउपचारथी असङ्गतव्यवहार नवप्रकाराने
 ह्वेएना त्रणजेदठेतेकहियेठेये तेसाजलो ॥ १२ ॥

असङ्गतनिजजाति ॥ जिमपरमाणुं ॥ बहुप्रदेशीजापियेए ॥ १३ ॥

तेहविजातिजाणो ॥ जिममूरतमति ॥ मूरतद्रव्येउपनीए ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एकस्त्रजाति असङ्गतव्यवहार ते जेमपरमाणु ते बहुप्रदेशीयवानी
 माटे बहुप्रदेशीकहिये ॥ १३ ॥ तथा जेम मतिके मतिज्ञानने मूर्तिन कहिये
 विषयालोकनमस्कारादिकथी उपनोतेमाटे इहामतिज्ञानते आत्मगुण तेनेप्रिये
 जे पुज्जलगुण तेनेउपचक्षु तेनेप्रिजातीय असङ्गत व्यवहारजाणो एवीजोजेद ॥ १४ ॥

असङ्गतदोउजात ॥ जीवअजीवने ॥ विषयग्यानजिमजापियेए ॥ १५ ॥

उपचरितासङ्गत ॥ करियेउपचारो ॥ जेहएकउपचारथीए ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ दोउजातिके वेजाति तेस्वजाति अने विजातिये असङ्गत
 सबध कहिये जेमजीवाजीव विषयज्ञानकहिये इहाजीवतेज्ञाननी स्वजाति
 जीवते ज्ञाननोप्रिजातिठे एवेनोविषयविषयीजाव नामे उपचरित सबधे तेस्व
 प्रिजातिनामे असङ्गतकहिये स्वजातीयाशेकिंनयसङ्गतइतिचेत् प्रिजातीयाशेकिं
 सपस्योपचरितस्यैवानुजावादितिरुहाण एत्रणजेदकहा ॥ १५ ॥ जेएकउपचा
 वीजोउपचारकखो तेउपचरित अमङ्गत व्यवहारकहिये ॥ १६ ॥

तेहस्वजातिजाणोरे ॥ हुंपुत्रादिक ॥ पुत्रादिकठेमाहराए ॥१७॥ विजा
तिथीतेजाणोरे ॥ वस्त्रादिकमुज ॥ गढदेशादिकउजयथीए ॥ १८ ॥
उपनयजाप्याएम ॥ अध्यात्मनय ॥ कहीपरिहाजशलहोए ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ तेस्वजाति उपचरित असभूत व्यवहारजाणो संबंधीकल्पनं जेहुंपुत्रादिक
हुंमारा एवु जेपुत्रादिकनेषिपेकहेबुं तेपुत्रादिकने उपचस्थाठे ते आत्मानो जेदाजे-
बंध उपचरियेठेयें जेपुत्रादिकते शरीरआत्मपर्यायरूपें स्वजातिते पणकल्पितते न-
तो स्वशरीरजन्य मत्कृणादिकने पुत्रकेमनकहियें ॥ १७ ॥ तथाविजाति उपचरि-
असभूत व्यवहारते कहियेंजे आबस्त्रादिक माहराठे इहांवस्त्रादिक पुजलनापर्यायें-
मादिजेठें कल्पितते नहीतो बढकलादिक शरीराद्यादक तेनेवस्त्रकेमनकहियें तेवि-
तिमां स्वसंबंध उपचरियेठेयें तेमज माहरागढदेश प्रमुखठे एमकहेतांथकां स्वजा-
विजात्युपचरित असभूत व्यवहार कहियें केमके गढदेशादिकतो जीवअजीवउ-
य समुदायरूपठे ॥ १८ ॥ एरीतेंउपनयकहा ह्वे आगलीढालमां अध्यात्मनयकहि-
एमांगुणदोप परिहानो यशपामो ॥ १९ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

॥ जाचातुजविणघडीरेठमास ॥ एदेशी ॥

दोयमूलनयजापीयारे ॥ निश्चयनेव्यवहार ॥ निश्चयद्विविधकह्युरे ॥

शुद्धअशुद्धप्रकाररे ॥ प्राणीपरखोआगमजाव ॥१॥ एआंकाणी

अर्थ ॥ ह्वेप्रथम अध्यात्मजापायेंतो मूलवेजनयकहाठे एकनिश्चयनय अनेवीजो
व्यवहारनय तेमां निश्चयनयनावली वेजेठे एकशुद्धनिश्चयनय अनेवीजो अशुद्ध-
निश्चयनय हेप्राणी ! आगमना जावपरखीनेयहो ॥ १ ॥

जीवकेवलादिकयथारे ॥ शुद्धविषयनिरुपाधि ॥ मइनाणा

दिकआतमारे ॥ अशुद्धतेहसोपाधिरे ॥ प्राणी० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जीवते केवलज्ञानादिरूपठे माटेजे कर्मोपाधिरहित केवलज्ञानादिक शुद्ध
विषयलेइ आत्माने अजेददेखानियें तेशुद्धनिश्चय नयकहियें अने जे मतिज्ञाना-
दिक अशुद्धगुणने आत्माकहियें तेअशुद्धनिश्चयनय सोपाधिकठे एटले जेनिश्चयनयते
जेददेखाने अनेजेव्यवहारनयते जेददेखाने ॥ १ ॥

दोइजेदव्यवहारनाजी ॥ सभूतासभूत ॥ एकविषय

सभूतठेजी ॥ परविषयासभूतरें ॥ प्राणी० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली व्यवहारनयना वेजेदठे एकसङ्गतव्यवहार वीजोअसङ्गतव्यवहार
विषयके० एकद्रव्याश्रितते सङ्गतव्यवहार अनेजे परविषयते असङ्गतव्यवहार ॥

उपचरितानुपचरितधीजी ॥ पहेलोदोयप्रकार ॥ सोपाधिक
गुणगुणीजेदरे ॥ जेअनिमित्तउपचाररे ॥ प्राणी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेमा पहेलोजे सङ्गतव्यवहारते वेप्रकारेणै एकउपचरित सङ्गत
वीजो अनुपचरित सङ्गतव्यवहार ते जे सोपाधिकगुणगुणीनो जेदेखाके
स्यमतिज्ञान एउपाधि तेहिजइहा उपचरित प्रथमजेदठे ॥ ४ ॥

निरुपाधिकगुणगुणीजेदरे ॥ अनुपचरितसङ्गत ॥ केवल
ज्ञानादिकगुणारे ॥ आतमनाअङ्गुतरे ॥ प्राणी० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तथानिरुपाधिक गुणगुणीजेदठे वीजोजेदजाणवो
हाउपाधिरहितपणो तेहिज निरुपचरितपणु जाणवु ॥ ५ ॥

असङ्गतव्यवहारनाजी ॥ एमजजेदठेदोय ॥ प्रथमअस
श्लेषितयोगेजी ॥ देवदत्तधनजोयरे ॥ प्राणी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वलीएजरीतें असङ्गतव्यवहारनापण वेजेदठे एकउपचरित असङ्गत
व्यवहार वीजोअनुपचरित असङ्गतव्यवहार तेमाप्रथमजेदठे असश्लेषित योगे
त सवधेहोय जेम देवदत्तधन इहाधनते देवदत्तनेसवध स्वामीजावरूप
तेमाटेउपचारयो तथादेवदत्त अनेधनतेजाते वेहुएकद्रव्यनथी तेमाटे
जावनाकरवी तेउपचरित असङ्गत व्यवहार जाणवो ॥ ६ ॥

संश्लेषितयोगेवीजोरे ॥ जेमआतमनुदेह ॥ नयउपनय
नयचक्रमारे ॥ कह्यामूलनयएहरे ॥ प्राणी० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वीजोजेद सश्लेषितयोगे कर्मसवधेजजाणवो ते जेमआत्मानुशरीर
त्मातथादेहनासवध तेधनसवधनीपरें कल्पितनथी विपरीतजावनायें निवर्तनही
वजीवरहे तेमाटे एअनुपचरित अनेजिन्नविषयमाटे असङ्गतजाणवो एरीतेंनयत
पनय एवेमूलनयसहित तेदिगवर देवसेनकृत नयचक्रमा कह्याठे ॥ ७ ॥

विषयजेदयद्यपिनहीरे ॥ इहाअमारेथूल ॥ उलटी

परिज्ञापाइसीरे ॥ तोपणदाजेमूलरे ॥ प्राणी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ इहायद्यपिअमारे श्रुतावरने थूलके० महोदो विषयजेदके० अर्थना
नथी तोपणमूलके० प्रथमथी उलटीके० विपरीतपरिज्ञापानी शैलीकरीतेजाजे

रेते यद्यपि न ज्वति हानिः परकीयां चरतिरासजेडाहां ॥ अस्तमजसं तु दृष्टा तथा-
१ फेरिखिद्यते चेतः इतिवचनात् ॥ ७ ॥

तत्त्वार्थेनयसातठेरे ॥ आदेशांतरपंच ॥ अंतरजा
वितउधरीरे ॥ नवनोकिर्योप्रपंचरे ॥ प्राणी० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ इवेतेत्रोटीकनी उलटीपरिजापाठे ते देखानीयेठेये तत्त्वार्थसूत्रे सातनय
ह्याठे अने आदेशांतरके० मतांतर तेथीपांचनयकह्याठे सप्तमूलनयाः पंचेत्वादेशांतरं
सूत्रे एटले १ शब्द २ समजिरूढ ३ एवंजृत एत्रणनयने एकशब्द एवेनामं संग्र-
यें तो पहेखानेगमादिक चारनयसाथें मेलवनां पांचनयकहियें तेवडीएकेकना सो-
जेदहोय तिहांपण ९०० तथा ५०० जेदथाय एरीतें वेमतकह्याठे तथोक्तमावश्यके
क्विकोयसयविहो सत्तणयसयाइवंतिएलेव ॥ अणोविदुआएसो पंचेव सयानयाणंतु ॥१॥
बीशाखनीरीत मूकीने अंतर्भावित सातनयमां जेव्याजे इव्यार्थिक पर्यायार्थिक
उठरी अलगाकाढीने नवनयकह्या एस्योप्रपंच हेचतुरमनुष्योतमे विचारीजुडं ॥९॥

पज्जयथ्यजव्यारयोरे ॥ जोतुमेअलगादीठ ॥ अप्पियण
प्पियजेदथीरे ॥ केमइग्यारनइठरे ॥ प्राणी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एमकरतां पर्यायार्थ तथाइव्यार्थ एवेनयजोतुमे अलगादीठा अनेनवनय
ह्या तोअर्पित तथाअनर्पित एवेनयअलगाकरीने इग्यारनयकेमकह्यानहीं ॥ १० ॥

संग्रहव्यवहारादिकेरे ॥ जोतुमेजेलोतेह ॥ आदिअंतनय
थोकमांजी ॥ केमनवीजेदोएहरे ॥ प्राणी० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ इवेजो एमकहेसोजे अर्पितानर्पितसिरेइत्यादि एटले तत्त्वार्थसूत्रादिकमां
अर्पितानर्पित नयकह्याठे तेअर्पितके० विशेषकहियें अने अनर्पितके० सामान्यक-
थें जे अनर्पितते संग्रहनयमांजळे अने अर्पितते व्यवहारादिक विशेषनयमां जळे
ते जूदागरीतेकहियें तो अर्पितनार्पित एवेनयजो जूदानथीकहेना तो आदिअंत-
० पहेखा तथापाठनयना थोकनामां इव्यार्थिक तथापर्यायार्थिक एवेनयकेमन-
जिलना जेथकीसूधीरीतें मूलनयसातजकहेवाय तेसर्वमुविधियेंरहे ॥ ११ ॥

पज्जवनयतिअअंतमारे ॥ प्रयमजव्यनयचार ॥ जिनजज
दिकजापियारे ॥ महाजाप्यमुविचाररे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ इवेसातनयमध्ये इव्यार्थिक तथापर्यायार्थिक एवेनय जेव्यानी आचार्य
त प्रक्रियादेखाडेठे जे अंतमांके० ठहेलाजे शब्द समजिरूढ अनेएवंजृतरूप एत्रण

नयते पर्यायनयकहिये अनेप्रथमनाचारनय जे नैगम संग्रह व्यवहार तेद्रव्यार्थिकनयकहिये एरीतें जिनजडगणीसमाश्रमण प्रमुखसिद्धातवादि ते श्रीविशेषावश्यकना महाज्ञाप्यमध्ये निरुद्धकहेते ॥ १२ ॥

सिद्धसेनमुखएमकहेरे ॥ प्रथमद्रव्यनयतीन ॥ तसऊजु सूत्रनसजवेरे ॥ द्रव्यावश्यकलीनरे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ह्वेसिद्धसेन तथामह्वगादीप्रमुख तर्कवादीआचार्य एमकहेते के नात्रणनयजे १ नैगम २ संग्रह ३ व्यवहार टाकणते द्रव्यनयकहिये अने १ शब्द २ समजिरूढ ४ एवचूत एचारनय पर्यायार्थिककहिये द्रव्यार्थिकनय पर्याया खलु कल्पिता ॥ सत्यतेष्वन्वयिद्रव्य कुरुलादिपुहेभवत् ॥ १ ॥ द्रव्य पर्यायेच्योस्ति नोपृथक् ॥ यत्नैरर्थक्रिया दृष्टा नित्य कुत्रोपयुज्यते ॥ २ ॥ द्रव्यार्थपर्यायार्थनयलक्षणात् अतीत अनागत पर्यायप्रतिकोपीरुजुसूत्र यमन्यमान कथद्रव्यार्थिक स्यादित्येतेपामाशय तेआचार्यनेमते रुजुसूत्रनय वश्यकनेविषे लीननसजवे तथाच उल्लुसुअस्सपणे इतिअनुयोगद्वारसूत्रविरोध वर्तमानपर्यायाधारस्यद्रव्याशपूर्वापरपरि उर्ध्वतासामान्यद्रव्याशसादृश्यास्तिस्वरूपतिर्यकसामान्यद्रव्याश तो रुजुसूत्रने पर्यायार्थिकनयकहेतां एसूत्रकेममिले तेमाटेदृष्टिकद्रव्यवादी रुजुसूत्र तद्वर्तमानपर्यायापन्न द्रव्यादि स्थुलरुजुसूत्रते द्रव्यनयकहेवो एमसिद्धीकहेते अनुपयोगद्रव्याशमेव सूत्रपरिजापितमादायोक्तसूत्रतार्किकमततेनोपयमित्यस्मादेकपरिशीलित पथा ॥ १३ ॥

इमअतरजाविततणारे ॥ केमअलगोउपदेश ॥ पाचथकी जेमसातमारे ॥ विषयजेदनहीलेशरे ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ इमके० एरीतेअतरजावितके० माहेजेदयाजे द्रव्यार्थिक तेनो अलगोउपदेश केमकखो कदाचित्तजो इमकहेसोजे मतातर पाचनयक तेमाथेनयजदयायका सातनयकहेता जेमअलगोउपदेशते तेमअमारे द्रव्यार्थिकनो अलगोउपदेशते तेनोउत्तरजे शब्द समजिरूढ तथाएवचूतने तेमद्रव्यार्थिक तथापर्यायार्थिकने सातनयथी जिन विषय देखाडी जेमअपन सज्ञायेंसग्रही पांचनयकहाते पणविषयजिन्नते पणइहातो विषयजिन्ननथी केम व्यार्थिनना दशजेददेखाद्या तेसर्वेशुद्धाशुद्धसग्रहादिक नयमाथावेते पर्यायार्थिकना ठनेददेखाद्या तेसर्वे उपचरितानुपरित व्यवहार शुद्धाशुद्ध

देकमांश्रावे जोगोवद्विवर्दन्यायं विषयज्ञेदं जिन्ननयकहियं तोस्यादस्त्येव स्यान्नास्त्येव
त्यादिक सप्तचंगीमांक्रोमोरीतं अर्पितानर्पित सत्वासत्त्व ग्राहक नय जिन्नजिन्नकरतां
समूलनयप्रक्रियाज्ञांजे एपन्तिवेचिचारुं ॥ १४ ॥

संग्रहनेव्यवहारधीरे ॥ नैगमकिहांएकजिन्न ॥ तेणेतै

अलगोतेहधीरे ॥ एतोदोयअजिन्नरे ॥ प्राणी० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ इहांजो विषयज्ञेदनेनयज्ञेदकहेसो तो सामान्यनैगमसंग्रहनयमांश्रने विशेष-
नैगमव्यवहारनयमांश्रलतांवाकीठनयजथयीजासेएहवी शिष्यनीआशांकाटालवाने
अर्थेकहेतेकेयद्यपि संग्रहनय तथाव्यवहारनयमांश्रजे सामान्यविशेषपर्यायैनेगमनय
ल्लेते तोपणकिहांएकप्रदेशादिदृष्टांतस्थानेजिन्नथायते उक्तंच ठन्हंतह्यचउन्हं पंच
वेहोतह्यहोश्चणिज्जा ॥ तम्मयसोयपएतो सोचेवणचेवसत्तन्हं ॥ इत्यादिक तेमाटे
केहांएक जिन्नविषयपणाथी नैगमनयजिन्नकहुं पणइहांतो द्रव्यार्थिक पर्यायार्थिकवे-
नयनो नैगमादिकनयथी अजिन्नविषयते तोतेने अलगकरीने नवज्ञेद शीरीतेकहियं

इमकरताएपामिऐरे ॥ सर्वविज्रक्तविज्ञाग ॥ जीवादिक

परंकोनहीरे ॥ इहांप्रयोजनलागरे ॥ प्राणी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एमकरतां नवनयदेखानतां तो विज्रक्तनो विज्ञागथाय एटले वहेंच्यातुं
हचवुंथाय जोतमारे वहेंचणकरवीहोयतो तेवारें जीवादिधाः संसारिणः सिद्धाः संसा-
रेणः पृथ्वीकायिकादि पट्टज्ञेदाः सिद्धाः पंचदशज्ञेदाः एमज नयादिधाः द्रव्यार्थिक
पर्यायार्थिक ज्ञेदात् द्रव्यार्थिकादिधाः नैगमादिज्ञेदात् रूजुसूत्रादिज्ञेदाच्चतुर्धापर्याया-
र्थिकः एमकहुंते पणनवनया एमएकवाक्यनो विज्ञागकीधो तेसर्वथा मिथ्याजाणवो
हीतो जीवसंसारी सिद्धाः इत्यादि विज्ञागवाक्यपण थवापामे इवेकोइकहेसेजे
जीवाजीवोत्तत्वं एमकहेतां अनेरातत्वथाव्या तोपणसात अथवानवतत्व जेमकहियं-
थं तेमजद्रव्यार्थिक पर्यायार्थिको नयो एमकहेतांथकां अनेरानय सर्वथावेते तोपण
प्रमे स्वप्रक्रियायें नवनयकहिसुं एमकहेतेनेकहियेंजे तिहांप्रयोजनज्ञेदं जिन्नजिन्न
त्व व्यवहारमात्र साध्यते तेतेमजसंज्ञवे अने इहां इतरव्यावृत्तिसाध्यते तिहांहेतु
कोटि अतपेक्षित जेदप्रवेशें वैयर्थ्यदोषहोय तत्वप्रक्रियायें एप्रयोजनते जीव अजीव
यवेमुख्यज्ञेयपदार्थजणीकहेवा अनेबंध मोक्ष एवे मुख्यज्ञेयउपादेयते तेमाटे बंधका-
ए जेआश्रव ते हेयके० ठानुं अनेमोक्षमुख्य पुरुषार्थते तेनावेकारण एक संवर
धीजोनिर्झाराकहेवा एसाततत्वकहेवानी प्रयोजनप्रक्रियापुण्यपापरूप शुचाशुतबंध
जेदविगति अलगकरी एजप्रक्रियानवतत्वकथननीजाणवी ॥ १६ ॥

त्रिन्नप्रयोजनविणकह्यारे ॥ सातमूलनयसूत्र ॥ तेषोअधिकु
केमजापीधरे ॥ राखीयेनिजघरसूत्रे ॥ प्राणी० ॥ १७ ॥

अथ ॥ माटेइहांइव्यार्थिक पर्यायार्थिकना त्रिन्नोपदेशनु कोइप्रयोजन
सत्तमूलनयापणत्ता एइवुसूत्रेंकल्युते तेउल्लघीने नवनयकहिये तो आपणा
मरहे तेमाटे नवनया. एमकहेतोयको देवसेननामा वोटिकतेउत्सूत्रजापीः

दशजेदादिकपणइहारे ॥ उपलक्षणकरीजाण ॥ नहीतो
कहोअतरजेवेरे ॥ प्रदेशार्थकुणठाणरे ॥ प्राणी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ इहा नयचक्रप्रथमा दिगघरे इव्यार्थिकादिक दशजेदादिककह्य
लक्षणकरीजाणो नहीतो प्रदेशार्थ नयकयास्थानकेंआवे तेविचारजो उक्त
ठयाए पपसठयाए इत्यादि तथाकमोंपाधीसापेक्ष जीवजापग्राहक
कह्यो तेम जीवसयोगसापेक्ष पुजलजावग्राहकनयपण त्रिन्नकह्योजोश्यें
तो अनताजेदथाय तथाप्रस्थकादि दृष्टाते नैगमादिकना अशुद्ध अशुद्धतर
शुद्धतर शुद्धतमादिजेद किहासग्रह्याजाय उपचारते तेमाटे उपनयकहियें
इतथाय एअनुयोगछारसूत्रे तेनयनाजेद देखाड्याठे ॥ १८ ॥

उपनयपणअलगानहीरे ॥ जेव्यवहारसमाय ॥ नहीतोजेद
प्रमाणनोरे ॥ उपप्रमाणपणथायरे ॥ प्राणी० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ वलीएहिजवातहटेजे जेउपनयकह्या तेपण व्यवहार नैगमादि
लगानथी उक्तच तत्वार्थसूत्रे उपचारवहुलोविस्तृतार्थो लौकिकप्रायोव्यवहार
करतां नयनाजेदनेजो उपनयकरीमानसो तो स्वपरव्यवसायि ज्ञानप्रमाण
सहित ज्ञानरूपप्रमाणनो एकदेश मतिज्ञानादिक अथवा देशअवग्रहादिक
प्रमाणपण केमनथीरुहेता तस्मात्नय उपनय एवोटिकनीप्रक्रिया शिष्युरु
नमात्रजाणरी ॥ १९ ॥

व्यवहारनेनिश्चययकीरे ॥ स्योउपचारविशेष ॥ मुख्य
वृत्तिजोएकनीरे ॥ तोउपचारिशेषरे ॥ प्राणी० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ व्यवहारनेरिपे उपचारते अनेनिश्चयनयमा उपचारनथी
गारें एकनयनी मुख्यवृत्तिअहिये तेगारें वीजानयनी उपचारवृत्तिआवे अनय
स्येव एनयगाम्यें अस्तित्वग्राहक निश्चयनयें अस्तित्वधर्म मुख्यवृत्तिसेना काप्रति
अनेदशुपचाररे अस्तित्वसवध सकलधर्मक्षेताज सकलादेशरूप नयगाम्य

कारग्रंथेप्रसिद्धते स्वस्वार्थं सत्यपणानो अजिमानतो सर्वनयने मांहेमांहेतेज अने
जनीसत्यपणुंतो सम्यक्दर्शनयोगेंजते ॥ १० ॥

तेणेएजाप्येजाप्युरे ॥ आदरियेनिरधार ॥ तत्वअरथ
निश्चयग्रहेरे ॥ जिनअजिमतव्यवहाररे ॥ प्राणी० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेनिश्चय तथाव्यवहारनुंलक्षण जाप्येके० विशेषावश्यकें कळुंते तेरी-
निरधारीने आदरो तत्वार्थग्राहीनयोनिश्चयः लोकाजिमतार्थग्राहीव्यवहारः जेतत्व-
र्थते युक्तिसिद्धार्थ जाणवो अनेजेलाकाजिमतते व्यवहारप्रसिद्धते तेयद्यपि प्रमा-
तत्वार्थग्राहीते तथापि प्रमाणस्य सकलतत्वार्थग्राही निश्चयनयः जते एटले एकदे-
तत्वार्थग्राही व्यवहार एजेदनिश्चें व्यवहारमांजाणवो अनेनिश्चयनयनी विषयताअ-
व्यवहारनयनीविषयताते अनुभवसिद्धजिन्नते अत्राज्ञाननयनिष्ट जेमसविकल्पकता-
प्रकारी इत्यादिक अन्यवादिजिन्न मानेते एमहृदयमां विचारवुं ॥ ११ ॥

अच्यंतरतावाह्यनेरे ॥ जेवहुविगतिअचेद ॥ निरमलपरि
णतिद्रव्यनीरे ॥ एसवीनिश्चयचेदरे ॥ प्राणी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेवाह्यअर्थने उपचारें अच्यंतरपणुं करियें तेनिश्चयनयनो अर्थजाणवो यथा
माधिनंदनंधैर्यं दंजोद्विःसमताशची ॥ ज्ञानमहाविमानंच वासवश्रीरियंपुनः ॥ १ ॥
यादि पुंडरीकाध्ययनाद्यर्थोप्येवंजावनीयः जेघणीव्यक्तिनो अचेददेखाकियें तेपण
निश्चयनयार्थ जाणवो जेम एगेआया इत्यादिसूत्रं वेदांतदर्शनपण शुद्धसंग्रहनयादे-
रूप शुद्धनिश्चयनयार्थ एमसंमतिग्रंथेंकळुंते तथाद्रव्यनीजे निर्मलपरिणति वाह्य नि-
रमल परिणाम तेपणनिश्चयनयनोअर्थजाणवो जेम आयासामाश्ए आयासामाश्अस्स-
ठे एमजेजेरीतें लोकातिक्रांत अर्थपामियें तेते निश्चयनयनो अर्थजेदथाय अने ते-
लोकोत्तरार्थ जावनाआवे ॥ १२ ॥

जेदहेदेवेविगतिनोरें ॥ जेउत्कटपर्याय ॥ कार्यनिमित्त
अजिन्नतारे ॥ एव्यवहारउपायरे ॥ प्राणी० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेव्यक्तिनो जेददेखाकियें जेम अनेकानिद्रव्याणि अनेकजीवा इत्यादिरीतें
व्यवहारनयनोअर्थ तथा उत्कटपर्याय जाणियें तेपणव्यवहारनयनोअर्थ अतएव ति-
प्रणएणंपंचवने नमरेवव्यवहारणएणंकालवणे इत्यादि सिद्धांतेंप्रसिद्धते तथा कार्यने
निमित्तके० कारण एवेदुने अजिन्नपणुंकहियें तेपणव्यवहारनयनो उपायते जेमआयु-
तें इत्यादिककहियें एमजगिरिर्वह्यते कुंनिकास्त्रवति इत्यादिक व्यवहारजापा
रूपें कहियेंतेयें ॥ १३ ॥

एमवहुविपयनिराकरीरे ॥ करतातससकोच ॥ केवलवाल
वोधवार ॥ देवसेनआलोचरे ॥ प्राणी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एहवानिश्चयनय तथाव्यग्रहारनयनाघणाथर्थ तेनेनिराकरीके० टाडीने
सकोचकरतां थोमोजेददेसामतां नयचक्रप्रयनोकर्ताजे देवसेननामादि
लोच ते पोतासरिखा केटलाक बालकनेज बोधमानोदेखायते
आलोच देखातोनी अनेजे शुद्धनयार्थतेतोश्वेतावर सप्रदायना शुद्धनयानप्र
अच्यासथीज जणाय एजागार्थते ॥ १४ ॥

एमवहुविधनयजंगसुरे ॥ एकत्रिविधप्यथ ॥ परखोहरपो
हैयमलेरे ॥ सुजगलहीपरमठरे ॥ प्राणी० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एप्रक्रियामापणशुद्धतालीने जेयुक्तिसिद्धअर्थते ते उपपाद्युत तेमा
रीतें बहुप्रकारनयेजगे एकजअर्थ त्रिविधके० इव्यगुणपर्यायरूप परखो स्वसम
समयनु अतरजाणीने हृदयनेत्रिपे हृषो परमार्थज्ञानयशपामीने ॥ १५ ॥

॥ ढालनवमी ॥

॥ इमधन्नोधणनेपरचावे ॥ एदेशी ॥

एकअरथतिहुलक्षण ॥ जेमसहितकहेजिनराज
रे ॥ तेमसदृढणामनधारता ॥ सीजेसघलासुज
काजरे ॥ जिनवाणीप्राणीसाजलो ॥ एआंकाणी ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवेएकजअर्थ जीवपुजलादिक तथाघटपटादिक ते जेम उत्पाद
एत्रणलक्षणकरी सहित एमश्रीजिनराजकहेते उपनेवा विगमेइवा धुवेइवा ए जि
दीयेंकरीने तेमज सदृढणामनमाधरता सर्वकार्यसीजे एत्रिपदीने सर्वअर्थव्यापक
धारतु तेजिनशासनार्थ पणकेटलाएक एकनित्यज केटलाएकएकअनित्यज एत
यिकादिककहेते तेरीतिनी केमके नित्येकात अनित्येकात पदतोलोकेयुक्तिचीर
रोधते माटे दीपत्रीमानीने आकाशसुधी जेटलापदार्थतेतेमा उत्पाद व्यय हुव
क्षणमानतु तेहिजप्रमाणते उक्तच श्रीहेमाचार्ये आदीपमाव्योमसमस्वजाव
दमुझानतिजेदवस्तु ॥ तद्वित्यमेवैकमनित्यमन्यदितित्वदाज्ञाद्विपताप्रलाप
एजिनेश्वरनी वाणी हेप्राणीतुमेसानलो ॥ १ ॥

उत्पादव्ययध्रुवपणे ॥ वेसमयसमयपरिणामरे ॥ पटव्य
तणोप्रत्यक्षी ॥ नविरोधतणोएवामरे ॥ जिन० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ह्वेएहिजत्ताव विवरीनेकहेठे १ उत्पाद २ व्यय ३ ध्रुवएलक्षण पटद्र-
नो समयसमय परिणामते इहांकोइकहेसेजे जिहांउत्पादव्यय तिहांध्रुवपणो नजो-
अनेजिहांध्रुवपणो तिहांउत्पादव्यय नजोइयें एह्वोविरोधते तोत्रणलक्षण एक-
केमहोय जेम ठाया तथाआतप एकठामेनहोयतेम ए त्रणलक्षण एकठामे न-
नाजोइयें तेनेकहियेंजे शीत उच्च स्पर्श जल तथा अनलके० अग्निनेविपे परस्परें
हारेंडीगठे तेने एकठामें उपसंहारे विरोधकहियें पण इहांतोत्रणलक्षण सर्व-
कठामे प्रत्यक्षदीखायते परस्परपरिहारेंकिहांयें प्रत्यक्षसिद्धनथी तोए विरोधनो
केमहोय अनादिकालनी एकांतवासनायें मोहितजीव तेउनोविरोधजाणेंते
परमायें विचारीजोतां विरोधनथी समनियततायें प्रत्ययजविरोधजंजकठे ॥ २ ॥

घटमुकुटसुवर्णह्यर्थिया ॥ व्ययउत्पत्तिथितिपेखंतरे ॥

निजरूपेहोवेहेमथी ॥ सुखदर्पणपेक्षावंतरे ॥ जिन० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेहिजदेखाडेठे जे एकहेमद्रव्यनेविपे घटाकारेनाश अनेमुकुटाकारेउत्प-
तथाहेमाकारेंस्थिति एत्रणलक्षण प्रगटदेखायते केमके हेमघटजांजी नेहेममुकुट
यते तेथी हेमघटार्थ दुपवंतथायते माटेघटाकारें हेमव्ययसत्यते अने हेममुकु-
ट दर्पणवंतथायते तेमाटेहेमोत्पत्ति मुकुटाकारेंसत्यते अनेहेममात्रार्थ तेकालेनसुख-
नदुःखवंतथायते स्थितिपरिणामेरेहेठे तेथी हेमसामान्यस्थिति सत्यते एमसर्वत्र
मादव्यय स्थितिपर्याय द्रव्यरूपेजाणवा इहांउत्पादव्यय जागेंचिन्नद्रव्य अनेस्थि-
जागे चिन्नद्रव्य कोइदेखातुंनथी केमके घटमुकुटाद्याकारें स्पर्श हेमद्रव्यठेनही
एकध्रुवहोय ध्रुवतानीप्रतितिपणते माटेतज्ञावाव्ययनित्यं एलक्षण परिणामे ध्रुवअने
रेणामेंअध्रुव एसर्वजावतुं ॥ ३ ॥

घटव्ययतेउत्पत्तिमुकुटनी ॥ ध्रुवताकंचननीएकरे ॥ दलएकें

वर्तेंएकदा ॥ निजकारयशक्तिअनेकरे ॥ जिन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ह्वेउत्पादव्यय ध्रुवनो अज्ञेदसंबंध जेदेखाडेठे हेमनाघटनोजेव्यय तेहि-
हेममुकुटनीउत्पत्ति एककारणजन्यते तेमाटे विजागपर्यायोत्पत्ति संतानते तेथीज
नाश व्यवहारसंनवेठे तेमाटे पण उत्तरपर्यायउत्पत्ति तेपूर्वपर्यायनो नाश जाणवो
नेकंचननी ध्रुवतापणतेहिजते केमके प्रतित्यपर्यायोत्पदें एकसंतानपणुं तेहिजद्रव्य-
क्षण ध्रौव्यते एत्रणलक्षण एकदले एकदावर्तेंते एमअचिन्नपणे पण शोक प्रमोद
अध्यस्वरूप अनेकार्यदेखीने तत्कारणशक्तिरूपें अनेकपणे चिन्नतापणो जाणवो
सामान्यरूपें ध्रौव्य अनेविशेषरूपें उत्पादव्यय एममानतांपण विरोधनथी व्यव-

हारतोसर्वत्र स्याद्वाद्यार्थानु प्रवेशजहोय विशेषपरतापण व्युत्पत्तिविशेषजहोय
एव स्यादुत्पद्यते स्यान्नश्यति स्यादधुवं एमजवाम्यप्रयोगकरियेउपपन्नेवा इत्यादी
शब्दोपिवस्थायासच स्यात्तद्वदसमानार्थ अतएव कृष्ण सर्प ५७॥के०
तद्वद्वेह्रीये केमके सर्पने पृष्ठावष्टेदेश्यामताठे पण उदरावष्टेदेश्यामताथी
सर्पमात्रे कृष्णतानथी शेषनाग शुक्लकहेवायठे तेमाटे विशेषणविशेष्यनि
म्यातशब्दप्रयोगठे तोत्रिपदि महावाक्यपणे स्यात्कारनीजजनासजवे ॥ ४ ॥

बहुकारयकारणएकजो ॥ कहियेतेज्व्यस्वजावरे ॥ तो
कारणजेदाजावथी ॥ होयकारयजेदाजावरे ॥ जिन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजोएमकहियेजे हेमज्व्यएकज अतिकृतठे अनेजेविकार
अनेशोकादिककार्यत्रय जननेकशक्ति स्वजावतेठे तेमाटे तेथी
ठे तोकारणनाजेदपिना कार्यनोजेद केमथाय श्रेष्ठसाधनते प्रमोदजनक अने
साधनते शोकजनक तद्भुजयजिज्ञते माध्यस्थजनक एत्रिविधकार्य ते एकरूप
होय शक्तिपण दृष्टान्तानुसारे कहियेठेये नहीतो अग्निसमीपे जलदाह
इत्यादिकरूपता पण कोणनिपेधकठे तस्मात् शक्तिजेद कारणजेद
अथश्वथनुमरवो अने जननेकशक्तिशब्दज एकरयानेकरय स्याद्वादसूचयेठे ॥ ५ ॥

शोकादिकजननेवासना ॥ जेदेकोईवोलेबुद्धरे ॥ तसमन
मकारनीजिज्ञता ॥ विणनिमित्तजेदकिमशुद्धरे ॥ जिन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शोके० बोधमतयादि एमकहेठे जे तुनानोमत्रोतमननीपरं
यजपरदाठे कृष्णकर्मवहाणनेधुयतातोठेजनही हेमथीशोकादिक कार्यहोयें
जिज्ञासोक्नी जिज्ञावामनाठे तेमाटे जेमएकजवस्तुवासनाजेदे कोनेअनिष्ट
जेममंडरीप्रमुग्य मनुष्यनेदृष्टे तथाकरजजेउठ तेनेअनिष्टठे पणतिहा
तेमदृष्टापणचाणु तेमोखने निमित्तजेदपिना वासनारूप मनस्कारनीजिज्ञता
रूपाय माटे शोकादिमनु उपादान जेमजिज्ञजिज्ञठे तेम निमित्तपणजिज्ञ
नवु एकरवस्तुनीप्रमातृनेदे उशानिष्टताठे तिहांपण एकज्व्यना इष्टानिष्टयान
द्विरूपपर्यायनेदकहेवाज ॥ ६ ॥

जोनिमित्तनेदविणग्यानथी ॥ शक्तिमंरूपविष्टपरे ॥ तो

वाद्यमनुनाबोपथी ॥ नघटेनुजघटपटजटपरे ॥ जिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जो योगाचारमनवादि मोख कहेसेजे निमित्तकारणनाजेदपिना

शेषजनितज्ञानस्वप्नावधी शोकप्रमोदादिक संकल्पविकल्पहोचते तो घटपटादिक
मित्तविनाज वासनाविशेषे घटपटाद्याकार ज्ञानहोबुंजोश्ये तेषी बाह्यवस्तु सर्व-
पाए अनेनिःकारण तत्तदाकारज्ञानपण संज्ञवेनही अंतरवहिराकारविरोधे वाह्या-
र मिथ्याकहिये तोचित्रवस्तुविषय नीलपीताद्याकार ज्ञानपण मिथ्या थयीजाय त-
सुखाद्याकार नीलाद्याकारपण विरुद्धाय तेषीसर्व शून्यज्ञानवादि माध्यमिकवौ-
तो मतआवीजाय उक्तंच किंस्यात्साचिन्नतैः कस्यांनस्यात्तस्यामतावपि ॥ यदीदंस्व-
र्थाणां रोचतेतत्रकोवयं ॥ १ ॥ तेशून्यवादपण प्रमाणसिध्यसिद्धिं व्याहृतते तेमाटे
नियशुरूस्याद्वाज वीतरागप्रणीत आदरवो ॥ ९ ॥

घटनाशमुकुटउतपत्तिनो ॥ घटएकजरूपेहेतरे ॥ एकांत
जेदनीवासना ॥ नैयायिकपणकेमदेतरे ॥ जिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एमशोकादि कार्यत्रयनेजेदे उत्पादव्ययध्रौव्य एत्रणलक्षण वस्तुमांसाध्या
। तेश्विचकते द्रव्यपणेअचिन्नते अतएव हेमघटनाशाजिन्न हेममुकुटोत्पत्तिनेविपे
मघटावय विज्ञागादिकहेतुते अतएवच महापटनाशाजिन्न खंडपटोत्पत्तिप्रतिएकादि
संयोगापमहेतुते खंरुपटं महापटनागने हेतुताकटिपये तोमहागौरवथाय एमजा-
तो एलाघवप्रियनैयायिक नागोत्पत्तिना एकांतजेदनीवासना केमदीयेते तेहनुंमतते
कल्पनागौरवयंत्र तंपदंनसहामहे ॥ कल्पनालाघवयंत्र तंपदंतुसहामहे ॥ ७ ॥

दुग्धव्रतदधीजिमेनही ॥ नवीदूधदधीव्रतखायरे ॥ नवीदोइ
अगोरसव्रतजिमे ॥ तेणेतियलक्षणजगथायरे ॥ जिन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेदधिद्रव्यते दुग्धद्रव्यनही केमके जेहनेदूधनुंव्रततेएटलेदूधजजिमबुं ए-
रीप्रतिज्ञारूपते तो तेदहीजिमेनही माटे दूधपरिणामतेहिजदधि एमजोअजेदक-
ये तोदधिजिमतां दुग्धव्रतजंगथवोनजोश्ये एमाटे जे दूध तेदधिद्रव्यनही अने
परिणामीते माटे अजेदकहिये तो दूधजिमतां दधिव्रतजंग नथवोजोश्येअने जेहने
धेखावानुंव्रततेतेपण दूधजिमतोनथी तथाअगोरसजजिमबुं एहवोव्रतवंत होय ते
य तथादहीवेहुजिमेनहीएमगोरसपणे वेनेअजेदते इहांदधिपणे उत्पत्तिअने दुग्ध-
नागतागतागोरसधुवपणोप्रत्यक्षसिद्धते एट्टांते सर्वजगदूर्त्तिजावने लक्षणत्रययुक्त-
कहेबुं श्लोक पयोव्रतोनदध्यत्तिनपयोत्तिदधिव्रतः ॥ अगोरसव्रतोनोने तस्माद्दस्तु-
गात्मकं ॥१॥ जे अन्वयिरूप अनेव्यतिरेकरूप द्रव्यपर्यायथी सिद्धांत अविरोधेसर्वत्र
वतारीने त्रणलक्षणकहेवा केटलाएकजाव व्यतिरेकीज अने केटलाएकजावअन्व-
ज एरीतेंजे दर्शनीकहेते तिहांअनेराजावस्याद्वादव्युत्पत्तीये देखाडवा वीजुंवस्तुनी

सत्ता त्रणलक्षणरूपजठे उत्पादव्यय ध्रुव्ययुक्त सदितितत्वार्थ वचनात् तोस्य
तेहजत्रिलक्षणसाक्षात्ते तथारूपे सद्यवहार साम्यजनुमान १ २ ३

उत्पन्नघटनिजद्रव्यना ॥ उत्पत्तिनागकेमहोयरे ॥ सुणधु
वतामापहेलाजलिया ॥ वेअनुगमशक्तिदोयरे ॥ जिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवेयावत्काल एकेकवस्तुमा त्रिणत्रिणलक्षणादिक केवीरीतेंहोय
धारेठे उत्पत्तिथयीठेजेहनी एहवोजेघट तेनेविये द्वितीयादिलक्षण सद्रव्यसत्ता
पोत्तरपर्यायोत्पत्ति तेहजपूर्वपर्यायिनाश तेतुमेपूर्वथाप्योठे एहवोशिष्यंप्रभुजो
गुरुकहेठे प्रथमक्षणेंथयाजे उत्पत्तिनाश ते ध्रुवतामाजलिया अने अनुगमणे
तेशक्तिसदाठे अठतेपण आद्यक्षणे उपलक्षणेथयीने आगलक्षणे
कहिये जेम उत्पन्नोघट नष्टोघट सर्वप्रयोगात् इदानींउत्पन्ननष्ट एमकहिये
एतद्द्रव्यप्रतिशिष्टता उत्पत्तिनाशनेजाणिये तेद्वितीयादिलक्षणेनथी तेमाटे द्विती
यागे इदानींउत्पन्न इत्यादिप्रयोगनथाय घटके० इहाद्रव्यार्थदेशे मृदुद्रव्येनु
उत्पत्तिनाशधरता सामान्यरूपेकहिये तत्प्रतियोगिता तेप्रिशेपरूपेकहिये ॥ १० ॥

उत्पत्तिनाशनेअनुगमे ॥ भूतादिकप्रत्ययज्ञानरे ॥ पर्याया
रथयीमविघटे ॥ तेमानेसमयप्रमाणरे ॥ जिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ निधेनयथी कळामाणेकडे एवचनअनुसरीने उत्पद्यमानते
हिये पणन्यवहारनयथी उत्पद्यते उत्पन्न उत्पस्यतेनश्यतिनष्टनश्यति एमित्त
प्रयप्रयोगठे तेप्रतिक्षण पर्यायोत्पत्तिनाशनययादी जे श्रुसूत्रनय तेणेअनुप
व्यवहारनयते खेइनेकहिये केमके श्रुसूत्रनय समयप्रमाण वस्तुमानेठे ति
पांयना वचमान उत्पत्तिनाश प्रियकीये तेखेइने उत्पद्यते नश्यतिकहिये अने
खेइ उत्पन्नोष्ट एमकहिये पक्षी अनागतनेखेइ उत्पस्यतेनश्यति एमकहिये
स्यामवन्त्याश्रन्दप्रयोगेनतरे ॥ ११ ॥

जोनुजउत्पत्तिविशिष्टनो ॥ व्यवहारनाशनोऽष्टरे ॥ व्यवहारें
उत्पत्तिआदरे ॥ नोपहेलाअठनिविशिष्टरे ॥ जिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जो उत्पत्तिभारारूप नाशनेपिणे भूतादिकप्रत्ययनकहिये अने न
नोअर्थ नाश ने उत्पत्ति एवखेइ तद्द्रव्यविशेषप्रयनो अन्ययसत्तानो कहिये
कहेना नन्दममये नष्ट प्रयोगनहोय केमके तेकालेनाशोत्पत्तिनु अनीनयन
व्यवहारनोपो समर्थनकरोतो नोन्यवहारें उत्पत्तिक्षणसंघ मायकहो नि

सनाकालजावथी कालत्रयनोश्चन्वय समर्थनकरो अनेजोएमविचारस्तोजेघटने
मानत्वादिकें जेमघटवर्त्तमानत्वादि व्यवहारनहोय अने पटधर्मवर्त्तमानत्वादिकें
वर्त्तमानत्वादिकव्यवहारनहोय तेमनागोत्पत्ति वर्त्तमानत्वादिकें नाशवर्त्तमानत्वा-
व्यवहारनहोय तोक्रियानिष्ठा परिणामरूप वर्त्तमानत्वने अतीतत्वलेइ नश्यतिनष्टः
न्यतेउत्पन्नः एविक्रिक्ति व्यवहारसमर्थन करो अतएव क्रियाकाल निष्ठाकालयोग-
विवक्षायें उत्पद्यमानं उत्पन्नं विगठछिगतं एसिद्धांतिक प्रयोगसंचवे अनेपरमतं
गर्ना ध्वस्तोघटः एश्चाद्यक्षणे व्यवहारसर्वथा घटेनही पण अमारेनयजेदेसंचवे उ-
व संमतौ स्वाधिकरणक्षणत्वव्यापकत्वाधिकरणक्षणध्वंसाधिकरणताकत्वं अनुत्पन्नं ॥
पक्षमाणकालं उप्पणंति विगयंविगठंतं॥जेदवियपन्नवंतो तिकाळविसयंबिसेसेई ॥१॥

उत्पत्तिनहीजोआगलें ॥ तोअनुत्पन्नतेथायरे ॥ जिमनाश

विनाअविनष्टे ॥ पहेलातुजकेमसुहायरे ॥ जिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ आगलेंके० द्वितीयादिक्षणेजो उत्पत्तिनही तोघटादिक द्वितीयादिकक्षणे
उत्पन्नथाय जेमध्वंसथापहेला नाशविना अविनष्टकहियेंतेंयें तोएतर्कतुजने केम-
गातुंनथी तेमाटेप्रतिक्षणोत्पाद नाशपरिणामछारें मानवा द्रव्यार्थदेजेद्वितीयादि-
णे जोउत्पत्ति व्यवहारकहियें तोनाशव्यवहारपण होवोजोइयें तथाक्षणांतरजावें
तीयादिक्षणे उत्पत्ति पामीजोइयें जोअकल्पित अनुत्पन्नता होयनही तोपणप्रति-
णे उत्पत्तिविना परमार्थथी अनुत्पन्नताथवी जोइयें ॥ १३ ॥

एणेजावेंजासिउं ॥ संमतिमांहेएजावरे ॥ संघयणादिक

जवजावथी ॥ सीजंताकेवलजायरे ॥ जिन० ॥ १४ ॥

तेसिरूपणेवलीउपजे ॥ केवलजावेंतेहेरे ॥ व्ययउत्पत्ति

अनुगमथीसदा ॥ शिवमांतियलक्षणएहेरे ॥ जिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एमपरिणामथी सर्वद्रव्यने त्रिलक्षणयोग समर्थित एजअज्ञिप्रायें संमति
मां एजावजाप्योठे जेसंघयणादिक जवजावथीसीजतां मोक्षसमयें केवलज्ञानजाय
वस्य केवलज्ञानपर्यायें नाशथाय एअर्थतोसिरूपणे सिरूकेवलज्ञानपणे उपजे तेही-
केवलज्ञानपणे जावेंते व्रुवठे एमोक्षगमनसमयजे व्ययउत्पत्तिथया तत्परिणतसिरू-
क्षानुगमथी शिवमां मोक्षमां त्रणलक्षणहोय जेसंघयणाईया जवठकेवल विसेप-
याया ॥ तेसिद्धमाणसमए णहोइविगयंतउहोइ ॥ १ ॥ सखुत्तणेणयपुणोउप्पणोएस-
उपजाळ केवलजावंतुपुत्र केवलंदाइयंसुत्ते ॥ २ ॥ एजाववेइने केवलनाणेडुवि-

हेपन्नते जवठकेउलनाणेय सिद्धकेउलनाणेय इत्यादिसूत्रे उपदेशते एरणलक्षण
लव्यवहारनय सिद्धनेश्याव्यु पणसूक्ष्मनयनाव्यु केमके सूक्ष्मरुसूत्रादिकनय
यसमयप्रतें उत्पादव्ययमानेठे तेलेइने तथा उव्यार्थादेशनो अनुगमलेइने जे
वलज्ञानमां त्रैलक्षणकहिंयें तेजसूक्ष्मकहेयाय एमविचारीने पदातरकहेठे ।

जेज्ञेयाकारेंपरिणामे ॥ ज्ञानादिकनिजपर्यायरे ॥ व्यतिरेके
तेथीसिद्धने ॥ तियलक्षणइमपणथायरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेज्ञानादिकके० केवलज्ञान केवलदर्शन तेपोतानापर्याय
मानादिक विपयाकारें परिणामे व्यतिरेकेके० प्रतिक्षणेथन्योन्यपणे
तेथीपणत्रणलक्षणथाय तेश्रावीरीतेजे प्रथमादिसमये वर्त्तमानाकारठे तेहूनो
यादिक्षणेनाश अतीताकारेंउत्पादश्याकारेंजावें अनेकेवलज्ञान केवलदर्शनजावें
केउलमात्रजावें ध्रुवठे एमजावना करवी ॥ १६ ॥

इमजेपर्यायेंपरिणामे ॥ क्षणसवधेपणजावरे ॥ तेथीतिय
लक्षणसजवे ॥ नहीतोतेथायअजावरे ॥ जिन० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एमजेज्ञेय दृश्याकारसवधे केवलनेत्रैलक्षण कथु ह्वेनिराकारजे
वीर्पादिकजाव तेने तथा सिद्धादिक शुद्धउच्यने कालनासवधथी
एमजेजाव क्षणसवधेपण पर्यायथीपरिणामे एप्रथमपदार्थ तेथीत्रणलक्षण सजवे
द्वितीयक्षणेजाव अने आद्यक्षणे सवधपरिणामें नाशपाम्यो अनेद्वितीयक्षणे
परिणामे उपनो वलीक्षणसवधमात्रे ध्रुवठे तेकालसवधथी त्रणलक्षणसजवे
तेवस्तुनो अजावथयीजाय उत्पादव्यय ध्रुवयोग्यज जावलक्षणठे अनेतेरहित
शविपाणादिक तेअजावरूपठे ॥ १७ ॥

निजपरपर्यायेकटा ॥ बहुसंवधेवहुरूपरे ॥ उत्पत्तिनाश
एमसजवे ॥ नियमेतिदाध्रौव्यस्वरूपरे ॥ जिन० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ एमपोतानापर्यायें जीव तथापुञ्जने अनेपरपर्यायें आकाश
काय अधर्मास्तिकायएत्रणउच्यने एककाले बहुके० घणासवधे बहुप्रकारें
शसजवे जेटलास्त्रपर्याय तेदखा उत्पत्तिनाशहोय तेथी तिदाध्रौव्यस्वरूपपण
निरधारठे पूर्वापरपर्यायानुगतश्याधाराशतावन्मात्रहोय तेप्रति
यमीपग दप्रियस्मत्रहुआपिहोंतिठ ॥ उप्पायसमापिगमा

द्विविधप्रयोगजवीससा ॥ उत्पादप्रथमअविशुद्धरे ॥ तेनियमें
समुदयवादनो ॥ यतनेसंयोगजसिद्धरे ॥ जिन० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ उत्पादद्विविधके० चप्रकारेणै एकप्रयोगज बीजोबीससाके० स्वभावजनित
पद्हेतो उत्पादते व्यवहारान्ते तेमादेश्विद्युत्कृद्वियै तेनिरुत्तर समुद्रयवादनो
पयलेकरी अत्रयप्रयोगे मिरुत्कृद्वियै अत्रमंमतिगात्रा ॥ उत्पादद्विविधयो पद-
णीउत्तरीनमात्रे ॥ नवपदगजणीउत्त ॥ समुद्रयवाउत्तपरिमुक्तो ॥ १९ ॥

सहजंयायनवीमसा ॥ समुद्रयएकत्वप्रकारे ॥ समुद्रय
अचेतनखंधना ॥ वलीमचित्तमिसनिरधाररे ॥ जिन० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ जनेज सहजं यलप्रिनाउत्पादथाय तेविश्रसा उत्पादकद्वियै तेएकसमुद्र-
नित अनेबीजोपकृद्विक उक्तंय साहाविउविसमुद्रय कउत्तगगत्तिउत्तहोक्ताहि ॥
समुद्रयजनित विश्रसाउत्पाद तेअचेतनस्कंध अत्रादिकनो तथासचित्तमिश्रशरीर-
दिकनो निरधारजाणवो ॥ २० ॥

संयोगविनाएकत्वनो ॥ तेद्वयविभागैसिधरे ॥ जिमखंध
विभागैअणुपणुं ॥ वलीकर्मविभागैसिधरे ॥ जिन० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ संयोगविनाजे विश्रसाउत्पाद तेएकत्विकाजाणवो तेद्वयविभागै सिद्धके०
पदजाणवो जेमद्विप्रदेशादिक स्कंधविभागै अणुपणुंके० परमाणुद्वयनो उत्पाद
य तथाजेमजीवने कर्मविभागै सिद्धपर्यायनो उत्पादथाय अनेअवयवनासंयोगेज द्र-
नीउत्पत्तिहोय पणविभागैहोय एहजुंजे नैयायिकादिक कहेठे तेनेमते एकत्वादि-
भागै खंकपटोत्पत्तिकेमघटे प्रतिबंधकालजावसहित अवस्थित अवयवनासंयोगेने हे-
ताकल्पतां महागौरवहोय तेमादेश्विहांएकसंयोग किहांएकविभागै द्वयोत्पादकमा-
तोविभागज परमाणुउत्पादपणे एणअर्थसिद्धययो एसंमतिमांसूचव्युंठे तदुक्तं
तरसंयोगाहि केइद्वियस्सवित्तिउत्पायं ॥ उत्पायध्याकुशलाविभागजायणइधंति ॥ २१ ॥
एणहिद्वेश्वा रूढेनिअणुअंतिववएसो ॥ ततोअणुविजतो अणुत्तिजाउत्तअणुहोइ ॥

विणखंधहेतुसंयोगे ॥ परसंयोगैउत्पादरे ॥ वलीजेद्विण
द्विणपर्याययी ॥ तेएकत्वजअविवादरे ॥ जिन० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेमपरमाणुनो उत्पादएकत्वजठे तेमजजेनासंयोगे बंधनीपजेनही एहवो
धर्मास्तिकायादिकनो जीवपुनलादिकना संयोग तद्वारै जेसंयुक्तं द्वयोत्पादअसं-
का अवस्थाविनाशपूर्वक तथाकुजुसूत्रनयाजिमतजे द्वाणिक पर्याय तेप्रथमद्वितीय-
मयादि द्वयव्यवहारहेतुतद्वारै जेउत्पाद तेसर्वएकत्वउत्पाद अविवादपणेजाणवो
हांकोइविवादनथी ॥ २२ ॥

परप्रत्ययधर्मादिकतणो ॥ नियमेजाप्योत्पादरे ॥ निजप्रत्यय
पणतेद्विजकहो ॥ जाणीअंतरंगनयवादरे ॥ जिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायादिकनो उत्पाद ते नियमेपरप्रत्यय स्वे - एत जीवपुत्रलादिकना निमित्तैजजाप्युठे तेउचयजनित तपापुत्रज माटेतेने निजप्रत्ययपणेकहो अतरनयवाद के० निश्चैव्यवहारजाणीने एअर्थ साडअणति न्हंपरपच्चउनियमा एसंमतिनीगाथामध्ये अकारप्रश्लेपे वीजोअर्थ वृ कखोठे तेश्रनुसरीने उरयोठे ॥ १३ ॥

द्विविधनाशपणजाणीये ॥ एकरूपातरपरिणामरे ॥ अर्थातर
गमनजावनगमनवली ॥ बीजोप्रकारअजिरामरे ॥ जिन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ परिणामोह्यर्थातरगमननचसर्वथाव्यवस्थानं ॥ नचसर्वथाविनाश
मस्तद्धिदामिष्ट ॥ सत्पर्यायेणविनाश प्राडुर्जावोसताचपर्ययत् ॥ इव्याणापरि-
क सत्पर्ययनयस्य एवचन समति तथाप्रज्ञापनावृत्तिमा कब्युठे कथदि-
पामे पणसर्वथापिणसेनही तेइव्यार्थकनयनो परिणामकह्यो ॥ १४ ॥
उत्तर अस्तत्पर्यायेणपजे तेपयायार्थिकनयनो परिणामकह्यो एअजिप्रार्थेजोता
पातरपरिणाम विनाशश्चनेएकअर्थातरगमनविनाशप्रीतैविनाशना वेने

अधारानेउद्योतता ॥ रूपातरनोपरिणामरे ॥ अणुनेअणु
अतरसंक्रमे ॥ अर्थातरगतिनोठामरे ॥ जिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तिहाअंधारो अनेउद्योतता तेअस्यित इव्यनो रूपातरपरिणामे
शजाणयो अने अणुके० परमाणु तेजेवारेंअणुअतरसंक्रमे तेवारें द्विप्रदेशा-
यापठे तिहापरमाणुपर्यायमूखगोटद्वयो अनेस्कधपर्यायउपनो तेणेकरीने
रूप नाशनो ठामजाणयो ॥ १५ ॥

अणुनेठेयद्यपिखंधता ॥ रूपांतरअणुसंवधरे ॥ संयोग
विजागादिकअफी ॥ तोएणेएजेदप्रवधरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ यद्यपि अणुनेअणुसमये संधताठे तेरूपातर परिणामजठे तो
जागादिकरूपे इव्यविनाश द्विविधनुजठे एउपखदाणजाणवु केमके
नेन जेमपर्यायोत्पादविजागयाय तेमइव्यनाशविजागेंज पर्यायनाशविजागहोर
मुदयविजाग अनेअर्थातरगमन एवेप्रकार व्यवहारियें पहेलोतनुपर्यंत पटनार
धीचोवटोत्वत्तियें मृदुपिंडादिकनो नाश उक्तचसमतो विगमस्तपिपमविहा
जाणीयनिमोउडुपिथप्यो ॥ समुदयविजागमित्त अउतरजावगमणच ॥ १६ ॥

ध्रुवजावथुलरुजुसूत्रनो ॥ पर्यायसमयअनुसाररे ॥ संग्रहनो
तेहत्रिकालनो ॥ निजद्रव्यजातिनिरधाररे ॥ जिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ ध्रुवजावपण स्थूलतथासूक्ष्मजेदें वेप्रकारनोठे, तेमां पहेलो स्थूलते रुजुसू-
त्रने अनुसारे मनुष्यादिकपर्याय समयप्रमाणजाणवो, अनेवीजो सूक्ष्मते संग्रहनय-
त्समत तेत्रिकालव्यापकजाणवो पणजीवपुजुलादिक निजद्रव्यजातीते जेमआत्मद्र-
व्यगुणपर्यायनुं आत्मद्रव्यानुगमजध्रौव्य तेसामान्याधिकरणत्वे नान्वयानुगमज ध्रौ-
अनेपुजुलद्रव्ये गुणपर्यायनुं पुजुलद्रव्यानुगमज ध्रौव्य एमपोतपोतानी जातियें
धारजाणवो ॥ १५ ॥

सविअर्थसमयमांजापिया ॥ एमविधत्रिलक्षणशीलरे ॥ जे
जावेएहनीजावना ॥ तेपावेसुखजशलीलरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एरीतें समयके० सिद्धांतमां सर्वअर्थविविधप्रकारें त्रिलक्षणके० उत्पादव्य-
व्य, तत्शील तत्स्वजावजाण्याठे; माटेजेपुरुपपदार्थमां एत्रणलक्षणस्वजावनी जाव-
तावे तेषाणीविस्ताररुची सम्यक्त्व अत्रगाहीने अंतरंगसुख अने प्रजाविकपणानो
तेनीलीवाप्रतेपामे ॥ १६ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

आजनहेजोरेदिसेनाहलो ॥ एदेशी ॥

जिन्नअजिन्नतिविहृतियलक्षणो ॥ जाषिर्जंममेंअत्य ॥ जेद

द्रव्यगुणपजावनाहवे ॥ जाषीजेंपरमत्य ॥ १ ॥ समकित

सुधोरेइणीपरेंआदरो ॥ समकितविणसविधंध ॥ समकेत

विणजेरेहठमारगेंपम्या ॥ तेसविजातिरेअंध ॥ सम० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एरीते जिन्नतथाअजिन्न अनेत्रिविध त्रीयलक्षणे अत्रके० एकअर्थ ते एक
र्थे एवुंजेपहेलां बीजाढालमां द्वाररूपेंक्युंहतुं तेमेंविस्तारीने आगलाटालेंक्युं.
द्रव्यगुणपर्यायनाजे परमायेंजेदठे तेविस्तारीनेजापुहुं ॥ १ ॥ एरीतें द्रव्यगुणपर्याय
मार्थविचारीने विस्ताररुची सम्यक्त्वनेआदरो. जोकदाचित् तादृशधारणाशक्तिनहोय
एद्रव्यगुणपर्यायनाजे विचार तेनेजजावथीसहहे, तथाज्ञानवंतनोरागीहोय, तेने-
योग्यतायें द्रव्यसम्यक्त्वहोय एवेप्रकारे तेसम्यक्त्ववंतनी दानदयादिक तथाथोनी-
या तेपणसर्वसफलहोय. उक्तंच ॥ विसैकायांदाणाइं आउपयं मिचेवसह्लाउं ॥ हुंति-
रेयाउंएआउं विहुजहामोरुक्फलाउंपराउंअ ॥ १ ॥ माटेसम्यक्त्वविना तेसर्वक्रिया

परप्रत्ययधर्मादिकतणो ॥ नियमेजाप्योत्पादरे ॥ निजप्रत्यय
पणतेहिजकहो ॥ जाणीअंतरंगनयवादरे ॥ जिन० ॥ ७३ ॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायादिकनो उत्पाद ते नियमंपरप्रत्यय म्योपपन्न्यगत्ता
णत जीउपुजलादिकना निमित्तंजजायुते तेउजयजनित ता ॥ ७३ ॥
माटेतेने निजप्रत्ययपणोकहो अतरनयवाद् के० निश्चंव्यपहारजाणीने पश्य
साइअणति न्हपरपच्चउनियमा णसमतिनीगायामस्ये अकारप्रश्लेपे जीजोअर्थे ही
कखोठे तेश्चनुसरीने लग्योठे ॥ ७३ ॥

द्विविधनागपणजाणीये ॥ एकरूपातरपरिणामरे ॥ अर्थीतर

गमनजावनगमनवली ॥ बीजोप्रकारअजिरामरे ॥ जिन० ॥ ७४ ॥

अर्थ ॥ परिणामोद्वयार्थांतरगमननचसर्वथाव्ययस्थान ॥ नचसर्वथाविनाश
मस्तद्धिदामिष्ट ॥ सत्पर्यायेणविनाश प्राहुजांगोसताचपर्ययत ॥ ७४ ॥
क सत्पर्ययवलयस्य एवचन समति तथाप्रजापनाट्टिमां कयुते
पामे पणसर्वथापिणसेनही तेडव्यार्थकनयनो परिणामकहो
उत्तर असत्पर्यायेणपजे तेपयायार्थिकनयनो परिणामकहो एअजिप्रार्थेनोता
पातरपरिणाम विनाशश्चनेएकअर्थार्तरगमनविनाशएरीतंत्रिनाशना चेजेदजापर

अधारानेउद्योतता ॥ रूपांतरनोपरिणामरे ॥ अणुनेअणु

अंतरसक्रमे ॥ अर्थीतरगतिनोठामरे ॥ जिन० ॥ ७५ ॥

अर्थ ॥ तिहाअंधारो अनेउद्योतता तेश्चवस्थित डव्यनो रूपांतरपरिणाम
शजाणवो अने अणुके० परमाणु तेजेगरेअणुअंतरसक्रमे तेवारं द्विप्रदेशा
थायठे तिहापरमाणुपर्यायिमूलगोटव्यो अनेस्कधपर्यायउपनो तेणेकरीने
रूप नाशनो ठामजाणवो ॥ ७५ ॥

अणुनेठेयद्यपिखंधता ॥ रूपांतरअणुसंबंधरे ॥ संयोग

विजागादिकथकी ॥ तोएणेएजेदप्रबंधरे ॥ जिन० ॥ ७६ ॥

अर्थ ॥ यद्यपि अणुनेअणुसवधे सधताठे तेरूपांतर परिणामजठे ता
जागादिकरूपे डव्यविनाश द्विविधनुजठे णउपलक्षणजाणवु केमके
मैज जेमपर्यायोत्पादविजागथाय तेमडव्यनाशविजागेज पर्यायनाशविजागहोय
मुदयविजाग अनेअर्थार्तरगमन एवेप्रकार व्यपहारिये पहेलोततुपर्यंत पटना
बीजोघटोत्पत्तिये मृदुपिंडादिकनो नाश उक्तचसमतो विगमस्तपिणसविहा
जाणीयमितोउडुविअण्यो ॥ समुदयविजागमित्त अठतरजावगमणच ॥ १ ॥ ७६ ॥

ध्रुवजावद्युलरुजुसूत्रनो ॥ पर्यायसमयअनुसाररे ॥ संग्रहनो
तेद्वत्रिकालनो ॥ निजद्रव्यजातिनिरधाररे ॥ जिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ध्रुवजावपण म्यूलतथासूत्रजेदे वेप्रकारनोठे, तेमां पहेलो स्थूलते रुजुसू-
यने अनुमारे मनुष्यादिकपर्याय समयप्रमाणजाणवो, अनेवीजो सूक्ष्मते संग्रहनय-
न्मत तेत्रिकालव्यापकजाणवो पणजीवपुज्जलादिक निजद्रव्यजातीते जेमथात्मद्र-
गुणपर्यायनुं आत्मद्रव्यानुगमजध्रौव्य तेसामान्याधिकरणत्वे नान्वयानुगमज ध्रौ-
अनेपुज्जलद्रव्ये गुणपर्यायनुं पुज्जलद्रव्यानुगमज ध्रौव्य एमपोतपोतानी जातिये
धारजाणवो ॥ ११ ॥

सविअर्थसमयमांजापिया ॥ एमविधत्रिलक्षणशीलरे ॥ जे
जावेएदनीजावना ॥ तेपावेसुखजशलीलरे ॥ जिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एरीतें समयके० सिद्धांतमां सर्वअर्थविविधप्रकारें त्रिलक्षणके० उत्पादव्य-
व्य, तत्शील तत्त्वजावनाप्याठे; माटेजेपुरुपदार्थमां एत्रणलक्षणस्वजावनी जाव-
नावे तेप्राणीविस्ताररुची सम्यक्त्व श्रवगाहीने अंतरंगसुख अने प्रजाविकपणानो
। तेनीदीक्षाप्रतेपामे ॥ १२ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

आजनहेजोरेदिसेनाहलो ॥ एदेशी ॥

जिन्नअजिन्नतिविहृतियलक्षणो ॥ जापिउंश्ममेंअत्य ॥ जेद
द्रव्यगुणपङ्कवनाहवे ॥ जापीजेपरमत्य ॥ १ ॥ समकित
मुक्षोरेइणीपरेंआदरो ॥ समकितविणसविधंध ॥ समकेत
विणजेरेदठमारगेंपम्या ॥ तेसविजातिरेअंध ॥ सम० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एरीते जिन्नतथाअजिन्न अनेत्रिविध त्रीयलक्षणे अत्रके० एकअर्थ ते एक
अर्थे एवुंजेपहेलां चीजाढालमां द्वाररूपेकचुंहुंतुं तेमेंविस्तारीने आगलाढालेकचुं-
द्रव्यगुणपर्यायनाजे परमार्थजेदठे तेविस्तारीनेजापुतुं ॥ १ ॥ एरीतें द्रव्यगुणपर्याय
मार्थविचारीने विस्ताररुची सम्यक्त्वनेआदरो. जोकशचित् तादृशधारणाशकिनहोय
ने एद्रव्यगुणपर्यायनाजे विचार तेनेजजावथीसहहे, तथाज्ञानवंतनोरागीहोय, तेने-
योग्यतायें द्रव्यसम्यक्त्वहोय एवेप्रकारठे तेसम्यक्त्ववंतनी दानदयादिक तथायोनी-
या तेपणसर्वसफलहोय. उक्तंच ॥ विसंकायांदाणांश्च आउएयं मिचेवसहलाउं ॥ हुंति-
रियाउंएआउं विहुजह्यामोक्कफलाउंपराउंश्च ॥ १ ॥ माटेसम्यक्त्वविना तेसर्वक्रिया

परप्रत्ययधर्मादिकतणो ॥ नियमेजाप्योत्पादरे ॥ निजप्रत्यय
पणतेहिजकहो ॥ जाणीअंतरंगनयवादरे ॥ जिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायादिकनो उत्पाद ते नियमपरप्रत्यय स्त्रोपदन्त्यगला
एत जीवपुत्रलादिकना निमित्तैजजाप्युठे तेउजयजनित ॥ १३ ॥
माटेतेने निजप्रत्ययपणेकहो अतरनयवाद के० निश्चैव्यवहारजाणीने एअर्थ
साइअणति न्हपरपच्चउनियमा एसंमतिनीगाथामध्ये अकारप्रक्षेपे वीजोअर्थ
कह्योठे तेअनुसरीने खरयोठे ॥ १३ ॥

द्विविधनाशपणजाणीये ॥ एकरूपातरपरिणामरे ॥ अर्थीतर
गमनजावनगमनवली ॥ वीजोप्रकारअजिरामरे ॥ जिन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ परिणामोह्यार्थांतरगमननचसर्वथाव्यवस्थानं ॥ नचसर्वथाविनाश
मस्तद्धिदामिष्ट ॥ सत्पर्यायेणविनाश प्राडुर्जावोसताचपर्ययत ॥
क गत्रुपर्यवनयस्य एवचन समति तथाप्रज्ञापनावृत्तिमा कह्युठे कथा
पामे पणसर्वाविणसेनही तेड्व्यार्थकनयनो परिणामकह्यो
उत्तर अस्तपर्यायेउपजे तेपयायार्थिकनयनो परिणामकह्यो एअजिप्रायेजोता
पांतरपरिणाम विनाशअनेएकअर्थीतरगमनविनाशपरीतैविनाशना वेनेद

अधारानेउद्योतता ॥ रूपांतरनोपरिणामरे ॥ अणुनेअणु
अतरसंक्रमे ॥ अर्थीतरगतिनोठामरे ॥ जिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तिहाअधारो अनेउद्योतता तेअस्थित ड्व्यनो रूपांतरपरिणामे
शजाणो अने अणुके० परमाणु तेजेवारैअणुअतरसक्रमे तेवारै
घायठे तिहापरमाणुपर्यायमूलगोटव्यो अनेस्कधपर्यायउपनो तेणेकरीने
रूप नाशनो ठामजाणो ॥ १५ ॥

अणुनेठेयद्यपिखंधता ॥ रूपांतरअणुसंबंधरे ॥ सयोग
विजागादिकथकी ॥ तोएणेएजेदप्रबंधरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ यद्यपि अणुनेअणुसत्रये खंधताठे तेरूपातर परिणामजठे
जागादिकरूपे ड्व्यविनाश द्विविधनुजठे एउपलक्षणजाणवु केमके ड्व्योत्पत्ति
नेज जेमपर्यायोत्पादविजागघाय तेमड्व्यनाशविजागेज पर्यायनाशविजागदो
मुदयविजाग अनेअर्थीतरगमन षवेप्रकार व्यवहारिये पहेलोततुपर्यत पटना
वीचोत्रोत्पत्तिये मृडुपिंडादिकनो नाश उक्तचसमतो विगमस्तपिएसविहा
जाणीयनिमोउडुपिअणु ॥ समुदयविजागमित्त अंतरजावगमणच ॥ १६ ॥

ध्रुवजावधुलरुजुसूत्रनो ॥ पर्यायसमयअनुसाररे ॥ संग्रहनो
तेदत्रिकालनो ॥ निजद्रव्यजातिनिरधाररे ॥ जिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ ध्रुवजावपण स्थूलतथासूक्ष्मभेदे वेप्रकारनोठे, तेमां पहेलो स्थूलते रुजुसू-
त्रने अनुसारे मनुष्यादिकपर्याय समयप्रमाणजाणवो, अनेवीजो सूक्ष्मते संग्रहनय-
त्तमत तेत्रिकालव्यापकजाणवो पणजीवपुजलादिक निजद्रव्यजातीते जेमश्चात्मद्र-
व्यगुणपर्यायनुं आत्मद्रव्यानुगमजध्रौव्य तेसामान्याधिकरणत्वे नान्वयानुगमज ध्रौ-
अनेपुजलद्रव्ये गुणपर्यायनुं पुजलद्रव्यानुगमज ध्रौव्य एमपोतपोतानी जातियें
धारजाणवो ॥ १५ ॥

सविअर्थसमयमांजाषिया ॥ एमविधत्रिलक्षणशीलरे ॥ जे
जावेएहनीजावना ॥ तेपावेसुखजशलीलरे ॥ जिन० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एरीतें समयके० सिद्धांतमां सर्वअर्थविविधप्रकारें त्रिलक्षणके० उत्पादव्य-
व्य, तत्शील तत्स्वजावजाण्याठे; माटेजेपुरुपपदार्थमां एत्रणलक्षणस्वजावनी जाव-
जावे तेप्राणीविस्ताररुची सम्यक्त्व अवगाहीने अंतरंगसुख अने प्रजाविकपणानो
तेनीलीवाप्रतेंपामे ॥ १६ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

आजनहेजोरेदिसेनाहलो ॥ एदेशी ॥

जिन्नअजिन्नतिविद्वतियलक्षणो ॥ जाषिर्ज्जममेंअत्य ॥ जेद

द्रव्यगुणपज्जवनाहवे ॥ जाषीजेंपरमत्य ॥ १ ॥ समकित

सुक्षेरेइणीपरेंआदरो ॥ समकितविणसविधंध ॥ समकेत

विणजेरेहठमारगेंपरुया ॥ तेसविजातिरेअंध ॥ सम० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एरीते जिन्नतथाअजिन्न अनेत्रिविध त्रीयलक्षणे अत्रके० एकअर्थ ते एक
अर्थे एवुंजेपहेलां बीजाढालमां द्वाररूपेंकहुंहुं तेमेंविस्तारीने आगलाढालेंकहुं-
द्रव्यगुणपर्यायनाजे परमार्थजेदठे तेविस्तारीनेजापुहुं ॥ १ ॥ एरीतें द्रव्यगुणपर्याय
अर्थविचारीने विस्ताररुची सम्यक्त्वनेआदरो. जोकदाचित् तादृशधारणाशक्तिनहोय
एद्रव्यगुणपर्यायनाजे विचार तेनेजजावथीसहहे, तथाज्ञानवंतनोरागीहोय, तेने-
योग्यतायें द्रव्यसम्यक्त्वहोय एवेप्रकारठे तेसम्यक्त्ववंतनी दानदयादिक तथाथोनी-
ता तेपणसर्वसफलहोय उक्तंच॥ विसैकार्यादाणाइं आउएयं मिचेवसहलाउं ॥ हुंति-
रयाउंएथाउं विहुजह्यामोरकफलाउंपराउंथ ॥ १ ॥ माटेसम्यक्त्वविना तेसर्वक्रिया

धधके० क्लेशरूपजाणवी, अनेसम्यक्त्वविनाजेश्यगीतार्थ निवेशे इव रुदाग्रहमार्गे पड्याठे, तेसर्वजातिअधसरिखा जाणवा, तेजो०३१ तोपणजलुनहोय ॥ उक्तच ॥ सुदरबुद्धीइकय बहुअपिणसुदरंद्दोइ ॥ मा०२५ ॥ २ ॥
 र्यायजेदपरिज्ञानेकरीने सूधूसम्यक्त्वआदरो, एहितोपदेशठे ॥ २ ॥

धर्मअधर्महगगनसमयवली ॥ पुजलजीवजएह ॥ पट्टव्य
 कह्यारेश्रीजिनगासने ॥ जासनआदिनठेह ॥ सम० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ धर्मके० धर्मास्तिकाय अनेअधर्मके० अधर्मास्तिकाय तथागगनके० शास्तिकाय तथासमयके० कालडव्य तथाअह्मासमय जेहनु वाजुगामेव ५-७ पुजलशास्तिकाय अनेजीवके० जीवास्तिकाय ॥ एपट्टव्यश्रीजिनशासननेविप जेनोडव्यजाति तथापर्यायप्रवाहें आदितथा ठेहके० चाकीपाचडव्यते अस्तिकायकहियें अस्तय प्रदेशास्ते कायतेशब्दायते शित ३ परीतिप्रदेशनोसवधठे, माटेअस्तिकायकहियें अनेकालडव्यने देशसायाव अस्तिकायनकहियें, केमके जे एकसमयते बीजासमयने मिखेनहीमाटे धर्माधर्माकाशायेकैकमन परत्रिकमनतकालविनास्तिकाया जीवमृतेचाप्यकर्तृपि दिकसाधर्म्य वेधर्म्यप्रशमइत्यादिक महाप्रथची जाणवु ॥ ३ ॥

गतिपरिणामीरेपुजलजीवने ॥ रुपनेजलजेमहोय ॥ तासअ
 पेदारकारणलोकमा ॥ धरमडव्यठेरेसोय ॥ सम० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेमाप्रथम धर्मास्तिकायडव्यनु लक्षणकहेठे गतिपरिणामीजे पुजल जीवडव्य ते लोकके० चतुर्दशरज्वात्मक आकाशखडतेमाठे तेनुजेअपेक्षाकारण एामव्यापाररहित अत्रिकरणरूप उदासीनताकारण जेमगगनादि के० मत्स्यतेनेजेम जलअपेक्षाकारणठे तेहनीपरेंअपेक्षाकारणते धर्मास्तिकाय जाणवु, स्थलेजपक्रिया व्याकुलतयाचेष्टाहेत्विष्ठाजावादेव नजवति गत्यपेक्षाकारणेमानाजाव इतिचेन्न ॥

भिरेरन्यथाकारणेनेतराखिलकारणान्यथासिद्धिप्रसंगादितिदिग् ॥ ४ ॥

धितिपरिणामीरेपुजलजीवनी ॥ धितिनोहेतुअधर्म ॥ सपि

साधारणगतियतिहेतुता ॥ दोयडव्यनोरेधर्म ॥ सम० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हेथेअधर्मास्तिकायडव्यनु लक्षणकहेठे तेस्थितिपरिणामीनेपुजल जीवडव्य तेहनीस्थितिनोहेतुके० अपेक्षाकारणजेडव्य तेअधर्मास्तिकायनापु ॥

रिणत सर्वद्रव्यसंज्ञे एकद्रव्यलाघवे कारणसिद्धहोय तेष्वेद्रव्यजाणवा, तेषी ज देगल्पपेक्षाकारण जलादिद्रव्यनेविषे धर्मास्तिकायादिक द्रव्यलक्षणनी अति व्या-
होय एमगतितथास्थितिना हेतुतानोधर्म सर्वसाधारणपणें वेहुद्रव्यनोठे ॥ ५ ॥

सद्देजजर्ध्वगतिगामीमुक्तने ॥ विनाधर्मप्रतिबंध ॥ गगनेअ-
नतैरेकहीयेंनविटले ॥ फिरवारसनोरेधंध ॥ सम० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ह्वेधर्मास्तिकायनेविषे प्रमाणकहेठे. जोगतिनेविषे धर्मास्तिकायनो प्रति
के० नियमनहोय तोसहज ऊर्ध्वगतिगामीजे मुक्तके० सिद्धजीव तेषकसमयें लोका-
य. एह्वेंस्वजावें अन्तगगनेजता हजीखगें फिरवानारसनो धंधटलेनही, केमकेअ
लोकाकाशप्रमाणें एक अलोकाकाशठे, तेमांलोकाकाशने गतिहेतुपणुंठे, तेषीअलो
॥ सिद्धगतिनहोयएमतो कहुंजायनही, पणधर्मास्तिकायविना लोकाकाशव्यवस्थाज-
ोय धर्मास्तिकायविशिष्टाकाशएवहि लोकाकाशस्तस्यच गतिहेतुत्वेघटादावपि ढंरुवि-
ष्टाकाशसत्त्वेनेवहेतुतास्यादितिभकिंचिदेतत् वीजुं अन्यस्वजावपणे कद्विपतथाकाशने
जावांतर कद्वपनाते अयुक्तठे ॥ भाटेगतिनिबंधप्रमुख धर्मास्तियकाद्रव्य अवश्यमानहुं

जोधितिहेतुअधर्मनजापीये ॥ तोनित्यथितिकोश्टाण ? ॥ गतिवि

एहोवेरेपुज्जलजंतुनी ॥ संजालोजिनवाण ॥ सम० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ह्वे अधर्मास्तिकायनेविषे प्रमाणदेखाडेठे. जोसर्वजीवपुज्जलने साधारण
तिहेतुत्व अधर्मास्तिकायद्रव्य नकहियेंतो किंतुधर्मास्तिकायाजावप्रयुक्त गत्यजा-
आलोकेस्यित्यजाव एमकहियेंतो अलोकाकाशें कोशकस्याने गतिविना पुज्जलजी-
व्यनी नित्यस्थितिपामिजोश्यें. वीजुंगतिस्थिति स्वतंत्र पर्यायरूपठे, जेमगुरुत्व ल-
व एकने एकाजावरूप कहेतां विशेषप्राहक प्रमाणनथी, तेमाटेकार्यजेदें अपेक्षाका-
॥ द्रव्यजेद अवश्यमानवो. धर्मास्तिकायाजावप्रयुक्तगत्यजावें स्थित्यजावकही, अधर्मा-
तकाये अपलपियें, तो अधर्मास्तिकायाजावप्रयुक्त स्थित्यजावेगत्यजावकही धर्मास्ति-
यनोपण अपलापथाय, जेमनिरंतर गतिस्वजावें द्रव्यनकहेवोजोश्यें तोनिरंतर स्थि-
स्वजावेंपण केमकहीयें ? तेमाटेथ्रीजिनवाणीनो परमार्थ सांजलीने धर्मास्तिकाय
धर्मास्तिकाय एवेद्रव्य अस्कीर्णस्वजावेमानवा ॥ ७ ॥

सर्वद्रव्यनेरेजेदीयेसर्वदा ॥ साधारणअवकाश ॥ लोक

अलोकप्रकारेजापिर्ज ॥ तेहद्रव्यआकाश ॥ सम० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ह्वे आकाशद्रव्यनुं लक्षणकहेठे. सर्वद्रव्यनेजे सर्वदासाधारण अवकाश-

अर्थ ॥ हृवेजोगमकहेगोजे सूत्रकालप्रदेशकह्योठे तेहनेअनुसारं कालाणुकहियें
सर्वजीवाजीवनापर्यायरूपकालकह्योठे तेमांविरोधनथी तोद्रव्यकालपण केमक-
ठो माटेकालने द्रव्यत्ववचन तथालोकाकाग प्रदेशप्रमाणअणुवचन एसर्व उप-
रेंजोडीयें मुख्यवृत्तियेते पर्यायरूपकालज सूत्रसंमतठे, अतएव ॥ कालश्चेत्येके ॥
॥ एकवचनते सर्वसंमतत्वाज्ञावमुच्यो ॥ १७ ॥

पर्यायिजेमज्ञाप्योऽव्यनो ॥ संख्यारथउपचार ॥ अप्रदेश
नारेयोजनकारणं ॥ तेमअणुतानोरेसार ॥ सम० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हृवे उपचारप्रकारज देखाढेठे ॥ पनेवद्रव्याणि ॥ एसंख्यापूरणनेअर्थे जेमप-
यरूप कालनेविपे द्रव्यपणानोउपचार जगवत्यादिकनेविपे करियेंठेयें, तेमसूत्रे का-
द्रव्यने अप्रदेशताकहियेंठेयें, तथाकालपरमाणुपण कह्याठे, तेयोजननेकारणे लोका-
गप्रदेशस्थ पुद्गलाणुनेविपेज, योगशास्त्रनाअंतरश्लोकमां कालाणुनो उपचारकस्योठे,
जाणवो. मुख्यकालइत्यस्यचानादिकालीनाप्रदेशत्वव्यवहारनियामकोपचारविषयइ-
र्थः ॥ अतएव मनुष्यक्षेत्रमात्रवृत्तिकालद्रव्यंयेवर्णयंतितेपामपिमनुष्यक्षेत्रावद्विन्नाका-
दिकालद्रव्योपचारएवशरणमितिदिद्मात्रमेतत् ॥ १८ ॥

वर्णांधरसफासादिकगुणे ॥ लिखियेंपुद्गलजेद ॥ सहज
चेतनारेगुणवलीजाणिये ॥ जीवअरूपअवेद ॥ सम० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हृवेपुद्गल तथाजीवद्रव्य संक्षेपकहेठे. जेवर्ण, गंध, रस, स्पर्शादिकगुणे पुद्ग-
द्रव्यनो अन्यद्रव्यथीजेदलखियें, तेपुद्गलद्रव्य; अनेजीवद्रव्य— ते सहज चेतनागुणे-
लक्षणजेसर्व अचेतनद्रव्यथी जिनठे. ते व्यवहारनयथी रूप तथावेदसहितपणेठे
नेनिश्चयनयथी रूपतथावेदरहितठे. उक्तंच ॥ अरसमरुवरसगंध अवनचेयणागुणम-
इ ॥ जाणअलिंगगहृणं जीवमणीदिष्ठसंगणं ॥ १ ॥ २० ॥

एमाज्ञाप्यारेसंखेपेंकरी ॥ अव्यतणापट्जेद ॥ विस्तारेतेजा

णिश्रुतयकी ॥ सुजशलहोगतखेद ॥ सम० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ एरीतें द्रव्यनासंक्षेपथी ठजेदज्ञाप्याठे तेविस्तारं श्रुतके० सिद्धांतयकी
जाणीने खेदरहितयका प्रवचनदाक्षिणपणानो सुजशके० सुबोध तेपामो ॥ २१ ॥

॥ सोवनगिरिचूपणत्रिसलानंदनए ॥ देशी ॥

॥ ढाल इग्यारमो ॥

हृवेजेदगुणनाज्ञापीजे ॥ तिहांअस्तिताकहियेंजी ॥ सद्रूत
तावस्तुताजाति ॥ व्यक्तिरूपतालहियेंजी ॥ अव्यज्ञावड

॥ ढाल धारमी ॥

॥ जीहोसजवनामसोहामणोपदेशी ॥

जीहोचेतनजावतेचेतना ॥ लालाउलटअचेतनजाव ॥ जीहोचेतनता
विणजीवने ॥ लालाथाएकर्मअजाव ॥ चतुरनरधारोअर्थविचार ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जेह्यी चेतनपणानो व्यवहारथाय,तेचेतनस्वजाव, थनेतेथीउजडो जे
तनस्वजाव जोजीवने चेतनस्वजाव नकहियें,तोरागछेप चेतनारूपकारणविना
वरणादिकर्मनो अजावथाय,उक्तच॥ स्नेहाज्यकशरीरस्य रेणुनाश्चिप्यतेयथागात्र
गछेपक्लिन्नस्य कर्मवधोजवत्येव॥इति माटेहेचतुरपुरुपोएरीतें अर्थविचारीनेधारा ॥

जीहोचोचेतनतासर्वथा ॥ लालाविनाअचेतनजाव ॥ जीहोयान
ध्येयगुरुशिष्यनी ॥ लालासीखपशुधस्वजाव ॥ चतु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जोजीवने सर्वथा चेतनस्वजावजकहियें थनेअचेतनस्वजावजकहियें
अचेतनकर्मनो कर्मद्रव्योपश्लेष जनितचेतनाविकारविना शुद्धसिद्धसदशापुषार
गारें ध्यानध्येय तथा गुरुशिष्यनीशीखपतीपडे, एरीतेंसर्वशास्त्रव्यवहार फोफट
जाय, शुद्धने अविद्यानिवृत्तिपणे स्योउपकारथाय ? तेमाटे॥अलजणायनागूरितिरा
अचेतनआत्मा एमपणकोइकरीतें कहियें ॥ २ ॥

जीहोमूर्त्तजावमूर्त्तीधरे ॥ लालाउलटअमूर्त्तस्वजाव ॥ जी
होमूर्त्ततानजीवने ॥ लालातोससारअजाव ॥ चतु० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ मूर्त्तिके० रूप,रस,गंध,स्पर्शादिसन्निवेशते जेह्यीधरिये तेमूर्त्तस्वजावकहिये
थनेतेह्यीजे विपरीत तेथमूर्त्तस्वजावजाणवो, जोजीवने कोइकरीतें मूर्त्तस्वजाव
होपतो, शरीरादिमगधविना गत्यतरसक्रमविना ससारनो अजावथाय ॥ ३ ॥

जीहोअमूर्त्तताविणसर्वथा ॥ लालामोहघटेनहीतास ॥ जीहो
एकप्रदेशम्वजावता ॥ लालाअखन्वधनिवाम ॥ चतु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ थनेजो खोवट्टव्यवहारें मूर्त्तस्वजावज आत्मानेमानीये, तोमूर्त्तउद्दे
घेपण अमूर्त्तनहोय, तेथीमोहघटेनही माटेमूर्त्तमचखितजीवनेपण थनरगअमूर्त्त
गदमानजो बडीएकप्रदेशम्वजाव तेहनेकहियेंजे एकत्रपरिणति अथवाकार वता
मनिवेश तेदना निवामके० नाजनपणुं तेएकप्रदेशम्वजाव जाणगे ॥ ४ ॥

जीहोअनेकप्रदेशम्वजावता ॥ लालाजिन्नप्रदेशम्वजाव ॥ जीहो
जानहीएकप्रदेशना ॥ लालाजेदहुएवहुजाव ॥ चतु० ॥ ५ ॥

अव्ययगुणपर्यायिनो रास वालाबोध सहित.

अर्थ ॥ अने अनेकप्रदेशस्वभाव तेहनेकहियें जेजिन्नप्रदेशयोगे तथा जित् कल्पनायें अनेकप्रदेश व्यवहारयोग्यपणुंहोय. हवे जोगकप्रदेशस्वभाव नहोय संख्याना प्रदेशादियोगें बहुवचनप्रवृत्ति एकधर्मास्तिकायठे, तेमाटे एव्यवहारन घणाधर्मास्तिकायठे. इत्यादिक थबुंजोश्यें ॥ ५ ॥

जीहोकेमसकंपनि.कंपता ॥ लालाजोनअनेकप्रदेश ॥ जीहो
आणुसंगतिपणकेमघटे ? ॥ लालादेशसकलआदेश ॥ च० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जो अनेकप्रदेशस्वभाव अव्यनेकहियेंतो घटादिक अवयवी देशशीत तथादेशशीनिःकंप देखियेंतेंयें तेकेममळे, अनेअवयवकंपे पणअवयवीनि.कंप एमक येंतो चलतिएप्रयोग केमयाय? प्रदेशवृत्तिकंपनो जेमपरंपरासंबंधठे; तेमदेशवृत्ति कंप नावनोपण परंपरासंबंधठे, तेमाटेदेशशीचलेठे अनेदेशशी नशीचलतो, एअस्वखित व्यवहारेंअनेकप्रदेशस्वभाव मानवो. तथाअनेकप्रदेशस्वभाव नमानियेंतो,आकागादि अव्यं आणुसंगतिके० परमाणुसंयोग केमघटे ? ॥ ६ ॥

जीहोदेशसकलजेदं द्विधा ॥ लालादीठीजगमांवृत्ति ॥ जी
होप्रत्येकेंद्रूपणतिहां ॥ लालाबोलेसंमत्तिवृत्ति ॥ चतु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वलीएहिजयुक्ति विस्तारीदेखानेठे. एकवृत्तिदेशशीठे; जेमकुंरुखइंजने;इहां- कुंरुवतो कानमांपदेखाठे; तेकानतोइंजनो एकदेशठे. पणइंजकहिवोलायठे, तथावीजी वृत्ति सर्वशीठे. जेमसामान्यवस्त्रधयनी एटलेजामो सर्वथंगमांपेस्थाठे तेदेवदत्त ए स- वशीजाणवी. तिहांप्रत्येकेंद्रूपण संमत्तिग्रंथनी वृत्तिबोलेठे. परमाणुने आकाशादिकें दे- शवृत्तिमानतां आकाशादिकनाप्रदेश अनिष्ठतापणआवे अनेसर्वशी वृत्तिमानतां पर- माणु आकाशादिप्रमाण थइजाय, तथाउजयाजावेंतो परमाणुने अवृत्तिपणुंधाय; या- दिशोपाजावस्यसामान्यजावनियतत्वादित्यादि ॥ ७ ॥

जीहोजावस्वभावहअन्यथा ॥ लालाठेविजाववरुन्याधि ॥ जीहो
एविणनघटेजीवने ॥ लालाअनियतकर्मउपाधि ॥ चतु० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ स्वभावशी जेअन्यथाजाव तेविजावस्वभावकहियें, तेमहाव्याधिरूपठे. ए वि- स्वभाव मान्याविना जीवने अनियतके० नानाप्रकारना देशकालादिविपाकी क- धि नलागवाजोश्यें, उपाधिसंबंध योग्यतायें अनादिविजास्वभावः ॥ ८ ॥
जीहोशुध्नावकेवलपणुं ॥ लालाउपाधिकजअशुध् ॥ जीहोवि
एशुध्तानमुक्तिठे ॥ लालावेपनविगरअशुध् ॥ चतु० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ केवलपणुके० उपाधिजावरहितांतरजाव परिणमनते शुद्धस्वजाव, अने उपाधिजनित बहिरजाव परिणमन योग्यताते अशुद्धस्वजावठे जोशुद्धस्वजाव नमानियें, तो मुक्तिघटेनही, अनेजोअशुद्धस्वजाव नमानियें, तो कर्मनोखेपघटेनही शुद्धस्वजावनेकदापि अशुद्धतानहोय, अने अशुद्धस्वजावने पठीपणशुद्धता नहोय ए दातादिक मतनेनिराकरी उच्चयस्वजावमाने, जेथकीकोश्रूपणनहोय ॥ ९ ॥

जीहोनियमितएकस्वजावजे ॥ लालाउपचरियेंपरठाण ॥ जीहोतेउपचरितस्वजावठे ॥ लालाएविणकेमपरनाण? ॥ चतु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नियमितजे एकस्थाने निरधार्येजे एकस्वजाव अनेपरस्थानके उरवति तेउपचरित स्वजावहोय, तेउपचरितस्वजाव नमानियें, तो स्वपरव्यवसायी ज्ञानवत्तत्मा केमकहियें? जेमाटे ज्ञानने स्वविषयत्व तो अनुपचरितठे, पणपरिषयत्व ते पपेदायें प्रतीयमानपणे तथापरनिरूपित सवधपणेउपचरितठे ॥ १० ॥

जीहोकर्मजसहजवेजेदते ॥ लालामूर्त्तअचेतनजाव ॥ जीहोप्रथमजीवनीसिद्धने ॥ लालाअपरपरइस्वजाव ॥ चतु० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ तेउपचरित स्वजाव वेप्रकारेंठे, एककर्मजनित, वीजोस्वजावजनित, तिहाजसमधवे जीवने मूर्त्तपणु अनेअचेतनपणुजे कहियेठेथे, तिहांगोवांहीक परीतेउपचरिते, तेकर्मजनितठे, माटेकर्मतेहीज उपचरितस्वजावठे, हवेजीवने अपरकेवीजने सहजउपचरित स्वजाव तेसिद्धने परइपणु तिहाकोइ कर्मोपाधिठेनही तउकर्मनरमूयें ॥ अक्मस्मयवहारोणपिज्ञाइ कम्मुणाउवाहिजायतति ॥ ११ ॥

जीहोदशेविशेषस्वजावए ॥ लालासर्वएकवीससंज्ञाल ॥ जीहोमविहुंपुजलजीवने ॥ लालापन्नरजेदठेकाल ॥ चतु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पदशेविशेषस्वजाव नियतइव्यवृत्तिमाटे, एमध्ये पूर्णकेश्यार साक्षात् स्वजाव नेखियें, तेवारें सरेमिखिने एकवीस स्वजावथाय, तेपुजलतयाजीवने पदशे स्वजावहोय तेपदमीममाथी ठकादिये तेवारें कालइव्यने पन्नरस्वजावथाय, एकाजावनानाम त्यागस्त्रीगाथामा कहेशे ॥ १२ ॥

जीहोबहुप्रदेशचित्तमूर्त्तता ॥ लालाविजावशुद्धअशुद्ध ॥ जीहो

रात्रीआदिममंजूआ ॥ लालामोक्षधर्ममुखशुद्ध ॥ चतु० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ १ बहुप्रदेशठे० अनेप्रदेशस्वजाव २ चित्तके० चेतनस्वजाव ३ मूर्त्तस्वजाव ४ विजावस्वजाव ५ शुद्धस्वजाव ६ अशुद्धस्वजाव, एस्वजावरात्री, रा

की पत्नरस्वजाव कालद्रव्यनेथाय, बली १ धर्मास्तिकाय २ अधर्मास्तिकाय ३ आ-
शास्तिकाय एत्रणद्रव्यने आदिमके० पहेलो अनेकप्रदेशस्वजाव तेणेसंयुक्तकरियें
ने बीजापांचटाखियें तेवारेंसोलस्वजावथाय. ॥ एकविंशतिजावाःस्यु,र्जावपुद्गलयोर्म-
ः, धर्मादीनांपोडशस्युः, कालेपंचदशास्मृताः ॥ १३ ॥

जीहोप्रमाणनयतेअधिगमें ॥ लालाजाणीएहस्वजाव ॥ जीहोसुय
शविबुद्धजिनसंगतें ॥ लालाधरोचित्तशुभजाव ॥ चतु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एकवीस स्वजावते प्रमाणनयने अधिगमेके० ज्ञानेजाणीने सुयशके० शो
न अनुयोग परिज्ञान यशवंतजे विबुद्धके० पंक्तिजन तेहनीसंगतकरी सर्वशंकादो-
गलीचित्तमाहें शुभजावधरो ॥ १४ ॥

॥ ढाल तेरमी ॥

॥ वीराचंदला ॥ ए देशी ॥

स्वद्रव्यादिकग्राहकेंरे ॥ अस्तिस्वजाववखाण ॥ परद्रव्यादि
कग्राहकेंरे ॥ नास्तिस्वजावमनआणोरे ॥ चतुरविचारियें ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ह्वेस्वजावनो अधिगम तेनयेंकरीदेखाढेढे, १ जेअस्तित्वस्वजाव द्रव्यनोठे,
स्वद्रव्यादिग्राहक द्रव्यार्थिकनयें वखाणियें; अने जे २ नास्तिस्वजावठे तेपरद्रव्यादि-
हक द्रव्यार्थिकनयेंवखाणियें; उक्तंच ॥ सर्वमस्तिस्वरूपेण पररूपेणनास्तिच ॥ २ ॥

उत्पादव्ययगौणतारे ॥ सत्ताग्राहकनित्य ॥ कोइकपर्या
यार्थिकेंरे ॥ जाणोस्वजावअनित्योरे ॥ चतु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ३ उत्पादव्ययगौणत्वे अनेसत्ताग्राहक द्रव्यार्थिकनयें नित्यस्वजावकहियें
या ४ कोइकरीतें पर्यायार्थिकनयेंकरी उत्पादव्यय ग्राहकहोय, तेणेकरीने द्रव्यने-
पे अनित्यस्वजावजाणो ॥ २ ॥

जेदकल्पनारहितधीरे ॥ धारोएकस्वजाव ॥ अन्वय
द्रव्यार्थिकनयेंरे ॥ अनेकद्रव्यस्वजावोरे ॥ चतु० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ५ जेदकल्पनानी अपेक्षारहित शुरुद्रव्यार्थिकनयें एकस्वजावजाणो तथा
अन्वयद्रव्यार्थिकनयेंकरी अनेकस्वजावजाणो, कालान्वयेसत्ताग्राहको देगान्वयेचा-
प्यग्राहकोनयः प्रवर्तते ॥ ३ ॥

सद्भूतव्यवहारधीरे ॥ गुणगुणादिकजेद ॥ जेदक
ल्पनारहितधीरे ॥ जाणोतासअजेदोरे ॥ चतु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ७ सङ्गतव्यवहारनयथी गुणगुणी, पर्यायपर्यायीनो जेदस्वभाव
अने जेदनीरुद्वयनारहित शुद्धद्रव्यार्थिकनयथी अनेदस्वभावजाणवो,
नस्यांतर्निर्गोर्णत्वेनग्रहस्तत्रैकस्वभावो यथाघटोयमिति ज्ञेयमिति ॥
ग्रहस्तत्राज्ञेदस्वभावो यथानीलोघटइति सारं ॥ १० ॥
जेद प्रयोजनत्वेतुतेयदृष्टानिमित्तकरत्वेनस्वभावजेदसाधके ॥ इतिपरमार्थ ॥ ४ ॥

परमजावग्राहकनेरे ॥ ज्व्यअज्व्यपरिणाम ॥ शु

६अशुद्धतेदर्थीरे ॥ चेतनआतमरामोरे ॥ चतु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे ए ज्व्यस्वभाव अने १० अज्व्यस्वभाव जेदस्वभाव
कनयें जाणवा ज्व्यताते स्वभावनिरूपितते,अनेअज्व्यता तेजत्पन्नस्वभावनी
रनायनी साधारणते, तेमाटेइहा अस्ति नास्ति स्वभावनीपरें स्वपरद्रव्यादिक
नय एवेप्रवृत्तिनहोय शुद्धाशुद्धपणा संमुग्धजे परमजाव ग्राहकनय तेषेकीने
त्मारामने ११ चेतनस्वभाव कहिये ॥ ५ ॥

अमङ्गतव्यवहारर्थीरे ॥ चेतनकर्मनोकर्म ॥ परम

जागग्राहकनयरे ॥ तेदअचेतनधर्मोरे ॥ चतु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ असङ्गतव्यवहारनयथी ज्ञानापरणादिककर्म तथानोकर्मते मनवचन
एतु तेदनेचेतनक हियें चेतनसयोगकृतपर्यायतिहाते तेमाटे "इदशरीरमारम्य
तीयादिव्यवहार अनपन्नप्रति घृतदहतीतिगत्"अने परमजावग्राहकनयें
कर्मने १२ अचेतनस्वभावक हियें, जेस घृतअनुष्णम्यभाव ॥ ६ ॥

अमङ्गतव्यवहारर्थीरे ॥ जीवअचेतनधर्म ॥ परम

जावग्राहकनयरे ॥ मूर्तकर्मनोकर्मोरे ॥ चतु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अमङ्गतव्यवहारनयथी जीवने १२ अचेतन स्वभावक हियें
यमचेतनोयमित्यादि" व्यवहारते, "एतेनमानजानामीतिप्रतीत्या विमहाणाइति
वैदानिनामशान्ता सङ्गतव्यवहारनयप्राक्षेणाचेतनस्वभावेनेरतद्रुपपत्ते"
इकनयें कर्मनोकर्मने मूर्तस्वभावक हियें ॥ ७ ॥

अमङ्गतव्यवहारर्थीरे ॥ जीवमूर्तपणहोय ॥ परम

नपेपुज्जअप्रिनारे ॥ ज्व्यअमूर्ततुंजायेरे ॥ चतु० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अमङ्गतव्यवहारनयथी जीवने १३ मूर्तस्वभावपणक हियें
अमूर्तस्वते अमुंथा मानयथ्यामि॥पव्यवहारते, एस्वभावजे 'रक्तोपपन्नमृत्तु'

साव्यचनठे, तथापरमजावग्राहकनयें पुद्गलद्रव्यविना वीजांसर्वद्रव्यने १४ अमृ-
स्वजाव कहियें ॥ ८ ॥

उपचारेंपणपुद्गलीरे ॥ नहीअमूर्त्तस्वजाव ॥ उपचरि

येंअनुगमवसेरे ॥ व्यवहारेंजेहजावोरे ॥ चतु० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ चेतननासंयोगे देहादिकने विषे जेमचेतनत्व उपचरियेंतेंयें, तेमअमूर्त्तउप-
रतानथी.तेमाटेअसद्भूतव्यवहारशीपण पुद्गलने अमूर्त्तस्वजावनकहियें. प्रत्यासत्तिदोपे
मूर्त्तत्व तिहांकेमउपचरिते उपचरित कहेठे अनुगमवसे० एकसंबंधदोपेजेहजावव्य-
हरियें. तेउपचरियें पणसर्वधर्मनो उपचारनहोय. तथाच आरोपेसतिनिमित्तानुसरणं
तुनिमित्तमस्तीत्यारोपइतिन्यायोनाश्रयणीयइतिजावः ॥ ९ ॥

एजावेंसंमत्तिजिणउरे ॥ अनुगतअर्थअशेष ॥ जलपयजे

मनविजंजीयरे ॥ यावत्अंत्यविशेषोरे ॥ चतु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एजावेंके० एअजिप्रायें संमत्तिप्रथमांकरुंठे जे, अनुगतके० अत्यंतसंबंध
शेषके० सर्वअर्थ जलपयजेमके० खीरनीरनीपरें विजंजेनही, पृथक्करहेनही किहां?
के अंत्यविशेषतायें अंत्यविशेषे शुद्धपुद्गलजीवलक्षणे विजंजीयें ॥ यथा उदारिकादि
गणानिष्पन्नाठरीरादेर्ज्ञानधनासंख्येयप्रदेशआत्माजिन्नइति अत्रगाथा ॥ अनुब्राह्मण-
णं इमवतंवत्तिविजयणमजुत्तं ॥ जहहुद्रुपाणियाणं जावंतविशेषपज्जाया ॥ १० ॥

अनजिभूतजिहांमूर्त्ततारे ॥ अमूर्त्ततातिहांनाहिं ॥ जिहांअ

जिभूतअमूर्त्ततारे ॥ मूर्त्तिअनंत्यतेमांहिरे ॥ चतु० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ एमकहेतांमूर्त्तता जोपुद्गलद्रव्य विजंजक अंत्यविशेषठे, तोतेनोउपचार आ-
नद्रव्यें केमहोय, अनेजोते अंत्यविशेषनहीतो, अन्योन्यानुगमे अमूर्त्ततानो उपचार
पुद्गलद्रव्ये केमनहोय, एहवीशंका कोइकनेहोयठे, तेटाळवानेकहेठे; जिहांपुद्गल द्रव्य-
मूर्त्तता अजिभूतनथी, किंतुउद्भूतठे, तिहांअमूर्त्तता स्वजावनहोय, तेमाटेअमूर्त्तता
पुद्गलद्रव्यनो अंत्यविशेष, अनेजिहांआत्मद्रव्य कर्मनहोय, तिहांअमूर्त्तता अजिभू-
ठे, तिहांमूर्त्तता अनंत्य अनुगमजनित साधारणधर्मरूपहोय. तथाचान्योन्यानुगमा
शेषेपिक्वचिदेवकिंचित्केनचित्कथंचिदजिभूयतइतियथागमव्यवहारमाश्रयणीयं ॥११॥

पुद्गलनेएकवीसमोरे ॥ एमतोजावेविलुत्त ॥ तेणेंअसद्भू

तहनयेंरे ॥ परोद्धअणुअअमूर्त्तोरे ॥ चतु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जो उपचारेंपण अमूर्त्तस्वजाव पुद्गलनेनहोय एमकहेवाय,तो एकवीसमो जाव

अर्थ ॥ ७ सङ्घतव्यवहारनयथी गुणगुणी, पर्यायपर्यायीनो जेद-
अने जेदनीकल्पनारहित शुद्धव्यार्थिकनयथी अजेदस्वजावजाणवो,
नस्यातर्निर्गीर्णत्वेनग्रहस्तत्रैकस्वजावो यथाघटोयमिति १५
ग्रहस्तत्राजेदस्वजावो यथानीलोघटइति सारोपासाध्यपसानयोर्निरूढत्वार्थम-
जेद प्रयोजनत्वेतुतेयदृष्टानिमित्तकत्वेनस्वजावजेदसाधके ॥ इतिपरमार्थ ॥ ४

परमजावग्राहकनेरे ॥ जव्यअजव्यपरिणाम ॥ शु

अशुद्धतेदथीरे ॥ चेतनआतमरामोरे ॥ चतु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे ए जव्यस्वजाव अने १० अजव्यस्वजाव जे स्वजाव जे
कनयें जाणवा जव्यताते स्वजावनिरूपितते, अने अजव्यता तेजस्वस्वजावनी
रजावनी साधारणते, तेमाटेइहा अस्ति नास्ति स्वजावनीपरें ११
नय एवेप्रवृत्तिनहोय शुद्धाशुद्धपणा समुग्धजे परमजाव ग्राहकनय तेणेकरीने
स्मारामने ११ चेतनस्वजाव कहियें ॥ ५ ॥

असङ्घतव्यवहारथीरे ॥ चेतनकर्मनोकर्म ॥ परम

जावग्राहकनयेरे ॥ तेदअचेतनधर्मोरे ॥ चतु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ असङ्घतव्यवहारनयथी ज्ञानावरणादिककर्म तथानोकर्मते मनवचन
पणु तेदनेचेतनकहियें चेतनसयोगकृतपर्यायतिहाते तेमाटे "इदशरीरमावश्यक
सीत्यादिव्यवहार अतएवजगति घृतंदहतीतिवत्" अने परमजावग्राहकनयें तेदने
कर्मने १२ अचेतनस्वजावकहियें, जेम घृतथनुष्णस्वजाव ॥ ६ ॥

असङ्घतव्यवहारथीरे ॥ जीवअचेतनधर्म ॥ परम

जावग्राहकनयेरे ॥ मूरतकर्मनोकर्मोरे ॥ चतु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ असङ्घतव्यवहारनयथी जीवने १२ अचेतन स्वजावकहियें
यमचेतनोपमित्यादि" व्यवहारते, "एतेनमानंजानामीतिप्रतीत्या प्रियरूपादानं
वेदातिनामपास्ता सङ्घतव्यवहारनयग्राह्येणाचेतनस्वजावनेनैतदुपपत्ते"
हकनयें कर्मनोकर्मने मूर्तमनाकहियें ॥ ७ ॥

असङ्घतव्यवहारथीरे ॥ जीवमूरतपणहोय ॥ परम

नयेपुण्यविनारे ॥ अव्यअमूर्ततुजोयेरे ॥ चतु० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ असङ्घतव्यवहारनयथी जीवने १३ मूर्तस्वजावपणकहियें अतपण
नादश्यते. अमुथात्मानपश्यामि॥एव्यवहारते, एस्वजावजे फा. १४ २४ १८१

यादिवचनठे. तथापरमजावग्राहकनयें पुञ्जलद्रव्यविना बीजांसर्वद्रव्यने १४ अमृ-
स्वजाव कहियें ॥ ७ ॥

उपचारैपणपुञ्जलीरे ॥ नहीअमूर्त्तस्वजाव ॥ उपचरि
येंअनुगमवसरे ॥ व्यवहारैजेहजावोरे ॥ चतु० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ चेतननासंयोगे देहादिकने विषे जेमचेतनत्व उपचरियेंठैयें, तेमअमूर्त्तउप-
रतानथी, तेमाटेअसञ्जतव्यवहारथीपण पुञ्जलने अमूर्त्तस्वजावनकहियें. प्रत्यासत्तिठोपे
मूर्त्तत्व तिहांकेमउपचरिते उपचरित कहेठे. अनुगमवसे० एकसंबंधदोपे जेहजावव्य-
हरियें, तेउपचरियें पणसर्वधर्मनो उपचारनहोय. तथाच आरोपेसतिनिमित्तानुसरणं
तुनिमित्तमस्तीत्यारोपइतिन्यायोनाश्रयणीयइतिजावः ॥ ९ ॥

एजावेंसंमतिज्जिउरे ॥ अनुगतअर्थअशेष ॥ जलपयजे
मनविचंजगीरे ॥ यावत्अंत्यविशेषोरे ॥ चतु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एजावेंके० एअजिप्रायें संमतिग्रंथमांकद्युंठे जे, अनुगतके० अत्यंतसंबंध
शेषके० सर्वअर्थ जलपयजेमके० खीरनीरनीपरें विचंजेनही, पृथक्करहेनही किहां?
के अंत्यविशेषतायें अंत्यविशेषे शुद्धपुञ्जलजीवलक्षणे विचंजीयें ॥ यथा उदरिकादि
गणानिष्पन्नाठरीरादेर्ज्ञानधनासंख्येयप्रदेशआत्माजिन्नइति अत्रगाथा ॥ अनुज्ञाणुग-
णं इमवतंवत्तिविजयणमजुत्तं ॥ जहडुडुपाणिचाणं जावंतविशेषपज्जाया ॥ १० ॥

अनजिन्मूतजिहांमूर्त्ततारे ॥ अमूर्त्ततातिहांनाहिं ॥ जिहांअ
जिन्मूतअमूर्त्ततारे ॥ मूर्त्तिअनंत्यतेमांदिरे ॥ चतु० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ एमकहेतांमूर्त्तता जोपुञ्जलद्रव्य विचंजक अंत्यविशेषठे, तोतेनोउपचार आ-
नद्रव्यें केमहोय, अनेजोते अंत्यविशेषनहीतो, अन्योन्यानुगमे अमूर्त्ततानो उपचार
जलद्रव्ये केमनहोय, एहवीशंका कोइकनेहोयठे, तेढालवानेकहेठे; जिहांपुञ्जल द्रव्य-
र्त्तता अजिन्मूतनथी, किंतुउन्नठे, तिहांअमूर्त्तता स्वजावनहोय, तेमाटेअमूर्त्तता
पुञ्जलद्रव्यनो अंत्यविशेष, अनेजिहांआत्मद्रव्य कर्मनहोय, तिहांअमूर्त्तता अजिन्
ठे, तिहांमूर्त्तता अनंत्य अनुगमजनित साधारणधर्मरूपहोय. तथाचान्योन्यानुगमा
शेषेपिकचिदेवकिंचित्केनचित्कथंचिदजिन्मूतइतियथागमव्यवहारमाश्रयणीयं ॥११॥

पुञ्जलनेएकवीसमोरे ॥ एमतोजावेविलुत्त ॥ तेणेंअसञ्ज
तहनयेंरे ॥ परोदअणुअअमूर्त्तोरे ॥ चतु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जो उपचारैपण अमूर्त्तस्वजाव पुञ्जलनेनहोय एमकहेवाय, तो एकवीसमो जाव

लोपाय, तेवारे "एकविंशतिज्ञानाःस्युर्जीवपुञ्जस्योर्मता" एवचनव्याघातशी
तथाय, तेतालवानेश्चर्थे असङ्गतव्यवहारनये परोक्षते पुञ्जपरमाणुते,
व्यवहारिकप्रत्यक्षागोचरत्वममूर्त्तत्वं परमाणो जाक्तस्वीक्रियतइत्यर्थ ॥ ११ ॥

कालपुञ्जलाणुतणोरे ॥ एकप्रदेशस्वज्ञाव ॥ परमनयेपर
द्रव्यनेरे ॥ जेदकल्पनाअज्ञावोरे ॥ चतु० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ कालाणुने तथापुञ्जलाणुने परमज्ञावग्राह्यनये १५ दे०
एमकालतथापुञ्ज एवेद्रव्यटालीने परद्रव्य जेवीजाचारद्रव्य तेहने जेदकल्पना
शुद्धद्रव्यार्थिकनये एकप्रदेशस्वज्ञावकहिये ॥ १३ ॥

जेदकल्पनायुतनयेरे ॥ अनेकप्रदेशस्वज्ञाव ॥ अणुविण
पुञ्जअणुतणोरे ॥ उपचारेतेहज्ञावोरे ॥ चतु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अनेजेदकल्पनानी सापेक्षायें जेशुद्धद्रव्यार्थिकनये अणुके
णुविना सर्वद्रव्यने १६अनेकप्रदेशस्वज्ञावकहिये, अने पुञ्जपरमाणुनेपण
थवानीयोग्यताठे, तेमाटे उपचारें तेहनेपण अनेकनदे० १५ ये,
ते उपचारकारणनथी, तेमाटे तेहनेसर्वथा एस्वज्ञावनथी ॥ १४ ॥

शुद्धशुद्धद्रव्यार्थिकेरे ॥ जाणोविज्ञावस्वज्ञाव ॥ शुद्धेशुद्ध
स्वज्ञावठेरे ॥ अशुद्धेशुद्धस्वज्ञावोरे ॥ चतु० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ शुद्धशुद्धद्रव्यार्थिनये समुग्धे १७ विज्ञावस्वज्ञावठे तथा ३
ये १८ शुद्धस्वज्ञावजाणो अनेअशुद्धद्रव्यार्थिकनये १९ अशुद्धस्वज्ञावजाणो ॥ १५ ॥

असङ्गतव्यवहारथीरे ॥ जेउपचरितस्वज्ञाव ॥ एस्वज्ञाव
नययोजनारे ॥ कीजेमनधरीज्ञावोरे ॥ चतु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ असङ्गतव्यवहारनयथी २० उपचरितस्वज्ञावठे एज्ञावचित्तमांपरीने
ज्ञावनयनी योजनाकरिये ॥ १६ ॥

अनुपचरितनिजज्ञावजेरे ॥ तेतोगुणकहेवाय ॥ एकद्रव्या
श्रितगुणकह्यारे ॥ उजयाश्रितपज्ञाउरे ॥ चतु० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एदिगवरप्रक्रिया किहाकिहास्वसमयेपण उपस्कृतकरीते,
तेदेसाहेठे स्वज्ञावठे गुणपर्यायथीजिन्न नविवहिये, जेमाटे जेअनुपचरितज्ञा
णजजाणवो, अनेजेउपचरितते पर्यायजजाणवो जेम द्रव्याश्रिततेगुण

ततेपर्यायकह्याठे. तथोक्तमुत्तराध्ययनेषु॥गुणाणुमासत्तद्वं एगद्वस्त्रियागुणा ॥वस्त्र-
ज्जावाणंतु उन्नतश्चस्त्रियाजवेत्ति ॥ १ ॥ १७ ॥

स्वप्नावभेदसहितकह्यारे ॥ एमएगुणद्वप्रकार ॥ ह्वेभेद

पज्ञायनारे ॥ सुणयोसुयशज्ञंरारोरे ॥ चतु० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ चद्विचस्वद्रव्यादिग्राहकेणास्तिस्वप्नावः परद्रव्यादिग्राहकेणनास्तिस्वप्नाव
युपगम्यते तदोन्नयोरपि द्रव्यार्थिकविषयत्वात्सत्तजंग्यामाद्यद्वितीयोर्जंगयोर्द्रव्या
कपर्यायार्थिकाश्रयेण प्रक्रियाजज्येतेत्याद्यत्रवहुविचारणीयं ॥ स्वप्नाव० एमएस्वप्ना
भेदसहितगुणना प्रकारकह्या. ह्वेश्चागलीहालमां पर्यायिनाभेदकहुंतुं. तेहनेसुयशना
द्वार एह्वाश्रोतापुरुषो तमेसांजलो ॥ १८ ॥

॥ हाव चउदमो ॥

॥ ठेढोत्तीमंधरसामीश्या ॥ तेमुजमिठामिठुक्कंमी ॥ एदेगी ॥

सुणोभेदपज्ञायनारे ॥ तेदोयप्रकार ॥ व्यंजनअर्थवेभेद

थी ॥ संक्षेपेसार ॥ श्रीजिनवाणीआदरो ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ह्वेपर्यायिना भेदसांजलो. तेपर्यायिनाभेद संक्षेपथी वेप्रकारनाठे एकव्यं
नपर्याय, बीजोअर्थपर्याय, एसंक्षेपेकह्या ॥ १ ॥

अनुगतकालकलितकह्यो ॥ व्यंजनपर्याय ॥ वर्त्तमानसु

पिमतिदां ॥ अत्यद्वपज्ञाय ॥ श्रीजिन० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेजेहनो त्रिकाखस्पर्शिपर्याय तेतेनोव्यंजन पर्यायकहिये. जेमघटादिने मृ-
दिपर्याय तेहमां सूक्ष्मवर्त्तमानकालवर्त्ति ते अर्थपर्यायठे जेमघटनेतचरहापवर्त्तिपर्या-
यें अर्थपर्याय ॥ २ ॥

द्रव्यगुणेविहुंभेदथी ॥ वलीशुद्धअशुद्ध ॥ शुद्धद्रव्यव्यं

जनतिदां ॥ चेतननेसिद्ध ॥ श्रीजिन० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेप्रत्येकें एकेकवेवेप्रकारें एकद्रव्यपर्याय बीजोसुपपर्याय भेदथीजाएवा न-
तेवली शुद्ध अनेअशुद्धभेदथी वेदेप्रकारेंजाएवा तेमांशुद्धद्रव्यव्यंजनपर्यायठे वे-
नद्रव्यने केवलज्ञानना जावधी मिरूपपर्याय जाएवो ॥ ३ ॥

अशुद्धद्रव्यव्यंजनवहु ॥ मनुजादिकभेद ॥ गुणार्थीव्यं

जनएमठिधा ॥ केवलमद्भेद ॥ श्रीजिन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हृवेअशुद्धद्रव्यव्यजनपर्याय तेमनुग्रह, देवता, नारकी, तीर्थ^१ जाणवो, केमके तेद्रव्यजेद पुद्गलसंयोग जनितठे एमज शुद्धगुणपर्यायते^२ किरूप अने अशुद्धगुणव्यजनपर्यायते मतिज्ञानादिरूप जाणवा ॥ ४ ॥

ऋजुसूत्रादेशेकरी ॥ क्षणपरिणतएह ॥ कठोअर्थ
पक्षायए ॥ अच्यंतरजेह ॥ श्रीजिन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ एमऋजुसूत्रादेशे क्षणपरिणतजे अच्यतरपर्याय तेशुद्धार्थपर्याय अने हृथी अल्पकालवर्तिपर्याय तेतेहृथीअल्पविप्रक्षाय अशुद्ध अर्थपर्यायकहेवा ॥ ५ ॥

पुरुषशब्दजेमपुरुषने ॥ व्यजनपर्याय ॥ संम
तिग्रथेअर्थथी ॥ वालादिकहाय ॥ श्रीजिन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ इहावृद्धवचन समतिग्रथदेखाडेठे, जेम पुरुषशब्दवाच्य जेजन्म^३ कालपर्यंत एकअनुगतपर्याय तेपुरुषनोव्यजनपर्यायकहियें, एसमतिग्रथेकबुठे^४ लतरुणादि पर्यायते अर्थपर्यायकहाठे एमसर्वत्रफलावीलेबु अत्रगाथा ॥ पुरिसा^५ रिससद्दो जम्माइमरणकालपक्षातो ॥ तस्सउवालाईया पक्षाउजेयावट्टुविगप्पा ॥

षट्गुणहाणीबुद्धीथी ॥ जेमअगुरुलहुत्त ॥ पक्षाव
तेमक्षिणजेदथी ॥ केवलपणेवुत्त ॥ श्रीजिन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेकेवलज्ञानादिकते शुद्धगुणव्यजनपर्यायहोय, तिहाअर्थपर्यायनवी^६ कोइक दिक्पटाचासनी शकाटाखेठे “जे षट्गुणहानिबुद्धिलक्षणागुरुलघुपर्याया^७ र्थपर्याया” एजेमकबुठे, तेमक्षणजेदथी केवलज्ञानपर्यायपण जिनजिन देसाइठे^८ एमसमयसणे^९ एठकेवलनाये ॥ ६ ॥ एवठकेवलनाये^{१०} तेमाटेऋजुसूत्रादेशे शुद्धगुणनापण अर्थपर्यायमानवा ॥ ७ ॥

शुद्धद्रव्यव्यजनअणु ॥ पुद्गलपर्याय ॥ अशुद्धद्रव्यणु
कादिकगुणा ॥ निजगुणपर्याय ॥ श्रीजिन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पुद्गलद्रव्यनो शुद्धद्रव्यव्यजनपर्यायते अणुके० परमाणुजाणवो, तेपरमाणुनोकेवारें नाशनथी, तेमाटेतथा द्रव्यणुकादिकद्रव्यते पुद्गलद्रव्यना अणु^{११} व्यजनपर्याय संयोगजनितठे, तेमाटे एमगुणाके० पुद्गलद्रव्यना शुद्धगुणव्यजन^{१२} तथाअशुद्धगुणव्यजनपर्यायते पोतपोताना गुणाश्रितजाणवा, जेपरमाणुगुण^{१३} व्यजनपर्याय अनेहेप्रदेशादिगुणते अशुद्धगुणव्यजनपर्याय ॥ ८ ॥

सूक्ष्मार्थपर्यायते ॥ धर्मादिकएम् ॥ निजपरप्र
त्ययधीलहो ॥ वांन्दिहठप्रेम ॥ श्रीजिन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायादिकना शुद्धद्रव्यव्यंजनपर्यायजठे, एह्वोजे हठकरेठे, तेह
;हियें, जे रजुसूत्रादेशें कृणपरिणतिरूप अर्थपर्यायपण केवलज्ञानादिकनीपरें ह
डीने तिहांपणकेमनथीमानता? ॥ ९ ॥

जेमआकृतिधर्मादिकनी ॥ व्यंजनठेशु-६ ॥ लोकद्रव्य
संयोगथी ॥ तेमजाणीअशु-६ ॥ श्रीजिन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेधर्मास्तिकायादिकमां अपेक्षायें अशुद्धपर्यायपणहोय, नहीतोपरमाणु
त विश्रामेंपुन्रलद्रव्यपण नहोय, एहवें अजिप्रायेंकहेठे, जेधर्मास्तिकायादिकनी
कृति लोकाकाशमान संस्थानरूपते शुद्धद्रव्यव्यंजन पर्यायकहियें, परनिरपेक्षप
मादे, तेमजलोकवर्ति द्रव्यसंयोगरूप अशुद्धद्रव्यव्यंजनपर्यायकहियें, पणतेह
परापेक्षपणे कहेतायका अनेकांतिकने विरोधनथी ॥ १० ॥

संयोगेआकृतिपरें ॥ पञ्जायकहेवाय ॥ उत्तराध्य
यनेआधिया ॥ लक्षणपञ्जाय ॥ श्रीजिन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेआकृतिते पर्यायहूशे, अने संयोगपर्यायिनहोय, एहवीआशंकाटाखेठे.
संयोगतेपण आकृतिनीपरें पर्यायकहेवायठे, केमके पर्यायनांवलक्षण जेदरूप श्री
राध्ययनसूत्रें परीतिकह्यांठे ॥ ११ ॥

एकतपृथकततेमवली ॥ संख्यासंठाण ॥ वलीसंयोग
विज्ञाण ॥ मनमातुंआण ॥ श्रीजिन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ उक्तंच ॥ एगसंचपहुसंच संखासंठाणमेवय ॥ संयोगायविज्ञाणाय पञ्जात्रा
तुखरक्षण ॥१॥ एगाथातुंमनमांआण, एमडिगंवरनयचक्रनाकत्तदिवसेननेकहेठे ॥१२॥

उपचारीनयशु-६ते ॥ जोपरसंयोग ॥ असंभूतम
नुजादिका ॥ तोनयशु-६योग ॥ श्रीजिन० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजोएमकहेजो जे धर्मास्तिकायादिकने परद्रव्यसंयोगठे, तेठपचरित प-
यकहियें, पणअशुद्धपर्यायिनकहियें, द्रव्यान्यथात्वहेतुनेविपेज अशुद्धत्व व्यवहारठे,
तीतो तेमाटे मनुष्यादिकपर्यायपण अशुद्धनकहो. असंभूतव्यवहारनयग्राह माटे
संभूत कहो ॥ १३ ॥

धर्मादिकपरपञ्चयें ॥ विसमाश्एम ॥ अशुद्धताश्च
विशेषथी ॥ जिअपुज्जलजेम ॥ श्रीजिन० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ द्धिततुकादिक पर्यायनीपरें एडव्यजनकअनयवसंघातनयेज्ज
जनपर्यायपणुज कहेतां रुडुलागे तस्मादे ज्ञानपेसा ॥ १४ ॥
वश्रेय " तेद्विजदेखाडेठे धर्मादिकने परपर्यायें एटलेखपर्यायथी निपम.
तापमजाणवी, केमके परापेक्षायें जेमजीउडव्य गुणउडव्यने तातोनिगी

एमजसजातिविजातिथी ॥ उव्येपञ्जाय ॥ गुणेस्व
जावविजावथी ॥ एचारकहाय ॥ श्रीजिन० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ हवे प्रकारातरे चारप्रकारनापर्याय नयचरुमाकहावे, तेदेखाडेठे
जातीयउडव्यपर्याय, तथाविजातीयउडव्यपर्याय, वलीखजावगुणपर्याय, अनेवि
एरीतेंचारजेद पर्यायनाकहेवा ॥ १५ ॥

द्वयणुकमनुजेकेवलीवली ॥ मतिमुखदिठंत ॥ एप्राधि
कजेणेउडव्यथी ॥ अणुपञ्जावसंत ॥ श्रीजिन ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हवेउदाहरणदेखाडेठे द्विप्रदेशादिकरुधते स्वजातीय
तथा उडव्यवेमिलीएकउडव्यउपनु, तेमाटे मनुजादिपर्यायते विजातीय
यें, केमके तेवेउडव्यमली परम्पर चिन्नजातीय उडव्यपर्यायउपनो, तेमाटे तथाजेद
ते कर्मरहितपणामाटे स्वजावगुणपर्यायकद्वियें अनेमतिज्ञानादिकते
विजावगुणपर्यायजाणवा एरीते एचारजेदपण प्राधिकजाणवा केमके
पर्यायते एचारमाहेन अतरजवें पर्यायपणुतेहने विजागजाति शाखेंकडुवे.
मतौ ॥ अणुंउअणुएहिंदवे आरंउअणुअतिअणुतिववएसो ॥ ततोअणुणवि
णुचिजाउअणुहोइ ॥ इत्यादिक ॥ १६ ॥

गुणविकारपञ्चकही ॥ उव्यादिकहंत ॥ शुजा
णमनमाहेते ॥ देवसेनमहंत ॥ श्रीजिन ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ "गुणविकारा पर्याया" एमकहीने तेहनाजेदनेअधिकारें तेपर्याय
उडव्यपर्याय २ गुणपर्याय इत्यादिककहेतोयको नयचरुनोकर्ता जे देवसेनदिवस.
मनमाहेशुजाणोठे? अर्थात् पूर्वापरप्रिरोधजापणथी कांइजाणतोनथी तेमाटे उडव्य
जकहेवा, पणगुणपर्याय जूदानकहेवा एपरमार्थठे ॥ १७ ॥

इमउव्यादिकपरखीया ॥ राखीगुरुआण ॥ उवेखी
वहुतनुमति ॥ अवगणीअअजाण श्री० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ ग्रीतं उच्यगुणपर्यायते स्वरूपलक्षण चेदादिकंकरीने परख्या, गुरुश्राणाके०
 स्परंपरानी आहारागर्भीने तथापणा तनुमतिके० तुद्यनुद्धिनाथणी तेहनेउवेखीने, अ-
 णजेद्वकदाग्रही तेहनेश्रवणी-निराकरीने उच्यदिकनीपरीक्षांमंकरी ॥ १७ ॥

जेदिनदिनएमजावशे ॥ उच्यदिविचार ॥ तेलदेशेज
 शसंपदा ॥ सुवसधलांसार ॥ श्रीजिन० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जे अर्थदिनदिनप्रतें उच्यगुणपर्याय विचाररूपजावशे, तेप्राणी यशनीसं-
 शप्रतें पामशे तथा सधलांसुग्यप्रतें नारके० निश्रेंपामशे. एगुरुनोउपदेश प्रमाणकरजो
 दोहा

गुरुश्रुतअनुभववलयकी ॥ कह्योउच्यअनुयोग ॥
 एहसारजिनवचननो ॥ एहपरमपदज्ञो ॥ १ ॥

अर्थ ॥ गुरुउपदेश, श्रुतशास्त्राच्यास, अनुभववलय, अने सामर्थ्ययोग तेहथीए उ-
 च्यानु योगकह्यो. एसर्वजिनराजनां वचननोसारठे. एजपरमपदके० मोक्षतेहनोजागठे,
 मके एउच्यदिकविचारें शुद्धध्यानसंपदायें मोक्षपामियें ॥ १ ॥

मध्यमकिरियारतहुए ॥ वालकमानेलिंग ॥
 पोरुशकेंजाप्युंधरे ॥ उत्तमज्ञानसुरंग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एउच्यानुयोगमां जे रंगधरे, तेहनेजपंडितकहियें, एहवुं अजियुक्तसाखेंसम
 ठे. पोरुशकवचनंचेदं ॥ वालःपश्यतिलिंगं मध्यमबुद्धिर्विचारयतिष्टितिं ॥ आगमत
 त्तुबुधः परीक्षते सर्वयत्नेन ॥ २ ॥

नाणरहितजेगुजक्रिया ॥ क्रियारहितशुजनाण ॥
 योगदृष्टिसमुच्चयकह्यो ॥ अंतरखजुआजाण ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानरहितजे शुजक्रिया अनेक्रियारहित जे शुजज्ञान तेनेयोगदृष्टिसमुच्चय
 तं खजुआ अनेसूर्यजेटलो आंतरोकह्योठे ॥ ३ ॥

खजुआसमीक्रियाकही ॥ नाणजाणसमजोय ॥
 कलियुगएहपटंतरो ॥ विरलाबुजेकोय ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तात्त्विकः पक्षपातश्च जात्रशून्याचयाक्रिया ॥ अनयोरंतरंज्ञेयं जानुखद्योतयो-
 रिव ॥ इत्यादिकयोगदृष्टिसमुच्चयें कल्युंठे ॥ ४ ॥

क्रियामात्रकृतकर्मखय ॥ दहुरचुन्नसमान ॥
 ग्यानकिर्जुपदेशपदें ॥ तासवारसमजाण ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ मंशुषुचुन्नकपरो किश्याजाणिउंऊकिसेसाण ॥ तहुरुरुनरुणो
तंचश्राणाए ॥ १ ॥ इत्युपदेशरहस्ये एतदर्थसंग्रह ॥ ५ ॥

मिथ्यात्वादिककर्मधिति ॥ अकरणनियमंजाप ॥

अप्रतिपातिज्ञानगुण ॥ महानिगीथदत्ताप ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेज्ञानते सम्यग्दर्शनसहितजश्रापे तेपाम्यापत्रिमिथ्यात्वमा श्रावे,
एककोडाकोडी सागरोपम “ उपरांतकर्मग्रथ जीवनकरे अथे... नोडे क...
नात् ” एअजिप्रायें नदिपेणनेअधिकारें महानिशीथे ज्ञानगुण अप्रतिपाति
उत्तराध्ययनेप्युक्त ॥ सूझजहासमुत्ता णणस्सईकयवरमिपडिआपि ॥ २ ॥ विद्व
णणस्सइगउविससारे ॥ १ ॥ ६ ॥

ग्यानवतद्वेकवली ॥ ज्य्यादिकअदिनाण ॥ वद

त्कल्पनाजाप्यमा ॥ सरियाजाप्याजाण ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वृहत्कल्पगाथाचेय ॥ किंगीघठोकेनली चठविदेजाणणेयकहणेय ॥
द्वेरागहेसे श्रणतकायसवज्जणया ॥ १ ॥ ७ ॥

नाणपरमगुणजीवनो ॥ नाणजवार्णवपोत ॥

मिथ्यामतितमजेदवा ॥ नाणमहाउद्योत ॥ ८ ॥

॥ ढाल पत्तरमी ॥

॥ होमतवाखेसाजना ॥ प्देशीठे ॥

नाणसहितजेहमुनीवरा ॥ क्रियावंतमहंतोरे ॥ तेमृगपतिजेमपाखरिया ॥
गुणनोनश्रतोरे ॥ श्रीजिनशासनसेवियें ॥ १ ॥ एआकणीठे ॥ २ ॥
जेपणज्ञानविहीनारे ॥ तेपणमारगमाकहा ॥ ज्ञानीगुरुपदलीनारे ॥
॥ २ ॥ नाणरहितहितपरिहरी ॥ अज्ञानजहठरातारे ॥ कपटक्रियाकरतायति
नहुयेनिजमतिमातारे ॥ श्रीजिन० ॥ ३ ॥ कपटनजाणेरेश्रापणो ॥ ४ ॥
खोखेरे ॥ गुणनिधि गुरुयकीगाहेरा ॥ विरउनिजमुखेखेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ४ ॥
हिरवकपरेंचाखता ॥ अतरश्राकरीकातीरे ॥ तेहनेजेहजसाकहे ॥ मतिनवीजाणु
तीरे ॥ श्रीजिन० ॥ ५ ॥ बहुविधघाहक्रियाकरें ॥ ज्ञानरहितजेहटोखेरे ॥ ६ ॥
मअधदेसता ॥ तेतोपडिआठेजोखेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ६ ॥ निजउत्कर्षणीह
या ॥ निजअवगुणनवीदाखेरे ॥ ज्ञानजसधीगुणअवगणी ॥ अमगुणमहुजापेरें
जिन० ॥ ७ ॥ गुणप्रियआगेंअवुटता ॥ जेगुणअवपशोजापेरे ॥ ८ ॥
मायाशह्यमनराखेरे ॥ श्रीजिन० ॥ ८ ॥ ज्ञानरहितजेपहवा ॥

शिवलपरंपरिहृ ॥ गद्याचारनेजोरैरे ॥ श्रीजिन० ॥ ए ॥ एनवमीगाथानोअर्थ ॥ गद्या-
 वचनचेदं ॥ अगीअठकुसीखेहिं संगंतिविद्देणवोसिरे ॥ मुक्कमग्गस्सिमेविग्धं पढंमि-
 गेजहाइति ॥ ज्ञानीवचनविपश्मृतते ॥ उलटीमूरखवाणीरे ॥ आगमवचनएआदरी ॥
 नप्रहोजविप्राणीरे ॥ श्रीजिन० ॥ १० ॥ अर्थ ॥ गीयद्यस्सवयणेणं विसंहालाहलंपिदे
 प्रगीयद्यस्सवयणेणं अमयंपिनघुट्टए ॥ १ ॥ इत्यादिवचनशास्त्रेते, तेमाटे द्वेधमार्थि
 यप्राणी ज्ञानपद्मदृष्टादरो, केमकेह्मणाज्ञानपद्मनोदढाधिकारते ॥ १० ॥ चरणक-
 गुणहीणत्वा ॥ ज्ञानप्रधानआदरिचरैरे ॥ एम किरयागुणअच्यसी ॥ इद्यायोगथीतरिये
 श्रीजिन० ॥ ११ ॥ अर्थ ॥ कर्तुमिद्योःश्रुतार्थस्यज्ञानिनोपिप्रमादिनः ॥ कालादिबि-
 योग इतीद्यायोगलक्षणं ॥ ललितविस्तारादौग्रंथे ॥ ११ ॥ चरणपतितवलीश्रावको ॥
 र्मावलीजेहोरे ॥ तेहनेज्ञानप्रधानते ॥ मुनिनेठेगुणगेहोरे ॥ श्रीजिन० ॥ १२ ॥
 इत्यकमांहेनापिठं ॥ तेषेगहीज्ञानप्रधानोरे ॥ आचरणपथचालतां ॥ लेश्येजश
 मानोरे ॥ श्रीजिन० ॥ १३ ॥ अर्थ ॥ अत्रश्रावश्यकगाथा ॥ दंसणपरकोसावय च-
 न्ठेयमंदधम्ममेय ॥ दंसणचरित्तपरको समणपरलोगकंखं मि ॥ १३ ॥

॥ ढाल शोलमी ॥

॥ समरीसारदाए वरदायकदेवी ॥ एदेशी ॥

आत्मअर्थिनेअर्थप्राकृतवाणी ॥ एमएमेंकीधीहीयडेउलटआणी ॥ मिय्याहटिने-
 मांमत्तिमुजाणी ॥ सम्यग्दृष्टीनेखागेसाकरवाणी ॥ १ ॥ गुरूपासेंगीखीअर्थएहना-
 णी ॥ तेहनेएदेजो, जेहनीमत्तिनवीकाणी ॥ लघुनेनयदेताहोएअर्थनीहाणी ॥ योगह-
 सुअयएहवीरीतिवखाणी ॥ २ ॥ सामान्यमजाणोएतोजिनद्वहाणी ॥ जलीपरंसंजा-
 ष्वरयणीखाणी ॥ एशुजगतिमाता, डुरमतिवेडिकृपाणी ॥ एशिवसुखसुरतरुफव-
 द्वादनशाणी ॥ ३ ॥ एहनेसुपसारेंउजाजोमीपाणी ॥ सेवेनर, किन्नर, विद्याधर, पवि-
 णी ॥ एअमियदृष्टीत्रीजेहेनीमत्तिस्तीचाणी ॥ तेमांहेउल्लसेसुरुचिवेडी करमाणी ॥ ४ ॥
 जावएहनाजाणेकेवलनाणी ॥ संखेपेएतोगुरुमुखथीकहेवाणी ॥ एहथीसंजारीजि-
 ष्ठेणीउसुहाणी ॥ वचनानुष्ठानेसमापत्तिपरमाणी ॥ ५ ॥ एहथीसवीजाएपाप्रे-
 वजाणी ॥ गुणथेणीचढतांखहेमुक्तिपटराणी ॥ धनवातिकर्मनेपीलीयेंजेमतेवघाणी ॥
 खलुगुणएहथीपामियाचहुजविप्राणी ॥ ६ ॥ खलजनजोएहमांहेपधरेअजिमाणी ॥
 णसज्जनथीएहनीख्यातिमचाणी ॥ गुणमणिरयणावरजगउत्तमगुणवाणी ॥ जश-
 गुणीसज्जननेसंघअनंतकल्याणी ॥ ७ ॥

॥ ढाल सतरमी ॥

॥ देशीहमचडीनीठे ॥

तपगठनदनसुरुतरुप्रगट्यो ॥ हीरविजयसूरींदो ॥ सकलसूरिमाजेसोजागी
 तारामाचदोरे ॥ हमचडी ॥ १ ॥ तासपाटविजयसेनसूरीश्वर ॥ शापर
 शाहीसजामाजेयशपाम्यो ॥ विजयवतगुणचरिउरि ॥ हम ॥ २ ॥ तासपाटे
 देवसूरिसर ॥ महिमावतनिरीहो ॥ तासपाटेविजयसिंहसूरिसर ॥ सनप्र
 होरे ॥ हम ॥ ३ ॥ तेगुरुनाउत्तमउद्यमथी ॥ गीतारथगुणवाध्यो ॥ तस
 तपोथनुसारें ॥ ज्ञानयोगएसाध्योरे ॥ हम ॥ ४ ॥ जशउद्यमउत्तममारगनो
 जावथीलहिये ॥ जसमहिमामहिमांयेविदीतो ॥ तसगुणकेमनगहियेरे ॥ हम
 श्रीकृत्याणविजयवरवाचक ॥ हीरविजयगुरुसीसो ॥ उदयाजशगुण सतनिगावे
 रकिन्नरनिसदीसोरे ॥ हम ॥ ६ ॥ गुरुश्रीलाजविजयवरपडित ॥ ताससी
 श्रुतव्याकरणादिकबहुअर्थे ॥ नित्येंजशमतिलागीरे ॥ हम ॥ ७ ॥ श्रीगुरुनि
 तससीसो ॥ महिमावतमहतो ॥ श्रीनयविजयविवुद्धगुरुत्राता ॥ ता
 ॥ हम ॥ ८ ॥ जेगुरुस्वरसमयअच्यारसे ॥ बहुउपायकरी कासी ॥
 चिसुरजिता ॥ मुज्जमतिशुजगुणजासीरे ॥ हम ॥ ९ ॥ ज
 चिंतामणीमैलहिउ ॥ तसगुणगाइशकुकेमसघळा ॥ गावानेगहगहिउरे ॥ द
 तेगुरुनीजकिशुजशक्ति वाणीएहप्रकाशी ॥ कवियशविजयजणेपमजणयो ॥ ति
 नबहुअच्यारसीरे ॥ हम ॥ ११ ॥

॥ कलश ॥

एमद्रव्यगुणपर्यायिकरी जेद् ॥ १५१२७०ससारमार ॥
 तेएद्जापीसुजनमधुकर रमणसुरनरपजरी ॥ श्रीनयविजयबुधचरणसेवक जश
 धजयकरी ॥ १॥ सरेगाथा २७५ ॥ इयमुचितपदायोह्लापनअव्यशोना बुधननी
 वनापुप्पवाटी ॥ अतुदिनमितएअध्यानपुणैरुदारैरैजतुचरणपूजा जैनगदेव

॥ इतिठपाध्यायश्रीयशोविजयगणिकृतद्रव्यगुण
 पर्यायनोरासवाखायबोधसहितसमाप्त ॥

॥ श्रीपार्श्वनाथाय नमः ॥

श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत आठ दृष्टिनी सजाय वालावोध सहित ॥

ऐंजश्रेणिनतंपार्श्वं, श्रीशंखेश्वरनामकं ।लिखा

मियोगदृष्टिस्वाध्यायार्थं लोकज्ञापया ॥ १ ॥

अर्थ ॥ इन्द्रना समुदाय, श्रेणिपरंपरा, जेने नम्याठे, एवा श्रीशंखेश्वर पार्श्वनाथने न-
-हार करीने, यम, नियम, प्राणायामादि अष्टांगयोग जेमां ठे, एवा पातंजलिआदि कृत
शास्त्रमां प्रवेश करीशकाय तेवो श्रीहरिचन्द्रसूरिरचित श्रीयोगदृष्टिसमुच्चय
ठे, तेना जाव ग्रहण करी, सकल तार्किकगिरोमणि वाचकराज श्रीयशोविजयजी
ध्याये योगदृष्टिनी सजाय रचेली ठे, तेनो जावार्थसूचक वालावोध गुर्जरी जा-
गां लखीए ठीए.

प्रथम योग शब्द एटले गुं ? योग एटले चंचलता. त्रण प्रकारना योग ते मन,
न, कायानायोग तथा अष्टांगयोग अने ज्ञान दर्शनादि योग; अथवा जेजे वस्तु-
योग युजन करीए, तेपण योग कहेवाय. एम योगना बहु प्रकार ठे. अर्हीआ-
पातंजलादि ग्रंथानुयायी त्रण योग वर्णवेला ठे. तेनां नाम. १ इष्टायोग २ शास्त्र-
३ सामर्थ्यप्रतिज्ञायोग.

१ तथाविध ज्ञानावरणादि कर्मना क्षयोपगम विशेषथी श्रुतज्ञाननो अर्थ लई,
वानी इष्टावालो ठतां, प्रमादथी धर्म व्यापारमां विकल अन अंत.करणमां सूत्रा
[इष्टकपणं होय, पण यथार्थ बोध न होय, ते इष्टायोग कहीए

२ यथार्थस्वरूपे विकथादिनो त्याग करवो तथा अग्रमादि, धर्मव्यापारवंत, अ-
वंत, तीव्रबोधथी अविबुध वचननुं ज्ञापण करतुं, तथाविध मोहना अपगमथी
अप्रतीतवत, तथा काळादि विकलपणानी वाचाए अतिचारादिदोपने जाणता ठतां
३ प्रकारे टाळी न शकाय, ते शास्त्रयोग कहीए.

३ शास्त्रमां वतावेला उपायोने अतिक्रमिने अधिक शक्तिथी धर्मव्यापार योग आ-
वो ते सामर्थ्य प्रतिज्ञा योग कहीए. सिद्धिपद प्राप्तिनां कारणो आ योगमां बहु ठे,
अतिक्रमण करे नही; शास्त्र थकीज सर्व अर्थ जाणे. सामर्थ्य प्रतिज्ञा योगथी,
सिद्धिपदप्राप्ति, सिद्धिपदसौख्यप्राप्ति, सकलप्रवचनपरिज्ञाप्राप्ति इत्यादि सर्वनो
हात् लाज ठे. सामर्थ्य योगना पण वे जेद ठे १ धर्मसंन्यास २ योगसंन्यास.

धर्मसंन्यास ते मोहादिकारोपशमरूपे ते अने योगसंन्यास ते कार्या-
 कारोत्सर्गकरणादिरूपे ते आ वे प्रज्ञाना सामर्थ्ययोग समस्त प्रवृत्ति
 ते, धर्म संन्यास सामर्थ्य योग प्रथमरी बीजे अपूर्व करणे होय परंतु हे प्रथ-
 म करणे यथाप्रवृत्ति करणानी संज्ञा ते, तेरी अविद्वत्त धर्म सामर्थ्य योग संन्यास
 बीजे अपूर्व करणे ते अंधिजेदनुं निरंतर ते तेरी प्रथमतो न्यास करी वंशुव
 यत. ॥ जागंतीतापदमं, गंधीममङ्कमेतवरीशं ॥ अजिअदिकारोप संन्यास
 जीवे ॥ १ ॥ इति वचनात्

अपूर्व करण ते आत्मवीर्य शुद्ध परिणाम, अनादिकाउ अपूर्व अपूर्व हेतु
 तर परिणाम धर्म संन्यासकने विषे होय ते धर्म संन्यास, बीजे अपूर्वकरणे ते
 वाची सम्यग् दर्शन, शमसवेगादि त्रिंश्रूप, आत्मपरिणाम. ११. ॥ अन्वयं
 नुकंपान्तिम्यउक्तये ॥ पंचदि. सम्यक्, सम्यक्त्वमुत्पद्यते ॥ इति ॥ ११ ॥
 ' तत्त्वार्थअख्यानं सम्यग्दर्शनं ' त्वार पती तथाविध कने स्थिति हेतु क
 सागरोपम अतिक्रमे त्वारे प्रथम धर्म संन्यास सामर्थ्य योग होय. १२. ॥
 मुहुजेउं, क्वचनरूपरूढगूढगंधिव ॥ जीवन्मकम्नजपितं, यत्तगगरोउ पित्त
 सम्मत्तनिउस्रुडे, पत्रियपदुत्तेणमावठंरुझा ॥ चर्यागमननवां साग-
 ॥ शमाटे स्थिति जेद उपर जेम जेम वय, तेन तेन आरुंजी करण यकी जेने
 वीर्योद्धाते गुण स्थानक जजन ते मरे धर्म संन्यास सामर्थ्य योग करी क
 पारमार्थिक तात्त्विक कहीण कोउक वेसाए प्रव्रज्या प्रतिप्रतिक्रामे अनादिकारो-
 कारणक प्रव्रज्या सन्मुखतो ते परंतु प्रव्रज्या आदरी नयी. नाटे तां उन्वय
 पत्ति विशेष होय अने धर्मसंन्यास सामर्थ्य अधिकारी चव विद्व होय. इति
 ये सिद्धानमां कथुं ते

प्रव्रज्याधिकारी. आर्यदेशोल्लस, विगिष्ट जातिवंत, कृष्णसांदावंत कृष्ण
 सवुद्धि प्रपंच प्राय. हीण होय अने मनुष्यरूपानां निमित्त दुर्धर ते, ता
 ते, त्रिपय दुःखोपहेतु ते, संयोग विरोग निमित्त ते हीन प्रतिक्रामे
 पवा दाक्य विपाकवासा संसारुं अनेक प्रकारे निर्दुग्धनुं चावीने संन्यास
 रयी विरम्यो होय, अल्प कपारी, अल्प हान्यादिवंत अल्पवेगोनी. कृष्ण
 घरवाममां राजामात्यादि बहुजनमान्य, अज्ञोही सुंदर अंगवत्. अल्प
 आरायक, ज्ञानयोगनो आरायक इत्यादि गुणोपेत मनुष्यने धर्मसंन्या-
 सयोग जायवो.

योग संन्यास सामर्थ्य योग पारमार्थिक तात्त्विकपदे. अनादिकारोप संन्यास

त्यादि सर्वगुण क्षयोपशमपणे जेने उत्पन्न थया होय तेने, यावत् केवलज्ञान लाज
ग शीलमुधी तथा तेज लाज वेलाये शैलेसी अत्रस्थागत योग निरुंधन काळे व-
ग होय, तेने होय.

त्रण योगमां प्रथम योग, चरमा कहेवाय ठे अने ते जठ्य मिथ्यादृष्टिने पण होय;
तो योग सम्यग्दृष्टि, देशविरति प्रमुखने होय अने त्रीजो योग, दीक्षानी स-
त्र एवा चवविरक्त तथा अप्रमत्त यावत् अयोगी अवस्थावालासुधी पण होय. तेनो
पे अधिकार योगदृष्टि समुच्चय ग्रंथची जाणवो. अर्हूँ क्षेशमात्रलख्यो ठे.
तुं दर्शन ते सामान्यमात्र ज्ञानावरणीयना क्षयापशमे जाणवुं अने दृष्टि ते श्हा-
विचारणाए अवधारवुं. दृष्टिनुं स्वरूप हवे कहीए ठीए.

॥ ढाल पेहेखी ॥

॥ चतुर सनेही मोहना ॥ एदेशी ॥

शिवसुखकारण उपदिशी ॥ योगतणी अरुदिठीरे ॥ तेगुण

थुणीजिनवीरनो ॥ करशुं धर्मनी पुठरी ॥ वीरजिनेसर देशना ॥ १ ॥

अर्थ ॥ शिवके० निरूपद्व, अव्यावाध सुख तेना कारण के० हेतुवास्ते श्रीवीर
मात्माए, योगनी आठ दृष्टि उपदेशी ठे, ते श्रीवीरनागुणस्तवीने अमे धर्मनी पुष्टि
शुं. श्रीवीर परमात्मा केवा ठे ? यतः ॥ विदारयतियत्कर्म, तपसाचविराजते ॥ तपो
र्था युक्तश्च तस्माद्गीर इतिस्मृतः ॥ १ ॥ वली धर्म केवो ठे ? यथा ॥ दुर्गति प्रप-
्राणिधारणा धर्म उच्यते ॥ संयमादिदशविधः, सर्वज्ञोक्तो विमुक्तये ॥ २ ॥ अ-
ग, अपरजाव व्यतिरिक्त, केवल वस्तु स्वजावपणुं, तेपण निरावरणपणे तथा सादि
र्यवसानपणे ते धर्म ठे. एवी सामान्यपणे श्रीवीरनी देशना के० वाणी ठे. ॥ १ ॥

सघन अधन दिनरयणिमां ॥ वालविकलने अनेरारे ॥ अर्थ

जुए जेम जुञ्जुआ ॥ तेम उंधनजरनाफेरारे ॥ वीर० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेम सघन के० मेघ सहित दिवस अने अधन के० मेघ रहित दिवस,
दिवस तेम रात्रि अर्थात् मेघयुक्त दिवस रात्रि अने मेघ रहित दिवस रात्रि;
दिवसो अने रात्रिउमां पण जेद ठे अने ते जेदने देखनाराउमां पण कोइ वाल-
दि, कोइ विकलदृष्टि अने अनेरा के० कोइ तरुण, वृद्ध, रोगी इत्यादि अनेक जेद
तेउं जेजे पदार्थने जुए तेमां ज्ञानावरणादि कर्मविचित्रताये सामान्य विशेषादिमां
के रीते फेरपने; जूदाजूदा जाव देखे. ते सर्वउंध दृष्टिठे. उंधदृष्टि बहु जातनी ठे॥१॥

धर्मसंन्यास ते मोहादिद्वयोपशमरूप ठे अने योगसंन्यास ते कायोत्सर्गकरणादिरूप ठे आ वे प्रकारना सामर्थ्ययोग समस्त छात्रां ठे, धर्म संन्यास सामर्थ्य योग प्रथमथी धीजे अपूर्व करणे होय एटखे के र्य करणे यथाप्रवृत्ति करणनी सज्ञा ठे, तेथी अधिकृत धर्म सामर्थ्य योग धीजे अपूर्व करणे ते ग्रथिजेदनु निवधन ठे तेथी प्रथमनो त्याग करी वीतु यत ॥ जागठीतापढम, गठीसमझ्कमेजवेवीअ ॥ अग्निअदिकरणपुण, जीवे ॥ १ ॥ इति वचनात्

अपूर्व करण ते आत्मवीर्य शुभ परिणाम, अनादिकाले अपूर्व अपूर्व तर परिणाम धर्म स्थानकने विपे होय ते धर्म संन्यास, धीजे अपूर्वकरणे वायी सम्यग् दर्शन, शमसवेगादि क्षिग्रूप, आत्मपरिणाम यत । नुकपास्तिम्यलक्षणे ॥ पचजि. सम्यक्, सम्यक्त्वमुपलक्ष्यते ॥ इति “ तत्त्वार्थश्रुतान सम्यग्दर्शनं ” त्यार पठी तथाविध कर्म स्थितिने उठी सागरोपम अतिक्रमे त्यारे प्रथम धर्म संन्यास सामर्थ्य योग होय यत ॥ सुदुजेठ, करणरूपरूढगूठगच्छिव ॥ जीवस्सकम्मजणितं, घणरागदोस परिणामसम्मत्तमित्तसंखे, पक्षिपहुत्तेणसावलहुळा ॥ चरणोपसमखयाण, ॥१॥ माटे स्थिति जेद उपर जेम जेम वधे, तेम तेम आयुंजी करण थकी धीयोंह्यासं गुण स्थानक जजन ते सर्व धर्म संन्यास सामर्थ्य योग कहीए, पारमार्थिक तात्त्विक कहीए कोइरू वेसाए प्रव्रज्या प्रतिपत्तिकासे अतात्त्विक कारणके प्रव्रज्या सन्मुखतो ठे परतु प्रव्रज्या आदरी नथी, माटे त्या ज्ञानरूप पचि विशेष होय अने धर्मसंन्यास सामर्थ्य अधिकारी जव विरक्त होय ये मिळातमा क्यु ठे

प्रव्रयाधिकारी, आर्यदेशोत्पन्न, विशिष्ट जातिवत, कुलमर्यादावत, अमुक खबुद्धि प्रपच प्राय क्षीण होय अने मनुष्यपणानां निमित्त दुर्लभ ठे, संसारा ठे, विषय दुःखोपदेहु ठे, संयोग वियोग मिश्रित ठे, शरीर प्रतिक्षणे मरण पत्रा दारुण विपाकवाला ससारनु अनेक प्रकारे निर्गुणपणु जावीने सहजपरी विरम्यो होय, अल्प कपारी, अल्प हास्यादिवत अल्पवेदोदयी, कृतघ्न, घरवासमा राजामात्यादि बहुजनमान्य, अज्ञोही, सुदर अगवत, अज्ञावत, आराधक, ज्ञानयोगनो आराधक इत्यादि गुणोपेत मनुष्यने धर्मसंन्यासप्ययोग जाणवो

योग संन्यास सामर्थ्य योग पारमार्थिक तात्त्विकपणे, क्षमकश्रेणित्त धर्म

यादि सर्वगुण ऋयोपगमपणे जेने उत्पन्न थया होय तेने, यावत् केवलज्ञान लाज
१ शीखसुधी तथा तेज लाज वेलाये जेवेसी श्ववस्थागत योग निरुधन काळे व-
१ होय, तेने होय.

अण योगमां प्रथम योग. चरमा कहेवाय ठे अने ते जव्य मिथ्यादृष्टिने पण होय;
तो योग सम्यग्दृष्टि, देशविरति प्रमुखने होय अने त्रीजो योग, दीक्षानी स-
व एवा जत्रविरक्त तथा अप्रमत्त यावत् अयोगी श्ववस्थावालासुधी पण होय. तेनो
१प अधिकार योगदृष्टि समुच्चय ग्रंथधी जाणवो. अर्हीं लेशमात्रलख्यो ठे.
१नुं दर्शन ते सामान्यमात्र ज्ञानावरणीयना कृयापशमे जाणवुं अने दृष्टि ते इहा-
विचारणाए श्वधारवुं. दृष्टिनुं स्वरूप हवे कहीए ठीए.

॥ दाख पेहेली ॥

॥ चतुर सनेही मोहना ॥ एदेशी ॥

शिवसुखकारण उपदिशी ॥ योगतणी अमदिठीरे ॥ तेगुण

शुणीजिनवीरनो ॥ करशुं धर्मनी पुठीरे ॥ वीरजिनेसर देशना ॥ १ ॥

अर्थ ॥ शिवके० निरूपडव, श्वव्यावाध सुख तेना कारण के० हेतुवास्ते श्रीवीर
१मात्माए, योगनी आठ दृष्टि उपदेशी ठे, ते श्रीवीरनागुणस्तवीने अमे धर्मनी पुष्टि
१शुं. श्रीवीर परमात्मा केवा ठे ? यतः ॥ विदारयतियत्कर्म, तपसाचविराजते ॥ तपो
१ण युक्तश्च तस्माद्गीर इतिस्मृतः ॥ १ ॥ वली धर्म केवो ठे ? यथा ॥ दुर्गति प्रप-
१प्राणिधारणा धर्म उच्यते ॥ संयमादिदशविधः, सर्वज्ञोको विमुक्तये ॥ १ ॥ अ-
१, अपरजाव व्यतिरिक्त, केवल वस्तु स्वभावपणं, तेपण निरावरणपणे तथा सादि
१यवसानपणे ते धर्म ठे. एवी सामान्यपणे श्रीवीरनी देशना के० वाणी ठे. ॥ १ ॥

सधन अधन दिनरयणिमां ॥ वाळविकलने अनेरारे ॥ अर्थ

जुए जेम जुजुआ ॥ तेम लंघनजरनाफेरारे ॥ वीर० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेम सधन के० मेघ सहित दिवस अने अधन के० मेघ रहित दिवस,
१ दिवस तेम रात्रि अर्थात् मेघयुक्त दिवस रात्रि अने मेघ रहित दिवस रात्रि;
१ दिवसो अने रात्रिर्लमां पण जेद ठे अने ते जेदने देखनाराजमां पण कोइ वाळ-
१इ, कोइ विकलदृष्टि अने अनेरा के० कोइ तरुण, वृद्ध, रोगी श्यादि अनेक जेद
१तेज जेजे पदार्थने जुए तेमां ज्ञानावरणादि कर्मविचित्रताये सामान्य विशेषादिमां
१के. रीते फेरपने; जुदाजूदा जाव देखे. ते सर्वलंघ दृष्टिठे. लंघदृष्टि बहु जातनी ठे॥१॥

दर्शन जे थयांजुजुआ ॥ ते उंघनजरनेफेरेरे ॥ जेदधिरा
दिकदृष्टिमा ॥ समकितदृष्टिनेहेरेरे ॥ वीर० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ उंघ नजरना फेरने अनुसारे पद दर्शनना जेद जुदाजुदा थया त
दृष्टिनो अर्ही अधिकार नथी अर्हीआतो योगनी आठ दृष्टिनो अधिकार ठे, वरा
तारा वलादीता, स्थिराकाता प्रजापरा ॥ नामानि योगदृष्टीना, सक्षये तु
॥ १ ॥ ते आठ दृष्टिमा बोध-ज्ञान प्रकाश केवो होय ? ते कहे ठे, यथा ॥०
मयकाष्ठाग्निकणदीपोपमप्रभा ॥ ताराकंचझजा रत्नसदृशी दृष्टिरष्टमा ॥ २ ॥
योगदृष्टि समुच्चये आठमा प्रथमनी चार दृष्टिसुधी मिव्यादृष्टी, थने पाउती
दृष्टि प्रथिजेदथी होय, अर्थात् थिरादृष्टित्री सम्यक्त्व ठे थने ते दृष्टिने
पनु विरुद्ध घटे ठे, परंतु आठेने योगदृष्टि केम कही ? तेनो एगो उत्तर उक्त
चारदृष्टिमा सत्सगना योग ठे, तेमापण वीजा ध्यान करे ठे तेथी तेउनेपण दृष्टिकरी

दर्शन सकलनानयग्रहे ॥ आपरहेनिज चावेरे ॥ हित
करीजननेसंजीवनी ॥ चारोतेह चरावेरे ॥ वीर० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हवे थिरादिक दृष्टिवंत प्राणी समस्त उए दर्शनना नयग्रहण करे, ए
क्षेपणु राखे थने जगत् पोताना स्वजायमा स्यात् नित्यानित्यपणे वत्ते ठे त
प्रथं शुद्ध दृष्टिनो जग करे नही जल्य जनने हितकारी शुद्धोपदेशक
श्रोपधीनो चारो चरात्रीने आपस्वरूप प्रगट करावे ते उपर उपनययुक्त दृष्टन
पोद नगरमा कुखगान मनुष्य रहे ठे तेने वे छी ठे एक प्रोट, सुशील, विन
वीजी वक्र ठे वक्र स्त्री पोताना पतिसाथे कामकीना करी दिवने शृपन
विद्यार्थी पतिने शृपन वनावी खेतरमा मुके ठे प्रोट स्त्री स्वामिना प्रेमने
स्वामिपामे रही, चारापाणीत्री सार सजाळ करे ठे कटलाएक दिवने वि
पनी ते रम्येत्री विमानमा वेसी जता, शृपनने देखीने विद्याधरे योनानी
के, था स्त्री जे शृपननी मेरा करे ठे, ते तेनी प्रोट पति ठे थने ते शृपननी ननी
पोताना पतिने शृपन करेखो ठे एउ चमत्कारिक शृनान्त साजळी विद्यापनी
कथुं, के एवो काइ योग ठे, के जेथी था शृपन, पुरुष थाय ? विद्याधरे कथु
यट मनीपे जे श्रोपधी ठे, ते जो था शृपनने चरात्रे तो ते पुरुष थइ जाय
कनी चात्रो गयो प्रोट स्त्री ठे विद्याधरनी सर्व ज्ञान साजळी थने
मीनथी प्रयत्न करी तेवटनी थामपासनी सर्व श्रोपधी ग्रहण करीनेतेनो जाग
वगयो तेथी शृपन पुरुष थयो प्रोट स्त्रीनी सेवा जक्ति पतिण जायी

यथाप्रमाणे ठे. पुरुष ते आत्मा; जेणे वृषज वनाच्यो ते अशुद्ध चेतना स्त्री; सेवाजक्ति करी ते शुद्ध चेतना स्त्री; विद्याधर ते गुरु; विद्याधरनी स्त्री ते दया-धर्मकरणी; बड ते मनुष्यगति; संजीवनी चारो ते सम्यग् दृष्टिपणुं, इत्यादि स-सामग्रीवंतने संजीवनीचारो चरावी यथास्थित चर्तार कयों. तेवी रीते शुद्ध नाने अनुवर्त्ततो सर्व गुणनुं जाजन थाय. एप्रमाणे थिरादिक चार दृष्टिनो धणी जीवने हिनकारी उपदेश थापे ॥ ४ ॥

दृष्टिथिरादिक चारमां ॥ मुगति प्रयाणनजाजेरे ॥ रयणि

शयनजेमश्रमदरे ॥ सुरनरसुखतेमठाजेरे ॥ वीर० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ थिरादिक चार दृष्टिमां मुक्तिनुं प्रयाण के० गमन रोकाय नही, कारणके धिवंत प्राणी प्रायः प्रतिपाति न होय. जेम वांठित नगरे प्रयाण करतां, वचमां विश्राम लइए अने तेथी जेमश्रम के० थाक डुर थाय अने इच्छित नगरे सुखेथी चाय तेम सम्यग् दृष्टिप्राणीने मुक्ति जतां वचमां सुवाहु कुंवर तथा श्रीपाळा जेम देव मनुष्यना जव करवा पडे, परंतु मुक्ति पुरे अवश्य पहोंचाय ॥ ५ ॥

एह प्रसंगथी में कह्युं ॥ प्रथमदृष्टि हवे कहीएरे ॥ जिहां

मित्रातिहां बोधजे ॥ ते तृण अग्निसोलहीएरे ॥ वीर० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पूर्वोक्त सर्व प्रसंगथी कहुं, ते योगदृष्टि तथा उधदृष्टि सामान्य रीते सर्व गरी जीवनी वर्षवी. दृष्टि के० देखवुं, जाणवुं ते ज्ञानावरणीयना ह्योपशम आश्री पण तेनो अहीं अधिकार नथी. अहीं तो मित्रादि आठदृष्टिनो अधिकार ठे, तेमां म मित्रा दृष्टिनां लक्षण, क्रिया तथा बोध कहीए ठीए. सत् श्रद्धावंतना संगथी त् प्रवृत्ति नही करतां, सत् प्रवृत्ति करवी; अने ज्ञाननो बोध होय, तेथी ते दृष्टि चाय. ज्यां मित्रादृष्टि होय त्यां मिथ्यात्व दर्शननी मंद स्थिति तथा मंद रस होय तृणना अग्नि सरखो अल्प बोध होय ॥ ६ ॥

व्रतपणाइहांयमसंपजे ॥ खेदनहींशुनकाजेरे ॥ द्वेष

नहीं वली अवरशुं ॥ एहगुणअंगविराजेरे ॥ वीर० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आ दृष्टिने विषे पांचयम प्राप्त थाय. १ अहिंसा २ सत्य ३ अस्तेय ४ व्र-त्य ५ अपरिग्रह, आ पांचयम ठे. वली शुभ कार्य जेमके दान, दया, देवगुरुनी जक्ति आदिमां खेद वा आलस न थाय. वली बीजा दर्शनीउना तथा प्रकारना देखीने न उपजे. एप्रमाणे सत् प्रवृत्तिनागुण, असत् प्रवृत्तिनुं निवारण करवाथी प्रगटे. पांच महाव्रत ते पांच यम ठे. १ शौच संतोपादि पांच नियम ठे. ३ योग, पद्म इ-

त्यादि आसन ४ पवननु रुधन ते प्राणायाम ५ इन्द्रियोने विषयोमां ५
प्रत्याहार ६ शुद्ध वस्तुनो यथार्थ निरधार ते धारणा ७ ध्येयनुज विचिंतन ८
८ ध्येयनो तन्मयपणे अनुज्ञत ते समाधि ९ अष्टांग योग प्रवृत्ति ठे ॥ ७ ॥

योगनांवीज इहाग्रहे ॥ जिनवरशुद्धप्रणामोरे ॥ जावा
चारजसेवना ॥ जवउद्देगसुठामोरे ॥ वीर० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वली वीजी पण अष्टांगयोग प्रवृत्ति ठे १ अद्वैत २ जिज्ञासा ३ शुद्ध
श्रवण ४ बोध ५ मीमासा ६ परिशुद्धि ७ अप्रतिपत्ति इत्यादि योगना वीज
मां ग्रहण करे नाम, स्थापना, द्रव्य अने जाव एवा चार निक्षेपे जिनेयाते
प्रणाम करे सूत्रोक्त प्रवृत्तिप्रवर्तनारा, पचाचारने यथार्थ पालनारा
पक एवा जावाचार्यनी सेवना करे अने जवउद्देग के० ससारधी उदासी
मोक्षप्राप्ति करावे ठे, एम जाणे ॥ ८ ॥

द्रव्य अजिग्रह पालवा ॥ उपधप्रमुखने टानेरे ॥ आदर
आगम आसरी ॥ लिखनादिक बहुमानेरे ॥ वीर० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ प्रथिजेदविना जाव अजिग्रह होय नहीं, तेथी द्रव्यअजिग्रह
पाळे, अर्थात् औपध, वस्त्र, पात्र प्रमुख देवाना अजिग्रह आदर-सत्कार
विधिने अनुसारे साधु-मुनिराजने उचित होय ते आपे तथा बहुमान पूर्वक
लखाववा प्रमुख उद्यम करावे ॥ ९ ॥

लेखन पूजन आपवु ॥ श्रुतवाचना उद्ग्राहोरे ॥ जाव
विस्तार सजायथी ॥ चित्तनजावनचाहोरे ॥ वीर० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ सिद्धात लखाववामा तथा वीतरागना विवोना पूजनमा द्रव्यादि
आपवाने सावधान होय, वली सन्मार्ग प्ररूपक श्रुत के० सिद्धातनी वाचनाने
ग्राही के० योग मेलववा उद्यम करे, वली स्वाध्याय ते वाचना प्रमुख पाव
करी जाव विस्तार के० जाव आस्थादिकना कारणो वधारे, अने तेनु चित्तन
जावनानी चाहना करे ॥ १० ॥

वीजकथाजलीसाजली ॥ रोमाचितहुवे देहरे ॥ एह
अवंचकयोगथी ॥ लहीए धरम सनेहरे ॥ वीर० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ सवेग जावनी यथास्थितता, शम, सवेग, सत्प्रवृत्तिलक्षण रूप श्रद्धाति
परोपकारकरण, हु सितानुक्पा, सत्सीलानुचरण, औदार्य, धैर्य, गात्रीर्थ

१० योगांग कथा श्रवण करीने हृषोत्कर्षयुक्त रोमांचित शरीर थाय. एवा प्रशस्त संयोग मलवाधी, सदज्यास करवा कराववानां साधन मलवाधी योगनुं श्रवंचक-तेने प्राप्त थाय. तेथी ते प्राणी विपक्रिया वांठे नहीं, क्रिया निष्फल करे नहीं, ते चक योग समजवो. ते श्रवंचक योग पामीने परमोत्कृष्ट धर्मस्नेह पामे. मनम विचारे, के आ लाज डुप्कर पणे पाम्यो तुं ॥ ११ ॥

सद्गुरुयोगेवंदनक्रिया ॥ तेद्विधीफलद्वयजेद्वारे ॥ योग

क्रियाफलजेद्विधी ॥ त्रिविध श्रवंचकएद्वारे ॥ वीर० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ उत्तम गुरुनो योग पामीने वंदन क्रिया व्यवहारविधिपूर्वक साचवे, तेथी फल थाय ते आ प्रमाणे ठे. मनने विशुद्धपणे प्रवर्त्तावतुं ते योग श्रवंचक कहिए. वचन अने कायाने निरवद्यपणे प्रवर्त्तावतां ते क्रिया श्रवंचक कहिए. ते प्र- करवाधी मिथ्यात्व तथा विषय कपायादिकनी हीनताए शुभगति प्रमुख फल ॥ ते फल श्रवंचक कहिए. आ त्रणप्रकारना श्रवंचक योग ते प्राणीने होय. य- आ त्रण श्रवंचक योग साधुने जेद्विधीने होय, परंतु श्रवक सामायिकें तथा श्र- सरयुक्त जावसमाधिपणे इव्यथी ए होय ठे ॥ १२ ॥

चाहेचकोरतेचंदने ॥ मधुकरमाजतीजोगीरे ॥ तेमजवि

सहजगुणेहोये ॥ उत्तमनिमित्तसंयोगीरे ॥ वीर० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जेम चकोर पद्मी चंद्रनी चाहना करे अने जेम त्रमर माखतीनां पुष्पनो गी होय तेम आ जव्य प्राणीने यद्यपि मोहनो क्योपशम नथी, तथापि उत्तम के० नान जे शुभ निमित्तो तेनो संगी थाय, एवो सहज गुण होय ॥ १३ ॥

एह श्रवंचक योगते ॥ प्रगटे चरमावर्त्तरे ॥ साधुने

सिद्धदशासमुं ॥ वीजनं चित्त प्रवर्त्तरे ॥ वीर० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एवा श्रवंचक योग ज्यारे चरम पुद्गल परावर्त्त संसार वाकी रहे, त्वारे उपजे. पण केटवाएक प्राणी जे क्रियायोगी होय तेउने होय, अने साधुने तो सिद्ध वस्या समान परमानंद आपनार होय. आ मित्रादृष्टिमां वर्त्तना प्राणीने, वीज जे गना अंग, समता आचार्य प्रमुख, ते ग्रहण करवाने प्रयत्नवातुं चित्त होय ॥ १४ ॥

करणअपूर्वना निकटथी ॥ जे पेहेलुं गुणठाणुरे ॥ मुख्य

पणेतेइहांहोये ॥ सुयगविद्यासनुंटाणुरे ॥ वीर० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ अहिं ठेला यथाप्रवृत्ति करणना निकट के० समीपपयाथी न्यिति तथा २-

समां मंदपणे मिथ्यात्वगुणठाणे ते प्रवर्त्ते वली शिखराजराजर्षिप्रमुग्घनी पूर्वे
 हती, तेवी मुरयपणे अर्हीं होय, वली ते उत्तम यशना त्रिलासनु टाणुंके ॥ १४ ॥
 साराशके अज्ञव्य, दुर्ज्ञव्य, बहुपुञ्जपरवर्त्तनवाला शठ, हठकदाग्रही, १५
 वेशी, गुरु आशातनावालाने आ दृष्टि न होय ॥ १५ ॥ इतिप्रथम मित्रादि १६
 ॥ ढाल वीजी ॥

॥ मनमोहनमेरे ॥ एदेशी ॥

दर्शनतारादृष्टिमां ॥ मनमोहनमेरे ॥ गोमयअग्निसमान ॥ म० ॥

शौचसतोषने तपजलुं ॥ म० ॥ सजाय ईश्वरध्यान ॥ म० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ह्वेतारादृष्टिनोविचार कहेठे मित्रादृष्टि करता तारादृष्टिमां मित्यात्
 मंद होय तथा बोध केवोहोय ते कहे ठे मिथ्यात्व विशेष मद होय अने
 के० ठाणानी अग्नि समान होय जेम ठाणानो अग्नि धीमे धीमे वधे, तेम
 जाय, अर्थात् कांश्क कार्यसाधक थाय तेथी शौच के० मननिर्मलरहे
 प्राप्तवस्तुथी विशेष तृष्णा न राखे, इष्टानुरुधनकरे सजायके०
 करेअने ईश्वरध्यानके० परमात्मानु ध्यानकरे आत्महित चिंतवे अने
 अकार्य सेवीश तो दुर्गति पामीश ॥ १ ॥

नियमपचइहासपजे ॥ म० ॥ नर्हीं किरिआउधेग ॥ म० ॥

जिज्ञासागुणतत्त्वनी ॥ म० ॥ पणनर्हींनिजहठेग ॥ म० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ आदृष्टिमा पूर्वोक्त पांचनियम उपजे मोटीक्रियामा अस्तेदपणे
 परलोकहितार्थ कामकरता उधेग न पामे वली तत्त्वगुणके० शुद्धगुण
 जिज्ञासाके० चाहनाहोय, तथा करण, करावण, अनुमोदनरूप निर्विकारपणे होय
 पोताना हठकदाग्रहनो टेक विशेषपणे नज होय ॥ २ ॥

एहदृष्टिहोयवरतता ॥ म० ॥ योगकथावहुप्रेम ॥ म० ॥

अनुचिततेहनआचरे ॥ म० ॥ वाढ्योवलेजेमहेम ॥ म० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आदृष्टिमा वर्त्ततो प्राणी अष्टांग योगादिकनी कथामा बहुप्रेम
 योगशुद्धि, क्रियाशुद्धिमा प्रवर्त्ती फलशुद्धि करे अर्थात् जेथकी परलोक सख
 हित थाय तेवु अनुचित कार्य करेनर्हीं वली ते प्राणीने कोइ हितशिक्षाम
 तेनी साये सुवर्ण जेमवाढ्यु, वखे तेनीजेमसरखताराखे ॥ ३ ॥

विनयअधिकगुणीनोकरे ॥ म० ॥ देखेनिजगुणहाण ॥ म० ॥

त्रासधरे जवजययकी ॥ म० ॥ जवमानेदु खखाण ॥ म० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पोतार्थी अधिकगुणवंतनो विनयकरे अने पोतेविज्ञेय गुणीहोयवतां पोतामां नना जावे, अर्थात् अहंभृति वा निजउत्कर्ष नकरे. वली चतुर्गतिरूप संसारने दुःखी ग्याणदेग्नीने तंना नयथी प्राप्ता पामे. वतः ॥ जम्म दुखं जरादुखं, रोगाणि ण्णाणिय ॥ अहोदुःखेद्दु संसारे. जय्यथकिं संतिजंतुणो ॥ ४ ॥

शास्त्रघणांमतिथोरुत्री ॥ म० ॥ शिष्टकहेतेप्रमाण ॥ म० ॥

सुयगलहेप्जावथी ॥ म० ॥ नकरेजूठरुफाण ॥ म० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ शास्त्र घणांते अने पोतार्थी मति के० बुद्धि अल्पठे, माटे शिष्ट महानगुरु हे ते वचन प्रमाणकरे. सम्यग् रीतेमन, वचन, कायाण कारण,करावण अनुमतिरुपे विकारीपणं होय. तेप्रमाणे विशिष्ट जावना जावतो थको सुयशके० निर्मल कीर्त्तिपामे. अठतागुणोनो जुठो के० अमत्य रुफाण के० आरंवर करे नही. शुभयोग कथामां ति राखे ॥ ५ ॥ इति तारादृष्टि विचार.

॥ ढाल प्रीजी ॥

॥ प्रथम गोवालतणे जवे जीरे ॥ ६ देशी ॥

त्रीजीदृष्टिवलाकहीजी ॥ काष्टअग्निसमवोध ॥ क्षेपनहीआसनसधेजी ॥

श्रवणसमीहासोधरे ॥ जिनजी ॥ धनधनतुजउपदेश ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे वला नामनी प्रीजीदृष्टि वर्षवेठे. आदृष्टिमां सुखासने वेठेलानीजेम थरचित्तहोय. देववंदन, गुरुवंदन, आवाश्यकारि कार्य अनुकूलपणे करे, यद्यपिमिथ्याद गठे तोपण मिथ्यात्वनी बहुजमंदताहोय, अर्थात् मिथ्यात्वीर्जना भ्रान्तिरुप चमत्का क ज्ञान देखीने चपलपरिणामवालो नथाय. आदृष्टिमां शास्त्रश्रवणथी काष्टना अग्नि रखो दृढबोध होय. वली क्रियाउनुं अन्योन्य मिश्रणकरवुं तेक्षेपदोष कहेवाय, ते क्षेप दोष नहोय, पर्यकासनादि योगासनने साधे. सिद्धांत श्रवण करवानी समीहाके० विवृष्टाकरे. तेवी इच्छाने सोधके० साधे हे, जिनजी! तमारा उपदेशने धन्य ठे, एवो त्कार करे, अने पोताना आत्माने धन्य माने ॥ १ ॥

तरुणसुखीस्त्रीपरिवर्योजी ॥ जेमचाहेसुरगीत ॥ सांजलवा

तेमतत्वनेजी ॥ एदृष्टिसुविनीतरे ॥ जिन० ॥ धन० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेम कोई तरुण के० युवान पुरुष धनाढ्य सुखी होय, वली सुंदर स्त्रीए युक्त होय, ते जेम देवगांधर्वनां गीत-गायन श्रवण करवानी चाहना करे, तेवीरीते या दृष्टिवंत प्राणी तत्व ज्ञान श्रवण करवानी चाहना करे. तेवीज रीते वली आ दृष्टिवाला विनयवंत पण होय ॥ २ ॥

जनो संग्रह करे, परंतु ए चारे दृष्टि ए अवेद्य पद ठे अर्थात् सूक्ष्म जेम पक्षीनी ठायी पाणीमां परुतां पाणी पण तेवीज प्रवृत्ति करे, तेवी रीते दृष्टिमां पण तेवीज प्रवृत्ति होय, सूक्ष्म तत्त्व बोध न होय ते अवेद्य पद ठे अवेद्य पद एटखे ज्यां अंतर सुद्धूत्ते प्रमाण मात्रमां दर्शन मोहनीयनो रूप ग्रथि जेद करे, एवु आत्मानु पंडित वीर्य स्फुरे नहीं ते पद समन

थिरादिक चार दृष्टिमां वेद्य सवेद्य पद ठे. वेद्य के० जे सूक्ष्म बोध, सम ठे, अर्थात् मिथ्यात्व क्षय ठतां यद्यपि ठेही पाप प्रवृत्ति नरकादि गमन रूप दिकनी जेम तत्त्वोद्दपदस्पर्शप्रवृत्ति सरस्वी होय, परंतु ते वेद्य सवेद्य- बोध सहित आत्म पणित वीर्यनुं स्फुरण मिथ्यात्वादिकना क्षयथी होय ॥

वेद्यबंधशिवहेतुगेजी ॥ सवेदनतसनाण ॥ नय

निक्षेपेतिजलुंजी ॥ वेद्यसवेद्यप्रमाण ॥ मन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेथी वेद्य पदनो ग्रथ ते शिवके० मोहनी हेतु ठे, सवेदन पद ते ठे नैगमादि ससनय, नामादि चारनिक्षेपा, स्यादस्ति आदि सात जग त एटखे सरखा पाठ, इत्यादिकथी अति निर्मल एवु वेद्य सवेद्य पद प्रमाण ठे

तेपदग्रंथिविजेदथीजी ॥ ठेहेलीपापप्रवृत्ति ॥ तत्त्वोद्द

पदधृतिसमीजी ॥ तिहादोयअंतनिवृत्ति ॥ मन० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते वेद्य सवेद्य पद, दर्शन मोह नाशथी ग्रथिजेदें उपजे, तेथी अतत्त्ववासना मटे ससारमां ठेही पाप प्रवृत्ति, ते अग्निनीए तत्त्व एवा लोह माडवाना धैर्य समान अनर्थनीकरनारी एवी पाप प्रवृत्ति लागे अते ए पण अहीं निवृत्ति थाय ए वेद्य सवेद्य पदनु लक्षण जाणवु ॥ ७ ॥

एदयकीविपरीतगेजी ॥ पदतेअवेद्यसवेद्य ॥ जवा

जिनदीजीवनेजी ॥ तेहोयवज्जअजेद्य ॥ मन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वेद्य सवेद्य पदथी विपरीत लक्षणवाखु पद ते अवेद्य सवेद्य, ते श्वात्व होय अने सूक्ष्म बोध न होय, आ चार दृष्टिमां दर्शनमोहनीयनो शम, ग्रथि जेद न होय तेथी जवाजिनदीके० ससारना सुखमा अतिशय प्राणीने अवेद्य सवेद्य पद होय वज्जनी जेवु एअजेद्य ठे अनादि काखथी ठे

लोनीरूपणदयामणोजी ॥ मायीमच्चरणाण ॥ जवा

जिनंदीजयज्यौजी ॥ अफलआरंजअयाण ॥ मन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ लोभी के० सर्वत्र याचक, धनठतां अज्ञोगी, कृपण के० अव्यादिक न आर, तुच्छ प्रकृतिवालो, दयामणो के० सर्वनुं अहित इष्टनार, मायी के० कपटी, स्वार्थ साधक, मठर के० परसुखे दुःखी, जवाजिनंदी, जयजयोंके० सहुयी जय तो रेहेनार अने अयाण के० अज्ञान, आ आठ दोपवाला अर्थात् आ आठ दोप सां विद्यमान ठे ते प्राणी धर्मनो आरंज करे, ते जो सत्य होय तो पण कुशला नी जेम तेनुं निष्फल थाय ॥ ९ ॥

ऐहवा अवगुणवंतनुंजी ॥ पदवे अवेद्य कठोर ॥ साधु
संग आगमतणोजी ॥ तेजीत्यो धुरंधोर ॥ मन० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ पूर्वोक्त दोपवालाने अवेद्य पद कठोर के० बहुज आकरूं होय ठे, तेथी ते गिने अंधिचेद न थाय, त्यां सुधी तेने सूक्ष्मबोध पण न थाय. परंतु साधुनो संग सिद्धांतनुं श्रवण, आ वेहेतु मलवाची ते धुर के० प्रथम धोर के० महामोहनीय जयमेलवे ॥ १० ॥

ते जीते सहजें टलेजी ॥ विषमकुतर्कप्रकार ॥ दूर
निकटहाथीहणेजी ॥ जेमऐवठरविचार ॥ मन० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ते मोहनीयने जीतवाची विषम के० आकरा माठा तत्त्वना विचाररूप क सेहेजे टली जाय. जेम वे वठर के० अज्ञानी, मूर्ख हता, तेठने हाथी उपर वा मावते कड्डुं के तमे दूर रहो, नहीं तो हाथी तमने मारी नांखशे. ते सांजली ते वठरे विचार कयों के हाथी प्राप्त थयेलाने हणे ठे के अप्राप्तने हणे ठे? जो प्रा- हणे ठे, तो मावतने हणे अने अप्राप्तने हणे तो थावनारने हणे ठे, एवो विचार ठे, तेटलामां हाथी आव्यो, अने ते वंनेने हणी नांख्या. थावा कुतर्कवाला गार सहेजे टली जाय ॥ ११ ॥

हुंपाम्योसंशयनहींजी ॥ मूर्ख करे ऐ विचार ॥ आलसु
आगुरुशिष्यनोजी ॥ ते तोवचनप्रकार ॥ मन० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हुं तत्त्वज्ञान पाम्यो हुं, तेमां कांइ संशय नहीं, एवा विचार मूर्ख होय करे. जेम आलसु गुरु अने आलसु शिष्य वंनेने परस्पर अनेक वचनना वाद सां स्वाध्यायमां आवीशक्या नहीं, तेनी जेम ते वाचत समजवी ॥ १२ ॥

धीजेतेपति आववुंजी ॥ आपमते अनुमान ॥ आगम
ने अनुमानथीजी ॥ साचुंखहे सुज्ञान ॥ मन० ॥ १३ ॥

सामग्री ते अच्य योगनुंज घर ठे ते अशश पन्ति तथा अमायीनेज होय
मुनिने ऊघडा प्रमुखनो अच्यास नज होय ॥ २२ ॥

अग्निनिवेशसघलोत्यजीजी ॥ चारखडीजेणेदृष्टी ॥ ते

लेशेह्वेपंचमीजी ॥ सुयशअमृतघनदृष्टि ॥ मन० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ अग्निनिवेश के० कदाग्रह, मात्सर्य इत्यादि सर्व दोषतजीने जेणे
चारदृष्टि प्राप्तकरी ते प्राणी पांचमी थिरादृष्टि पामे, ते दृष्टि केरी ठे? सर्व
प्रवर्तनारा उत्तम यशरूप अमृतने वधारवाने घन के० मेघनी दृष्टि समात
तम स्वामीना पन्नरसे तापसना पारणानी जेम वृद्धि करनार ठे आचार दृष्टि
जेद नही परतु सत्संगति अने सदाचार प्रवृत्ति होय ॥ इति दीक्षा

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ धन धन सप्रति साचो राजा ॥ ए देशी ॥

दृष्टिथिरामाहेदर्शननित्ये ॥ रतनप्रज्ञासमजाणोरे ॥

प्रातिनहीवलीबोधतेसूक्ष्म ॥ प्रत्याहारवखाणोरे ॥ १ ॥

एगुणवीरतणोनविसारुं ॥ संज्ञारुंठिनरातरे ॥ पशु

टाळीसुररूपकजेजे ॥ समकितने अवदातरे ॥ ए गुण० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ह्वे पाचमी थिरादृष्टि कहे ठे थिरा दृष्टिमा प्रथिजेद यवायी
दर्शन नित्य होय घोष ते रत्ननी कान्ति समान होय भ्रान्ति लेशमात्र न होय
त्वार्थरूप सूक्ष्म बोधनु यथार्थ ज्ञान होय अज्ञान अने मिथ्यात्वना पुद्गल
दाता होय ते वेदाय सरल बुद्धि होय सर्व इन्द्रियार्थ त्रिपयोना रूप
हार प्रगट थाय ॥ १ ॥ आयो मोटो श्रीमद्दारीर स्वामीनो गुण हु चित्तपी
नहीं दिनरात निरतर सज्ञारुं, कारणके मारा इन्द्रियार्थ गुणो त्रिपयाय
हता, तेने टाळीने सुररूप के० तत्वबोधवंत कया दर्शन मोहना
गुण प्रगट थयो ॥ २ ॥

वालधुखिघरलीखासरखी ॥ जवचेष्टाइहाज्ञासेरे ॥ सिद्धि

सिद्धिसविघटमापेसे ॥ अष्टमहासिद्धिपासेरे ॥ एगुण० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेम वालकोए करेखी धुखिना रहनी खीखा परमार्ये गृहरूप सत्य
तेमथा दृष्टिमा वर्चता प्राणीने ससारनी सर्व चेष्टा, पुद्गल विज्ञास तेवान
थात् सत्य छागता नथी थावीरीते ससारनी अनित्यता जाणायची अतरगती

रु तेना घटमांज प्रगट थाय. संतोपरूप महासुखोत्पादक गुण प्रगटे. अष्ट म-
सेखि तेनी पासेज रहे. समस्त लब्धिनी सिद्धि ते योगरूप कल्पवृक्षनां कुसुम
रम माने ॥ ३ ॥

अर्हो अष्ट महासिद्धिजुं वर्णन करे ठे. १ महिमा के० शरीरादिकने मेरू पर्वत
तां पण मोटां करवानी शक्ति. २ लघिमा के० शरीरादिकने वायु करतां पण लघु
वानी शक्ति. ३ गरिमा के० तेउने वज्र थकी पण अत्यंत चारे करवानी शक्ति.
राति के० ज़मिए रखाठतां अंगुलने मेरूना गिखरे पहाँचाडवानी शक्ति. ५ प्रा-
न्य के० पाणीने विपे पण पृथ्वीनी जेम गमनादि करवानी शक्ति. ६ ईशिता के०
केव रीद्धि करण तथा तीर्थेश्वरादि रीद्धि विकुर्वण शक्ति. ७ वशिता के० सर्व जी-
वग करवानी शक्ति. ८ अप्रतिघात के० पर्वतमां पण प्रवेश करवानी शक्ति. वृद्धि
उपरांत अंतर्धान, अदृश्य करण, नानारूप करण इत्यादि अनेक चमत्कारिक
के प्रगट थाय.

विषयविकारेंनइंजियजोमे ॥ तेइहांप्रत्याहारोरे ॥ केवल

ज्योतितेतत्त्वप्रकाशे ॥ शेषउपायअसारोरे ॥ ए गुण० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ शब्दादि त्रेवीश विषयना वसे वावन विकारोमां इंजियोने जोडे नहीं.
गात् आसक्त न करे ते रूप जे प्रत्याहार गुण ते आ दृष्टिमां उपजे. ते प्राणीनी
ति मात्र तत्त्व रहस्यनेज प्रकाश करे, अर्थात् ते तत्त्वज्ञाननेज साररूप माने अने
संसारना बीजा सर्व उपाय के० प्रपंचने असार माने ॥ ४ ॥

शीतलचंदनचीपणउपन्यो ॥ अग्निदहेजेमवननेरे ॥ धर्म

जनितपणजोगइहांतेम ॥ लागेअनिष्टतेमननेरे ॥ ए गुण० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ते उपर दृष्टांत कहे ठे. जेम वावना चंदन अत्यंत शीतल ठतां तेमांघी उ-
र अथेखो अग्नि वनना सर्व बृहने बाले ठे, तेम न्यायसंपन्न वैजवत्री तथा एक-
व्रतादिकथी गृहस्थ धर्मनी सेवना करे ठे, तोपण ते प्राणीने ते जोगादिकनी
ना मनमां अनिष्ट लागे. अक्सर प्राप्त थतां जोगादिकनो त्याग करवामां खेग-
प्र वार लगाने नहीं. गृहस्थावासने पाश समान माने ॥ ५ ॥

अंशेहोयइहाअविनाशी ॥ पुजलजालतमासीरे ॥ चिदा

नंदधनसुयशविलासी ॥ केमहोयजगनोआशीरे ॥ ए गुण० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ दृष्टिमां अंशे के० थोडे जागे अविनाशी थाय. जेम जेम आश्रवना
न्यून थाय, तेम तेम आत्मा निरावरणी थाय. पुजगळनी सर्वे रचनाने बाजीग-

सामग्री ते अव्य योगनुज घर ठे. ते अशठ पंक्ति तथा अमायीनेज होय ।
मुनिने जघडा प्रमुखनो अच्यास नज होय ॥ २१ ॥

अग्निनिवेशसघलोत्यजीजी ॥ चारखहीजेणोट्टी ॥ ते

लेशेह्वेपंचमीजी ॥ सुयशअमृतघनवृष्टि ॥ मन० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ अग्निनिवेश के० कदाग्रह, मात्सर्य इत्यादि सर्व दोषतजीने
चारवृष्टिउं प्राप्तकरी ते प्राणी पांचमी थिरावृष्टि पामे ते वृष्टि केवी ठे ? सर्व
प्रवर्तनारा उत्तम यशरूप अमृतने वधारवाने घन के० मेघनी वृष्टि समान
तम स्वामीना पन्नरसे तापसना पारणानी जेम वृद्धि करनार ठे थाचार
जेद नही परतु सत्संगति अने सदाचार प्रवृत्ति होय ॥ इति दीक्षा

॥ ढाल पाचमी ॥

॥ धन धन संप्रति साचो राजा ॥ ए देशी ॥

वृष्टिथिरामाहेदर्शननित्ये ॥ रतनप्रज्ञासमजाणोरे ॥

आतिनहीवलीवोधतेसूक्ष्म ॥ प्रत्याहारवखाणोरे ॥ १ ॥

एगुणवीरतणोनविसारू ॥ संज्ञारूंदिनरातरे ॥ पशु

टाळीसुररूपकरेजे ॥ समकितने अवदातरे ॥ ए गुण० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवे पाचमी थिरावृष्टि कहे ठे थिरा वृष्टिमा अथिजेद यवापी
दर्शन नित्य होय घोध ते रत्ननी कान्ति समान होय भ्रान्ति खेशामार न होय
स्वार्थरूप सूक्ष्म बोधनु यथार्थ ज्ञान होय. अज्ञान अने मिथ्यात्वना पुढग
दाता होय ते वेदाय सरख बुद्धि होय. सर्व इन्द्रियार्थ त्रिपयोना रूधन रूप
हार प्रगट थाय ॥ १ ॥ थावो मोटो श्रीमहावीर स्वामीनो गुण हु चित्थी
नहीं. दिनरात निरतर मज्ञारू, कारणके मारा इन्द्रियार्थ गुणो त्रिपयाथे हता,
हता, तेने टाळीने सुररूप के० तत्वबोधवंत कर्या दर्शन मोहना विनाशपी
गुण प्रगट थयो ॥ २ ॥

वाखधुखिघरलीखासरखी ॥ जवचेष्टाइहाजासेरे ॥ रिधि

सिधिसविघटमापेमे ॥ अष्टमहासिधिपासेरे ॥ ए गुण० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेम वाखकोण करेखी धुखिना एहनी खीळा परमाथे एहूरूप सत्व ना
तेम था वृष्टिमा वर्तता प्राणीने ससारनी सर्व चेष्टा, पुद्गल विखास तेना
पांव सत्य घागता नयी थावीरीते संसारनी अनित्यता जाणायची अन्तरवती

कि तेना घटमांज प्रगट थाय. संतोपरूप महासुखोत्पादक गुण प्रगटे. अष्ट म-
सिद्धि तेनी पासेज रहे. समस्त लब्धिनी सिद्धि ते योगरूप कल्पवृक्षनां कुसुम
एम माने ॥ ३ ॥

अर्ही अष्ट महासिद्धिनुं वर्णन करे ठे. १ महिमा के० शरीरादिकने मेरू पर्वत
तां पण मोटां करवानी शक्ति. २ लघिमा के० शरीरादिकने वायु करतां पण लघु
वानी शक्ति. ३ गरिमा के० तेउने वज्र थकी पण अत्यंत चारे करवानी शक्ति.
प्राप्ति के० जूमिए रखाठतां अंगुलने मेरूना शिखरे पहोंचाडवानी शक्ति. ५ प्रा-
म्य के० पाणीने विपे पण पृथ्वीनी जेम गमनादि करवानी शक्ति. ६ ईशिता के०
पोक्य रीद्धि करण तथा तीर्थेश्वरादि रीद्धि विकुर्वण शक्ति. ७ वशिता के० सर्व जी-
वश करवानी शक्ति. ८ अप्रतिघात के० पर्वतमां पण प्रवेश करवानी शक्ति. वलि
उपरांत अंतर्धान, अदृश्य करण, नानारूप करण इत्यादि अनेक चमत्कारिक
के प्रगट थाय.

विषयविकारेंन इंद्रियजोमे ॥ तेइहां प्रत्याहारोरे ॥ केवल
ज्योतितैतत्वप्रकाशे ॥ शेषउपायअसारोरे ॥ ए गुण० ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ शब्दादि त्रेवीश विषयना वसे वावन विकारोमां इंद्रियोने जोडे नहीं.
रतिं थासक्त न करे ते रूप जे प्रत्याहार गुण ते आ दृष्टिमां उपजे. ते प्राणीनी
रति मात्र तत्व रहस्यनेज प्रकाश करे, अर्थात् ते तत्वज्ञाननेज साररूप माने अने
संसारना बीजा सर्व उपाय के० प्रपंचने असार माने ॥ ४ ॥

शीतलचंदनथीपणउपन्यो ॥ अग्निदहेजेमवननेरे ॥ धर्म
जनितपणजोगइहांतेम ॥ लागेअनिष्टतेमननेरे ॥ ए गुण० ॥ ५ ॥
अर्थ ॥ ते उपर दृष्टांत कहे ठे. जेम वावना चंदन अत्यंत शीतल ठतां तेमांथी उ-
पन्येखो अग्नि वनना सर्व वृक्षने वाले ठे, तेम न्यायसंपन्न वैजवथी तथा एक-
व्रतादिकथी गृहस्थ धर्मनी सेवना करे ठे, तोपण ते प्राणीने ते जोगादिकनी
ना मनमां अनिष्ट लागे. अवसर प्राप्त थतां जोगादिकनो त्याग करवामां लेश-
प्र वार लगाडे नहीं. गृहस्थावासने पाश समान माने ॥ ५ ॥

अंशेहोयइहाअविनाशी ॥ पुजलजालतमासीरे ॥ चिदा
नंदघनसुयशविलासी ॥ केमहोयजगनोआशीरे ॥ ए गुण० ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ आ दृष्टिमां अंशे के० थोडे जागे अविनाशी थाय. जेम जेम आश्रवना
न्यून थाय, तेम तेम आत्मा निरावरणी थाय. पुजगलनी सर्व रचनाने वाजीग-

रनी वाजी जेवी जाणे ते प्राणी ज्ञाननो जे थानद तेना समूहने प्राप्त
उत्तम यश तेना विलासमां रमणता करनारो थाय, थने तेथी प्रण पुनरुप
तमा कोइ पण वस्तुनी तेने आशा न होय, मात्र सहज स्वरूपनो विलासी
दर्शनमोहनीना क्षयोपशमे वा उपशमे आ दृष्टि होय.

॥ ढाल ठठी ॥

॥ जोखीना हसारे विषयन राचियें ॥ एदेशी ॥

अचपलरोगरहितनितुरनहिं ॥ अल्पहोयदोयनीति ॥

गंधतेसारोरेकान्तिप्रसन्नता ॥ सुस्वरप्रथमप्रवृत्ति ॥ १ ॥

धनधनशासनश्रीजीनवरतणु ॥

अर्थ ॥ वली ते प्राणी इन्द्रियार्थना चपलपणा रहित होय सम्यक्तथी लक्ष
स्थिर होय वली रोग रहित शरीर होय तेनु हृदय कठण न होय,
होय. लघुनीति तथा वनीनीति वने शरीरमा अल्प होय शरीरनो मेज सुखी
शरीरनी कान्ति पण सुदर होय वचन पण प्रसन्नतावाला होय मयुर २११ ६
प्रमाणे आदृष्टिमां प्रवर्तन होय ॥ १ ॥ एवु श्रीबीतरागनु शासन के ११
वचन ते धन्य के ० प्रसशनीय ते

धीरप्रजावीरे आगळेयोगथी ॥ मित्रादिकयुतचित्त ॥ लाज

इष्टनोरेच्छ्रअधृष्यता ॥ जनप्रियताहोयनित्य ॥ धन ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आगळे काळें योगथी धैर्यताना गुण विशेषरीते जावे जेस
वधे तेम योग थाय १ मैत्री २ प्रमोद ३ कारुण्य ४ माध्यस्थ, आ चार
चित्त थाय इष्ट जे ज्ञानादि तेनो लाज थाय छद्म अधृष्यता के ० एकतरणु
हायोपणु वाटे जनप्रिय के ० लोकप्रियपणु निरतर होय मैत्री प्रमुख चार
धर्मध्याननी पुष्टि करे ठे यद्यपि ध्याननी एकाग्रता मुहूर्त मात्र होय ठे, एवु
ननी जावना बहुकाल सुधी रहे ठे वली बहुकाल सुधी ज्ञाननु चिनवन ते ११
मैध्यान कहेवाय तेथी मैत्री प्रमुख जावना ते धर्मध्याननु रसायण ठे जेस
णथी जर्जरित शरीर दृढ थाय तेम जावनारूप रसायणथी ध्यान दृढ थाय ४
विशेष स्वरूप जवजावना अथ तथा योगशास्त्र प्रमुख अथथी जाणवु ॥ २ ॥

नाशदोपनोरे तृपतिपरमलहे ॥ समताउचितसयोग ॥ नाश

चयरनोरे बुद्धिशतंजरा ॥ एनिष्पन्नद्वययोग ॥ धन ० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ छुड़ादि आठ दोष तथा रागद्वेष, कामक्रोध, मदहर्ष, तेनो नाश करे. अतत्त्व बुद्धिने तजवाथी, प्रकृष्ट रुचिमागें, तत्त्व श्रद्धानादिकमां तृप्ति पामे. राधजन उपर पण क्रोधनी मंदता होय अने तेनुं प्रतिकूल न चिंतवे, समता होय. तत्त्वमार्गरूप धर्म व्यापारनो संयोगी होय. वैर विरोधनो नाश करनार पाप प्रवृत्ति थड्जतां पश्चात्ताप करे. तेनी बुद्धि एवी होय के शतंजरा के० सेंकनो रोनी आजीविकाने लाजकारी होय, इत्यादि योग आठ दोष गयाथी स्वाजा-
नेते उपजे ॥ ३ ॥

चिन्हयोगनारे जेपरग्रंथमां ॥ योगाचार्यदिष्ठ ॥ पंचमदृष्टी

यकीतेजोडीए ॥ एहवातेदगरिष्ठ ॥ धन० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वद्री योगनां चिन्ह के० लक्षणो ब्रह्मचर्यादि कृतप्रतिज्ञा निर्वाह, अपाय करणादि जे पातंजलादि योगाचार्ये सर्वांगे दीगं ठे, ते सर्व पंचम दृष्टिमां होय, त पूर्वनी चार दृष्टिथी अधिक गुणोयुक्त गरिष्ठ बुद्धि होय. तेज कारणथी मोहनो पशम जे ग्रंथिनेद ते अर्ही कह्यो ठे ॥ इति थिरा दृष्टि विचार ॥ ४ ॥

ठठीदिष्ठिरेहवेकांताकहुं ॥ तिहांताराजप्रकाश ॥ तत्त्व

मिमांसारेददहोयेधारणा ॥ नहीअन्यश्रुतवास ॥ धन० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ हवे ठठी कांतानामा दृष्टि कहीथे ठीए. आ दृष्टिमां आकाशना तारा स-
तत्वज्ञाननो प्रकाश होय जेम तारानो अज्ञाव थतो नथी, तेम ते ज्ञाननो अ-
थतो नथी. तत्त्वनीज विचारणा होय तत्त्वउपर दृढ के० निबिन् धारणा होय,
तत्त्वप्रणीत श्रुतशास्त्रनी लेश मात्र वासना न होय ॥ ५ ॥

मनमहिलानुरे वाहलाउपरें ॥ बीजांकामकरंत ॥ तेम

श्रुतधमैरे एहमांमनधरे ॥ ज्ञानाक्षेपकवंत ॥ धन० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेम पतिव्रता स्त्रीनुं मन पोताना बहावा स्वामी उपर, बीजा सर्वकाम
करतां ठतां, जोडायेखुंज होय तेम कांता दृष्टिवालो प्राणी जो के संसारमां
थको सर्वकार्य करे, तोपण तेनुं मन तो अर्हत्प्रणीत धर्ममांज जोडायेखुं होय.
रनां कायों उपर आसक्ति न होय अने ते सम्यग् ज्ञाननोज आक्षेपक के० आ-
वालो होय ॥ ६ ॥

एहवेज्ञानेरे विघननिवारणा ॥ जोगनहीं जवहेत ॥

नविगुणदोषन विषयस्वरूपथी ॥ मनगुण अवगुणखेत ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एवा ज्ञानची धर्मनां विघ्नकारक कारणोनुं निवारण करे वडी मारनी जेम परने शासन प्रजावनादि कारणो मेलवी आपे ते प्राणीयचि जोगचे ठे तथापि ते, तेने संसारना हेतु थता नथी कारण के ते प्राणीनी एवी प्रिचारणा होय ठे के संसारना विषयो गुणरूप नथी, तेम दोषय ते विषयादिकने विषे मन जोडबु ते अवगुणनु क्षेत्र ठे, एम जाणी तेम परोवेज नहीं ॥ ७ ॥

मायापाणीरे जाणीतेहने ॥ लंघीजायअभोल ॥ साबु जाणीरे तेवीतोरेहे ॥ नचलेनामाडोल ॥ धन० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते प्राणी मायारूप पाणीना विविध तरगना विखास देखीने त उजवी जाय, अर्थात् तेमां प्रवेश करे नहीं. वडी सम्यग् ज्ञान तथा थडोल होनाची ज्ञ प्रपचमा फसातो नथी आत्मस्वरूपनु ज्ञान साबु प्रपचची चीतो रहे ससारमां अत्रिथाना मायायुक्त प्रपंचोची क्षोज पामे नथी घट परिनाजक थने सुखसाना दृष्टांतनी जेम चखे नहीं ॥ ८ ॥

जोगतत्त्वनेरे एमजयनविटले ॥ जूठाजाणेरे जोग ॥ तेपे दृष्टिरे जवसायरतरे ॥ लडेवली सुयगसंयोग ॥ धन० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जे ससारना जोगने तात्विक जाणे तेने ससारनो जय टखे नहीं दृष्टनिधय थनाची इंद्रियोना जोगने जूठा के० माठा जाणे ठे एवा सत्ता प्रपच बचे ठे परतु मोक्षपय मखतो नथी एबु जे प्राणी जाणे ठे, ते प्राणी थ वर्ततो थको जवसमुझनो पार पामे ठे, अर्थात् कर्मरहित थइ, सुयगसंयोगी थक्य सुखना विखामनो संयोग प्राप्त करे ॥ इति ठगी कांता दृष्टिप्रिचार ॥ ९ ॥

॥ ढाख सातमी ॥

॥ ७ तिंडी किहां राखी ॥ ए देशी ॥

अर्थप्रनासम बोधप्रजामां ॥ ध्यानप्रीयाएदिष्टी ॥

तत्त्वतणी प्रतिपत्ति इहावली ॥ रोगनही सुखपुष्टीरे ॥

जविनावीग्वचन चित्तधरीए ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हजे प्रना नामा सातमी दृष्टि कहीण ठीए, था दृष्टिमा पावना सूर्यनी प्रना मरग्यो होय अर्थात् अर्थप्रना के० सूर्यनो प्रकाश जेम ए+ध+र के तेम था दृष्टिवन प्राणी अज्ञाननो नाश करे प्रज्ञानसाहितादि गुण ३०

धर ठे. ते आदृष्टिधनने होय ठे. आ दृष्टिमां ध्यान प्रिय होय. आ दृष्टि ध्यानप्रिया चाची ते प्राणी ध्यानमांज वर्ततो रद्दे. नत्त्वनी प्रतिपत्ति के० चारित्रादिक रत्नानी आदरणा होय. चाय अच्यंतरना शरीरना रोग, उपाधि के अस्माधि तेने न य अने सुखनी पुष्टि होय ॥ १ ॥ अहो ज्यो! एवा श्रीवींग्रजुनां वचनने मनमां वरणे प्रदण करो.

सद्यत्तुं परवच तेऽखलक्षण ॥ निजवच तेसुखलहीए ॥ ए

दृष्टं आत्मगुण प्रगटे ॥ कद्दोसुखतेकुण कद्दीएरे ॥ जवि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जे पर पुद्गलादिकने वशवर्तीपणुं तेज दुःखनुं लक्षण ठे. अने पोताना त्मस्वभावमाज वर्तवु ते सुखनुं लक्षण ठे एवीरीते आदृष्टिमां आत्मगुणथी पर-
नंद सुख प्रगट थाय ते सुखना स्वरूप ने ज्ञानीविना बीजो कोण कद्दीशके? अ-
त्त बीजाची कद्दीशकाय न्हो ॥ २ ॥

नागरमुखपामरनवजाणे ॥ वल्लजसुखनकुमारी ॥ अनु

जववणतेमध्यानतणुं सुख ॥ कोणजाणेनरनारीरे ॥ जवि० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेम नगरना रेहेनारा चतुर पुरुषोना सुखनो विलास गाममानो रेहेनार
पर के० गरीब जाणी शके न्हो तथा जेम कुंवारी कन्या सुंदर जत्तारयुक्त वल्ल-
ना सुखने जाणी शके न्हो तेम आत्माना अनुजव ज्ञानविना ध्याननुं सुख वहि-
मा एवा स्त्री अथवा पुरुष कोण जाणी शके? अर्थात् जाणी शके न्हो ॥ ३ ॥

एदृष्टिमां निर्मलबोधे ॥ ध्यानसदाहोयसाचुं ॥ डपण

रहितनिरंतर ज्योति ॥ रतनतेदीपे जाचुरे ॥ जवि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ दृष्टिवंत प्राणीने निर्मल बोधनो प्रकाश यचाची निरंतर धर्म ध्यान
॥ शुद्ध ध्यान साचांज होय. ध्याननो विचार, आवश्यक निर्युक्ति तथा ध्यान श-
नी वृत्तिथी अवधारवो. जेम दूषण रहित, निर्मल जात्यवंत रत्ननी ज्योति निरं-
विशेष प्रकाश आपे तेम ध्यानमां लीन प्राणी कर्मउपाधिने अज्ञावे विशेषपणे
त्मप्रकाशची दीपे ॥ ४ ॥

विषजागद्वय, शांतवाहिता ॥ शिवमारगध्रवनाम ॥ कहे

असंगक्रियाइहांयोगी ॥ विमलसुयशपरिणामरे ॥ जवि० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ आ दृष्टिनुं लक्षण कहे ठे विष जाग के० " रागद्वेष, अहंभृति, कामेष्टादि-
ना द्वयथी मोक्ष ' एवो बोधनो मत ठे "अपराधी उपर प्रशांत वाहिता के० निरंतर

शांतपणुं ते मोक्ष" एवो सांख्यनो मत ठे "ज्यां उत्पाद के विनाश नही अने होय ते मोक्ष" एम जैमिनीयनो मत ठे, अने आ दृष्टिवंत ए सर्व पदार्थ वधी अक्षित क्रियायुक्त उत्तम यशरूप आत्म गुणना परिणाम सहित, हितपणे शुरू ते मोक्ष एवा परिणामवालो होय ठे ॥५॥ इति सातमी ५

॥ दाल आठमी ॥

॥ तुज साथे नहीं बोहुं मारा वाहाला ॥ ए देशी ॥
दृष्टि आठमी सारसमाधि ॥ नामपरातसजाणुजी ॥
आपस्वजावेप्रवृत्तिपुरण ॥ शशिसम बोधवखाणुजी ॥
निरतिचारपदएहमायोगी ॥ कहीयेनद्विअतिचारीजी ॥
आरोहेआरुढेगिरिने ॥ तेमएहनीगतिन्यारीजी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ज्ञान्य लोकना आत्मस्वजाव ज्यां अक्षयपणे वत्ते ठे, एवी आत्म सार के० प्रधान आत्म समाधिरूप ठे तेनु नाम परा ठे आ दृष्टिमां पोतान स्वजावमा पूर्ण प्रवर्तन होय वली बोध प्रकाश, सपूर्ण चद्रमा सरखो निरतिचारादि गुणयुक्त होय आ दृष्टिमां प्रवर्ततो योगी निरतिचार पदे प्रवृत्ति पण वगत अतिचार पदमा वत्ते नहीं १ अतिक्रम २ व्यतिक्रम ३ अतिचार, प्रणे दोषना प्रकारमा आवे नहीं, तो पठी अनाचारनी प्रवृत्ति होयज कयाणी मुनिराज उपशम, हृषिक श्रेणिरूप गिरि के० पर्वत उपर आरोहे के० गे, परिणाम धाराए आत्माना पडित वीर्यना प्रलासे तेपण गुण श्रेणिने आरुढे गेहे माटे तेनी गति ते जगतिथी न्यारी ठे ॥ २ ॥

चदनगंधसमानदिमाइहा ॥ वासकने, नगवेपेजी ॥
आसंगेप्रजितवलीएहमा ॥ किरियानिजगुणलेपेजी ॥
शिद्यथी जेमरतननियोजन ॥ दृष्टिजिन्नतेमएहोजी ॥
तासनियोगे करण अपूरव ॥ लहेमुनिकेवलगेहोजी ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वली शरीरादिकनो गंध चदन समान सहजथी होय, तेम सहजथी चदन समान शीतल होय हमादिक धर्मपण सहजथी हाय वडी मना मज्जथी होय के बीजा कोड इत्यनी अपेक्षा न करे, केमद तेन एउ प्राण यथा होय ते परना गुणनी प्राप्ति पाठे नही वली आ दृष्टिमा मज्जना न होय समिति गुप्ति प्रमुख मूखोत्तर गुणोनो अन्याम तेथी सारिण्यमाना गुणने माटे याव जे क्रियाने अनुसरतो होय ते क्रिया एवी हाय ३

ने साथे. जेम द्वारादि शतपुटादि शिक्षाना योगे रत्ननी जातिने तादृशस्थाने ए, रत्ननी तो एकज जाति ठे परंतु जेम जेम पुट देता जइए तेम तेम जोवा- नी दृष्टिमां चिन्नचिन्न ते रत्न देखाय, तेम आ दृष्टिमां चिन्न चिन्न दृष्टिवंत होय, उद्वस्थनुं ज्ञान एक सरखुं न होय, तेथी ते कारणथी आ दृष्टांत ठे ते ध्यानमां ते प्रमाणे अपूर्व करणादि गुणस्थानकना करण साधतो अनुक्रमे आ दृष्टिमां व- मुनिराज केवल ज्ञाननुं रह पामे ॥ २ ॥

हीणदोष सर्वज्ञमहामुनि ॥ सर्वलब्धिफलजोगीजी ॥

परउपगार करीशिवसुखते ॥ पामे योग अयोगीजी ॥

सर्वशत्रुद्वय सर्वव्याधिलय ॥ पूरणसर्वसमीहाजी ॥

सर्वअरथयोगेंसुखतेहथी ॥ अनंतगुणनिरीहाजी ॥ ३ ॥

र्थ ॥ आ दृष्टिवंत प्राणी सर्व दोपने द्वय करे; वही ते महामुनिराज सर्वज्ञ के- ानवंत थाय; समस्त लब्धिनां फलनो जोगी थाय; जव्य प्राणीउने चारित्रधर्म तां तेउने अत्यंत उपगारी थाय; पोते मोक्ष सुख पामे; सयोगि गुणगणें वर्ती गि गुणगणें अयोगि पद लइ सिद्धि पामे; सर्व कर्मरूप शत्रुउनो द्वय करतां दि सर्व व्याधियोनोपण नाश करे. एप्रमाणे सर्व समीहा के० वांठाळ पूर्ण शवा- ज्वल आत्मस्वरूपमां लीन थयोथको एकरूपता पामे. सर्व अर्थना योगथी सुखे वृत्तिवंत रहे, तेथी निरीहा के० निस्पृहपणे प्रगट थया जे अनंतगुण तेनुं वाध सुख वधतां वधतां पूर्ण आत्मानंडी थाय ॥ ३ ॥

एअमदिष्ठी कहीसंदेपे ॥ योगशास्त्रसंकेतेजी ॥

कुलयोगीनेप्रवृत्तचक्रजे ॥ तेदतणेहितहेतेंजी ॥

योगीकुलेजायातसधर्में ॥ अनुगततेकुलयोगीजी ॥

अक्षेपीगुरुदेवद्विजप्रिय ॥ दयावंतउपयोगीजी ॥४॥

र्थ ॥ आ आठ दृष्टि जव्य प्राणीउना उपकारने अर्थें योगशास्त्र, अध्यात्म ग्रंथ के उपमितिजवप्रपंच, जवजावना वृत्ति, पातंजल शास्त्र तथा प्रवचन प्रबोधा- थोने अनुसारे संक्षेपथी कही ठे. योगी वे प्रकारना ठे. १ कुलयोगी २ प्रवृत्त योगी तेउ पोताना चित्तमां अहंकारथी एम माने ठे के अमेपण योगी तीण तेउना हितने अर्थें आ दृष्टियो कही ठे. हवे ते योगीउनां लक्षण वनावे ठे. ने ना कुलमां जन्म्या होय तथा जेना धर्माचार रुढिमार्गने

विषे हिम, शरीरनेविषे रोग, वननेविषे अग्नि, दिवसने विषे रात्री, ग्रंथने विषे मूर्खता
खने विषे क्लेश, तेउपद्रवनाकरताठे, तेमधर्मने विषे कपट तेडु खकवाठे ॥ ११ ॥

अतएव नयो धर्तुं मूल्योत्तरगुणानलं ॥ युक्तासुश्राद्धतातस्य
नतुदंभेन जीवनं ॥ १२ ॥ परिदुर्तुनयो लिंगमप्यलं दहरा
गवान् ॥ सविज्ञपाक्षिक सस्यान्निर्दंभ साधुसेवक ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ एहि जहेतुमाटे मूलगुणपचमदाव्रत अने उत्तरगुण करपासि पा
वाने जे प्राणी समर्थन होय, तेणे श्रावकना व्रतपालवा ते युक्तजठे
तेरुमुनथी ॥ १२ ॥ इवे जे प्राणी व्रतने मूकवाने समर्थनथी केमके जेने व्रत उपर
गलाग्यो होय तेमूकीशकेनही तोतेने सविज्ञपक्ष अंगीकार करवो श्रेष्ठे, केमके
जीसाधुनी सेवना करवाथी घणोगुणथायठे ॥ १३ ॥

निर्दंभस्यावसन्नस्याप्यस्य शुद्धार्थजापिण ॥ निर्जरायतनादते
स्वत्पापिगुणरागिण ॥ १४ ॥ व्रतचारासहत्वं ये विदतोप्यात्मन
स्फुटं ॥ दंभ्याद्यतित्वमास्यातिते पांनामापि पाप्मने ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ निष्कपटी होय, शुद्धसिद्धातना अर्थना जापक होय, ते गुणकारीने व्रत
प्रमुपसाधु जो थोडीपण जतना करेठे, तोपण ते गुणनारागीपणाथी वर्ततायका
झारायायठे ॥ १४ ॥ व्रतनोचारनथी उपकृतो ॥ १५ ॥ य
त्माने प्रगटरीते कपटे करीने यतिपणुठरावेठे, संयमीपणु स्थापेठे, तेलिगोठु
पण पापयाय तोतेनी सेवनातो, पापकारीथायज तेमाशुकेहेबु ॥ १५ ॥

कुर्वते ये न यतना सम्यगालोचितामपि। तैरहो यतिनाम्नै
दाजिर्भव्यते जगत् ॥ १६ ॥ धर्मातिख्यातिखोजेन प्रव
दितनिजाश्रव ॥ तृणायमन्यते विश्व हीनोपि धृतकैतव ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जेजिगीजखीरीते अव्यक्ते प्रकाशजावजोशने यत्ननथीकरता, तेजिगी
येनामे करीने कपटीयइ लोकने उगताफरेठे ॥ १६ ॥ जेहीनाचारीयको कपटनोपयत
गीहोय अने तेयतिधर्माठे एवीप्रसिद्धियइ, कोइ तेनाखोजे करीने पाताना
नेदास्याहोय एहनाजे यतिते समप्रजगत्ने तृणतुड्यजाणेठे, ॥ १७ ॥

आत्मोत्कर्षात्ततोदंभ्यात्परेपाचापवादत ॥ वध्नाति कठिन
कर्म वाचकं योगजन्मन ॥ १८ ॥ आत्मार्थिना ततस्त्यागं
जोऽनर्थनिवंधनं ॥ शुद्धि स्यादनुभूतस्येत्यागमे प्रतिपादित ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ पोतानाआत्मानी वक्राङ्करे, घणुंकरुपटधरे, अनेपारकाथवरणवाडवोले तेणे
रीने कठिणकर्मवांघेते, तेवापुरुषो ते योगिनाजन्मने वाधककरनाराठे; तेगुरुचारित्रने
ामीशकेनही ॥ १७ ॥ माटेअनर्थनुंकारणजेकपट तेनेधर्मार्थिप्राणीयें तजवुं, केमके
प्रात्मानीशुद्धितो सरलताजावेंधायते, एवुंआगमनेविपेकचुंते ॥ १८ ॥

जेनेनानुमतं किंचिन्निषिद्धं वानसर्वथा ॥ कार्यज्ञाव्यमदं ज्ञेने
त्येपाज्ञापारमेश्वरी ॥ १९ ॥ अध्यात्मरतचित्तानां दंजः स्वल्पो
पिनोचितः ॥ विजलेशोपिपोतस्यसिंधुंलघयतामिव ॥ २० ॥

अर्थ ॥ तीर्थकरेंएकांते आज्ञापणनश्रीकरी, तेमसर्वथा निषेधपणनश्रीक्रीधो,
पो पणजेकार्यकरवुं तेकपटरहितकरवुं एहिजपरमेश्वरनी आज्ञाठे ॥ २० ॥ जेम
हाणमां विजलेशो लेगहोयतेपण समुद्र तरवामांयोग्यनश्री, तेम अध्यात्मनेविपेनुं जेनुं
नरंगाचुठे, तेनेजगपण कपटकरवुं तेयोग्यनश्री ॥ २१ ॥

दंजलेशोपि महत्यादेः स्त्रीत्वानर्थनिबंधनं ॥

अतस्तत्परिहाराय यतितव्यं महात्मना ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेम महिनायजीने कपटनोलेशपण स्त्रीवेदनोकारणिकथयो, माटे महान्-
रूपे कपटतजवाने घणोयल करवो ॥ २२ ॥ इति श्रीअध्यात्मसार ग्रंथनेविपे दंज-
रागनामा श्रीजोअधिकार समाप्तथयो ॥

तदेवं निर्दंजाचरणपटुता चेतसि ज्वस्वरूपं संचित्य क्षण
मपि समाधाय सुधिया ॥ इयं चिंताऽध्यात्मप्रसरसरसी
तीरखहरी सतां वेराग्यादिप्रियपवनपीना सुखकृते ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एटलामाटे निर्दंजाचरणकरवाने हे चेतन! तुं सावधानथा ! आत्मस्वरू-
नुं चिंतनकर! केमके क्षणमात्रपण सदबुद्धिरुदयमांधरीने आत्मस्वरूपनीचिता करवी
।हिज आत्मदिशारूप सरोवरनीखहरीठे तेशीतलताकरेएवीठे, एहिजसज्जन लोकने
राग्यदिशारूप पवनपूर्णपुष्टताकारीठे, माटेते आत्मिकसुखने अर्थसाधवी ॥ १ ॥

इतः कामोर्वाग्निर्ज्वलति परितोऽसह इतः पतंति ग्रावा
णो विषयगिरिकटाद्विघटिताः ॥ इतः क्रोधावर्तो विकृतितटिनी
संगमकृतः समुद्रे संसारे तदिह न जयं कस्य ज्वति ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एकतरफकामरूप वरुवानलनो अग्निवद्वीरहोठे, तेडु.खेसहनथाय एवोठे.

अने एकतरफ पचप्रकारनाविषयरूप पर्यंत, तेदृशीपड्याजे उन्मादरूपपरग,
जयंकर, वली एकतरफ विकारदिशारूपनदीना सगयकी फो र्नाश्रावर्तपड्याजे, एकर
श्रासंसारसमुद्रतेनेविषे कहे कयाठेकाणे प्राणीनेनयनशी? सर्वत्रजयनवत्ते ॥ १ ॥

प्रिया ज्वाला यत्रोद्भमति रतिमंतापतरला कटाद्यन् धूमो
घान् कुवलयदलश्यामलरुचीन् ॥ अथागान्यगारा कृतमहुविना
राश्च विषया ददंत्यस्मिन्बहो जवत्रपुपि गर्भं क मुलज ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ नेससारनेविषे रतिनासतापेकरीने तरला केचपख एवी जे प्रियाइ
यांति कटुकज्वालावत्ते, वली नीलकमलदलना सरसी जेनीकातिवे ५६ नामेवया
कोणमांशीजेजोबु तेनुनामकटाक तेरूपधूमना समूद्रचावेठे, तथास्त्रीनाथग त
रासमानठे, जेश्रंगवक्षेणप्रकारना विकारप्रगटयायठे तेमाटेससाररूप अग्नि
रहा जे प्राणीतेने जवमापणसुखनशी तेमजशरीरमा पणकइजसुखनशी ॥ ३ ॥

गले दत्वा पाशं तनयवनितास्त्रेदघटितं निपीरुचते यत्र प्र-
कृतिकृपण प्राणिपगव ॥ नितात इ खार्त्ता विपमविषये
र्धातिकर्तैर्जव सूनास्थानं तददृह महासाध्वसकरं ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनागलानेविषे पुत्र तथा स्त्रीरूपस्त्रेहनोफासो नसायोठे,
मा पड्यातुठखजावनाधणी तेअतिशयपणे पीडापामेठे आकराविषयरूप
सुजट तेणेकरीनेससारते खाटकीनुंस्यानकठे, ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

अविद्यायां रात्रौ चरति वदतो मूर्ध्नि विपमं कपायव्यालौघ
क्षिपति विषयास्थीनि च गले ॥ महादोपान् दतान् प्रकटयति
वक्रस्मरमुखो न विश्वासाद्दोयं जवति जवनक्तचर इति ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ अज्ञानदिशारूप रात्रिनोचासनार जेनामाथाउपर विपमकपायरूप
समूहरहोठे, जेनागलानेविषे विषयरूपदामकावाध्याठे, जेमहोटादोपरूप
रेठे, जेनुमुख कामनीचेष्टाकरेठे, १०१ १०२ १०३ १०४ १०५ १०६ १०७ १०८ १०९ ११० १११ ११२ ११३ ११४ ११५ ११६ ११७ ११८ ११९ १२० १२१ १२२ १२३ १२४ १२५ १२६ १२७ १२८ १२९ १३० १३१ १३२ १३३ १३४ १३५ १३६ १३७ १३८ १३९ १४० १४१ १४२ १४३ १४४ १४५ १४६ १४७ १४८ १४९ १५०

जना लब्ध्वा धर्मज्ञविणलवज्जिहा कथमपि प्रयातोवामा
दीस्तनविपमङ्गस्थितिकृत ॥ विद्वुप्यते यस्या कुसुमशर
जिह्वेन बलिना जवाठव्या नास्यामुचितमसहायस्य गमन ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ १५१ १५२ १५३ १५४ १५५ १५६ १५७ १५८ १५९ १६० १६१ १६२ १६३ १६४ १६५ १६६ १६७ १६८ १६९ १७० १७१ १७२ १७३ १७४ १७५ १७६ १७७ १७८ १७९ १८० १८१ १८२ १८३ १८४ १८५ १८६ १८७ १८८ १८९ १९० १९१ १९२ १९३ १९४ १९५ १९६ १९७ १९८ १९९ २००

नुही, केमके जवाटवीनेविषे बलवत्तरजीव एवोजेकाम तेस्त्रीनास्तरूप विषयीको-
मारहीने तेप्राणीमात्रना धर्मरूपधनने लुटीलीवेठे, माटे सहायविना ते प्राणीयें
कळुं विचरवुं (चालवुं) योग्य नयी ॥ ६ ॥

धनं मे गेहं मे मम सुतकलत्रादिकमतो विपर्यासादासादि-
तविततलु खा अपि मुहुः ॥ जना यस्मिन् मिथ्यासुखमद-
चृतः कूटघटनामयोयं संसार स्तदिह न विवेकी प्रसजति ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ धन. घर. पुत्र, ने स्त्रीआदि सर्ववस्तु मारी ठे, एवाविपर्यासपणाथी विशेषप्र-
कृत खजठे, माटे जेप्राणीवारंवार सुखनेमद्वेनखाथका सुखमानेठे, ते फोकट ठे. ए
प्रारतो केवल कपटरचनायें जस्योठे तेनेविषे विवेकीप्राणीयें प्रीति करवीनही ॥७॥

प्रियास्नेहोयस्मिन्निगमसदृशो यामिकजटोपमः स्त्रीयो-
वर्गोधनमजिनवं वंधनमिव ॥ महामेध्यापूर्णं व्यसनविस
संसर्गविषमं जवः कारागेहं तदिह न रतिः कापि विडुपां ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ छिनोस्नेहतेवेनीसमानठे, वीजासगासंबंधीलोकते पोरियातसमानठे. धन-
रहिते नवाबंधनसरखीठे, अने महा अमेध्येंकरीसहितठे; सातप्रकारना व्यसनरूप
हेंसहितठे, टुंकासांकहिंयेंतोशासंसारते वंदिग्वानाजेवोठे माटेपंडितलोकने ए वस्तु-
हेली एके वस्तुउपर रति के० मरजी यती नयी ॥ ८ ॥

महाक्रोधोगृध्रोऽनुपरतिगृगाली च चपला ॥ स्मरोद्भूकोयत्र
प्रकटकटुशब्दः प्रचरति ॥ प्रदीप्तः शोकाग्नि स्तनमपयशोऽ-
स्म परितः श्मशानं संसारस्तदतिरमणीयत्वमिह किं ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जेपंडितलोकते श्यामंमारने श्मशानमरज्वोकडेठे. केमके श्मशानमारिडे ता-
वीजो सर्वसंसारमांठे तेकहीवनावेठे, जेमश्मशानमां गिधपक्षीठे तेमसंसारमां म
क्रोधते गीधपक्षीठे; अरनिरूपघणीचपल गियाखणीठे, घुवरूपक्षीरूप कामठे तेप्रगट-
ककवाशब्दथी रुदनकरेठे; देवीप्यमान शोककरी अग्निप्रज्वलेठे. निरंतर अयश-
र राख ठे; माटे संसारते श्मशान ठे एसां रमणीक चीज कोइ नयी ॥ ९ ॥

धनाशा यज्ञायप्यति विषयमूर्गा प्रणयिनी विलासो नारीणां
गुरुविकृतये यत्सुमरमः ॥ फलान्वाद्योयस्य प्रमरनरकल्या-
धिनिवद् स्तदास्या नो युक्ता जव विपतरावत्र मुधिया ॥ १० ॥

अर्थ ॥ धननीजेइठा तेथ्शतिशयविपयरूप विपममूर्तानी विस्तारनारीते कोने विलास ते महाविकारकारी कुसमनोरसते जेनाफलनोस्वाद विस्तारपामतोनेकीना ना समूहतुल्यथाय, एवुससाररूप विपयवृद्धते, एनीहेठल विश्रामकरवोयुक्तनी ॥

क्वचित् प्राज्यं राज्यं क्वचन धनलेगोप्यसुलज क्वजि ज्ञातिस्फाति
क्वचिदपि च नीचत्वकुयश ॥ क्वचिद्वावण्यश्रीरतिगयवती-
क्वापि न वपु स्वरूप वैपम्यं रतिकरमिद कस्य नु जवे ॥११॥

अर्थ ॥ कोइनेतोविस्तारवापुराज्यते, कोइनेधननोलेशपण दोहेलोते, कोनी जातिते, कोइनीनीचजातिते, कोइनेअपयशते, कोइनेवावण्यलीधानी वदनीवलीते, इनुशरीरपण रुद्ध नथी, एवुसंसारनुस्वरूपविपमते तेकोनेरतिकारीथाय ॥ ११ ॥

इहोदाम काम खनति परिपंथी गुणमही मविश्राम पार्श्व
स्थितकुपरिणामस्य कलह ॥ विलात्यंत क्रामन्मदफणभृ-
ता पामरमत वदाम किनाम प्रकटजवधामस्थितिसुख ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ इहाउदामकामदिशाते, तेजपरिपथीके० शत्रुते, तेगुणरूपजेमहीनेपणेते अनेपासेरह्योजे कुपरिणामते विश्रामलीधाविना निरतर क्लेशकरते, सरदाया एवाजेप्राणी तेथ्शमदरूपसर्प तेणेकरीयुक्तते एवुपामरलोकने त्या ससाररूप जे घर तेनु शु सुख कहियें ॥ १२ ॥

तृपार्ता खिद्यंते विपयविवगा यत्र ज्विन करालक्रोधाकां-
त्रमसरसि शोप गतवति ॥ स्मरस्वेदक्लेदग्लपितगुण
मेदस्यनुदिन ज्वग्रीप्मे ज्रीप्मे किमिह शरणं तापहरण ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ ससारनेत्रिपे प्राणीमात्र पुद्गलनी तृष्णारूपतरसेकरीने पीनापात्र विपयनीथाशायेंकरी परजशययाते, एहवाप्राणीयो विहामणाकोयेंकरीपीनापत्र तेमनेमाटे शमतारूपसरोररतो सुकाइगयुते, अनेकामदिशारूपजे परिस्वेद तेनीना तेणेकरीनिरतर गुणमेदा सरदायते ज्या एहजोविहामणो आससाररूप जे, त्या तेना तापने हरे एवो कोइ नथी ॥ १३ ॥

पिना माता त्राता प्यजिलपितसि शवज्जिमतो गुणग्रामज्ञाना
न खड्गु धनदाता च धनवान् ॥ जना स्वार्थस्फातावनिग्रमण्य
नाशप्रचून प्रमाता क र्याताविह जवमुखस्याशु रमिक ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ आसंसारनेविषे पितामातानेत्राताके० जाड्यादी तेसर्वचितितअर्थनी अ-
लापापुरे त्यांलगीअजिमतके० संमतकरीमाने, तथागुणनासमूहूनोजाण एहवोधन-
तप्राणीहोयतेपण कृपणपणेकरीने गुणीजनने धनदेइअकेनही, एम सर्वप्राणीपोता-
स्वार्थसाधनकरवाने सावधानपणेवचेंते, पणपरमार्थथी वेगला वसेते, एवाचवसुखना
सेयाजेजीवतेहना स्वरूपने केहेवाने कोण समर्थ थइ शके! ॥ १३ ॥

पणे: पाणिं गृह्णात्यद्द महति स्वार्थं इह यान् त्यजत्युच्चैर्लोक
स्तृणवदघृणस्तानपरथा ॥ विपं स्वांते वक्त्रेऽमृतमिति च विश्वा
सदतिकृन्नवादित्युद्देशेगोयदि न गदिते: किं तदधिकै: ॥ १५ ॥

अर्थ॥ एमस्वार्थने वगथइने प्राणी चंडालनो हाथपकडी चाखेते! अहोइतिआश्चर्य!
स्वार्थपणुंतेएहवुंते. वलीजेउत्तमकुलथी उपजेखातेहनेतजेते अने तरणाजेवोनिर्वज्ज
इने हैयामांतो केरज्युंहोय पण मोढे अमृतजेतुंमीतुंवोलेते. एवा अनेक प्रपंच स्वार्थ-
तेप्राणीकरेते, नेविश्वासघातीथायते. एवाप्राणीआसंसारमांवसेते, तेजोइनेपण आसं-
रथी जेनुंमनउद्वेगपामतुंनथी तेने घणुं शुं कहिये? ॥ १५ ॥

दृशां प्रांते कांतेः कलयति मुदं कोपकलितैरमीभिः खिन्नः
स्यादधनधननिधीनामपि गुणी ॥ उपायैस्तुत्याद्यैरपनय-
ति रोपं कथमपीत्यहो मोहस्येयं ज्वज्वनवेषम्यघटना ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ स्त्रीनीदृष्टिना प्रांतके० खुणातेमनोहरते, माटेतेनाजोवाथी हर्षउपजेते, अने
नीकोपयुक्तदृष्टिखरावते माटेतेदेखीनेखेदउपजेते, तथाघणाधनवालापुरुषने गुणीज-
स्तुतिआदिकरीरीजवेते, ने कष्टसहीनेतेमनोरोपउतारेते, एसघडुंमोहथकीथायते
ते जुश्रोमोहरूपीराजानुं केवुंविपमतापणुंते केजेतजवायोग्यते तेनो आदरकरावेते
ने जेनोआदरकरवोजोइये तेनोत्याग करावेते? ॥ १६ ॥

प्रिया प्रेक्षा पुत्रो विनय इह पुत्री गुणरति विवेकारव्यस्तातः
परिणतिरनिद्या च जननी ॥ विशुद्धस्य स्वस्य स्फुरति हि कु-
टुंबं स्फुटमिदं ज्वे तन्नोदृष्टं तदपि वत संयोगसुखधीः ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जीवनेतत्त्वविचारणाकरवीतेस्त्रीठे, विनयकरवोतेपुत्रठे, गुणनेविषेजेरतिकरवी-
पुत्रीठे, स्याद्वादपणेस्वपरविवेचनकरवुंतेपिताठे, आनिद्याजेपारकीनिंदातजवीतेआत्मा-
माताठे, एवुंजेअंतरंगकुटुंबठे, तेतोजेवारें आत्माशुद्धथाय तेवारेंप्रगटरीतेपेदाथाय,
एनेनेजेपुरुषसंयोगीसुखमां मग्नथइरह्योते तेतोव्यारेपणदेखतोनथी. ॥ १७ ॥

पुरा प्रेमारे तदनु तदविठेदघटने तडुठेदे ड सान्यथ क-
ठिनचेता विपहते ॥ विपाकादापाकाहितकृत्तगवत्तापमहु-
लाङ्गनोयस्मिन्नस्मिन्कचिदपि सुखं हत न जये ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ प्रथमप्रेमकरताडु एते, तेपठीतेनेनिश्चलपणेरागवाने पणपणुडु वर, ते
तेप्रेमपात्रनो विष्टेदथाय, मरणथाय अथवाप्रेमत्रुटे त्वारेसठयीनगारे डु वरुवने, ते
सहनकरवाने ठातीघणीकठणरासनीपडे, नीजाडानापाकनेविपे आरोपितकहा एते
जे घट तेनासरसीतापनी बहुलताठे ज्या तोएवोजे आससाररूपनीजाडोतिहा
काइज नथी समग्र डु एमयजठे ॥ १८ ॥

मृगाक्षी दृग्वाणे रिद्धि निद्धतंधर्मकटकं विद्विताहदेगा
इदं च बहुलैरागरुधिरे ॥ प्रमंत्यूर्ध्वं क्रूरा व्यसनगतगृ
धाश्च तदियं महामोहक्षोणीरमणरणभूमि खलु जव ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ आससारनेविपे धर्मराजाना कटकनेतोमृगनयनीना दृष्टिरूपीगणे इष्ट
रयु, रागदिशारूपरुधीरवने लोपाइगयाठे कृदयप्रदेशजेनाते उपर अनेकप्रकारना
तनसवधीकष्टरूपीगीधपक्षीयो जमीरहाठे, एवो महामोहरूप क्षोणीरमण जे
नी रणभूमीसमान आ ससार ठे ॥ १९ ॥

हसति क्रीमति क्षणमथच खिद्यति बहुधा रुदति क्रदति कृ
णमपि विवादविदधते ॥ पलायते मोद दधति परिनृत्यति
विवशा जवे मोहोन्मादं कमपि तनुञ्जाज परिगता ॥ २० ॥

अर्थ ॥ क्षणमाहसे, क्षणमाक्रीडाकरे (रमे), क्षणमाखेदकरे, क्षणमागुदुप्रशाते
क्षणमाविलापकरे, क्षणमाअनेकप्रकारनो विवादकरे, क्षणमानासीजाए, ए
थइ नाचनामाने, इत्यादीउन्मादससारनेविपे देहधारीप्राणीयोकरेठे, ते सर्व
ने आधीनथका करेठे ॥ २० ॥

अपूर्णा विद्येव प्रकटखलमैत्रीव कुनय प्रणालीवा स्था
ने विधववनितायौवनमिव ॥ अनिष्णाते पत्यौ मृगदशश्च
स्नेहलहरी जवक्रीडात्रीना दहति हयय तात्त्विकदशा ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ असपूर्णविद्याजेमपडितने, तेमज एतमाणसनीमित्राइ, ए
न्यायनी प्रणालिका एटलेथन्यायनोमार्ग, तथा विधवास्त्रीनुयौवन, - - -

आगलन्त्रीनास्नेहनीलहरी तेजेमखेदनीपात्रथायते तेमजसंसारनीक्रीडा जेवज्जामणीते
तेथी तत्त्वदर्शाप्राणीदुःखपामेते ॥ २१ ॥

प्रज्ञाने संजाते भवति वित्तया स्वापकलना द्विचंडज्ञानं वा
तिमिरधिरद्वे निर्मलदृशां ॥ तथा मिथ्यारूपं स्फुरति विदि
ते तत्त्वविषये भवोयं साधूनामुपरतविकल्पः स्थिरधियां ॥२१॥

अर्थ ॥ जेम प्रजातसमयस्वप्नरचना निष्कलथइजायते, जेमकोइनीआंखमां जा-
गलयावीहोय तेहनेआकाशमां वेचंड्रमाजाते पणनिर्मलदृष्टितां वेचंड्रमानुं भ्रांति-
गनमटीजायते, तेमसंसारथीन्यारारह्या, एहवाजेस्थिरबुद्धिवाला तत्त्वज्ञानसमजेल-
ाधु तेने आ संसार ते मिथ्यारूपजासेते ॥ २१ ॥

प्रियावाणीवीणाशयनतनुसंवाधनसुखे भवोयं पीयूषैर्घ
टितइति पूर्वं मतिरभूत् ॥ अकस्मादस्माकं परिकल्पित
त्वोपनिषदामिदानीमेतस्मिन्न रतिरपितु स्वात्मनि रतिः ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ स्त्रीनीवाणीयेंकरीने तथा विणानादेकरीने शय्यायेंकरीने वलीशरीरनेचो-
वुं चापवुंतेणेकरीने जे सुखउपजेते, ते अमृतेकरीनेबुढेकुंहोयतेवुंते. एवंपूवेंवालकालें
सायुंहुलुं, पण हवेसहसात्कारेंअमने तत्त्वदिशानारहस्यनी परिकलनाथइ जाणपणुं
युं, तेथी संसारनेविषे तत्त्वरुचिर्वर्त्तति नथी, पण आत्मतत्त्वमां रुचिथइ ते ॥ २३ ॥

दधानाः काठिन्यं निरवधिकमाविद्यकभवप्रपंचाः पांचाली
कुचकलशवन्नातिरतिदाः ॥ गलत्यज्ञानाभ्रे प्रसृमररुचावा
त्मनि विधौ चिदानंदस्यंदः सहजइति तेज्योस्तु विरतिः ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ संसारनासमस्तप्रपंच तेअतिशयकठिणताने धरताथकाठे, माटेमुजने का-
थनेपापाणनी पुतलीनास्तननीधरे रतिकारीनथीलागता. केमके अज्ञाननुंवादल ग-
ोगयुंते अनेआत्मिकज्ञानरूप चंड्रोदयथयो तेथीसहजचिदानंदरसनी शीतलता प्र-
टी तेणेकरी विषयतापनी अरतिमटीगइ. ॥ २४ ॥

अवे या राज्यश्रीर्गजतुरगगोसंग्रहकृता न सा ज्ञानध्यानप्र
शमजनिता किं स्वमनसि ॥ वहिर्याः प्रेयस्यः किमु मनसि ता ना
त्सरतय स्ततः स्वाधीनं कस्त्यजति सुखमित्तत्यथ परं ॥२५॥

अर्थ ॥ संसारनेविषे हाथी, घोडा, बलद, प्रमुखजेराजलक्ष्मीते,

नधी ? अर्थात् ते ज्ञानहाथी, ध्यानघोना, समतातेजद, लक्ष्मीआत्म
 मनवनेगाह्यसाथे प्रेमकरेते तोपोतानाआरमासाथे रतिकेमकरतो नधी ? आत्मिकनु
 जीने पौत्रलिकसुखने कोणश्चे ? एवोमूर्खकोणहोय ? ॥ २५ ॥

पराधीनं शर्म दधि विपयकाक्षौघमखिनं जवे जीते स्थान त
 दपिकुमतिस्तत्र रमते।बुधास्तु स्वाधीने दृढधिणि करणास्तुस्य
 रहिते निदीनास्तिष्ठति प्रगलितत्रयाध्यात्मिकसुखे ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ पौत्रलिकसुखकेबुढे ? एकतोपराधीनते, स्वजावेहायथवालायकते,
 वांठनाचडेमखिनते, एमससारनेविपेजयनांस्थानघणाते, तेठताकुमतिनाघणी
 रमेते अनेपडितलोकजेते तेस्वाधीनसुखमारमेते तेसुखकेबुढे, केजेकोरु
 नही, इन्द्रियोनीजसुकतायेंरहितते जेप्राणीआत्मज्ञानमा खयपाम्यायकाउतेप्रा
 कलजयदिशा रहितथका परमानदनेविपे मअपणेरहेते ॥ २६ ॥

तदेतन्नापते जगदजयदान खलु जवस्वरूपानुध्यान शमसु
 खनिधानं कृतधिय ॥ स्थिरीभूते ह्यस्मिन्विद्युकिरणकर्पूरवि
 मला यश श्रीः प्रौढा स्याज्जिनसमयतत्वस्थितिविदा ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ आजगतप्रत्येपकितलोक एमकहेते, जेपोतानाआत्मजावना
 नतेज शमताना सुखनुकारणते, अनेजगत्नेअजयदाननु देवावाबुढे जेजेकारक
 वेंबुद्धिकरीते तेनेआत्मस्वरूपज्ञान स्थिरथयेथके चडकिरणकर्पूरसरीखी
 शखझीतेप्रौढपणे विस्तारपामे, एवातत्वज्ञानी तेजिनेश्वरप्रणीन सि
 र्यादायेंनते ॥ २७ ॥ इतिजवस्वरूपचिंताधिकार चतुर्थ समाप्त ॥

इतिश्रीनयविजयगणेशिष्य श्रीयशोविजयेनविरचिते अध्यात्मसा
 रप्रकरणे प्रथम प्रवच ॥ १ ॥ सर्वश्लोक १०२ तेमा पेह्लाना
 २४ बीजाना २९ बीजाना २२ तथा चोथाअधिकारना ॥ २७ ॥

जवस्वरूपविज्ञाना द्वेपान्नेर्गुण्यदृष्टिजात् ॥ तदिदोवेदरू
 प जाग् वैराग्यमुपजायते ॥ १ ॥ सिद्ध्या विपयसौख्यस्य वैराग्य
 वर्णयति ये ॥ मतं न युज्यते तेपा यावदथोप्रसिद्धितः ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जवनुंस्वरूपजास्थायकी ससारउपरद्वेपथयायकी
 यकी शीघ्रपणे ससारना पिठेदनोवैराग्य आत्मानेविपे प्रगटथाय ॥ १ ॥

।सिद्धि-निष्पत्ति-प्राप्तितेवढे जेवैराग्यनुवर्णनकरेते, तेनुंमत घटमान नथी. जिहांसुधी
 र्थके० उच्यतेतिहांसुधीविषयते, एवीप्रसिद्धिरे. "अर्थसत्त्वेविषयसत्त्वं" ॥ इति. ॥२॥

अप्राप्तत्वत्रमाहुञ्चै रवाप्तेष्वप्यनंतशः ॥ कामजोगेषु मूढानां
 समीहा नोपशाम्यति ॥ ३ ॥ विषयेः क्षीयते कामो नैधनैरिव
 पावकः ॥ प्रत्युत प्रोद्धसत्किं नूय एवोपवर्धते ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेएमजाणैठे, जेहुंकोइकाळे संसारनेविषेश्राव्योजनथी, जोअनंतितिवारविष-
 सेव्याते, तेठतांआविषयनवापाम्यो,एवोत्रमजेनेउपजेते,एवाजेकामजोगने विषे मुंजा-
 र्हाते, तेनीअजिदापानोनाशयतोजनथी ॥३॥ जेमइंधनथीअग्निघटेनही, पणउलटी
 ङ्जिजपामे, तेमविषयसेवतां कामजोगपण कदापिद्वयपामेनही, उलटी शक्तिउद्वास-
 मतीजाये; वारंवारवधतीजजाए ॥ ४ ॥

सौम्यत्व मिव सिंहानां पन्नगानामिव क्रमा ॥ विषयेषु प्रवृत्ता
 णां वैराग्यं खलु दुर्लभं ॥ ५ ॥ अकृत्वा विषयत्यागं योवैराग्यं
 दिधीर्षति अपथ्यमपरित्यज्य स रोगोत्तेदमिठति ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमसिंहनेसोमपणुंनथी, सर्पनेजेमशमतानथी तेमविषयमां जेप्रवर्त्या तेमने
 राग्यदोह्मिठे, पण सुगमनथी ॥ ५ ॥ जेविषयनोत्यागकख्याविना चित्तमां वैराग्यनी
 रणाकरेते, तेकुपथ्यतज्याविना रोगटाखवानी इग करे एवुं ठे ॥ ६ ॥

न चित्ते विषयासक्ते वैराग्यं स्थातुमप्यलं ॥ अयोधन इवोत्तमे
 निपतन्विंश्रंसः ॥७॥ यदीदुः स्यात् कुहूरात्रौ फलं यद्यव
 केशिनी ॥ तदा विषयसंसर्गिचित्ते वैराग्यसंक्रमः ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेम लोढानो घण तप्योह्योय तेपाणीनाविडुने शोपीजायते, तेमजेनुंचित्त
 पयासकठे, तेनाकृदयमां वैराग्यरहीशकतो नथी ॥ ७ ॥ जो अमासनीरात्रीयें चंद्र
 ने. अने जोवांजीआवृद्धने फलथावे; तोविषयीजीवना कृदयमां वैराग्यसंक्रमे ॥८॥

ज्वहेतुषु तरेषा द्विषये प्वप्रवृत्तितः ॥ वैराग्यं स्यान्निरावाधं
 ज्वनेर्गुण्यदर्शनात् ॥ ९ ॥ चतुर्थेपि गुणस्थाने नन्वेवं तन्
 प्रसज्यते ॥ युक्तं खलु प्रमातृणां ज्वनेर्गुण्यदर्शनं ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ज्वनी वृद्धिनाहेतुउपरजेनेठेपह्योय विषयनेविषे जेनीप्रवृत्तिनह्योय तेप्र-
 णे संसारनीनिर्गुणताना चित्तनयकी निरावाधपणे वैराग्यउपजे ॥ ९ ॥

गणानेविपेण सम्यक्त्ववत झातापुरुषनिश्चयनयपणे संसारनीनिर्गुणताव जुष
तेने वैराग्यनीप्राप्तियायठे, तेयुक्तजठे ॥ १० ॥

सत्यचारित्रमोहस्य महीमा कोप्यय खलु ॥ यदन्यद्देतुयोगे
पि फलायोगोत्र दृश्यते ॥ ११ ॥ दृगाविशेषे तत्रापि नचेद ना
स्ति सर्वथा ॥ स्वव्यापारहृतासंग तथा च स्तवजापित ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ चारित्र मोहनीनोमहीमा साचोजठे, केमके निश्चैथकी ^{१६३५}
फलनु अयोग्यपणु तेथकी जोवामा आवेठे ॥ ११ ॥ सम्यक्त्वनीदशाविशेषकरीन
थेगुणगणेपणु सर्वथावैराग्यनजहोय, एमनजाणवु, तिहापणपोताना आत्मिक
वनी रमणताये कुसगपणुहणायठे, ए अर्थ वीतरागस्तोत्रनेपि ^{१६४}
लोठे, माटे चोथे गुणगणे वैराग्यपणु होय ॥ १२ ॥

यदा मरुन्नरेंद्रश्रीस्त्वया नाथोपजुज्यते ॥ यत्र तत्र रतिर्नाम
विरक्तत्वं तदापि ते ॥ १३ ॥ जवेत्वा यस्य विविन्ना प्रवृत्ति कर्म
जावजा ॥ रतिस्तस्य विरक्तस्य सर्वत्र शुभवेद्यत ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जे काळें देवताना राजानी लक्ष्मी हेनाथ' तमेजोगवी तिहापणनिहाविहा
मोहिनीउपजेते तमेकरीनथी, त्यापणतमेविरक्तपणुजकखुठे पणरगायानथी ॥
माटे जवनीइजाजेहनेविठेदथायठे, तेनेजेअवश्यवेदवायोग्य जावकर्मनी
जेविरक्तआत्मानेरतिपणुठे तेसर्वत्र शुभवेदनीजवत्ते ॥ १४ ॥

अतश्चाक्षेपकज्ञानात् काताया जोगसन्निधौ ॥ न शुद्धिप्रदयो
यस्माद्धारिज्जमिद वच ॥ १५ ॥ मायाजस्तत्वत पश्यन्नतु
द्विजस्ततोद्भूता ॥ तन्मध्ये न प्रयात्येव यथा व्याघातवर्जित ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एहिजकारणमाटे स्वरूपज्ञाननाश्चयासंकरी अथवा अन्यवस्तुयेंकरी
वस्तुनुपुरवु तेक्षेपककेवाय, तेक्षेपकपणुजेनेनथी, तेनुनामअक्षेपककहियें, ^६
ज्ञानवत निश्चेजावनुग्रहणकरनारो ते पुरुषजोकाता जेखीतेनाजोगनेसन्मुक्त प्र
होय, तोपणतेहनी शुद्धिनोप्रकर्षरीते ह्यनथाय, एटखे ज्ञानशुद्धिते कर्महयु
णठे एवुहरिज्जसूरीनुचनठे ॥ १५ ॥ परमार्थदिशाथकी सर्वसत्तारने इज
मान देसतोयकोथनुष्टेगदिशामावत्तें, जेहनेकामजोगमा उष्टेगनथी, ने रागज
ते तेणेवरीतेमा तन्मयपणुंनकरे, तेनिरविघ्नपणे यथायोग्येंमोक्षेजजायठे ॥ १६ ॥

जोगान् स्वरूपतः पश्यंस्तथा मायादिकोपमान ॥ जुंजानोपि
ह्यमंगः मन प्रयान्येव परं पदं ॥ १७ ॥ जोगतत्त्वम्य तु पुनर्न ज
वां दधिलंबनं ॥ मायादकदृढावेगनेन यानीह कुपया ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणी शब्दादिकजोगने परमार्थदिशायें जोनोथको इडजावसमानजाणते
यथादिकने जोगवतोपण तेमाझेपानोनथी. तेनिश्चयपरमपदजे मोक्षतेनेपामेठे ॥१७॥
नेजेजयाजिनंटीप्राणी तेमंगारना जोगनेज नस्वरुमीमानेठे, तेप्राणीसंसारसमुद्रने
तंधीनशके केमके मायान्पठदकनाश्चावेगें तेप्राणीकृपंधनेत्रिपेजायठे ॥ १८ ॥

स तत्रैव जवोद्धिन्न यथा निष्ठत्यसंग्रहं ॥ मोक्षमार्गेपि हि तथा
जोगजंवालमोद्धिन. ॥ १९ ॥ धर्मगतिं न दंत्यत्र जोगयो-
गवलीयमी ॥ दंति दीपापदोवायुर्ज्वलंतं न दवानलं ॥ २० ॥

अर्थ ॥ तेप्राणीजोगनो जंवालके० कछिमलतेणेमोहितययोथको मोक्षमार्गेना साध
नेविषेपण जवोद्धिन्नतापणेनिश्चयथकीरहेठे ॥ १९ ॥ धर्मेनिसामर्थताने कामजोगनो
योग दर्णीशकतो नथी. केमके धर्मेनीनामर्थता घणीवलवत्तरठे दीपकसमान थल्प
धनेनोकदापि वायुसमानविषयथोलवीनाखे, पणजाज्वल्यमान दावानलसमान जेम
धर्मेनी वासना तेने वायुनटीशकतो नथी ॥ २० ॥

वध्यते वाट्मासक्तो यथा श्लेष्मणि मक्षिका ॥ शुष्कगोलवद
श्लिष्टो विषयेभ्यो न वध्यते ॥ २१ ॥ बहुदोषनिरोधार्यमनिवृत्तिर
पि क्वचित् ॥ निवृत्तिरिव नो ह्यष्टा योगानुभवशालिनां ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेम श्लेष्मनेविषे माखीखेपाइ फमाइजायठे, तेम विषयनेविषे गाटापणे
मक्तथतां प्राणीबंधाइजायठे. सुकीमृत्तिकानागोळामाजेम माखीफसातीनथी तेम
मक्तिरहितउदार्मीन एवाजेजीव तेविषयनेविषे बंधातानथी ॥ २१ ॥ जेम रोग ने
गटवाने थ्यापधोनीजरुंठे, तेमघणादूपणनो रोधकरवानेश्रथें क्वचित्थनिवृत्तिपणुं
ण ह्युद्यनथी. जेमकामजोगनी त्यागवुद्धिह्युद्यनथी, तेमथनुनवजोगेकरीने सहित जेवत्तें
नेक्वचित्मात्र थनिवृत्तिठे. तेपण निवृत्तिनीपरेज ह्युद्यनथी ॥ २२ ॥

यस्मिन्निषेव्यमाणेपि यस्याशुद्धिः कदाचिन ॥ तेनेव तस्य शुद्धिः
स्यात् कदाचिदिति हि श्रुतिः ॥ २३ ॥ विषयाणां ततोबंधजनने
नियमोस्ति न ॥ अज्ञानिनां ततो बंधो ज्ञानिनां तु न कर्हिचित् ॥ २४ ॥

प्रथमकह्योतेविषयादिकने नपामगथकी ससारथीउद्वेगपामगानु ल ५५
खगर्जितवैराग्यकहियें ॥१॥ देहसवधी मनसवधी जेखेदतेथीउपज्यु, जे
पककेठ्ट्टिकारीनथाय, आत्मानीपुष्टिकर्तानथाय, केमके तेप्राणीपोताने
रवायोग्य धनादिकवस्तुनेपामीने तापसादिपणुंठोडीने पातुगृहस्थपणुअगीनाकर

डु खाद्विरक्ता प्रागेवे वृत्तिप्रत्यागते पद ॥ अधीराइव सत्रा
मे प्रविगतो वनादिक ॥ ३ ॥ शुष्कतर्कादिक किंचि द्वयका
दिक मप्यहो ॥ पठंति ते शमनदी नतु सिंघातपदति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ डु खथकीजेवैराग्यपामेठे, तेतोप्रथमथीज पाठागृहस्थावासीनी
डु सटखेतो घरेजइये, जेमअधीरपुरुष जेकायरते सग्रामनेपिपे जतोथको
माजराइवेसवानीइष्टाकरेठे, तेहनीपरें ॥ ३ ॥ प्राणीयोवादविवाद
अथजणेठे,आजीविकानेअर्थ वेद्यकप्रमुखना अथजणेठे,पण शमतारसनीनदी
इहातनी जेपइति तेजणतानथी ॥ ४ ॥

अथपल्लववोधेन गर्वोष्माण च विभ्रति ॥ तत्त्वात् नैव गतति
प्रशमामृतनिर्जर ॥ ५ ॥ वेपमात्रचृतोप्येते गृहस्थान्नाति
गेरते ॥ नपूवोवायिनोयस्मा न्नापि पश्चान्निपातिन ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे शमताश्चमृतना करणनेपाम्यानथी, तेअथनापल्लवमात्रके
करीने गर्वनीगरमीनेधरीनेज वंतेठे,पणतत्त्वना रहस्यने पामताजनथी ॥ ५ ॥
धुनावेपमात्रेकरीने पोतानु जीवितव्यपणुराखेठे, तेपणगृहस्थतुल्यजठे, पण
न्यारानथी, जेणेआगलउठाह धस्योनथी, जेगुणपामिने पडवाइ पण
केमकेजे गुणपामीने तजेतेतोपडवाइकेहेवाय, पणपतोकोइवारें
पडवाजे ठे तेनोगुणनेपाम्याजनथी ॥ ६ ॥

गृहेन्नमात्रदौर्लभ्यं लभ्यते मोदका व्रते ॥ वैराग्यस्यायम
थोद्वि दु खगर्जस्य लक्षणं ॥ ७ ॥ कुशास्त्राच्याससजुतज
नेर्गुण्यदर्शनात्॥मोहगर्जं तु वैराग्यं मत वालतपस्विना ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अहोघरमातो पुरुअन्नपणनथीमलतु, नेदीक्षाक्षीधायकी तोत्राक
तेमादेदीक्षाखेवामा शुड सठे पवुजाणीने जेदीक्षाखियेठे,तेनुनाम डु खगर्जिन
जाणतु ॥ ७ ॥ परीतप्रथम डु खगर्जितवैरागपणुदेखाडयु, ह्वेमोहगर्जिन

कुशाख्रनाश्रच्यासत्री प्रगटयुंजेसंसारनुं निर्गुणीपणुं तेथ्रीमोहगर्जित वेराग्य
ठे. तेवालनपत्नी प्रमुखजाणवा ॥ ८ ॥

सिंधांत सुपजीव्यापि ये विरुद्धार्थजापिणः ॥ तेषामप्येतदेवे
ष्टं कुर्वता मपि दुष्करं ॥ ९ ॥ संसारमोचकादीना मित्रेतेषां न
तात्विका ॥ शुभोपि परिणामोय ज्ञातानज्ञान रुचिस्थितिः ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेसिख्हांननुं उपजीवन करीनेपण सूत्रविरोधि अर्थकेहेठे, तेप्राणीजो दुष्कर
लीकरेठे तोपणतेनेपत्रोजजाणवो ॥ ९ ॥ संसारना दुःखथ्रीमूकाववाना हेतुथ्रीजे
खमानते घोडाप्रमुखने दुःखीदेखी तेनेदुःखथ्री ठोडववाने द्याजात्रेकरीमारीना
तेपणशुभपरिणामनी बुद्धिराखेठे तेठतांपरमार्थेपापजठे, तेममोहगर्जितने परमा-
हेनही. जोएनो परिणामशुभहोय तोपणपरमार्थे ज्ञाननीरुचिथायनही ॥ १० ॥

अमीषां प्रगमोप्युञ्जे दौषपोषाय केवलं ॥ अंतर्निहीनविषम
ज्वरानुचयसन्निभः ॥ ११ ॥ कुशाख्रार्थेषु दृढत्वं शास्त्रा
र्थेषु विपर्ययः ॥ स्वतंदता कुतर्कश्च गुणवत्संस्तवोश्चनं ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेमअंतरंगमां हीनथइरह्यो एह्वोहाडवेदीज्वर दुःखदाइथायठे, तेमएनेपण
शमादिकगुण थाय. तेपण घणुंकरीने केवलदूषणजणीजथाय, पणगुणजणी नहीज-
य. केमकेअंतरंग मिथ्यात्वगयाविना वेराग्यतेदुःखदाइठे ॥ ११ ॥ कुशाख्रनाश्रर्थने
रे डाह्याथाय, नेशाख्रनाविपरीत अर्थकरे, स्वतंदपणेवतें, कोइसाथेदमाराखेनही,
तेगुणीनी प्रशंसानकरे ॥ १२ ॥

आत्मोत्पर्कः परजोहः कलहो दंजजीवनं ॥ आश्रवावादानं श
क्त्युल्लंघनेन क्रियादरः ॥ १३ ॥ गुणानुरागवैधुर्यं सुपकारस्य
विस्मृतिः ॥ अनुबंधाद्यचिंता च प्रणिधानस्य विच्युतिः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेपोतानीमोटाइकरे. पारकोडोइकरे, हेगकजीथाकरे, कपटराखे, पोतानां
र हांके.पोतानुंसामार्थे लढंधीने क्रियानोउद्यमकरे, तेथार्त्तध्यानी केहेवाय ॥ १३ ॥ वली
गुणीपुरुषोनो रागीनहोय वीजानाकरेलाउपकारने विसरी जाय, तीव्रकर्मबंधनी चि
सहितवत्तें, अनेशुभअध्यात्मना अच्यवसाय रहितपणेवत्तें ॥ १४ ॥

श्रद्धा मृडत्वमो हृत्य माधुर्यमविवेकिता वेराग्यस्य द्वितीयस्य
स्मृतेयं लक्षणावली ॥ १५ ॥ ज्ञानगर्जं तु वेराग्यं सम्यक् तत्त्व
परिचिदः ॥ स्याद्वादिनः शिवोपायस्पर्शिन स्तत्त्वदर्शिनः ॥

अर्थ ॥ श्रद्धा, मृदुता, उरूतता, मधुरता, अपिवेकतापण एमोहगर्जित
परपराजाणवी ॥ १५ ॥ एरीतमोहगर्जितवैराग्यनु स्वरूपकलु ध्रुवे-^{चित ५५}
पकहेवे जेसम्यक्त्वेतवनीश्लोखसाणकरे, स्याद्वा दृष्टियेवत्ते, मोहनुचिततकरे
उपायनेफरसे, अनेतरदिशा देखवानोअर्थीथाय, तेज्ञानगर्जितवैराग्यजाणो ॥

मीमांसा मासला यस्य स्वपरागमगोचरा ॥ बुद्धि स्यात्तस्य वैरा
ग्यं ज्ञानगर्जं मुदंचति ॥ १७ ॥ न स्वान्यशास्त्रव्यापारे प्राधान्य य
स्य कर्मणि ॥ नासो निश्चयसंशुभं सार प्राप्नोति कर्मण ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जेहनोविचार पुष्टकारीहोय अनेस्वसिद्धात तथापरसिद्धातसवीहुं
होय, तेने वैराग्यनीवातकहियें, अनेएवानेज ज्ञानगर्जित वैराग्यप्रगट थार ॥
जेनेस्वशास्त्र परशास्त्रना व्यापारनु प्राधान्यपणुनथी, तेमज क्रियानेविषेपण
तानथी, तेनिश्चयकीक्रियानु निर्मलसारचूतजेफल तेनेम्यारेपणपामेनही ॥ १७ ॥

सम्यक्त्वमौनयो सूत्रे गतप्रत्यागते यत ॥ नियमोदार्जित स्तम्भा
त् सारं सम्यक्त्वमेव हि ॥ १९ ॥ अनाश्रवफलं ज्ञान मव्युत्थानं
नाश्रव ॥ सम्यक्त्वं तदव्यक्तिरित्येकत्वविनिश्चय ॥ २० ॥

अर्थ ॥ जेसम्यक्त्वतेमौनचारित्रकहियें, अनेचारित्रते मौनसमकितकहियें, ५३
चारांगमध्ये गतप्रत्यागककरीने कलुठे ॥ जंसम्मंतिपासहा तंमोण
तेमाटे नियामकातापणुजाणवु ॥ सिद्धतिचरणरहिया दसरणहियानसिद्धति
त् तेमाटेसम्यक्त्वतेते सारचूतजाणवु ॥ १९ ॥ आश्रवनोत्याग तेज्ञाननुफल
श्रवनुफल तेथव्युत्थान एटलेविषयमा उजमाल नथाय, विषयनोत्यागीहोय
निश्चयसम्यक्त्वतकहिये कारकसम्यक्त्वीनी एवीदृष्टिहोय, एटसामाटे निश्चय
तिके० प्रीतितेशुद्धाचारित्रवतनेजहोय ॥ २० ॥

वहिर्निर्वृत्तिमात्र स्या चारित्र्या द्यावहारिकात् ॥ अत प्रवृत्ति
सार तु सम्यक् प्रज्ञानमेव हि ॥ २१ ॥ एकाते नहि पट्काय श्रव
नेपि न शुभता ॥ संपूर्णपर्ययात्प्राज्ञाद् यन्न याथात्म्यनिश्चय ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ बाह्यधीधन, कण, कचन, कामिनीप्रमुख बाह्यवस्तुनोजे त्यागीपार
हारचारित्रना पालवाथी तेप्राणीव्यवहार दृष्टियेज्जालेठे अनेजेने सम्यक्
ज्ञाननी प्रवृत्तिहोय, तेहनेजथतरग प्रवृत्तिनो सारकहियें ॥ २१ ॥ समस्ततर
नारहितथका एकातेठसायनीरक्षानी श्रद्धाकरताथका सम्यक्त्वनीशुद्धता

संपूर्णनयनीश्रपेक्षायें इव्यार्थिकपर्यायार्थिकनयना लाजविना यथार्थपणानोलाज-
जथाय, माटेशुद्धनयनी श्रपेक्षायेंवर्त्तुं ॥ ११ ॥

यावंतः पर्याया वाचां यावंतश्चार्थपर्यायाः ॥ सांप्रतानागताती
तास्तावद्भव्यं किलैककं ॥ १३ ॥ स्यात्सर्वमयमित्येव युक्तं स्व
परपर्यायैः ॥ अनुवृत्तिकृतं स्वत्वं परत्वं व्यतिरेकजं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेमजगतमां वर्त्तमान, अनागत, तथाअतीतकालना जेटलाशब्दपर्याय वचन
ते, तथापदार्थनाजेटला अर्थपर्यायते, ते सर्वपर्यायनिश्चैथी एकजडव्यते ॥ १३ ॥ जे-
के० पदार्थते सर्वस्वपरपर्यायमयीहोय. तेआवीरीतेंजे, अनुवृत्तिसहजचारी गुणप-
णत्वंके० स्वपणुंजाणवुं अने परपणुते व्यतिरेकपणेकरीजाणवुं ॥ १४ ॥

ये नाम परपर्यायाः स्वास्तित्वयोगतोमताः ॥ स्वकीया अप्यमी त्या
हुः स्वपर्यायविशेषणात् ॥१५॥ अतादात्म्येपि संबंधो व्यवहृ
रोपयोगतः ॥ तेषां सत्त्वं धनस्येवव्यज्यते सूक्ष्मया धिया ॥१६॥

अर्थ ॥ जेटलापरपर्यायते, तेसर्वपोतानीआस्तिक्यताना अजोगथीजाणवा. तेयद्यपि
गानाठे, तोपणगतजावेंठे. अनेपोतानापर्यायतो सामान्यतापणेंठे ॥ १५ ॥ परपर्याय
पणतादात्म्यजावेंनथी तोपण व्यवहारनयना जोगथीतेहनो संबंधते. जेमधननोध
अनेधनते जूदाजूदाठे, तोपणसूक्ष्म बुद्धियेविचारतां तेमनोसंबंधजणायते ॥ १६ ॥

पर्यायाः स्युर्मुनेर्ज्ञानदृष्टिचारित्रगोचराः ॥ यथा जिन्ना अपि
तयोपयोगाद्गस्तुनोह्यमी ॥ १७ ॥ नोचेदज्ञावसंबंधा न्वेषणे
का गतिर्नवेत् ॥ आधारप्रतियोगित्वे द्विष्टे न हि पृथग् द्वयोः ॥१८॥

अर्थ ॥ तेमअजिन्नपणे ज्ञाननातथा चारित्रसंबंधीपर्याय मुनिनेपण होय; जोपण
अजिन्नते, तोपणउपयोगपणेविचारतां निश्चयनयपोतपोतानाजठे, पणव्यवहारेंएक
॥१७॥ एमकेहेवाय ॥ १७ ॥ एमजोनकहियें अने अज्ञावनासंबंधथी गवेपणाक
येंतो केवीगतिथाय ? आधारांतरनिरूपकतानेजावें विचारतां, "द्विष्टेविनष्टेह्यात्,"
दळे पृथक्ज्ञावताना द्वेषकरवाथी विणसेअने तेवेहुथीआत्माजिन्ननथी ॥ १८ ॥

स्वान्यपर्यायसंश्लेषात् सूत्रेप्येवं निदर्शितं ॥ सर्वमेकं विदन्वेद्
सर्वं ज्ञानं तथैककं ॥ १९ ॥ आसक्तिपाटवाच्यासस्वकार्यादिजि
राश्रयन् ॥ पर्यायमेकमप्यर्थं वेत्ति ज्ञावाद् बुधोऽखिलं ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ स्वपर्यायअने परपर्यायना संबंधथी सूत्रनेविपे पणएमदेखान्युंठे, के सव

बुद्धकताजावें जाणता, "एगेश्याया," इत्यादिक सधबुद्धानते सज्जनपदकी माटेचित्तनीआसक्तिये अने बुद्धिनीपाटवताये अच्ययासकरवाथी पोताना कनेआश्रयताथकी पर्यायना एकअर्थनेजाणीनेपण बुधजेपणित तेसर्वाजावनेजा गजाणइ सेसवजाणइ" इतिउचनात् ॥३०॥

अंतरा केवलज्ञान प्रतिव्यक्ति र्न यद्यपि ॥ कापि ग्रहणमेकाग्र
द्वार चातिप्रसक्तिमत् ॥ ३१ ॥ अनेकातागमश्च द्वा तथाप्यस्त्व
लिता सदा ॥ सम्यग्दृशस्तथैव स्यात् सपूर्णार्थविवेचन ॥ ३१ ॥

अर्थ ॥ यद्यपिकेवलज्ञाननेविषे तोकाइपणप्रतिव्यक्तिनथी, तोपणकोद्वेकापे
अशनुज ग्रहणकछुठे, नेकोइस्यानके सर्वाशग्रहणकीघोठे ॥ ३१ ॥
गमनी श्रद्धातेअस्त्वलितपणें सदाप्रवर्त्ते, माटेअनेकांतपणुअगीकारकरताव
म्यक्त्वठे, तथाउत्सर्गअपवाद, निश्चव्यवहारतेनासपूर्णअर्थनोनिश्चयथायठे ॥

आगमार्थोपनयनाद् ज्ञानं प्राज्ञस्य सर्वगं ॥ काय्यदिव्यवद्वा
रस्तु नियतोद्धेखशेखर ॥ ३३ ॥ तदेकातेन य कश्चिद्विरक्तस्या
पि कुग्रह ॥ शास्त्रार्थवाधनात्सोयं जैनाज्ञासस्य पापकृत् ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ आगमनाअर्थनु उपनयनजेथापवु तेथकीप्राज्ञजे बुद्धिवत
व्यापकपणेप्रवर्त्ते, कार्यादिकजेव्यवहारठे, तेतोनिश्चयपणें
श्रेष्ठरूपकरवाने जेमआलेखकरे तेसरिखाव्यवहारठे,
अयनयठे ॥ ३३ ॥ तेमाटेएकातनय अगीकारकरीनेप्रवर्त्तनारा

कहिये, तोवीजासात्र नामधरावनारहोय तेनीतोशीवार्ता ? एकनयनानोशाअत्र
नोनाधककरता जाणवो तेजोपण जैनाज्ञासठे तोपण पापकारी जाणवो ॥ ३४ ॥

उत्सर्गं चापवादेपि व्यवहारेथ निश्चये ॥ ज्ञाने कर्मणि वा
य चेन्न तदा ज्ञानगर्जता ॥ ३५ ॥ स्वागमेन्यागमार्थाना शत
स्येव परार्थके ॥ तावताप्यबुधत्व चेन्न तदाज्ञानगर्जता ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ उत्सर्गमार्गमा, अपवादमार्गमा व्यवहारमार्गमा, निश्चयमार्गमा,
यनेविषे अनेकियानयनेविषे जोकदाग्रहनथी, तोतेनेज्ञानगर्जितपणुठे,
पणठे ॥ ३५ ॥ स्वसिद्धातनाजाणवाथी अन्यशास्त्रनु जाणवुते तेमाजसमारी
जेमपरार्थनाम उत्कृष्टगणितठे, तेमासोनुगणितपण समाज्जायठे, अनेते
नपामिनेपण जोअज्ञानपणुरदेतो, तेनेज्ञानगर्जिताविलकुलनथी एमजाणवु ॥ ३६ ॥

नयेषु सार्थसत्येषु मोघेषु परचालने ॥ माध्यस्थ्यं यदि नायातं
न तदा ज्ञानगर्भता ॥३७॥ आज्ञायागमिकार्थानां योक्तिकानां
च युक्तितः ॥ न स्थाने योजकत्वं चेन्न तदा ज्ञानगर्भता ॥ ३७ ॥

अर्थ ॥ पोतपोताना स्वार्थनेविषे सघला नयसत्यते, नेपरमार्थनी चालनानेविषे नि-
लते, अनेतेनयना विवादमांजो मध्यस्थनान आवी तोतेनेज्ञानगर्भताठेजनही ॥३७॥
प्राज्ञाप्राह्यअर्थने आज्ञायें ग्रहेनही, आगमप्रमाणेग्रहवायोग्यने आगमें ग्रहे नही,
नेयुक्तिप्राह्यनेयुक्तिवनेग्रहेनही, एमसहुने पोतपोतानेठेकाणे जोनीजाणेनही, तोतेने
नगर्भिता मूलथीजनथी एमजाणुं ॥ ३७ ॥

गीतार्थस्यैव वैराग्यं ज्ञानगर्भं ततः स्थितं ॥ उपचारादगीतस्या
प्यञ्जीष्टं तस्य निष्ठया ॥ ३८॥ सूक्ष्मेद्विका च माध्यस्थ्यं सर्वत्र
हितचिंतनं ॥ क्रियायामादरोभूयान् धर्मे लोकस्य योजनं ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ उपरकह्या मुजवतो गीतार्थनेज ज्ञानगर्भितवैराग्यते, पणअज्ञानीनेनथी,
मस्युं. तोपणतेनाउपचारथकी अगीतार्थने पणगीतार्थनीनिष्ठायें ज्ञानगर्भितवै
यते ॥ ३८ ॥ तेमाटेसूक्ष्मदृष्टियें मध्यस्थपणुं अंगीकारकरीने अनेपरदूपण तजीने-
तुं, सर्वजगत्नाजीवतुं हितचिंतवतु, मैत्रीजावधरवो, क्रियानेविषेघणो आदरकरवो,
योगधरवो, अनेधर्ममार्गमां लोकनेजोरुवा, एहिजश्रेष्ठते ॥ ४० ॥

चेष्टा परस्य वृत्तांते मूकांधवधिरोपमा ॥ उत्साहः स्वगुणाभ्यासे
दुःस्थस्येव धनार्जने ॥ ४१ ॥ मदनोन्मादवमनं मदसंमर्दं
मर्दनं ॥ असूयातंतुविवेदं समतामृतमज्जनं ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ मुगाने तथाआंधलाने अनेवेहराने बोखवामां देखवामां अनेसांचलवामां
यादिकपारकावृत्तांतनेविषे जेणेचेष्टातजीठे; अनेपोताना गुणनाअच्यास करवामां जे
त्साहवंतठे; जेमदरिडीधनकमाववानो उद्यमीहोयतेनीपरें उजमालथकोवत्तें ॥ ४१ ॥
मनाउन्मादनुं वमनकरनारा, मदनासमूहने टालनारा, ईर्षारूपतंतुनातोडनारा, अने
मतारूपअमृत कुंडमांमज्जनकरनारा ॥ ४२ ॥

स्वप्नावाज्ञैव चलनं चिदानंदमयात्सदा ॥ वैराग्यस्य तृतीयस्य
स्मृतैर्यं लक्षणावली ॥ ४३ ॥ ज्ञानगर्भमिहादेयं ह्योस्तुस्यो
पमर्दतः ॥ उपयोगः कदाचित् स्या त्रिजाध्यात्मप्रसादतः ॥४४॥

अर्थ ॥ तथाचिदानंदमयपणाना स्वजावृथी सर्वदा चलायमाननही कवंत जेहोय एत्रीजा ज्ञानगर्जित वैराग्यनागुणनी लक्षणमलीकही ॥ ४३ ॥
ज्ञानगर्जितवैराग्यतेग्रहवायोग्यते, अने मोहगर्जितवैराग्य तथा दु उपमर्दनकरीने पोतानाअध्यात्मजावनाप्रसादथकी कदाचित् ॥ ४४ ॥ इतिश्रीवैराग्यज्ञेदाधिकार षष्ठ समाप्त ॥

विषयेषु गुणेषु च द्विधा ज्ञुवि वैराग्यमिद प्रवर्तते ॥
अपर प्रथम प्रकीर्तितं परमध्यात्मबुद्धेर्द्वितीयक ॥ १ ॥

अर्थ ॥ पृथ्वीनेविषे विषयमाअने गुणमांपवेहुप्रकारे वैराग्यप्रवर्तते राग्यतो अमुरयपणेकहोते वीजोअध्यात्मजावयुक्तगुणवैराग्यतेमुखपणेनाथो

विषयानुपलंजगोचरा अपि चानुश्रविकाविकारिण ॥
न जवंति विरक्तचेतसा विपधारेव सुधासु मज्जता ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जेविषयवैराग्यतेते, प्राप्तिगोचरपणे वत्तेंते, पणनिश्चंघी दिकनेविषे आसक्तिकरेनही जेविरक्तचित्तवाळाते अविकारीथकाजहोय ध्यात्मरूप अमृतधारानेविषे मज्जनकरताहोय, तेहनेनिपनीधाराशुकरनाते तेहनेकाइविपनीधारापीना करीशकतीनथी ॥ २ ॥

सुविशालरसालमंजरी विचरत्कोकिलकाकलीजैरे
किमु माद्यति योगिना मनो निजृतानाहतनादसादर ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेयोगीश्वर अनहृदनादेसहितते, तेनेयोगमार्गेकरीने सर्व "अहंपद" अथवा "सोह"पद अथवाउंकारध्वनि मनमांधरेते, तेनोप्रह्लादारेजेनाद तेनुनाम अनहृदनाद कहियें, तेणेकरीजेयुक्तते तोतेवायोगीश्वरनुमन घती आवांनीमजरीनेविषे विचरतीजे कोकिला तेना मनोहर थशे ? अर्थात्नहीजथशे ॥ ३ ॥

रमणीमृडपाणिककणक्वणनाकर्णनपूर्णघूर्णना ॥ अ
नुजृतनटीस्फुटीकृत प्रियसगीतरता न योगिन ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ स्त्रीनासुकोमल हाथमारह्याजेककण तेनोशब्दसाजलीने खोचन तेनीअनुजवनदिशारूप नाटककरनारीस्त्रीयें प्रियकारीसगीतरथ तेमा योगीश्वरनुमन रगायनही, पटखेलोजायनही ॥ ४ ॥

स्खलनाय न शुद्धचेतसां ललनापंचमचारुघोलना ॥

यदियं समतापदावली मधुरालापारते न रोचते ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ स्त्रीनीपंचमरागनी घोलनाते समतापदनीश्रेणिना मधुरआलापरती नल्ह-
गुरुचेतनावंत जोगीनेरुचेनही, एतलेगुरुचेतनावंतने खलनाकारीनय ॥ ५ ॥

सततंक्षयि शुक्रशोणितप्रज्वं रूपमपि प्रियं नहि ॥

अविनाशिनिसर्गनिर्मलप्रथमानस्वकरूपदर्शिनः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अविनाशी सहजनिर्मल अनेविस्तारपामतुं एहबुंजे पोतानुं-
नार योगीश्वरतेनेतोजेनुं निरंतर शीलक्षयथायठे अनेवीर्यक्षि-
आदिकनुं रूपते प्रियकारीलागतुंनयी ॥ ६ ॥

परदृश्यमपायसंकुलं विषयो यत्खलु चर्मचक्षुषः ॥

न हि रूपमिदं मुदे यथा निरपायानुभवैकगोचरं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेवोनिरपाय के० जेहनोनाशनयी एहवोअनुभववि-
रूपते परपदार्थके० वीजानेजोवायोग्यठे, तथानाशवंतठे;
जेरूप तेजोवायकीतेनोजेरसते निश्चयनयथकी हर्षकारी

रतिविभ्रमदास्यचेष्टिते ललनानामिह मोदते ॥ ८ ॥

सुकृतादिपविष्वमीपु नो विरतानां प्रसरति दृष्टुः ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ रतिसुखनेदेखीने तयात्रीनानेत्रविभ्रमनी चेश-
री तेघणोहर्षपामेठे, पण्ण विभ्रमविवासादिकनो मु-
। माटेयोगीश्वरनी दृष्टिमांरमतीनयी ॥ ८ ॥

न मुदे मृगनाजिमद्विकालवलीचंदनचंद्रमं ॥ १० ॥

छपां निरुपाधिवाधित स्मरशीलेन मुगंधि ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ कस्तुरी, माखनीनापुष्प, खवलीके०णखरी-
इतलोकोने मग्नकरतीनयी; तेमनेतो निरुपाधिक
जे मग्नपणुवसेठे, पणरूपादिकनेविषेमग्नतापुं

उपयोगमुपैति यच्चिरं हरते यत्रविदा ॥ १२ ॥

खलु शीलसौरजा दपरस्मिन्नित यु ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जे घणाकालमुधी उपयोगमांथावे,
नयी. एवीजेगीलमुगंधीतेनेमृकी योगी

मधुरैरं रसैरधीरता क्वच नाध्यात्मसुधाखिदां सता ॥ अ
रसैः कुसुमैरिवालीनां प्रसरत्पद्मपरागमोदिना ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेम विकस्वरथता जे कमल तेना स्वाद सुगंधयुक्त रसे ॥ ११ ॥
ते निरस कुसुमउपररतिपामेनही, तेम अध्यात्मरूप अमृतरसनाजोगी
पीजाशर्करादिक मधुररसनी अधीरजताउपजतीनथी, रघतापणु करेनही ॥ ११ ॥

विपमायतिजिर्नु किं रसैः स्फुटमायातसुखैर्विकारिणि ॥

नवमे नवमे रसे मनो यदि मग्नं सतताविकारिणि ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जे आगल कनवा विपाकआपे एवामधुररसेशुसारु ? कवी ॥ १२ ॥
शुद्धि स्त्रीविषयादिक सुखपाम्याअनेतेपाठांजतारहे तेथीविक्रियाप्रवृत्ते
शुसारुं जोसदायथविकारी एवोपूर्णनवमोजेशातरस तेनेविषे मनमग्न, तो
एवारसेशुफायदोथाय । अर्थात्काश्जनही ॥ १२ ॥

मधुरं रसमाप्य निपते असनातोरसलोत्रिना जल ॥ परि
जाव्य विपाकसाध्यसं विरताना तु ततोदृगोर्जलं ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ एकथचरत जुवो,के रसना खाखचीजेप्राणी तेमधुररसे जोरने ॥
खाधानीवात साजखीने केहेतेके, मारामुखमांपाणीजरायते एटखेजीचीपाने
अनेसर्वविरतिजे मुनिराजते मासादिकमधुररसखाचे आगलमागाविपाक
नाजयनेविचारी वेडआंखेपाणीआणेतें, एटखेआप्तमाथी आसुपाडेते ॥ १३ ॥

इह ये गुणपुष्पपूरिते धृतिपत्नीमुपगुह्य जेरते ॥ विमले सु
विकल्पतल्पके क्व वद्वि स्पर्शरता भवतु ते ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ इहाचरणकरणादिकजे गुणतेरूपफुल्लेंपुरीएनी निर्मलजे सुवि
कृशलतारूपशय्या तेहनेविषे सतोपरूपखीने आखिगन देहनेसुपते, तेम
ते वाह्यखीना स्पर्शविपरतकेमथाय ? ॥ १४ ॥

हृदि निर्वृतिमेव विभ्रता न मुदे चंदनलोपनाविधि ॥

विमलत्वमुपेयुया सदा सलिलस्नानकलापि नि फला ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ श्दयनेरिषे निवृत्ति सुखनेधरनारा जेप्राणी तेनेजावनाचंदनना
विनि तेहर्षथापतीनथी तथासदेवनिर्मलजावने धरताजेप्राणी तेनेजडन
तेनिष्कलजाणथी ॥ १५ ॥

गणयन्ति जनुः स्वमर्थवत्सुरतोद्भासमुखेन योगिनः ॥

मदनाद्विषोग्रमूर्च्छनामयतुल्यं तु तदेव योगिनः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जोगीप्राणीन्त्रीसाथे विलाससंजोगना सुखेकरी जन्मारोतफळमानेठे. अयोगीश्वरपुरुषतोमदनजेकाम तेनीचेष्टानेसर्पनाविपनी आकरीमूर्च्छातुल्यमानेठे॥१६॥

तदिमे विषयाः क्लिष्टिका न मुदे केपि विरक्तचेतसां ॥ पर

लोकसुखेपि निःस्पृहाः परमानंदरसालसा अमी ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वेगगीजीवने आज्ञवमांक्षणिकसुखआपे एवाजेविषय तेनिश्चयकीकांक्षपरिकारीनथी. केमकेत्यागीप्राणीतोपरलोक जेस्वर्गादिकनांसुख तेनेविषेपण निस्पृहाः; तेतोमात्रमोक्षसुखनाजअजिवापीठे ॥ १७ ॥

मदनमोहविवादमत्सर ज्वरवाधाविधुराः सुरा अपि ॥ विष

मिश्रितपायसान्नवत् सुखमेतेष्वपि नैति रम्यतां ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ गर्वअज्ञानविषादअने मत्सरतेरूपजावनी पीकायेंरहितएवाजे देवतातेदनापयादिकसुख तेपणविषमिश्रितदुधपाकनाजोलेननीपरें मनोहरकारीनथी ॥ १८ ॥

रमणीविरहेण बन्दिना बहुवाप्पानिलदीपितेन यत् ॥ त्रिद

शार्दिवि दुःखमाप्यते घटते तत्र कथं सुखस्थितिः ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ केमके स्त्रीनावियोगरूपअग्नि तेथ्रांसुरूप वायरेकरी देदीप्यमानथयो एह-न जोकरूपअग्नि प्रगट्यो,तेथी स्वर्गनादेवतानेपण पीकायायठे, तेवारेंस्वर्गमादेवताने सुखनीस्थितिठे एहवुं केमकहेवाय? ॥ १९ ॥

प्रथमानविमानसंपदां च्यवनस्यापि दिवोविचिंतनात् ॥

हृदयं न हि यद्विदीर्यते द्युसदां तत्कुविशाणुनिर्मितं ॥२०॥

अर्थ ॥ जेने विमानसंपदामोटीठे, एवादेवतानेपण च्यवनवेलायेंजे दुःखप्रगटेठे, दुःखथीदेवतानुं श्रुत्यमात्रफाटतुंनथी, तेनुंकारणजे तेमनोऋदयतेवजनापरमाणुयें-नी उत्पन्नकरेवुंठे, तेथीघणुंकवणठे; माटेजफाटतुंनथी ॥ २०॥

विषयेषु रतिः शिवार्थिनां न गतिष्वस्ति क्लिष्टाखिलास्वपि ॥

घननंदनचंदनार्थिनो गिरिभूमिष्वपरजुमेष्विव ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ जेमनिविह नंदनवनना चंदननाविलेपनवाळाने पर्वतनीभूमियें थयव

वीजाकोऽपणवृद्धैरतिथातीनथी, तेममोद्धारिणे विषयउपर प्रीतियतीनथी,
प्य तथा स्वर्गप्रमुख समग्रगतिनेविषे पण प्रीतियतीनथी ॥ २१ ॥

इति शुद्धमति स्थिरीकृता ऽपरवैराग्यरसस्य योगिन ॥
स्वगुणेषु वितृष्णतावहं परवैराग्यमपि प्रवर्त्तते ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ एमविचारी शुद्धबुद्धिस्थिरकरीने जेनेवीजावैराग्यनो गुणप्रगर्भो,
योगीने आत्मगुणनेवधारे एवीवितृष्णाना आगमरूप परमवैराग्यप्रगट्याप

विपुलार्द्धिपुलाकचारण प्रवलाशीविपमुख्यलब्धय ॥
न मदाय विरक्तचेतसा मनुपगोपनता पलालवत् ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ विपुललब्धि, पुलाकलब्धि, चारणलब्धि, महोटीआशीविपप्रधि,
अनेक लब्धिओजोपणउपजे, तोपण तेवैरागीमुनीने अहकारजणीयायनही,
मुक्तिसुखविना पलालना पुजरूपतेमानेते ॥ २३ ॥

कलितातिशयोपि कोपि नो विबुधानां मदकृष्णव्रज ॥ अ
धिक न विदत्यमी यतो निजजावे समुदंचति स्वत ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ पडितते कोइ मोटाअतिशयादिगुणना समूहे, तहे
अनेतेधीकाइ अधिकतापणनगणे, मात्रपोताना शुद्धस्वभावमाज आनदपाने

हृदये न शिवेपि लुब्धता सद्नुष्ठानमसगमंगति ॥
पुरुषस्य दशेयमिष्यते सहजानंदतरंगसगता ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ पोतानाहृदयेनेविषे मुक्तिसुखउपरपण लुब्धतानथी,
सहेजानदना कल्लोखने मलतीअसगानुष्ठानरूपपुरुषनी जेदशातेने वावे,

इति यस्य महामतिर्नैवे दिह वैराग्यविलासनृन्मन ॥ उ
पयति वरितुमुच्चैः स्तमुदारप्रकृतिं यश श्रिय ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ वैराग्यविलासीपुरुषने एवीबुद्धिउपजेते, तेनेवाउदारप्रकृतिवाजने,
जेवल्ली तेहपंधरीने वरवानेइष्टेते इतिश्रीवैराग्य विषयाधिकार सप्तम

निर्ममस्यैव वैराग्यं स्थिरत्वमवगाहते ॥ परित्यजेत्त प्राज्ञो
ममतामत्यनर्थदां ॥ १ ॥ विषये कि परित्यक्ते जागति ममता

यदि ॥ त्यागात्कचुकमात्रस्य चुजगो नहि निविष ॥ २ ॥
अर्थ ॥ ममतारहितप्राणीनेज वैराग्यस्थीरपणेरेहेते, तेमाटे बुद्धिवत्प्रति

यकजे ममतातेनेतजवी ॥ १ ॥ जेमसर्पकांचली काढवाची विपरहितयतोनची,
जेनेममता जागेठे तेविषयने त्यागकरे, तोपण त्यागीधतोनची ॥ ४ ॥

कष्टेन हि गुणग्रामं प्रगुणीकुरुते मुनिः ॥ ममता राक्षसी सर्व
प्रक्षयत्येकहेलया ॥ ३ ॥ जंतुकांतं पशुकृत्य जागविद्यो
षधिव्रलात् ॥ उपायैर्वहुभिः पत्नी ममता क्रीर्यत्यहो ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेगुणसमूहनेमुनिराज धणाकष्टेकरीप्रगटकरेते, तेने ममतारूपराक्षसी एक
श्रीयेखाइजायठे ॥ ३ ॥ केवुंआश्चर्येके त्रियाराज्यनीपेरे ममतारूपस्त्री ते जीवरू
चरने पशुजेमकट तेरूपेंकरीने शीघ्रपणेअज्ञानरूप जडीवुटीनावलथकी घणेंप्र
तत्वाचीने रसाडेठे ॥ ४ ॥

एकः परजवे याति जायते चकएव हि ॥ ममतोऽेकतः सर्वं सं
बंधं कल्पयत्यथ ॥ ५ ॥ व्याप्नोति महतींभूमिं वटवीजाद्य
था वटः ॥ तथैकममतावीजा त्रपंचस्यापि कल्पना ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एकखुंचेनन परजवेजायठे अनेएकखुंज आचवेंआवेठे, पणममताने वग थ
रलादेवीनीपरें मिथ्यासगपण न्यातजानवगेरेनी कल्पनाकरेते ॥ ५ ॥ जेम एक
ना बीजथकी घणीधरतीये वडव्यापीनेविस्तारपामेठे.तेमएकममताना बीजथकी व
प्रपंचनी कल्पनाउठे ॥ ६ ॥

माता पिता मे ज्ञाना मे जगिनी वद्वजा च मे ॥ पुत्रा मुता मे मि
त्राणि ज्ञानयः संस्तुनाश्च मे ॥ ७ ॥ इत्येवं ममताव्याधि वर्धमा
नं प्रतिक्षणं ॥ जनःशक्नोति नोवेत्तुं विना ज्ञानमद्वेषयं ॥८॥

अर्थ ॥ मानापिता. जाइ. वेन. श्री. एतर्वमाहरांठे; पुत्र. पुत्री. मित्र, एपणमाहरांठे;
ति परिचित एमाहरांठे ॥ ७ ॥ एप्रकारेंममतारूपरोग दिवसेंदिवसें बधनोजायठे,
मटाकवाने कोइषणज्ञानरूप औपधविना समर्थयानानची ॥ ८ ॥

ममत्वेनैव निःशंकं मारंजादो प्रवर्त्तत ॥ काळाकाळममुञ्चायी
धनलोभेन श्रावति ॥९॥ स्वयं येषां च पोषाय खिद्यते ममता
वशः ॥ इहामुत्र च ते न स्यु त्त्राणाय शरणाय वा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेमवेलाकवेलाठवीने विप्रवेमानानानुं खेवानेगयो. तेनीपरेंएक ममतार्थेक
नेनि.शंकपणे आरंभमांप्रवर्त्ते. ममपशेठपरें धननेलोभेकरीदोहेठे ॥ ९ ॥ परदवसां
गिनुंकुंडुव शरणआधारनची, तोपणकुंडुवनेपोषवानी ममतानां खेदपामेठे ॥ १० ॥

दलेममता तरतनाशपामे आत्मज्ञानीत्यागल ममताकिद्वारेकाणेदे? ॥ २० ॥
 मीपुरुष स्त्रीनोअर्थीययो, तेस्त्रीपाम्यापिना कोऽपणठेकाणे रतिनपामे, तम ॥
 पुरुषपण तत्वपाम्यापिना क्यांरतिनपामे ॥ २४ ॥

अत एव हि जिज्ञासा विठ्जति ममत्वधी ॥ त्रिचित्रात्रि
 नयाक्रात सत्रात इव लट्यते ॥७७॥ धृतो योगो न ममता
 हता न समताऽऽहता ॥ न च जिज्ञामितं तत्त्व गत जन्मनि
 र्थकम् ॥ २६ ॥ जिज्ञासा च विप्रेःश्च ममतानागक्रावुज्जो ॥

अतस्ताज्या निगृहीया देनामभ्यात्मवेरिणी ॥ ७७ ॥

अर्थ ॥ एकारणमाटे तत्वजाणवानी ज्ञायंकरी ममतानीगुडिजेदेवार्त;
 प्राणी विचित्रप्रकारनी नय, गम, जग, रचनाये व्याप्योयको ससारता ॥
 ने सत्रातजाणे, एटलेऽऽजालवत्जाणे ॥ २५ ॥ जेणेजोगपणधयॉनही,
 णण ह्णीनही, तथा समतापणथादरीनही, वलीशाम्रजाणवानी इष्टापणनही,
 नरजन्मनिष्फलगयो, एमजाणवु ॥ २६ ॥ एकजाणवानी इष्टा अनेरीनोक्ति
 मिताने नाशकरनाराठे तेमाटेएवेहुयकी ममतानो निग्रहकरवो कारण.
 अघ्यात्मनी दुश्मनठे ॥ २७ ॥ इतिममता त्यागाधिकार अष्टमसमाप्त ॥

त्यक्ताया ममताया च समता प्रथते स्वत ॥ स्फटिके गलितो
 पाथौ यथा निर्मलतागुण ॥२१॥ प्रियाप्रियत्वयोर्यथै व्यवहार
 स्य कल्पना निश्चयात्तव्युदासेन स्तैमित्ये समतोच्यते ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हवेसमता आववानो अधिकारकहेठे जेमस्फटिकनेविपे उपाधि
 निर्मलतापणुधेठे, तेमजेवारें ममतानोत्यागघाय तेवारेंपोतानीमिडे
 रे ॥ २ ॥ ससारनेविपेपोताने अर्थेकोऽकामपने तेवारें एमजाणेने
 ठे,अनेथादुश्मनठे,पणएसर्व व्यवहारकल्पनाठे निश्चयकीतो ते

अर्थ ॥ यस्थपणुपामे, तेवारेंज तेसमतावत केहेवाय ॥ २ ॥
 अनेजो
 जेलक्षर्वसखु
 स्त्रीने स्नेह वा नैव विद्यते ॥३॥ एकस्य विषयो य स्यात्स्वात्त्रिप्रा
 मेतेपण न ॥ अन्यस्य हेप्यतामेति स एव मतिजेदत ॥४॥
 यदिजोली-पनावालोतो जेनेविपेहेपलावे तेनेजविपे पोतान
 अर्थ ॥ मम
 लेखाकमनिश्चयकीविचारे, तोएमाकाऽ इष्टनधी, तेमअनि

॥ एकविपये एककार्ये ते एकजणने पोनानीरुचियेंपुष्टकारीने अनेवीजानेतेथीज उपजेठे. एमतिकल्पनानाजेठे. एमजाणवुं ॥ ४ ॥

विकल्पकल्पितं तस्मा ह्यमेतन्न तात्त्विकं ॥ विकल्पोपरमे
तस्य द्वित्वादिव्युपपद्यः ॥७॥ स्वप्रयोजनसंसिद्धिः स्वायत्ता
जासते यदा ॥ बहिरर्थेषु संकल्पसमुद्धानं तदा हतं ॥ ६ ॥

प्रथं ॥ छष्ट्रनिष्ट ए विकल्पनीकल्पनायकीने; एवेनेजरागद्वेषजाणवा. पणएसांकांइ
थी जोमनथीविकल्पजाय. तोरागद्वेष एवेदुदूरथाय ॥५॥ पोताना प्रयोजननी-
र जेवारेंपोताने स्वाधीनथाय, तेवारेंवाहारना अर्थसंकल्पनो उठावनाशपामे ॥६॥

लव्ये स्वभावे कंठस्थस्वर्णन्यायाद्भ्रमक्षये ॥ रागद्वेषानुप
स्थाने समता स्यादनादता ॥७॥ जगज्जीवेषु नो जातिद्विविध्यं
कर्मनिर्मितं ॥ यदा शुद्धनयस्थित्या तदा साम्यमनाहतं ॥७॥

र्थ ॥ जेमकंठउपररहेलुं सुवर्ण साक्षात्देखायठे. तेमस्वाभाविकगुण पामेथकेवि-
कल्पमणादूरजाय तेवारें रागद्वेषजठीदूरथाय अनेसमताविशेषेवये ॥ ५ ॥ जग-
तीवनेविषे कर्मनुंविचित्रपणुंठे, माटेतेविभावपणुं सारुंनरतुंकेहेवानीरीतें जेवारेंन
तेवारेंशुद्धनयसां रह्योथको प्रवलसमतानेपामे ॥ ६ ॥

स्वगुणैश्चोपि कौटस्था देकत्वाध्यवसायतः ॥ आत्मारामं म
नो यस्य तस्य साम्यमनुत्तरं ॥९॥ समतापरिपाके स्या द्विषय
ग्रहशून्यता ॥ यथा विशदयोगानां वासीचंदनतुल्यता ॥१०॥

र्थ ॥ पोतानागुणथकी पोतानोआत्मासाक्षीकरीने पोतानाएकशुद्धअध्यवसाय-
आत्मानेविषे जेनुंमनरमेठे, तेनीसमताअनुत्तरकहियें ॥ ९ ॥ एमजेनेपाकीसम-
तेनुंविषयरूपघरसुनुंथयुं; एमजेमुनिनेनिर्मल समतायोगप्रगट्यो, तेमुनिनेवांस-
कोष्टेदे अथवा चंदनेकरीकोष्टपूजेते वेदुतुल्यठे. ॥ १० ॥

किं स्तुमः समतां साधो या स्वार्थप्रगुणीकृता ॥ वैराणि नित्य
वैराणा मपि हंत्युपतस्थुषां ॥ ११ ॥ किं दंष्ट्रेण तपोनिर्वा यमेश्च
नियमेश्च किं ॥ एकैव समता सेव्या तरिः संसारवारिधौ ॥ १२ ॥

र्थ ॥ एवा साधुनीसमतानां शुवखाणकरियें ? जेणेपोतानाआत्मानी सिद्धिकर-
मताआदरी, एह्वामुनिते समतारूपघरमारंहेताथका आजवनातथा आगला-

कश्कचवतेसर्वं जवनापैरजावने टालीनासेठे, जेमनित्यपासेवसताथका
जरीके० विलासीतेमनावैरण शमीजायठे, तेहनीपरजाणतु ॥ ११ ॥ करीवरी
करवाथीशुंथाय! तथाघणीतपस्यायेपण शुंथाय! वलीमौनधारी अती
नकीधेशुंथाय? अने व्रतधारणकरेपणशुंथाय! मात्रएकसमताजे ससाररूपमनुष्य
नौकाजेवीठे, तेनुजसेवनकरवुतेहिजश्रेष्ठे ॥ १२ ॥

दूरे स्वर्गसुखं मुक्तिपदवी सा दवीयसी ॥ मन सनिहित दृष्ट
स्पष्टं तु समतासुखं ॥ १३ ॥ दृशो स्मरविष गुण्येत् क्रोधताप
द्वय व्रजेत् ॥ औषत्यमलनाश स्यात् शमतामृतमजानात् ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ देवलोकनासुखतोदूरठे वलीमोक्षपदवीतेतोमोटीठे,
तेवारे मननीपासे प्रगटपणेदेखीये एवीसमतानुसुखते सुखोटुठे ॥ १३ ॥
अमृतकुडमा स्नानकरवानाप्रजावर्था आख्यकी कदर्परूपदर्पनु विपत्तोपाहार
धरूपताप नाशपामेठे, उद्धताश्रुपी भेक्ष तेपणदूरकरेठे ॥ १४ ॥

जरामरणदावाग्निज्वालिते ज्वकानने ॥ सुखाय समतैके
व पीयूषघनवृष्टिवत् ॥ १५ ॥ आश्रित्य समतामेका निर्दृता
जरतादय ॥ नहि कष्ट मनुष्ठानमज्रूत्तेषा तु किंचन ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जन्म, जरा, मरण, रूप दावानलेंकरीवलतुएवु ससाररूपवनखन
जेसुखते, तेअमृतनावरसादसरखुजाणतु ॥ १५ ॥ चित्रशालीमध्ये
खंबता जरतराजाआदि आठपाट केवलपामिने सिद्धथया, पण तेमने
पण करवीपडीनही, एहवीएसमताठे ॥ १६ ॥

अर्गला नरकद्वारे मोक्षमार्गस्य दीपिका ॥ समता गुणरत्ना
ना सग्रहे रोहणावनि ॥ १७ ॥ मोहाद्वादि तनेत्राणा मात्मरूपम
पश्यता ॥ दिव्याजनगलाकेव समता दोषनाशकृत् ॥ १८ ॥

द्वयं चेतः समाकृष्य समता यदि सेव्यते ॥ स्यात्तदा सुखम
प्यस्य यद्भक्तुं नैव पार्यते ॥ १९ ॥ कुमारी न यथा वेत्ति सुखं दयित
भोगजं ॥ न जानाति तथा लोको योगिनां समतासुखं ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणी एकद्वयमात्र मननेखेचीने समतानेसेवे, तेप्राणीने एहबुंसुख
दे, जेहनोमुखेकहेताथकां पारश्रावेनही ॥ १९ ॥ जेमकुमारिका जरतारनासुखने
णतीनथी, तेम लोकोपणमुनिराजनी समतानासुखने जाणतानथी ॥ १७ ॥

नतिस्तुत्यादिकाशंका शरस्तीव्रः स्वमर्मभृत् ॥ समतावर्मगुप्ता
नां नात्तिकृत्सोपि जायते ॥ ११ ॥ प्रचितान्यपि कर्माणि जन्मनां
कोटिकोटिभिः ॥ तमांसीव प्रजा जानोः क्षिणोति समता क्षणात् ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेणेसमतानुं वख्तरपेखुंठे, तेनेनमस्कार, स्तुति, पूजा, वाज, परद्रव्यनी
द्विरूप जेपोतानाज मर्मनेलागनारा एहवाजेतीक्षणवाणो तैपीकाकरीशकतानथी.
११ ॥ जेमसूर्यकिरणप्रकाशथी अंधकारनाशपामेठे, तेमकोटिकोटि जवना प्राणीनां
विरुसंचितजे पापकर्मठेते, समतावडे एकद्वयमांशाशपामेठे ॥ ११ ॥

अन्यलिङ्गादिसिद्धाना माधारः समतैवेहि ॥ रत्नत्रयफलप्राप्ते
र्यथा स्याज्जावजैनता ॥ १३ ॥ ज्ञानसाफल्यमेपैव नयस्थानाव
तारिणः ॥ चंदनं वह्निनेव स्यात् कुग्रहेणतु जस्म तत् ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेश्चन्यलिङ्गीसिद्धयया तेपण द्रव्यथी मोक्षफलसाधताथका रत्नत्रयनाफ-
रीप्राप्तिवडे जावथीजैनपणुंपाम्या; माटेतेअन्यलिङ्गीथोनेपण समताते एकथाधार-
नहति ॥ १३ ॥ जोनयस्थानके उतारीजोइयेंतो, एसमताजज्ञाननुंफलठे; नेजेमज्ञान-
जवताप शमेठे. तेमसमतारूपचंदनेकरी जवतापशमीजायठे; पणकुग्रहेके कदाग्र-
प्रज्ञानरूप अग्निवनेतो समतारूपचंदनवली जस्मथायठे ॥ १४ ॥

चारित्र्यपुरुषप्राणाः समतारख्या गता यदि ॥ जनानुधावनावेश
स्तदा तन्मरणोत्सवः ॥ १७ ॥ संत्यज्य समतामेकां स्याद्यत्कष्ट
मनुष्ठितं ॥ तदीप्सितकरं नैव बीजमुत्तमिवोपरे ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ आसंताररूपगामनेविषे तवैलोक क्रयविक्रयकरता दोनादोनकरेठे, तेजुंठे ?
ह्हेठे; केजेवारेंचारित्र्यरूपीपुरुष मरणपाम्यो. तेवारें नमनारूपीप्राणपण जतारद्या;
१६ तेनामृतकार्यनोडल्मव पाथरणाद्वानसूतक वगेरे करवानेजाणियेंएलोको दोटा-

दोडकरेठे एमसमजबु ॥ १५ ॥ जेमउखरक्षेत्रमा वीजवाव्यु तेरुष्टेफजेनही,
समतानेठोडी जेप्राणीकष्टक्रियाकरेठे, तेनेरुफुल आगलमलनुनयी ॥ १६ ॥

उपाय. समतैवेका मुक्तेरन्यः क्रियाजर ॥ तत्तत्पुरुपजेदेन तस्या
एव प्रसिद्धये ॥ १७ ॥ दिङ्मात्रदर्शने शास्त्रव्यापार स्यात्
दूरगः ॥ अस्या स्वानुभवः पारं सामर्थ्यास्योद्यगाहते ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ मुक्तिनोउपायतो एकसमताठे, नाकीक्रियाकष्ट सर्वेश्वरगठे, ते
करी एटखेतपजप सर्वसमतानी प्रसिद्धिठे, पुरुपजेदते गृहस्थ अने मुनिने शीज
टले क्रियाकरवामा गृहस्थ तथा मुनिनो व्यवहारजुदोठे, पणतेवेउनीक्रिया
वखाणवी, एवीशास्त्रनीआज्ञाठे ॥ १७ ॥ शास्त्रनाउपदेशतो जेमकोइआगलीवडे
तावे, पणपोतेकाइसाथेश्वावेनही, तेमदिशिमात्रने वतावेएवाठे, पण
पोतानाअनुभवमांलागी पोतानेसामर्थ्येकरी पथश्रवगाहे, तेजजवाट

परस्मात् परमेपा यन्निगूढं तत्त्वमात्मन ॥

तद्ध्यात्मप्रसादेन कार्योस्यामेव निर्जर ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ परपुत्रादिक वस्तुतेआत्मानानयी, अने देखवाथी
त्रठे, आत्मानेविपेश्चात्मतत्व गुप्तठे माटेअध्यात्मने प्रसादेकरी समताने
सकरवो ॥ १९ ॥ इतिसमताधिकार नवम समाप्त ॥

परिशुद्धमनुष्ठानं जायते समतान्वयात् ॥ कतकदोदसका
तेः कल्पुषं सखिल यथा ॥ २ ॥ विषं गरलानुष्ठान तक्षेतुर
मृत पर ॥ गुरुसेवाद्यनुष्ठान मिति पचविध जगु. ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेम कतकफलना चूर्णनेयोगे कोह्लुपाणिनिर्मलथाय, तेम
शुद्धअनुष्ठानप्रगटथायठे ॥ २ ॥ विषानुष्ठान, गरलानुष्ठान, अनानुष्ठान,
नुष्ठान ने अमृतानुष्ठान एपाचअनुष्ठान गुरुसेवादिक करणीमाकहाठे ॥ २ ॥

आहारोपधिपूजार्द्धि प्रभृत्याशसया कृत ॥ गीघ्र सञ्चित्तद
तत्त्वा द्विपानुष्ठानमुच्यते ॥ ३ ॥ स्थावर जगम चापि तत्क्षण
जहित विषं ॥ यथा हति तथेदं सञ्चित्तमैहिकजोगत ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मिष्टान्नजोजननीलाखचें, वधनीलाखचे, पूजानीलाखचे, दाखनी
जेतप जप कष्टक्रियाकरे, तेक्रियापोताना शुचचित्तनीहणनारीठे एनुनाम वि

एणुं ॥३॥ स्वावरविपते सोमलजाणुं, अनेजंगमविपसर्पादिकनुंजाणुं; एवेउमां-
एकविपखाधात्री तरतमरेठे, तेमजोगाजिदापेक्रियाकरवी तेजुचचित्तेहणेठे ॥४॥

दिव्यजोगाजिदापेण कालांतरपरिद्वयात् ॥ स्वादिष्टफल
संपूर्तेगरानुष्ठानमुच्यते ॥५॥ यथा कुडव्यसंयोगजनितं ग
रसंज्ञितं ॥ विपं कालांतरे दंति तथेदमपि तत्त्वतः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेदेवेडादिकना सुखपरजवे पामवानीइष्टाकरीनेतपस्याकरेतेप्राणीकालां
नरकगतिपामे. कष्टकरीने अणदीठांफलनीवांठाकरे तेनेगरलानुष्ठानकेहेवुं ॥ ५ ॥
संगडीचूर्णप्रमुखनिर्धलडव्यने संयोगेप्रगटघतुंविप तेगरलनामाविपकहियें,ते घणा
वस कष्टपमाडीभारेठे, तेमएपणनत्त्वची नर्कफलनीप्राप्तिकरेठे ॥ ६ ॥

निषेधध्यानयोरेव विचित्रानर्थदायिनोः ॥ सर्वत्रैवानिदान
त्वं जिनेऽः प्रतिपादितं ॥ ७ ॥ प्रणिधानाद्यज्ञावेन कर्मा
नध्यवसायिनः॥ संमूर्धिमप्रवृत्त्याजमननुष्ठानमुच्यते ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अनेकप्रकारें महाअनर्थउपजावे एवांपूर्वोक्तवेअनुष्ठाननो निषेधकरवाने
रस्ततीर्थकरें नियाणुंवर्जवानुंकरुंठे ॥ ७ ॥ प्रणिधानादिकनेअज्ञावें कर्मजेक्रियातेमां
व्यवसायरहितके० शून्यपणेसंमूर्धिमनीपरें शून्यमननी प्रवृत्तियें अथवा देखादेखी-
जे क्रियाकरे तेअन्योन्यानुष्ठानकहियें ॥ ८ ॥

उधसंज्ञात्र सामान्यं ज्ञानरूपानिवंधनं ॥ लोकसंज्ञा च नि
र्दोषसूत्रमार्गानपेक्षणी ॥ ९ ॥ न लोकं नापि सूत्रं नो गुरु
वाचमपेक्षते॥अनध्यवसितं किंचित्कुरुते चौधसंज्ञया ॥१०॥

अर्थ ॥ इहांसामान्यप्रकारें ज्ञानरूपनुंकारणनगवेपे, तेउधसंज्ञा प्रवाहरूपकहियें.
॥ निर्दोषसूत्रनामार्गनीअपेक्षाविना लोकदेखादेखीयें क्रियाकरे अथवा उपयोग
अथकाजेक्रियाकरे, तेअन्योन्यानुष्ठानठे॥ए॥ए०खेलोकनीरीतविना अने सूत्रनी तथा
नावचननीअपेक्षाविना उपयोगशून्यपणे जेकांइकरुं तेनुंनाम उधसंज्ञाठे ॥ १० ॥

शुद्धस्यान्वेषणे तीर्थोन्नेदः स्यादिति वादिनां ॥ लोकाचारादर
श्रद्धा लोकसंज्ञेति गीयते ॥ ११ ॥ शिक्षितादिपदोपेतमप्या
वश्यकमुच्यते॥डव्यतो ज्ञावनिर्मुक्तमशुद्धस्य तु का कथा ॥१२॥

अर्थ ॥ जोअत्यंतशुद्धमार्ग खोलवाजइयें, तो तीर्थनोउठेदथाय. माटेलोकना आ-
उपरथादर श्रद्धाकरवी, जेमचाखेतेम चाखवादीजे, एहवांचनबोळता जेलौकिक

आचारंप्रवृत्तं तेनुनाम लोकसंज्ञाते ॥११॥ अनेशिद्धाग्रदृष्ट, आसेवन, तथा प-
दायें सहित ज्ञावशून्यपणेजे आवश्यकरे तेपण उच्यथावश्यक कहुवे, गोवे
द्वज करतेनी तोशीवातकहियें ? ॥ १२ ॥

तीर्थोत्थेदज्ञिया हंता विष्णु-स्यैव चादरे ॥ सूत्रक्रियाविलोप
स्याज्जतानुगतिकत्वत ॥१३॥ धर्मोद्यतेन कर्तव्य कृत बहुभि
रेव चेत् ॥ तदा मित्यादृशा धर्मो न त्याज्य स्यात्कदाचन ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेतीर्थनोउत्थेदथाय, तेनाजयथी अशुद्धक्रियानेविषे ५१
गतानुगतिकपणें आदरकरता काश्परमार्थ जाणेनही, अनेज्ञानक्रियानो नाशकरे
जेधर्मनाअर्थीयइने एमकहेशो केजेघणाजन करतेआपणेपण करवु, ता
र्मनापण घणासेवनारते, माटेतेपण कोशकाखेठडाशेनही, एमठवु ॥ १४ ॥

तस्माज्जतानुगत्या यत् क्रियते सूत्रवर्जित ॥ उंघतो लोकतो
वा तदननुष्ठानमेव हि ॥१५॥ अकामनिर्जराकत्व कायक्लेशा
दिहोदितं ॥ सकामनिर्जरा तु स्यात् सोपयोगप्रवृत्तित ॥१६॥

अर्थ ॥ माटेसूत्रनीशैलीरहितपणे गतानुगतिकपणे उंघसझायें अथवा लोक
जेकरवु तेनेअन्योन्यानुष्ठानकेहेवु ॥१५॥ जेश्चज्ञानपणे कायक्लेशकरे, तेनेअ
राकहेवी, अने उपयोगसहित ज्ञानक्रियाकरवी तेनुनामसकामनिर्जराते ॥ १६ ॥

सदनुष्ठानरागेण तद्धेतुमार्गगामिना ॥ एतच्च चरमावर्तं नो
जोगादेर्विना ज्ञेत् ॥ १७ ॥ धर्मयोवनकालोय ज्ञेत्वाखद
शापरा ॥ अत्र स्यात्सक्रियारागो न्यत्र चासत्क्रियादर ॥१८॥

अर्थ ॥ मार्गानुसारीपुरुष शुद्धक्रियानुष्ठाननेरारगेकरी जेकरेते तद्धेतु
वाय तेजेवारेंहेतुं पुज्जलपरावर्त्तरहे, तेवारेंजेक्रियाकरे तेअनउपयोगेनकरे, ता
ष्ठानपणतेवारेंजहोय ॥१७॥ हेतेपुज्जलपरावर्त्तेजेवारें तद्धेतुअनुष्ठानप्रगटे, तेवारें
योवनकाल प्रगटथो, अनेससारमावाखदिशाहति, तेमटिगइ, एमजाणवु एथनु
क्रियानोरामउपजेठे, अनेपूर्वनात्रणअनुष्ठानेअशुद्धक्रियानोआदरउपजेठे ॥ १८ ॥

जोगरागाद् यथा यूनो बालक्रीमाऽखिला हिये ॥ धर्मयूनस्त
था धर्म रागेणासक्रियाहये ॥ १९ ॥ चतुर्थ चरमावर्तं तस्मा
धर्मानुरागत ॥ अनुष्ठान विनिर्दिष्टं बीजादिकमसगत ॥२०॥

अर्थ ॥ जेमयुवान्पुरुष जोगनोविलासी थायठे, नेवालक्रीडाथी लजवायठे, तेम योवन कालवंतपुरुष धर्मनारागेंकरी शुद्धक्रियाथी लजवायठे ॥ १९ ॥ तेमाटे र्मनाश्रनुगागथी चरमपुद्गलपरावर्त्तेजवली तरेतुनामेंचोयुंश्रनुष्ठानकरुंठे, पणवी दिकजेसमकित तेतो असंगके० अप्रासठे ॥ २० ॥

वीजं चेह जनान् दृष्ट्वा शुद्धानुष्ठानकारिणः ॥ बहुमानप्रशंसा-
च्यां चिकीर्षा शुद्धगोचरा ॥ ११ ॥ तस्या एवानुबंधश्राकलंकः
कीर्त्यतेऽकुरः ॥ तद्धेतुवन्वेषणाचित्रा स्कंधकम्पा च वार्थतां ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ इहांसमक्रीतरूपवीज तो तेवारेंथाय, के जेवारें शुद्धक्रियाकरतांप्राणीने देखीने मानप्रशंसाकरे, अनेथागमविधिरागेंपोतेपण ज्ञानेशुद्धविधिगोचरहोय. तेवारेंसम-
तउपजेठे ॥ ११ ॥ एतरेतुश्रनुष्ठाननोश्रनुबंधजे शुद्धप्रणमनते कलंकरहितअंकुर-
हेये, अने तरेतुश्रनुष्ठाननी खोलकरवी तेनानाप्रकारनो स्कंधकहियें ॥ १२ ॥

प्रवृत्तिस्तेषु चित्रा च पत्रादिसदृशी मता ॥ पुष्पं च गुरुयो
गादि हेतुसंपत्तिवक्षणं ॥ १३ ॥ जावधर्मस्य संपत्तिर्या च
सदेशनादिना ॥ फलं तदत्र विज्ञेयं नियमान्मोक्षसाधकं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेमध्येप्रवर्त्तवुंतेरूप विचित्रप्रकारनापानडा जाणवां, अने सजुरुना योगवहे
मांसुखसंपदापामवी तेरूप फुलजाणवां ॥ १३ ॥ जेवारेंगुरुपासे देशनासांजलीने
वधर्मरूप संपदापामे तेफलकहियें; तेफलमोक्षसाधनरूपठे, एमजाणवु ॥ १४ ॥

सहजो जावधर्मो हि शुद्धचंदनगंधवत् ॥ एतजर्जमनुष्ठा
नममृतं संप्रचक्ष्यते ॥ १५ ॥ जैनीमाज्ञां पुरस्कृत्य प्रवृत्तं चि
त्तगुहितः ॥ संवेगगर्जमत्यंतममृतं तद्विदो विदुः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ सहजस्वाजाविकजे जावधर्मठे, तेतोचंदननी सुगंधसमानठे. तेसहितजेश्रनु-
न क्रियाकरवी तेनुंनाम श्रमृतानुष्ठानठे ॥ १५ ॥ प्रचुनीथाज्ञावके मनशुद्धियेंप्रवर्त्ते
नेश्रत्यंतपणे संवेगगुणेशहितहोय तेनेगणधरादिक श्रमृतानुष्ठानकहेठे ॥ १६ ॥

शास्त्रार्थालोचनं सम्यक् प्रणिधानं च कर्मणि ॥ कालाद्यंगा
विपर्यासोमृतानुष्ठानवक्षणं ॥ १७ ॥ अयं हि सदनुष्ठानं त्रयम
त्रासदेवच ॥ तत्रापि चरमं श्रेष्ठं मोहोप्रविषनाशनात् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जलीरीतेंशास्त्रना अर्थविचारें, क्रियामध्येवीर्जउल्लासधरे, पंचमकालना

करशे, तेथकीताहरे शुवगारुयवानोठे ? जेमचद्रमानिर्मलठे, पणतेनाउदयरी ।
जीवो अथवाचोरलोकोने अरतिउपजेठे, अनेजगत्तनावीजाजीवोने ।
ठे, पणतेथीचद्रमाने गुणअथवा अवगुणकाईंजयतांनधी ॥ २ ॥

रुचितमाकलयन्ननुपस्थितं स्वमनसैव हि गोचरि मानव ॥

उपनते स्मयमानमुखः पुनर्जवति तत्र परस्य किमुच्यता ॥३॥

अर्थ ॥ रुढीवस्तुमनमांचितवी मनोरथकीधो, अनेतेमनोरथ निपनोन्ही,
तेप्राणीपोतानामनमा शोक धरेठे, अनेजेवारें तेधारेढीवस्तुमखेठे, तेवारें
एदृर्पशोकनोकर्ता आत्माने एकमनजठे, तो वीजायेंमहारुसारुनरसुकुछु, ५ ॥३॥

चरणयोगघटान्प्रविलोठयन् गमरसं सकल विकिरत्यध ॥

चपल एष मन कपिरुच्चकै रसवाणिग् विदधातु मुनिस्तु किं ॥४॥

अर्थ ॥ मन माकराजेवुठे केमकेतेचारित्रना योगरूपधृतनाघराने
तथासमतारूपीश्चमृतरसनाघराने ढोढीनाखेठे, एवुएचपल मनते
तेनी आगल मुनिरूप रसवाणीज्पनो करनार वाणीयोत्रिचारोशुकरे ? ॥४॥

सततकुट्टितसयमञ्जूतलोत्थितरजोनिकरै प्रथयस्तम ॥

अतिदृढश्च मनस्तुरगोगुणैरपि नियत्रित एष नतिष्ठति ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ वलीमुनियेचारित्रंकरी कर्मरूपीधूलने दावीनाखीइती, पणमनरुकी,
यें नित्यकुदीकुदीने सयमरूपञ्जूमीनुतलियु उखेसु, तेथीकजुपतारूप
इनासमूहेंकरी अज्ञानरूपअधकारथयो, एवोथतिआकरो एमनरूपघोडोठे,
पीदोरडेवधायोठतो तोफानकरेठे, पणसमोरहेतोनधी ॥ ५ ॥

जिनवचोघनसारमलिम्बुच कुसुमसायकपावकदीपक ॥

अदृढ कोपि मन पवनो वली शुभ्रमतिङ्गुमसततिजगकृत् ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एककौतुकजुवोके मनरूपीघायुमहावलवान्ठे केमके रुढीबुद्धिना
जागीनाखेठे तथा जिनवचनरूप धरासनोचोरठे, वली कदर्परूपअग्निनोदीपावना

चरणगोपुरजंगपर स्फुरत्समयबोधतरूनपि पातयन् ॥ ज्ञमति

यद्यतिमत्तमनोगज क कुशल शिवराजपथे तदा ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ उलीमनरूपहाथीठे, तेचारित्ररूपनगरना दरवाजाजागतोयको प्रमते ॥

तनावोधरूपीवृद्धनेपण पारुतोथकोजमेठे. एवोमदोन्मत्त मनरूपीहार्थी दोडादोड
रेठे, तेवारेंसाधुने मोक्षमार्गेंजतां कुशलतातेक्यांथीहोय? ॥ ७ ॥

व्रततरूनप्रगुणीकुरुते जनो दहति छष्टमनोदहनः पुनः ॥

ननु परिश्रम एष विशेषवान् क्व चविता सुगुणे पवनोदये ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेसाधुठे तेव्रतरूपीवृद्धें फलीवामीने चेतनज्ञानअमृतरसवडे सींचीनेनव-
वकरेठे; पणछुष्ट मनरूपजेअश्रिते वली वामीनेवालीनांखेठे; तोरुणागुणरूपवामीमां
प्ररूपवायरानेउदयें मुनिनीमेहनततेकेमकरीने सफलथाय? ॥ ८ ॥

अनिगृहीतमना विदधत्परां न वपुषा वचसा च शुचक्रियां ॥

गुणमुपैति विराधनयाऽनया वत इरंतत्रवभ्रममंचति ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एकमननो निग्रहकस्याविना वचनेतथाकायायें जेटलीशुचक्रियाकरे तेउप-
गशून्यतायें अविधियेंकरे, अनेतेअविधिनोकरनारो तोअवश्यसूत्रनेविपेठकायनोवि-
धककह्योठे; माटेतेगुणनकरे. जेमनशून्य मने क्रियाकरनारो तेविराधकठे, माटेशून्य-
ह्याकरतो विराधकपणे संसारनेविपेधणा चवचमशे ॥ ९ ॥

अनिगृहीतमनाः कुविकल्पतो नरकमृवति तंडलमत्स्यवत् ॥

इयमज्झणजा नहि जीर्णताऽनुपनतार्थविकल्पकदर्थना ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मनवशकिधाविनाजे तपजपकरे, वलिमनमां कुविकल्पघणाथाय तेथीतेतंडुल-
ढनीपरें नरकेंपडे. एकुविकल्पकरतोथको जो उपवासकरे, तपकरे, तेथीतेनेमात्रअजी-
थाय; केमकेअणपाम्याअर्थनो विकल्पकरे, तेनीकदर्थनाअजीर्णनुंकारणठे ॥ १० ॥

मनसि लोलतरे विपरीततां वचननेत्रकरेंगितगोपना ॥

व्रजति धूर्ततया ह्यनयाखिलं निविदंजपरैर्मुषितं जगत् ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जोमनचपलठे तो, वचनगुप्तिकरेतथानेत्रनेगोपवे इंगितआकारचेष्टाविना-
गउसगकरे, तेसर्वविपरीतजाणवुं. तेसर्वधुर्चपणानेपामे अनेएवीरीतेंधुर्चपणे कपटक्रि-
नाकरनारा तेमोटाचोरठे, तेजगत्नेबुटनाराठे ॥ ११ ॥

मनसएव ततः परिशोधनं नियमतोविदधीत महामतिः ॥

इदमज्ञेपजसंवननं मुनेः परपुमर्थरतस्य शिवश्रियः ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेमननेजखिरीतें निश्चयधकी शोधनकरे, तेजपंक्तिनेमनोशुद्धिरूपचूर्ण-
; अनेपरमपुरुषार्थनेविषे राताजेमुनिंतेनेमुक्तिस्त्रीने वशकरवानुं श्रापधठे ॥ १२ ॥

प्रवचनाब्जविलासरविप्रज्ञा प्रगमनीरतरंगतरंगिणी ॥

हृदयशुद्धिरुदीर्णमदज्वरप्रसरनागविधो परमोपध ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ सिद्धांतरूपकमलने विकसितकरणे मनशुद्धिते सूर्यकातिरूपठे, उपग्रह रूप जलकल्लोलवधारवाने मनशुद्धितेनदीरूपठे, वलीप्रसरतोयको एह्वो मदरूपनेता प तेनेटालवाने मनशुद्धितेपरमसुंदर जडीबुटीनु ओपधठे ॥ १३ ॥

अनुभवामृतकुरुमनुत्तरत्रतमरालविलासपयोजिनी ॥

सकलकर्मकलंकविनाग्निनी मनस एव हि शुद्धिरुदाहता ॥१४॥

अर्थ ॥ वलीमनशुद्धि अनुभवनो मोटोअमृतकुडठे, तथाचारित्ररूपहसने रमवाने कमलिनीठे, अनेसर्वकर्मकलक हरवाने अग्निसमान मनशुद्धिनेकहीठे ॥ १४ ॥

प्रथमतो व्यवहारनयस्थितोऽशुभविकल्पनिवृत्तिपरो भवेत् ॥

शुभविकल्पमयत्रतसेवया हरति कटक एव हि कंटकं ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ प्रथमथी व्यवहारनयेरह्यो एह्वोजेपुरुपठे अशुभविकल्पनी निवृत्ति जेना शकरबु तेनेविषे तत्परथइने शुभविकल्पमयजेव्रत तेनीसेवाकरे, तेथीअशुभपणुट्टीजाय जेमकाटापडे काटोनीकलीजायठे तेनीपरं ॥ १५ ॥

विषमधीत्य पदानि ग्रने शनैर्हरति मंत्रपटावधि मात्रिक ॥

भवति देशनिवृत्तिरपि स्फुटा गुणकारी प्रथम मनसस्तथा ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेममंत्रवादीपुरुष मंत्रपदसमाप्तिसुधी मंत्रनाशब्द धीमेधीमेमनमा जणे, पण सर्पनाविषनेटाळे, तेमजेदेशथी निवृत्तिकरेतेपणप्रगटपणेप्रथम मननेगुणकारीथाय ॥ १६ ॥

स्फुटमसद्भिपयव्यवसायतो लगति यत्र मनोऽधिकसौष्ठवात् ॥

प्रतिकृति पदमात्मवदेव वा तदवलवनमत्र शुभं मत ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जेदेखताज नवलोअनेजुडो एह्वोजेविषय तेनाव्यापारथी जेनरुचिचयणी चतुराश्या जेवस्तुनेविषेखागे तेवस्तुआत्मानेसाथें जोमीथे तेवारें तेनुप्रतिविज्जाने, पणते आत्मधर्मनही, तोपणअध्यात्मरीतें तेनुजश्ववलवन रुडुरुडुठे ॥ १७ ॥

तदन काचन निश्चयकल्पना विगलितव्यवहारपटावधि ॥

न किमपीति विवेचनसंमुखी भवति सर्वनिवृत्तिसमाधये ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पत्नीकांश्च निश्चयकल्पनायश्च, अने व्यवहारपटनीमर्यादागलितयश्च. "एगोहं-
नश्रिमेकोई". एवीवेचणचेतनासन्मुखयश्च, तेवारें सर्वनिर्वृतिरूपसमाधिधाय ॥ १८ ॥

इह हि सर्ववद्विर्विषयच्युतं हृदयमात्मनि केवलमागतं ॥

चरणदुर्गनबोधपरंपरा परिचितं प्रसरत्यविकल्पकं ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ जेवारें सर्वे बाह्यविषयश्रीकृदयखस्युं, तेवारेंपोताना आत्मानेविषे केवलए-
कज ज्ञान, दुर्गन, चारित्रनाबोधनी परंपराजे आत्मकुटुंबते, तेनोमिवापते निर्विक-
ल्पपणें प्रसरे. उल्लखाणधाय एमजाणवुं ॥ १९ ॥

तदिदमन्यडुपैत्यधुनापि नो नियतवस्तुविलास्यपि निश्चयात् ॥

क्षणमसंगमुदेति निसर्गधी र्दतवद्विर्ग्रहमंत रुदात्तता ॥ २० ॥

अर्थ ॥ निश्चयनययकी एआत्माते खरीशुद्धवस्तुनो विलासीठे, तेमाटे ह्मणा अ-
न्यजे रागद्वेषादिज्ञाव तेनेनपामे; वलीक्षणमांपण जेपरपुजलादिकनोसंगनकरे, एवी
स्वाप्नाविकबुद्धि जेनेयश्च तेवीबाह्यज्ञाव ह्णो, अनेअंतरंग उच्छृष्टज्ञावने पाम्यो ॥२०॥

कृतकपायजयः सगज्जीरिमा प्रकृतिशांतमुदात्तमुदारधीः ॥

समनुगृह्य मनोनुजवत्यहो गलितमोहतमः परमं महः ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ एह्वोजेगंजीर स्वज्ञाववालो, जेणेकपायनो जयमेलव्योठे, अनेजेनीबुद्धिमो
टीठे. अनेस्वज्ञावें शांतठे, तेजोसम्यक्प्रकारें मननोनिग्रहकरे, तोतेधीमोहांधकारने-
पालीने परम महातेजस्वीपणानो तेंप्राणीजरूर अनुभव पामे ॥ २१ ॥

गलितउष्ट्रविकल्पपरंपरं धृतविशुद्धिमनो जवतीदृशं ॥ धृतिमु-

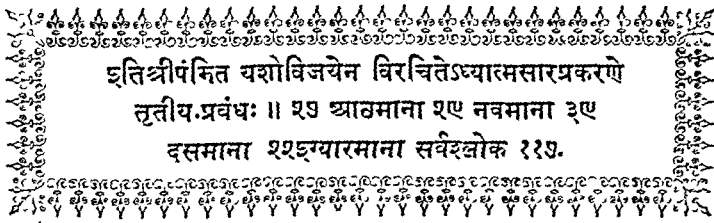
पेत्य ततश्च महामतिः समधिगच्छति शुभ्रयशःश्रियं ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेणे मागविकल्पनी श्रेणिटालीठे अनेजेणेशुद्धितानुं ग्रहणकीधुंठे, तेम-
नोशुद्धिनेपामे, अनेतेवली संतोषीपणनेपामिने तेंपंक्तिपुरुष उज्वलयशरूपलक्ष्मी
अथवा यशशोचानेपामे ॥ २२ ॥ इतिमनशुद्धिनामा एकादशोधिकारः समाप्तः ॥

इतिश्रीपंक्ति यशोविजयेन विरचितेऽध्यात्मसारप्रकरणे

तृतीय.प्रबंधः ॥ २७ आठमाना २९ नवमाना ३९

दसमाना २२३ ग्यारमाना सर्वदश्लोक ११७.

मनशुद्धिश्च सम्यक्त्वे सत्येव परमार्थत ॥ तद्धिना मोहगर्जा सा
प्रत्यपायानुबंधिनी ॥ १ ॥ सम्यक्त्वसहिता एव शुद्ध दानादि-
का क्रिया ॥ तासा मोहफलै प्रोक्ता यदस्य सहकारिता ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एपूर्वमनशुद्धिकही, तेजोसम्यक्त्वगुणहोयतो, निश्चे मनशुद्धि केहेवार पर
सम्यक्त्वविनाजे मनशुद्धिमाने, तेमोहगर्जितहोय, एटलेअज्ञानसहितहोय तेतोउ-
टीकष्टवधन करनारीठे मादेहवेसम्यक्त्वनो अधिकारकहेठे ॥ १ ॥ दानादिक्रिया
ए सम्यक्त्वसहितहोय, तोजशुद्धे, तेक्रिया मोहफलखेवाने सहायकारकठे ॥ २ ॥

कुर्वाणोपि क्रिया ज्ञातिधनजोगास्त्यजन्नपि ॥ ३ ॥ स्वस्पोरोददा
नोपि नाधोजयति वैरिण ॥ ३ ॥ कुर्वन्निर्वृत्तिमप्येवं कामजोगा
स्त्यजन्नपि ॥ ४ ॥ स्वस्पोरोददानोपि मिथ्यादृष्टिर्न सिध्यति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेमत्याधलो वेरीनेजीतीशकतोनी, तेमक्रियाकरेठे, न्यातिधननो जा
तजेठे, ३ एसहेठे, कायानेकष्टआपेठे, पणएसर्व सम्यक्त्वविना व्यर्थजायठे ॥ ३ ॥
जोसतोपधरे, कामजोगठे, कायानेकष्ट आपे, तो पणमिथ्यात्वीथको मुक्तिनेपामेनही ॥ ४ ॥

कनीनिकेव नेत्रस्य कुसुमस्येव सौरभं ॥ सम्यक्त्वमुच्यते सार
सवेपां धर्मकर्मणा ॥ ५ ॥ तत्त्वश्चक्षानमेतच्च गदित जिनगास
ने ॥ सवे जीवा न हतव्या सूत्रे तत्त्वमितीप्यते ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमत्याएमा कीकीसारचूतठे, फुलमासुगध सारचूतठे, तेमसर्वधर्मस्य
मा सम्यक्त्वते सारचूतकबुठे ॥ ५ ॥ जिनशासननेविषे जेतत्वनीश्रद्धाकरवीतरे
सम्यक्त्वकबुठे, अनेकोश्रणजीवने हणवोनही तेनेसूत्रमा तत्वकबुठे ॥ ६ ॥

शुद्धोधर्मोयमित्येत धर्मरुच्यात्मक स्थितं ॥ शुद्धानामिदमन्या
सा रुचीनासुपलक्षणा ॥ ७ ॥ अथवेद यथातत्त्व माङ्ग्यैव तथा
ऽखिलं ॥ नवानामपि तत्त्वाना मितिश्चोदितार्थत ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेशुद्धधर्मते एधर्मरुचिनामा सम्यक्त्वनेज कहियें, अनेपमध्ये उग्रक
एथी धीजीपणशुद्धपदार्थनीहचिउप्रगटेठे ॥ ७ ॥ अथजाणसम्यक्त्वते जेमप्रजुआण
रूप तत्त्वप्रगटेठे, तेनत्वतोजीवादिकनप्रकारेठे, तेनीजेश्रद्धा तेसम्यक्त्वजाणु ॥ ८ ॥

इहैव प्रोच्यते शुद्धा ऽहिंसा वा तत्त्वमित्यतः ॥ सम्यक्त्वं दर्शितं
सूत्रप्रामाण्योपगमात्मकं ॥९॥ शुद्धाऽहिंसोक्तितत्सूत्र प्रामाण्यं
ततएव च ॥ अहिंसा शुद्धीरेव मन्योन्याश्रयणीर्न तु ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वलीइहां तत्त्वते अहिंसारूप शुद्धतत्त्वते. तेतत्त्वशुद्धाचारप्रमाणे विचारि-
यें. तेवारें आत्माने अजिन्नस्वरूपें सम्यक्त्वदेखाडुंयते ॥९॥ अने शुद्धिअहिंसाकही
ते सूत्रेप्रमाणते; एवेहुनीमात्रवचनेजजुदाइते. तेमाटेएकअहिंसा तथावीजीतत्वशुद्धि
एवेहुने माहोमाहें मेलवतां दूषणनथी; एकस्वरूपेंते ॥ १० ॥

नैव यस्मादहिंसायां सर्वेषामेकवाक्यता ॥ तद्बुद्धतावबोधश्च
संज्ञवादिविचारणात् ॥ ११ ॥ यथा ऽहिंसादयः पंच व्रत धर्म
यमादिभिः ॥ पदेः कुशलधर्माद्यैः कथ्यन्ते स्वस्वदर्शने ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ केमके अहिंसानेविषे सर्वनी एकवाक्यतानथी, तोपणविचारीजोतां शुद्ध
अवबोध जणायते ॥ ११ ॥ जेमअहिंसादिक पांचव्रततेधर्मते, तेमसर्वपोतपोताना दर्श
ननेविषे कुशलधर्माद्यादेदेइ यमादिकपदेंकरीने व्रतकहेते ॥ १२ ॥

प्राहुर्जाव्रतास्तत्र व्रतोपव्रतपंचकान् ॥ यमांश्च नियमान् पाशु
पतान् धर्मान् दशाभ्यधुः ॥ १३ ॥ अहिंसा सत्यवचन मस्तेन्यं वा
प्यकल्पना ॥ ब्रह्मचर्यं तथाक्रोधो ह्यार्जवं शौचमेव च ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेमांजाव्रतवाला एमवोलेते, के पांचव्रतअने पांचउपव्रत मलीनेदगते.
एमपाशुपतमनवाला दगप्रकारें धर्मदिशा मानेते. तेयमनियमादिक दश कही वना-
वेते ॥ १३ ॥ दया, सत्यवचन, अचोरी, अकल्पना, अनेब्रह्मचर्य एपांच यम तथा
अक्रोध. सरलता. शौच. संतोष, गुरुत्वेवा, एपांचनियमजाणवा ॥ १४ ॥

मंतोषो गुरुशुश्रूषा इत्येते दश कीर्तिताः ॥ निगद्यन्ते यमा सांख्ये
रपिव्यासानुसारिभिः ॥ १५ ॥ अहिंसा सत्यमस्तेन्यं ब्रह्मच
र्यं तुरीयकं ॥ पंचमो व्यवहारश्चेत्येते पंच यमाः स्मृताः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ संतोष, गुरुत्वेवादि एदशधर्मदशाकहेवाय. ह्वेवेदव्यासना मतानुसारी सांख्यमन
वालापणयम नियमएमकहेते १५ दया, सत्य, अचोरी, ब्रह्मचर्य व्यवहार एपांच यमजाणवा

अक्रोधो गुरुशुश्रूषा शाचमाहारलाघवं ॥ अप्रमादश्च पंचेति
नियमाः परिकीर्तिताः ॥ १७ ॥ बौद्धः कुशलधर्माश्च दशेष्यन्ते य
दुच्यते ॥ हिंसांतेयान्यथाकामं पशुन्यं परुषानृनं ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ अक्रोध, गुरुसेवा, शौच, श्रद्धापत्राहार, अप्रमाद, एपाचनियमकल्या
॥ १७ ॥ अनेचौरुदर्शनमाजेकुशलते तेधर्मजाला पणदशप्रकारेंकहेते, तेमकहियें
हिंसा, चोरी, कदर्प, चाडी, कठोरवचन अने जुनुबोलबु ॥ १८ ॥

सज्जिन्नालापव्यापाद मज्जिध्यादगविपर्यय ॥ पापकर्मेति दग्धा
धा कायवाडमनसे स्त्यजेत् ॥ १९ ॥ ब्रह्मादिपदवाक्यानि ता
न्याहुर्वेदिकादय ॥ अत सर्वेकवाक्यत्वा धर्मशास्त्रमटोर्थका ॥ २० ॥

अर्थ ॥ जेमतेमवकबु, मारबु, श्रद्धासेवबु, दृष्टिप्रियांस, एदशप्रकारे पापकर्मे
मन, वचन अने काया एत्रणैयोगेंकरीत्यजवा ॥ १९ ॥ अने वेदिकादिकमतवाला प
ब्रह्मादिपद बोलेते, जेसर्वब्रह्मपदते, एथीएसर्वधर्मवालाना एकवचनते माटे सायक
पणे सर्वेनेधर्मशास्त्रकहियें ॥ २० ॥

कचैतत्सज्जवोयुक्त इति चित्य महात्मना ॥ गात्र परीक्षमाणेना
व्याकुलेनातरात्मना ॥ २१ ॥ प्रमाणलक्षणादेस्तु नोपयोगो
त्र कश्चनातन्निश्चये ऽनवस्थाना दन्यथार्थस्थिते र्यत ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेएसर्वदर्शननोसज्जवकिहा ठेकाणेते, एममोटा पुरुषेंचितवबु, तेश
खनी परीक्षावालायें विचारबु, तेवलीश्रव्याकुलपणे अतरात्मावडे प्रिचारबु ॥ २१ ॥
इहाप्रमाणलक्षणादिकथकी कशोएउपयोग कार्यकारीनथी, जिहाअन्यथा श्रयवप
एटलेतेधर्म जुदोथइजाय अनेधर्मतो एकस्वजावरूपते ॥ २२ ॥

प्रसिद्धानि प्रमाणानि व्यवहारश्च तत्कृत ॥ प्रमाणलक्षणस्यो
क्तो ज्ञायते न प्रयोजन ॥ २३ ॥ तत्रात्मा नित्यएवेति येषामेकत
दर्शन ॥ हिंसादय कथ तेषां कथमप्यात्मनोव्ययात् ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ अनेचारप्रमाणतो प्रसिद्धते, व्यवहारपणतेजकस्थोते, माटेप्रमाण तथा
खक्षणनीयुक्तिप्रिपे प्रयोजनजणालुनथी ॥ २३ ॥ तेमध्येवेनयेकरी आत्मानित्यन
पबुणकातमतवालानु कहेबुते, तेनेमतेतोहिंसादिकनथी केमके आत्माश्रमिनारी
तेकोइगारेंमरेनही, अनेमरेनही, तेगारेंहिंसापणशानी ? ॥ २४ ॥

मनोयोगविशेषस्य ध्वंसोमरणमात्मन ॥ हिंसा तत्रेन्न तत्वस्य
सिद्धेरार्थसमाजत ॥ २५ ॥ नैति बुद्धिगता इ खोत्पादरूपेयमो
चित्ती ॥ पुसि जेदाग्रहात्तस्या परमार्थोऽव्यवस्थित ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ सधलेमरणे मनोयागनाशपामेठे. तेवारेंलोककहेठेके जीवमुबो; पण आत्मानो मरतोनथी: माटेतत्वयकी आत्मानीहिंसानथी. एअर्थघटमानठे. एमकहेठे. ॥ २५ ॥ कोडजाणेशे आगल दु:खउपजावानीजेनुद्धितेहनेहिंसाकहिंयें: पणएवात योग्यनथी. केमकेतमे बुद्धिनेतो पुरुपजेदआग्रह्यकी आत्मात्रीजिन्नमानोठो, तेथीपण आत्मानी हिंसानथइ. केमकेपरमाथें बुद्धिने आत्मासाथें व्यवस्थानथी ॥ २६ ॥

न च हिंसापदं नाशपर्यायं कथमप्यहो ॥ जीवस्यैकांतनित्यत्वे
नुज्ञवावाधकं ज्ञेयम् ॥ २७ ॥ शरीरेणापि संबन्धो न तद्योगावि
वेचनात् ॥ विभ्रुत्वेनैव संसारः कल्पितः स्यादसंशयं ॥ २८ ॥

अर्थ ॥ एकांतनित्यपणे जीवनोनाशयवानोजे पर्याय तेहिंसापदकहेवाय; तेहने अहोइति आश्चर्य ' अनुज्ञवअवाधकपणेनहोयशुं? होयज. इतिकाकोक्ति ॥ २७ ॥ नित्यपणे शरीरेकरीने पण संबंधनथी; केमके तेनायोगनी वेहेंचणनथी, माटेसंशयरहितपणें ईश्वरबनेकरीनेज ईश्वरकर्ता इत्यादिकसंसारकढप्योठे ॥ २८ ॥

आत्मक्रियां विना च स्या न्मितानुग्रहणं कथं। कथं संयोगजेदा
दि कल्पनाचापि युज्यते ॥२९॥ अदृष्टाद्देहसंयोगः स्यादन्यत
रकर्मजः ॥ इत्वं जन्मोपपत्तिश्चे न्न तद्योगविवेचनात् ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ एकआत्मक्रियाविना एटले आत्माना व्यापारविना परिमितपरमाणुनुग्रहण केमथाय ? वली संयोगवियोगादिकनी कल्पनापणकेमघटे " ॥२९॥ एमसांजलीने कोडबोडोके हरकोइकर्मथी पूर्वसंस्कारदिठाविना शरीरनोसंयोगथायठे; तेनोउत्तरआपठे एमजन्मनी उत्पत्तिते जीवनाव्यापारविना, वेचणविनाथायनही, इतिजावार्थ. ॥३०॥

कथंचिन्मूर्त्तापैति विना वपुरसंक्रमात् ॥ व्यापारयोगतश्चैव
यत्किंचित्तिदं जगुः ॥३१॥ निःक्रियोऽसौ ततोहंति हन्यते वा
न जातुचित् ॥ किंचित्केनचिदित्येवं न हिंसास्योपेपद्यत ॥३१॥

अर्थ ॥ शरीरनेसंयोगेतो जीव कांइकरूपीपणुंपामेठे. जोशरीरनो संक्रमनहोयनो जेकांइठे तेइहांकहेठे ॥ ३१ ॥ जेणेआत्मात्यागीकीधोठे, तेएमकहेठेके आत्माक्रिया रहितठे; माटेकोइनेहणतोनथी; तेमकोइकालें कोइथीहणातोपणनथी; एवुंजेनाचिन्न मांठे तेहिंसानहीमाने ॥ ३१ ॥

अनित्येकातपक्षेपि हिंसादीनामसंज्ञव ॥ नागहेतोरयोगेन
 क्षणिकत्वस्य साधनात् ॥ ३३ ॥ न च संतानजेदस्य जनकोहिं
 सकोजवेत् ॥ सावृतत्वाद्जन्यत्वात् जावत्वनियत हि तत् ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ एमएकाते अनित्यवादिनेपक्के हिंसानथीमनाती केमके, तेसर्पदार्थ रूप
 रूपमानेते माटेआत्माक्षणमां नाशरूपते, तेपोतानीमेखेजमरेते, तेवारें मारनार हेतु
 इनथी माटेहिंसानथीज ॥ ३३ ॥ पुत्रपुत्रीप्रमुखनो कोइव,पनथी, तेमकोइ मारना
 पणनथी, एजगतसर्वक्षणिकजावनोनियमते, अनित्यते, माटेकोइ प्रगटकरनार न
 तेवारेंपिताकोनो अनेपुत्रकोनो ? ॥ ३४ ॥

नरादि क्षणहेतुश्च सूकरादेर्न हिंसक ॥ सूकरात्यक्षणेनैव व्य
 जिचारप्रसगत ॥ ३५ ॥ अनंतरक्षणेत्पादे बुधबुधकयो
 स्तुला ॥ नैव तद्विरति कापि तत गास्त्राद्यसंगतिः ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ मनुष्यक्षणमात्रते अनेपठेसुअरनामरणने अतकालनाक्षणमा तेमनुष्यन
 माटेसूअरने मारनारकोणते, एहवाबोलनारनेपणप्रसगथी व्यजिचारयावेते ॥ ३५ ॥
 तथासूअरनेमाखुं अनेमरणनेधीजेसमये ज्ञानीतथाआहेनी एवेसरिखाते सूअरम
 णपाम्यु, तेएवेजणेजाएयु, माटेहवे एवेमाथीकोइने मारवानीमतिनथी तेमाटे मा
 नारतथामरनार सर्वनाक्षणेक्षणे उत्पत्ति तथा मरणते, पण कोइक्षणे काश्मिरतिनथी
 एमकहेते, एमतवालाना शास्त्रपणजुगठे ॥ ३६ ॥

घटते न विनाऽहिंसा सत्यादीन्यपि तत्त्वत ॥ एतस्यावृत्तिभूतानि
 तानि य जगवान् जगौ ॥ ३७ ॥ मौनींश्चै च प्रवचने युज्यते संगमे
 व हि ॥ नित्यानित्ये स्फुट देहा जिज्ञाजिज्ञे तथात्मनि ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ केमकेअहिंसादिना सत्यादिकधर्मपण घटेनहीं, अनेसत्यादिक धर्मनेत्र
 जीवदयारूपक्षेत्रनी धानीते, एबुकेवलीकहेते ॥ ३७ ॥ जिनशासननेपिपे तोएसर्म
 मानते, शरीरथी प्रगटपणेनित्यते, वलीअनित्यपणते, तेमज जिज्ञाजिज्ञपणुते, तप
 एकपणुते, अनेअनेकपणुपणते, वलीआत्मानेविपेपण तेमजकहेदु ॥ ३८ ॥

आत्मा इव्यार्थतो नित्य पर्यायार्थाच्चिनश्वर ॥ दिनस्ति हन्यते
 तत्तत्फलान्यप्यधिगच्छति ॥ ३९ ॥ इह चानुजव साक्षी व्यावृ
 त्तान्ययगोचर ॥ एकातपक्षपातिन्यो युक्तयस्तु मियो दता ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ आत्माद्रव्यार्थिकनयै नित्यते; अनेपर्यायार्थिकनयै अनित्यते; एजीवकोइ नेहणेते, अथवा कोइएजीवनेहणेते, तेनांफलपरजवमां आत्माजोगवेते ॥ ३९ ॥ ए जेनेनेशीलें अन्वय अनेव्यतिरेक एवेगुणैसहित एवोजेश्वनुजव तेसाहीकरतांथका, एकांतमतवालानी युक्तिश्रो माहोमांहे ह्णाइजायते ॥ ४० ॥

पीनाकर्तृत्वतो देहव्यापत्या छुटजावतः ॥ त्रिधा हिंसागमे प्रो क्ता न हीनमपदेतुका ॥ ४१ ॥ हंतुर्जाग्रति को दोषो हिंसनी- यस्य कर्मणि ॥ प्रसक्तिस्तदज्ञावे चान्यत्रापीति मुधा वचः ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ पीनाकरवाथी, देहपीनाथी, छुटजावथी, एवात्रणप्रकारनीहिंसा सिखांत मांकहीते; तेकांडजुठीनथी ॥ ४१ ॥ जेप्राणीनुं स्वकृतकर्मनो उदयथयेथके मृत्युथयुं तोतेनाह्णनारने शोदोपते ? एटलेहिसानथइ; अनेजेह्णाणो तेनांकर्मउदयआव्यां, तेतेणेजोगव्यां, तो तेमांशीहिंसाते? केमकेजेजीवने मरणनोउदयहालनथी, तेनेमारियें तोपण तेकांडमरतोनथी; माटेहिंसाकोइनीथतीनथी; एवुंजेमानेते तेमिथ्याते ॥ ४२ ॥

हिंस्यकर्मविपाकेस्य छुट्टाशयनिमित्तता ॥ हिंसकत्वं न तेने दं वैद्यस्य स्याद्विपोरिव ॥ ४३ ॥ इत्वं सछुपदेशादे स्तन्निरुत्ति रपि स्फुटा ॥ सोपक्रमस्य पापस्य नाशात्स्वाशयवृद्धितः ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ केमकेजेप्राणीनामनमां छुट्टाशयनुंनिमित्तते, तेनेएहिंसाते. अनेहिसाना- कर्मविपाकपण तेनेजते; जोवैद्यनेथ्यौपधकरतां छुट्टचित्तहोय,तोतेथ्यौपधशत्रुसरखुं थाय, अनेतेवैद्यनेपणहिसकपणुंलागे. अनेजोवैद्यनुंमननिर्मलते, तोवैद्यनेहिंसकपणुंनलागे । ४३ ॥ एवासजुरुना उपदेशसांजलवाथी हिंसानीनिवृत्तिप्रगटपणेथाय; निर्मलचि- त्ना आशयनीवृद्धिथकी सोपक्रमीजे निकाचितवांधेलांपाप तेनोनाशथायते. ॥ ४४ ॥

अपवर्गतरोर्वीजं मुख्याऽहिंसेयमुच्यते ॥ सत्यादीनि व्रताश्रयत्र जयंते पल्लवा नवाः ॥ ४५ ॥ अहिंसासंजवश्चेत्तं दृश्यतेऽत्रैव शा सने ॥ अनुबंधादिसंगुहिरप्यत्रैवास्ति वास्तवी ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ जेअहिंसाते मोक्षरूपवृक्षानुवीजकहियें; अनेसत्यादिकजेव्रतते तेमोक्षरू- पवृक्षना नवपल्लवश्चंक्राते. ॥ ४५ ॥ तेतोआजिनशासनमां जीवदयानो, अहिंसकपणा नो सजवजोवामांथावेते; अनेवल्लीअनुबंधहिंसा तथा हेतुहिंसा अनेस्वरूपहिंसा एत्र एजातनीजे हिंसातेनीशुद्धि तेपणआजिनशासनमांज वसीरहीते ॥ ४६ ॥

हिंसा या ज्ञानयोगेन सम्यग्दृष्टेर्महात्मन ॥ तत्रलोहपदन्यास
तुल्याया नानुवधन ॥४७॥ सताम्यस्याश्च कस्याश्चिद् यतना न
क्तिगादिना ॥ अनुवधो ह्यहिंसाया जिनपूजादिकम्मणि ॥४८॥

अर्थ ॥ मोटाप्राणीजे सम्यग्दृष्टि ते ज्ञानयोगेकरीप्रतेंठे, तेनेपणअविरतिची हिंसा
लागेठे, तेकेवीठे ? जेमत्तपाड्युएवुंजेलोडु तेउपरपगमुकीकोश्चाळे, पणपलवानेजयें नि
शंकपणें पगठरावेनहीं, तेमसमकीतिपण निशकपणेहिंसानकरे, अनेतेमाटेज
नोवधपणकरे नही ॥ ४७ ॥ तेमरुकाजयणावन जीवनेज्ञानयोगेकरी जिनपूजाकरत
अहिंसाजेदया तेनोअनुबंधे, केमकेएपूजातेपरपरायें मुक्तिफलनी आपनारीठ ॥४८॥

हिंसानुवधिनी हिंसा मिथ्यादृष्टेस्तु दुर्मते ॥ अज्ञानशक्तियोगे
न तस्याहिंसापि सादृशी ॥ ४९ ॥ येन स्यान्निन्दवादीना दिपि
पहुर्गति क्रमात् ॥ हिंसेव महती तिर्यङ् नरकादिप्रवातरे ॥ ५० ॥

अर्थ ॥ पणनरकगतिनोवधपडे, एवीजेहिंसाते मिथ्यात्वीदुर्मतिनेहोय अज्ञान
योगेकरी तेमिथ्यात्वीजो जीवदयापाले तोतेपण हिंसाजेवीजजाणवी ॥ ४९ ॥
कारणमाटे निन्दवादिक जम्मादीप्रमुखेपण जीवदयापालीठे, तोपणअज्ञानोदयनायें
स्वर्गमापण दुर्गतिपास्याठे, अनेढेरुूपठे, माटेनिन्दवनीजे अहिंसाते परमाय
सानाजफलआपे, केमके प्रवातरें तेमने तिर्यङ्नरकादिकनीगति प्रगटेठे ॥ ५० ॥

साधूनामप्रमत्ताना सा चाऽहिंसानुवधिनी ॥ हिंसानुवधवि
वेदा जुणोत्कर्षो यतस्तत ॥५१॥ मुग्धानामियमज्ञत्वात् सानु
धा न कर्हिचित्॥ज्ञानोक्तेकाप्रमादाच्या मस्या यदनुवधन॥५२॥

अर्थ ॥ अप्रमत्तसाधु जेसानमागुणवाणावाला तेनेजेहिंसाठे, तेअहिंसानुवध
केमके हिंसानोअनुवध प्रिठेदथयाथकी जिहातिहाथकी गुणनोउत्कर्षथाय ठे ॥ ५१ ॥
पण एअहिंसाते अज्ञानपणे जोलाप्राणीने कदापिकालें सुखदायकनथी, षट्ठेअनु
वधसहितनथाय, पणअप्रमत्त साधुने ज्ञानसहितजेअहिंसा अथवाहिंसाते अनुव
अहिंसाजकर्हियें, केमके एपरपरायें मोक्षसुखनुकारणठे माटे ॥ ५२ ॥

एकस्यामपि हिंसाया मुक्त मुमहदतर ॥ जाववीर्यादिवेचित्र्या
दहिंसाया च तत्तथा ॥ ५३ ॥ सद्य कालातरे चेत द्विपाकेना
पि चिन्नता ॥ प्रतिपक्षातरालेनोक्षा शक्तिनियोगत ॥ ५४ ॥

अर्थ ॥ एकहीहिंसानेविषे पण जेममोटोअंतर देखाव्योटे. तेमजाववीर्यना विचि-
त्रपणाचकी अहिंसानेविषेपण तेमजजाणवुं ॥ ५३ ॥ प्रतिपक्षपणे अंतरालेंकरी अथ-
वातेशक्तिनेयोगेंकरी तत्काळ अथवाकालांतरे एविपाकेकरीने पणजिन्नताटे ॥ ५४ ॥

हिंसाप्युत्तरकालीनविशिष्टगुणसंक्रमात् ॥ त्यक्ताविध्यनुबंध
त्वादहिंसवातिभक्तिः ॥ ५५ ॥ इदृग्जंगशतोपेता ऽहिंसा य
त्रोपवर्ण्यते ॥ सर्वोपपरिशुद्धंतत्प्रमाणं जिनशासनं ॥ ५६ ॥

अर्थ ॥ जेहिंसाटे तेपणजो उत्तरकालें विशिष्टगुणप्रगटे, तथापिअविधिनो अनुव
र तज्याथी अने अत्यंतभक्तियकी प्राणीने अहिंसारूपज फलदायकथायटे. ॥ ५५ ॥
इरीतेंसैकमोगमे जंगजालसहित जिहांअहिंसानेवर्णवियें, तेतोसर्वाशें शुद्धएवुंजेजि-
शासन तेमांजप्रमाणटे ॥ ५६ ॥

अर्थोयमपरोनर्थ इति निर्धारणं हृदि ॥ आस्तिक्यं परमं चिन्हं
सम्यक्त्वस्य जगुर्जिनाः ॥ ५७ ॥ शमसंवेगनिर्वेदानुकंपाभिः
परिष्कृतं ॥ दधतामेतद्विचित्रं सम्यक्त्वं स्थिरतां व्रजेत् ॥ ५८ ॥

अर्थ ॥ अहिंसा तेजअर्थते; अनेवीजासर्वअनर्थते; एप्रकारें जेना मनमांधारणाटे,
इहवी परमआस्थाप्रगटे तेआस्थाश्रद्धारूप समकितनुंचिन्हटे, एवुंप्रचुर्यें कळुंटे ॥५७॥
शमता, संवेग, निर्वेद, अनुकंपा एलक्षणो रुमीरीतें अविचित्रपणे धरतांयकां सम
कितजेटे तेस्थिरतापणानेपामे ॥ ५८ ॥ इतिसम्यक्त्वाधिकार.छादशसमातः ॥

मिथ्यात्वत्यागतः शुद्धं सम्यक्त्वं जायतेऽग्निनां ॥ अतस्तत्परिहारा
य यतितव्यं महात्मना ॥ १ ॥ नास्ति नित्यो न कर्ता च न ज्ञोक्ता
त्मा न निर्वृतः ॥ तदुपायश्च नेत्याहुर्मिथ्यात्वस्य पदानि षट् ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेजेवारें मिथ्यात्वनोनाशथाय, तेवारेंजीवने सम्यक्त्वप्रगटे; माटे मिथ्यात्व
जालवानो रुनाप्राणीचें उद्यमकरवो ॥ १ ॥ आत्मानथी; आत्मानित्यनथी; कर्तानथी;
ज्ञोक्तानथी; सिद्धनथी; तेसिद्धताप्रगटकरवानो उपायनथी; एठपदमिथ्यात्वनांटे ॥२॥

एतेर्यस्मान्नवेद्दुःखव्यवहारविलंघनं ॥ अयमेव च मिथ्यात्व-
ध्वंसी सङ्पदेशतः ॥ ३ ॥ नास्तित्वादिग्रहेर्नैवोपदेशो नोप
देशकः ॥ ततः कस्योपकारः स्या त्संदेहादिव्युदासतः ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एपदवडेकरी पूर्वाचार्यनाव्यवहार उलघायते, लोपायते, एजमिव्यात्तव
नेतेसद्गुरुना उपदेशथकी नाशपामेते ॥३॥ एठपदरूपी कुग्रहेनटयायना जेउपदेशथा-
पे, तेउपदेशनकहियें, तेथीकोइनेउपकारनथाय मिथ्यात्त्रीनाउपदेशंसेदृष्टमेनही ॥३॥

येपा निश्चय एवेष्टो व्यवहारस्तु संगत ॥ विप्राणां स्वेच्छजा
पेव स्वार्थमात्रोपदेशनात् ॥ ७ ॥ यथा केवलमात्मान जाना
न श्रुतकेवली ॥ श्रुतेन निश्चयात्सर्वं श्रुतं च व्यवहारत ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमब्राह्मणने स्वेच्छजापावोलवानीमनाइते माटेपोतानास्वार्थजेदृष्टीव
बोले, तेमजजेहने एकनिश्चयनयजइष्टते, तेहनेव्यवहारनयतो ब्राह्मणनेस्वेच्छनीजाण
नाउपदेशनीपरें स्वार्थवास्ते संगतमात्रते ॥ ५ ॥ जेमश्रुतकेवली व्यवहारथीश्रुतजाण
अनेसर्वनिश्चयनयवने श्रुतज्ञानेकरीश्रुतकेवली केवलश्यात्मानेजाणे ॥ ६ ॥

निश्चयार्थोत्र नो साक्षाद्भक्तुं केनापि पार्यते ॥ व्यवहारो गु
णद्वारा तदर्थ्यावगमक्षय ॥७॥ प्राधान्यं व्यवहारे चेतत्तेपा
निश्चये कथं ॥ परार्थस्वार्थे तुल्ये शब्दज्ञानात्मनोर्क्षयो ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ इहांनिश्चयार्थं प्रगटपणेकेरवाने कोइसमर्थनथी देरीतोणुणप्रगटे ठ
पदार्थे निश्चयार्थनीप्राप्ति क्षयरूपव्यवहारकेहेयाय ॥ ७ ॥ जेनेकेवल यवहारने नि
पेज प्रधानपणुते, तोतेनेनिश्चयनयमाकेमहोय? वलीशब्दनयअने ज्ञाननयरूपप्राप्तीने
स्वार्थनेपरार्थं वेतुल्यते जेशब्दतेव्यवहारते, अनेज्ञानतेनिश्चयते ॥ ८ ॥

प्राधान्याद्यवहारस्य तत्त्वमुठेदकारिणा ॥ मिथ्यात्वरूपतेते
पा पदाना परिकीर्त्तिता ॥ ९ ॥ नास्त्येवात्मेति चार्वाक प्र
त्यक्षानुपलभत ॥ अहताव्यपदेशस्य शरीरिणोपपत्तित ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेव्यवहारनाप्रधानपणायकी सर्वनोउठेदथाय तेनाप्राणीने मिथ्यात्वरूप
उपदमा मिथ्यात्वरुपावययो, एमजाणवु ॥ ९ ॥ चार्वाकदर्शनवालाकहेते, जे आत्मा
नथी केमकेजो आत्माहोयतो प्रत्यक्षजाणाय, तेतोकाइजणातो नथी अने अहकार ए
खेथाकार्यहुकरुहुं, तेनोजे व्यपदेशते तेतोशरीरें करीनेजणायते ॥ १० ॥

मद्यागेज्योमदव्यक्ति प्रत्येकमसती यथा॥मिलितेज्योहि भूतेज्यो
ज्ञानव्यक्तिस्तयामता ॥ ११ ॥ राजरकादिवैचित्र्य मपि नात्मपला
दितं ॥ स्वाप्नाविकस्य जेदस्य ग्रावादिष्वपि दर्शनात् ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेम महुनातथापाणीप्रमुख मदिरानाश्रंगठे, पणतेप्रत्येकमां मदिरानीश
क्तिनथी; जेवारेंजेगांमळे तेवारेंजशक्तिप्रगटे, तेमपंचभूतजेगांमळेंतेवारें ज्ञानशक्तिप्रग
टयायठे ॥११॥ जेमएकशिखाअथवा एककांकरीएसर्व पथरानाजेदठे, तेमआ राजाठे.
आरांकठे, एवुंविचित्रपणुंतेआत्मानथी. एतोस्वजावेजेदपड्याठे ॥ १२ ॥

वाक्येनं गम्यते चात्मा परस्परविरोधिनिः ॥ दृष्टवान्न च कोप्ये
नं प्रमाणं यद्ब्रुवो भवेत् ॥१३॥ आत्मानं परलोकं च क्रियां च वि
विधां वदन् ॥ जोगेच्यो ब्रंशयत्युच्चै लोकिचित्तं प्रतारकः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वलीसर्व मतवाळाना मांहोमांहें विरोधीवचनहोवाथी आत्मानीप्रतीतिन
थीथती, केमके कोइयेंआत्माटीगेनथी के जेथकी एकेनुंवचन प्रमाणघाय ॥ १३ ॥
आत्माने परलोकने अर्थें एमविचित्रप्रकारनीक्रियाकरावेठे. एहबुंकहेनारा विचारालो
कने सुखजोगथीब्रह्मकरेठे. एम जेलोकोनाचित्तने फेरवेठे, तेधूर्त्तगुरुजाणवा ॥ १४ ॥

त्याज्यास्तत्रैहिकाः कामाः कार्या नानागतस्पृहा ॥ जस्मीभूतेषु
भूतेषु वृथा प्रत्यागतिस्पृहा ॥ १५ ॥ तदेतद्दर्शनं मिथ्या जीवप्र
त्यक्ष एव यत् ॥ गुणानां संशयादीनां प्रत्यक्षाणामभेदतः ॥१६॥

अर्थ ॥ माटेआजवमां पम्याजेसुखजोग तेतजवानही, अने आवताजवमां सुख पा
मशुं एवीवांठानकरवी. केमके पंचभूतनुंपुतबुं वलीनेराखथशे, एटलेपरजवनी इष्टा स
वेफोगटजशे ॥ १५ ॥ एरीतेचार्वाक दर्शननुंमतकळुं. पणएदर्शनखोटुंठे. केमके प्रत्य
क्षपणे संशयादिकजेगुण, तेजीवनेठे माटेजीवप्रत्यक्ष अजेदपणेठे ॥ १६ ॥

नचाहंप्रत्ययादीनां शरीरस्यैव धर्मता ॥ नेत्रादिग्राह्यतापत्ते
नियतंगोरवादिवत् ॥ १७ ॥ शरीरस्यैव चात्मत्वे नानुभूतस्मृति
र्भवेत् ॥ बालत्वादिदृशाभेदा तस्यैकस्यानवस्थितेः ॥ १८ ॥

अर्थ॥जेमकोइआदरथापे तेपणआत्माठे. तेमअहंकारादिकप्रत्ययजेठे, तेआत्माठे तेकां
इशरीरनोधर्मनथी अहंकारदिनेत्रमांजणायठे, तेदेखवारूपठे ॥ १७ ॥ शरीरनेजो आ
त्माकहियें. तोआत्माजनययो तेवारेंपूर्वनी अनुभवेलीवान आत्माविनाकोने सांनरेठे?
शरीरनेतोसांनरतुनथी. अने बाल यौवननथावृद्धइत्यादिकजे शरीरनीदशाना नेदठे
तेथीआत्मापण बालत्वादि दशावंतघायठे. पणनिश्चयनयथी आत्मानीएकदिशाठे. अने
शरीरनीअवस्था एकनथी. केमके अनवस्थितदोपना प्रसंगठे. माटे ॥ १८ ॥

अत्रांतानां च विफला नामुष्मिक्यः प्रवृत्तयः ॥ परबंधनहेतोः कः
स्वात्मानमवसादयेत् ॥१५॥सिद्धिः. स्थाएवादिवद्भव्यक्ता संशयादे
व चात्मनः ॥ असौ खरविषाणादौ वस्तुवार्थविषयः पुनः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ अत्रांतजे ज्ञानीपुरुष तेनेह्मणानीप्रवृत्तिते निःफलतानहोय; माटे पर
बंधननाहेतुयेंकरी पोतानाआत्माने कोणखेदमांनाखे ? ॥ १५ ॥ आत्मानीप्रगटपणे
संशयथ्रीसिद्धिठे, एवीवाततोवगडामां जाडनातुंठाजेवी देखाय, पणसंशयकरतांथकां
जेख्खरंवृक्तते नजणाय. तेमज संशयवडे आत्मानेनजाणियें. अनेजेविपरीतअर्थें आत्माने
माने तेनेगधेडाने शिंगनामाननारजेवोसमजवो ॥ १६ ॥

अजीवइति शब्दस्य जीवसत्तानियंत्रिता ॥ असतो न निषेधोय
त्संयोगादिनिषेधनात् ॥ १७ ॥ संयोगः समवायश्च सामान्यं च
विशिष्टता ॥ निषिध्यते पदार्थानां तएव नतु सर्वथा ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ अजीवशब्दमां जीवशब्दनीसत्तावलगेलीठे; पणनिषेधअठतोठे. जेथी ना
स्तिकमतवाला संयोग, समवाय, अनेसामान्य, तथा विशेषने निषेधेठे. तेपणसर्वथा
पणे वस्तुस्वरूपने निषेधिशकतानथी; केमके संयोगसमवाय अने सामान्य नही मा
नवायकी पणअजीव शब्द बोलवो तेचपिअजीवपदार्थसत्ठे, तथापिशब्दअसत्मानि
यें, तोते असत्पदार्थनो निषेधदेखातोनथी॥१७॥माटे संयोग, समवाय, सामान्य इत्या
दिकपदार्थनुंविशेषपणुं तेनास्तिकमतवाला निषेधकरेठे. पणतेसर्वनिषेधथायनही॥१८॥

शुद्धं व्युत्पत्तिमज्जीवपदं सार्थं घटादिवत् ॥ तदर्थस्य शरीरं नो
पर्यायपदभेदतः ॥१९॥ आत्मव्यवस्थितेस्स्याज्यं ततश्चावाकद
शनं ॥ पापाः किंलैतदालापाः सद्भापारविरोधिनः ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ शामाटेशुद्धनिर्मलएवीव्युत्पत्ति तेजीवप्राणधारणे एवेअर्थेंयुक्त एवुंजीव
पदसाचुंठे; घटादिकनीपेरेठतुंठे; पणनवानवा पर्यायना जेदथकी जीवनेमूलअर्थें श
रीरनथी ॥ १९ ॥ एरीतें आत्मानुंस्थापनकरीने चावाकदर्शननेठांडवुं; एदर्शनीसाथें
आलापकरवो तेपणपापरूपठे; केमकेएसत्यवादीसाथें विरोधकारकठे; तेथीतजवुं॥३०॥

ज्ञानक्षणावलीरूपो नित्योनात्मेति सौगताः ॥ क्रमाक्रमाच्यां
नित्यत्वे युज्यतेर्यक्रिया न हि ॥ ३१ ॥ स्वप्नावहानितो ध्रौव्यं क्र
मेणार्थक्रियाकृतौ ॥ अक्रमेण च तन्नावे युगपत्सर्वसंभवः ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ ह्रुवैवोरुमतवालाचोल्याके, आत्माज्ञानरूपते पणक्षण आचक्रिकाप्रमाणे स्थितिते, माटेआत्मानित्यनधी एटलेजीवते क्षणमाक्रोधकरे, क्षणमामानकरे, प मजिन्नश्रवस्थाथायते, एकश्रवस्थानित्यरेहतीनधी, परपरायें क्रमश्रक्रमपणेजो तित आत्माकोश्वेलायेंहोय, तोश्रर्थक्रियाकलाप घटेनही, माटेनित्यआत्मानधी ॥ ३१ ॥ एनोस्वजावहणाय,तेवारेध्रुवपणुंपामे,अनुरुमेअर्थक्रिया आकृतिनेविषे श्रक्रमेकरीनेते जावनेविषे समकाळेंविचारतां सर्वसजवहोय माटेअमारोक्षणिकमतसाचोठस्यो ॥३२॥

क्षणिके तु नदोपोस्मिन् कुर्वञ्चूपविशेषिते ॥ ध्रुवेक्षणोनुतृष्णया
निवृत्तेश्च गुणोमहान् ॥ ३३ ॥ मिथ्यात्ववृद्धिकृन्नून तदेतदपि
दर्शन ॥ क्षणिके कृतहानिर्य तथात्मन्यकृतागम ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ वलीआक्षणिकमतमा दोपनधी केमके नउनवारूपकरेते, पणजेसमयें जे पहोय, तेसमयेतेरूपनालक्षणेंकरीध्रुवते तेमातृष्णानो अनेनिवृत्तिनो मोटोपुणव जेथीध्रुवतारूप महागुणपामियें, एमगौरुकरहेते ॥ ३३ ॥ एउपरथी स्मरेखरु एदर्शन मिथ्यानीवृद्धिकरनारुते केमकेआत्मानेक्षणिक माननारनासुकृतनीहानियायते जोक दीपापनकरे, तोपणजुवाचोलवानु पापतोपरजवेजोगवबुपडे माटेअकृतागमरुहियें ॥३४॥

एकडव्यान्वयाज्ञावा द्वासनासंक्रमश्च न ॥ पौर्वापर्य्यं हि ज्ञावाना
सर्वत्रातिप्रसक्तिमत् ॥ ३५ ॥ कुर्वञ्चूपविशेषे च न प्रवृत्तिर्नाऽनु
मा ॥ अनिश्रयान्न वाध्यक्षं तथा चोदयतो जगौ ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ जेमएकडव्यनो सापेक्षपणे एकज्ञानधी, माटेवासनानु संक्रमणनयाय अनेज्ञाननु पूर्वापरपणुसर्वत्रशक्तिरूपे परिणमेते ॥ ३५ ॥ रूपविशेषकरताठना प्र तिकरवी अथवा वारवीतेतोनही, पणक्षणिकमतवालायेंतो अनिश्रययकी आत्माने उदयथी क्षणिकपणुकथुते ॥ ३६ ॥

न वैजात्य विना तत् स्यान्नतस्मिन्ननुमा जवेत् ॥ विना तेन न तस्मि
द्भिर्नाध्यक्षं निश्चयं विना ॥ ३७ ॥ एकत प्रत्यजिज्ञान क्षणिकत्वं
च वाधते ॥ योद्धमन्वन्नव सोद् स्मरामीत्यवधारणात् ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ विजातिविना तेनहोय, एमाकाश्चनुमान घटतुनधी, केमकेतेविना तेनीविदि पपनधी, निश्चयविना प्रत्यक्षज्ञानपणनधीयातु ॥३७॥ तथाहुआअनुजबुबु, तेदुसबावु पद्यवगारपयकी आत्माने त्रैकालिक एकताज्ञान तेक्षणिकपणे वाधकार पापनेअज्ञ

नास्मिन्विषयबाधो यत् क्षणिकेपि यथैकता ॥ नानाज्ञानान्वये न
 द्रत् स्थिरे नानाक्षणांश्वये ॥ ३९ ॥ नानाकार्यैक्यकरण स्वाप्ता
 व्ये च विरुध्यते ॥ स्याद्वादसन्निवेशेन नित्यान्वयक्रिया न हि ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ एनित्यात्मानामतवन्ने विषयबाधकपणुं नह्योय. क्षणिकमतनेविषेपणएम-
 जजेम ज्ञानान्वये एकत्वापणुते, तेमस्थिरश्चात्मानेविषे नानाक्षणनेसंयोगे एकता-
 जाणत्री ॥ ३९ ॥ बहुकार्यना एकीकरणस्वभावने अंगीकारकरेठते विरोधपडेठे, अ
 नेस्याद्वादशैलीये स्थापना करवाथी नित्यापेक्षणे अर्थक्रिया विरोधपामतीनथी. के
 मके वेहुनये प्रकृतिअर्थ अनुसरेठे माटे ॥ ४० ॥

नीलादावप्येतद्भेद शक्तयः सुवचाः कथं ॥ परेणापि हि नानेक
 स्वभावोपगमं विना ॥ ४१ ॥ ध्रुवे क्षणेपि न प्रेम निवृत्तमनुप
 ष्वात् ॥ ग्राह्याकारश्च ज्ञाने गुणस्तत्रात्र दर्शने ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ नीलादिवर्णनेविषे भेदशक्तिनह्योय, एममुखेकेम केहेवाय? परपुरुषवढेकरी
 नेपण एकस्वभावने टाट्याविना नानाविधपणुं संजवेनही ॥ ४१ ॥ ध्रुवतापणानेविषे
 उक्षणनेविषेपण एटखेलोचननेविषेपण उपप्लवमाटे निवृत्तपणेप्रेमनजोइयें. जेमग्राह्या
 कार ज्ञाननेविषेगुणते, तेमथा दर्शनमांगुणनथी ॥ ४२ ॥

प्रत्युतानित्यभावे हि म्वतः क्षणजवृद्धिया ॥ हेत्वनादरत. सर्व
 क्रियाविफलता जवेत् ॥ ४३ ॥ तस्मादिदमपि त्याज्यमनि
 त्यत्वस्य दर्शनं ॥ नित्यसत्यचिदानंदपदसंसर्गमित्थता ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ उलटाअनित्यभावनेविषेपण पोनाथी क्षणनीवृद्धियेकरी हेतुनाअनादर
 थकीनघलीक्रिया नि.फलथाय ॥ ४३ ॥ तेमाटेए अनित्यदर्शनपणठोरुवुं. मदेव नित्य
 मत्वपणे मुक्तिपदना संसर्गने छटनाप्राणीयें जरत्वजवुं ॥ ४४ ॥

न कर्ता नापि ज्ञोक्तात्मा कापिज्ञानां तु दर्शने ॥ जन्मधर्माश्रयो
 नायं प्रकृतिः परिणामिनी ॥ ४५ ॥ प्रथमः परिणामोस्या वृद्धिर्ध
 मापृक्ताऽन्विता ॥ ततोदंकारतन्मात्रेण्डियभूतोदयः क्रमान् ॥ ४६ ॥

अने ॥ ह्वेकपिउदर्शनवाधा घोल्याके. आत्माकर्त्तानथी; तेमज्ञोक्तापणनथी. आ
 त्माप्रगटधर्माश्रय वाडोनथी. नायापरिणामवचेंठे ॥ ४५ ॥ एनायानो प्रथमपरिणाम

शुश्रूषा, श्रवण, चैत्रग्रहणश्रुत्यादिक आठप्रकारनी बुद्धिरूपवर्मेकरीसहिते थपना
तेथी अहकार, तन्मात्र, इन्द्रिय, पाचचूतोदय, एअनुरुमेजाणवु ॥ ४६ ॥

चिद्रूपपुरुषोबुद्धे. सिध्ये चैतन्यमानत ॥ सिद्धिस्तस्या अग्नि
या ववेदनियमाच्चितः ॥ ४७ ॥ हेतुत्वेपु प्रकृत्यर्थे जियाणामत्र
निर्वृत्ति ॥ दृष्टादृष्टाविज्ञागाश्च व्यासंगश्च न युज्यते ॥ ४८ ॥

अर्थ ॥ बुद्धिनीसिद्धिनेअर्थे आत्माचिद्रूपते, वहीचैतन्यते, तोपण निश्चयसहित
अविद्येदपणे तेबुद्धिनीजेसिद्धि तेअधिपयीते ॥ ४७ ॥ हेतुत्वेकरी आत्मानेप्रकृतिसं
नेविषे इन्द्रियोना निवृत्तिपणानो दीगश्चणदिगाना विज्ञागयी प्रसगघटतोनयी ॥ ४८ ॥

स्वप्ने व्याघ्रादिसंकल्पान्नरत्वानजिमानत ॥ अहंकारश्च नियत
व्यापारः परिकल्प्यते ॥ ४९ ॥ तन्मात्रादिक्रमस्तस्मात्प्रपंचो
त्पत्तिहेतवे ॥ इत्थंबुद्धिर्जगत्कर्त्री पुरुषो न विकारजाक् ॥ ५० ॥

अर्थ ॥ जेमस्वप्नेनेविषे व्याघ्रादिकना संकल्पयी अनेपुरुषार्थना निरजिमानयी अ
हंकारनेनिश्चये व्यापाररूपकद्विपयेंठियें ॥ ४९ ॥ तेप्रपंचनी उत्पत्तिनाहेतुनेअर्थे तमा
दिकनोक्रमते एरीतजगतनीकरनारी बुद्धिठरेते माटेविकारनोजनारआत्मानयी ॥ ५० ॥

पुरुषार्थोपरागोद्धो व्यापारावेशएव च ॥ अत्राशोवेशयद् वस्तु
करोमीति च धीस्वत ॥ ५१ ॥ चैतनोद्द करोमीति बुद्धेर्देवाग्रहा
त्मय ॥ एतन्नाशेऽनवच्छिन्नं चैतन्य मोक्ष इष्यते ॥ ५२ ॥

अर्थ ॥ सर्वप्रवृत्तिव्यापारनेविषे एकपुरुषार्थअने वीजोउपराग एवेव्यापारजसेठेतेतो
दुअशेजाणवुं, दुवस्तुकरुवु, एवीकदाग्रहीबुद्धियायते ॥ ५१ ॥ हुचेतनदु, हुकरुवु, एवाग
वंबुद्धिनाहेतुथी प्रगटेठे एवागर्वनोनाशकरी स्वजापेंरहु चैतन्यपणंमुक्तिनेपामेंते ॥ ५२ ॥

कर्तृबुद्धिगते उ खमुखे पुंस्युपचारत ॥ नरनाथे यथा भृत्यगतां
जयपराजयौ ॥ ५३ ॥ कर्ता ज्ञोक्ता च नतस्मा दात्मा नित्यो
निरजनः ॥ अध्यात्मादन्यथाबुद्धि स्तदाचोक्तं महात्मना ॥ ५४ ॥

अर्थ ॥ आत्मानेविषे उ खमुखपामशु, एहवीकर्तापणानीबुद्धिजेयायते, तदव
रयीते जेमसेवकनोजय अथवा पराजयते राजाहोवाधीजणायते ॥ ५३ ॥ इरनादि
माटे आत्माक र्ताज्ञोक्तानथी, पणनित्यनिरजनते, अनेजेबुद्धिने,तेतो अध्यात्मथी बुद्धि
पवुमहात्माक पित्रमुनियें कहेसुते ॥ ५४ ॥

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्मणि सर्वथा ॥ अहंकारविमूढा
त्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥ ५५ ॥ विचार्यमाणं नो चारु तदेतद्
पि दर्शनं ॥ प्रकृतिचेतन्ययोर्व्यक्तं सामानाधिकरण्यतः ॥ ५६ ॥

अर्थ ॥ प्रकृतिनागुणेकरी क्रियमाणजे कर्म तेनो हुंकर्तातुं, एम सर्व प्रकारं अहंकारं
मृदश्यात्मानानेठे ॥ ५५ ॥ एवोविचारकरेयी एदर्शनपणखननयीः केमकेप्रगटवुद्धि
प्रकृतिअनेचेतन्यनो नामानाधिकरणं विचारकरतां, न्नुनयीजणातुं ॥ ५६ ॥

बुद्धिः कर्त्री च भोक्त्री च नित्याचे ज्ञास्ति निर्वृत्तिः ॥ अनित्या चेन्न
संसारः प्राग्धर्मादिरयोगतः ॥ ५७ ॥ प्रकृतावेव धर्मादिस्वीकारे
बुद्धिरेव का ॥ सुवचश्चघटादौ स्यादीदृग् धर्मान्वयस्तथा ॥ ५८ ॥

अर्थ ॥ बलीतमेजो कर्ता भोक्तापणे बुद्धि मानयो, पणजोतेबुद्धिनित्यतेनो. मोक्ष
नयी. एटवेमोक्षतरणेनही. अनेजोबुद्धिने अनित्यमानगोतो, पूर्वधर्मनाश्रयोग्ययकी
संसारठगणेनही ॥ ५७ ॥ प्रकृतिनेविपेधर्मादिकने अंगीकारकीधायी बुद्धिनेशुंकेहेवी
जोइयें ? अनेघटादिकनेविपेएवाधर्मनो अन्वयतेमुखेकहेवो. इतितर्कवादः ॥ ५८ ॥

कृतिभोगो च बुद्धेर्देहंधो मोक्षश्च नात्मनः ॥ ततश्चात्मानमुद्दि-
श्य कूटमेतद्युच्यते ॥ ५९ ॥ पंचविंशतितत्त्वज्ञो यत्रयत्राश्र
मे रतः ॥ जटी मुंजी शिखी चापि सुच्यते नात्र संशयः ॥ ६० ॥

अर्थ ॥ जोकरतुं, भोगवतुं बुद्धिनेठे, तोबंधमोक्षथात्मानेनयी. तेपणबुद्धिनेजजोइ
यें. माटेथात्मानेउहेजीने नहीसमजवामांथावे एरीतेंकूटकविकहेठे ॥ ५९ ॥ पंचविंश
तत्त्वनोजाणजेपुरुषठे, ते कोइपणथाश्रममांरतहोय; एटवेजटाधरहोय. अथवामुंनावे.
अथवाचोटीरखावे. तोपणतेसंदेह्विना संसारथीमुकाय. एतुंकपिलमतवालाकहेठे ॥ ६० ॥

एतस्य चोपचारत्वे मोक्षशास्त्रं नृथाखिलं ॥ अन्यस्य हि विमो-
क्षार्थं न कोप्यन्यः प्रवर्तते ॥ ६१ ॥ कापिलानां मते तस्मा दस्मि
न्नैवोचिता रतिः ॥ यत्रानुभवसंसिद्धः कर्ता भोक्ता च लुप्यते ॥ ६२ ॥

अर्थ ॥ एरीतें एथात्मानेविपे मोक्षनेउपचारिपणं अंगीकारकरेठे, तेनुंतकवमो
क्षशास्त्र फोगटथायठे. केमकेकोइने मोक्षथापवा कोइवीजोप्रवृत्तथायनही ॥ ६१ ॥
जिहांअनुभवनिष्ठ थात्मानुंकर्तापणं तथाभोक्तापणलोपेठे, एटवेमानतानयी. तेमाटे
एहवा कपिलनामतमां प्रीतिकरवीते, ठीकनयी ॥ ६२ ॥

नास्तिनिर्वाणमित्याहुरात्मनः केप्यवधत् ॥ प्राकपश्चाद्युगप
द्रापि कर्मबंधाव्यवस्थिते ॥ ६३ ॥ अनादिर्यदि सर्वंध इप्यते
जीवकर्मणो ॥ तदानंत्यान्न मोक्ष स्यात्तदात्माकाशयोगवत् ॥ ६४ ॥

अर्थ ॥ केटलाकश्चवधमतजालाठे, ते एमकदेठेके, आत्माने मोक्षनिर्वाणनथी, केम
प्रथमकेश्यवापठी समकालें आत्माने कर्मबंधनथी, तोमुक्तिशेनीहोय? ॥ ६३ ॥ जोनीते
तथाकर्मने अनादिसबंधमानियें, तोआदिनही, तिहाथतपणकेमथाय? माटेअननय
नाप्रसगथी कोइकालेंमोक्षनथाय जेमआत्माथकीआकाशयोग कदापिचिन्ननयाया ॥ ६४ ॥

तदेतदत्यसवध यन्मियो हेतुकार्ययो ॥ सतानानादिता बीजा-
कुरवत् देहकर्मणो ॥ ६५ ॥ कर्ता कर्मान्वितो देहे जीव कर्मणि दे-
ह्युक् ॥ क्रियाफलोपचुक्तत्वे दडान्वितकुलालवत् ॥ ६६ ॥

अर्थ ॥ एहबुवोलेठे, एवचनपणजुनुठे केमके कारणकार्यनेमाहोमाहे सर्वंध
जेमपुत्रपोत्रादिकनो अनादिसबंधथायठे, तेबीजनाश्रकुरानीपेरेंठे, तेमजशरीरतथाकर्म
नोपणअनादिसबंधठे ॥ ६५ ॥ कर्मसहितजीव कर्तापणेदेहमारहोठे, एवजेकहेठे ठे
पणजुनुठे, जेमदडसहितकुलारानीपरें क्रियानुफलजोगवे, तेपण असबंधठे तेनीपरे ॥ ६६ ॥

अनादिसंततेर्नाश स्याद्बीजाकुरयोरिव ॥ कुकुड्यटकयो स्वर्ण
मलयोरिव चीनयो ॥ ६७ ॥ ज्वेषु च व्यवस्थेय सर्वधोजीवकर्म-
णो ॥ अनाद्यनतोऽज्यव्यानां स्यादात्माकाशयोगवत् ॥ ६८ ॥

अर्थ ॥ तमेकहोठेके अनादिसतति नाशनथाय तेनोतोनाशयतो देवीपेंवशें
जेमजीवरणस्ये श्रंक्रनथाप अने श्रकुरानाशयये बीजनहीथाय, कुकडीनाशपये शं
नाशपामे, अनेइकानोनाशयये कुरुमीनाशपामे, वलीअनादिनो सुवर्णथी मंत्रजुग
घायठे तेमआत्माथकी कर्मजुदायायठे ॥ ६७ ॥ परीतंअनादिसतति जीवकर्मना
मरयठे नाशयायठे तेजव्यजीवोआश्रयीठे, अनेजेहने अनादिसतति दमनीनकी
तेअजव्यजीवो आश्रयीठे आत्मातोआकाशना योगनीपरेंठे ॥ ६८ ॥

ज्व्यजावे समानेपि जीवाजीवत्वजेदवत् ॥ जीवजावे समानेपि ज
व्याज्व्यत्वयोर्निदा ॥ ६९ ॥ म्वाजाविक च ज्व्यत्व क्लगप्राग
नायत् ॥ नाशकारणमाश्रयाद्भिन्नज्यन्न विरुद्धते ॥ ७० ॥

अर्थ ॥ जेमज्व्यनीरीतें नोमयेंइव एकज्व्यपणें तुह्यठे, पणतेइज्यमा तदवति
नोनीरअनीर प च्याय, तेमज जीवपणेतो सर्वजीवसरियाठे, पणजेदकरना न

तथाञ्जव्य एवेत्तेदथायते ॥ ६९ ॥ जेमघटउत्पत्तिपेहेलां माटीञ्जव्यस्वाजाविकपणेते;
अनेमाटीनानाशची घटप्रगटेते, तेविरुद्धनथी; तेमस्वाजाविकञ्जव्यपणे कर्मनीअनादि-
संततिना नाशरूपकारणना सामर्थ्यची परमात्मापणुंग्रगटे तैपणविरुद्धनथी. ॥ ७० ॥

ञ्जव्योउठेदो न चेंवं स्याद्गुर्वानंत्यान्नजोशवत् ॥ प्रतिमादलवत् का
पि फलजावेपि योगतः ॥७१॥ नेतद्वयं वदामोयञ्जव्यः सर्वोपि सि
ध्यति ॥ यस्तु सिध्यति सोचश्यं ञ्जव्य एवेति नो मतं ॥ ७२ ॥

अर्थ ॥ एरीतैञ्जव्यपणानो उठेदनथाय. मोटाअनंतपणाथकी आकाशनाअंशनी
रें घटआखे आकाशपणआखुं, अनेघटजांगे आकाशखंरुथयो पणआकाशकांइवधुं
नही. तेमकर्मनानाशची आत्माअधिकथतोनथी. जेमकोइठेकाणे प्रतिमानादलनी
रें प्रतिमादलपापाणथी विवरूप फलउपजे तेममोक्षुं उपजजुं थाय ॥ ७१ ॥ अमे
एकहेता नथीके सघलाञ्जव्यजीवो सिद्धिपामे. पणजेसिद्धिवरे तेनेनिश्चय ञ्जव्य
कहियें एअमारोमतठे ॥ ७२ ॥

ननु मोक्षेपि जन्वत्वाद्भिनाशिनी ञ्जवस्थितिः ॥ नैव प्रध्वंसवत्त
स्या निधनत्वव्यवस्थितेः ॥७३॥ आकाशस्येव वैविक्ता मुजरादे
र्घटद्वये ॥ ज्ञानादेः कर्मणो नाशे नात्मनो जायते ऽधिकां ७४ ॥

अर्थ ॥ मोक्षनेविषे प्रगटथवापणुंनथी, माटेञ्जव्यस्थिति नाशवंतीठे. पणमोक्षमां
अनंतपणानी स्थितिठे, माटेमुक्तिनोनाशनथी ॥ ७३ ॥ जेममोगरेंकरी घडोजांग्यो.
अनेघडानेद्वयें आकाशजुडुथयुं, पणवधुंनही, तेमज्ञानथी कर्मनोनागथाय, पण
आत्माअधिकथायनही ॥ ७४ ॥

न च कर्माणुसंबंधान्मुक्तस्यापि न मुक्तता ॥ योगानां बंधहेतूना
मपुनर्भवसंभवात् ॥ ७५ ॥ सुखस्य तारतम्येन प्रकर्षस्यापि सं
भवात् ॥ अनंतसुखसंवित्ति मोक्षः सिध्यति निर्जयः ॥ ७६ ॥

अर्थ ॥ जिहांमूलथीजकर्मपरमाणुनो संबंधनथी, अनेजेमूकाणा तेनेकांइमुकावावा
पणुंनथी, तथामित्यात्व, अविरति, कपाय, योग एचारबंधहेतुनायोगठे, तेनुं फरीथवापणुं
नथी, तेहनेसिद्धिकहियें ॥७५॥ सुखनुंतारतम्य तथाज्ञाननीउत्कृष्टता प्रगटथयेथी एट
द्वेअनंतसुखजाणवाथी निर्जयपणेजे सिद्धिवरे तेनुंनाममोक्षकहियें ॥ ७६ ॥

वचनं नास्तिकाज्ञाना मात्मसत्तानिषेधकं ॥ त्रान्तानां तेन नादे
यं परमार्थगवेषिणा ॥७७॥ न मोक्षोपाय इत्याहु रपरेनास्तिको
पमाः ॥ कार्यमस्ति न हेतुश्चे येषां तेषां कदथना ॥ ७८ ॥

अर्थ ॥ माटे नास्तिकमतवालांना वचन आत्मसत्ताना निपेचकते, तेज्जमा
लाये आदरवानही अथवानास्तिकमतवालांना जयनाचनते, एमजाणीआदरवान
ही जेपरमार्थनो गवेपरुहोय तेणेठाडवा ॥ ७७ ॥ ह्वेवलीजीजा नास्तिकमत
मलताज मतवालाटे, तेनुकेहेवु एमठे के मोहनोउपायनथी एटलेकार्यजेमोहतेनो
पणतेनुकारणजे उपाय तेनथी एममानेठे तेमनेपण विटउनाठे ॥ ७८ ॥

अक्रस्मादेव जवतीत्यलीक नियतावधे ॥ कदाचित्कस्य दृष्ट
त्वाद्ब्रजापे तार्किकोप्यद ॥ ७९ ॥ हेतुभूतनिपेधाना स्वानुपा
ख्यविधिर्न च ॥ स्वभाववर्णाना नैव मवधेर्नियतत्वत ॥ ८० ॥

अर्थ ॥ कोइकतो अणचित्तव्यो अक्रस्मात्मोहथायठे, एमकेहेठे एपणउतुव नि
यत अवधिमर्यादाजठे तेमाटीनापिरुथीघटनिपजेठे, तेकदाचित्दीतुठे, एमतेहेने
किंकशाखवालाकहेठे, जेश्मुकवखतमाजपुरुथाशे एवोकांइनियमनथी ॥ ७९ ॥ हेतु
तमोहनोनिपेधनथी पोतानोअनुपकथनीय एटलेपोतानेवोलवुनही एह्वोजेविधि
पणनथी, अनेस्वभाववर्णनकरवु स्तुतिकरवीतेनथी केमकेएसर्वनीअवधिठे एटले
वधियेज मोहथाशे, तेमाटेमोहनु साधनकरवुतेजुठे, एमकेहेठे ॥ ८० ॥

नच सार्वत्रिको मोह ससारस्यापि दर्शनात् ॥ नचेदानीं न तद्व्य
क्तिर्व्यजको हेतुरेव यत् ॥ ८१ ॥ मोहोपायोस्तु कित्वस्य निश्चयो
नेति चेन्मत ॥ तत्र रत्नत्रयस्येव तथा जावविनिश्चियात् ॥ ८२ ॥

अर्थ ॥ सर्वत्रमोहनथी केमके जेहमणानथी, तेनीप्रगटतापणनथी, अनेससारतो
प्रत्यक्षदेखायठे, माटेजेहनोजेहेतुठे, तेजप्रगटनथी, तोतेहनोसशयठे ॥ ८१ ॥ मोह
नोउपायठे? किंवा नथी? एवातनो निश्चयनथी माटेएमतपणजुठे मोहनोहेतुतो
त्रयनीपरं तेमजजावं निश्चयथीजाणियें ॥ ८२ ॥

जवकारणरागादि प्रतिपक्षमद् खलु ॥ तद्विपक्षस्य मोहस्य
कारणं घटतेतरां ॥ ८३ ॥ अथ रत्नत्रयप्राप्ते प्राक्कर्मलघुता
यथा ॥ परतोपि तथैव स्यादिति किं तदपेक्षया ॥ ८४ ॥

अर्थ ॥ रत्नत्रयीजेठे, तेसंसारना कारणजेरागादिक तेहनाशुठे अनेससाररूप
र्यनोशनु मोहठे माटेमोहनु कारणजे उपायतेघटेठे ॥ ८३ ॥ केमकेरत्नत्रयनीप्राप्ति
यायकी पूर्वजवनाकर्मनी जेवीलघुताथाय, तोवीजायकीपणतेमजथायएअपेक्षायें जो
अवधिनथी तोपणशुथयु? ॥ ८४ ॥

नेव यत्पूर्वसेवातो मृशीतो साधनक्रिया ॥ सम्यक्त्वादिक्रिया त
स्माद् दृढेव शिवसाधने ॥ ८५ ॥ गुणा प्राङ्मूर्ध्वत्पुत्रैरथवाकर्म
लाघवात् ॥ तथा ज्व्यतया तेषां कुतोपेक्षानिवारणं ॥ ८६ ॥

अर्थ ॥ जेपूर्वसेवायकीते घचनाघोलनारूपधी, ऋजुताथी, साधनक्रियामंदरूप ते
वीनहोय, माटे समकीतादिक्रिया तेमोक्षसाधनमांदढठे ॥ ८५ ॥ अथवाकर्मना
लघुतापणायकी मोटाजेगुणतेप्रगटथायते; तेप्रकारें तेनीज्व्यतापणेकरीने मोक्षठे.
पणमोक्षनीअपेक्षा वारीनधी. इतिसंशयिनः ॥ ८६ ॥

तथाज्व्यतयाद्देपाद्गुणा न च न हेतवः ॥ अन्योन्यसहकारित्वाद्
दंभचक्रमादिवत् ॥ ८७ ॥ ज्ञानदर्शनचारित्राण्युपायास्त-
ज्वदये ॥ एतन्निषेधकं वाक्यं त्याज्यं मिथ्यात्ववृद्धिकृत् ॥ ८८ ॥

अर्थ ॥ तेमज्व्यपणानातिरस्कारयकी पुनहेंतुचूत गुणनहोय; केमके परस्पर स
हकारीठे; माटे दंडचक्रभ्रमणनीपेरें ज्व्यतापणे ज्ञानादिक गुणप्रगटथाय, तेगुणमोक्ष-
नाहेतुठे; एउत्तरकहोठे ॥ ८७ ॥ माटेसंसारनाक्षयरूपजेउपाय तेज्ञानदर्शन अनेचा-
रित्रठे, तेनोजेनिषेधकरे अने मिथ्यात्वनीवृद्धिकरें तेनुंज्वनत्यागकरुं ॥ ८८ ॥

मिथ्यात्वस्य पदान्येतान्युत्सृज्योत्तमधीधनः ॥

जावयेत्प्रातिलोम्येन सम्यक्त्वस्य पदानि षट् ॥ ८९ ॥

अर्थ ॥ एपूर्वकहाजे सर्वशास्त्रना मतवाद तेमिथ्यातनाठेकाणां, तेनेठांडीने वृद्धि-
रूपधननुं ग्रहणकरीने मिथ्यात्वनेप्रतिकूलपणेजे समकितनां ठपदठे, तेनेजाववां ॥ ८९ ॥
इति मिथ्यात्वत्यागाधिकारः त्रयोदशःसमाप्तः ॥

मिथ्यात्वदावानलनीरवाहमसदग्रहत्यागमुदाहरंति ॥

अतोरतिस्तत्र बुधैर्विधेया विशुद्धजावैः श्रुतसारवद्भिः ॥ १ ॥

अर्थ ॥ मिथ्यात्वरूप जेदावानल तेनेशमाववाने मेघसमान एह्वामिथ्यात्वकदाग्रह
रूपप्रसारनो त्यागपंडितेंकहोठे. कदाग्रहनात्यागनेविपेरतिकरवी. जेपंक्तिनहोय, वही
शुरूताजाववालोहोय, अनेसिद्धांतनासारनो जाणहोय तेमणेकदाग्रहने ठांडवो ॥ १ ॥

असद्ग्रहाग्निज्वलितं यदंतः क्व तत्र तत्त्वव्यवसायवद्भिः ॥

प्रशांतिपुष्पाणि हितोपदेशं फलानि चान्यत्र गवेपयंतु ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेनुंअंत.करण अठतापदार्थना कदाग्रहरूप अग्निवैवच्युठे, तेनाग्रहयमां

तत्त्वव्यापाररूप वेलीकेमकरीउगे ? अनेसमतारूपफुल केमफुटे ? तथाहितउदे
रूप फलक्याथीहोय ? तेमाटे कदाग्रहेनेतजीने वीजेठेकाणे तरनीखोख करवी ॥

अधीत्य किञ्चिन्न निशम्य किञ्चिदसद्ग्रहात्पन्तिमानिनो ये ॥

मुख मुख चुंबितमस्तु वाचो लीलारहस्य तु न तैर्जगाहे ॥३॥

अर्थ ॥ कांश्कजणीने तथा कांश्कशास्त्रसांजलीने आत्मानेपडितपणु मान
एवामूर्खकदाग्रहनाधरनारते पोतानुमुसचुधितजेगाचा तेनेमुखमाने, पणतेमुखेकरी
लारूप रहस्यजेज्ञानते श्रवगाहेनही ॥ ३ ॥

असद्ग्रहोत्सर्पदतुर्वर्षोधाशतांधीकृतमुग्धलोकै ॥ वि

भविता हंत जर्मेर्वितंडापान्तिक्कंडूलतया त्रिलोकी ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेनेकदाग्रहयकी घणोगर्वेवघ्योठे, अनेस्वकद्विपतज्ञानने अशेकरी
कजीवोनेजेणे आधलाकीधाठे, एहवाजडप्राणीये पडिताइनी खरजेकरीनेइतइतिते
पाटुप्रहारेंथकी त्रणलोकने वित्तकाके० डाकनमालेंत्रिटवनाकरीठे ॥ ४ ॥

विधोर्विवेकस्य न यत्र दृष्टि स्तमोघ्न तत्त्वरविर्विलीनः ॥ अ

शुक्लपद्मस्थितिरेषनुनमसद्ग्रहास्थूलमतिर्मनुष्य ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ जेनाकदयमां विवेकरूपचझनी दृष्टिनधी, तथाघणोअंधकारठे, अनेतत्वरूप
अस्तपाम्योठे, तेथीतेकृष्णपद्मनी निशावत्स्थितिमाठे केमकेतेने कदाग्रहेवटयोठे ॥ ५ ॥

कुतर्कदात्रेण लुनाति तत्त्ववल्लीरसान्सिचति दोषदृक् ॥ द्वि

पत्यध स्वाडफलं शमारख्य मसद्ग्रह कौपिकुहूविलास ॥६॥

अर्थ ॥ जेकदाग्रहीठे, ते कुविचाररूपदातरकेकरी तत्त्वरूपवेलीनेठेदेठे, अनेपाम
पद्मनेपाणीपायेठे, तथासमतारूपअमृतफलने हेतुंधुलमानाखेठे, एवोकोइ
रूप श्रमावास्यानी रात्रीनोविलासठे ॥ ६ ॥

असद्ग्रावमये हि चित्ते न कापि सज्जावरसप्रवेश ॥ ७

हाकुरश्चित्तविशुद्धवोध सिंशतवाचा वत कोपराध ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेकदाग्रहीमाणसनु चित्तपथ्यरजेवुठे जेमपधरमापाणीजेदेनही, तम
जिनवाणीरूपरस तेकदाग्रहीमाणसमा प्रवशकरेनही तेथीतेनाचित्तरूपदृक्मा शुद्ध
वोधरूप अकुरप्रगटेनही, तोतेमासिद्धातनीवाणीनो शोवाक ? ॥ ७ ॥

व्रतानि चीर्णानि तपोपि तप्त कृता प्रयत्नेन च पिडशुद्धि ॥ अ

प्रत्फान यन्न न निवृत्तानामसद्ग्रहात्स्यैव हि मोपराध ॥ ८ ॥

असद्ग्रहस्थेन समं समंता त्सोद्दार्दभृदुख मवेति तादृग ॥

उपैति यादृक्कदली कुट्टक स्फुट त्रुटत्कंटककोटिकीर्णा ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ जेमकेलनुचुद्धतेकथेरादिक वृद्धनेसंगे कांटायेंकरीकोरायठे, तेमजेप्राणीक वाग्रहीनाथें मित्राश्करेते अंतेंदुःखनाविपाक पामेठे ॥ १९ ॥

विद्या विवेको विनयो विशुद्धिः सिद्धांतवाह्यस्य सुदारता च ॥

असद्ग्रहाद्याति विनाशमेते गुणास्तृणानीव कणाद्वाग्नेः॥२०॥

अर्थ ॥ जेमअग्निची घासनासमूह जस्मीचूत थायठे; तेम विद्या, विनय, विवेक, विशुद्धि अने सिद्धांतउपर वृद्धजतापण, अने उदारता एसर्व कदाग्रहची नाश पामेठे॥२०॥

स्वार्थः प्रियो नो गुणवांस्तु कश्चिन्मूढेषु मैत्री नतु तत्त्ववित्सु॥अस
दग्रहापादितविश्रमाणां स्थितिः किलासावधमाधमानां ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ जेकदाग्रहीनी सोवतेरह्या, तेने स्वार्थप्रियनही ते प्राणीअवगुणवंत, मूर्ख साथेंमित्राश्करे, अने पंडितसाथें मित्राश्करेनही, एवाकदाग्रहीनी सोवतेरह्या, जेअधममांअधम नीचप्राणी तेहनीएस्थितिठे, तेकही ॥ २१ ॥

इदंविदंस्तत्त्वमुदारबुद्धि रसद्ग्रहं यस्तृणवज्राहाति ॥ जहा
ति नेनं कुलजेव योषि ङुणानुरक्ता दयिता यशःश्री ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ एमजाणीने तत्त्वनेश्रोखनार मोटीबुद्धिवावाप्राणी कदाग्रहने तृणप खानीपेठेठांके, तेने जेम कुलवंतीस्त्री जरतारने त्यजतीनथी, तेमगुणरागीएवीजे यश कीर्त्ति रूप लक्ष्मीतडूपस्त्रीयो ठांडतीनथी ॥ २२ ॥ इतिकदाग्रहत्यागाधिकारचतुर्दशः ॥

इति महोपाध्याय श्रीयशोविजयगणि विरचितेश्चध्यात्मसार
प्रकरणे चतुर्थःप्रबंधः वारमांशधिकारमां ५८ तेरमां
ना ८९ चउडमाना २२ सर्वमल्ली १६९ काव्यथया

असद्ग्रहव्ययाध्वांत मिथ्यात्वविषयीप्रुपः ॥सम्यक्त्वशालिनो
ध्यात्म शुद्धे योगः प्रसिध्धति ॥१॥ कर्मज्ञानविज्ञेदेन स द्विधा
तत्र चादिमः ॥ आवश्यकादिविहितः क्रियारूपः प्रकीर्त्तितः॥२॥

अर्थ ॥ ह्वेकदाग्रहनानाशथी मिथ्यात्वरूपअंधकारनो विषयगयोठे जेमांथीएह वासमकितेंकरी उज्ज्वलअंतःकरणथयांठे जेहना एहवाजेप्राणी तेमने अध्यात्मनीशु

आमे घटे वारि घृतं यथा सद्भिनागयेत्तं च घट च सद्य ॥ अस
द्रग्रहस्तमतेस्तथैव श्रुतात्प्रदत्ताङ्गयोर्विनाग ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ जेमकाचाघनामा पाणीजरवाथी घनानो तेमजपाणीनोनाशथायठे, तेम
कदाग्रहीमाणसने शास्त्र शीखनतांशास्त्रनो तेमजतेपोतानोवनेनोविनाशथायठे ॥ २४ ॥

असद्रग्रहस्तमते प्रदत्ते हितोपदेश खलु यो विमूढ ॥ शुनी
शरीरे स महोपकारी कस्तूरिकालेपनमादधाति ॥ २५ ॥

अर्थ ॥ जेमविष्टायेंचस्युमुखदेखी कुतरीनेउपकारकरना कस्तूरीनोलेपकरे, तेमूर्धना
णवो, तेमकदाग्रहीप्राणीने उपकारकरवाने हितउपदेशथापेते पणमूर्खजाणवो ॥ २५ ॥

कठेन लब्ध विशदागमार्थं ददाति योऽसद्रग्रहदूषिताय ॥ स
खिद्यतेयत्नशतोपनीतं वीजं वपन्नूपरञ्जुमिदगे ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ जेमघणाउद्यमे अनाजनावीज जेगाकरी उत्तरजमीनमावावे, तेआग
जनासदाय खेदपामेठे, तेम पडितप्राणी गुरूनोघिनयकरी कष्टेकरीनिर्मल आगमनि
ज्ञातनाअर्थने पाम्योहोय, तेजो कदाग्रहेकरी दुषितप्राणीने तेहनो अर्थ शीखवना
नोउद्योगकरे, तोतेथी अतेखेद पामेठे ॥ २६ ॥

शृणोति शास्त्राणि गुरोस्तदाज्ञा करोति नासद्रग्रहवान् कदा
चित् ॥ विवेचकत्वं मनुते च सारग्राही जुवि स्वस्य च चालनीयत् ॥ २७ ॥

अर्थ ॥ जोगुरुपासेथीशास्त्रसाजले, तोपणकदाग्रहीजेहोय ते कोइकालें ते गुरूनी
आज्ञानमाने ते पोतानीमेले पोतानेएहबुमाने, जे हुज सर्वपदार्थनी वरारवैचक
रुतु पणतेतोजेम पृथ्वीमा चालणीमाथी चारीनेसारचूतवस्तु काहाडीउेश्ने वाकी
असार धान्यरहेठे, तेहनो ते ग्राहीठे ॥ २७ ॥

दंजाय चातुर्यं मधीतशास्त्रं प्रतारणाय प्रतिज्ञापदुत्व ॥ ग
र्वाय धीरत्वमहोगुणाना मसद्रग्रहस्ते विपरीतसृष्टि ॥ २८ ॥

अर्थ ॥ माटे अहोश्तिआश्चर्यं । विधातायें कदाग्रहीमाणसमा वीपरीतगुणसंज्ञा
ठे । जेवादेवतेवीपात्री, अनेमेघजलसर्पनामुखमा जेमविपतुल्यअज्ञायठे, एकेहेवजन
वीधातायें ररीपाकीठे केमके जे कदाग्रहीनी चतुराश्तेकपटनेअर्थथाय, अने शास्त्र
जणबु ते मदनेअर्थथाय, तथा बुद्धिनाहापण अने उपदेशतेलोकने उगवातासायन
नेअर्थथायअने धैर्यपणु तेगर्वकरवानेअर्थथाय ॥ २८ ॥

असद्ग्रहस्थेन समं समंता त्सौहार्दभृदुःख मवेति तादृग् ॥
उपैति यादृक्कदली कुट्टक स्फुट त्रुटकंठककोटिकीर्णा ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ जेमकेलनुवृद्धतेकंथेरादिक वृद्धनेसंगे कांटायेंकरीकोरायठे, तेमजेप्राणीक
नाशहीसायें मित्राश्करेते अंतेंदुःखनाविपाक पामेठे ॥ १९ ॥

विद्या विवेको विनयो विशुद्धिः सिंघांतवाह्वय्य मुदारता च ॥
असद्ग्रहाद्याति विनाशमेते गुणास्तृणानीव कणाद्वाग्नेः॥२०॥

अर्थ ॥ जेमअग्निथी घासनासमूह चस्मीचूत थायठे; तेम विद्या, विनय, विवेक, वि-
शुद्धि, अने सिंघांतउपर वल्लजतापणु, अने उदारता एसर्व कदाग्रहथी नाश पामेठे॥२०॥

स्वार्थः प्रियो नो गुणवांस्तु कश्चिन्मूढेषु मैत्री नतु तत्त्ववित्सु॥अस
द्यहापादितविश्रमाणां स्थितिः किलासावधमाधमानां ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ जेकदाग्रहीनी सोवतेरह्या, तेने स्वार्थप्रियनही ते प्राणीअवगुणवंत, मूर्ख
सायेंमित्राश्करे, अने पंडितसायें मित्राश्करेनही, एवाकदाग्रहीनी सोवतेरह्या, जेअ
धममांअधम नीचप्राणी तेहनीएस्यतिठे, तेकही ॥ २१ ॥

इदंविदंस्तत्त्वमुदारबुद्धि रसद्ग्रहं यस्तृणवज्जहाति ॥ जहा
ति नेनं कुलजेव योपि जुणानुरक्ता दयिता यशःश्री ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ एमजाणीने तत्त्वनेश्रोखनार मोटीबुद्धिवावाप्राणी कदाग्रहने तृणप
वानीपेठेठांके, तेने जेम कुलवंतीस्त्री जरतारने त्यजतीनथी, तेमगुणरागीएवीजे यज
कीर्त्ति रूप लक्ष्मीतद्रूपस्त्रीयो ठांडतीनथी ॥ २२ ॥ इतिकदाग्रहत्यागाधिकारचतुर्दशः ॥

इति महोपाध्याय श्रीयशोविजयगणि विरचितेअध्यात्मसार
प्रकरणे चतुर्यःप्रबंधः वारमांअधिकारमां ५७ तेरमां
ना ७९ चउदमाना २२ सर्वमली १६९ काव्यथया

असद्ग्रहव्ययाध्वांत मिदयात्वविषयीप्रुपः ॥सम्यक्त्वगाहिनो
ध्यात्म शुद्धे योगः प्रसिध्यति ॥१॥ कर्मज्ञानविज्ञेदेन स द्विधा
तत्र चादिमः ॥ आवश्यकादिविदितः क्रियारूपः प्रकीर्त्तितः॥२॥

अर्थ ॥ ह्वेकदाग्रहनानाशथी मिध्यात्वरूपग्रंधकारनो विषयगयोठे जेमांथीएह
वात्समकितेंकरी उज्ज्वलग्रंथ.करणथयांठे जेहना एहवाजेप्राणी तेमने अध्यात्मनीशु

द्वितीयकीयोगप्रसिद्धरीति प्रगटे ॥ १ ॥ तैयोगनावेजेद्वे एककर्मयोग, अनेप्राणे
योग नेमांकर्मयोगते आवश्यकदिकजे क्रियाकरवीतेरूपकहोते ॥ २ ॥

शारीरस्पंदकर्मात्मा यदयं पुण्यलक्षणं ॥ कर्मातनोति सन्नो
गात्कर्मयोगस्ततः स्मृत ॥ ३ ॥ आवश्यकादिरागेण वात्स
ल्याङ्गवजिरा ॥ प्राप्नोति स्वर्गसौख्यानि न याति परमं पदं ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ शरीरचेष्टारूप तेकर्मात्माकहियें, एयोगपुण्यरूपते तेरुडाजोगवकी क
नेविस्तारेठे तेमाटेएनेकर्मयोगकहियें ॥ ३ ॥ आवश्यकादिकक्रियानेरागे तथावि
वाणीने विलासैकरीने स्वर्गनासुखनेपामे, पणएयोगेंमुक्तिपदनेनपामे ॥ ४ ॥

ज्ञानयोगस्तप शुद्धमात्मरत्येकलक्षणं ॥ इन्द्रियाथोन्मनीजा
वात्समोक्षसुखसाधक ॥ ५ ॥ न परप्रतिबंधोस्मिन्नटपोप्येका
त्मवेदनात् ॥ शुभं कर्मापि नैवात्र व्यादेपायोपजायते ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वीजोज्ञानयोगतेहनेकहियें, जेतपशुद्धिपणे आत्मानेप्रिपेरतिपामे तैपक
लक्षण अने इन्द्रियोनाविषयथीदूररहेवु, तेवीजु, एवालक्षणेयुक्तजेयोग तेनेपामेओपुण्य
तेमोक्षसुखनेसाधे ॥ ५ ॥ एकआत्मज्ञानयोगना ज्ञानमां वीजोप्रतिबंधनी, अने
जेकर्मथीमोक्षमांजता वारलागे तेशुभकर्मपणनथी ॥ ६ ॥

नह्यप्रमत्तसाधूना क्रियाप्यावश्यकदिका ॥ नियता ध्यानशु
धत्वावदन्धैरप्यद स्मृतं ॥ ७ ॥ यस्त्यात्मरतिरेव स्यादात्मत
प्तश्च मानव ॥ आत्मन्येव च सतुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अप्रमत्तसाधुने आवश्यकप्रमुखजेक्रिया तेनोपण करवानेप्रिये प्रतिब
धी केमकेतेनेध्यानरूपशुद्धिठे, माटे ॥ ७ ॥ वद्विअन्यदर्शनमा पण श्रीष्टकहे
के, हे अर्जुन ! जेआत्ममुखमातृष्टठे, तेनेआत्मानेविपेज रतिठे, अनेसतोपठे नेका
सुगमा सतुष्टठे, एहवोजेजीव तेहनेकाइपणकर्तव्यनथी ॥ ८ ॥

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृते नेह कश्च नान चास्य सर्वज्ञतेषु कश्चि
दर्थव्यपाश्रय ॥ ९ ॥ अवकाशो निषिद्धोस्मिन्न रत्यानदयो
पि ॥ ध्यानावष्टंभत कास्तु तत्क्रियाणा विकटपन ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेप्राणीनेकार्यकरवे अर्थनथी, तेमजनकरवाथी गोटपणनथी तेहनेम
चृतनेप्रियेकाइप्रयोजननथी ॥ ९ ॥ एठेकाणे अरतिनो अनेआनदनो अवकाशनथी
केमके, ध्याननीस्थिरताथी तेक्रियानोविकटपण केमहोय ? ॥ १० ॥

देहनिर्वाहमात्रार्था यापि जिज्ञाटनादिका॥क्रिया सा ज्ञानिनोऽसं
गान्नेत्र ध्यानविधातनी ॥ ११ ॥ रत्नशिखादृगन्या द्वितन्नियोज-
नदृग् यथा ॥ फलजेदान्तथाचारक्रियाप्यस्य विजिद्यते ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ देहनिर्वाहरूपं मुनिने गोचरीप्रमुखजे क्रियातेक्रिया ज्ञानिनाश्रसंगानुष्ठा
नथी ध्यानमांविघ्नकरेनही ॥ ११ ॥ रत्नमाणिक्यपरीक्षाना ग्रंथजुदा अनेनजरपरीक्षा-
पणजुदी. ग्रंथजणीने जेमनजरपरीक्षामांफल जेदथीप्रवर्त्तते, तेमथाचारक्रियापण फे-
लजेदेकरी चिन्नचिन्नते, एतले जेद्वंतीते ॥ १२ ॥

ध्यानार्था हि क्रियासेयं प्रत्याहृत्य निजं मनः ॥ प्रारब्धा जन्मसं
कल्पादात्मज्ञानाय कल्पते ॥ १३ ॥ स्थिरभ्रूतमपि स्वांतं रजसा
चलतां व्रजेत् ॥ प्रत्याहृत्य निगृह्णाति ज्ञानी यदिदमुच्यते ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जोपोतानामनने पाहुंवालीने जन्मसंकल्पथीमांडीने आत्मज्ञानजणी क
द्वियें तोतेक्रियाध्यानरूपते ॥ १३ ॥ स्थिरथयेहुंजेमन तेपणरजोगुणेकरी चपलनाने-
पामे तेहनेपाहुंवाली तेनोनिग्रहकरे तेनेज्ञानीकेह्वो ॥ १४ ॥

शनैः शनैरुपरमेदबुध्या धृतिगृहीतया ॥ आत्मसंस्थं मनः कृत्वा
न किंचिदपि चिंतयेत् ॥ १५ ॥ यतो यतो निःसरति मनश्चंचलम
स्थिरं ॥ ततस्ततो नियभ्येतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हे अर्जुन ! मननेधीरेधीरेधीरजवके अनेबुद्धिवडे स्थिरकरहुं. पठीतेमनजेवारें
आत्मानास्वरूपनेविपेजाय, तेवारे कांश्चीजुं चिंतनकरवानी जरूनथी ॥ १५ ॥ मनचंचलने-
अस्थिरते, तेनेज्यांज्यां जायत्यांत्यांथीपाहुंवालीने आत्मानीसाथें वगकरीराखहुं ॥ १६ ॥

अतएवादृष्ट्वांतः कुर्यात्साखादिना क्रियां ॥ सकलां विषयप्र
त्याहरणाय महामतिः ॥ १७ ॥ श्रुत्वा पैशाचिकीं वार्त्तां कुलव
ध्वाश्च रक्षाणं ॥ नित्यसंयमयोगेषु व्यापृतात्मा जवेद्यतिः ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ एमपरदर्शनमांण कळुंते माटेज्यांसुधी मनस्थिरनहोय, त्यांसुधी शास्त्रो-
क्तक्रिया जेटलीकरियें, तेदलीसर्वसफलनथाय. जेवारेंविषयत्याग थाय, तेवारेंजसफ
लथाय माटेजेप्राणीमननेविषयथीवालवामां उजमाखरहे, तेमहामति वालाजाणवा
॥ १७ ॥ जेमएकशेठनोपुत्र देशांतरगयो तेनाघरनीसामेना एकवृद्धउपर एकभ्रूतरेहे
नो हतो, तेठलपामि पुत्रनुरूपधारणकरी तेनिघरनी वायनीसाथेंलागुपड्यो. एम

करतातेशेठनोदीकरो पोतानेघरेआव्यो तेवारंघरमा लडाञ्चालवालागी
 वारं इनसाफनेवास्तेगया तिहाथी चूतनेघरमाथी काढनानुठस्यु पणतेचूती
 नही, नेकेहेवालाग्योकेहु जवानोनथी, हुपणपुत्रतु, घनातसाजलीरुहुने लाजवागी
 शेठेचूतने वैरीसाथे युद्धकरवानुकामजलाव्यु, अनेरुहुने घरनोधधोजलाव्यो
 अनाचारटाळ्यो, अनेरुहुनेराखी तेममुनियेपण सयमनायोगे आत्मानेराख्यो ॥

या निश्चयैकलीनाना क्रिया नातिप्रयोजना ॥ व्यवहारदशास्था
 ना ता एवातिगुणावहा ॥१९॥ कर्मणोपि हि शुद्धस्य श्रद्धमेघा
 द्वियोगत ॥ अदत्त मुक्तिहेतुत्वं ज्ञानयोगानतिक्रमात् ॥ २० ॥

अर्थ ॥ जेनुमननिश्चयमा लीनठे, तेनेक्रियानु प्रयोजननथी
 ने क्रियाते अतिगुणकारीठे ॥ १९ ॥ शुभकर्मथीअने श्रद्धाबुद्धिनायोगथी
 अनयोगने उलघेनहीतो, तेहनेमुक्तिनोहेतु प्रगटथाय ॥ २० ॥

अज्ञ्यासे सत्क्रियापेक्षा योगिना चित्तशुद्धये ॥ ज्ञानपाके शमस्ये
 व यत्परैरप्यद स्मृत ॥ २१ ॥ आरुरुद्धेमुनेयोग कर्मकारण
 च्यते ॥ योगारूढस्य तस्यैव शम कारणमुच्यते ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ जेरुडीक्रियानीअपेक्षायें अज्ञ्यासकरेठे, ते योगीश्वरने चित्त
 ज्ञानपरिपक्वकरवाने उपशमकथुठे एमअन्यदर्शनीठ पणकहेठे ॥ २१ ॥
 योगपामवानेइष्टताजेयोगीठे, तेहनेकर्मतो एककारणठे जेवारंसर्व
 तेवारंतेनेज्ञानयोगी कहियें तेमाटेज्ञानारूढने समतातेजकारणठे ॥ २२ ॥

यदा हि नेद्रियायेंपु न कर्मस्वनुपज्यते ॥ सर्वसकटपस
 योगारूढस्तदोच्यते ॥ २३ ॥ ज्ञान क्रियाविहीन न क्रि
 ज्ञानवर्जिता ॥ गुणप्रधानजावेन दगाजेद किलैनयो ॥

अर्थ ॥ जेवारंप्रियथीविरमें, कर्मनेविषे सलमनथाय, जेवारंसर्व
 य तेवारंतेहने योगारूढकहियें ॥ २३ ॥ क्रियाविना ज्ञाननथी, अनेइ
 नथी एवेमाक्रियातेगोणठे, अनेज्ञानतेमुरयठे एवोएवेनो दिशीजेद

ज्ञानिना कर्मयोगेन चित्तशुद्धिमुपेयुपा ॥ निरवद्यप्र
 ज्ञानयोगोचित्ती तत ॥२५॥ अतएव हि सुश्रद्धा चर
 नोत्तर ॥ ३ पालश्रमणाचारग्रहण विहित जिनै ॥

अर्थ ॥ कर्मयोगं करीने मनशुद्धिपामेला अने निर्दोषविहारी एहवाजेज्ञानी तेहने ज्ञानयोग मुख्यपणेसेववो उचितते. एवोवीतरागनोमतते ॥ १५ ॥ एसाटेरुडीश्रद्धा येदेगविरतिरूप चारित्रनो स्पर्गकीधापठी दुःखेपाद्विगक्रिये, एवामुनिनोश्चाचार जेत वविरतिपणुंते, तेखेवो. एटखेप्रचुये पठीसंयमखेवुंकचुंते ॥ १६ ॥

एकोद्देशेन संवृत्तं कर्म यत्पूर्वज्ञमिकं ॥ दोषोत्तेदकरं तस्या
द् ज्ञानयोगप्रवृद्धये ॥ १७ ॥ अज्ञानिनां तु यत्कर्म न ततश्चि
त्तशोधनं ॥ योगादेरतथाज्ञावान् स्वैत्तादिकृतकर्मवत् ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ कोइएकदेगश्चाश्रिने पूर्वज्ञमिते पूर्वज्ञवरूपसंवृत्तपणे उद्देशीने एटखेदेग-
की जेपेद्वेलांवृत्तआदस्यां एहवीजेक्रिया तेपणदुःखने टालनारीठे. वकीज्ञानयोगनी
!द्विकर्त्ताथायते ॥१७॥ अनेअज्ञाननीजेक्रियातेचित्तशुद्धि करवानेश्रये नहीयाय. के-
केतेहेनेज्ञानयोगनो अज्ञावते, माटे स्वैठनाकरेखा कार्यस्तरखीतेजाणवी ॥ १८ ॥

न च तत्कर्मयोगेपि फलं संकल्पवर्जनात् ॥ संन्यासो ब्रह्मचो
धाद्या सावद्यत्वात्स्वरूपतः ॥१९॥ नो चेदित्यं भवेद्युद्धिर्गोद्धि
सादेरपि स्फुटा॥३०॥येनाद्या वेदविहिता द्विगेपानुपलक्षणात् ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ तोतेवाकर्मयोगेपण फलनथी. फलनोसंकल्प वजे तेवारेंजथायते. थारमज्ञा
नविना त्यागपणनथी, अनेएनुस्वरूप सावद्यते. माटेब्रह्मजेज्ञान तेनाबोधथकी फल-
प्रगटे ॥ १९ ॥ जोकदापिएमशुद्धिनहोय, तेवारेंतो गोद्धिसाद्विक थकीस्वैठानदिकनेपण
प्रगटशुद्धिहोय, तथासिंचाणानावधथीवेदमां पशुयागकद्या, तेथकीर्त्तिसकर्मनायोगं
वेदीयाना अनेस्वैठना एकस्तरखांजलक्षणते: कोइविशेषनथी ॥ ३० ॥

सावद्यकर्म नो तस्मादादेयं बुद्धिविष्टवान् ॥ कर्मादयागते न
स्मिन्नसंकल्पादबंधनं ॥ ३१ ॥ कर्माप्याचारतोज्ञानु मुक्ति
ज्ञावो न हीयते ॥ तत्र संकल्पजो बंधो गीयते यत्परंपि ॥३१॥

अर्थ ॥ एटखामाटे बुद्धिनाविपर्यासपणाथी सावद्यकर्मेश्रादरवुंनही, अनेजांदेवयोगं
तेवांकर्मकरवानुं उदय थाल्युं. तेवारेंनेकर्मकरवानो जोमंक्करनथी, नोनेमंनुं थंम-
पणनथी ॥३१॥ सांसारिकक्रियानोजो थारारते तोपण्डातीने मुक्तिनावनी दाएनथी.
केनकेसंकल्पथी बंधतते, एनुअन्यदशीनवाजानुंएवदेवुंते. तेहुश्राथागखग्नेडे ॥३१॥

जितेंद्रियो जितक्रोधो मानमायानुपद्रुतः ॥ लोभसस्पर्गरहितो
वेदखेदविवर्जितः ॥ ४९ ॥ संनिरुध्यात्मनात्मानं स्थित स्वकृ
तकर्मजित् ॥ हठप्रयलोपरत सदजाचारसेवनात् ॥ ५० ॥

अर्थ ॥ जे क्रोधरहित, तथा मानमायानाउपड्रवें रहित, अने लोभनास्पर्शरहित, वेद
दयरहित, खेदरहितहोय तेने जितेंद्रियकहियें ॥ ४९ ॥ तेश्यात्माएकरी आत्मानेरोधी
रह्यो, पोतानाकखा कर्मनेजेदतो कदाग्रहृथीरिर्म्यो, स्वाज्ञापिकआचारने सेवतो ॥ ५० ॥

लोकसंज्ञाविनिर्मुक्तो मिथ्याचारप्रपंचहत् ॥ उद्धसत्कर्मक
स्थान परेण परमाश्रितः ॥ ५१ ॥ श्रद्धावानाज्ञया युक्तः श
खातीतोह्यशस्त्रवान् ॥ गतो दृष्टेषु निर्वेदमनिन्दुतपराक्रमः ॥ ५१ ॥

अर्थ ॥ लोकसंज्ञाथी मुकाणो, मिथ्यात्वआचारनोटासनार, योगस्थानकें उद्धति
तथयोठे, एवो जे उल्लूकप्रजावें आत्मानोआश्रिततथयोठे ॥ ५१ ॥ तथाश्रद्धावत, आज्ञायुक्त
अने माताश्रयवसायरूपजे शस्त्र तेथीवेगलोरहेलो, अनेवाह्यशस्त्रथीरहित, देहा
इतापदार्थनेविषे वैराग्यवान्, बली बलवीर्यनेअणगोपवनार ॥ ५१ ॥

निक्षिप्तदमो ध्यानाग्निदग्धपापेधनव्रजः ॥ प्रतिस्त्रोतोनुगत्वेन
लोकोत्तरचरित्रचतुः ॥ ५२ ॥ लब्धान् कामान्वह्निष्कुर्वन् कुर्व
न्बहुरूपता ॥ स्फारीकुर्वन् परं चक्षु रपर च निमीलयन् ॥ ५३ ॥

अर्थ ॥ अने व्रणदररहित, जेणे ध्यानरूपअग्निएकरी पापरूपकाष्टनासमूहने वा
ल्योठे, जे सामेंप्रवाहे चालवेकरीने लोकोत्तरचारित्रनो धरनार ॥ ५२ ॥ तथा विषय
सुखपामीने तेसुखदूरकरनार तथामायाकपट अनेक्रोधादिकने अणकरतोथको तेज्ञान
चक्षुने विकस्वरकरतो अज्ञानरूप चक्षुने बधकरतोथको ॥ ५३ ॥

पश्यन्नंतर्गतान् ज्ञावान् पूर्णज्ञावमुपागतः ॥ जुजानोध्यात्मसा
घ्राज्यमवशिष्टं न पश्यति ॥ ५४ ॥ श्रेष्ठो हि ज्ञानयोगोयमाध्यात्म
न्येव यज्जगौ ॥ बंधप्रमोक्षं जगवान् लोकसारे सुनिश्चितः ॥ ५५ ॥

अर्थ ॥ बलीजेअध्यात्मज्ञावने देसतोथको पूर्णज्ञावने पामेलो, अध्यात्मनी उकुपाने
नोगवतोथको अन्यपदार्थने नधीजोतो ॥ ५४ ॥ एउपरकह्यो तेउल्लूकज्ञानयोगठे एअध्या
त्मप्रयनेरिषे बध मोक्षपण जगवतेनिश्चये आचारागनालोकसार अध्ययने कह्योठे ॥ ५५ ॥

उपयोगिकसारत्वादाश्वसंमोहबोधनः ॥ मोक्षाप्ते र्जुज्यते चैव
तथाचोक्तं परैरपि ॥५७॥ तपस्विभ्योधिको योगी ज्ञानिभ्योप्य
धिको मतः ॥ कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी चवार्जुन ॥५८॥

अर्थ ॥ मोक्षप्राप्तिने विषे उपरकहेलो ज्ञानयोग घटेठे, केमके शीघ्रपणे ज्ञानजा
ग्रत एहवोठपयोगजमात्र एकसारठे; अने अन्यदर्शनीएण एमजकहुंठे ॥ ५७ ॥ तप-
सीधी योगीश्रधिकठे; ज्ञानीधी अने राजाधीपण योगीनेमोटोकहोठे; तेमाटे श्रीकृष्णे
अर्जुननेकहुंठेके हे अर्जुन ! तुमपणयोगीथाश्रो ! ॥ ५८ ॥

समाप्तिरिद्व्यक्तमात्मनः परमात्मनि ॥ अज्ञेदोपासनारूप
स्ततः श्रेष्ठतरोह्ययं ॥ ५९ ॥ उपासना जागवती सर्वेभ्योपि ग
रीयसी ॥ महापापक्षयकरी तथा चोक्तं परैरपि ॥ ६० ॥

अर्थ ॥ माटेइहां आत्मानिसमाप्तिप्रगटेठे. आत्मा तथा परमात्मा ए वेउनेविषे
अज्ञेदपणे सेवनरूपजेयोग तेघणोजश्रेष्ठे ॥ ५९ ॥ माटेसर्वधीमोटी अनेमोटापापने-
टाखेएवीप्रचुनीसेवाठे. अनेपरदर्शनीएण एबुंजकहुंठे ॥ ६० ॥

योगिनापि सर्वेषां सज्जतेनांतरात्मना ॥ श्रद्धावान् प्रजते यो
मां स मे युक्ततमोमतः ॥६१॥ उपास्ते ज्ञानवान् देवं यो निरंज
नमव्ययं ॥ स तु तन्मयतां याति ध्याननिर्धूतकल्मषः ॥ ६२ ॥

अर्थ ॥ ॥ सर्वयोगीमांण अंतरआत्मायें जखोएवो श्रद्धावंतप्राणी तोतेहनेकहि
यें. जेमुजनेसेवे, तेमुजसरखोपुरुषोत्तमथाय, एमश्रीकृष्णअर्जुननेकहेठे ॥६१॥ ज्ञानवंत.
निरंजन अने अविनाशीदेवजाणीने, जेपुरुषमनेसेवेठे, तेतन्मयिपणैथायठे, अने जेणै-
महाराध्यानधी पापवालीनाख्याठे, हे ! अर्जुन ! तेपुरुषमहारारूपेंथायठे ॥ ६२ ॥

विशेषमप्यजानानो यः कुग्रहविवर्जितः ॥ सर्वज्ञं सेवते सोपि
सामान्यं योगमास्थितः ॥ ६३ ॥ सर्वज्ञो मुख्य एकस्तत् प्रतिप
त्तिश्च यावता ॥ सर्वेपि ते तमापन्ना मुख्यं सामान्यतो बुधाः ॥ ६४ ॥

अर्थ ॥ जेविशेषनेअणजाणतोठे, तोपणजे कदाग्रहेंरहितठे अनेजेसर्वज्ञनेसेवेठे.
तेपण सामान्ययोगे आश्रितठे ॥ ६३ ॥ सर्वप्रमाणमां एकसर्वज्ञतोमुख्यठे; १से-
वाना करनारजेठखाठे, तेसर्वेतेहिज सर्वज्ञनाजावनेपामे, १तेतो
सामान्यथकीकहेठे ॥ ६४ ॥

न ज्ञायते विशेषस्तु सर्वथा सर्वदर्शिनि ॥ अतो न ते तमापन्ना
विशेष्य जुधि केचन ॥ ६७ ॥ सर्वज्ञप्रतिपत्यंगा तुट्यता सर्व
योगिना ॥ दूरामन्नादिजेदस्तु तन्नृत्यत्य निवृत्ति न ॥ ६६ ॥

अर्थ ॥ तेसर्वथा सर्वज्ञ सर्वदर्शितिरुडेपण विशेषतोजाणतोनथी, तेथीतेकोड विजे
पञ्चमीकाने पाम्यानथी, एटले पृथ्वीमाकोड विशेषजाणपणे सर्वज्ञपणुपाम्यानथी ॥२५॥
सर्वज्ञपणानाजेप्रत्येक अशठे तेसर्वयोगीनेसरिग्याठे, माटेडुकका अनेवेगजापणान
जेदथी तेहनुसेवकपणु काइहणतुनथी ॥ ६६ ॥

माध्यस्थमवलव्यैव देवतातिगयस्य हि ॥ सेत्रा सर्वैर्बुधैरिष्टा का
लातीतोपि यज्ञगौ ॥ ६७ ॥ अन्येपामप्ययं मार्गो मुक्ताविद्या
दिवादिना ॥ अग्निधानादिजेदेन तत्त्वरीत्या व्यवस्थित ॥६८॥

अर्थ ॥ माध्यस्थपणु अवलवीने एटलेदेवताना अतिशयनु माध्यस्थपणु धारीं
सर्वपडितेंसेवामानीठे कालथी अतीतठे तोपणएमकहेठे ॥ ६७ ॥ बीजापणमुक्ता
दीनांअनेअविद्यादिकवाटी जेपरदर्शनीतेनेपण आमार्गठे एटले पूर्वेकहोतेमार्गठे जो
पण नामादिकजेदेकरी कदापिजूदाठे, तोपणतत्त्वरीतें जोताएकजव्यवस्थाठे ॥ ६८ ॥

मुक्तोबुधोर्हश्चापि यत्र ऐश्वर्येण समन्वित ॥ तदीश्वर स एव स्या
त् संज्ञाजेदोत्र केवलं ॥ ६९ ॥ अनादिशुद्धइत्यादि योजेदो
यस्य कल्प्यते ॥ तत्तत्तंत्रानुसारेण मन्ये सोपि निरर्थक ॥७०॥

अर्थ ॥ तेव्यवस्थाकहीदेखाडेठे कोइदर्शनी मुक्तकहेठे, कोइबुद्धकहेठे, कोइ
अहंतकहेठे, कोइकएश्वर्ययुक्तएटलेइश्वरकहेठे, एसर्वसर्वज्ञनीसंज्ञानाजेदठे वीनुका
नथी ॥ ६९ ॥ तेमजवली अनादिशुद्धइश्वरठे, इत्यादिकजेदजे परदर्शनीश्लोकव्येठे
तेजेदसिद्धातने अनुसारेविचारीयें तोमानवा पण निरर्थकठे इतिचाव ॥ ७० ॥

विशेषस्यापरिज्ञानाद् युक्तीनां जातिवादिन ॥ प्रायोविरोधत
श्चैव फलाजेदाच्च जावत ॥ ७१ ॥ अविद्या क्लेशकर्मादि यतश्च
भ्रवकारण ॥ तत प्रधानमेवैत त्संज्ञाजेदमुपागतं ॥ ७२ ॥

अर्थ ॥ केमकेजे विशेषनेनहिजाण्याथी उक्तियुक्तिनाजातिवचनथी अने प्रायंवि
रोधथकी भावथीफलनोअजेदठे, एहेतुमाटे ॥७१॥ जे अविद्या, क्लेश, अने कर्मइत्यादिकजे
संसारनाकारणप्रगटे, तेकेटलाएक दर्शनीश्लोजूदाजूदाकहेठे एटलेकोइअविद्या, नोइ
क्लेश एमसंज्ञायेंकरीजेदकहेठे पणएत्रणेप्रधानपणे एकजठे ॥ ७२ ॥

यस्यापि यो परोक्षेद् श्वित्रोपाधिस्तथा तथा ॥ गीयतेऽनीतद्हेतु
ज्यो धीमतां सोप्यपार्थक्यं ॥ ७३ ॥ ततः स्थानप्रयासोयं यत्त
द्देदुनिरूपणं ॥ सामान्यमनुमानस्य यतश्च विषयगतः ॥ ७४ ॥

अर्थ ॥ एश्वित्र्यादिकत्रणनावली वीजाक्षेद कल्पनायैश्वनेकथायते. तेथीश्वनेकप्र
कारनी उपाधिनीपजे. तेमतेमजाणियैजेहेतुनोश्वत्रावथायते, पणतेउपाधिजेद पंडित-
नेनिरर्थकते एमजाणवुं ॥ ७३ ॥ तेथीश्वस्थाननोजेप्रयास तेजेदनुंनिरूपणकरवाने
अनुमाननोविषय तेसामान्यजाणवो केमकेज्यांश्वनुमान प्रमाणकरियं. त्यांसामान्यपणे
उपयोगीहोयतेवारं अनुमानविषयनो श्वत्रावथाय ॥ ७४ ॥

संक्षिप्तरुचिजिज्ञासो विशेषान्न वलं वलं ॥ चारिसंजीविनीचा
रक्षत्वादत्रोपयुज्यते ॥ ७५ ॥ जिज्ञासापि सतां न्याय्या यत्प
रेपि वदंत्यदः ॥ जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ७६ ॥

अर्थ ॥ जेम संजीवनीनामाचारोजे घासवुटीतेने श्रोलखनारी एकमोटीस्त्रीयं ते
वुटीनेयोगे वीजीनानीस्त्रीनाजर्चरणे पशुश्ववस्थामांथी पुरुषवनाव्यो. तेम संक्षेपरुचि
वालो विशेषवखवानुंकेवारंकेहेवाय ? जेवारंतेनीप्रीति साचेसाचीहोय तेवारंकेहेवाय.
पणसाचीप्रीतिविनातुं विशेषवखतेवखमांनगणाय ॥ ७५ ॥ माटे एत्रणजेकामाद्वियोग-
तेनेविषे सत्पुरुषंजाणपणंराखवुं उचिनते. परदर्शनीनुं केहेवुंपणएवुंजते. हे अर्जुन !
जेपुरुषज्ञानयोगनेजाणवाइते. तेपुरुषपरमात्मानी दिग्गानेपामे ॥ ७६ ॥

आतो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी चेति चतुर्विधा. ॥ उपासकास्त्रयस्त
त्र धन्या वस्तुविशेषतः ॥ ७७ ॥ ज्ञानी तु शांतविद्येपो नित्यत्र
क्तिर्विशिष्यते ॥ अत्यासन्नो ह्यसौ ऋतुरंतरात्मा सदाशयः ॥ ७८ ॥

अर्थ ॥ एकदुःखी, वीजोजाणवानी इवावालो. वीजोधननोश्वर्थी, श्वने चोथोज्ञानी
एचारप्रकारना हे अर्जुन ! मारासेवकोठे पणतेमच्ये एकधनार्थीविना जे वीजात्रण
जातना सेवकतेवस्तुतत्त्वनाजाणते. माटेधन्यते; वखाणवायोग्यते ॥ ७७ ॥ एत्रणने
धन्यकह्यातेमां पण जेनोविकेपशम्योठे, श्वने नित्यत्रकिवंत एह्वोज्ञानीपुरुषजे चोथो.
तेमाटोजाणवो. तेज्ञानीश्वमारीपासे अत्यंतनजीकरहेते; माटेश्रेष्ठे. केमकेअंतरात्मायं-
वर्ते. श्वनेतेनाश्वशयनिर्मलते. तेमाटे ॥ ७८ ॥

कर्मयोगविशुद्धस्तद् ज्ञाने युंजीत मानसं ॥ अज्ञश्च अह्वानश्च
संशयानो विनश्यति ॥ ७९ ॥ निर्जयः स्थिरनासाग्रदत्तदृष्टिर्नते
स्थितः ॥ सुखासनः प्रसन्नास्यो दिशश्चानवलोकयन् ॥ ८० ॥

अर्थ ॥ हे अर्जुन ! कर्मयोगें विशुद्धको तेप्राणी ज्ञानमांपोतानु मनजोमेंने अने हे अर्जुन ! एकमूर्ख, बीजो श्रद्धारहित, अनेत्रीजो सशयजरेलोमाणस एरणेविनाशयामेठे ॥७९॥ निर्जय, नाशिकानाश्रमजागनेत्रिये दृष्टिराखीने स्थिररहेनार, तथा निरतर व्रतमारहेनार, एहवोसुखत्यासनेवेगो, वलीप्रसन्नमुखठे जेइंनुं, अने एकदृष्टिखनार आहुअवलुनहीजोनार ॥ ७० ॥

देहमध्यशिरोग्रीव मवक्रं धारयन्बुध ॥ दतैरसस्पृशन् दतान्
सुश्लिष्टाधरपल्लव. ॥ ७१ ॥ आर्त्तरोडे परित्यज्य धर्मे शुक्ले च
दत्तधी ॥ अप्रमत्तो रतो ध्याने ज्ञानयोगी ज्वेन्मुनि ॥ ७२ ॥

अर्थ ॥ केरु, मस्तक, अने कोटतेने पासराधरतो, एटले शरीरनी चपत्ताइवाकाररहित एहवोनाहो, दांतेकरीदातने अणफरसतो एटले स्पर्शकरतोनथी अने जेनाहोवपल्लववेउरुडीरीतेंमलेलाहोय ॥ ७१ ॥ तथा आर्त्तरोडध्यानठांडीने धर्मशुक्लध्यानमावुद्धिदीधीठे अनेजावेंअप्रमत्तपणें ध्यानमारतथको एवोजेमुनि तेनेज्ञानयोगीकहेवो ॥७२॥

कर्मयोग समन्वयस्य ज्ञानयोगसमाहित ॥

ध्यानयोग समारुह्य मुक्तियोग प्रपद्यते ॥ ७३ ॥

अर्थ ॥ तेमुनिकर्मयोगनो अज्यासकरी चढवानेउजमाखथइ ज्ञानयोगरूपदोडुजाली, समाधिपणे ध्यानयोग नीशरणीयें चढीने मुक्तियोगरूपमदीरनेयामे ॥ ७३ ॥ इतियोगाधिकार पचदशमोसमाप्त

स्थिरमध्यवसानं य तद्व्यान चित्तमस्थिरं ॥ ज्ञावना वाप्यनुप्रे
क्षा चिंता वा तत्रिधा मत ॥ १ ॥ मुहूर्त्तातिर्ज्वेद्व्यान मेकार्थं मन
स स्थिति ॥ बह्वर्थसक्रमे दीर्घाप्यञ्जिन्ना ध्यानसतति ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेचित्तचपलठे, पणतेचित्तनेजेस्थिरपणे चित्तनाअध्यवसायने प्रगटकरेतारें तेनेध्यानयोगीकहियें एकज्ञावना, बीजीअनुप्रेक्षा, अनेत्रीजु चिंतानुध्यान, एरणकारें चित्तचपलथायठे ॥ १ ॥ अतर्मुहूर्त्तध्यानहोय, पणजिहा एकवामें एकअर्थनेविषयघणाअर्थनु सक्रमणथाय, पवीमननी स्थितिहोय, तिहाध्याननी अविच्छिन्नदीर्घपणे परराथाय तिहाकाइअतर्मुहूर्त्तनो नियमनथी ॥ २ ॥

आर्त्त रोडच धर्मं च शुक्ल चेति चतुर्विधा॥तत्स्याद्भेदाविद् द्वौ
द्वौ कारणं ज्वमोदयो ॥ ३ ॥ शब्दादीनामनिष्ठाना वियोगा
संप्रयोगयो ॥ चित्तनं वेदनायाश्च व्याकुलत्वमुपेयुषः ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आर्त्त, रौद्र, धर्मनेशुक्र, एचारध्याननाभेदते. तेमध्येप्रथमनावेध्यानते संसारनाकारणिकते. अने पाठसावेध्यानते मुक्तिनांकारणवाचीते ॥ ३ ॥ तेमांप्रथमआर्त्त-ध्यानना चारभेदकहेते. प्रथमअनिष्टजेशब्दादिक, तेनोवियोगवांठे के रखेअनिष्टनोसंयोगवने: तेमअनिष्टमलेजे पीडाथायतेनुं चिंतनकरेतेथ्रीव्याकुलथाय ॥ ४ ॥

इष्टानां प्रणिधानं च संप्रयोगवियोगयोः ॥ निदानचिंतनं पाप
मार्त्तमिदं चतुर्विधं ॥ ५ ॥ कापोतनीलकृष्णानां लेश्यानामत्र
संभवः ॥ अनतिक्रिष्टजावानां कर्मणां परिणामतः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वीजोभेद इष्टनुंचितनकरे; एटखरेखेइष्टवस्तुना संयोगनोवियोगथइजाय; वीजो नियाणुंकरे; चोथो रोगनाश्रोपथनीचिंताकरे. एचारआर्त्तध्याननाप्रकारते ॥ ५ ॥ एमध्ये कापोत, नील, कृष्ण. एत्रणलेश्यानोसंभवते. केमके जेसांअतिक्रिष्टजावनानथ्रीपवीकर्मनीपरिणतिना परिणामेंकरी एत्रणलेश्यानोसंभवते ॥ ६ ॥

क्रंदनं रुदनं प्रोञ्चैः शोचनं परिदेवनं ॥ ताडनं लुंचनं चेति लिं
गान्यस्य विद्धुर्बुधाः ॥ ७ ॥ मोघं निदंनिजं कृत्यं प्रशंसन् पर
संपदं ॥ विस्मितः प्रार्थयन्नेताः प्रसक्तश्चैव हर्जनः ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वकोरकरवो, उंचेस्वरेरडवुं, शोचनाकरवी, नामदश्नेररुवुं, मारवुं, माथाना
वाळतोरुवा, इत्यादिकने पंडितआर्त्तध्याननां लक्षणकहेते ॥ ७ ॥ अमेमंदबुद्धिठेयें
एमकहीनेपोतानुंकार्यनिंदे,अमेशुंपालीशुं ? मुक्तिमार्गतोमोहोडोठे, एमप्रशंसाकरे, एम
विस्मितथको लोकपासे मांगतोकरे, इत्यादिकहुर्जननीरीतते ॥ ८ ॥

प्रमत्तश्चेज्जियार्थेषु गृध्रो धर्मपराद्मुखः ॥ जिनोक्तमपुरस्कुर्व
न्नार्त्तध्याने प्रवृत्तते ॥ ९ ॥ प्रमत्तांतगुणस्थानानुगमे तन्महात्म
ना ॥ सर्वप्रमादमूलत्वा त्याज्यं तिर्यग्गतिप्रदं ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेप्रमादीहोय, विपयमांलीनहोय, धर्मथीडळटोहोय, जिनवाणीनेगोपवे,
तेत्रोपुरुष आर्त्तध्यानमांप्रवृत्तें ॥ ९ ॥ माटेएध्यानउपला गुणगणाणामतांथकां प्रमाद-
मांपाने, अनेएध्यान ठहागुणगणाणखगेंरहे; माटेमोटामुनियें सर्वप्रमादनुंमूल तथाति-
र्यग्गतिपमाने एवुंजाणीनेएध्याननेठोडवुं ॥ १० ॥

निर्दयं बधबंधादिचिंतनं निविरुक्नुथा ॥ पिशुनासत्यमिथ्या
वाक् प्रणिधानं च मायया ॥ ११ ॥ चौर्यधीनिरपेक्षस्य तीव्रक्रो
धानलस्य च ॥ सर्वाजिशांकाकद्रुषं चित्तं च धनरक्षणे ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजेनिर्दयहोय, जीवनोंवध वधनादिकचितवे, आकरो क्रोधीहोय, चांड
श्रोहोय, जुतुबोले, मिऱ्यात्वनु वचनबोले, माया कपटधरे ॥ ११ ॥ चोरीकरनार, पर
मार्गरहित, क्रोधरूपश्रित्यें धमधमतोरहे, धनसचयकरनार, धननेकाटीरासे, पण
कार्येमेजुमनराखनार, पटखेरखेने कोशमारुंधनजुए अनेलेइजाय ॥ १२ ॥

एतत्सदोषकरणकारणानुमतिस्थिति ॥ देशाविरतिपर्यंतं रौ
डध्यान चतुर्विधं ॥ १३ ॥ कापोतनीलकृष्णानां लेश्यानामत्र

संजव ॥ अतिसश्लिष्टरूपाणां कर्मणा परिणामत ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एरीतेपध्याननेकरवे, कराववे अने अनुमोदवानीस्थितियें करीपध्यान हे
पनुकारणते पध्यान थोद्या अविरतिगुणगणा अनेपांचमा देशविरति गुणगणालुर्ध
होय, एरीतेरौडध्यानना चारजेदकहा ॥१३॥ कापोत, नील, अने कृष्ण एरणलेश्याने
इदामजवते एअति सश्लिष्टरूपजे कर्मतेनापरिणामथीहोयते ॥ १४ ॥

उत्सन्न बहुदोषत्वं नानामरणदोषता ॥ हिसादिपु प्रवृत्तिश्च कृ

त्वाध स्मयमानता ॥५॥ निर्दयत्वाननुशायौ बहुमान परापदि ॥

विंगान्यत्रेत्यदोधीरैस्त्याज्यं नरकडु खदं ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एप्राये घणादोषनुकारणते नानाप्रकारना जीवनेमारवाना दोषेंकरी हिसा
दिकमा प्रवृत्तियाप, पापकरीने खुशवक्तीपणुमाने ॥ १५ ॥ निर्दयपणु, पश्चात्तापपणु
परथापदायें राजीपणु, अनेमहानिपयीपणु, पचिन्हैकरी पध्याननरकना डु पनुथाप
नाम्ने, माटेपध्यानने वाडु ॥ १६ ॥

अप्रशस्ते इमे ध्याने झरंते चिरसंस्तुते ॥ प्रगस्तं तु कृताच्या

सो ध्यानमारोढुमर्हति ॥ १७ ॥ जावनादेशकाले च स्वासत्ताव

वनक्रमात् ॥ ध्यातव्यध्यानानुप्रेक्षा लेश्यालिंगफलाणि च ॥१८॥

अर्थ ॥ एवापवेध्यानते महानिर्गलते एनोधणो परिचयकरिय, तोतेथीकडुशनि
पाकप्रगटे माटेहाद्यापुरुषें अज्यासकरना उज्ज्वलध्याने चढबुपोग्यते ॥ १७ ॥ ह्वेवर्न
ध्यानकहेते देशकालज्ञाने शुजजावनाकरवी, पोतानीसत्ताना थालवननाश्रमथीवत
ध्याता अनेध्याननी अनुप्रेक्षा ते शुजलेश्याना चिन्हनुफलते ॥ १८ ॥

ज्ञात्वा धर्म ततोध्यायेच्चतन्वस्तत्र जावना ॥ ज्ञानदर्शनचारि

त्रेणारगारज्या प्रकीर्तिता ॥ १९ ॥ निश्चलत्वमसमोहो निजरा

पूर्वकर्मणा॥मंगागमा जयोवैदः फलान्यासां यथाक्रमात् ॥२०॥

अर्थ ॥ धर्मनेजाणीपठी ज्ञानजावना, दर्शनजावना, चारित्रजावना. अने वैराग्य जावना, एचारजावनाने धर्मजाणी ध्याववी ॥ १९ ॥ तेमां ज्ञानजावनाथी निश्चलप-
णुंधाय; अनेदर्शनजावनाथी अमूढपणुंधाय; वलीचारित्रजावनाथी पूर्वकर्मनीनिर्जरा-
थाय; अने वैराग्यजावनाथी स्त्रियादिकनोसंग तथा पुजलनीइहा अनेजयतेनोउठेद-
थाय; एरीतेंएचारजावनानां फलजाणवां. ॥ २० ॥

स्थिरचित्तः किलैतान्नि र्याति ध्यानस्य योग्यतां ॥ योग्यतैव हि
नान्यस्य तथाचोक्तं परैरपि ॥ ११ ॥ चंचलं हि मनः कृष्ण प्रमा
थि बलवत् दृढं ॥ तस्याहं निग्रहं मन्येवायोरिव सुदुष्करं ॥११॥

अर्थ ॥ एजावनामां जेनुंचित्तस्थिरहोय, तेनेध्यानमांस्थिरतारहे. माटेतेप्राणीध्या-
ननी योग्यतापामे; पणवीजोकोश्नपामे. तेमजपरदर्शनमांपणकळुंठे, तेकहेठे. ॥ २१ ॥
अर्जुनपुठेठे; हे कृष्ण ! मनतोचंचलठे; अनेशत्रुना सैन्यसरखुंहटठे, तेमननोनिग्रहहुं-
शीरीतेकरुं ? केमके पवननीपेठेमनदुष्कर अनेअग्राह्यठे ॥ २२ ॥

असंशयं महाबाहो मनोङ्निग्रहं चलं ॥अभ्यासेन च कौतेय वै
राग्येण च गृह्यते ॥ १३ ॥ असंयतात्मना योगो दुःप्राप्य इति
मे मतिः ॥ वश्यात्मना तु यतता शक्योवाप्तुमुपायतः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ श्रीकृष्णकहेठे. हे महाबाहो ! के० मोटीठेवाहुजेनी एवा हे अर्जुन ! खरेख
रुंमनचपलठे. तेनोनिग्रहकरवो तोकठणठे, तोपण हे कुंतिनापुत्र ! हे अर्जुन ! अभ्यास
अने वैराग्येकरीने मनवशथाय एवुंठे. ॥ २३ ॥ हे अर्जुन ! जेनेपोतानो आत्मावश-
नथी, एवोजेपुरुष तेनेध्यानयोगपामवो दुःकरठे, एवीमारीमतिठे. पणजेणेआत्माने
वगकीधोठे, तेनेउद्यमंकरी अने अभ्यासंकरी ध्यानयोगपामवो सुलजठे ॥२४॥

सदृशप्रत्ययावृत्त्या वेत्तुप्याद्बहिरर्थतः ॥ एतच्च युज्यते सर्वं ज्ञा
वनाज्ञावितात्मनि ॥ १५ ॥ स्त्रीपशुह्वीवदुःशीलवर्जितस्थान
मागमे ॥ सदा यतीनामाज्ञप्तं ध्यानकाले विशेषतः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ सरखोप्रत्ययजे विश्वास्तेणेसहित अनेवाह्यपदार्थनी तृष्णारहित तथा
शुरूजावनायेंजावितपुरुषने एआत्मावशकरवो सर्वप्रकारेंवठेठे ॥२५॥ स्त्री, पशु, नपुंसक
दुःशीलादि रहिन एह्वीवसतिमुनियें सेववी, एमथागममां मुनिनेमदाय प्रभुपुत्रा
करीठे. तेमांपण ध्यानवेलायेंतो विशेषपणे कहिठे, एमजाणहुं ॥ २१

स्थिरयोगस्य तु ग्रामे विशेष कानने वने ॥ तेन यत्र समाधान
स देशो ध्यायतो मत ॥ १७ ॥ यत्रयोगसमाधान कालोपीष्ट
स एव हि ॥ दिनरात्रिद्विषादीनां ध्यानिनो नियमस्तु ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ स्थिरयोगवालाये गाममां अने विशेषेकरीने वगनामा तथा वनमाचिहा
चित्तसमाधानीमारहे, तेस्थानकेंध्यानकरवु ॥ १७ ॥ जेखतयोगस्थिररहे, तेकाउरुडो
समजवो, पणध्यानवालाने दिवस अथवा रात्रिनो नियम नथी ॥ १८ ॥

यैवावस्था जिता या तु न स्याद्ध्यानोपघातिनी ॥ तथा ध्यायेन्निय
णो वा स्थितो वा गथितोथवा ॥ १९ ॥ सर्वासु मुनयोदेगकाला
वस्थासु केवलं ॥ प्राप्तास्तन्नियमो नासा नियता योगसस्थिता ॥ २० ॥

अर्थ ॥ ध्यानवतमुनिने जेश्ववस्थायें, जेतेकाणे, अने जेवेलाये ध्याननेव्यवघातनवा
तेतेकाणे, तेवेलायें, तेरीतेंवेग, उजा, अथवा सुताध्यानकरवु ॥ १९ ॥ सर्वदेशकास अ
स्थानेविपेरहाजे, मुनितेनेकाइनियमनथी केमकेतेनियतपणेयोगमास्थिररहावे ॥ २० ॥

वाचना चैव पृष्ठा च परावृत्त्यनुचितनं ॥ क्रिया चालवनादीह स
धर्मावश्यकानि च ॥ २१ ॥ आरोहति दृढद्व्यालवनो विपस
पदं ॥ तथा रोहति स ध्यानं सूत्राद्यालवनाश्रित ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ वाचना, पृष्ठना, परावर्तना, अनेअनुप्रेक्षा एधर्मना आलवन इहाकहा, त
अवश्यकरणीवे ॥ २१ ॥ जेप्राणी खरीवस्तुनो आलवकठे, तेप्राणी कठणवेकाणेपयने
मचके, तेमजेजैनसूत्रादिकनो जेआलवकठे तेप्राणी रुडेध्यानेपण चढे ॥ २२ ॥

आलवनादरोद्धूत प्रत्यूहद्वययोगत ॥ ध्यानाद्यारोहणत्रयी
योगिना नोपजायते ॥ २३ ॥ मनोरोधाधिको ध्यानप्रतिपत्ति
क्रमो जिने ॥ शेषेषु तु यथायोगसमाधान प्रकीर्तित ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ आलवना आदरथी प्रगळ्योजे विघ्ननोक्य तेनायोगथी ध्यानरूपपर्यंत
उपरचटतां, योगीश्वरने त्रष्टपण थतुनथी ॥ २३ ॥ योगनिरोधध्यानतो केवलीनेते मत
रोधकरण, इत्यादि अनुक्रम जिनमतमांठे वाकी वीजादर्शनमातो जेम नजरमाथाव
तेमयोगनुंसमाधानकष्टुते ॥ २४ ॥

आज्ञापायविपाकाना सस्थानस्य च चित्नात् ॥ धर्मध्यानोपयु
क्ताना ध्यातव्य स्याच्चतुर्विधं ॥ २५ ॥ नयत्रंगप्रमाणाढ्या हेतूदाह
रणान्विता ॥ आज्ञा ध्यायेज्जिनेजाणामप्रामाण्यकलंकिता ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ आह्ला, अपाय, विपाक, अने संस्थान एचारजेदना चित्तनयकी धर्मध्यानवालायें धर्मध्यानकरुं ॥ ३५ ॥ सातनय, सप्तचंगी, चारप्रमाणसहित तथाहेतु उदाहरणसहित अनेअप्रमाणरूपदूषणैरहितएवीजिनेश्वरनीआह्लाध्याववीएप्रथमजेद. ॥ ३६ ॥

रागद्वेषकपायादिपीकितानां जनुप्मतां ॥ ऐहिकामुष्मिकांस्तां
स्तां नानापायान्विचिंतयेत् ॥ ३७ ॥ ध्यायेत्कर्मविपाकं च तं तं यो
गानुज्ञावजं ॥ प्रकृत्यादिचतुर्भेदं शुभाशुभाविज्ञागतः ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ जे जीव राग, द्वेष, कपायवनेपीनाघाठे, ते आलोक ने परलोकसंबंधीकृष्टते वीजेपाइये चितवे ॥ ३७ ॥ जेयोगनाअनुज्ञवचीययो, अने प्रकृति, स्थिति, रम, प्रदे-जनावंधत्री नीपनो, एह्वोजेकर्मनोविपाक तेने शुभाशुचवेंहेचणचीयावे ॥ ३८ ॥

उत्पादस्थितिभंगादि पर्यायैर्लक्षणैः पृथक् ॥ जेदनामादित्रिलो-
कसंस्थानं चिंतयेद् भृतं ॥ ३९ ॥ चिंतयेत्तत्र कर्तारं चोक्तारं नि-
जकर्मणां ॥ अरूपमव्ययं जीवमुपयोगस्वलक्षणां ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ उत्पाद, व्यव अने भुव. काल, तथाभंगादि, पर्यायलक्षणोकरी जुदानुदानेदं नाम, स्थापना, अव्य, जावनेदेकरी नेचउदराज्यलोकतुं मंन्यानधारीनेचिंतये ॥ ३९ ॥ ति-टांपोतानाकर्मनो कर्ताचोक्ता आत्माठे, एमचितवें. एजीअर्थरूपी, अविनाशी, अनेउपयोगलक्षणैयुक्ते, एमचितवें ॥ ४० ॥

तत्कर्मजनितं जन्मजरामरणवारिणा ॥ पूर्णं मोदमहावर्चसा
मौर्यानलक्ष्मीपणं ॥ ४१ ॥ आगामदानिद्रापूर्णं कपायकृतज्ञो
वदत् ॥ असद्विकल्पकद्वोखचक्रं दयतमुधनं ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ एवेकर्मजनितरूप समुद्रवालाणैठे. तेजन्मजरा अने मरणप जडे पूर्ण नरपोठे, तथा मोदरूपमोटा आवर्च. नदृपन्मरी अने वामनपदवदानलें करीनयंत्र ॥ ४१ ॥ आशारूप प्रचंडवायुयें नरपूर, कपायरूप चारकडगायेंमुक्त, अने मादादि-कल्परूपमहाउद्धत कल्लोखजिहांउठलेठे. एजोवचसमुद्र नयंत्रठे ॥ ४२ ॥

दृष्टिब्रह्मसिकावेला मंपानहृदिनिर्मलं ॥ प्रार्थनायस्त्रिंशत्तानं
दुःखविषयोदरं ॥ ४३ ॥ अज्ञानहृदिनं व्यापयिष्युः सतोन्नर-
ज्ञयं ॥ कदाग्रदकुशलेन हृद्योत्कंठरुग्णिं ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ वलीतेसमुद्रमां मनमां श्रोतसिका एटलेजे ह्यं तथाशोकनुजराववु, तेरुपे
 लाएटलेजरतिकद्विये, माटे जोएमांपद्योतो पठीनिकलबुधणुकठणठे, अने याचनारूप
 सेवाखनो समूहठे, जेनेविषे तथाडु खेपूर्णथाय एवोत्रिपयरूप मध्यजागठेजेनो ॥४३॥
 जिहाअंधकारेव्याप्यु एवुअज्ञानरूपवादलुठे, तथा जेमाथापदारूप बीजलीपनवानो
 जयठे, अने कदाग्रहरूप खराय पवननो उद्भवथयोठे, तेणेकरीने देखताज्ञान नजर
 खानुंतो हेयुधुजेएहवो, कर्मजनितसमुद्रविहामणोठे ॥४४॥

विविधव्याधिसबंधमत्स्यकठपसंकुलं ॥ चिंतयेच्च जयाजो
 धि चलहोपाजिडुर्गमं ॥ ४७ ॥ तस्य संतरणोपायं सम्यक्त्व
 दढबंधनं ॥ बहुशीलांगफलकं ज्ञाननिर्यामिकान्वितं ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ जेसमुद्र विविधजातिनाजेरोगना सबध रूपी मष्ट अने काचयापेंकरी
 आकुलठे, तथा जेमाचंचलता, शून्यता अने गर्वतेरूपजेदोपतडूप महोटापर्वतठे, एवो
 जवरूपसमुद्रनेचितवे ॥ ४५ ॥ हवेएवासमुद्रधीतरवानोउपाय, तेसमकितरूप दडव
 धनठेजिहा, अने जेनेअदारहजार शिलागरयरूपपाटीया जट्याठे, तथा ते जहात
 ज्ञानरूपचलावनार निर्यामकजेना खुदा तेणेसहितठे ॥ ४६ ॥

संवरास्ताश्रवठिड गुप्तिगुप्तसमतत ॥ आचारमंरुपोद्दीताप
 दादोत्सर्गजूडय ॥४७॥ असंख्यैर्द्धरैर्योर्धैर्द्धं प्रधृष्यं सदाशये ॥
 सद्योगरूपस्तज्जाग्रन्यस्ताध्यात्मसितागुकं ॥ ४७ ॥

अर्थ ॥ वली तेजहाजनापाटीआनेविपेरह्याजे ठिडोतेहनेसवररूपीकीचक तडूपते
 खवडेपुंछाठे, तथा मनोगुप्तिरूप गुप्तसुकानतेमार्गवतावेठे, तेणेकरीतेवाहण समुचा
 वेठे, तथा आचाररूपमडपेशोजलुथका वली तेजहाणमाउत्सर्ग अने अपवादरूप
 वेजातनोमालजरलोठे ॥४७॥ जेवहाणमा शुरुअध्यवसायरूप घणाजलवतमुजटी जेताप
 केपादिशत्रुने छु प्रधृष्यठेठे, तथा जलोजेयोग तेरूपकुठं जेथज तेनाउपर था
 त्मरूप उज्वल सरु खेच्योठेजिहा ॥ ४७ ॥

तपोनुकूलपवनोद्भुतसंवेगवेगत ॥ वैराग्यमार्गपतित चा
 रित्र वहनं श्रिता ॥ ४८ ॥ सज्ञावनारख्यमजूपा न्यस्तसच्चि
 त्तरत्नत ॥ यथाऽविघ्नेन गच्छति निर्वाणनगरे बुधा ॥ ४८ ॥

अर्थ ॥ तेसमधी तपस्यारूप अनुकूल पवनप्रगट्योठे, अने ते पवनेकरी संवेगदुज

रूपवेगप्रगट्योते; तेणेकरी वैराग्यमार्गमां तेवहाणचालतुंजायते; एहवुंचारित्ररूप जे
वहाणतेमांवेठाथका मुनिराजोते ॥ ४९ ॥ रुडीजावनारूप मंजूपामां गुप्तपणेगुप्त चि-
त्तरूपीरत्नस्थायुंठे जेणे, एवा मुनि निर्विघ्नपणे मुक्तिरूपनगरनेपामेठे ॥ ५० ॥

यथा च मोहपद्मिणे लब्धव्यतिकरे सति ॥ संसारनाटकोत्तेदा
शंकापंकाविले मुहुः ॥ ५१ ॥ सज्जीकृतस्वीयज्ञटे नावं डुर्बुद्धि
नामिकां ॥ श्रिते डुर्नातिनोदंरूढशेषज्ञटान्विते ॥ ५२ ॥

अर्थ ॥ एवातनीखवर चोरनोराजाजे मोहरूपिश्चोपह्विपति तेनेपडी. तेवारेंतेमोह
जेचोरनोराजाठे, तेणेविचालुंजे रखेनेसंसाररूपनाटकनो उठेदथज्ञाय; एत्रीशंकारूप
जेकचरो तेमांवेपाणोथको ॥ ५१ ॥ तेमोहराजा पोतानासुज्ञटोने सज्जकरीने डुर्बुद्धि
नामे जे नावतेमां पोतेवेठोथको दुष्टाचाररूपवीजाजे नावठे, तेमांवढीवीजाघणासुज्ञ-
टोने वेसारीनेपोतें जवसमुद्रमांश्राव्यो ॥ ५२ ॥

आगवत्यथधर्मेशज्ञटोथे रणमंरुपं ॥ तत्त्वचिंतादिनाराच
सज्जीज्ञते समाश्रिते ॥ ५३ ॥ मिथोलभे रणावेशे सम्यग्द
र्शनमंत्रिणा ॥ मिथ्यात्वमंत्रिविषमा प्राप्यते चरमा दशा ॥ ५४ ॥

अर्थ ॥ तेवखते धर्मराजाना सुज्ञटोनाजेशोकते मोहनासेन्यनेजोश्ने रणमंडपचूमी-
मांश्रावी तत्त्वचिंताप्रमुखजे वहणतेवेश्ने सज्जथयाथका ॥ ५३ ॥ तेपटीवेचनेमाहो
मांहे युरूचाखवालागुं; तेमांसम्यग्दृष्टिजेप्रधान तेणेमिथ्यात्वप्रधानने विषमचरमद
शाके० मरणदशापमाडी, एटवे मृत्युप्रायकीधोठे ॥ ५४ ॥

लीलयैव निरुध्यते कपायचरटा अपि ॥ प्रशमादिमहायोधैः
शीलेन स्मरतस्करः ॥ ५५ ॥ हास्यादिपट्कलुंटाकटुंदं वैरा
ग्यसेनया ॥ निजादयश्च ताड्यंते श्रुतयोगादिज्ञिज्ञटेः ॥ ५६ ॥

अर्थ ॥ अने उपगमादिक महासुज्ञटे लीलायेंकरीने कपायरूप चोरटानेरोक्या
तथा शीलसुज्ञटे कंदर्परूपचोरनेजीत्यो ॥ ५५ ॥ वैराग्यनीसेनायेंकरीने हास्यादिकजे
वचोरतेने जीत्या अने ज्ञानयोगादिकजेसुज्ञटो तेणेनिजादिकने मारीकाढ्या ॥ ५६ ॥

ज्ञटाच्यां धर्मशुक्लाच्यां मार्तरोजाज्ञिधो जटो॥निग्रहेणेंडियाणां च
जीयते जागसंयमः ॥ ५७ ॥ ह्योपशमनश्चदुर्दर्शनावरणा
दयः ॥ नश्यत्याशासेन्यं च पुण्योदयपराक्रमात् ॥ ५८ ॥

अर्थ ॥ धर्मध्यानशनेशुक्लध्यान एवेसुजटे आर्त्तशने रोज एवेसुजटेनेदृष्ट्या त
पाचइंद्रियनानिग्रहरूपसुजटे उतावलेकरी असंयमरूपसुजटेनेजीव्यो ॥ ५७ ॥
नावरणीयना दयोपशमसुजटे चक्षुर्वर्शनावरणादिक योद्धाशोनेमाख्या, वलीपुखोदय
पराक्रमशी आशारूपसैन्य नासीगयु ॥ ५८ ॥

सहद्वेषगर्जेषु रागकेसरिणा तथा ॥ सुतेन मोहद्रूपोपि
धर्मद्रूपेन हन्यते ॥ ५९ ॥ तत प्रातमहानंदा धर्मभूप्र
सादतः ॥ यथाकृतार्था जायते साधवो व्यवहारिण ॥ ६० ॥

अर्थ ॥ हवे ठेवटेद्वेषरूपह्याशीयेवेतो तथा रागरूपसिंहसहित एहवो मोह
तेनेपण धर्मराजाये हृष्यो ॥ ५९ ॥ तेवारपठी साधुरूपी व्यवहारिया धर्मराजा
प्रसादजेपसाय तेथीकृतार्थयइ आनंदपामी सुखेपोतानो व्यापारकरताथया ॥ ६० ॥

विचिंतयेत्तथा सर्व धर्मध्याननिविष्टधी ॥ ईदृगन्यदपि न्यस्त
मर्थजातं यदागमे ॥ ६१ ॥ मनसश्चेन्द्रियाणा च जयाद्योनिर्वि
कारधी ॥ धर्मध्यानस्य स ध्याता शातोदात प्रकीर्तित ॥ ६२ ॥

अर्थ ॥ एरीतेंसर्वधारीलेवुं तेधर्मध्यानमा जेमुनिनीबुद्धिपेठीठे, तेणेपनेतया
जेवा वीजापणजेआगमसिद्धातमा पदार्थना समूहस्थाप्याठे, तेनुचितनकरवु ॥ ६१ ॥
जेमननो शनेइंद्रियनोजयकरीने निर्विकारबुद्धिवालो थयो, तेनेधर्मध्याननोध्याता
होठे वलीशातदातपणु पणतेहनेजहोय ॥ ६२ ॥

परैरपि यदिष्टं च स्थितप्रज्ञस्य लक्षण ॥ घटते ह्यत्र तत्सर्वं तथा
चेद व्यवस्थित ॥ ६३ ॥ प्रजहाति यदा कामान् सर्वान् पार्थ मनो
गतान् ॥ आत्मन्येवात्मसंतुष्ट स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥ ६४ ॥

अर्थ ॥ परदर्शनीपण स्थितप्रज्ञनुलक्षण एमकहेठे अनेतेसर्वइहाघटेठे तेमन
हाथवस्थितहोयतेजाणवु ॥ ६३ ॥ हे अर्जुन ! जेवारेकदर्पनेठोडे, अने मननासर्वकाम
त्यागी आत्मसतोपीयइने आत्मानेविपेरहे, तेप्राणीने तेगारेंस्थितप्रज्ञावतकहियें ॥ ६४ ॥

इ खेप्वनुद्धिभ्रमना सुखेषु विगतस्पृहा ॥ वीतरागत्रयक्रोध
स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥ ६५ ॥ य. सर्वत्रानजिस्नेहस्तत्तत्राप्य
गुणागुणं ॥ नाजिनदति न द्वेषि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६६ ॥

अर्थ ॥ जेह्नेडुःखमां उद्वेगनथी, अनेसुखनीइठानथी, तथाजेहना राग, जय, अने क्रोधगवाठे, तेमुनिने स्थितबुद्धिवालो कहियें ॥ ६५ ॥ जेनेविषयउपर स्नेहनथी, जेवुंतेवुं शुभशुभ मखेतोपण रागद्वेषनथी, हे अर्जुन ! तेनीबुद्धिरुनीठे एमजाणवुं ॥ ६६ ॥

यदा संहरते चायं कूर्मोंगानीव सर्वज्ञः ॥ इंद्रियाणींद्रियार्थेष्वप्य
स्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६७ ॥ शांतो दांतो जवेदीदृगात्माराम
तया स्थितः ॥ सिंघस्य हि स्वजावोयं सैव साधकयोग्यता ॥ ६८ ॥

अर्थ ॥ हे अर्जुन ! जेमकाचवो अंगनेसंहरी संकोचीराखे, तेमइंद्रियोनेविषयथी पाठीवाखे तेनीबुद्धिमोटीठे ॥ ६७ ॥ तेगांतगुणअने दांतगुणीहोय, तेनेआत्मारामवडे आत्मामारह्यो कहियें. सिंघिनोखचावपण एवोजठे, अने एवाजेहोयतेनेजसाधकता-पणानी योग्यता कहियें ॥ ६८ ॥

ध्यातायमेव शुक्लस्याप्रमत्तः पादयोर्धयोः ॥ पूर्वविद् योग्ययोगी
व केवली परयोस्तयोः ॥ ६९ ॥ अनित्यत्वाद्यनुप्रेक्षा ध्यानस्यो
परमेपि हि ॥ ज्ञावयेन्नित्यमत्रांतः प्राणा ध्यानस्य ते खलु ॥ ७० ॥

अर्थ ॥ एवणीशुद्ध ध्याननावेपायानो अप्रमत्तचको ध्यावनाराथाय. पूर्वधरपणेयोगी होय, अथवा अयोगीहोय; पण केवलीपणेहोय, पठीशेषवेपायाने ध्यावे ॥ ६९ ॥ ध्यान नेविरामकाळें अनित्यत्वादिज्ञावना ठांनेनही, विचरमरहितपणे नित्यज्ञावनाचावे. तेध्या-नना प्राण जाणवा ॥ ७० ॥

तीत्रादिजेदज्ञाजः स्युर्लेड्यस्तिस्त्र इहोत्तराः ॥ लिंगान्यत्राग
मश्रद्धाविनयः सजुणस्तुतिः ॥ ७१ ॥ शीलसंयमयुक्तस्य ध्यायतोय
र्ममुत्तमं ॥ स्वर्गप्राप्तिफलं प्राहुः प्रौढपुण्यानुबंधिनी ॥ ७२ ॥

अर्थ ॥ इहांउत्तरजे पाठवीत्रणखेच्याउं एटखे तेजो, पद्य अने शुद्ध एत्रणखेद्रा जेठे ते तीत्र, तीत्रतर, अनेतीत्रत्तम एत्रणजेदनीजजनारीठे. तेनाएचिन्हठेजे आगमनी श्रद्धा. विनय. रुनागुणनीत्तवनाकरवी ॥ ७१ ॥ शील अने संयमयुक्तप्राणीने उत्तम धर्मध्यान ध्यातेथके स्वर्गप्राप्तिफलकयुंठे तेमोटापुष्पानुबंधी पुष्पनेपाने ॥ ७२ ॥

ध्यायेन्नुक्कमथदांतिमृष्ट्वाजीवमुक्तिभिः ॥ तद्वन्योणामनो
धृत्वा व्यपनीय मनो जिन. ॥ ७३ ॥ सवितकं सविचारं नपृथ
क्त्वं तदादिमं ॥ नानानयाश्रितं तत्र वितर्कपूर्वकश्रुतं ॥ ७४ ॥

अर्थ ॥ जेसमतापणे तथानिष्कपटपणे अनेजीवनमुक्तपणे एवीस्थितिराखीने शुद्ध
 ध्याननेध्यावे, अनेठद्रस्थपणे अणुमां मनधरीनेरहे, तेवारैरागद्वेषनेजीते ॥ ७३ ॥
 सपृथक्त्व, सवितर्क, सविचार, तेमाश्चादिनोजेसवितर्क एनामेशुद्धध्याननो पद्देखोपायो
 तेनेनानाविध नयेसहित विचारपूर्वक श्रुतेरुरीध्यावगो ॥ ७४ ॥

अर्थव्यजनयोगाना विचारोन्योन्यसंक्रम ॥ पृथक्त्व ज्व्यप
 र्यायगुणातरगति पुन ॥ ७५ ॥ त्रियोगयोगिन साधोर्वितर्का
 यन्वितं ह्यद ॥ ईपच्चलत्तरंगाऽव्ये. दोजाजावदशानिजं ॥ ७६ ॥

अर्थ ॥ अर्थ, अहर अने योगएनाजेविचार तेनुमाहोमाहे सक्रमण तेनुनामदृश्यस्त
 फहिये, तेकेबुठे ? के, ज्व्य, गुण, अनेपर्याय तेमागतिठे जेनीपबुठे एपेदेखोनेद ॥ ७५ ॥
 प्रणयोगे उपरम्या जेयोगी तेसाधुनेप्रितर्कादिक थोडाचचलत्तरगठे, जेमा एह्वोनेस
 मुद्र तेहोननोजेथजाय तेरी दशासरखुठे ॥ ७६ ॥

एकत्वेन वितर्केन विचारेण च संयुत ॥ निर्वातस्य प्रदीपाज
 द्वितीय त्वेकरपर्यय ॥ ७७ ॥ सूक्ष्मक्रियानिवृत्तारख्य तृतीय तु
 जिनस्य तत्राअर्थरुद्भागयोगश्च रुद्ध्योगे द्वयस्य च ॥ ७८ ॥

अर्थ ॥ एकत्ववितर्कविचारनामजे धीजोपायो तेपरनरहितजे दीपो तेसरसोठे
 एधीजोपायोने एकपर्यायरूपठे ॥ ७७ ॥ सूक्ष्मक्रियानिवृत्तिनामे त्रीजोपायो ते कवत्री
 नेहोप तेमाशदरजे काययोगतेने अरुद्ध्योठे, अने मन तयाचनएवेयोगनेसमन
 र्थे तेवारै त्रीजोपायोध्याये ॥ ७८ ॥

तुरीय तु समुच्चिन्नक्रियमप्रतिपाति तत् ॥ शैलचन्नि प्रकंपस्य
 शोषेप्य विश्वेदिन ॥ ७९ ॥ एतच्चतुर्विध शुद्धध्यानमत्र द्व
 यो फल ॥ आद्ययो मुरलोकात्तिरत्ययोस्तु महोदय ॥ ८० ॥

अर्थ ॥ हवेचोयापायामा क्रियाउठेदीठे अनेपोतेपरतनीपरं थप्रतिपातियपोठे, पद्दे
 विश्वेदेदी नेचगतुना सर्वजावनो जाणजे केवखी तेनि प्ररुप परंतनीमाफक इहाप्रथम
 पायामा जेकाशकरेने, धर्गगतिपाये अने उपरनावेपायामा काशकरमाथी मोक्षपाये

आश्रयापायमंमारानुनाप्रजवमंततीः ॥ अर्थे विपरिणाम वा
 नुपश्येवृद्धविश्रमे ॥ ८१ ॥ द्वयो शुक्ला तृथि च खेद्या सा
 परमात्मना ॥ चतुर्थशुद्धनेदस्तु लेश्यातीन प्रकीर्तित ॥ ८२ ॥

अर्थ ॥ शुद्धध्याननेविश्रामें आश्रवणोनाशदेखे. संसारनास्वरूपने जवनीपरंपरादेखे-
अनेअन्यपदार्थें आत्मानुविपरिणामपणुंजुए ॥ ८१ ॥ एशुद्धध्यानना प्रथमवेपायामां
वेलेझ्या तथात्रीजेपायेतो परमउत्कृष्ट शुद्धलेझ्याकहिठे, अने चोथोपायोजेठे तेतो ले-
झ्याचेंरहितकह्योठे ॥ ८२ ॥

लिंगं निर्मलयोगस्य शुद्धध्यानवतोऽवधः ॥ असंमोहो विवेकश्च
व्युत्सर्गश्चाभिधीयते ॥ ८३ ॥ अवंधाडपसर्गेऽन्यः कंपते न वि
चेति च ॥ असंमोहान्न सूक्ष्मार्थे मायास्वपि च मुह्यति ॥ ८४ ॥

अर्थ ॥ शुद्धध्यानवाळाने निर्मलयोगहोय, तेनांलक्षणकहेठे. अहिंसकहोय; मोह-
रहित, विवेकीहोय; अनेत्यागबुद्धियें शुद्धहोय ॥ ८३ ॥ वलीअवंधीययो माटे उपसर्ग
अनेपरिसह तेथीकंपेनही; तथावीहेपणनही; एअहिंसकलक्षणहोय, तथासूक्ष्मअर्थमां
वलीमायामांमुजायनही; एअसंमोहएटले मोहरहिततुं लक्षणकहुं ॥ ८४ ॥

विवेकात्सर्वसंयोगाद्भिन्नमात्मानमीक्षते ॥ देहोपकरणसंगो
व्युत्सर्गाज्जायते मुनिः ॥ ८५ ॥ एतद्व्यानक्रमं शुद्धं मत्वा ऋगव
दाज्ञया ॥ यः कुर्यादेतदध्यासं संपूर्णाध्यात्मविभवेत् ॥ ८६ ॥

अर्थ ॥ सर्वसंयोगधी आत्मानेजूदोदेखे, एविवेकनुंलक्षणठे. देहतथाउपकरणनी
त्यागबुद्धियें असंगानुष्ठान वचेंठे, एव्युत्सर्गनुंलक्षणठे. एचारलक्षण ६६ मा श्लोकमां
कहांठे. तेनोएअर्थविवरिने कह्यो एलक्षणजेमुनिहोयते, ज्ञानपणुपामे ॥ ८५ ॥ एरीतें
ध्याननोजेअनुक्रम तेशुद्धरीतें जाणीनेप्रजुनी आज्ञाप्रमाणे एनोअध्यास जेकरशे, तेसं-
पूर्णअध्यात्म ज्ञानीथाशे ॥ ८६ ॥ इतिध्यानाधिकारः षोडशः ॥

यत्र गच्छति परं परिपाकं पाकशासनपदं तृणकटपं ॥

स्वप्रकाशमुखबोधमयं तद्ध्यानमेव ज्वनाशिज्जध्वं ॥ १ ॥

अर्थ ॥ माटेउत्कृष्ट परिपक्वध्यान पामेथके मुनिराजतेइंद्रनीपदवीनेपण तृणपला
वगोवरणणे. माटे जेथकी आत्माने प्रकाशकारी सुखेज्ञानप्रगटे एतुं संसारतुं नाशकरनां
रंध्यानसेवतुं ॥ १ ॥

आतुरैरपि जम्भैरपि साक्षात् सुत्यजा हि विषया नतु रागः ॥

ध्यानवांस्तु परमद्य निदर्शी तृप्तिमाप्य न तमृच्छति भूयः ॥१॥

अर्थ ॥ कामातुरजेप्राणी तथाजडजेप्राणीतेपण प्रगटपणे विषयसुखने सुखेंठाने;

पररागदिशा वाठवीडुर्घटवे, अनेध्यानवतमुनितो मात्र परमात्मानोजदर्शनीत्रे. ते
ध्यानमा तृप्तिपामिने फरीथीरागद्वेषने वाठेनही ॥ २ ॥

या निगा सकलभूतगणानां ध्यानिनो दिनमहोत्सव एष ॥

यत्र जायति च तेषं निविष्टा ध्यानिनो जवति तत्र सुपुति ॥३॥

अर्थ ॥ सर्वप्राणीने निद्रामाजे रात्रीजायठे, तेध्यानदिशावाळाने परात्रीते जाय
महोत्सवनो दिवसठे अनेसंसारीजीव विषयमाळीनथका जेवेलायेंजायठे, तेवेसाण
नगाळामुनिराजने शयनरूपठे ॥ ३ ॥

संप्लुतोदकमिवाधुजलानां सर्वत सफलकर्मकलाना ॥

सिद्धिरस्ति खलु यत्र तद्भ्रैर्ध्यानमेव परमार्थनिदान ॥४॥

अर्थ ॥ जेमथररुकुमानु पाणी डोहोडुरहेठे, तेमजेमासर्वथकी सकलकर्मनाशप्र
सिद्धिपट्टेजे ध्यानरूपघट जेजलमां रमतोहोय, त्याजलनिर्मलहोय माटेसकप्रति
पापघनी सिद्धिध्यानधीठे ध्यानतेपरम अर्थनु कारणठे. ॥ ४ ॥

वध्यते नहि कपायसमुत्तेर्मानसैर्ननतभूपनमद्भिः ॥

अत्रनिष्टविषयरपि इ खेर्ध्यानवान्निभृतमात्मनि लीन ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेध्यानवान् पुरुषते कपायजनित मनेकरी वधातो नथी तेहनेजोराननी
पी थायीनमम्कारकरे, तोपणतेनुचितडोहोलायनही अनेअनिष्टविषयनीप्रातिनाड
येकरीपणनिधसपण ठेकेनहि. तेनेआत्मानेप्रिपे लीनकहिये ॥ ५ ॥

स्पष्टदृष्टमुखमंजृतमिष्टं ध्यानमस्तु शिवशर्म गरिष्ठ ॥ ना

स्तिमस्तु निदता यदि न स्यादेवमादिनयवाङ्मयदडात् ॥६॥

अर्थ ॥ जेनेप्रगटदीनु अनेमोक्षमुखेनचु एवुजेध्यान तेष्टठे, पट्टे माक्षमुखी
पणध्यान मोडुठे, पणनिहामुखी शास्त्रनादक्यकी नास्तिकजापने अतिशयपणे ह्वा
नथी, तिहांमुखीनथी, पणनाम्निकजापरहित जेदानतेमोडुठे ॥ ६ ॥

यत्र नार्कविद्युतारकट्टीपग्योतिषा प्रसरतामवकाश ॥ ध्यान

निम्नतममामुदितात्मन्योतिषां तदपि ज्ञाति रदस्य ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेनीथागळ सूर्यनुतेज, तथाचंद्रमा अनेतारानुतेज, वल्लीदीपदाने
प्रकारध्वसठे, एवुजेध्यान तेषेकरीने नेदापोत्रेअज्ञानरूप अधकारजेप्राणीने पर
दुश्चिन्त्यानावाधानुंतेन तेगुनपणे पणआत्मानेप्रिपे शोनेठे ॥ ७ ॥

योजयत्यमितकालवियुक्तां प्रेयसीं शमरतिं त्वरितं यत् ॥
ध्यानमित्रमिदमेव मतं नः किंपरेर्जगति कृत्रिममित्रैः ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ शमतारतिरूप स्त्रीनीसायें प्राणीनेघणा कालचीवियोग हतो. तेक्षणमां वियोगजांगीने संयोगमिलावें एहवोध्यानरूप परममित्रते. तेध्यानमित्र अमारप्रमा ण्ठे, एमध्यान करनारप्राणी बोलेते. माटेसंसारमां कृत्रिम परमित्रचीशुंघाय? तेकृ त्रिममित्रोकरतांतो ध्यानमित्रघणोश्रेष्ठे ॥ ७ ॥

वारितस्मरवलातपचारे शीलशीतलसुगंधिनिवेशैः ॥
उत्थितप्रशमतदपनिविष्टो ध्यानधाम्नि लभते सुखमात्मा ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे ध्याननेरंगमंदिरनी उपमाआपेते. जिहांकामरूपतापटड्योते, अने शीलरूप शीतलसुगंधीपसररीरहीते, तेवीवेठकनेविषे शमतारूपमोटीतलाइते, तेउपर आत्मावेठोथको पूर्णआनंदपामेते; एवुंध्यानरूपमंदिरते ॥ ८ ॥

शीलविष्टरदमोदकपीठं प्रातिहार्यशमतामधुपर्कैः ॥ ध्या
नधाम्नि भवति स्फुटमात्मा हुतपूतपरमातिथिपूजा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ध्यानमंदिरमां शीलरूपसिंहासने इंद्रियदमनरूप जलनोवाजोठते, अने श-
मतारूप पोलीथो तेएवाध्यानघरमां पवित्रपणे आत्मानेतेनीनेतेनी मधुपर्ककरी परो-
णागतकरेते ॥ १० ॥

आत्मनो हि परमात्मनि यो नूनेदबुद्धिकृत एव विवादः ॥ ध्या
नसंधिकृदमुं व्यपनीय जगन्नेदमनयोर्वितनोति ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ आत्मा अने परमात्मानेविषे जेजेदबुद्धिनोविवादहोतो, एटखेतमांपंक्तिना
विवादरूपजगडाहता. तेनेध्यानरूपसंधिपाले एटखेध्यानियुक्तपे तेविवादानेनेटाह्या
अनेजखदीची एवेठनुंअनेदपणुंकरीथायुं ॥ ११ ॥

कामृतं विपञ्जते फणिलोके कथयिष्यपि विद्यां त्रिदिवे वा ॥
काप्सरो रतिमतां त्रिदशानां ध्यान एव तदिदं बुधमेव्यं ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ विषयकीजरखोजे नागलोकतिहां अमृतन्यांधीहोय? तेमदिनदिनहाय पा
मतोजेचंद्रमा तेमांअमृतकिहांधीहोय? अनेदेवळाकनांअप्सरगनायोगें राताजेदेयना
तेमांपणअमृत किहांधीहोय? माटेएमात्र ध्यानरूपअमृतसत्त्वते. तेनेजपंठितेनेरहुं ॥ १२ ॥

तदेकत्वपृथक्त्वाच्यामात्मध्यानं हितावहं ॥ वृथैवाग्निनिविष्टा
नामन्यथा धीर्विंशवना ॥ ५ ॥ एक एव हि तत्रात्मा स्वप्नावस
मवस्थितः ॥ ज्ञानदर्शनचारित्र्यलक्षणप्रतिपादितः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेमाटे एकत्व पृथक्त्वेकरी आत्मज्ञान हितकारीथाय, नहीतो फोकटपणे
मिथ्यात्वनीवुद्धिनीविटंबनाठे ॥ ५ ॥ तिहां एकजआत्मा स्वप्नावपणेरहोठे, तेआत्मा
तोज्ञानदर्शन अने चारित्र्यरूपलक्षणेकहोठे ॥ ६ ॥

प्रज्ञानैर्मल्यशक्तीनां यथारत्नान्न चिन्नता ॥ ज्ञानदर्शनचारित्र्य
लक्षणानां तथात्मनः ॥ ७ ॥ आत्मनो लक्षणानां च व्यवहारो हि
चिन्नता ॥ षट्पद्यादिव्यपदेशेन मन्यते न तु निश्चयः ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेमरलनीकांति अने निर्मलता एवेउनीशक्तिकांश्जुदीनथी, तेमज्ञानदर्शन
अने चारित्र्यलक्षणे जेआत्मातेकांश्जुदोनथी ॥ ७ ॥ आत्मा अनेआत्मानुंलक्षण एवे
व्यवहारेजुदांठे. तेपट्टिआदेदइ विज्ञकिनेव्यपदेशेंकरीमानियें, पणनिश्चयथीनही ॥ ८ ॥

घटस्य रूपमित्यत्र यथाज्ञेदो विकल्पजः ॥ आत्मनश्च गुणानां
च तथा ज्ञेदो न तात्त्विकः ॥ ९ ॥ शुद्धं यदात्मनो रूपं निश्चये ना
नुभूयते ॥ व्यवहारो जिदाद्वारानुप्नावयति तत्परं ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेमघटनुंरूपतेनोजेदते विकल्पमात्रठे, तेमआत्माने अने गुणनेपरमाथें
ज्ञेदनथी ॥ ९ ॥ जेआत्मरूपशुद्धठे, तेनिश्चयनयेकरी अनुजवायठे; अने व्यवहारवकें
परके० कायातेपणश्रोदखायठे ॥ १० ॥

वस्तुतस्तु गुणानां तद्रूपं न स्वात्मनः पृथक् ॥ आत्मा स्यादन्यथा
नात्मा ज्ञानाद्यपि जगं जवेत् ॥ ११ ॥ चैतन्यपरसामान्या
सर्वेषामेकतात्मनां ॥ निश्चितः कर्मजनितो ज्ञेदः पुनरुपप्लवः ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ वस्तुजावेतोगुणनुं अने आत्मानुंरूपजुंडुनथी. जोजुंडुकहीयेंतो, आत्माठे
तेअनात्माथाय; ज्ञानादिकेजरुथाय ॥ ११ ॥ चैतन्यपरसामान्यपणे सर्वआत्मांनी एक
नाठे; अनेनिश्चयथी तोकमेंप्रगट्योजेज्ञेद तेतोविटंबनारूपठे ॥ १२ ॥

मन्यते व्यवहारस्तु भूतग्रामादिज्ञेदतः ॥ जन्मादेश्च
मिथोनानात्वमात्मनां ॥ १३ ॥ न चैतन्निश्चये युक्तं नृत्तयानो
तोऽखिलः ॥ नामकर्मप्रकृतिश्च ज्ञावो नात्मनः प

अर्थ ॥ जीवसमूहनाजेदधी तथावालजुमान वृद्ध एश्वस्थावनेमाहोमाहे विनि
त्रपणुंजणायठे एमव्यवहारनयवालोमानेठे ॥ १३ ॥ पणएवातनिश्चयनययाप्रो मत
तोनाधी तेएमकेहेठेके, एजीवनेसर्वश्वस्या नामकर्मना स्वजापधीप्रगटेठे, पणएक
त्मानोमूलस्वजावनधी ॥१४॥

जन्मादिकोपि नियत परिणामो हि कर्मणा॥ न च कर्मकृतो जेद
स्यादात्मन्यविकारिणि ॥१५॥ आरोप्य केवलं कर्म कृता विरु
तिमात्मनि ॥ त्रमंति त्रष्टविज्ञाना जीमे संसारसागरे ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जन्मजरादिक परिणाम कर्मनेउशठे, अनेआत्मातो अविकारीठे तेधी
कर्मनोजेद आत्मानेसंजवेनही केमकेएआत्मस्वजावनही ॥ १४ ॥ जन्मजरादि
कर्मप्रकृतिठे, अनेकर्मजनित जावनेकेवल आत्मानेप्रिपे आरोपीने त्रष्टज्ञानी जयम
संसारसमुद्रमां जमशे ॥ १६ ॥

उपाधिजेदज जेदं वेतइस्फटिके यथा ॥ तथा कर्मकृतं जेदमात्म
न्येजाजिमन्यते ॥ १७ ॥ उपाधिकर्मजो नास्ति व्यवहारात्स्व
कर्मण ॥ इत्यागमवचो लुप्तमात्मवैरूप्यवादिन ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ स्फटिकमा जेममूर्खप्राणी जेदमानेठे, तेमउपाधिजेदं आत्मानेप्रिपे प्रगण
जे कर्मकृतनेदते एमानेठे ॥ १७ ॥ पोतानाव्यवहारधी कर्मजनित जेउपाधिते नर्य
एममानता आत्मविरूपवादी आगमनुचन खोपेठे ॥ १८ ॥

एकदेवस्थितोप्येति नात्मा कर्मगुणान्वये ॥ यथा जव्यस्व
भावत्वान्मुक्षो धर्मास्तिहायवत् ॥१९॥ यथा तैमिरकश्च मप्ये
मन्यते द्रिषा ॥ अनिश्चयकृतोन्मादस्तथात्मानमनेकत्रा ॥ २० ॥

ज्वास्तिहायवीररे एकदेवमा रहावेतोपण कर्मगुणनासंयोगने पामन
शुद्धते ॥ १९ ॥ जेमतिमिरके० महणपेप्रो एकवद
नि प्राणीते उन्मादममत्येकरी आत्मन

५५१ ॥ सादृश्यास्ति न्य
मदसद्भादपि शृणान् सर्गा
शुद्धनय सुहृन् ॥२०॥

अर्थ ॥ जेमअन्वयथी एकस्वरूपास्तपणाने अनुजविद्येठश्ये, तेमसरखापणे जे विद्यमानपणुंठे, तेथकीआत्माने एककहिये ॥ २१ ॥ व्यवहारनयथी सद्दुःखसद्वादारूपजे चाडियो तेनेदुपावीने शुद्धनयरूपजे मित्रठे, तेएकतारूप रत्ननेदेखाडेठे ॥ २२ ॥

नृनारकादिपर्याये रम्यं तन्न विनश्वरैः ॥ जिन्नैर्जहाति नैकत्व
मात्मद्रव्यं सदान्वयि ॥ २३ ॥ यथैकं हेमकेयूरकुंभलादि
पु वर्तते ॥ नृनारकादिजावेपु तथात्मैको निरंजनः ॥ २४ ॥

अर्थ ॥ नरनारकादि पर्यायजेउपजेठे, अनेविणशेठे, तेजिन्नपर्यायकांश्रम्यनथी; माटे तेपर्यायेंकरीने सदाअन्वयीजे शुद्धवंशीआत्मतत्व तेएकत्वपणाने ठांनुंतुनथी ॥ २३ ॥ जेमसुवर्णएकठे, पणवाजुबंध, कंठी, कुंभलादिक पर्यायेंवर्तठे, तेमआत्माएकठे, पणनरनारकादिकना जवेकरीजिन्नठे; पणआत्मातो एकनिरंजनठे ॥ २४ ॥

कर्मणस्ते हि पर्याया नात्मनः शुद्धसाक्षिणः ॥ कर्मक्रिया स्वजावो
यदात्मा तु न स्वजाववान् ॥ २५ ॥ नाणूनां कर्मणो वासो जवस्व
र्गः स्वजावजः ॥ एकैकविरहे जावान्नवतत्त्वांतरं स्थितं ॥ २६ ॥

अर्थ ॥ जेनरनारकादिकजव तेतो सर्वकर्मना पर्यायठे, पणशुद्धसाक्षी निश्चयनयें आत्मपर्यायठे, अनेकर्मक्रियारूपजे स्वजावतेकांश्रआत्मानो मूलस्वजावनथी, आत्मा तो अज, अविनाशीस्वस्वजावीठे ॥ २५ ॥ कर्मनाजेपरमाणुआ तेआसंसार स्वर्गस्वाजाविक नथी; एकेकउज्वलतानेविषे जावथकी नवतत्त्वमां रळुंठे ॥ २६ ॥

श्वेतद्रव्यकृतं श्वेत्यं जित्तिजागे यथा द्रयोः ॥ ज्ञात्यनंतजवत्सत्यं
प्रपंचोपि तथेक्षतां ॥ २७ ॥ यथास्वप्नावबुद्धोर्यो विबुधेन न दृ
श्यते ॥ व्यवहारमते स्वर्गो ज्ञानिना न तथेक्षते ॥ २८ ॥

अर्थ ॥ जेमश्वेतद्रव्यें कीधेळुंजे चित्रामण तेवेचीतना जागमांशेजे, तेमअनंतजवसत्यतायें एप्रपंचनेजाणवुंठे ॥ २७ ॥ जेमस्वप्नमां दीठेलोअर्थ जाग्यापठीदेखायनही, तेमव्यवहारें स्वर्गादिकमार्ग श्रेष्ठे. पणनियतप्रमाणीज्ञानीपुरुपने संसार नजणाय. ॥ २८ ॥

मध्याह्ने मृगतृष्णायां पयःपूरो यदेक्षते ॥ तथा संयोगज. सर्गो
विवेकख्यातिविभ्रवे ॥ २९ ॥ गंधर्वनगरादीनामंवरैऽमंवरौ य
था ॥ तथा संयोगजः सर्वो विदासो वितथाकृतिः ॥ ३० ॥

अर्थ ॥ जेममध्याह्ने मृगतृष्णावरुं पृथ्वीउपर जलपूरदेखायठे, तेमसंयोगेंठपनी जे
 मृष्टितेविवेकनी रयातियेंनाशदेखायठे ॥ १९ ॥ जेमगधर्वनगरवरुं आकाशें आकाश
 जणाय, तेमसंयोगेप्रगट्याजे सर्वविलास तेजुठाठे ॥ ३० ॥

इतिशुद्धनयायत्तमेकत्व प्राप्तमात्मनि ॥ अंगादिकल्पनाप्य
 स्य नेष्टा यत्पूर्णावादिन ॥ ३१ ॥ एक आत्मेति सूत्रस्याप्यय
 मेवागयोमत ॥ प्रत्यग्ज्योतिपमात्मानमाहु शुद्धनया खडु ॥ ३२ ॥

अर्थ ॥ परीतेशुद्धनयेजे एकत्वपणुप्रत्यु, तेआत्मानेविपे पाम्यु, एनेअशादिकनीजे
 कल्पनातेपूर्णवादिने वाहालीनयी ॥३१॥ सूत्रमा, “एगेआया” एवोजेपाठठे, तेपण
 शयेंकसोठे एकप्रगटज्योतिरूपजे आत्मा तैतेजरूपठे, एमशुद्धनयवासाकेहेठे ॥ ३२ ॥

प्रपचसचयक्लिष्टान्मायारूपाद्विज्ञेमि ते ॥ प्रसीद जगवन्नात्म
 न् शुद्धरूप प्रकाशय ॥ ३३ ॥ देहेन सममेकत्व मन्यते व्यव
 हारवित् ॥ कथंचिन्मूर्त्ततापत्तेर्वेदनादिसमुद्भवात् ॥ ३४ ॥

अर्थ ॥ निश्चयनयकहेठेके, प्रपचसचयवडे सक्लिष्टपटले डु सरूपणु जेएमापायत्र,
 तेथकी हे जगन् ! हे आत्मा ! हु वीदुहु माटे प्रसन्नथाओ, अनेशुद्धरूप प्रकाशका
 ॥ ३३ ॥ फोड्प्रकारेंरूपीणु पाम्योजे आत्मातेनेवेदनादिक उपजेठे माटे व्यवहा
 रनयशाखो शरीरसायें आत्मानुणकत्वपणुं मानेठे ॥ ३४ ॥

तन्निश्चयो न सदते यदमूर्त्तो न मूर्त्तता ॥ अशेनाप्यप्रगाहेत
 पायक शीनतामिव ॥ ३५ ॥ उष्णस्याग्नेर्यथा योगाद् धृतमु
 ष्णमिति भ्रम ॥ तथामूर्त्तागसंबंधादात्मा मूर्त्त इति भ्रम ॥ ३६ ॥

अर्थ ॥ पणठेवाननिश्चयशाखो सहीशकनोनयी, जेमअग्निशीतप्रना पामनोनपी
 नेमजेअग्नीथात्माठे, तेअशेनरीनेपणुपीपणाने पामनोनयी ॥ ३५ ॥ जेमअग्नि
 निनेमयोगें तृणवज्रयुं एवोत्रमठे, तेमग्नीशरीरने सयोगें आत्मापणुपीदीमिंठे, ए
 एत्रमपाजदेखायठे ॥ ३६ ॥

न रूप न रमो गंधो न न स्पर्शां न चाकृति ॥ यम्य धर्मो न शब्दो
 वानन्य ना नाम मूर्त्तता ॥ ३७ ॥ दृशादृश्य दृश्याह्य शाश
 मपि न गोचर ॥ स्वप्रकाशं हि यजृपं तस्य वा नाम मूर्त्तता ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ केमकेरूप, रस, गंध, स्पर्श, संस्थान एतदावानां आत्मानेनथी; एतो पुत्र
लनेठे, तेमजवाह्यधर्मपणनथी, शब्दनथी; तेवारेंआत्मानेशीरीतेरूपीकहेवाय? ॥ ३७ ॥
वद्वीआत्मानजरैदेखाय एवोपणनथी, मनथीग्रहवाय एवोपणनथी, तथावचने पणअ
गोचरठे, जेनुंरूपपोताना प्रकाशेठे, पणवीजना प्रकाशेनथी, तेनेरूपीकेमकेहेवाय? ॥ ३८ ॥

आत्मा सत्यश्चिदानंदः सूक्ष्मात्सूक्ष्मः परात्परः ॥ स्पृशत्यपि
च मूर्त्तत्वं तथा चोक्तं परैरपि ॥ ३९ ॥ इंद्रियाणि पराण्याहुरि
जियेच्यः परं मनः ॥ मनसोपि परा बुद्धि र्योबुद्धेः परमस्तु सः ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ आत्मासत्यठे; चिदानंदमयीठे; सूक्ष्मशीपणसूक्ष्मठे; उक्तृष्टमांउक्तृष्टठे; ते
मूर्त्तपणुंकेमफरसे? तेमजपरदर्शनमां श्रीकृष्णकहेठे, हे! अर्जुन! शरीरमां इंद्रियोमोटीठे.
अने इंद्रियोश्रीमनमोटुंठे; मनकरतां बुद्धिमहोटीठे, अनेतेथीआत्मानोटीठे ॥ ३९ ॥ ४० ॥

विकले हंत लोकेस्मिन्नमूर्त्ते मूर्त्तता त्रमात् ॥ पश्यत्याश्चर्यवद्
ज्ञानी वदत्याश्चर्यवद्भवः ॥ ४१ ॥ वेदना येन मूर्त्तत्वं निमित्ता
स्फुटमात्मनः ॥ पुत्रलानां तदापत्तेः किंत्वशु-स्वशक्तिजा ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ हंतइतिखेदे. आविकललोकनेविषे अमूर्त्तियात्मानेविषे मूर्त्तिपणानात्रमथ
कीजेज्ञानीपुरुषठे, तेअचंबोदेखेठे, अनेवचनपणअचंबानांशेठे ॥ ४१ ॥ जेमाटे जी
वात्मानेमूर्त्तिनिमित्तवेदना प्रगटपणुंठे. एमजोमानिएतो, पुत्रलनेवेदनाथइजोइयं; ते
माटेएवेदनातो आत्माने अशुशुशक्तिथी अनुभवथायठे ॥ ४२ ॥

अक्षरारा यथा ज्ञानं स्वयंपरिणामत्ययं ॥ तथेष्टानिष्टविषय
स्पर्शद्वारेण वेदनां ॥ ४३ ॥ विपाककालं प्राप्यासौ वेदना प
रिणामजाक् ॥ मूर्त्तं निमित्तमात्रं नो घटे दंडवदन्वयि ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ इंद्रियद्वारेंकरी जेम ज्ञानदिशा पोतानीमेले परिणमेठे, तेमइष्टअनिष्टविषय
यस्पर्शद्वारेंकरी वेदनापरिणमेठे ॥ ४३ ॥ विपाककालपामीने थावेदनापरिणामने जेम
आत्मानजेठे. तेथी अमारैमते मूर्त्तिपणुंतेनिमित्तमात्रययुं, अन्वयीके० मदचारीययुं,
जेमघटनेविषे दंडसदचारीठे तेनीपठेजाणवुं ॥ ४४ ॥

ज्ञानारख्या चेतना बोधः कर्माख्यद्विप्ररक्तता ॥ जंतोः कर्मफ
लाख्या सा वेदना व्यपदिश्यते ॥ ४५ ॥ नात्मा तस्माद्मूर्त्तत्वं चेत
तन्यं चातिवर्तते ॥ अतो देहेन नकथं तन्य मूर्त्तेन कदिचिन ॥ ४६ ॥

अर्थ ॥ ज्ञाननामे चेतनातेवोधते अने कर्मनामे छिष्टरक्तताते, तेवढेजीवने कर्मनामेवेदना व्यपदेशपामेते ॥ ४५ ॥ तेमाटेअमूर्त्तिआत्माते चैतन्यपणाने उच्येतेही अनेमूर्त्तिमान् देहसायेंआत्माने कोइप्रकारें एकत्वपणुठेजनही ॥ ४६ ॥

सन्निकृष्टान्मनोवाणी कर्मादेरपि पुञ्जत्वात् ॥ विप्रकृष्टाधनादेश्च
चाव्यैव जिन्नात्मन ॥४७॥ पुञ्जत्वाना गुणोमूर्त्ति रत्ना ज्ञानगु
ण पुन ॥ पुञ्जलेच्यस्ततो जिन्नमात्मज्वयं जगुर्जिनाः॥४८॥

अर्थ ॥ एरीतें कर्मवर्गणाना, मनोवर्गणाना, वचनवर्गणाना, जेआत्मानेसमीपवर्तते, एकरवर्मगतवर्ति एवातनधनादिक जेपुञ्ज, तेतोसर्वआत्माथी जिन्नके० दूरते ॥ ४७ ॥ कर्मकेपुञ्जज्ञानोगुणतोमूर्त्तिमानुठे, अने आत्मातोज्ञानगुणमयते, माटेपुञ्जथी आत्मज्वयपुणुठे एमप्रनुकहेते ॥ ४८ ॥

धर्मस्य गतिहेतुत्वं गुणो ज्ञान तथात्मन ॥ धर्मास्तिकायात्तज्जिन्न
मात्मज्वय जगुर्जिनाः ॥ ४९ ॥ अधर्मे स्थितिहेतुत्व गुणो ज्ञान
गुणोऽसुमान् ॥ ततो धर्मास्तिकायान्यमात्मज्वय जगुर्जिना ॥५०॥

अर्थ ॥ धर्मास्तिकायनोगुण गतिहेतुते अनेआत्मानोगुणज्ञानते, माटेधर्मास्तिकायथी आत्मानुदोते, एमप्रनुकहेते ॥ ४९ ॥ अधर्मास्तिकायनोगुण स्थितिहेतुते अने आत्मानोज्ञानगुणते, माटे अधर्मास्तिकायथी आत्मज्वयजुडुते एमप्रनुकहेते ॥ ५० ॥

अप्रगाहो गुणो व्योम्नो ज्ञान खल्व्वात्मनो गुण ॥ व्योमास्ति
शयात्तज्जिन्नमात्मज्वयं जगुर्जिना ॥५१॥ आत्मज्ञानगुण सिद्ध
समयो वर्तनागुण ॥ तज्जिन्नं समयज्वयादात्मज्वय जगुर्जिना ॥५२॥

अर्थ ॥ आकाशनोगुणअप्रगाहते, अनेआत्मानोगुणज्ञानते माटे आकाशानिश्चयथीआत्मज्वयजुडुते एमप्रनुकहेते ॥ ५१ ॥ आत्मज्ञानगुणेसिद्धते, काय वर्तनाकाशमाटेकाशथी आत्मज्वयजुडुते, एमप्रनुकहेते ॥ ५२ ॥

आ मनन्तदजीवन्व्यो विनिन्नत्व व्यवस्थितं ॥ व्यक्तिजेदेन वादेशा
दजीवन्वमपीत्यने ॥ ५३ ॥ अजीवा जन्मिन शुद्धनाप्रमाण
पेक्षया ॥ मिश्रश्च निर्मलज्ञाना ज्वयप्राणव्यपेक्षया ॥ ५४ ॥

अर्थ ॥ एप्रमाणेअजीवथी आत्मानुतुंदापणुं सत्यवस्तुं, पणनेवैकी देशाथी ही

पणुपणुवंठीचेठड्ये ॥ ५३ ॥ जेमनिर्मलज्ञानवंतसिद्धने ड्रव्यप्राणनी अपेक्षारहितप
णे अजीवपणुकहिये, तेमशुद्धजावप्राणनीअपेक्षारहित जीवनेअजीवकहियेठेठे ॥५४॥

इंद्रियाणि बलं श्वासो वासो ह्यायुस्तथा परं ॥ ड्रव्यप्राणाश्चतुर्भेदाः
पर्यायाः पुञ्जलाश्रिताः ॥ ५५ ॥ जिह्वास्ते ह्यात्मनोऽत्यंतं तदेतै
र्नास्ति जीवनं ॥ ज्ञानधैर्यसदाश्वासनित्यस्थितिविकारिभिः ॥५६॥

अर्थ ॥ इंद्रिय, बल, श्वासोवास, अनेआयुष्य एरीतेंड्रव्यप्राण चारभेदेठे. एनापर्यायतो
पुञ्जने आश्रीरह्याठे॥५५॥ तेआत्माश्री अत्यंतजुदाठे, माटे एवडे कांइआत्माने जीवुं
नशी. एपर्यायतो ज्ञान, धैर्य, तेनाश्वासनीजेकांइ नित्यस्थितितेणेकरी वर्जितठे ॥५६॥

एतत्प्रकृतिभूताग्निः शाश्वतीभिस्तु शक्तिभिः ॥ जीवत्यात्मा स
देत्येषा शुद्धड्रव्यनयस्थितिः॥५७॥ जीवो जीवति न प्राणैर्विना ते
रेव जीवति ॥ इदं चित्रचरित्र्यंको हंत पर्यनुयुज्यतां ॥ ५८ ॥

अर्थ ॥ एप्रकृतिरूप शाश्वतीशक्ति तेणेकरीने आत्मासदैवजीवेठे, एशुद्धड्रव्यनयनी
स्थितिजाणवी॥५७ जीवकांइप्राणेकरीने जीवतोनशी, एजीवतोप्राणविनाजीवेठे, एअचंवा
नीवात विचित्रकारी चरित्रसांजडी कोणनहखें?अनेएवातशुद्धनयें कोणनजोडे? ॥५८॥

नात्मा पुण्यं नवा पापमेते यत्पुञ्जलात्मके॥आद्यबालशरीरस्थो
पादानत्वेन कल्प्यते ॥५९॥ पुण्यं कर्म शुभं प्रोक्तमशुभं पाप
मुच्यते ॥ तत्कथं तु शुभं जंतून् यत् पातयति जन्मनि ॥६०॥

अर्थ ॥ आत्मापुण्यनही, तेमपापपणनही, केमके पुण्यनेपापतो पुञ्जरूपठे. प्रथम
बालकाले जेगरीरतेनेउपादानजावेकल्पठे ॥ ५९ ॥ जेशुभकर्म तेपुण्यकहिये, अनेजे
अशुभकर्मतेपापकहिये, तेवारे तेशुभकर्मजेठे, तेजीवनेसंसारमांकेमपाडेठे? ॥ ६० ॥

नह्यायसस्य बंधस्य तपनीयमयस्य च ॥ पारतंत्र्याविशेषेण फ
लभेदोस्ति कश्चन ॥६१॥ फलाच्यां सुखडुःखाच्यां न भेदः पुण्य
पापयोः ॥ डुःखान्नभिद्यते हंत यतः पुण्यफलं सुखं ॥ ६२ ॥

अर्थ ॥ एकलोहनीवेडी अनेएकसुवर्णनीवेडी तेपणपरवशपणुंठे, माटेविचारीयेंतो
फलभेदकांइनशी, तेमअशुभकर्मते लोहनीवेडीअनेजे शुभकर्मते सुवर्णनीवेडी ॥६१॥

सुखनांफल अने छु एनांजेफलप्रगटेवे, तेथीपुण्यपापमध्ये काश्नेदनयी जेयकीपुण्य सुखविलसे, एपुण्यनुंफलवे, तेपण्डु खरूपजठे ॥ ६२ ॥

सर्वं पुण्यफलं छु ख कर्मोदयकृतत्वत ॥ तत्र छु खप्रतीकारे विमूढाना सुखत्वधी ॥६३॥ परिणामाच्च तापाच्च सस्काराच्च बुधैर्मतं ॥ गुणवृत्तिविरोधाच्च छु खं पुण्यज्वं सुखं ॥ ६४ ॥

अर्थ ॥ माटेसर्वपुण्यनुफल तेछु खरूपठे, केमकेएकर्मनाउदयथीथायठे माटेछु म नाप्रतीकारनेविषे मूर्खनेसुखबुद्धिउपजेठे ॥ ६३ ॥ पणितकहेठेके, परिणामथी, तथाता पथी,अनेसंस्कारथी गुणवृत्तिविरोधी एह्वु जेपुण्य,तेथीनीपनुं जेसुखतेछु खप्रायठे॥६४॥

देहपुष्टे नरामर्त्यानायकानामपि स्फुटं ॥ महाजपोपाणस्येव परिणामोतिदारुण ॥६५॥ जलुका सुखमानिन्य पिवत्यो रुधिर यथा ॥ जुंजानां विषयान् याति दग्धामते ऽतिदारुणा ॥ ६६ ॥

अर्थ ॥ नरनेराजाने, तथा इडादिकनेपण जेसुखमाशरीरनीपुष्टिथायठे, तेमोटाचो कनानीपेठेठे, ए कथाउत्तराध्ययनमां कहीठेतिहाथीजाणवी जेवारे वधययो, तेवारे परिणामेश्रतिछु खठे ॥ ६५ ॥ जेमजलोखोही पीतायका सुखमानेठे, तेमविषयनोप गतायकाप्राणी सुखमानेठे, पणतेथीअते माठीदशानेपामेठे ॥ ६६ ॥

तीत्राग्निसगसंशुष्यत्पयसामयसामिव ॥ यत्रोत्सुक्यात्सदाद्या णा तप्तता तत्र कि सुखं ॥ ६७ ॥ प्राक्पश्चाच्चारतिस्पर्शात्पुटपाक मुपेयुपि ॥ इन्द्रियाणागणोत्पाप व्याप एव न निर्वृत्ति ॥ ६८ ॥

अर्थ ॥ आकरीअग्निमा वलतरारयेकरी खोहपाणीपीयेठे, तेमज्यासदा इन्द्रियोनी उल्कवाथीघणीज वलतरारहेठे, त्या शु सुखठे ? ॥ ६७ ॥ पेहेखाअथयापठी पणनेयकी अरतिउपजे, तेनेअडकवाथी विपाकपामेयके ऽन्द्रियोना समूहमा ताप व्यापेपणमुखन थाय,एटखे पेहेखायाध्याजेकर्म तेजेवारे जोगवजामाथावे,तेवारेपण अरतिखेइनेनथावे, अनेपठी तेकर्मो विपाकेपण छु खथाये ॥ ६८ ॥

सदा यत्र स्थितो क्षेपोद्धेख स्वप्रतिपंधिषु ॥ सुखानुभवकाले पि तत्र तापदतं मन ॥६९॥ स्कधात् स्कधातरारीपे चारस्येव न तत्वत ॥ अद्याल्हादेपि छुःखस्य संस्कारोपि निवर्त्तते ॥ ७० ॥

अर्थ ॥ जेह्नेसदेवशत्रुउपर छेपरखोटे, तेप्राणीजो घरमांसुखेवेठोहोय, तोपणतेह्नेसुखनहोय. तेमविषयसुखमां अनुभवकालेपण विषयना तापेकरीजेनुंमनहणाणुंटे, तेह्नेसुख क्यांथीहोय? ॥ ६९ ॥ जेमएकखंजाउपरथी वीजाखंजाउपरचारखीधो, पणतत्त्वथी चारउतस्थोनही एमइंद्रियोनेआनंदे दुःखनोसंस्कारमटतोनी ॥ ७० ॥

सुखं दुःखं च मोहश्च तिस्रोपि गुणवृत्तयः ॥ विरुद्धा अपि वर्त्तते
दुःखजात्यनतिक्रमात् ॥ ७१ ॥ क्रुद्धनागफणाजोगोपमोजोगोद्भवो
खिलः ॥ विलासश्चित्ररूपोपि त्रयहेतुर्विवेकिनां ॥ ७२ ॥

अर्थ ॥ सुख, दुःखअनेमोह एत्रणे जोपणविरुद्धे, तोपणगुणवृत्तियेवर्त्तते; केमकेदुःखनीजातिने उलंघनकरीशकतानी, माटे गुणवर्त्तिरूपे ॥ ७१ ॥ क्रोधीनागनीफणना विस्तारसरखो, सर्वजोगविलासठे, वलीतेजोगविलास यद्यपिविचित्ररूपे, तथापि विवेकीजनने तेजयनोहेतुठे. ॥ ७२ ॥

इत्यमेकत्वमापन्नं फलतः पुण्यपापयोः ॥ मन्यते यो न मूढात्मा
नांतस्तस्य त्रयोदशैः ॥ ७३ ॥ दुःखैकरूपयोर्जिन्नस्तेनात्मा पु
ण्यपापयोः ॥ शुद्धनिश्चयतः सत्यचिदानंदमयः सदा ॥ ७४ ॥

अर्थ ॥ एरीतें फलनीअपेक्षायें पुण्यपापनुं एकत्वपणुंठरावुं. पणजेमूर्खनमानशे, तेसंसारमांजटकशे; अनेजेमानशेतेजवसागरतरीजशे ॥ ७३ ॥ पुण्यअनेपाप एवेहुएकसरखादुःस्वरूपजठे, तेथकीआत्माजिन्नठे; शुद्धनिश्चयनयथी सदासत्चिदानंदमयठे. ॥ ७४ ॥

तत् तुरीयदशाव्यंगरूपमाचरणा न्वयात् ॥ ज्ञात्युष्णो द्योतशी
लस्य घननाशाज्वरेषु ॥ ७५ ॥ जायंते जाग्रतो ऽदैन्यश्चित्रार्थि
सुखवृत्तयः ॥ सामान्यं तु चिदानंदरूपं सर्वदशान्वयि ॥ ७६ ॥

अर्थ ॥ एवाततेचोथीदिशाये जाणवायोग्यठे. जेमवर्षाकालमां मेघवरसीरहा पठी वादलनाशथायठे, अनेसूर्यप्रज्ञाशोभेठे, तेमव्यंगरूपविचित्र एहवाआचरणविशेषेकरी चोथीदशामांजठे ॥ ७५ ॥ जागताजीवने इंद्रियोनीसुखवृत्तियो नानाप्रकारनीथायठे, पणसामान्य जे चिदानंदस्वरूप तेनेतोसर्वदशामां सरखुंसुखठे ॥ ७६ ॥

स्फुलिंगनैर्यथा बन्धि दीप्यते ताप्यतेऽथवा ॥ नानुचृतिपराचू
ती तथैतान्निः किलात्मनः ॥ ७७ ॥ साक्षिणः सुखरूपस्य सुपुत्रो
निरहंकृतेः ॥ यथा ज्ञानं तथा शुद्धविवेके तदतिस्फुटं ॥ ७८ ॥

अर्थ ॥ तणपेकरीनेजेम अग्निदीपेनही, तपेनही, तेमअनुजनादिकें करीने आ
 नानेकडनथी ॥ ७७ ॥ निद्रावस्यामांजेम सुगरूपनोसासीजे आत्मातेने अहंको
 हेतसुखनो जासथायठे, तेमशुद्धविवेकनेविपे तोप्रगटपणेसुखजासेठे ॥ ७८ ॥

तच्चिदानंदजावस्य जोक्तात्मा शुद्धनिश्चयात् ॥ अशुद्धनिश्चया
 त्कर्म कृतयो सुखडु खयो ॥७९॥ कर्मणोपि च जोगस्य स्रगा
 देव्यवहारत ॥नैगमादिव्यस्थापि जावनीयाडनया दिशा ॥८०॥

अर्थ ॥ तेमाटेशुद्धनिश्चयनयथकी आत्माचिदानंदजावनोजोकाठे, अनेअशुद्धनि
 यनयथकीकर्मकस्यांजे सुखडु सतेनोजोकाठे ॥ ७९ ॥ फुडनीशुद्ध्या तथा
 खनांजूपण प्रमुखनेविपेजोगकर्मनी व्यवहारथीप्रवृत्तिठे, तेमनैगमादिकनयनी व
 स्थापण आवीरीतें जावियें, तेनीचेंलरयाप्रमाणेठे ॥ ८० ॥

कर्तापि शुद्ध जावाना मात्माशुद्धनयाद्विजु ॥ प्रतीत्यवृत्तिं यच्चुद्ध
 दणानामेष मन्यते ॥ ८१ ॥ अनुपह्ववसाम्राज्ये विषजागपरि
 हये ॥ आत्मा शुद्धस्वजावानां जननाय प्रवर्तते ॥ ८२ ॥

अर्थ ॥ शुद्धजावनोकर्ता आत्माशुद्धनयथी समर्थठे, जेवारेंशुद्धपरिणामीडे, तेस
 र्थवीर्यवृत्तिनेआश्रयीने शुद्धजावनोकर्ताठे एमशुद्धनयवालोमानेठे ॥ ८१ ॥ उपडर
 प्रतरायादिकेरहित साम्राज्यपणानेविपे दुष्टजावनोनाशथयेठे आत्माशुद्धस्वजाव
 गटकरवाने प्रवर्तते ॥ ८२ ॥

चित्तमेव हि संसारो रागादिक्लेशवासित ॥ तदैव तैर्विनिर्मुक्त ज
 वात इति कथ्यते ॥ ८३ ॥ यश्च चित्तक्षिणक्लिष्टो नासावात्मा
 विरोधत ॥ अनन्यविकृतं रूपमित्यर्थत्व ह्यद पद ॥ ८४ ॥

अर्थ ॥ जेरागादिक क्लेषवर्कें चित्तवासितहोय, तेससारकेहेवाय अने रागद्वेषरीसु
 कायबु तेनुनाम मुक्तिठे, एमजाणबु ॥८३॥ रागद्वेषेव्याप्यो जेमननोक्लिष्ट परिणामज
 तेकाडआत्मानोनथी आत्मानुरूपतो सत्यार्थपणेअविकारीठे ॥ ८४ ॥

श्रुतवानुपयोगश्चेत्येतन्मिथ्या यथा वच ॥ तथात्मा शुद्धरूपश्चे
 त्येवं शब्दतया जगु ॥ ८५ ॥ शुद्धपर्यायरूपस्तदात्मा शुद्धस्व
 जावकृत् ॥ प्रथमाप्रथमत्वादि जेदोप्येव हि तात्त्विक ॥ ८६ ॥

अर्थ ॥ जेम आत्मानोपयोग श्रुतवंतते एखोटुंठे, तेमशब्दनयवालाकहेठेके आत्माशुरूरूपनथी, एणखोटुंठे ॥ ८५ ॥ शुरूपर्यायरूप आत्मा, पूर्वपश्चात्पणानो जे जेव तेपणे शुरूस्वभावनोकर्ताठे. एमताखिकठे ॥ ८६ ॥

ये तु दिक्पटदेशीयाः शुद्धज्व्यतयात्मनः ॥ शुद्धस्वभावकर्तृत्वं जगुस्ते पूर्वबुद्धयः ॥ ८७ ॥ ज्व्यास्तिकस्य प्रकृतिः शुद्धा संग्रह गोचरा ॥ येनोक्ता संमतौ श्रीमत्सिद्धसेनदिवाकरैः ॥ ८८ ॥

अर्थ ॥ दिगंबरएमकहेठेके, शुरूज्व्याथे वलीजेमउपयोगविनाश्रुतजण्यो तेनुंपण शुरूस्वभावनुं कर्तापणंजतुंनथी; केमकेतेतेने स्वभावेजपरिणमेठे. एमअपूर्वबुद्धिनुं केहेवुंठे ॥ ८७ ॥ ज्व्यास्तिकनयनीजे शुरूप्रकृतिठे, तेसंग्रहनयउपरचाळे, केमकेसम्मति ग्रंथमां सिद्धसेनसूरियेंकलुंठे ॥ ८८ ॥

तन्मते च न कर्तृत्वं ज्ञावानां सर्वदान्वयात् ॥ कूटस्थः केवलं तिष्ठत्यात्मा साद्वित्वमाश्रितः ॥ ८९ ॥ कर्तुं व्याप्रियते नायमुदासी न इव स्थितः ॥ आकाशमिव पंकेन लिप्यते न च कर्मणा ॥ ९० ॥

अर्थ ॥ तेनेमते कर्तापणंनथी, केमकेसदैवभावनो अन्वयठे. माटेकूटस्थकेवल निर्विक्रियजे आत्मा तेसाह्मीपणाने आश्रीनेरहोठे ॥ ८९ ॥ करवानोव्यापार करतो नथी; उदासीनीपेठेरहोठे. जेमकचरे आकाशलेपातुंनथी, तेमकमेंआत्मा लेपातो नथी ॥ ९० ॥

स्वरूपं तु न कर्तव्यं ज्ञातव्यं केवलं स्वतः ॥ दीपेन दीप्यते ज्योतिर्नित्यपूर्वं विधीयते ॥ ९१ ॥ अन्यथा प्राग्नात्मा स्यात्स्वरूपा ननुत्तितः ॥ प्रवहेतुसदस्रेणाप्यात्मता स्यादनात्मनः ॥ ९२ ॥

अर्थ ॥ पोतानारूपनेनवीनकरतुंनथी. मात्रपोताना रूपनेपोताथकीकेवल जाणी लेवुंठे. जेमदीवेथी ज्योतिर्दीपेठे, तेमनित्य शाश्वतआत्मा स्वप्रकाशहोवाथी पोतेपोताने प्रकाशेठे ॥ ९१ ॥ एम आत्माने स्वप्रकाश अने शाश्वत अंगीकार करीएनही अने परप्रकाश तथा कर्तृत्व सिद्धमानीए तो, पूर्वेअनात्मपणुं अंगीकार करतुंपरुशे. केमके क्रियावडे उत्पन्नथएलापदार्थनुं पूर्वतुं रूप जुंजुज होयठे, एवोनियमठे. एवी रीतेआत्माना उत्पत्तिनी पूर्वे आत्माने अनात्माना नवो परुशे अने क्रियावडे आत्मानुं रूपांतरथाएठे, एममानीएतो, आत्माना आवृत्ति अंगीकारकरवीपरुशे. आवृत्ति अंगीकारकरीएतो संसारविषयक हजारोकृत्यरूप हेतुवडे हजारोरूप वदलाशे. त्यारे

पूर्व पूर्वनुरूपश्नात्मा अने उत्तर उत्तरक्रियाजन्यरूप आत्मानामनो पश्ये, अने कस्यार्थी ठेवटें अनवस्था दोष प्राप्तयशे ॥ ९२ ॥

नये तेनेह नो कर्ता कित्वात्मा शुद्धजावभृत् ॥ उपचारात्तु लोके
पु तत्कर्तृत्वमपीप्यते ॥ ९३ ॥ उत्पत्तिमात्र धर्माणा विशेषग्रा
हिणो जगु. ॥ अव्यक्तिरावृत्तेस्तेषा नाज्ञावादिति का प्रमा ॥ ९४ ॥

अर्थ ॥ तेमाटेअनयनेविषे कर्तापणुनयी केमके आत्माशुद्धजावनो धरता अनेलोकमा उपचारयी तेनुकर्तापणुकेहेठे ॥ ९३ ॥ विशेषग्राही जेज्ञानीपुरुषोठे ते वोंकरीते आत्माने क्रियासिद्ध मानतानयी, किंतु आत्मानाधर्मोनी उत्पत्ति माने आही कोइने शकाथशे के, जेम आत्माअव्यक्तठे, तेमआत्मानाधर्मपण अव्यक्तठे, ज्यारेआत्मानी उत्पत्ति मानतानयी, त्यारेतेनाधर्मनीउत्पत्तिपण केममनाय १ तेनु १ माधानजे, केटलीएकअव्यक्त वस्तुओ आकाशनीपेठे जेमनीतेमरहेठे अने केट एक रूपातरने पामेठे, आत्माशाश्रताव्यक्तठे अने तेनाधर्मअशाश्रताव्यक्तठे माने ओनी आवृत्तियायठे केमके जेमआत्मानी अनावृत्तिमा घणाप्रमाणोठे, तेमआत्मान धर्मनीआवृत्ति नथवामा कोइप्रमाणनयी, तेथीआत्मानी पुनरावृत्ति यतीनयी, पणआत्माना धर्मोनीपुनरावृत्तियायठे, एवुसिद्धययु ॥ ९४ ॥

सत्त्वं च परसताने नोपयुक्तं कथं च न ॥ सत्तानिनामनित्यत्वा
त्सतानोपि न च ध्रुव ॥ ९५ ॥ व्योमाव्युत्पत्तिमत्तत्तदवगाह्यात्मना
तत ॥ नित्यता नात्मधर्माणा तदृष्टातवलादपि ॥ ९६ ॥

अर्थ ॥ आत्मानुत्पत्तिरहितपणु दृष्टातवकेदृढकरेठे जेमपितापुत्ररूप परिवारनी उत्पत्तिमां पूर्वपूर्वपितारूप कारणयी उत्तरउत्तर पुत्ररूपकार्यनीउत्पत्तिथयायी पितापणानोअज्ञाव अनेपुत्रपणानोअज्ञाव थायठे, एमसकलनाचालतां जेमपितानोनाश तेमपुत्रनो पणनाशथायठे तेमअनात्माथी आत्मानीउत्पत्तिरूप प्रवाह्यी पूर्वनोअनाश अनेउत्तरनो अज्ञावता पूर्वनीपेठे उत्तरनानाशनो पणसजव सिद्धयायठे एथीआना अशाश्रत अनेनाशरूप ठरशे ॥ ९५ ॥ आकाशनादृष्टातवडे आत्मानुअचक्षपणु अने आत्मानाधर्मोनु चक्षायमानपणु सिद्धकरेठे जेमआकाशउत्पत्तिरहितठे, तेथीतनुरूपतर यतुंनयी, तेमजआत्मापणु उत्पत्तिरहित होवाथीतेनु रूपातरयतुनयी अनेआ

त्मानाधर्म उत्पत्तिवान्ते, तेथीतेनुं रूपांतरथायठे. अर्हीपण आकाशनुंव्यतिरेकपणे
दृष्टांतलेवुं जेवस्तुआकाशनीपेठे उत्पत्तिरहित नथीहोती, तेनुंरूपांतर थायठे ॥ ६६ ॥

ऋजुसूत्रनयसूत्रः कर्तृतां तस्य मन्यते ॥स्वयं परिणामत्यात्मा यं
यं ज्ञावं यदा यदा ॥ ६७ ॥ कर्तृत्वं परज्ञावानामसौ नाच्युप
गगति ॥ क्रियाद्वयं हि नैकस्य उच्यस्याज्जिमतं जिनैः ॥ ६८ ॥

अर्थ ॥ ज्यारेआत्मानुं रूपांतरयतुंनथी. त्यारेपरिणामवादनो उठेदथशे. एवीआ-
शंकाकरीनेतेनो उत्तरकहेठे. ऋजुसूत्रनयवालो, ज्यारेज्यारे जेजेज्ञावनापरिणामने आ-
त्मापामेठे. त्यारेत्यारे तेतेज्ञावरूप कर्मवडे परिणामरूप उत्पत्तिमानेठे, तथापिआत्मा-
ते कर्तृत्वपणे वीजाज्ञावनी प्राप्तिघतीनथी. केमके एकउच्यमां वेक्रियासंजवेनही, ए-
वुंजिनने अज्जिमतठे ॥ ६७ ॥ ६८ ॥

ऋतिर्या हि क्रिया सैव स्यादेकउच्यसंततो ॥ न साजात्यं विना च
स्यात् परउच्यगुणेषु सा ॥६९॥ न चैवमन्यज्ञावानां न चेत्कर्ता
परोजनः ॥ तदा हिंसादयादानहरणाय व्यवस्थितः ॥ १०० ॥

अर्थ ॥ ऋतिएटले ज्ञावअनेक्रिया एवज्ञेनोएक अर्थठे. ते एकउच्यसंततिनेविपे
सामान्यविना नथाय; अनेउच्यनागुणनेविपे पणनथाय; केमकेकोइपण उच्य अपर-
ज्ञावना कर्ताहोतो नथी. ॥ ६९ ॥ एमजआत्मानेविपे अन्यज्ञावनुं कर्तापणुंनथी. त्या-
रेशिष्यपूठेठे, के हिंसा दया दानदगेरेनी व्यवस्थाकेम रहेशे? ॥ १०० ॥

सत्यं पराश्रयं न स्यात् फलं कस्यापि यद्यपि ॥ तथापि स्वगतं
कर्म स्वफलं नाजिवर्त्तते ॥१०१॥ हिनस्ति न परं कोपि निश्चया
न्न च रक्षति ॥ न चायुः कर्मणो नाशोमृत्तिजीवनमन्यथा ॥१०२॥

अर्थ ॥ त्यारेगुरुकहेठे, ताहंबोखवुं साजुंठे. कोइनेपण पराश्रये फलयतुंनथी,
नथापिपोतानेविपे रहेजुंजेकर्म तेपोतानाफलनेविपे प्रवर्त्ततुंनथी ॥ १०१ ॥ नि-
श्चयवडे वीजाकोइने कोइमारतो नथी; तेमकोइनुंकोइ रक्षणकरतो नथी; आयुकर्मनो
नाश थावनही; अनेमृत्युजीवन अन्यथाथावनही ॥ १०२ ॥

हिंसादयाविकल्पाभ्यां स्वमताभ्यां तु केवलं ॥ फलं विचित्रमा
श्रोति परापेक्षां विना पुमान् ॥१०३॥ शरीरी श्रियतां मा वा ध्रुवं
हिंसा प्रमादिनः ॥ दयेव दयमानस्य बंधेपि प्राणिनां क्वचित् ॥१०४॥

अर्थ ॥ हिंसाश्रने दयानीपणमात्र कल्पना करवीठे पोतानामतेकरी तोपरनीश्रने
द्वार्थी पुरुपकेवल विचित्रफलने पामेठे ॥ १०३ ॥ जीवनीघातथाय, अथवानथाय
तोपण जेप्रमादीजीवठे, तेनेनिश्रयेकरी हिंसाथायठे, श्रनेजे दयानान्प्राणीठे तेनाहो
कदाचूकोइजीवनी घातयइजाय, तोपणतेने हिंसालागतीनथी ॥ १०४ ॥

परस्य युज्यते दानं हरणं वा न कस्यचित् ॥ न धर्मसुखयोर्यत्ते
कृतनागादिदोषत ॥ १०५ ॥ जिन्नाश्र्यां ऋक्तवित्तादिपुञ्ज
श्र्या च ते कुत ॥ स्वत्वापत्तिर्यतो दानं हरणं स्वत्वनाशनं ॥ १०६ ॥

अर्थ ॥ कोइवीजाने दानदेतो नथी, अनेवीजानी पासेथीकोइकाइ हरणकरी खेतो
नथी, धर्मश्रनेसुखनेविपे पणदानतथा हरणनो सज्जनथी, केमके कृतनाशश्रने अ
कृतनोप्रसंग इत्यादिदोष प्राप्तयशे जेमदानकस्यु, तेनोनाशथाय तेनेकृतनाशकहेठे
अनेजेवीजाने श्राप्युनथी तेनुहरणकरवुठे अकृतागम प्रसंगकहेवाय एवादोष श्रा
त्मानेविपे प्राप्तयशे ॥ १०५ ॥ केमकेजोजन तथाधनादिकजेपुञ्ज तेतोश्रात्माथीजि
न्नठे तोतेमांक्व्यांथी पोतापणुश्राव्यु? माटेदानश्रनेहरणते पोताथीजनाशठे ॥ १०६ ॥

कर्मोदयाच्च तद्दानं हरणं वा शरीरिणा ॥ पुरुपाणा प्रयास क
स्तत्तूपनमति स्वत ॥ १०७ ॥ स्वागताश्र्या तु जावाश्र्यां केवलं
दानचौर्ययो ॥ अनुग्रहोपघातौ स्त परापेक्षा परस्य न ॥ १०८ ॥

अर्थ ॥ वलीतेदान अनेहरणप्राणीने कर्मनाउदयथकीठे, त्यांपुरुपनेशोप्रयास
तेतोपोतानीमेलेज उदयपामेठे ॥ १०७ ॥ पोतामारह्या एवाजेदानश्रनेहरणना जाव
तेणेकरीनेएकथी उपकारथाय, वीजाथीउपघातथाय, त्यापरनीश्रपेक्षापरनेनही ॥ १०८ ॥

पराश्रिताना जावाना कर्तृत्वाद्यजिमानत ॥ कर्मणा बध्यतेऽज्ञा
नी ज्ञानवास्तु न लिप्यते ॥ १०९ ॥ कर्त्तव्यमात्मनो पुण्यपापयो
रतिकर्मणो ॥ रागद्वेषाद्याना तु कर्त्तव्यानिष्टवस्तुषु ॥ ११० ॥

अर्थ ॥ परश्राश्रितजे तेनोहुकर्त्तांबु, एमश्रजिमानथीकहेबु, एवाकर्मेश्रज्ञानीनया
यठे पणज्ञानीतेनाकर्म खेपातानथी ॥ १०९ ॥ माटेश्रात्मातेपुण्यपापरूप कर्मनोकर्ताते,
राग द्वेषश्राशयनो कर्त्ताठे, अनेइष्टश्रनिष्टवस्तुनेविपेपण श्रात्मा कर्त्ताठे ॥ ११० ॥

रज्यने छेष्टि चार्थेषु तत्तत्कार्यविकल्पतः ॥ आत्मा यदा तदा
कर्म भ्रमदात्मनि युज्यते ॥ १११ ॥ स्नेहाच्च्यक्ततनो रंगं रेणुना
श्लिष्यते यथा ॥ रागद्वेषानुविधस्य कर्मबंधस्तथा मत्तः ॥ ११२ ॥

अर्थ ॥ जेवारेतेतेकर्मनाविकल्पथी आत्माने कोइपदार्थउपर रागदिशा अथवाद्वे-
षउपजेठे. तेवारेआत्मासां कर्मनोभ्रमजोडायठे ॥ १११ ॥ तेलखगाडेलाशरीरे जेम
रजनोझेपवलगेठे, तेमरागीअनेछेपी आत्माने कर्मनोबंधवलगेठे ॥ ११२ ॥

आत्मा न व्यापृतस्तत्र रागद्वेषाशयं सृजन् ॥ तन्निमित्तोपनम्ये
पु कर्मोपादानकर्मसु ॥ ११३ ॥ लोहं स्वक्रिययाच्येति त्रामको
पदसंनिधौ ॥ यथा कर्म तथा चित्रं रक्तद्विष्टात्मसंनिधौ ॥ ११४ ॥

अर्थ ॥ तिहांआत्मापोते कोइक्रियाकरतोनीची. पणराग द्वेषकरतोथको तेनिमित्तेपा-
म्यां जेकर्म तेनानिमित्तेकर्त्तापणुकर्मठे; पणतिहांआत्मातो रागद्वेष रूपकर्मनो मूकना-
रोठे. पटखे आत्मा जावकर्मनो व्यापारवंतठे; पणइव्यकर्मनोव्यापारवंतनीची ॥ ११३ ॥
जेमचमकपापाणते लोहने आकपें, तेणेकरीलोह पोतानीक्रियाये चमकपात्तेआवीमळे,
तेमरागद्वेषीआत्माणीपात्ते कर्मआकर्षणेआवीमळेठे ॥ ११४ ॥

वारि वर्षन् यथांजोदो धान्यवर्षीं निगद्यते ॥ जावकर्म सृजन्नात्मा
तथा पुञ्जलकर्मकृन् ॥ ११५ ॥ नेगमव्यवहारी तु ब्रूतः कर्मा
दिकर्तृतां ॥ व्यापारः फलपर्यंतः परिदृष्टो यदात्मनः ॥ ११६ ॥

अर्थ ॥ जेमपाणीवरसेठे. तेलोकव्यवहारे धान्यवरसेठे एमकहिये; तेमजावकर्मक-
रतोथको आत्मापुञ्जल कर्मनोकर्त्ताकहिये ॥ ११५ ॥ नेगमअनेव्यवहारनयवाला तो
कर्मादिकनोकर्त्ताआत्माने मानेठे; जेआत्मानो व्यापार तेफलपर्यंतदेखायठे ॥ ११६ ॥

अन्योन्यानुगतानां का तदेतदिति वा जिदा ॥ यावच्चरमपर्यायं
यथा पानीयदुग्धयोः ॥ ११७ ॥ नात्मनो विकृतिं दत्ते तदेषा
नयकल्पना ॥ शुद्धस्य रजतस्यैव शुक्तिधर्मप्रकल्पना ॥ ११८ ॥

अर्थ ॥ परस्परमव्याएवाजेनय तेने एवोनिर्णययावत् चरमपर्यायठे. परंतुजातिजे
दकेमजणाय ° जेमदुग्धअनेपाणीनासंयोगनीपेठेसंग्रहमाने नेगमने, अनेनेगममाने सं-
ग्रहने, एवेनयमांहीमांहीजळेठे एमव्यवहारपण जळेठे ॥ ११७ ॥ वलीशुद्धनयवालो बोळे-

ठेजे, आत्मानेविकार नधी, आपतोएवीनैगम तथाव्यवहारनयनी कल्पनाठे केनीपं
तेकहेठे जेमशुक्ररूपानेठीपनोधर्म कल्पेठेतेनीपेठे जाणवु ॥ ११० ॥

मुपितत्वं यथा पांथगतं पथ्युपचर्यते ॥ तथा पुद्गलकर्मस्था विक्रि
यात्मनि वालिगै ॥ ११९ ॥ कृष्णशोणोपि चोपाधेर्नाशुद्ध म्फ
टिको यथा ॥ रक्तोद्भिष्टस्तथैवात्मा ससर्गात्पुण्यपापयो. ॥ १२० ॥

अर्थ ॥ जेमपथीजनने बुटतांलोककहेशेजे मार्गबुटाणो, एलोकवाम्यठे, तम
संप्राणी पुजलकर्ममांरही जेविक्रियाकरे तेआत्मानेपिपे मानेठे ॥ ११९ ॥ जे
कालो अथवारातो स्फटिकठे तेजपाविधीठे, माटेतेथीतेने अशुक्रनकहिये, तेमपु
पापना संयोगधी आत्मारानीद्वेपी कहेवायठे ॥ १२० ॥

सेय नटकला तावद् यावद्विविधकल्पना ॥ यद्रूपं कल्पनातीत
न तु पठयत्यकल्पक ॥ १२१ ॥ कल्पनामोहितो जंतु शुक्ल कृष्ण
च पश्यति ॥ तस्यां पुनर्विंजीनायामशुक्ल कृष्णमीक्षते ॥ १२२ ॥

अने ॥ जिहासुधीविविध प्रकारनीकल्पनाहोय, तिहासुधीएसर्थ नटकसारूप
एकल्पनायेअतीतजेरूप तेनेतो जेअकल्पकहोय तेदेखे ॥ १२१ ॥ पणकल्पनायेमुजा
जेजीव तेतो धोलानेकालुदेरेअनेकालाने धोलुंदेखे, अनेतेकल्पना जेवारेजाय ते
तोकालानेकालुजदेरे, अनेधोलाने धोलुंजदेखे ॥ १२२ ॥

तद्वान सा स्तुतिर्भक्ति सेवोक्ता परमात्मन ॥ पुण्यपापपि
हीनस्य यज्ञपस्यानुचितं ॥ १२३ ॥ शरीररूपलावण्यवप्र
व्रध्वजादिभि ॥ वर्षिणैर्वीतरागस्य वास्तवी नो पवर्णना ॥ १२४ ॥

अर्थ ॥ पुण्यपापरहित एहवाजेपरमात्माप्रभु तेनास्वरूपनु चित्तप्रभु तेनेजप्या
हिये, अनेस्तुतिपणतेज तथाभक्तिपणतेजकहिये ॥ १२३ ॥ पणशरीरनावर्ण, रूपके
सावण्यनायेकरी, समोसरणे, अनेवत्रेकरी, तथा इध्वजादिकेकरी जेपरमारामाने
साणना एहवीस्तुतिने वस्तुत साचीनकहिये ॥ १२४ ॥

व्यवहाग्स्तुति सेय वीतरागात्मवर्तिना ॥ ज्ञानादीना गुणाना तु
वर्णना निश्चयन्तुति ॥ १२५ ॥ पुरादिवर्णनाज्ञाज्ञा स्तुत स्या
उपचारत ॥ तत्त्वत. शौर्यगात्रीर्यधैर्यादिगुणवर्णनान ॥ १२६ ॥

अर्थ ॥ केमके पस्तुतिनोव्यवहारेठे पणजेमा वीतरागनाज्ञानादिगुण प्राम

तेदनेनिश्चयस्तुतिकहिये ॥१२५॥ जेमदेशनगरादिकेकरी राजावखाणवो एउपचारेस्तु-
तिजाणवी;पणराजानुंवल, गांजीर्यता, धैर्यतानुंवरणवहुं, तेनिश्चयशीस्तुतिकहिये ॥१२६॥

मुख्योपचारधर्माणा मविज्ञागेन या स्तुतिः॥ न सा चित्तप्रसादा
य कवित्वं कुक्कवेरिव ॥ १२७ ॥ अन्यथाग्निनिवेशेन प्रद्युतान
र्थकारिणी ॥ सुतीक्ष्णखड्गधारेव प्रमादेन करे धृता ॥ १२८ ॥

अर्थ ॥ जेम कुक्कविनीकविताथी पंडितरीजेनही, तेमवाह्यउपचार देखीवेहेचणविना-
नीजेस्तुतिकरिये, तेथकी चित्तप्रसन्नथायनही ॥१२७॥ जेपोतानाहठ-कदाग्रहेकरी मुख-
उपचारे स्तुतिकरी गुणमानेठे, पणतेउलटी अनर्थकारीठे; जेमप्रमादेकरीहाथमांजा-
खेली तरवारनीधार तेजोकदान्पडे, तोउलटीअनर्थ-विघातकरेठे; तेनीपरं तेस्तुति-
पण अन्यथाजाणवी ॥ १२८ ॥

मणिप्रज्ञामणिज्ञानन्यायेन शुभ्रकल्पना ॥ वस्तुस्पर्शितया
न्याय्या यावन्नान्यजनप्रथा ॥१२९॥ पुण्यपापविनिर्मुक्तं तत्त्वत
स्त्वविकल्पकं ॥ नित्यं ब्रह्म सदाध्येय मेपाशु-धनयस्थितिः ॥१३०॥

अर्थ ॥ मणिरत्ननीकांतिदेखीने जेममणिनुंज्ञानकेअश्लोखखाणथायठे, एहृष्टांते,
शुभ्रकल्पनायेकरी आत्मानुंज्ञानहोयठे. पठीवस्तुस्पर्शिकवडेकरी योग्यताथायठे; पण-
ज्यांसुधिनिरंजन प्रथानशीथयी, त्यांसुधीकर्मठे. ॥ १२९ ॥ माटेपुण्यपापरहितपणे त
त्त्वथीनिर्विकल्पएवो शाश्वतोजे आत्मातेसदायध्यावो. एवीशुभ्रनयनीस्थितिठे ॥१३०॥

आश्रवः संवरश्चापि नात्मा विज्ञानलक्षणः ॥ यत्कर्म पुजला
दान रोधावाश्रवसंवरः ॥१३१॥ आत्मा दत्ते तु यैर्जाविः स्वतंत्रः
कर्मपुजलान् ॥ मिथ्यात्वाविरति योगाः कपायास्ते तदाश्रवाः ॥१३२॥

अर्थ ॥ आत्माज्ञानरूपठे. माटेआत्माने आश्रव,संवरकांइनकहिये. पणकर्मपुजल
नुंग्रहवुं तथारोधवुंते आश्रव संवरठे ॥ १३१ ॥ जेनावकरी स्वाधीनपणे कर्मपुजलने
आत्माग्रहेठे, ते मिथ्यात्व. अविरति, कपाय, अनेयोगरूपथाश्रवेकरीजाणवुं ॥ १३२ ॥

जावनाधर्मचारित्र-परिषद्जयादयः॥आश्रवोठेदिनो धर्मा आ
त्मनो जावसंवराः ॥ १३३॥ आश्रवः संवरो न स्या त्संवरश्चा
श्रवः क्वचित्॥जवमोक्षफलाजेदोऽन्यथा स्याद्वेतुसंकरात् ॥ १३४॥

अर्थ ॥ अनेजावनाधर्मजेचारित्र्ये, जेयकी परिपह्नोजयथायते एथाप्रते
 ठेदकधर्मते एथात्माने जावसवरकहिये ॥१३३॥ जेथाश्रवतेसपरनथाय अनेजेमा
 आश्रवनयाय हेतुसकर एवेजोकदापि एकरूपथाय, तोससारअने मोक्ष एवेन, ए
 एकयाय पपतेमाजेदरहेनही, एटलेज्याआश्रवेकरीसवरनु सक्रमणथाय, त्याने
 जापवु अनेज्यासपरेकरी आश्रवनुसंक्रमणथाय, त्याससारफलजाणवु ॥ १३४ ॥

कर्माश्रवश्च संवृण्वा आत्मा जिज्ञैर्निजागये ॥ करोति न परापे
 मलज्जुष्णु स्वत सदा ॥१३५॥ निमित्तमात्रजुता तु हिंसादिनि
 दयोस्तिळा ॥ ये परप्राणिपर्याया न ते स्वफलहेतव ॥१३६॥

अर्थ ॥ आश्रवजावने सपरकरतीयकोजे पोतानाआत्माथीजूदानथी एवते
 नाथाशय तेणेकरी परथपेहानकरे केमकेतेपोताथी सदायसमर्थते ॥१३५॥ जेहि
 हिंसादिकसपसापरप्राणिनापर्याय ते आत्माने निमित्तजुते, पणपोतानेफलहेतुनर्थ

व्यग्रहारविमूढस्तु हेतूंस्तानेव मन्यते ॥ बाह्यक्रियारतस्त्वांत
 स्तत्र गूढ न पश्यति ॥१३७॥ हेतुत्वं प्रतिपद्यते नैवेति नियम
 स्पृश ॥ यावंत आश्रवा प्रोक्ता स्तावतोहि परिश्रवा ॥ १३८ ॥

अर्थ ॥ व्यग्रहारमूढजेआत्मातेपरपर्यायने पोताना फलहेतुमानेते, माटेजेनुमन
 क्रियामारगते तेवाप्राणीगुप्ततत्त्वने देवतानथी ॥ १३७ ॥ जेहिंसादिक तथा
 दिक् परपर्यायहेतुपणुते, तेनेपडिजे अथवानथीपडिवर्जता, एद्वोनियम तेनीनिष
 नाजेपरमनाराते तेदनेजेटलाआश्रवते तेटलासपररूपथाय ॥ १३८ ॥

तस्मादनियत रूप बाह्यहेतुषु सर्वथा ॥ नियतो जाग्रोचित्रा
 दार्म्याश्रवमंवरौ ॥ १३९ ॥ अज्ञाता विपयासक्तो ययने
 विपयेन्नु स ॥ ज्ञानादि मुच्यते चात्मा नतु शास्त्रादिपुत्रजान् ॥ १४० ॥

अर्थ ॥ तंमाटे सदायबाह्यहेतुनेविषे अनियतरूपते नियतिनेविषे जागना वि
 पयासक्ती आत्मातेन मपर आश्रवरूपते ॥ १३९ ॥ जेथज्ञानीते, अने विपय
 वेदिजविषयमा ययाते ते विषयतो आत्माने आत्मज्ञानथकी मूयाय पण
 पुत्रजकी नमूकाय ॥ १४० ॥

शास्त्रं गुणेश्च विनये क्रियामावश्यमानि च ॥ सपराननया प्रा
 त्त्यं प्रदागविशाग्दा ॥ १४१ ॥ विशिष्टा वाक्तनुन्वानपुत्रज
 म्ने पत्रावदा ॥ ये तु ज्ञानादपोजाया मंत्रत्वं प्रयानि तो ॥ १४२ ॥

अर्थ ॥ शास्त्रज्ञणुं. गुरुनोविनयकरवो, तथाश्चावश्यकादिकक्रियाकरवी एनेव्यवहारमां विचक्षणपुरुषोचे संवरनांश्रंगकह्यांते ॥१४१॥ जेरुडामनवचनकायाचेकरी प्रवर्त्तवुं तेहनाजेपुजलतेफलदाइते. पणजेज्ञानादिकज्ञावठे तेसंवरपणानेपामेठे ॥ १४२ ॥

ज्ञानादिज्ञावयुक्तेषु शुभयोगेषु तज्जतं ॥ संवरत्वं समारोप्य स्मयंते व्यवहारिणः ॥ १४३ ॥ प्रशस्तरागयुक्तेषु चारित्रादिगुणेष्वपि ॥ शुभाश्रवत्वमारोप्य फलभेदं वदंति ते ॥ १४४ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानादिकज्ञावेयुक्त एवाजेशुभयोगतेनेविषे तज्जतजेसंवरत्वतेनेश्वारोपीने व्यवहारे प्रवर्त्तकजेजीव तेहर्पामेठे ॥ १४३ ॥ रुडारागेयुक्त एवाजेचारित्रादिक गुणतेनेविषे पण शुभआश्रवपण आरोपीने फलभेदकहेठे ॥ १४४ ॥

भवनिर्वाणहेतूनां वस्तुतो न विपर्ययः ॥ अज्ञानादेव तज्ज्ञानां ज्ञानी तत्र न मुह्यति ॥१४५॥ तीर्थकृन्नामहेतुत्वं यत्सम्यक्त्वस्य वर्ण्यते ॥ यच्चाहारहेतुत्वं संयमस्यातिशायिनः ॥ १४६ ॥

अर्थ ॥ संसारतयामोक्षनोहेतु तेनेवस्तुतत्वे कांश्चिपर्यासनथी, पणअज्ञाननायोगथकी तेजगाचे विपर्यासपणथावठे, पणतिहांज्ञानीपुरुष कांश्चमुज्जतानथी ॥ १४५ ॥ जिननामकर्मनाहेतु समकितने वर्णवीएठेये, तेपणउपचारेकहेवायठे. अनेआहारकशरीरनोहेतु जेअतिशयलब्धिचवंत संयमिमुनि तेपणउपचारेकहेवायठे ॥ १४६ ॥

तपःसंयमयोः स्वर्ग हेतुत्वं यच्च पूर्वयोः ॥ उपचारेण तद्युक्तं स्याद् घृतं दह्यतीतिवत् ॥ १४७ ॥ येनांशेनात्मनोयोग स्तेनांशेनाश्रवोमतः ॥ येनांशेनोपयोगस्तु तेनांशेनास्यसंवरः ॥ १४८ ॥

अर्थ ॥ जेपूर्वकहेला तपअनेसंयम स्वर्गहेतुठे, तेपणउपचारेकहिये; सर्वपरिणामेठे; पण जेमधीवलेठे एउपचारेठे, पणअग्निवलेठेएखरुठे ॥१४७॥ जेअंशेकरी आत्मा योगवर्त्ती थयो तेअंशेआश्रवकहिये अनेजेअंशेआत्माउपयोगी थयो तेअंशेसंवरकहिये ॥१४८॥

तेनासावंशविश्रांतौ विभ्रदाश्रवसंवरौ ॥ जाल्यादर्श इव स्वठा स्वठजागद्वयः सदा ॥१४९॥ शुद्धैव ज्ञानधारा स्यात्सम्यक्त्वप्राप्त्यनंतरं ॥ हेतुभेदाद्विशेषे तु योगधारा प्रवर्त्तते ॥ १५० ॥

अर्थ ॥ तेमाटेआ अंशविश्रांतिनेविषे आश्रवसंवर धरेठे, तेमांएकठे मखिन, अने एकठेनिर्मल; जेमआरिशाना पठवाडानो जागमखिनठे, अने आगलोजागनिर्मलठे,

तेहनीपरें सदाय निर्मलमलिन एवेजागेकरीआत्माशोजेठे, आरिसानीपेठे ॥१४९॥ सम
कितपाम्यापठी जेशुखजज्ञानधाराप्रगटे तेहेतुजेदथकी विशेषेकरी योगधाराप्रवृत्ते॥१५०॥

सम्यग्दृगो विशुद्धत्व सर्वास्वपि दगास्वत. ॥ मृडमध्यादिज्ञाप
स्तु क्रियावेचित्र्यतोन्नवेत् ॥१५१॥ यदा तु सर्वत शुद्धिर्जायते धा
रयो द्वयो ॥ श्लेशीसंज्ञितस्थैर्या तदा स्यात्सर्वसवर ॥१५२॥

अर्थ ॥ समकितिने सर्वदशामा शुद्धपणुठे एमाटे लघु, मध्यम, उत्तम एजावने
ठे, तेक्रियाविचित्रताथीठे ॥ १५१ ॥ जेवारेसर्वथी मनवचनकायानायोग तयाउपयोग,
गंधारानी शुद्धियाय तेवारेश्लेशीनामेस्थिरताथी सर्वसवरहोय ॥ १५२ ॥

ततोर्वाग् यच्च यावच्च स्थिरत्वं तावदात्मन ॥ सवरो योगचाचट्य
यावत्तावत्किंवाश्रय ॥१५३॥ निर्जरा कर्मणोत्सादो नात्मा इमो
कर्मपर्यय ॥ येन निर्जायते कर्म स्वजावस्त्वात्मलक्षणं ॥१५४॥

अर्थ ॥ अनेतेथीपेहेखाहेगळा गुणगणेतोजिह्वासुधी आत्माने स्थिरतापणुठे, ति
दासुधीआत्माने सवरउत्तेठे, अने जिह्वासुधीयोगनीचंचलताठे, तिह्वासुधीनिधयेथी
जापीये जे आत्मानेथाश्रयपणुत्तेठे एमयावत् श्लेशीकरण सुधी समजु ॥ १५३ ॥
कर्मनुजेशाडुबु तेनेनिर्जराकहिये पणआत्मापोते कर्मपर्यायरूपनथी, तेमाटे कर्मनिर्ज
रियेपयोजेस्वजाव तेआत्मानुलक्षणुठे ॥ १५४ ॥

तत्तपोद्वादशविध शुद्धज्ञानममन्थितं ॥ आत्मशक्तिसमुद्धाना
चित्तवृत्तिनिरोधकृत् ॥ १५५ ॥ यत्र रोधः कषयायाणा ब्रह्मध्यान
जिनम्य च ॥ ज्ञातव्य तत्तप शुद्ध मवशिष्ट तु लघन ॥१५६॥

अर्थ ॥ निरंतरानुकारणते शुद्धज्ञानेसहित प्रगद्यो अने चित्तनी चपवृत्तिनेता
कनो एह्यो धारनेदेनपठे ॥१५५॥ जिह्वा प्रतुनाध्यानयुक्त कषायनोरोधठे, ब्रह्मध्यान
नुसरवुठे, तेशुद्धतपनाणयो एशिवाय वीजोतपतेमात्रलाघण करया जेगोठे ॥ १५६ ॥

बुद्बुदादेदमाद्यं वा तपसो नास्ति लक्षणं ॥ निदिग्दाब्रह्मगुह्या
दिन्यान ज्ञान तु तद्रूप ॥१५७॥ ज्ञानेन निपुणेनेम्य प्राप्त च
दनगपयना ॥ निर्जगमात्मनो दत्ते तपोनान्यादृश क्वचिन् ॥१५८॥

अर्थ ॥ बुधेमरवु शरीरनेहुप्रयुकरवु, एनपनुलक्षणनथी, पण जिह्वाज्ञानयुक्तता
ब्रह्मचर्यनीगुनि, नया वितिक्रांटे० शान्तिहोय एनपनु स्वरूपठे ॥१५७॥ ज्ञानमायं एव

ताज्ञावनेपाम्यो, एवोजेतपतेनेतपकहिचे. जेमचंदनसाथे गंध एकताज्ञावनेपाम्योटे, ते नीपरेएतपते ज्ञानेयुक्तयकोश्यात्मानेनिर्झाराफलशापे. पण वीजीरीते नश्यापे ॥ १५८ ॥

तपस्वी जिनप्रक्त्या च शासनो ज्ञासनो वया ॥ पुण्यं वध्नाति बहु
लं मुच्यते तु गतरुष्टः ॥ १५९ ॥ कर्मतापकरं ज्ञानं तपस्तत्रैव
वेत्ति यः ॥ प्राप्नोतु स हतस्वांतो विपुलां निर्जरां कथं ॥ १६० ॥

अर्थ ॥ निरासीजावेतपनोकरनारो तपसी जिन तथा ज्ञानप्रक्तिपकरी शासननेदि-
पावे, अनेघणुं पुण्यवांधे; कर्मशीमुकाय ॥ १५९ ॥ कर्मनेतापवे एवुं ज्ञानटे, अनेतेज्ञानमां
जेधणी तपनेनजाणे, तेतपसीनिर्वुद्धिनोधणी विपुलनिर्जराकेमपामे ? ॥ १६० ॥

अज्ञानी तपसा जन्मकोटिभिः कर्म यन्नयेत् ॥ अंतं ज्ञानतपोयु
क्तं स्तत्क्षणेनैव संहरेत् ॥ १६१ ॥ ज्ञानयोगस्तपः शुद्धं मित्याहु
मुनिपुंगवाः ॥ तस्मान्निकाचितस्यापि कर्मणो युज्यते ह्ययः ॥ १६२ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानविनाएककोटि प्रवसुधी जेटळांतपकरे, तेतपमांजेटळांकर्मक्षय नथाय
तेटळांकर्मोनेएकक्षणमां ज्ञानसहित तपेकरीखपावे ॥ १६१ ॥ माटेज्ञानयोगेजेतप-
करवोतेशुद्धे. एरीतिप्रचुकहेटे. केमकेतेतपशी निकाचितकर्मनो क्षयथापटे ॥ १६२ ॥

यदिहापूर्वाकरण श्रेणिः शुद्धा च जायते ॥ ध्रुवः स्थितिद्वयस्तत्र
स्थितानां प्राच्यकर्मणां ॥ १६३ ॥ तस्माद् ज्ञानमयः शुद्धस्तपस्वी
ज्ञावनिर्जरा ॥ शुद्धनिश्चयतस्त्वेषा शुद्धाशुद्धस्य कापि न ॥ १६४ ॥

अर्थ ॥ जेतपशीइहांअपूर्वकरण श्रेणिशुद्धयाय, वलिपशीपूर्वकर्मनी रहिजेकर्मनी
स्थितिथो तेस्थितिथोनिश्चयशी क्षयथाय ॥ १६३ ॥ तेमाटेज्ञानमयी जेशुद्धनपसीते
नेनिश्चयशी शुद्धज्ञावनिर्जराथाय, पणअज्ञाननपसीनेकांइनथाय ॥ १६४ ॥

बंधः कर्मात्मन्यंश्लेषो ऽव्यतः स चतुर्विधः ॥ तद्वेत्त्वध्यवसाया
त्मा ज्ञावतस्तु प्रकीर्तितः ॥ १६५ ॥ वेद्येत्यात्मनात्मानं यथा मर्ष
स्तथा पुमान् ॥ तत्त ज्ञावै परिणतो वध्नात्यात्मानमात्मना ॥ १६६ ॥

अर्थ ॥ कर्मनीसाथेआत्मानुंजेमखुं तेनेबंधकहिचे. तेबंधचारनेद्वे. तेद्वेनुअध्य-
वसाथे आत्माज्ञावशीकह्योते ॥ १६५ ॥ जेमसर्पयोनानीनेवे पोते ॥
पण तेतेज्ञावे परिणम्योयको पोतेपोत ॥ १६६ ॥ कर्मनाथेबंधायते "

वध्नाति स्वं यथा कौगकारकीट स्वतंतुजि ॥ आत्मन स्वगतैर्जा
वैर्बधने सोपमा स्मृता ॥ १६७ ॥ जतूनां सापराधाना वधकारी न
हीश्वरः ॥ तद्वंधकानवस्थाना दबंधस्याप्रवृत्तिन ॥ १६८ ॥

अर्थ ॥ जेमरेशमनोकीडो पोतानीखालेकरी पोतेजवधायते, तेमआत्मा पोताना
रागादिपरिणामेकरी पोतेजवधायते एउपमाकही ॥ १६७ ॥ पणजेईश्वरकर्त्ताकहेव,
तेवातनिपेधेते, अपराधीजीवनेकाइ ईश्वरवधकर्त्तानथी तेईश्वरवधकर्त्तापणाना निपेध
वाथकी अबंधनीय आत्मानेविपे अप्रवृत्तते एटलेस्वभावेज वधनिवृत्तियात्मानेगेण
ईश्वरकर्त्तानथी ॥ १६८ ॥

तत्त्वज्ञान प्रवृत्त्यर्थे ज्ञानवन्नोदना ध्रुवा ॥ अत्रुद्धिपूर्वकार्येषु
स्वप्नादौ तददर्शनात् ॥ १६९ ॥ तथा नव्यतया जतु नोदितश्च
प्रवर्तते ॥ वधन् पुण्यच पाप च परिणामानुसारत ॥ १७० ॥

अर्थ ॥ ज्ञानवंतनी जेप्रेरणते तेतत्त्वज्ञाननी प्रवृत्तिनेअर्थे ध्रुवते, केमकेस्वप्नादि
जेअत्रुद्धिपूर्वक कार्यते, तेनेविपे ए ज्ञाननी प्रेरणाकांइ देखातीनथी, तेमाटे ॥ १६९ ॥
तेमज प्राणीनव्यताये प्रेखोयको परिणामने अनुसारेकरी पुण्यपापने वाधना
यको प्रवर्तते ॥ १७० ॥

शुद्धनिश्चयत स्वात्मा न बन्धो बंधशंकया ॥ नयकपादिक किंतु
रक्षावहिपतेरिव ॥ १७१ ॥ रोगस्थित्यनुसारेण प्रवृत्ती रोगि
णो यथा ॥ नवस्थित्यनुसारेण तथा वधोपि वर्ण्यते ॥ १७२ ॥

अर्थ ॥ शुद्धनिश्चयनयथकीतो आत्माअवधकते, पणनयकपादिकेकरी वधनीरक्षा
रहेते जेमदोरडुदेखी सर्पनीशकाउपजेते, तेनीपरेंजाणवु ॥ १७१ ॥ रोगनीस्थितिने
अनुसारेरोगते एटले जेदिवसेशरीरउपनु, तेजदिवसथी सर्वरोगनीस्थितियो शरीरला
उत्पन्नथयलीते, अर्थात्शरीरकेवख रोगनीस्थितिरूपजते पणतेरोगजेवारेरोगीने इ
पप्यसेवेतेवारेप्रगटथायते तेवारेरोगीपुरुषजेम रोगनीप्रवृत्तिगणेते, तेमजजवस्थितिन
अनुसारे आत्माने वधपणकहियेतेये ॥ १७२ ॥

दृढाज्ञानमयीशका मेनामपनिनीपत ॥ अध्यात्मशास्त्रमिदं
ति श्रोतु वैराग्यकाक्षिण ॥ १७३ ॥ दिशाप्रदर्शक शाखा च
न्यायेन तत्पुन ॥ प्रत्यक्षविषया शका न हि हति परोक्षधी ॥ १७४ ॥

अर्थ ॥ दृष्टश्रद्धानमय एहर्षीजिज्ञांका तेहनेटाखवानेच्छतो, वैराग्यनो अजिज्ञापी
 प्रको. अध्यात्मशास्त्रसांजखवानेच्छते ॥ १७३ ॥ जेमनिर्मलवचकुठनां ग्रहणवेलाजेवी
 नजग्यउजायनोतेणेकरी एकचंद्रनीपासे वीजोचंद्रदेखे एन्यावेकरी जे अध्यात्मशास्त्र
 ठे. तेपणविशिनुंदेखानारठे. पणपरोदाबुद्धिकांइ प्रत्यक्षविषयनी आशंकाने टाळीनगके.
 एटखेअध्यात्मनोविषय प्रत्यक्षपणेनथी. परोक्षपणेठे. माटेस्रजावेजे अध्यात्मशास्त्रे.
 तेपरोक्षबुद्धिठे. पणअनुभवते साक्षात् प्रत्यक्षपणाने हृणीनशके: एटखे आत्मानुभव
 पुन्यो पोतानाअनुभवकरी आत्मानोप्रत्यक्षअनुभवकरेते ॥ १७४ ॥

शंखवेत्यानुमानेपि द्रोपात्पीनत्वधीर्यया ॥ गात्रज्ञानेपि मिथ्याधीः
 संस्काराबंधधीन्तथा ॥ १७५ ॥ श्रुत्वा मत्वा मुहुः स्मृत्वा साक्षादनुभवं
 ति ये ॥ तत्त्वं न बंधधीस्तेपामात्मबद्धः प्रकाशयते ॥ १७६ ॥

अर्थ ॥ जेममधुगनोरोगवंतपुन्य तेययपिगंत्सने उज्वलनोजाणेंते पणरोगेकरीतेने
 पीडावर्णनीबुद्धियायठे: तेमशास्त्रेकरीआत्मानेनिर्मलतोजाणेंते, पणमिथ्यात्वबुद्धिना
 संस्कारयकी बंधरूपबुद्धिठे. एटखेआत्मानेरागी द्वेषीबंधरूपजेदेखेठे. तेथनुभवविना
 देखेठे. एजावायेंठे ॥ १७५ ॥ गुन्तामुखची अध्यात्मशास्त्रसुं सांजखुं तेनेश्रवणकेंहेठे.
 तेनांजखेजाविषयनो अतिक्रमेपुन.पुन: अंत.करणमां विचारकरवो तेनेमननकहेठे. अ
 नेनांतलीनेविचारकरी संगयनथाविपर्ययनावरहिन यइने उक्तआध्यात्मिक विषयरूप
 स्वात्मनत्व अंतवृत्तिकरीने जेसाक्षात् अनुभवकरुं. तेनेनिदिव्यासनकहेठे. एवात्मा
 त्मनत्वज्ञान् पुन्यनेबंधबुद्धि होतीनथी; केमके बंधनेप्रकाशकरनारतोआत्मा पोतेजठे
 तेथनुभवययापठी अज्ञानरूपबंधनो आश्रयकेमकरे ? ज्यांसुधी आत्माअनुभवअथवा
 ज्ञानवेने प्रकाशनेपाम्यां नहूतो, त्यांसुधी तमरूपअज्ञान अनेबंधवान्थयोहूतो, पण
 अनुभवययापठी आत्मानेविषे बंधनची ॥ १७६ ॥

उच्यमोक्षः क्षयः उच्यकर्मणां नात्मलक्षणं ॥ ज्ञावमोक्षस्तु

तच्छेनुरात्मा रत्नत्रयान्वयी ॥ १७७ ॥ ज्ञानदर्शनचारित्रैरात्मैक्यं

लज्जनं यदा ॥ कर्मणि कुपितानीव जवंत्याशु तदा पृथक् ॥ १७८ ॥

अर्थ ॥ जेउच्यकर्मनो क्षयतेउच्यमोक्षठे, पणतेकांशआत्मानुंलक्षणनथी; मात्रतेउच्य
 कर्मनोक्षयतेमोक्षनो हेतुथायठे. पणआत्मातोरत्नत्रय परिणतिरूपठे. तेने उच्यकर्मनो
 क्षयनो उपचारथीमोक्षहेतुकहिचे. पणवस्तुत्रीतत्वबुद्धियेकहेवायनही ॥१७७॥ तेज्ञानइ
 शंनचारित्रैरत्नत्रयीबडेकरीने जेवारेआत्माएकजावपणानेपामे, तेवारेजेकर्महूतां, तेको
 इकसंसारीजीवजेम रीसाइनेघरमांथीजूदोनिकडे, तेमजीवथीजूदांनिकळीजाय ॥ १७८ ॥

अतोरत्नत्रयमोक्ष स्तदज्ञावे कृतार्थता ॥ पापनिगणलिगेश्च
गृहलिगेश्च कापि न ॥ १७९ ॥ पापडिगणलिगेषु गृहलिगेषु
ये रता ॥ न ते समयसारस्य ज्ञातारो वाजबुद्ध्य ॥ १८० ॥

अर्थ ॥ एमाटेजेरत्नत्रयी तेथी मोक्षते, पणतेरत्नत्रयीनेश्चज्ञावे पाखनीसाधुनासम्
हने तथापाखंडी ग्रहीलिगीने कृतार्थपण काइनथी ॥ १७९ ॥ माटेपाखनीसाधुना
समूहमां तथापाखनीग्रहीलिगीमा जेप्राणीरक्तते, तेहनेवाजमतिवाला समजवा, पण
तेसिद्धांतनासार एटखेरहस्यना जाणनथी ॥ १८० ॥

ज्ञावलिगरता येषु सर्वसारविदो हि ते ॥ लिगस्था वा गृहस्था
वा सिध्यति धूतकल्मषा ॥ १८१ ॥ ज्ञावलिगं हि मोक्षाग इव्य
लिगमकारणं ॥ इव्य नात्यतिकं यस्मान्नाप्येकातिकमिष्यते ॥ १८२ ॥

अर्थ ॥ अनेजेप्राणी ज्ञावलिगेरताते, तेहनेसर्वसारना जाणकहिये तेवेयथरी
साधुलिगेहोय, अथवाग्रहस्यलिगेहोय, तोपणपापकर्मधोइने मोक्षपामे ॥ १८१ ॥ क
मकेजेज्ञावलिगते मोक्षनुश्रगते, अनेइव्यलिगतोश्रकारणते इव्यलिगतेकाइ श्राल्यति
कनथी, माटेजेज्ञावलिगीते, तेइव्यलिगने एकातेनथीइछता ॥ १८२ ॥

यथा जातदशांलिगमर्यादव्यञ्जिचारि चेत् ॥ विपक्षबाधका
ज्ञावात् तद्भेतुत्वे तु का प्रमा ॥ १८३ ॥ वस्त्रावधारणेऽन्वाचेद्वाधिकत
स्य ता विना ॥ धृतस्य न किमस्थाने कराटेरिव बाधक ॥ १८४ ॥

अर्थ ॥ इहाकोशकहेशेजे, नम्रपणेमोक्षते तेनेउत्तरकहेते जोएअर्थथी वातव
रीतेतो आत्मानेमोहवाधकते तेमोहनोश्चज्ञावथाशे, अनेजोनगनपणे मोक्षहोयतो
मोह टालवानु शुप्रमाण ? तेवारेतोमोहटालवानी काइजरुनरहे ॥ १८३ ॥ वस्त्ररु
णेएटखे इष्टाविनापण जो वस्त्रराखता मोक्षनीवाधकताते, तोइष्टाविनाजे करादिक
एटखे हाथप्रमुखअग्रधर्याते, तेपणमोक्षना वाधकथाशे, एटखे दिगगरलोककहेतेके
वस्त्रराखवाथी मोक्षनीवाधकताते, तेहनेनिरुत्तरकख्या ॥ १८४ ॥

स्वरूपेण च वस्त्र चेत्केवलज्ञानवाधक ॥ तदादिकूपटनीत्येव
तत्तदावरण भवेत् ॥ १८५ ॥ इत्थ केवलिनस्तेन मूर्ध्नि क्षिप्तेन के
नचित् ॥ केवलित्व पलायतेत्यहोकिमसमंजस ॥ १८६ ॥

अर्थ ॥ जोपरमार्थथी जेवस्त्रते तेहिजकेवलज्ञानने वाधकपणेहोयतो दिगगरनी
रीतेकेवलज्ञानावरणीयने ठेकाणे वस्त्रावरणीय एमथयुंजोइये तेवस्त्रावरणीयकर्मदिगग

रीयो कहेतानथी, एटलीएनीचूकठे ॥१७५॥ एरीतेतो केवलिनेमाये कोइकवन्नथो
टाहे तेवारेकेवलज्ञानने नासीजुंजोइये. पणकेवलीने वन्नथोहानतां केवलज्ञाननासी
जायठे एमतोयतुंनथी, माटे अहोइतिआश्चर्यं शुंजुनुअसमंजस बोलोठो ! ॥ १७६ ॥

भावलिंगात्ततोमोक्षो ज्ञानलिगेष्वपि ध्रुवः ॥ कदाग्रहं विमुच्ये
तन्नावनीयं मनस्विना ॥१७७॥ अगुरुधनयतो ह्यात्मा बंधोमुक्त इ
तिस्थितिः ॥ न गुरुधनयतस्त्वेष बध्यते नापि मुच्यते ॥१७८॥

अर्थ ॥ तेमाटे जावलिंगथीमोक्षठे. वेपनोकांइनियमनथी. कदापिइव्यथी अन्य
लिंगीनोवेपहोय. तोपणनिश्चयेमोक्षठे. माटेकदाग्रहवांडीने बुद्धिवंतपुरुषे एरीतेविचा-
रुं ॥ १७७ ॥ अगुरुधनयथी आत्माबंधायठे अनेमुंजायपणठे. पणगुरुधनयतो एआत्माबंधो
धानोपणनथी, अनेमुंजानोपणनथी ॥ १७८ ॥

अन्वयव्यतिरेकाज्यामात्मतत्त्वविनिश्चयं ॥ नवच्योपि हि तत्त्वे
च्यः कुर्यादेवं विचक्षणः ॥१७९॥ इदं हि परमव्यात्म ममृतं ह्य
द एव च ॥ इदं हि परमं ज्ञानं योगोयं परमः स्मृतः ॥१८० ॥

अर्थ ॥ अन्वयव्यतिरेकेकरीने जेठतेठेठुं, तेहनेअन्वयकहिये अनेजेथठते तेथ
ठुं तेहनेव्यतिरेककहिये ॥ तदज्ञावेतदज्ञावोअन्वयः तदज्ञावेतदज्ञावोव्यतिरेकः इदं
घट्टघट्टेतेनज्ञाव्यं ॥ विचक्षणपुरुषे एरीतेआत्मतत्त्वनो निश्चयनवनत्त्वेकरीने करवो
॥ १७९ ॥ एहिजन्तुअध्यात्मठे; एहिजन्तुअमृतोपमठे; वलीएहिज परमज्ञानठे; अने
एहिजपरमयोगकह्याठे ॥ १८० ॥

गुह्याद्गुह्यतरं तत्त्वमेतत्सूक्ष्मनयाश्रितं ॥ न देयं स्वल्पबुद्धी
नां तेह्येतस्य विडंबिकाः ॥१८१॥ जनानामल्पबुद्धीनां नैतत्तत्त्वं
हितावहं ॥ निर्वेदानां दुधार्त्तानां भोजनं चक्रिणो यथा ॥ १८२ ॥

अर्थ ॥ ठानामांठानुं एतत्त्वठे: माटेसुअनयथाश्रीने एतत्त्वअल्पबुद्धिने नमंजजा-
वुं; शामाटेकेजे अल्पमतिवाळा तेएतत्त्वनाविडंबकठे ॥ १८१ ॥ माटेअल्पबुद्धिंन
प्राणीने एतत्त्वहितकरेनही. जेमचक्रवर्त्तिनुं न्नीरुं भोजन निर्घसजेदुधायेपीट्या
प्राणीहोयतेनेपचेनही. तेनीपरंजापुं ॥ १८२ ॥

ज्ञानांशुर्विदग्धानां तत्त्वमेतदनर्थक्यं ॥ अगुरुधर्मंत्रपाठस्य
फणिरन्नग्रहो यथा ॥१८३॥ व्यवहारविनिष्णानां योज्जीप्सनि
विनिश्चयं ॥ कासारतरणात्रकः सागरं न तितीर्षति ॥ १८४ ॥

अर्थ ॥ तेमखंरुसरु पडिताश्येकरीने अर्धवट्याएहजा जेप्राणी तेनेएतत्र अनर्थ कारीठे, जेमअशुद्ध मंत्रनापाठवालो पुरुष सर्पनोमण्डिजेजाजाय, तेतेनेअनर्थकारी थाय, तेनीपरेंजाणवु ॥१९३॥ जेप्राणीव्यवहारनयमां कुशलनथी, अनेनिश्चयनपने समजवाजाय, तेप्राणीतलावने तरवामांअसमर्थठता समुद्रतरवा वाठेठे ॥ १९४ ॥

व्यवहारं विनिश्चित्य तत शुद्धनयाश्रित ॥

आत्मज्ञानरतोन्नूत्वा परमं साम्यमाश्रयेत् ॥ १९५ ॥

अर्थ ॥ व्यवहार अनेनिश्चयेकरी शुद्धनयनेआश्रीने आत्मज्ञाने रतयइ जेप्रवृत्त तेप्राणी परमपदनेपामे ॥ १९५ ॥ इतिआत्मनिश्चयाधिकार अष्टादशसमाप्त ॥

उत्सर्पद्द्व्यवहारनिश्चयकथाकह्लोलकोलाहलत्रस्यहुर्नयवादिक
वृषकुलं त्रश्यत्कुपद्वाचलं ॥ उद्यद्युक्तिनदीप्रवेशसुजग स्या
द्वादमर्यादया युक्तं श्रीजिनशासनं जलनिधि मुक्त्वा परं नाश्रये ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ह्वेजिनशासनरूप रत्नाकरनीस्तुति करेठे तेमाप्रथम जिनशासनने समुद्रनीउपमाथापेठे, तेजिनशासनरूपसमुद्र केवोठे ? तेकहेठे पसरतीएहवी व्यवहारत था निश्चयनयनीजेकथा, तेरूपजेकह्लोल तेनोजेकोलाहल, तेणेकरीने दुष्टजननयशा दिरूपी, काचवानोकुल जेनेविषे त्रासपामेठे वलीजेमाथी कुमतिरूपियपरंत तुटीगयाठे, जागाठे, वलीजेमामोहोटी उक्तियुक्तिरूपिणी नदीओनो प्रवेशठे तेणे करीजेसुजग एटखे मनोहरठे, वली स्याद्वादशैली रूपमर्यादायेजेयुक्तठे, एवो श्रीजिन शासनरूपपरत्नाकरजेसमुद्र तेनेतजीनेपरदर्शननेकोणसेवे ? ॥ १ ॥

पूर्णपुण्यनयप्रमाणरचनापुण्यै सदास्थारसैस्तत्त्वज्ञानफले
सदा विजयते स्याद्वादकल्पद्रुम ॥ एतस्मात् पतिते प्रवादकुसुमे
पद्दर्शनारामभूर्य सौरभमुद्गमत्यजिमतैरध्यात्मवार्तालवे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ह्वेएजिनमतने कल्पवृक्षकरीदेखाडेठे जेमापूर्णपवित्रजे सातनय अने चारप्रमाण तेहनीजेरचना तेरूपिय फुलमादेथी सदैव श्रद्धारूपसेकरीने तत्त्वज्ञान रूपफल नीपनाठे, एवोस्याद्वादनामाजे कल्पवृक्ष ते सदाजयवंतोवर्त्तो । एक-ए वृक्षथी खरीपट्याजे प्रवाहरूपि फूल तेणेकरीने परूदर्शनरूप वामीनी जेधरतीवे नवनवीअध्यात्मनी जेगर्ताओ तेनाजेखव तेणेकरीने भूय कहेताफरीने सुगंध एाने प्रगटकरेठे ॥ २ ॥

चित्रोत्सर्गगुञ्जापवादरचनासानुश्रियालंकृतः श्रद्धानंदनचंद्र
नद्रुमनिचप्रज्ञोल्लसत्सोरजः ॥ त्राम्यङ्गिः परदर्शनग्रहगणैरासे
व्यमानः सदा तर्कस्वर्णशिलोवृत्तो विजयते जैनागमो मंदरः ॥३॥

अर्थ ॥ ह्वेजिनशासनने मेरुपर्वतनी उपमाआपेठे. नानाप्रकारनो उत्सर्गमार्ग
अनेरुडोजे अपवादमार्ग तेनीरचनावंत रूपशिखर तेनीशोभाये शोभितठे. वलीश्र
रूपनंदनवनमां चंदननोवृक्ष तेरूपजेवुद्धि तेथकीप्रगटीठे सुगंधजिहां एवोमेरुतु
व्यठे. वलीएमेरुपर्वतनीपठवाने जमताजे परदर्शनरूपी ग्रहनासमूह तेणेकरीने
सदासेवितठे. तथातर्कजे शुद्धविचार तेरूपिणीसुवर्णशिला तेणेकरीने उंचोठे. एवो
जैनागमरूपजेमेरु तेजयवंतोवर्त्तो ! ॥ ३ ॥

स्याद्दोषापगमस्तमांसि जगति क्षीयंत एवद्गणाद् ध्वानो विशदी
प्रवंति निविम्ब निजादृशोर्गच्छति॥यस्मिन्नच्युदिते प्रमाणदिवस
प्रारंभकल्याणिनी प्रौढत्वं नयगीर्दधाति स रविर्जैनागमो नंदतात् ॥४॥

अर्थ ॥ ह्वेजिनशासनने सूर्यनीउपमाआपी वखाणेठे. जैनागमरूपसूर्यनाउद
यथकी चोरीजारीइत्यादिउपटवे, वलीजेथकी क्लृपेकमां जगतनेत्रिपे अज्ञानरूपअं
धारं क्लृपयाय, जेथकीमार्गनिर्मलथायठे, वलीचक्रुमांथी प्रमादरूपनिद्राजायठे, तथा
जेमसूर्योदयथी दिवस उद्योएमसिद्धथायठे, तेमजैनागमना उदयथी प्रमाणीसिद्ध
तारूपदिवसनीसिद्धताथायठे, तेजाणियेदिवसनेप्रारंभे लोकप्रजातेमंगलिकवोलेठे, जे
मसूर्यउदये लोकन्यायमार्गंचाळे, न्यायनांवचनवोले, तेमजैनसूर्यउदये नयतथा आ
गमनीवाणीते धणीरूडीरीतेप्रौढतापामेठे. एवोएजिनशासनरूपि सूर्य तेजयवं
तोवर्त्तो ! ॥ ४ ॥

अध्यात्मा मृतवर्षिजिः कुवलयोद्भासं विद्यासैर्गवां तापव्यापविनाशि
त्रिविंतनुते लब्धोदयोयः सदा॥तर्कस्थाणुशिरःस्थितः परिवृतः स्फा
रेन्यैस्तारकैः सोयं श्रीजिनशासनामृतरुचिः कस्येति नो रुच्यतां ॥५॥

अर्थ ॥ ह्वेजिनशासनने चंद्रनीउपमाआपी वखाणेठे अध्यात्मरूप अमृतनो
जेवरसाद तेणेकरीने कुवलयजेपृथ्वीरूपकमल तेनेविकस्वर करेठे, एवो, वली ग-
वांके वाणीरूपकिरण तेनाविद्यासेकरीने संसारना तापनोजेसमूह तेनोनाशकरेठे,
एवो; वली एचंद्रमाकेवोठे? जेतर्कविचार रूपीजे महादेव तेनामस्तकेरखोथको
उदयपाम्योठे, एवो; वली दीप्तजेनय तेरूपजेतारामंडल तेणेपरिवरखोथको फिरेठे,

एवो, जिनागमचक्र ते आजिनशासन रूपियोजेचक्रमाते कोनेरुचिपणाने नउपनावे।
अपितु सर्वनेउपजावेज ॥ ५ ॥

वौशानामृजुसूत्रतो मतमजूछेदातिना सग्रदात्सांरग्याना तत एव
नैगमनयाद् योगश्च वेगेपिक॥शब्दब्रह्मविदोपि शब्दनयत स
र्वेनयैर्गुफिता जैनी दृष्टिरितीह सारतरता प्रत्यदमुष्ठीदते ॥६॥

अर्थ ॥ जेनाअनेकनयमार्थी एकेकानयग्रहणकरीने षट्छे ऋजुसूत्रनयथी वौश
नोमतप्रगट्यो, अनेसग्रहनयथी वेदातिकनो मतप्रगट्यो, तथासारयमतपण संग्रह
नयथीजउपनो अनेनैगमनयथी योगमत अने वेगेपिकमत प्रगट्यो, शब्दनयथकी
मीमासकदर्शन उपनु, अनेजैनशासनतो सर्वनयेकरीने गुफितठे, तेमाटेआ जिनशा
सनमा सारमासारपणु प्रत्यरूपणे रुमीरीतेदेखीथे ठेये ॥ ६ ॥

ऊमा नार्कमपाकरोति दहन नेव स्फुलिगावली नाग्धि सिंधुजल
प्लव सुरगिरिं ग्रावा नवाच्यापतत् ॥ एवं सर्वनयैकजावगरिमस्था
न जिनेजागमं तत्तद्दर्शनसकथाशरचनारूपं न हंतुं क्षमा ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ उकलाटजे वाफ तेनोजेताप तेसूर्यनेजीतीशकेनही, अनेअग्निना कण्ठि
याते दावानलने जीतीनशके, तथासिंधुनदीनुजल तेनोजेवेग तेखवणसमुद्रने ठेखीन
शके, पठरनाजेखड तेमेरुपर्वतने दावीनशके, एमसर्वनयना एकताजावनी मोहोटाइ
नुस्थानक एह्वु तीर्थकरनुजेआगम तेहने तेपरदर्शनीओ हणवानेसमर्थनथी, शासा
देजे ए जैनतेसर्वदर्शनीठे, अनेतेदर्शनीयो जैननाएकेकअशीठे ॥ ७ ॥

उःसाध्यं परवादिना परमतक्षेपं विना स्व मत
तत्क्षेपे च कपायपककलुप चेत समापद्यते ॥
सोय निस्वनिधिग्रहव्यवसितौ वेतालकोपक्रमो
नाय सर्वहितावहो जिनमते तत्त्वप्रसिध्यर्थिना ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ परदर्शनीजेटलाठे तेएकएकनामतने खड्याविना पोतानामतने धारी
शक्तानथी ए मतमतनोजेकदाग्रह तेनोप्रक्षेपकरता कपायरूपकादवेकरीने मनम
खिनथायठे एकदाग्रहनो व्यापारतेतो दरिडीनाघरनोनिधान हरवाने वेतालगयो
तेप्रायजाणवो एउपक्रम सर्वजिनमतनेविषे हितकारीनथी माटे अर्थीजीवने ए नि
नमत ते तत्वरूपे प्रसिद्धठे ॥ ८ ॥

वार्त्ताः संति सहस्रशः प्रतिमतं ज्ञानांशबंधक्रमाश्चेतरतासु ततः प्र
याति न तुमां लीनं जिनैजागमे॥नोत्सर्पति लताः कति प्रतिदिशं पुष्पैः
पवित्रा मधो ताभ्योनेति रतिं रसालकलिकारक्तस्तु पुंस्कोकिलः ॥९॥

अर्थ ॥ जेनोअनुक्रमज्ञाननेमात्रअंशेकरीनेबंधायोठे, एवीपरदर्शनीओनीवार्त्ता-
ठे. तेवामतममत्व ह्जारोगमेवत्तेठे, पणतेवातोनेविपे माहारुंचित्तजातुंनथी. शामाटे-
जेसिद्धांतोनेविपे माहारुंमनलीनठे. माटेचैत्रमासे दिशोदिशेजेफूल तेणेकरीने पवित्र
एहवीजेलता तेकेटलीकविकस्वरथाय, फले, पणपुंस्कोकिलजे कोयल तेआंवाणीमंजरी
शुंरक्तएवीयकी तेलताओनेविपेरतिनपामे, तेनीपरे महारुंचित्तपण सिद्धांतरूप आं-
वानीमंजरिये रक्तयुंधकुं अन्यदर्शनरूप लताओमां जातुंनथी ॥ ९ ॥

शब्दोवा मतिरर्थ एव वसु वा जातिः क्रिया वा गुणः शब्दार्थः किमि
ति स्थितिः प्रतिमतं संदेहशंकुर्यथा॥जैनैडे तु मते न सा प्रतिपदं जा
त्यंतरार्थस्थितिः सामान्यं च विशेषमेव च यथा तात्पर्यमन्विवृति॥१०॥

अर्थ ॥ आशब्दठे, किवा मतिठे केशर्थठे, केगुणठे, के वस्तुके० ड्रव्यठे, केजातिठे
के क्रियाठे ? वलीएनो शब्दार्थकेमहेशे ? एवोसंदेहहूपिखीलो मतमतप्रत्येरहोठे पण
जिनमतमानथी.तेपदपदप्रत्ये जात्यंतरअर्थनी स्थितिठे. माटे सामान्यअनेविशेष जेवाप
दार्थनो यथार्थनिश्चय तात्पर्यअर्थतेने नजेठे.माटे जिनमतमां संदेहहूपिखीलोनथी ॥१०॥

यत्रानर्पितमादधाति गुणतां मुख्यं तु वस्त्वर्पितं तात्पर्यानवलंबने
न तु ज्वेद्वोधः स्फुटं लौकिकः॥संपूर्णं त्ववज्ञासते कृतधियां कृत्स्नाद्धि
वद्वाक्रमात् तां लोकोत्तरजंगपश्चिपदं स्याद्वाद्मुजांस्तुमः ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ स्याद्वाटरूपजेनमुजामां केवोगुणठे ? के जेमांवस्तुने अनर्पणकरीठतां
पण तेवस्तुगुणतानेप्राप्तियायठे; अनेवस्तुअर्पणकरीठतांते मुख्यताजावनेपामेठे, अने
जेनातात्पर्यअर्थने अवलंबनेकरीने तोग्रगटपणे लौकिकबोधयायठे; अनेसंपूर्णबोधतो
समयविवक्षाना अनुक्रमथकी महानिपुणबुद्धिवावाने प्रकाशयायठे; तेमाटेए लोको-
त्तर जंगजातनुंठेकाणुं एवीजेस्याद्वाटशैलीरूपमुजा तेनेअमेस्तवियेठेये ॥ ११ ॥

आत्मीयानुज्ञाश्रयार्थविषयोप्युच्चैर्यदीयक्रमो म्लेचानामिव संस्कृ
तं तनुधियामाश्रयमोहावहः ॥ व्युत्पत्तिप्रतिपत्तिहेतुविततस्याद्वा
दवाग्गुंफितं तं जेनागममाकलय्य न वयं व्याक्षेपज्ञाज. क्वचित्॥१२॥

अर्थ ॥ तेजोनागमकेबुढे ? जेमां पोताना आत्मानो अच्युतकरवाना आश्रयो विपयते, एवोउंचपणेकरीने जेनोरुमते णटलेपरिपाटीते, अनेम्बेठनेजेम सकृ तजापा आश्रयकरनारी अनेमोहउपजावनारीते तेनीपरे अल्पयुद्धिवाळाने अच वोपामी मुकाववानुंस्थानकठे, माटेजोनागमतो व्युत्पत्तिनु निरूपण करनाराजे हेतुठे णेकरी निस्तीर्णणह्वोजे स्याद्वादमार्गतेणेकरी रचेखु ठे, तेनेपामीने महाराविजमा वीजुकोइपण व्याक्षेपपणु क्यारेपणयतुनधी ॥ ११ ॥

मूलं सर्ववचोगतस्य विदितं जैनेश्वरं शासनं तस्मादेव समुचितैर्नय
मतैस्तस्यैव यत्खंभनं ॥ एतत्किंचन कौशलं कलिमलञ्जनात्मन स्वा
श्रितां शाखा त्वेतुमिवोद्यतस्य कटुकोदकाय तर्कार्थिन ॥१३॥

अर्थ ॥ माटेसर्ववचनगतसमूहनुजेमूल पद्दुपजिनशासनकद्युते एजिनशासन थकीज प्रगट्या एहवाजे नयनयना मत तेवामतेकरीनेज दुष्टप्राणी तेज जिनआगमनु खरुनकरेते तेपापिष्टआत्माओनो आत्मा पापरूपमेलेकरीढकाणोते एवाडुधेनुजेकांर किचित्मात्र डाहापणपणुते,तेजेमकोइकमूर्ध जेदृक्कनी नाखे वेठोयको तेजनालकापवानेठ जमालथाय,तेथीकडवाविपाकपामे,तेमतेकुविचारवालाने आगलकरुवांफल प्रगटरो ॥३॥

त्यक्त्वोन्मादं विज्रज्य वादरचनामाकर्ष्य कर्णामृत सिंहातार्थरहस्य
वित्कलजतामन्यत्र शास्त्रे रति ॥ यस्या सर्वनया वसति न पुनर्व्य
स्तेषु तेष्वेव या मालायां मणयो लुठति न पुनर्व्यस्तेषु तेष्वेव सा ॥१४॥

अर्थ ॥ उन्मादतजीने,माहोमाहे जगडोतजीने,वली कानेअमृतरूप वाणीसांजलीने, सिद्धांतनाअर्थ रहस्यनोजे जाणपुरुष तेवीजाशास्त्रनेविपे रतिकेमपामे ? अर्थात्नजपामे जे जैनवाणिनेविपे सघलाएनय प्रवेशकरेते, पणतेजूदाजुदामतवालाना मतमा सर्वनय नधी तेथीजैनवाणीकाइतेमारेहेतिनधी शामाटेजेतेसर्वे व्यग्रचित्तवालाठे माटेजैनमां सर्वे नयते जेममालानेविपे सर्वमणकारमेते,पणदृटामणकापड्याहोय तेनेमालानकहिचे अनेएकमणके संमणका समाणाएमपणनकहीए माटेतेमालासरखोजैनमतते ॥ १४ ॥

अन्योन्यप्रतिपक्षजाववितथान् स्वस्वार्थसत्यान्नयानपेक्षाविपय
ग्रहे विज्रजते माध्यस्थमास्थाय य ॥स्याद्वाटे सुपथे निवेश्यहरते
तेपा तु दिट्मूढतां कुदेंडप्रतिम यशोविजयिनस्तस्यैव सर्वर्षते ॥१५॥

अर्थ ॥ वैरजावेकरी जूवाजूवाजोपोतपोतानाअर्थ तेनेसाचाकरता विपयग्रहणकरी माध्यस्थपणानेस्वीकारी

नागमावानो विज्ञागकरावीने, स्यादादरूपउत्तममार्गनेविषेखोकुत्रुं चित्तस्थापनकरावी
ने अने जे माध्यम्यपणु प्रदृग्कर्गीतेमनीद्विगुमूटनानोनागकरे. ते विजयवंतप्राणी कुंदनुं
पुत्र तथाचंद्रमासगर्वो उज्वलोजेजग तणेकरीवृद्धिवंतोयशे. अर्द्धी कवियेपाना
नुंनामरणसूचयुंठे ॥ १५ ॥ इतिश्रीजेनमतस्तुल्यधिकार एकोनविंशतिसमातः ॥
॥ इतिश्रीमहापाध्याय श्रीयोगविजयगणिना विरचिताध्यात्मसारप्रकरणेषुपद्यप्रबंधः ॥
अहा रसांश्रधिकारनाकाव्य १५५ तथा श्रोगणीसमांना १५ मल्लीने २१० काव्येठे.

शास्त्रोपदर्शिनदशा गलितासद्ग्रहकपायकलुपाणां ॥

प्रियमनुज्वकवेद्यं रहस्यमाविज्यति किमपि ॥ १ ॥

प्रयमाच्यामविलासा दाक्षिर्भृंगीव यत्क्षणाद्धीनं ॥ चं

चलतरुणीविभ्रमममं सुतरलमनः कुरुते ॥ २ ॥

अर्थ ॥ शास्त्रेवतावीजेदशा तणेकरीने गलीगइठे सारीनरसी अस्तद्वग्रहूपक
पायनी कलुपताजेनी, जेने प्रियपद्मोजे एकअनुभव तेथीजणातुं एवुंजेरइस्य ते
कांश्कप्रगटथायठे ॥ १ ॥ प्रयमअच्यासरूपी विलासनायोगेकरीने जेप्राणीपूर्वांक
कांश्क रहस्यमां लीनथायठे अनेफरीचंचलपणेरहेठे. जेमचंचलखी पोताना विलास
नायोगेकरी कांश्कसुत्रमां लीनथायठे अनेपठी जेवीनेतेवी चंचलरहेठे, तथाजेम
कीनानेदमरी ज्यारेचटकोदरावेठे. त्यारेतेनाध्यानेकरीने नेतल्लीनयज्ञायठे अनेपठीजे
वारेनमरीपोताना चटकानोउद्योगसुकीथापेठे, तेवारेतेसर्वशुद्धीजइ पोतानोमुखनो
म्वजाव धारणकरेठे. तेनीपरे जाणीवितुं ॥ २ ॥

सुविदितयोगेरिष्टं क्षिप्तं मूढं तथैव विक्षिप्तं॥एकाग्रं च निरुद्धं चै

तः पंचप्रकारमिति ॥३॥ विषयेषु कल्पितेषु च पुरःस्थितेषु च

निवेशितं रजसा॥मुख्यःख्युग्बद्धिर्मुखमायातं क्षिप्तमिह चित्तं ॥४॥

अर्थ ॥ योगज्ञानिये पांचजेठे मनकरुंठे. १ क्षिप्तमन २ मूढमन ३ तेमजविक्षिप्तमन
४ एकाग्रमन ५ निरुद्धमन. एपांचप्रकारमननाठे ॥ ३ ॥ तेमांक्षिप्तनुंखक्षणकहेठे. पो-
नानाचित्तनेसन्मुख कट्याजेविषय तेनेविषे रजोगुणेकरीने थाप्युं. सुखतथा
उन्वयुक्त, अने बद्धिर्मुखययुंचित्त तेने क्षिप्तमनकरुंठे ॥ ४ ॥

क्रोधादिभिर्नियमितविरुद्धकृत्येषु यत्तमो जाग्रात्कृत्याकृत्यविज्ञा

गासंयतमेतन्मनोमूढं ॥ ५ ॥ सत्वोजेकापरिहृतःखनिदानेषु सु

खनिदानेषु ॥ शब्दादिषु प्रवृत्तं तदेव चित्तं तु विक्षिप्तं ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमात्रहुलताये तमोगुणहोय, षट्कोक्रोधसहित विरुद्धकामनेविषे जे तत्पर होय अने विवेकरहितपणे कृत्याकृत्यनी बह्नेचणविना जे होय, तेनेमूढमनकहीये ॥५॥ जेधैर्यनावलथी छु खनाकारणगणतुनथी, शब्दादिकविषयमां रूपरसादिकनाकारण जाणी कठोरपणेप्रवृत्तं एवुंजेचित्ततेने विद्वित्तमनकहीये ॥ ६ ॥

अधेपादिगुणवता नित्य खेदादिपट्टकपरिहारात् ॥ महेशप्रत्ययस
गतमेकाग्र चित्तमात्रातं ॥ ७ ॥ उपरतविकटपट्टत्तिकमवग्रहादि
क्रमच्युत शुद्ध ॥ आत्माराममुनीना जवति न रुद्ध सदा चेत ॥७॥

अर्थ ॥ रागधेपादिकेरहित जेगुणवतपुरुषठे अनेसदा खेदादिकनोपरिहारकरना रजेपुरुष ठे, ते तुमन सदैवरागधेपट्टालवाथी सर्वकार्यमा सरसुमह्युठे, तेनेएकाग्रमनक हीये ॥ ७ ॥ जेनीविकटपट्टत्तिशातयष्टे, वलीअग्रग्रहादिकमथी पाहुंओसखुठे कष्ट थीएहबुशुद्धमन, तेआत्माराममुनिनुजेअत करणहोय, तेनेनिरुद्धमनकहीये ॥ ८ ॥

न समाधावुपयोग तिस्रश्चेतोदगा इह लजंते ॥ सत्वोत्कर्षात् स्थै
र्याङ्गने समाधिसुखातिगयात् ॥ ९ ॥ योगारजस्तु जवेद्विद्विष्टे
मनसि जातसानदा ॥ द्विष्टे मूढे वास्मिन् व्युत्थानं जवति नियमेन ॥ १० ॥

अर्थ ॥ चित्तनीत्रणदशा तेआसमाधिमाकाइ उपयोग पामतीनथी, तेवारे पणतेमा वेदशातो सत्वोत्कर्षथकी तथास्थिरताथकी अनेसमाधिसुखना अतिशयथी उपयोग पामेठे ॥ ९ ॥ कदाचित् विद्वित्तचित्तनेविषे योगसमाधिमा आनदितहोय तोयोगारज सजवे, द्विष्टमूढमनेतो योगनोविशेष विषयरूप उदयहोय ॥ १० ॥

विषयकपायनिवृत्त योगेषु च सचरिण्युविविधेषु ॥ गृहखेदद्वा
लोपममपि चलमिष्ट मनोज्ञ्यासे ॥ ११ ॥ वचनानुष्ठानगत याताया
तं च सात्विचारमपि ॥ चेतोऽज्ञ्यास्दशायां गजाकुशन्यायतोऽडुष्ट ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ विविधप्रकारना योगनेविषे फरतु अनेविषयकपाये जखु एवुधरमारमता वालकनीपेरे चपलजेमनतेअज्ञ्यासेकरी रुहुजाणु ॥ ११ ॥ वचनानुष्ठानमारखु एवु जालुथावतु अतिचारसहित मनहोयतोपण जोमनअज्ञ्यासदशामा उर्त्तनु होयतो, जेम ह्स्तिते अकुशेकरीरुनोथाय तेदृष्टाते तेमनपणरुहुंथाय ॥ १२ ॥

ज्ञानविचाराजिमुखे यथा यथा जवति किमपि सानदा ॥ अर्थे प्रलोच्य
वाह्यैरनुगृहीयात्तथाचेत ॥ १३ ॥ अत्रिरूपजिनप्रतिमा विशिष्टपद
वाक्यवर्णरचना च ॥ पुरुषविशेषादिकमप्यत एवाखवन ज्वते ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ज्ञानविचारणानामुखशी जेमकांश्क आनंदथाय एहवेवाह्यअर्थेकरी लो-
जावीने तेमांचित्तनेयोजावीराखीने ज्ञाननाविचारने सन्मुखकरीथे ॥ १३ ॥ रुनीजि
नप्रतिमा. रुडांसिद्धांतनांपद, वचन अक्षर, ते पुरुषविशेषजे बहुश्रुतगीतार्थमुनि हो
यतेहने एत्रणआलंबन प्रजुयेकहांठे ॥ १४ ॥

आलंबनैः प्रशस्तैः प्रायोजावः प्रशस्त एव यतः॥इति सालंबनयोगी
मनः शुजालंबनं दध्यात् ॥१७॥ सालंबनं क्लणमपि क्लणममि कुर्या
न्मनोनिरालंबं ॥ इत्यनुभवपरिपाकादाकालं स्यान्निरालंबः ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ रुढेआलंबनेकरीने प्रायेरूढोजावहोय. माटेसालंबनयोगी जे रुनाजीवहोय
तेणेशुद्धआलंबन धरवुं ॥ १५ ॥ अनेक्लणकमां सालंबनमनकरे, अनेक्लणकमां निरा-
लंबनमनकरे, एरीतेश्रुतवनापरिपाकशी तेप्राणीसदाय निरालंबनथाय ॥ १६ ॥

आलंब्येकपदार्थं यदा न किंचिद्विचिंतयेदन्यत् ॥ अनुपनतेंधनव
ह्लिवडपशांतं स्यात्तदा चेतः ॥ १७ ॥ शोकमदमदनमत्सरकलहक
दाग्रहविपादवैराणि॥क्षीयंते शांतहृदामनुभव एवात्र साक्षात्तः ॥१८॥

अर्थ ॥ पठीएकपदार्थनेश्रवलंबीने जेवारेवीजुंकांश् चिंतवेनही, तेवारे जेमकाष्टवि-
नानो अग्निउपशमेठे, तेनीपरेउपशांतपणुंपामे ॥ १७ ॥ मादेशोक, गर्व, काम, मत्सर,
ह्येग, हठ, विपाद अनेवैर एटलावानां शमतावंतप्राणीनेनहोय, एवातनो साक्षीइहा
अनुभवठे ॥ १८ ॥

शांते मनसि ज्योतिः प्रकाशते शांतमात्मनः सहजं॥अस्मीन्नवत्यवि
द्या मोहध्वांतं विलयमेति ॥ १९ ॥ बाह्यात्मनोधिकारः शांतहृदामं
तरात्मनां न स्यात्॥परमात्मानुध्येयः सन्निहितो ध्यानतो भवति ॥२०॥

अर्थ ॥ शांतमननेविषे रहेतायका आत्मानुंशांत,खाजाविक, सहजानंदरूप जे तेज
ठेते प्रगटथाय, तेवारे जेकुविद्याठेते राखथइजाय; अनेमोहांधकार नागपामे ॥ १९ ॥
बाह्यथकि मननोजेश्रधिकार तेशांतपरिणामि अंतरआत्मावाला प्राणीने नहोय, केम-
केतेने ध्येयरूपी जेपरमात्मा तेध्यानशी डुकनोठे. ॥ २० ॥

कायादिर्वहिरात्मा तदधिष्ठानांतरात्मनामेति ॥ गतनिःशेषोपाधिः
परमात्मा कीर्तितस्तज्ज्ञैः ॥ २१ ॥ विषयकषायावेशः तत्त्वाश्रयश्च गु
णेषु च द्वेषः॥आत्माज्ञानं च यदा बाह्यात्मा स्यात्तदा व्यक्तः ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ कायाअधिष्ठित जेवहिरात्मा तेनुंअधिष्ठानजे अंतरात्माठे, तेप्रतेपामे

अनेगड्ढेसमस्त उपाधिजेने तेने ज्ञानियेपरमात्मा कद्योठे ॥ ११ ॥ जेनेविषयकथा
यनोश्चावेश होय, तथा तत्त्वनीश्रद्धाहोय अनेगुणीउपर छेपहोय, अनेजेने आत्मानु
श्रोतरसाणनश्री, तेनेप्रगटपणे वहिरात्मा कहिये ॥ १२ ॥

तत्त्वश्रद्धाज्ञानं महाव्रतान्यप्रमादपरता च ॥ मोहजयश्च यदा स्यात्
तदातरात्मा ज्वेद्व्यक्त ॥ १३ ॥ ज्ञानं केवलसंज्ञं योगनिरोध समग्र
कर्महति ॥ सिद्धिनिवासश्च यदा परमात्मा स्यात्तदा व्यक्त ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेनेतत्त्वनीश्रद्धाहोय, ज्ञानपणुहोय, महाव्रतीपणुहोय, तथायप्रमादीपणु
होय, एमकरता जेवारेमोहनेजीते, तेवारेतेनेप्रगटपणे अतरात्माकहिये ॥ १३ ॥ नि
हाकेवलज्ञानहोय अने मनवचनकायाना योगनिरोधी आठकर्मद्वयकरी सिद्धसावते
तेवारे तेनेप्रगटपणे परमात्माकहिये ॥ १४ ॥

आत्मानतो गुणवृत्तिर्विविच्य य प्रतिपदं विजानाति ॥ कुशलानुवध
युक्तं प्राप्नोति ब्रह्मभूयमसौ ॥ १५ ॥ ब्रह्मस्थो ब्रह्मज्ञो ब्रह्म प्राप्नो
ति तत्र किंचित् ॥ ब्रह्मविदां वचसापि ब्रह्मविलासाननुभवाम ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेप्राणीआत्मानेअने गुणवृत्तिने माहोमादेवेहेंचणकरीने ठेकाणेनेने
तेप्राणीकुशलानुवधि पुण्यसहित मोक्षपदनेपामे ॥ १५ ॥ जेब्रह्ममारहो ब्रह्मनेचाण
तेब्रह्मनेपामे, एमाशोअचद्योठे ? माटेब्रह्मवेचापुरुषजेज्ञानी तेनावचनेकरी ब्रह्मजेमोक्ष
विलासीसुख, तेने अमे अनुभवियेठिये ॥ १६ ॥

ब्रह्माध्ययनेषु मत ब्रह्माष्टादशसहस्रपदज्ञाव ॥ येनाप्त तत् पूर्णं
योगी ब्रह्मण परम ॥ १७ ॥ ध्येयोय सेव्योयं कार्यां जक्ति सुकृत
धिया सेव ॥ अस्मिन्गुरुत्वबुद्ध्या सुतर संसारसिंधुरपि ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ ब्रह्मअध्ययननेत्रिपे कद्दुठेके, अठारहजार शिलागरयेकरी जेब्रह्मचर्यने
पाम्यु, तेनेपूर्णयोगीअनेपरम ब्रह्मकहिये ॥ १७ ॥ माटेएनेजध्यावो, एनीजपुण्यवते
जक्तिकरवी,अनेएनेत्रिपे मोटाइपणानी बुद्धिधरीये,तो संसारसमुद्रतरवोसहेसठे ॥ १८ ॥

अवलवेत्तायोग पूर्णाचारासहिष्णवश्च वय ॥ जत्तया परममुनी
ना तदीयपदवीमनुसराम ॥ १९ ॥ अटपापि यत्र यतना निर्दंजा सा
गुज्ञानुबंधकरी ॥ अज्ञानविषय यत्तद्विवेचन चात्मज्ञावाना ॥ २० ॥

अर्थ ॥ अज्ञायोगतो अमारेनिर्बंधठे, पुरोश्चाचारपणअमे पालीशक्तानश्री, पणमोक्ष

मुनिनी चक्रिएकरीने तेहनीपदवीने पामशुं ॥ २९ ॥ थोडीपणजयणा कपटरहितथरो,
तोतेशुचश्रनुबंधकारीठे. पणआत्माजावनीजेवेहेचण तेअज्ञाननेटालनारठे ॥ ३० ॥

सिंहांततदंगानां शास्त्राणां यः सुपरिचयः शक्त्या ॥ परमालंबनभू
तो दर्शनपक्षोयमस्माकं ॥ ३१ ॥ विधिकथनं विधिरागो विधिमा
गस्थापनं विधेरिवा॥अविधिनिषेधश्चेति प्रवचनशक्तिः प्रसिंहांतः॥३२

अर्थ ॥ सिद्धांतनाश्रमेपक्षीठीये, तेनाश्रंगजेशास्त्रतेनो शक्तिप्रमाणे अमारेपरिचय
ठे, माटेपरमआलंबनभूत एवोजेंसमकितपक्ष तेअमारेरूढोठे ॥ ३१ ॥ शुद्धज्ञापवुं. वि-
धिशास्त्रनोरागकरवो, शुद्धमार्गनुं स्थापनकरवुं, विधिमार्गनीद्वाराखवी, अविधिटाळवी
अनेसिद्धांतनी चक्रिकरवी एअमारोसिद्धांतठे ॥ ३२ ॥

अध्यात्मज्ञानोज्वलचेतोवृत्योचितं हितं ॥ पूर्णक्रियाजिज्ञाप
श्चेत्तिस्यमात्मशुद्धिकरः ॥३३॥ ह्यमिद् शुचानुबंधः शक्यारंजश्च
शुद्धपक्षश्च ॥ अहितो विपर्ययः पुनरित्यनुभवसंगतः पंथाः ॥३४॥

अर्थ ॥ अध्यात्मनी ज्ञानायेकरी उज्वलएहवीजेचित्तवृत्तितेणेकरीने उचिनकार्य
करवुं, तथाहितकारी करणीकरवी, पूर्णक्रियाना विलासनोअजिज्ञापधरवो. अथमारे
आत्मानो शुद्धिकारकठे. एटलेएकश्रंत'करणनी उज्वलताजे शुद्धिकरवीते, अनेवीजो
आचर्यामांडीश्रंतपर्यंत पूर्णशुचक्रियाकरवानी अजिज्ञापा एवेवानांआत्मानो शुद्धिक
रनाराठे ॥ ३३ ॥ तथाएककरवायोग्यश्रारंजते शक्यश्रारंजथने वीजोशुद्धपक्ष एवेवा-
नांशुचानुबंधीठे. एवेजेनेप्रारंजकालेसमर्थठे, एमांजेनी शक्तिथयमअने शुद्धप्ररूप
एठे तेनेतोहितकारीमाने अने एधीविपर्यासजेठे, तेने अहितकारीमाने. एधीरीने
अनुभवज्ञानने मलवानो एपंथठे एधीमिथ्यात्वटले ॥ ३४ ॥

ये त्वनुभवाविनिश्चितमार्गाश्चारित्रपणिणित्त्रिष्टाः ॥ बाह्यक्रियया च
रणाजिमानिनो ज्ञानिनोपि न तो॥३५॥ लोकेषु बृहद्विद्युंश्चिषु विपणिका
नां बहिःक्रियासु रतिः॥अक्षां विना न चैताः मतां प्रमाणं च नोन्निद्रिनं ३६

अर्थ ॥ जेने अतुजवनो निधयनधी, चारित्रधी जे द्रष्टे. तथासाय
क्रियानी जेनी आचरणाठे, अने लोकनांउप्रविहारीपड आवागनोगर्वकरेठे, तेनेज्ञा
नीनकरिये ॥ ३५ ॥ बाह्यदृष्टिवाला मूर्खलोक तेने बाह्यक्रियाठेनदेखी प्रीतिधरे,
तेनो जेमकोडकवाणीयो बाह्यक्रियाणानो व्यासकरतोडेगिरे तेन'सो
अज्ञानानुं कजुंयेप्रनाएनधी ॥ ३६ ॥

वाल पश्यति लिग मध्यमबुद्धिर्विचारयति वृत्त ॥ आगमतत्त्व तु बुध
परीक्षते सर्वयत्नेन ॥ ३७ ॥ निद्यो न कोपि लोके पापिष्टेऽपि ज्व
स्थितिश्चित्या ॥ पूजा गुणगरिमाख्या धार्यो रागो गुणलवेपि ॥ ३८ ॥

अर्थ ॥ माटेजेवाखजीबहोयते वेपजोऽने परीक्षाकरे, तथा मध्यमजीरते आचरण
जोऽपरीक्षाकरे, अनेपडिततोऽज्ञानतत्त्वदेखी परीक्षाकरे ॥ ३७ ॥ लोकनेत्रिपे कोऽनी
निदाकरियेनही, पापीनेत्रिपे महोटी ससारनीस्थिति चित्तविये, जेगुणयुक्तपुरुषहोम
तेनीपूजाकरीये, बडाऽकरीये, तथाजेअहपगुणीहोय तेनाउपर पण रागधरीये ॥ ३८ ॥

निश्चित्यागमतत्त्वं तस्माद्धृत्युज्य लोकसंज्ञा च ॥ श्रद्धाविवेकसार य
तितव्य योगिना नित्यं ॥ ३९ ॥ ग्राह्य हितमपि वालाढालापैर्जर्जन
स्य न हेप्यं ॥ सत्या वाच पराशापाशा इव सगमा ज्ञेया ॥ ४० ॥

अर्थ ॥ तथा आगमनोनिश्चयकरी लोकसंज्ञाढोडीने विवेकनोसारजेअज्ञातेनेत्रिपे
योगीश्वरे सदाउद्यमकरवो ॥ ३९ ॥ वालकथक्रीपण आलापेकरीने हितनीजात खेवी,
जुर्जनउपर हेपनकरवो, सत्यबोखबु, पारकीआशानापाससरिखासगमजाणवा ॥ ४० ॥

स्तुत्या स्मयो न कार्य कोपोपि च निदया जनै कृतया ॥ सेव्या धर्माचा
र्यास्तत्त्वं जिज्ञासनीयं च ॥ ४१ ॥ शौचं स्थैर्यमदज्ञो वैराग्यं चाल्मनि
ग्रह कार्य ॥ दृश्या ज्वगतदोषाश्चित्यं देहादिवैरूप्यं ॥ ४२ ॥

अर्थ ॥ कोऽनखाणेतो गर्वनकरवो, कोऽनिंदेतो कोपनकरवो, धर्माचार्यनी सेवा
करवी, तत्त्वनेजाणवानी इठारागरी ॥ ४१ ॥ पवित्रपण स्थिरतापण अने निष्कण
पण आदरबु तथावैरागधरवो अनेमननेवश्यकरीराखबु, तथाससारनादोपदेखवा, बडी
देहनेत्रिनाशीपणे चित्तवजो ॥ ४२ ॥

जक्तिर्जगवति धार्या सेव्यो देश सदा विविक्तश्चा ॥ स्थातव्य सम्यक्त्वे
विश्वास्यो न प्रमादरिपु ॥ ४३ ॥ ध्येयात्मबोधनिष्ठा सर्वत्रागम
पुरस्कार्य ॥ त्यक्तव्या कुविकटपा स्थेयं वृक्षानुवृत्त्या च ॥ ४४ ॥

अर्थ ॥ प्रजुउपरजक्तिधरवी, पशुपडकादिदोपरहित देशजेस्यानक तेसेजु सम
क्षितदिशामास्थिररहेबु, प्रमादरूपशत्रुनोत्रिश्वासनकरवो ॥ ४३ ॥ ध्येयस्वरूपने आ
त्मबोध तेमारहेबु, सधेयस्थेये आगमसिद्धातने आगमकरबु, कुविकटपठाडवा जेमा
गेंदूखाये तेमागेंचाखबु ॥ ४४ ॥

साक्षात्कार्यं तत्त्वं चिद्रूपानंदमेहुरेर्जाव्यं ॥ हितका
री ज्ञानवतामनुभववेद्यः प्रकारोऽयं ॥ ४५ ॥

अर्थ ॥ तत्त्वने प्रगटकरबुं, ज्ञानरूपश्चानंदनरेरहेबुं, ज्ञानवंतने हितकारीयज्ञने रहेबुं,
अनुभववंतजीवोना प्रकारठे ॥ ४५ ॥ इतिअनुभवधिकारः विंशतिसमाप्तः ॥ २० ॥

येषां करवकुंददृष्टं दशशतृत्कपूरशुभ्रागुणामालिन्यं व्यपनीय चे
तसि नृणां वैशद्यमातन्वते ॥ संतःसंतु मयि प्रसन्नमनसस्ते केपि
गोणीकृतः स्वार्थोमुख्यपरोपकारविधयोत्वंखलेः किंखलेः ॥ १ ॥

अर्थ ॥ चंद्रविकासीकमलनाफूलनोसमृद्ध, चंद्रमा, कपूर, एसरपाज्ज्वला जेना
एणठे. तथाजे मनुष्यनाचित्तनेविषे मखिनताटाक्षीने निर्मलनाज्ज्वलताने वि
स्तारेठे; एवाजेसज्जन पुरुषोते, माहाराठपर प्रसन्नमने सदैवरहेजो! जेणेपोतानोअर्थ
गोणकखोठे, अनेजेनीमुख्यपणे परउपकारनी बुद्धिठे, एवासज्जन जो महाराठप
रप्रसन्नठे तो, उन्मत्तएवाखलजे दुर्जनलोक तेनी अप्रसन्नताये अर्थवानुठे ? ॥ १ ॥

ग्रंथार्यान् प्रगुणीकरोति सुकविर्यत्नेन तेषां प्रथामातन्वन्ति कृपाक
टाक्षलहरीलावण्यतः सज्जनाः ॥ माकंदद्रुममंजरीं वितनुते चित्रां म
धुश्रीस्ततः सोजाग्यं प्रथयन्ति पंचमचमत्कारेण पुंस्कोकिलाः ॥ १ ॥

अर्थ ॥ रुढाजेकविठे, तेअर्थानुपत्तिए नवाग्रंथरचे; पणकृपानजरनीखेहरी तेनुंघर
एवाजे सज्जन तेग्रंथनेवखाणीने विस्तारकरेठे, तेउपरदृष्टांतकहेठे; जेनवसंतलक्ष्मी
आंवांनीमंजरीना मनोहरपणानेप्रगटकरेठे, पणपोताना पंचम रागनागचमत्कारेकरी
एदवेरागनोटडुको तेणेकरीनेकोयल मंजरीनुं सोजाग्यपणुंजगमांविस्तारेठे ॥ १ ॥

दोषोद्धेखविषः खलाननविलाड्जाय कोपाज्ज्वलन् जिह्वाहिर्ननु
किं गुणान्नगुणिनां वासद्वयं प्रापयेत् ॥ तस्मान्नेत्रवलयप्रज्ञावचनं
दिव्योपधी सन्निधौ शास्त्रार्थप्रतिपत्तिदां शुचहृदां कारुण्यपुण्यप्रथा ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ दोषना विस्ताररूपविषेसहित एहबुं खलप्राणीना मुखरूपजे सर्पनुंघर ते
श्रीउठीने कोपेवलयतोथको एवोदुर्जननीजीजरूपजे सर्प जेगुणिनागुणने ननुके० नि
श्वेश्री ह्यपणाने नपमानेशुं ? अर्पितुपमानेज. तेमाटे महाप्रज्ञावनुंघर एहबोजे शास्त्र
नोअर्थ, तेनीप्राप्तिनाजाण जेसज्जन तेनीजेकरुणातेपुण्यवार्त्तारूपनीबुटी, एदवेजडीते
दिव्यश्रोपधिकहिचे, तेनेपासेरहेताथका तेने जेरचटेनही ॥ ३ ॥

उत्तानार्थगिरां स्वतोऽवगमान्नि सारता मेनिरे गंज्जीरार्थसमर्थने वत
खडा काठिण्यदोषं दड्ड ॥ तत्कोनाम गुणोस्तु कश्च सुकवि किका
व्यमित्यादिका स्थित्युत्तेदमति हरति नियता दृष्टा व्यवस्था सता ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ छुर्जनमूर्खनीरीतिश्चो तोजेवारे पोतानीमेले पदवाचता अर्थसुजे एवा
टपार्थने सुगमपदजो अमेजोनीये तोखलमाणसणमकदेशेजे, काश्चाग्रंथमा सारनी,
णममाने वलीजोअमे गंज्जीरअर्थसहित पदवाधीएतो, खलमाणस कदुशेके, कठण
दवाघ्याठे, एनोगुअर्थकरिये? एतोमुगानीपारसीठे एवेग्रथेकोइने गुणनथाय, जे आ
गस्युद्धिचिचारे एवाथाजेकोणरुकाकविते? वलीसर्वनेजोगपडे एवाभ्याकाव्यठे? एवुड
र्जनयोसेमाटेएग्रथमर्पादानी स्थितिनेउठेद करवानीमतिठे, तेनेजेटाखे, कविनागुणने
जागे, एवाजेसज्जनपुरुष तेनीव्यवस्था रूमीदीगी ॥ ४ ॥

अभ्यात्मा मृतवर्षिणीमपि कथामापीय संत सुखं गाहते विपमुक्ति
रति तु खडा वैपम्यमेतत्कृत ॥ नेदं चाद्भुतमिड्ढीधितिपिवा पीता
श्रकोग जृगं कि न स्युर्वत चक्रवाकतरुणास्त्वत्यतखेदानुरा ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ अभ्यात्मरूप अमृतवृष्टि एवीगार्ता, तेनुपानकरीने सज्जनपुरुषसुगमानेजे
अनेजेगस्योकोठे, तेएवीगार्तीने विपमपदकहीने विपरूपप्रगटकरेठे, एमा शुथाग्रं
ठे? तेउपरदृष्टानरहेठे जुश्रोचडकिरणनादर्शनथी अमृतपीने चकोरघण्टुरीऊपामेठे,
तोशुचइदेपीनेचकयो, चक्रीघण्टोसेदनथीपामता? अपितुपामेजठे ॥ ५ ॥

विचिन्ताम्यमपेदय ये विदधते का चेजनीलाजिता तेपा न प्रमदाय
दा तनुविया गूढा कवीना कृति ॥ ये जानति विशेषमप्यविपमे रसो
परेग्यांगतो वन्तुन्यस्तु मतामित कृतविया तेपा महानुत्सव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेमकाइ मरव्यापणु देगीने काचमा अनेइजनीलमणिमा अनेइरूपते
एवणुजापे, तेवाअद्वयुद्धिवासाने मोटाकपिनि गूढअर्थनीरचना तेहर्षनणीनयाय ते
प्राणीअविपमवस्तुनेविपे एकरेगा, उपरेखा, अर्धरेगाइत्यादिर अशेषकी वस्तुनेविपे
परजेजापेठे, एवाकृशशत्रुद्धिवासांमज्जनने एग्रथनाजेतापठे, तेमहाथोउग्ररूपठे ॥ ६ ॥

पूर्णां यान्मपदार्यमार्यवटना चैतश्चमरुगिणी मोहघनदृगा जरे
तनुविया नो पंक्तिनामिय ॥ काकुल्याकुलकामगरंगहनप्रोशन
माक्चानुरी कामिन्या प्रमज प्रमोदयति न ग्राम्यान विदग्धानिना ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेमांपूर्णअध्यात्मपदार्थ तेसहितघटनाळे, पण तेजेनीइशाअज्ञानेकरी ने अवनवीने, एवाअल्पबुद्धिवालांना चित्तमांतोजेरीते पंडितदोक्तआवाग्रंथत्रीरीज पाने तेरीननोचमत्कारनठपजावे. तेहूनोदृष्टांत. जेनकामेव्यापीथकी अंतरंगमां विषयमुखने इच्छनीथकी, तथा बाह्यत्री जयगोकधरतीथकी, पुस्पनेवल्लभ, हुंरूपवती एमगवै त्रीथकी. रनीवचननीचतुराष्ट करनार. एवीजे चतुरस्त्रीइयतेपण गामनी आमूर्खने रीजवीनगके. पणपंक्तिनेतोआनंदपमाहे तेनीपेरेजाणवुं ॥ ५ ॥

स्वात्वा सिधांतकुंडे विधुकरविशदाध्यात्मपानीयपूरस्तापं
संसारइ.खं कलिकलुषमलं लोभतृष्णां च हित्वा॥जाता ये
शुद्धरूपाः शमदमशुचिताचंदनालिसगात्राः शीघ्राखंका
रसाराः सकलगुणविधीन्सज्जानांस्ताप्तमामः ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ सिधांतरूपकुंडमां चंद्रसरस्वानिर्मल अध्यात्मरूपपाणीनापूरमांनानकरीने. जवहुःखरूपजेनाप अने पापरूपजेमेलाप तथालोभः ने तृप्तानेठांनीने, यथाशुद्धरूपे करी वळीसमतारूपइंद्रियदमनजे पवित्रतेरूपचंदनेकरी शरीरविक्षेपिततेजेनुं, वळीजी वरूपवराणेकरीशोभता. सर्वगुणनानिधानएवाजे सज्जनतेने अमे नमिचे ठेये. ॥ ६ ॥

पायोदः पद्यबंधे विपुलरसजरं वर्षति ग्रंथकर्ता प्रेम्णां
पूरस्तु चेतःसर इह सुहृदां श्लाघ्यते वेगवक्त्रिः ॥ ब्रुव्यंति
स्वांतबंधाः पुनरसमगुणद्वेषिणां हर्जनानां चित्रं जावज्ञ
नेत्रात् प्रणयरसवशान्निःसरत्यश्रुनीरं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जेग्रंथकर्ता मेघसरखाळे. तेपद्यबंधेकरीने, बहुतरसजरे, वरसनांधका तेथी प्रेमरूपपूरते सज्जननाचित्तरूप सगेवरमां वेगेकरीनेजगयते, वळीअसाधारणगुणना द्वेषीजे हर्जन. तेनातोअंतःकरणना बंधतुटेते. अने एवाविचित्रकारीजेग्रंथ तेनाजाव नाजाणजेपुरुषते तेविनयेप्रणीत रतेउज्जवाळे, तेनानेत्रथी स्नेहरूपथांसुंजरेते ॥ ७ ॥

उद्दामग्रंथज्ञावप्रयनभ्रयशःसंचयः सत्कवीनां क्षीरा
विधर्मध्यते यः सहृदयविबुधैर्मरुणा वर्षनेन ॥ एतडिंडी
रपिंडीभवति विधुरुचेर्मंडलं विष्णुपम्नास्तागः क्वडाम
शौळादय इह दधते वीचिविदोभदीडां ॥ १०

अर्थ ॥ रनाकविनी उद्दामकेप्रोटपइवीजे अंश . . . . . उपनो

जेयशनोसमूहतेरूप कीरसमुद्र तेसज्जानपन्तिने वर्षावरूपि मेरुएकरीने मध्यो तेशी
प्रगदगोठे फीण तेनोउज्वलो चद्रमाथयो, वलीतेनेवलोवताजे ठाटाउठ्या तेनागारा
मडलयया, तथा कैलासादिक पर्वतथया एरीतेप्रथनोजश खीलाएकरी पसखो॥१०॥

काव्यं दृष्ट्वा कवीना हतममृत मिति स्वसदा पानशक्ती खेदं
धत्ते तु मूर्ध्ना मृडतरहृदय सज्जनो व्याधुतेन ॥ ज्ञात्वा सर्वो
पजोग्यं प्रसृमरथ तत्कीर्त्तिपीयुषपूरं नित्यं रक्षापि
धाना नियतमतितरा मोदते च स्मितेन ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ कविनाकाव्यदेखीने अमृतहरायु, एमविचारीने देवताओ सदाअमृत
तपीवानी शकाधरतायका खेदधरेठे शामाटेजे मृडसुकोमलठे हृदयजेनु, एवाजे
सज्जन तेमस्तकधूणावीकरीने जेसर्वनेउपजोग्यपणे पसरतुएबु ते कविनीकीर्त्तिरूप
अमृतनुपूर तथा जेनेनिरतर रक्षारूप ढाकणुंअत्यतपणे दीधुठे तेनेजाणीने देखी
ने हसीने हर्षपामेठे ॥ ११ ॥

निष्पाद्य श्लोककुंज निपुणानयमृदा कुञ्जकारा कवींश्च
दाह्यं चारोप्यतस्मिन्न किमपि परिचयात्सून्यराक्षार्कजा
सा॥पकं कुर्वति वाढं गुणहरणमिति प्रज्वलद्दोषदृष्टिर्ज्या
लामालाकराले खलजनवचनज्यालजिह्वे निवेश्य॥१२॥

अर्थ ॥ रुडानयनरूपमाटीरने कवीश्वररूपिजे कुञ्जकारते श्लोकरूपधनो निपज
जे पत्रीजेमकुनभारतेपटने परिचयथी हायेजाली टपणेसमारीतरुकेमूके, तेम-ओ
घटने परिचय विचारीने पदअक्षर आधापाठाहोय तेनेमभारे एरीरीते तडकयुद्ध
पत्रीपन्तिनेदेग्याडी परिपक्करे, तेजाणे नीमाकोदेग्याकेठे ह्वेडुर्जनजाणेने एपकि
ठे, तेथीमाहारा गुणहरणथडे, एमप्रसतोयको पन्तिनीजोहेली कयामा दोषका
वानी दृष्टिप आगमनीज्यावानी त्रेणि तेणेकरी विकराअएरीपोतानी नजररूपक
मि वखीतेडुर्जननाजेवचन तेजाणिये निंदारूप अग्निनी ज्याला तेणेएरी घडेडीके
नतेरेटु अग्निनाचमा अथरूपधनो मूकीनेपाकोकरेठे, अग्नेनीमागानीरावकाक
पटभूषणोमापठे ॥ १२ ॥

उनुजादगरमोच नविजनवचनं दुर्जनत्याग्निप्रान्ना
नाज्व्यप्रयोगात्ममुपचितगुणो मद्यता याति सद्य ॥

मंतः पित्वा यच्चैर्दधति हृदि सुदं घूर्णयंत्यद्वियुग्मं स्वेरं
हर्षप्रकर्षादपि च विदधते नृत्यगानप्रबंधं ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ जलहीश्चने ज्ञापनागसनासमूह सरखुंकविनुं वचनते; पण्डुर्जनरूपी अग्नि-
तुजे यंत्रते तेमध्येनानाप्रकारना ड्रव्यनायोगयकी रुडीरीते गुणपुष्टिने पामतुं पदुं-
कविनुं जेवचनते. नाजा मडिरापणानेपामेते; तेमडिरानेहर्षकरी सज्जनपुरुपपानकरीने
टटयमाहर्षधरेते; तेधीवेश्चांघोवुर्णाधिमानथायते; स्वइष्टाये हर्षनाकह्लोलथी पणश्लोक-
नोचावार्थपामीने नाचेते; गायते ॥ १३ ॥

नव्योस्माकं प्रबंधोप्यनणुगुणभृतां सज्जनानां प्रजावा
द्विरुच्यतः स्यादिति सुदितकरणविधौ प्रार्थनीया न किंनः ॥
निष्णाताश्च स्वतस्ते रविरुचयश्वांचोरुहाणां गुणाना
मुह्लासे पेक्षणीया न खलु पर रुचा कापि तेषां स्वजावः ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अमारोग्यनवोते. नोपणमहागुणवंतजे सज्जन तेनाप्रजावयकी विख्यात
यजा ! एरीतेरुहादितनेअर्थे अमारे एसज्जनने प्रार्थनाकरवायोग्यनधीशुं ? अपि-
तुतेज जेम कमलनागुणने उह्लासकरवाने सूर्यनाकिरणते, एम पोतायकीजे प्रवीणते,
एवातेसज्जननाजे स्वजाव तेक्यांयेपररुचिजणि निश्चेउवेखवायोग्यनथी ॥ १४ ॥

यत्कीर्त्तिस्फूर्त्तिगानावहितसुरवधूदंढकोलाह्वलेन प्रशु
वधस्वर्गसेतोः पतितजलधरः द्वालितः शैत्यमेति ॥
अश्रान्तत्रांतकांतग्रहणकिरणैस्तापवान् स्वर्णशैलो ज्ञा
जंते ते मुनींजा नयविजयबुधाः सज्जनव्रातधुर्याः ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ ह्वेपोतानागुरुनो वर्षवकरेते. जेनीपसरतीजेकीर्त्ति तेनेगावाने सावधान,
एटवेस्वर्गमां देवतानी अप्सराश्रोजेते तेथ्रीनयविजयजीना गुणगायते, तेनागीतश
वदना कोलाह्वलेकरीने ह्लोचनापामी एवीजेस्वर्गनदी तेनीपाजजांगी, तेथ्रीपल्लुं जेजल
तेनासमूहेकरी पखाद्वयोजेमेरुपर्वत, तेणेकरीमेरुपर्वतपण शीतलतानेपाम्योते. नहितो
अहर्निश प्रदक्षणायेजमताजे, ग्रहमंडल तेनाकिरणेकरी तापवंतमेरुहत्तो. तेह्मणाशी-
तलथयोयको शोभेते. एवातेमुनींज श्रीनयविजयनामा पंडितजे सज्जन पुरुपोनासमू-
हमां वडेराह्ता ॥ १५ ॥

चक्रे प्रकरणमेतत्तत्पदसेवापरोयशोविजयः ॥

अध्यात्मधृतरुचीं मिदमानंदावहं ॥

अर्थ ॥ तेनाचरणना सेवकउपाध्यायश्रीयशोविजयजी एप्रकरणकरताहवा ते
ध्यात्मनेविपेजेणेरुचिधरीठे, एवाप्राणीने रुचिसहित एप्रकरणथानदसुखनुआपना
होजो ॥ १६ ॥ इति ॥ सज्जानस्तुतिअधिकार एकविंशतितम समाप्त. ॥

॥ इतिमहोपाध्याय श्रीकल्याणविजयगणि शिष्यमुरयपडित श्रीसाज
विजयगणि शिष्यमुह्यपडित श्रीजितविजयगणी तच्छिष्यमुग्य
पडित श्रीनयविजयगणी चरणकमलचचरीकेण पडितश्रीपद्म
विजयगणिसहोदरेण पकित श्रीयशोविजयेनविरचिते
अध्यात्मसारप्रकरणे सप्तमवध समाप्त ऽसर्वकाव्य॥६१॥

॥ इति श्रीमत्तपागठे जहारकश्रीविजयसिंहसूरीश्वरशिष्यपकित श्रीसत्यविजयगणि
शिष्यपंडितश्रीरुद्रंगविजयगणि शिष्यपंडितश्रीहमाविजयगणि शिष्यपंडितश्रीयशो
विजयगणि शिष्यपंडितश्रीशुजविजयगणि शिष्यपकितश्रीवीरविजयगणिनिरप्यात्म
सारप्रथम्ययानिकरूपोमुनिकीर्तिविजयस्यानुग्रहाया घटवार्थं कृत सप्त १००१ चैत्र
शुभपक्षपूर्णिमापामितिथे ॥

सर्वमूखराज्य ९४७ नीमग्यायेठे तेमा पेलाप्रबंधना १०२ बीजाप्रबंधना
१०५ प्रीजाप्रबंधना ११७ चोयाप्रबंधना १६९ पाचमाप्रबंधना १०३
उठाप्रबंधना २१० मातमाप्रबंधना ६१ सर्वमलीने ९४७

सूचना

आ अध्यात्मसार नामनो अथ श्रीयशोविजयजी उपाध्याये सम्कृतजापाना पयमा
रपोंठे ए वाच्यमा आग्रयनु नाम, तथा तेना रचनारनु नाम सातसता अथवा
शयना सुद्ध जनोना मनमा प्रमन्नतायुक्त उत्कृष्टनाय उत्पन्नथयात्रिना रद्देशे नदी,
केमके ग्रंथना नामप्रमाणे ते शब्दनो अर्थ अध्यात्मनो सार थायठे, तेम प्रथना
रचनागना नामप्रमाणे तेनो अर्थ यशानो विजयकरनार थायठे, एतरे नाम मायंठे,
एम कदायी काश्यप थाथा थायठे नदी, था प्रथमा जेरी रीते अध्यात्मविषयना
प्रकारोना मनावेश योंठे, तेरी रीते वीजे क्वचित् दीठामा थायठे उपायापत्रीना
पाठिय कविनामक्ति, समयमूचकना, पूर्वपदग्रहण,उत्तरहमरण, वाच्यपदग्र, पदग्र
विषय, अर्थगोत्र, रम, अने अलंकारथादि एमना रचैसा हरेक प्रथमा जोना कोर
नेरय आक्षयं ट्यन्न थरात्रिना रद्देशे नहीं, केमके उपायापत्रीण जेने विषयना
प्रथो गनाठे, ते ते प्रथमां पवी युक्तिथो कमीठे के, तेना यथायं मूखनायान
कायणर अन्वार्थी मनुष्य समनी शब्दे नदी, तेम विद्यानोनी बुद्धि पण काय

भ्रमवद्दे जाणी शक्तेः आम ए महापंडित हता एमां संगयनथी. तेमणे अध्यात्मवि-
पयक जे आ ग्रंथ रच्योठे, तेनी लच्छुष्टना प्रत्यक्षप्रमाणवडे सद्देजे समजाशे, एवा
ग्रंथनो यथार्थज्ञाव टीकाविना समजवो महाकठिण पडेठे; टीकानो अमे घणो शोध
कर्मो. पण ते क्योऽ मली आची नही, ने टीका थड्ठे एवुं पण कोऽ ठेकाणेथी सां
ज्यामां आव्युं नही, ल्यारे ते प्रचल रद्देवा दड्ठे वाळावोध अथवा टवाविपे शो
ध करतां मात्र श्रीवीरविजयजीनो करेलो टवो मली आव्यो, ते पण तेमणे पोता
नी बुद्धि अनुसार साधारण करेलोठे. ए टवाउपरथी स्पष्ट दीगमां आवेठे के, अ
ध्यात्म विपयविपे श्रीवीरविजयजीनो अच्यास घणो थोडो हतो, तेथी यथार्थ मूल
ग्रंथनो ज्ञाव प्रदर्शित करी शक्या नथी, ए मोटी दिवगिरीनी वात ठे. पण ए ट
वाथी वीजो सारो टवो कोऽ अमने मल्यो नही, तेथी एमां कांश्क सद्देज अमारी
मति अनुसार सुधारो करीने आ पुस्तकमां ठाप्यो ठे.

॥ श्रीजिनायनमः ॥

॥ अथ ॥ श्रीसमाधिशतक श्रीयशोविजय उपाध्यायजीकृत प्रारंभः ॥

॥ दोहरा ॥

॥ समरी जगवति चारती। प्रणमी जिन जग वंधु ॥ केवल आतम बोधको। करंशुं
सरस प्रबंध ॥ १ ॥ केवल आतम बोध है । परमारथ शिव पंथ ॥ तामें जिनकूं म
गनता । सोऽ ज्ञाव निगरंथ ॥ २ ॥ जोग ज्ञान ज्युं बालको । बाह्य ज्ञानकी दौर ॥
तरुण जोग अनुभव जिस्यो । मगन ज्ञाव कहु और ॥ ३ ॥ आतम ज्ञाने मगन जो ।
सो सब पुजल खेल ॥ इंद्रजाव करि लेखवै । मिले न तहें मन मेल ॥ ४ ॥ ज्ञान
विना व्यवहारको । कहा बनावत नाच ॥ रल कहौ को काचकूं । अंत काच सो का
च ॥ ५ ॥ राचै साचै ध्यानमें । जाचै विपय न कोऽ । नाचै माचै मुगति रस । आ
तमज्ञानी सोऽ ॥ ६ ॥ बाहिर अंतर परम ए । आतम परिणति तीन ॥ देहादिक
आतम जरम । बाहिरात्म बहु दीन ॥ ७ ॥ चित्त दोष आतम जरम । अंतर आ
तम खेल ॥ अति निर्मल परमातमा । नाहि कर्मको खेल ॥ ८ ॥ नर देहादिक दे
खिके । आतम ज्ञाने हीन ॥ इंद्रिय बल बहिरातमा । अहंकार मन लीन ॥ ९ ॥
अलख निरंजन अकल गति व्यापी रह्यो शरीर ॥ लखै सु ज्ञाने आतमा । खीर
लीन ज्युं नीर ॥ १० ॥ अरि पुत्रादिक कल्पना । देहातम अजिमान ॥ निज पर त
नु संबंध मति । ताको होत निदान ॥ ११ ॥ देहादिक आतम ब्रमी । कल्पे निज
परज्ञाव ॥ आतम ज्ञानी जग लहै । केवल शुरू स्वज्ञाव ॥ १२ ॥ स्वपर विकल्पे

वासना । होत अविद्या रूप ॥ ताते बहुरि विकल्पमय । नरम जाल अंध कूप ॥ १३ ॥
 पुत्रादिककी कल्पना । देहातम ब्रम मूल ॥ ताकू जड संपत्ति कहै । ह्वा मोह प्र
 तिफ्रज ॥ १४ ॥ या ब्रम मति अब ठाडि दौ । देखो अंतर दृष्टि ॥ मोह दृष्टि जो
 ठोडिये । प्रगटे निजगुण सृष्टि ॥ १५ ॥ रूपादिकको देखियो । कहन कदावन कू
 ट ॥ इन्द्रिय जोगादिक बले । ए सब लूटाखूट ॥ १६ ॥ पर पद आतम अयकू ॥
 कहन सुनन कतु नाहि ॥ विदानद घन खेलही । निज पद तो निजमाहि ॥ १७ ॥
 ग्रहण अयोग्य ग्रहै नही । ग्रहो न ठोमै जेह ॥ जाने सर्व स्वभावने । स्व पर प्रका
 शक तेह ॥ १८ ॥ रूपेके ब्रम सीपमें । ज्यु जड करे प्रयास ॥ देहातम ब्रममें ब
 यो । ल्यु तुज कूट अन्यास ॥ १९ ॥ मिटे रजत ब्रम सीपमें । जन प्रवृत्ति निम
 नाहि । नरमे आतम ब्रम मिटे । ल्यु देहादिक माहि ॥ २० ॥ फिरै थयोधे क
 गत । चामीकरके न्याय ॥ ज्ञान प्रकाशे मुगति तुऊ । सहज सिद्ध निरुपाय ॥ २१ ॥
 यापिन तु सूतो सदा । योगे जोगे जेणि ॥ रूप अतीन्द्रिय तुंगत । कही शके बहु
 वणि ॥ २२ ॥ देगे जारे थो करे । ज्ञानी सगहि अचन ॥ व्यपहारे न्यपहारेसु
 निधयमें धिर यन ॥ २३ ॥ जग जाणे उन्मत्त थो । थो जाणे जग अध ॥ ज्ञानी
 र जगमें रामो । यु नहि कोइ सवध ॥ २४ ॥ या परवाही ज्ञानकी ।
 व्यपहारे जु कहाड ॥ निर्विकल्प तुजरूपमे । द्विधा जाय न सहाइ ॥ २५ ॥
 यु पहिरानत ठाकिरे । अतर आनत होइ ॥ परमातम मति जायइ । जहा विरुप
 न कोइ ॥ २६ ॥ सो मे या दृढ वासना । परमातम पद हेत ॥ इविका जमरी था
 न गत । जिन मति जिनपदहेत ॥ २७ ॥ जारे जय पद सोइ हे । जहें जरुहू बीना
 स ॥ जिनसु थो रुततो फिरै । सोइ अजय पद तास ॥ २८ ॥ इन्द्रिय वृत्ति निरोध
 करि । जो गिनु गखिन विजाय ॥ देगे अतर आतमा । सो परमातम जाय ॥ २९ ॥
 देहादिकनें जिनमें । मोथे न्यारे तेहु ॥ परमातम पथ दीपिका । शुद्ध जायना
 षट् ॥ ३० ॥ प्रिया कष्ट नी नहु खदे । नेद ज्ञान सुखयत ॥ या पिन बहु विधि
 नप करे । तो तो नहि नय अत ॥ ३१ ॥ अतिनिवेश पुन्य विषय । ज्ञानीक
 कहे होत ॥ गुणको नी मद मिटगयो । प्रगतत सहज उद्योत ॥ ३२ ॥ धर्म कामादि
 नी मिटे । प्रगतत धर्म मन्याम ॥ तो कल्पित नय जायमें । न्यु नहि होत उदात्त
 ॥ ३३ ॥ रज्जु अविद्या जनिन अहि । मिटे रज्जुके ज्ञान ॥ आतमज्ञाने ल्यु मिटे । नय
 अयोध निदान ॥ ३४ ॥ धर्म अरूपी इत्यके । नहि रूपी परहेत ॥ अपरम गुन राचे न
 ही । यु ज्ञानी मति देत ॥ ३५ ॥ नेगम नयकी कल्पना । अपरम जाय विरोध ॥ परम
 जायमें भगनता । अति विशुद्ध नय रेग ॥ ३६ ॥ रागादिन जय परिहरी । करे सद्गु

ण्मोज ॥ बटमें जी प्रगटे नवा । चिदानंदकी मोज ॥३९॥ रागादिक परिणामयुत । म
 नहि अन्नं संसार ॥ तेहज रागादिक रहिन । जानि परमपद सार ॥३७॥ जत्र प्रपंच म
 न जालकी । बाजी कूनी मूल ॥ चार पांच दिन खुस लगे । अंत धूलकी धूल ॥ ३९ ॥
 मोह बागुरी जाल मन । तामें मृग मत होउ ॥ यामें जे मुनि नहि परे । ताकूं
 अनुभव न कोउ ॥ ४० ॥ जत्र निज मन सन्मुख हुए । चिते न पर गुणदोष ॥
 तत्र बहुराउ लगाइये । ज्ञान ध्यान रस पोष ॥ ४१ ॥ अहंकार परमें धरत । न
 लहे निज गुण गंध ॥ अहं ज्ञान निज गुण लगे । नुटे परहि संबंध ॥ ४२ ॥ अर्थ
 प्रिलिगी पद लहे । सो नहि आत्म रूप ॥ सो पद करि क्यूं पाइए ? । अनुभव
 गम्य स्वरूप ॥ ४३ ॥ आनम गुण अनुभवत जी । देहादिकतें चिन्न ॥ जूले विभ्रम
 वासना । जो रहि फिर न खिन्न ॥ ४४ ॥ देखे सो चेतन नही । चेतन नाहि
 दिवाय ॥ रोष तोष किनसूं करे । आपहि आप बुजाय ॥ ४५ ॥ त्याग ग्रहण
 बाहिर करे । मूट कुजल अति रंग ॥ बाहिर अंतर सिद्धकूं । नही त्याग ओ संग
 ॥ ४६ ॥ आत्म ज्ञाने मन धरे । वचन काय रति ठोनि ॥ तो प्रगटे शुच वास
 ना । गुण अनुभवकी जोनि ॥ ४७ ॥ योगारंभीकूं असुख । अंतर बाहिर सुक ॥
 सिद्ध योगकूं सुक है । अंतर बाहिर दुःख ॥ ४८ ॥ सो कहिये सो पूठिये । तामें
 धरिये रंग ॥ चातें मिटे अयोधता । बोधरूप व्हें चंग ॥ ४९ ॥ नहि कबु इंद्रिय
 विषयमें । चेतनकूं हितकार ॥ लोनी जन तामें रमे । अंधो मोह अंधार ॥५०॥ मुढा
 तमसूं तेप्रवख । मोहै ठोनी शुद्धि ॥ जागत है ममता चरे । पुज्यमें निज बुद्धि ॥
 ५१ ॥ ताकूं बोधन अम अफख । जाकूं नहि शुच योग ॥ आप आपकूं बूज्योनिश्चय
 अनुभव जाग ॥ ५२ ॥ परको किजो बुजावनो । तूं परग्रहण न लाग ॥ चाहे जे में
 बूज्यो । सो नहि तुज गुण जाग ॥ ५३ ॥ जबलौ प्राणी निज मते । ग्रहे वचन मन
 काय ॥ तबलौ है संसार थिर । जेद ज्ञान मिटि जाय ॥ ५४ ॥ सूखम घन जीरन
 नवे । ज्यूं कपरे ल्यूं देह ॥ तातें बुध माने नही । अपनी परिणति तेह ॥ ५५ ॥
 जैसे नाश न आपको । होत वन्नको नाश ॥ तैसे तनुके नाश तें । चेतन अचख
 अनाश ॥ ५६ ॥ जंगम जग आवर परें । जाकूं जाले निच ॥ सोचाखे समता सुधा ।
 अवर नही जड चित्त ॥ ५७ ॥ मुगति हरि ताकूं नही । जाकूंधिर संतोष ॥ दूर
 मुगति ताकूं सदा । जाकूं अविरति पोष ॥ ५८ ॥ होत वचन मन चपलता । जनके
 संग निमित्त ॥ जन संगी होंवे नही । तातें मुनि जग मित्त ॥ ५९ ॥ वास नगर
 वनके विषे । माने दुविध अयुद्ध ॥ आत्म दरशीकूं वसति । केवल आत्म शुद्ध
 ॥ ६० ॥ आप जावना देहमें । देहांतर गति हैत ॥ आप बुद्धि जे ॥ सो

विदेहपद देत ॥ ६१ ॥ जवि शिव पद दे आपकु । आपहि सन्मुख होइ ॥
 गुरु है आत्मा । अपनो और न कोइ ॥ ६२ ॥ सोवत है निज जावमें ।
 जे व्यवहार ॥ सूतो आतम जावमें । सदा स्वरूप अधार ॥ ६३ ॥ अतर चेतन
 देखिके । बाहिर देह स्वजाय ॥ ताको अतर ज्ञानते । होइ अचल दृढ जाव
 ॥ ६४ ॥ जैसे आतम ज्ञान धुरि । जग उन्मत्त समान ॥ आगे दृढ अज्यासते ।
 पठर तृण अनुमान ॥ ६५ ॥ जिन देहते जाविये । तू आपहिमें आप ॥ जू
 स्वपनहिमें नहि दुए । देहातम त्रम ताप ॥ ६६ ॥ पुण्य पाप व्रत अत्रते । सुगति
 दोउके त्याग ॥ अव्रतपरै व्रत जी तजे । ताते धरि शिवराग ॥ ६७ ॥ परम नाव
 प्रापति लगे । व्रत धरि अव्रत ठोकि ॥ परम जाव रति पायके । व्रत जी इनमें
 जोडि ॥ ६८ ॥ दहन समै ज्यू तृण दही । तू व्रत अव्रत ठेदि ॥ ६९ ॥
 इनमें नही । जा गति निश्चय जेद ॥ ७० ॥ व्रत गुण धारत अजती । जती ज्ञान
 गुण दोइ ॥ परमात्मके ज्ञानते । परम आत्मा होइ ॥ ७१ ॥ लिंगदेह आ
 श्रित रहै । जवको कारण देह ॥ ताते जव वेदे नही । लिंग पद रत जेह ॥ ७२ ॥
 जाति देह आश्रित रहै । जवको कारण देह ॥ ताते जव वेदे नही । जाति पद
 रति जेह ॥ ७३ ॥ जाति लिंगके पदामे । जिनकु है दृढ राग ॥ मोह जावमें सो
 परै । न खहै शिव सुख जाग ॥ ७४ ॥ लिंग अव्य गुण आदरे । निश्चय सुख व्यव
 हार ॥ बाह्य लिंग हठ नय गती । करै मूढ अविचार ॥ ७५ ॥ जाव लिंग जाते
 जये । सिद्धा पनरस जेद ॥ ताते आतमकु नही । लिंग न जाति न वेद ॥ ७६ ॥
 पगु दृष्टि ज्यू अधमे । दृष्टि जेद नहु देत ॥ आतम दृष्टि शरीरमें । तू न धरे गुण
 हेत ॥ ७७ ॥ स्वप्न विकलतादिक दशा । त्रम माने व्यवहार ॥ निश्चय नयमें दोष
 ह्यय । बिना सदा भ्रम चार ॥ ७८ ॥ वृष्टे नहि वहिरातमा । जागत जी पडि ग्रथ ॥
 वृष्टे जवये अनुजवी । सुपन विकल निगरथ ॥ ७९ ॥ पढी पार कहे पावतो । मि
 ट्यो न मनको चार ॥ ज्युं कोलुके वैलको । घरही कोस हजार ॥ ८० ॥ जिहा बुद्धि
 धिर पुरुपकि । तह रुचि तह मन लीन ॥ आत्ममति आतम रुचि । कहौ कोन
 आधीन ॥ ८१ ॥ सेवत पर परमात्मा । खहै जविक तस रूप ॥ बतिया सेवक
 ज्योतिकु । होवत ज्योति सरूप ॥ ८२ ॥ आप आपमें स्थित दुए । तरुं अगनि
 उद्योत ॥ सेवत आपहि आपकु । तू परमात्म होत ॥ ८३ ॥ एहि परम पद जा
 विये । वचन अगोचर सार ॥ सहज ज्योति तो पाइये । फिरि नहि जव अवतार
 ॥ ८४ ॥ ज्ञानीकु दु स कतु नही । सहज सिद्ध निर्वाण ॥ सुख प्रकाश अनुभव
 जये । सपही गोर कल्याण ॥ ८५ ॥ सुपन दृष्टि सुख नाशते ज्यु दु ख न खहै

शोक ॥ यागर दृष्ट विनष्टमे । त्वं बुधकुं नहि शोक ॥ ८५ ॥ सुखजावित दुःख
 पायके । क्षय पावे जग ज्ञान ॥ न रहे सो बहु तापमें । कोमल फूल समान
 ॥ ८६ ॥ दुःख परितापें नविगलै । दुःख जावित मुनि ज्ञान ॥ वज्र गलै नवि
 दहनमें । कंचनके अनुमान ॥ ८७ ॥ ताते दुःख सूजाविये । आप श
 कि अनुसार ॥ तो दृढतर हुइ जहसे । ज्ञान चरण आचार ॥ ८८ ॥ रनमें लरते
 सुजट लुं । गिने न वान प्रहार ॥ प्रजु रंजनके हेत त्वं । ज्ञानी असुख प्रचार ॥ ८९ ॥
 व्यापारी व्यापारमें । सुख करि माने दुःख ॥ क्रिया कष्ट सुखमें गिणे । त्वं वंठित
 मुनि सुख ॥ ९० ॥ क्रिया योग अन्यास हे । फल हे ज्ञानअबंध ॥ दोनूकुं ज्ञानी
 जजे । एक मतीतें श्रंध ॥ ९१ ॥ इष्टा शास्त्र समर्थना । त्रिविध योग हे सार ॥ इष्टा
 निज शक्ति करी । विकल योग व्यवहार ॥ ९२ ॥ शास्त्र योग गुण ठाणको । पूरन
 विधि आचार ॥ पद अतीत अनुजव कह्यो । योग तृतीय विचार ॥ ९३ ॥ रहे यथा
 बल योगमें ॥ गहै सकल नय सार ॥ जाव जैनता सो लहै । चहै न मिथ्याचार
 ॥ ९४ ॥ मारग अनुसारी क्रिया । ठेठे सो मतिहीन ॥ कपट क्रिया बल जग ठगे ।
 सो जी नवजल मीन ॥ ९५ ॥ निज निज मतमें लरि परे । नयवादी बहु रंग ॥
 उदासीनता परिणामे । ज्ञानीकुं सरवंग ॥ ९६ ॥ दोउ लरे तिहां इक परे । देखनमें
 दुःख नाहि ॥ उदासीनता सुख सदन । पर प्रवृत्ति दुःख ठांहि ॥ ९७ ॥ उदासीनता
 सरलता । समता रस फल चाखि ॥ पर पेखनमें मत परे । निजमें गुण निज राखि
 ॥ ९८ ॥ उदासीनता ज्ञान फल । पर प्रवृत्ति हे मोह ॥ शुभ जानो सो थादरो ।
 उदित विवेक प्ररोह ॥ ९९ ॥ दोधिक शतकें उधखुं । तंत्र समाधि विचार ॥ धरो
 एह बुध कंठमें । जाव रतनको हार ॥ १०० ॥ ज्ञान विमान चारित्र पवि । नंदन
 सहज समाध ॥ मुनि सुरपति समता शचि । रंगे रमे अगाध ॥ १०१ ॥ कवि जश
 विजयें ए रच्यो । दोधिक शतक प्रमाण ॥ एह जाव जो मन धरे । सो पावे कल्या
 ण ॥ १०२ ॥ इति समाधि शतक समाप्त.

॥ अथश्री यशोविजयजी उपाध्यायकृत समता शतक प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥ समता गंगा मगनता । उदासीनता जात ॥ चिदानंद जयवंत हो । के
 वल जानु प्रजात ॥ १ ॥ सकल कलामें सार लय । रह्यो दूर धिति एह ॥ सकल यो
 गमें जी सकल । लय दे ब्रह्म विदेह ॥ २ ॥ चिदानंद विभुकी कला । अमृत बीज
 अन्न पाय ॥ जानि केवल अनुजवी । किनही कही न जाय ॥ ३ ॥ नां नां आश्रय
 तापके । उपशम करण निदान । वरपत हूं ताके वचन । अज्ञान निमान

॥ ४ ॥ उदासीनता परिनयन । ज्ञान ध्यान रंग रोल ॥ अष्ट अंग मुनि योगको ।
 एही अमृत निचोल ॥ ५ ॥ अनासंग मति विषयमें । राग द्वेषको वेद ॥ सहज
 जावमें लीनता । उदासीनता जेद ॥ ६ ॥ ताको कारन अममता । तामें मन
 विसराम ॥ कौरे साधु आनद धन । होयत आतम राम ॥ ७ ॥ ममता धरि सुख
 शाकिनी । निर्ममता सुख मूल ॥ ममता शिष्य प्रतिकूलहे । निरममता अनुकूल ॥ ८ ॥
 ममता विष मूर्छित जये । अतरंग गुण बृद्ध ॥ जागै जाय निरागता । लगत अमृतके
 विंद ॥ ९ ॥ परिणति विषय विरागता । जय तरु मूढ कुवार ॥ ता आगे म्यु करि
 रहै । ममता देखि प्रचार ॥ १० ॥ इहा मोहकी वासना । बुधकु जी प्रतिकूल ॥ या
 केवलि श्रुत अधता । अहंकारको मूल ॥ ११ ॥ मोह तिमिर मनमें जगे । याक
 उदय अठेह ॥ अधकार परिणाम हे । श्रुतके नामे तेह ॥ १२ ॥ कौरे मूढमति पुन
 पकुं । श्रुत जी मद नय रोप ॥ ज्यु रोगीकु खीर घृत । सन्निपातको पोष ॥ १३ ॥
 टाले दाह तृषा हरे । गाले ममता पक ॥ लहरि नाव रेरागकी । ताकु जजो निग
 क ॥ १४ ॥ राग जुजंगम विष हरन । धारो मत्र विवेक ॥ जव धन मूल उठेदकु ।
 बिलसै याकी टेक ॥ १५ ॥ रवि झुजो तीजो नयन । अतर जावि प्रकाश ॥ कौरे
 धध सब परिहरी । एक विवेक अज्यास ॥ १६ ॥ प्रथम पुष्करावर्त्तके । वरपत ह
 रख विशाल ॥ द्वेष हुताश बुजाश्ये ॥ चिता जाल ज टाल ॥ १७ ॥ किनके वश
 नव वासना । होवै वैसा धूप ॥ मुनि जी जिनके वश जये । हाव जाव अश्रुत
 ॥ १८ ॥ जवळु जवकी वासना । जगै मोह निदान ॥ तजु रुचे न लोककु । नि
 र्मम ~~जाव~~ ॥ १९ ॥ विषम ताप जव वासना । त्रिविध दोषको जोर ॥ प्रगटे
 याकी प्रवृत्तता । काथ कपाए घोर ॥ २० ॥ ताते छुट कपायके । वेदें हित निन
 चित्त ॥ धरौ एह शुभ जावना । सहज जावमें नित्त ॥ २१ ॥ सिद्ध औपधी इक
 दामा । ताको करो प्रयोग ॥ ज्युमिटि जाए मोह घर । विषम क्रोध ज्वर रोग ॥ २२ ॥
 चेतनकु कोमल ललित । चिदानदमय देह ॥ सूक शुक जुर जात हे । क्रोध सूकते
 तेह ॥ २३ ॥ दामासार चदन रसै । सीचो चित्त पवित्त ॥ दया बेल मडप तजे । रहौ
 लहौ सुख मित्त ॥ २४ ॥ याको चासै समवधु । दामासहजमे जोर ॥ क्रोध योष क्यु
 करि करे । सो अपनो बल सोर ॥ २५ ॥ देत खेद वर्जित दामा । खेद रहित सुख
 राज ॥ इनमे नहि सदेह कतु । कारन सरिखो काज ॥ २६ ॥ पर्यंत गर्व शिखर चड्यो ।
 गुरुकु जी लघु रूप ॥ कहै तिहा अचरज किस्यो । कथन ज्ञान अरुरूप ॥ २७ ॥ आठ
 शिखर गिरिराजके । नामे विमला लोक ॥ तौ प्रकाश सुख क्यु लहै । विषम मान
 वश खोक ॥ २८ ॥ मान महिधर वेद तु । कर मृड ताप विघात ॥ ज्यु सुख

भाग्य मरुतना । शीघ्र चित्त विग्रहान ॥ २९ ॥ मृदुता क्रोमल कमलये । व
 ज मार अटवार ॥ देवन हे इह पलकमें । अचिरज गृह अपार ॥ ३० ॥ विकसित
 भाग्य देखि पर । नय अटरीके वीच ॥ मोवन हे नित मृदु नर । नयन ज्ञानके
 मीच ॥ ३१ ॥ क्रोमलना चाष्टिर धरन । करन वक्र गति चार ॥ माया सापिणि
 जग उमे । प्रमे मरुत गुण मार ॥ ३२ ॥ नाके निग्रह करनकूं । कगे जुं चित्त
 विचार ॥ नमगे अजुना जंगुली । पाठ निरु निरधार ॥ ३३ ॥ लोच महा तरु शिर
 चटी । घटी जु नृपणा वेदि ॥ गेद कुमुम विकशित नष्ट । फले दुःख कृतु मेलि
 ॥ ३४ ॥ आगर नयदी दोपको । गुण धनको वरु चोर ॥ व्यसन वेदिको कंद हे ।
 लोच पात चिहुं शोर ॥ ३५ ॥ लोच मेघ उन्नत जये ॥ पाप पंक बहु होत ॥ धर्म
 हंस रति ननु खेटे । रट्टे न ज्ञान उग्रोन ॥ ३६ ॥ कोठ सयंजू रमनको ॥ जे नर
 पावे पार ॥ मोत्री लोच समुद्रको । लट्टे न मध्य प्रचार ॥ ३७ ॥ मन संतोप अग
 मिकृ । नाके शोप निमित्त ॥ नितु सेवो जिनि सो कियो । निजजल अंजलि मित्त
 ॥ ३८ ॥ याकी लालच नूं फिरे । चिंते नूं नमडोल ॥ ता लाजच मिटि जात घट ।
 प्रगटे सुख रग रोख ॥ ३९ ॥ धनमानत गिरि मृत्तिका । फिरत मृदु डुरध्यान ॥
 अग्रय खजाणो ज्ञानको । लखे नसुख निदान ॥ ४० ॥ होत न विजय कपायको ।
 विनु इंद्रिय वश कीन ॥ ताते इंद्रिय वश करे । साधु सहज गुण लीन ॥ ४१ ॥
 आप काज पर सुख हरे । धरे न कोसूं प्रीति ॥ इंद्रिय दुर्जन परिदहे । वहे न
 धर्म न नीति ॥ ४२ ॥ अथवा दुर्जनये बुरे । इह परजव दुःखकार ॥ इंद्रिय दु
 र्जन देतु हे । इह जव दुःख इकवार ॥ ४३ ॥ नयन फरस जनु तनु लगे । दहे
 दृष्टि विष साप ॥ तिनसूं जी पापी विपे । सुमरे करे संताप ॥ ४४ ॥ इठाचारी वि
 पयमे । फिरते इंद्रिय ग्राम ॥ वश कीजे पगमें धरी । यंत्र ज्ञान परिणाम ॥ ४५ ॥
 लन मारग गामी अवश । इंद्रिय चपल तुरंग ॥ खेची नरग अरण्यमें । लेइ जाय
 निज संग ॥ ४६ ॥ जे निजीक हे अमरहित । आपहिमें सुख राज ॥ वाधत हे
 ताकू करन । आप अरथके काज ॥ ४७ ॥ अंतरंग रिपु कटक जट । सेनानी व
 लवंत ॥ इंद्रिय क्षणमें हरत हे । श्रुत बल अतुल अनंत ॥ ४८ ॥ अनियत चं
 चल करण हय । पद प्रवाह रज पूर ॥ आशा ठादक करतु हे । तत्त्वदृष्टि बल
 दूर ॥ ४९ ॥ पंच वाण इंद्रिय करी । काम सुजट जग जीति ॥ सबके शिर पद
 देतु हे । गणे न कोसूं नीति ॥ ५० ॥ वीर पंच इंद्रिय लही । काम नृपति व
 लवंत ॥ करे न संख्या पूरणी । सुजट सेणिको तंत ॥ ५१ ॥ दुःख सबहिं प्य
 विषयको । करम व्याधि प्रतीकार ॥ ताकूं मन्मथ सुख कहे ।

॥ ४ ॥ उदासीनता परिनयन । ज्ञान ध्यान रंग रोख ॥ अष्ट श्रग मुनि योगको ।
 एही श्रमृत निचोख ॥ ५ ॥ श्रनासग मति विषयमें । राग छेपको ठेद ॥ सहज
 जावमे लीनता । उदासीनता जेद ॥ ६ ॥ ताको कारन श्रममता । तामें मन
 विसराम ॥ करै साधु श्रानद धन । होवत श्रातम राम ॥ ७ ॥ ममता धिर सुव
 शाकिनी । निर्ममता सुख मूल ॥ ममता शिष्य प्रतिकूलहै । निरममता श्रनुकूल ॥ ८ ॥
 ममता विष मूर्छित जये । श्रतरग गुण वृद्ध ॥ जागै जाय निरागता । लगत श्रमृतके
 विद ॥ ९ ॥ परिणति विषय विरागता । जय तरु मूढ कुठार ॥ ता श्रागै क्यु करि
 रहै । ममता बेखि प्रचार ॥ १० ॥ इहा मोहकी वासना । बुधकु जी प्रतिकूल ॥ या
 केवलि श्रुत अधता । अहकारको मूल ॥ ११ ॥ मोह तिमिर मनमें जगे । याक
 उदय अठेह ॥ अधकार परिणाम है । श्रुतके नामे तेह ॥ १२ ॥ करै मूढमति पुरु
 पकु । श्रुत जी मद जय रोप ॥ ज्यु रोगीकु खीर घृत । सन्निपातको पोष ॥ १३ ॥
 टालै दाह तृपा हरै । गालै ममता पंक ॥ लहरि जाव वैरागकी । ताकु जजो निग
 क ॥ १४ ॥ राग जुजंगम विष हरन । धारो मत्र विवेक ॥ जय वन मूल उवेदहु ।
 बिलसै याकी टेक ॥ १५ ॥ रवि झुजो तीजो नयन । श्रतर जावि प्रकाश ॥ करै
 धध सब परिहरी । एक विवेक श्रच्यास ॥ १६ ॥ प्रथम पुष्करावर्तके । घरपत ह
 रख विशाल ॥ छेप हुताश बुजाइये ॥ चिंता जाल ज टाल ॥ १७ ॥ किनके वश
 जव वासना । होवै बेसा धूप ॥ मुनि जी जिनके वश जये । हाव जाव श्रवधृत
 ॥ १८ ॥ जबलू जयकी वासना । जगे मोह निदान ॥ तवजु रुचे न लोककु । नि
 र्मम ~~...~~ ॥ १९ ॥ विषम ताप जव वासना । त्रिविध दोषको जोर ॥ प्रगटे
 याकी प्रवलता । काथ कपाए घोर ॥ २० ॥ ताते छुष्ट कपायके । ठेद हित निज
 चित्त ॥ धरौ एह शुज जावना । सहज जावमे नित्त ॥ २१ ॥ सिद्ध श्रौपथी इरु
 दामा । ताको करौ प्रयोग ॥ ज्युमिति जाए मोह घर । विषम क्रोध ज्वर रोग ॥ २२ ॥
 चेतनकु कोमल ललित । चिदानदमय देह ॥ सूक झुक जुर जात है । क्रोध नूकते
 तेह ॥ २३ ॥ क्षमासार चदन रसै । सीचौ चित्त पवित्त ॥ दया बेल मडप तने । रहौ
 लहौ सुख मित्त ॥ २४ ॥ याको जासै समवधु । क्षमासहजमे जोर ॥ क्रोध योष क्यु
 करि करै । सो श्रपनो बल सोर ॥ २५ ॥ देत खेद वर्जित क्षमा । खेद रहित सुव
 राज ॥ इनमे नहि सदेह कतु । कारन सरिखो काज ॥ २६ ॥ पर्वत गर्व शिखर चढ्यो ।
 शुकु नी लघु रूप ॥ कहे तिहा अचरज किस्पो । कथन ज्ञान श्रनुरूप ॥ २७ ॥ श्राव
 शिखर गिरिराजके । ठामे विमला लोक ॥ तौ प्रकाश सुख क्यु लहै । विषम मान
 वश लोक ॥ २८ ॥ मान महिधर ठेद तु । कर मृडु ताप विघात ॥ ज्यु सुख

मारग सरलता । होंवे चित विख्यात ॥ १९ ॥ मृडुता कोमल कमलयें । व
 ज सार अहंकार ॥ वेदत हें इक पलकमें । अचिरज एह अपार ॥ ३० ॥ विकसित
 माया वेलि घर । जव अटवीके वीच ॥ सोवत हे नित मूढ नर । नयन ज्ञानके
 मीच ॥ ३१ ॥ कोमलता बाहिर धरत । करत वक्र गति चार ॥ माया सापिणि
 जग डंसे । प्रसे सकल गुण सार ॥ ३२ ॥ ताके निग्रह करनकूं । करो जुं चित्त
 विचार ॥ समरौ ऋजुता जंगुली । पाठ सिद्ध निरधार ॥ ३३ ॥ लोज महा तरु शिर
 चढी । वढी जु तृपणा वेलि ॥ खेद कुसुम विकसित जइ । फले दुःख कतु मेलि
 ॥ ३४ ॥ आगर सबही दोपको । गुण धनको वन चोर ॥ व्यसन वेलिको कंद हे ।
 लोज पास्त चिहुं श्रोर ॥ ३५ ॥ लोज मेघ उन्नत जये ॥ पाप पंक बहु होत ॥ धर्म
 हंस रति नहु लहे । रहे न ज्ञान उद्योत ॥ ३६ ॥ कोउ सयंचू रमनको ॥ जे नर
 पावे पार ॥ लोची लोज समुद्रको । लहे न मध्य प्रचार ॥ ३७ ॥ मन संतोष अग
 स्तिकू । ताके शोप निमित्त ॥ नितु सेवो जिनि सो कियो । निजजल अंजलि मित्त
 ॥ ३८ ॥ याकी लाखच तूं फिरे । चिते तूं नमडोल ॥ ता लाखच मिटि जात घट ।
 प्रगटे सुख रंग रोख ॥ ३९ ॥ धनमानत गिरि मृत्तिका । फिरत मूढ दुर्ध्यान ॥
 अखय खजाणो ज्ञानको । लखे नसुख निदान ॥ ४० ॥ होत न विजय कपायको ।
 विनु इंद्रिय वश कीन ॥ ताते इंद्रिय वश करे । साधु सहज गुण दीन ॥ ४१ ॥
 थाप काज पर सुख हरे । धरे न कोसूं प्रीति ॥ इंद्रिय दुर्जन परिदहे । वहे न
 धर्म न नीति ॥ ४२ ॥ अथवा दुर्जनये वुरे । इह परजव दुःखकार ॥ इंद्रिय दु
 जन देतु हे । इह जव दुःख इकवार ॥ ४३ ॥ नयन फरस जनु तनु लगे । दहे
 दृष्टि विष साप ॥ तिनसूं जी पापी विषे । सुमरे करे सेंताप ॥ ४४ ॥ श्लाचारी वि
 पयमें । फिरते इंद्रिय ग्राम ॥ वश कीजे पगमें धरी । बंत्र ज्ञान परिणाम ॥ ४५ ॥
 उन मारग गामी अवश । इंद्रिय चपल तुरंग ॥ मेची नरग अरण्यमें । लेइ जाय
 निज संग ॥ ४६ ॥ जे निजीक हे श्रमरहित । आपहिमें सुख राज ॥ बाधत हे
 ताकू करन । थाप अरथके काज ॥ ४७ ॥ अंतरंग रिपु कटक जट । सेनानी व
 लवन ॥ इंद्रिय क्षणमें ह्रत हे । श्रुत बल अतुल अनंत ॥ ४८ ॥ अनियत चं
 चल करण हय । पद प्रवाह रज पुर ॥ आगा ठाढक करतु हे । तत्वदृष्टि बल
 दूर ॥ ४९ ॥ पंच बाण इंद्रिय करी । काम सुजट जग जीति ॥ सबके शिर पद
 देतु हे । गणें न कोसूं जीति ॥ ५० ॥ वीर पंच इंद्रिय लही । काम नृपति व
 लवंत ॥ करे न संख्या पूरणी । सुजट सेणिको तंत ॥ ५१ ॥ दुःख सबहिं सुख
 विषयको । करम व्यंजि लकीनार ॥ ताके मनमय सुख कहै । धूर्त जगत् उर

कार ॥ ५२ ॥ ठगे कामके सुख गिने । पाइ विषयकी जीख ॥ सहज राज पा
 त नही । लगी न सदगुरु शीख ॥ ५३ ॥ अप्रमाद पवि दम्ये । करी मोह बक
 चूर ॥ ज्ञानी आत्म पद लहे । चिदानंद जरपुर ॥ ५४ ॥ जाके राज विचारमें ।
 अमला एक प्रधान ॥ सो चाहत है ज्ञान जय । कैसे काम अयान ॥ ५५ ॥ ओ
 चाति मिटि जात है । प्रगट ज्ञान उद्योत ॥ ज्ञानीकू जी विषय भ्रम । दिश
 मोह सम होत ॥ ५६ ॥ दासे आप विलास करि । जूठेकू जी साच ॥ इज्जाप
 पे कामिनी । तासू तु मत राच ॥ ५७ ॥ हसित फुल पल्लव अधर । कुप फस
 कठिन विशाल ॥ प्रिया देखि मत राच तु । या विष देखि रसाल ॥ ५८ ॥ चरम
 मटित हे कामिनी । जाजन मूत पुरीस ॥ काम कीट आकुल सदा । परिहर सुनि
 गुरु सीग ॥ ५९ ॥ विषय तजे सो सब तजे । पातक दोष वितान ॥ जलधि तरत
 नयि म्भू तरे । तटिनी गंग समान ॥ ६० ॥ चाटे निज लाखा मिलित । शुष्क
 हारु ज्यु श्वान ॥ तेसे राचे विषयमें । जड निज रुचि अनुमान ॥ ६१ ॥ नृप
 घहुत घनामते । चंदन चरचत देह ॥ वचत आपहि आपकू । जरु धरि पुद्गम नेह
 ॥ ६२ ॥ हूर दमनके जय किये । इद्रिय जन सुख होत ॥ तात मननप
 करनरू । करो विचार उद्योत ॥ ६३ ॥ विषय ग्रामकी सीममें । इशा चारि चरत ॥
 जिन आणा अकुश करी । मन गज वश करो सत ॥ ६४ ॥ एक जाव मन पौन
 को । जूठ बहे मयकार ॥ याते पवनहिते अधिक । होत चित्तको चार ॥ ६५ ॥
 जामें राचे ताहिमें । त्रिचे करि चित्त चार ॥ इष्ट अनिष्ट न विषयको । यू निधय
 निरपार ॥ ६६ ॥ केवल तामें करमको । राग हेपते वध ॥ परमे निज अतिमान
 धरि ॥ कदा फिरत हो अध ॥ ६७ ॥ जैसे लखना लखितमे । जाव धरतु हे सार ॥
 नेमे मंत्री प्रमुगमें । चित्त धरि करि सुविचार ॥ ६८ ॥ बाहिर बहुर कहा किरै ।
 आपहिमें हित देगि ॥ मृग तृष्णा सम विषयको । सुग सत्र जानि उवेगि ॥ ६९ ॥
 प्रिय अप्रिय व्यवहार निज । रुचि रम साचो नाहि ॥ अगज बखन सुत जयो । पूरा
 दिव नहि काहि ॥ ७० ॥ होयत सुग नृप रकहू । नोयत मुनत समान ॥ इरु नो
 गे इरु नाहिमो । प्रदो चित्त अतिमान ॥ ७१ ॥ जयको सुग सकल्प नय । अप्रि
 म विमो कपूर ॥ रजन हे जन मुगधकु । वर्जित ज्ञान अँकुर ॥ ७२ ॥ गुन ममसा
 रन म्भुको । सो वामना निमित्त ॥ माने मुनमें मुन अधिक ॥ दोरत हे नित
 चिन ॥ ७३ ॥ मनहृत ममता झूठे नही म्भु परजाप ॥ नहि नो म्भु निरापये ।
 म्भु ममता मिटि जाय ॥ ७४ ॥ जन जनकी रुचि तिरु हे । नोजन हर कपूर ॥
 योगमंनू नो रुचे । करत करे सो हर ॥ ७५ ॥ करन हसे नृपनोगहू । हने हर

जकूं जूप ॥ उदासीनता विनु नही । दोनूंकूं रति रूप ॥ ७६ ॥ परमे रात्रे पर रुचि ।
 निज रुचि निज गुणसांहि ॥ खेले प्रभु आनंदधन । धरि समता गलि बांहि ॥७७॥
 माया मय जगको कह्यो । जहां सबहि विस्तार ॥ ज्ञानीकूं होवत कहां । तहां शोक
 को चार ॥ ७८ ॥ शोचत नहि अनित्य मति । होवत माख मलान ॥ जाने जी शो
 चन जगे । धरत नित्य अजिमान ॥७९॥ कूट वासना सहितहे । आशा तंतु विनान ॥
 वेदि ताकूं शुभ मती । कर धरि बोध कृपान ॥ ८० ॥ जननी मोह अंधारकी । माया
 रजनी कर ॥ ज्ञान जानु आलोकते । ताको कीजे छूर ॥८१॥ उदासीनता मगनहुइ ।
 अध्यात्म रस कूप ॥ देखे नहि कतु और जब । तब देखे निज रूप ॥ ८२ ॥ आगे
 करी निसंगता । समता सेवत जेहु ॥ रसे परम आनंद रस । सत्य योगमे तेहु ॥८३॥
 वंचहि जनित असंगता । इह जवके सुख देत ॥ वंच रहित निसंगते । कौन छूर सुख
 देत ॥ ८४ ॥ मतहो संग निवृत्तकूं । प्रेम परम गतिपाइ ॥ ताको समता रंग पुनि ।
 कीनही कह्यो न जाइ ॥ ८५ ॥ तिसना विष्टम बह्नि धन । विषय घुमर बहु जोर ॥
 जीम जयंकर खेद जल । जव सायर चिहुं और ॥ ८६ ॥ चाहे ताको पार ना । सज
 कर समता नाउ ॥ शीख अंग दृढ पाटिए । सहस अटार बनाउ ॥ ८७ ॥ कृशा
 यज्ञ शुभ योग परि । बैठे माखिम ज्ञान ॥ अध्यात्म सट बखे चले । संयम पवन
 प्रमान ॥ ८८ ॥ योगी जब हुं नप करे । खाइ जुरे तरु पान ॥ उदासीनता वीनु न
 सम । हुतिमे सोची जान ॥ ८९ ॥ वृष्टे जवके जाखये । जेनही नप करि खोक ॥ नो
 नी मोह काहुकूं । देत जनमकोशोक ॥ ९० ॥ विषय उपजव नव मिट्यां । होवन मु
 य संतोष ॥ नाते विषयातीन हे । देन जान रस पोख ॥ ९१ ॥ विनु खाखच वग
 दान हे । वसा वान चह साच ॥ याते करे निरीहके । आगे सम गति नाच ॥ ९२ ॥
 हे परिमल समता खता । वचन अगोचर सार ॥ नित्य बहिरि नी जिहां वने । खद
 तु प्रेम सहकार ॥ ९३ ॥ सेना राखस मोहकी । जीपे सुखे प्रबुद्ध ॥ ब्रह्म बानि
 बखेके । समता अंतर शुद्ध ॥ ९४ ॥ कविमुग्ध कल्पित अमृतके । रमने मृगन
 बांहि ॥ जजो एक समता नुधा ॥ रति धरि शिवपदमांहि ॥ ९५ ॥ योग अंश ज
 खनिधि मयो । मनकरि मेरु मथान ॥ समता अमृत पाइके । हो अनुनद रग
 जान ॥ ९६ ॥ उदासीन मति पुन्य जो । नमता निधि शुभ वैप ॥ योगन नाहूं
 क्रोध किधु । आपे कर्म अजोप ॥ ९७ ॥ शुद्ध योग अज्ञान धरि । नित्य रम
 को त्याग ॥ प्रथम करे जो मृतनो । उतर द्रष्ट निरुताग ॥ ९८ ॥ जिया मृत
 कृती जिया । करे नयापे ज्ञान । जिया अष्ट एक दान मति ॥ हेहे जिया अज्ञान
 ॥ ९९ ॥ ते दोनूंचे इरि शिव । जे निज चउ अनुभार ॥ भाग्य

सो शिव साधन द्वार ॥ १०० ॥ निवृत्ति ललनाकू सहज । अचिरजकारी कोउ ॥
जो नहि याकू रुचत है । याकू देखे सीउ ॥ १०१ ॥ मन पारद मूर्तिन जयो । सम
ता औपधि आइ ॥ सहज वेध रस परम गुन । सो वन सिद्धि कमाइ ॥ १०२ ॥ बहु
त ग्रथ नय देखिके । महा पुरुषकृत सार ॥ प्रियसिंह सूरी किउ । समना शनको
द्वार ॥ १०३ ॥ जावत जाकू तत्त मन । हो समतारसलीन ॥ ज्यू प्रगटे तुज सहज
सुख । अनुभवगम्य अहीन ॥ १०४ ॥ कवि यशप्रिय जं शीखए । आप आपकूदेत ॥
साम्यशतकउद्धारकरि । हेमविजयमुनिहेत ॥ १०५ ॥ इतिश्री समता शतक समाप्त ॥

॥ अथ श्री दिक्पट चोराजी बोल प्रारब्धः ॥

॥ ठपयठद ॥ सुगुण ज्ञान शुभ ध्यान, दान विधि धर्म प्रकाशक सुवदमान पर
मग्न, आन जस मुगति अन्यासक, कुमत वृंद तमकद, चंद्र परि दद निकासक, रु
चि अमद मकरद, सत आनद विकासक, जस वचन रुचिर गजीर नय, दिक्पट
कपट कुठार सम, जिन वर्द्धमान सो वदिये, विमल ज्योति पूरन परम ॥ १ ॥ क
वित्त इकतीसा ॥ सागरके आगे कहा गागरी वरेगी गर्व, सर्व कहा वेसकूके आगे
अर्ध इदको, नाक वृठ आगे कहा आकको अकूर ठाजे, सूर तेज आगे कहा राते
धाम चदको, कामवेनु आगे कहा कूकरी करेगी मान, जूपतीके आगे कहा जोरहे
पुलिदको, पेसे सरवग शुद्ध ग्रथ जो सितवरको, ताके आगे कौन दर्प दुर्मतीके
वृदको ॥ २ ॥ दोहरा ॥ पहिलु दिक्पटशु सुने, बोल चुरासी फेर, सर्व विसवादे
जयो, अवतो बहुत अघेर ३ निन्हव थे अधिको बुरो, कह्यो मिथ्याति सो
इ, परिहरना अधिकार यह, आवश्यकमे जोइ ४ खट शत नव वरखे जयो,
तस मत जरु मृग पास, सहस मल्ल दीक्षा लइ, आर्य कृष्ण गुरुपास ५ राजमाय
तिणे अन्यादा, वीहरयो कवल रल, मूर्तासेती समझ्यो, कियो न सवर यल ६ गु
रुने कीने पूठने, टले यु मूर्ता दोष, आइ देखि मनमे धर्यो, तीनि ताथे वटु रो
प ७ अविरेकदप खडन कियो, वरन्यो जव जिन कदप, नगन पय तिप आ
दर्यो, त्यजि सद्गुरुके जदप ८ तस जगनी देखी नगन, वेसे दीनो वेस, चरन
निपेधे नारिकू, तव सो सुरि निरदेश ९ जैन कहाये नामये, ताथे वटो अह
र, तनु मल ज्यु फुनि सतने, कियो इरिये छर. १० जसमक ग्रह रज जसममय,
ताथे वेसर रूप, उठे नाम अध्यातमी, जरम जाल अध कूप ॥११॥ कवित्त इकतीसा ॥
जोगके जीखारी अधिकारी नही ग्रथनके, आपकी पथारीमें चलावे निंदा पारकी तो
जे जाति न्यारी न्यारी किरियाकू इरि मारी, कहे कोउ शीख सारी देणे गारी नारकी

जूठे मन नामधारी जांगकी खुमारीमें जो, लवै युक्ति जारी सोतो, कूटे जीती गा
रकी: एसे हे जुआरी अथ मूढनके पटधारी, आरी आरी जाने वात वात जैसी टार
की ॥ १२ ॥ दोहरा ॥ पल्लवग्राही लोककूं, समुजावैकुण जान; कोमल करतुनघनघटा,
ज्युं मुगसेल पखान. १३ दृष्टिराग मदमत्तकूं, जो देवै उवएस; सो कूकर मुखमें ठवै;
आप कपूर अशेष १४ गुणक पयोधर नारि ज्युं, निदे कंचुककार; गूढ हेतु बुद्ध
गम्य ल्युं, निदे ग्रंथगिमार. १५ ऐसे जडसूं संतकूं, घटे न वाद विचार; तो जी परके
बोधकूं, कहियें बोल उचार. १६ साचेकूं जूठा कहे, जूठेकूं कहे साच; अजिनिवेश
जन्मत्तको. ऐसो बहु विधि नाच. ॥ १७ ॥ कवित्तइकतीसा ॥ वृटे अंतराय पंच
रंचही न राग रोश, फास ठक काम कीनो अंचही न देखिइं; वंचना अज्ञानकी
मिथ्यातको प्रपंच निद, आश्रवको संच सो तो, मूलथे विलेखिइं, एसें जो अठार
दोप, घाति कर्म जाव पोप, ताको परिशोप याके ज्ञानमें विशेखिइं, सोई शुद्ध
नाम कोप घोपतें अनंत तोप, मोप मग्न दाता त्राता देव देव लेखिइं ॥ १७ ॥ ठपप्यठंद ॥
कृधा, तृपा. जय, शोग, रोग, जर, मरण, जनम, मद; मोह, खेद परसेद, निद, वि
पमय चिता, गद; रति विपाद, ए दोप, कहे अष्टादश दिक् पट, सो ढीक तिन
मांहि. नही गुण छूपण उद्वृत्त; जो जाव अघाती दोप दुइ, तो जिनकू नर गति
प्रमुख छूपन अनंत विलगे रहे, शिव पद छूपक सुनि विमुख ॥ १८ ॥ चोपाइ ॥
सतधातु वर्जित जिन काया, परमो दारिक कहे सु माया; जिदा नही वैकी परि
ताकी; संघयणादिक खंध विपाकी २० परमोदारिक जो जिनवरकूं; तो मध्योदारिक
गणधरकूं; कहे कहा नहि कल्पन कारी; क्युं औरनि सरखे गणधारी. २१ सतहु
धातु गले जिनवरके; केते धातु गले गनधरके; सत धातु जिण नाणें जावै; मन
नाणें मुनि कहो कहो पावै. २२ जिन तनु धिति नो कर्माहारें, कहे मूढ तेजुठ विचा
रें, आदारिक धिति कवलाहारें, दृष्टि हानि होइअन्य प्रकारे, ॥ २३ ॥ दोहरा ॥
कहे केवली कर्मकूं, दग्ध रज्जुं सम मूढ, आगममति जाने नही, जोआउ नाम दृढ
रूढ २४ तत्त्वारथ परिपह कहे, जिनको प्रगटइग्यार; ताको अरथ मरोरतें, क्युं पामें
जव पार; २५ सूत्रनमें परिपह कहे, वृत्ति द्विथो नकार; जो संसो उपजत नही,
तो तुज त्रमको चार. २६ जिनकूं इंद्रिय विरह्यें, तनु गत नहि सुख दुःख; कहे जु जीव
विपाक तसु, उठो फले कुण रुख २७ खाइक मुख जिनकूं कहे, केवल ज्ञान सरूप;
वेदनीयके खय गये, कुन गुन कहो पशु रूप. २८ उदय जाव खाइक गन्यो, जिनकूं
प्रवचनसार; अर्क तूल परें तो फिरे, क्रियारहित निरधार. २९ वेतें उठें आसने, देव
प्रेरित देव, ऐसो हे क्युं कल्पना ? ठोडि न मिथ्या देव. ३० केवलनाणे जो खगति,

मननाए कतु होइ, करम पिफल जो मोह विनु, यश कीरति क्यु जोइ ? ३१ अति शय चूर अनामको, कहै सुगुरु कुल हीन, जाव अघाती क्यु मिटे, घातीगए जो रीन ॥ ३२ ॥ कवित्त इकतीसा ॥ केजलीआहार करे जागे अग्नि अतरकी, वेदनी आहार शक्ति ताकी नाही हीनता, हेतुके समाजते घटै जुं काज साज शुद्ध, साजे तदा आज लुक हानि कहा दीनता, अन्यथा न अष्ट वर्ष, बाल केजली पिशाच, पूष कोटि आठ पाव ताकू वृद्धि रीनता, वृद्धि पोषदाइ जाइ वर्गणा कहासु पाइ ? ज्ञानथे जु आइ तामे मुक्तिकी प्रवीणता ॥ ३३ ॥ दोहरा ॥ दिक् पट जिन घोंमे नही, गिरथे उठे नाद, किरिया विनु घट ध्वनि परै, तामे कौन सगाद ३४ कहे शिखाका पुरुषकू, नही कनहु निहार, तपति लब्धि सबकू नही, एहु अष्टष्ट प्रसार ३५ गल पुनल तिनहूं जले, रस पुनल जलि जाइ, दोउ जले तो उदरमे, जस्म व व्यापि उपाइ ३६ तेनरु कर गहनि कहै, उर कपोत परिनाम, ए आगमके बचन मे, क्यु न करो पिसराम ? ३७ कहे साधु अप्रमत्तकू, नही आहार निहार, साफी मिळु शिखा जइ, जिहा न साधु प्रचार ३८ बाहिर मानुष सेलके, गइहोई अर नग, घु कहते चारण पिना, क्यु जलमे शिव सग ? ३९ ॥ सोरठा ॥ दोइ पटीके फेर, केवल माने चरतकू, घटो मोहको घेर, जाव प्रधान गने नही ॥ ४० ॥ हरि गीन गद ॥ चारहु निरोपे एक इव्ये, कहे श्रीजिन आगमें, ज्यु नाम घट सगण चापन, इव्य मृदगुण नामें, खुं जीव इव्यइ केजलादिक, गुनइ इव्यत नामत हुइ नियम पुनल इव्यको, तो तत नहि व्यतिचारत ४१ जो समय सारे अथ धारे, मुगति खिग न वेदते, निश्चय प्रमाने व्यनहरइ ते, वस्तु गुण गुनि जेदतें, अविगम पिना सम्पत्त माने, इव्य विनु चारित नही, चारित पिना करै समजिने, शिव हठें मति जो बही ४२ सुर कोइ शिर परि बख करै, जाय केवल तो घटी, जो इव्य विनु केवल नही, तो केजला वरण पटी, जो जाव खिग प्रमान कीजे, जेद पनरहुं तो घटै, सिद्धति जागे सिद्धके नर, तामु निंदक ना अष्ट ४३ ची खिग मिळु न्है न कुमते, तास चरण निवारण, जो सब प्रमान सारि चोपिह, पटो मो न विचारण, चोनेथ जोखि अज्झिका करि, पर हों अज्झके घु मय खोप समय कोपे, इमती न बधी सके ॥ ४४ ॥ कवित्त इतनामा ४ पुनरे कचोख रग रोखके निचोउ सोख, शीखथे अटोस याकी जातिमें मदापनी यामें नग ताननकी मान अयदान गाल, नमे जाहू इद जाति नित्तही मटीपनी दानके स्वभाव माचे, तपने प्रभाव जाचे, नही नायनाचे नाचे माचे सातु मगता धर्म अचरिनी जो दोषकी पित्रिनी नितयिनी हे ऐमी ताहू म्यु न परमी न

ति ॥ ४५ ॥ दोहरा ॥ मल्ली सो कुमरी कही, मल्लसु कुमर कहाइ; पुरुष स्वरूपें देखिये,
 पुरुष स्वरूप न माइ. ४६ तित्थंकर घी वेदको, क्यूं एकनको बंध; गुण धानक आकर्ष
 श्री, एहु हमारी संध. ४७ तित्थ प्रणाम प्रदक्षिणा, धानकी बरखि कहान; परहित
 करनी पुष्ट फल, कपिल नृत्यको तान. ४८ दोहु कुमर जिनजी कहै, पंच कुमर कुन
 हेत; प्रिया पंचकी झोपदी, माने नहि कुल केत ४९ एके घरि ऊजोजिमं, अवाचीस
 गुनमूल; अंतराय कल्पित कहै, ते सबही निरमूल. ५० कस्तुरी अपवीत कहै, वाद्य
 बजावै कांहि; कहु कुंकुम करपूरकी. गति आवै मनमांहि. ५१ प्रतिमा नगन न सो
 हियें, पट जूखन पहिराइ; स्नात्र विलेपन धूप मुख, जगतिहि हेतु कराइ. ५२ शिष्य
 करे ज्युं जिन करे, तो क्यूं दिस्कत शीश; क्यूं बोलत केवल विना. न विराधो जग
 वीश. ५३ नगन दशा जिनवर धरे, नगन दिखावै नाहि; अंतर हरि खंधे धरे,
 उचित जानि मनमांहि. ॥ ५४ ॥ अरिद्वंद ॥ गौतम स्वामीगए, खंदककुं; माने नहि
 मुनि जाइ, सुसनमुख जैनकुं; धर्मके कारन क्यूं अपवाद न मानही; ऐसिहि जांतिमुं
 होवत बीजाधानही. ॥ ५५ ॥ दोहरा ॥ कोरे कहै जु थापना, प्रतिमा क्यूं न परा
 न; सज्जावा सज्जावतें, ताको छिविध बखान. ५६ जिन विरहै जिन विचकी, ज्युं
 थापना प्रमान; गुरुविरहै गुरुथापना, तैसे करै सुजान. ५७ तैसी जमति न विमल
 गिरि, जैसी गढ गिरनार; तीरथ क्रम जाने नही. को तस बोधन द्वार. ५८ शुभ उ
 पयोगी साधुकुं, शिष्य दिस्क उवएश; ध्यान शुद्ध उपयोगमें. नहि अपवाद अशेश.
 ५९ काय खेद जो धर्ममें, सो ग्रहि धर्म प्रकार; ताकुं करत यती नही, नाग्ये प्रवच
 नसार. ६० तापरि हम यूं कहतु हें, कह अपवादी साध; पंचम गुन धानक नजे, केअधि
 कार हि बाध. ६१ प्रथम पठ अघिरति नही. तो व्रतको नहि जंग; दुतिय पठ जो
 पाप हें. तो गृहिकुं क्यूं रंग ६२ हिंसा दोष स्वरूप जो, तो लूपक मन रज्ज; आगे
 पीठे देखिके, क्यूं जापो नहि अज्ज. ६३ बधू जइ बसुदेवकी, बहनरि सहम उदार;
 अधिक जयो कह बक्रियें, यूं संतो मन धार. ६४ बाटवली ज्युं अधिक बध, नरन
 हियें निरधार; सोजागी बसुदेव त्यूं सबहीमें शिरदार. ६५ गज जमासी दीग्दो.
 कदा जमाई सुत्ति; सो उरधाप्यो कुमनयें, वीर कुमर कहि धुनि. ६६ चंगणके
 नीशकुं, माने केवल नाहि; जाने नहि ठांनै नही, सो व्यवहार उठांदि. ६७ चौदि
 द्वार पचखान विनु, माने नहि उपवास; जाने नहि तिविद्वार नी, सुव्यवस्था अ
 न्यास. ६८ परम प्रिया आगे करे, प्रथम प्रियाके त्याग, चपल विमुक्त नूट न

जगम तित्य तुरगम सगम, रगम हानि धिकारन जानी, ताके प्रयोजन योजन
 साठि निशाहिमे थाय जु निर्मल ज्ञानी, अष्टमही भृगु कष्ट मुञ्चन, पावन कीनि
 सुधाखरिवानी, ताके नमो मुनिसुव्रतके पद सपद कारन तारन प्राणी ॥ १०२ ॥
 दोहरा ॥ महामत्र नम पद कहै, कहै पच पद थान, गोमुठसारादिऊ धुरे, नम पद
 लिखे प्रमान १०३ ज्यु चूला विनु श्रुत नही, त्यु न मुढ नवकार, जो मरये
 पहि आदरो, जपहु एक उँकार १०४ श्रुत सगहीमे पच पद, नम पद श्रुत
 महमंत, शुरु परपर बुध लहै, ए जिन शासन तत १०५ चूला उर्ण वतीशकी,
 कहै सु सवहि अजान, अडसठ अरकर कचमे, कहै जु मत्र प्रमान १०६ नम
 अरकर पदये नही, तहा उदको जग, ऐसे बहु पद देखिइ, आगममाहि सुग-
 १०७ देव देव जुर देव सब, अरु मागधी बाणि, जाये सत्यारथ उचन, पचम अगे
 जाणि १०८ और कहै जिन जाणही, सर्व मागधी बाणि, तामे सारपी कौन थो,
 कहा लाज कह हाणि ? १०९ दत रहित जिन मानते, याको नहि कतु लाज
 सां माने नहि दाढ तस, पूजे जे सुरराज ११० कहै ज्यु तत्र समाधिते, जाति
 विग नहि हेत, चडादाविक जातिको, क्यु नहि मुकति सकेत, १११ गुणथानक
 प्रत्यय मिटे, नीच गोत्रकी लाज, दर्शन ज्ञान चरित्तको, सवहु लुड्य समाज
 ११२ कौन जाति अधिकारिणी, नहि तौ कहो प्रमान, ब्रह्मजाति ब्रह्मणवदे द्वित्रिय
 द्वित्रिय मान ११३ त्राण नही कुल जाति कतु, विद्याचरण विहीन, सुगडागको
 वचन यह, क्यु न करो मन लीन ? ११४ क्रमचाव प्रजुको रह्यो, नीच गोत्र
 अवशेष, ताथे छिज घरि अवरै, तहा करै जरु द्वेष ११५ दोष दो
 तातको, क्षेत्र बीजके न्याय, शील जग नहि अर्ज न
 ११६ अन्न खात्र परिनाम है, पय तृणको जिन

उचित प्रवृत्ति न ठारही, तौ जी जिन सद्भाव. १२३ ठीक न माने वीरकूं. कर्म वेद्य
 को जाव; फरसनकूं दरसन कहै. सो तौ कुटिल स्वभाव. १२४ हरि हरिनी हरिपंके तु
 गल हरे सुर कोइ; मथुरा नगरी राज्य दिइ; करे देह लघु सोइ. १२५ दिव्य शक्ति
 तयथे जयो, हरिको बंग विशाल; ऐसो अचरय जावए. होत अन्नंतहि काल १२६. काल
 अन्नंत अन्नंतथे. युगल युगल अपहारि; शून्य होत हरि खेत गुं, झुपन कहै विचारि. १२७
 तहां कहै सिद्धांत हम, जैसो युग अपहार; तैसो पूरन ताहिको, काल बहू निर
 धार. १२८ एक रूप अचरय नही, सदा कहै दश संख्य; काल अन्नंत अन्नंतथे, होत
 अक्षरय अक्षरय १२९ कहै चमरकी गति नही, शक लगे निरधार; ताकूं कोप कृतां
 तको, जगवइ अंग विचार. १३० देशअनारयमंनही, वीर विहार अशुद्ध; मनुपिणि
 देव न जोगवे, कहै सु वचन विरुद्ध. १३१ सुदि बेजाख दशमि दिने. वीर उपन्नो
 ज्ञान; श्रावन सुदि पन्वा दिने; आपुन कियो बखान. १३२ ठासठ दिन मौनी रहै,
 जाखे एम अज्ञान, एकहु सजा अज्ञापितां, हम हें वचन प्रमान. १३३ मौन अना
 वित जानिके, मानहु अधिक हुमास; एक सजा तैसी कहत, अयूं लागत तुम पाम
 १३४ ठवे देव जिन विचरिते; पान कमल पग हेठि; कहै जूमि परि गमनमें. ते देव
 नकी वेठि. १३५ पाउ धरे जहें धरनि परि, तहां कमलको काज; कमल गगन उपरि
 चले, कहा बन्यो एसाज. ! १३६ सोल सुपन जिनमातकूं, सोल कहें सुर लोक; इंद्र
 मिलन सत मानही, ते सबही मन फोक. १३७ बदखे अतिगय तीस चउ, कहै जु
 गुरु कुल रीति; तौ अदृश्य आहार विधि, दाखन पावै नीती. १३८ तुगनि रदिन
 जिनवर कहा, बखि टांकन कुन हेत, चरम नीर घृत कुतपको, कौन दोष कहै क
 त. ? १३९ मन्देवी आ नातिको; युगल धर्म नहि दोष; दशायु मनधुग असेही,
 करे धर्मको पोष. १४० मुर नर विहित विवाहको, जयलुं नहि अयझार; प्रदुं ही
 तयलुं नही, युग धर्म अधिकार. ॥ १४१ ॥ कविच दकनीमा: ॥ भावुं दृग्य अंत
 कहै पात्रधारी नाहि; ठात्रमो पढ्यो हे कोपे गात्रकूं न मानही; पात्रधारी नाहि,
 लखि पात्र आंग पात्रधारी; गद् गीति नीति ज्ञाना सुयथे प्रदुं नही; पात्रकूं आहार
 दान पात्र विनु केने होत, गद्ही पात्र ठुंज नौ प्रदुंथ पात्र दारही; गद्ही नही
 युक्ति पात्रहीथि करे मायु, पिंकी मंशकि पात्र किरा हेत दारही. १४२ " गद्ही
 तेइसा ॥ आचके कागन गौध अमंरु, पात्रकूं दोरि कद्ही प्रदुं. इ. १४३ ॥ १४३
 धरी तजि उचिकूं, आंगसु सुदने उपे अराया; प्रदुं नही मरुं हीद अ. १४४ ॥ १४४

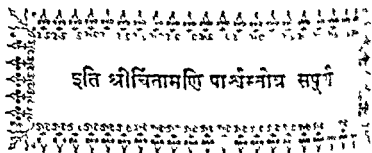
जगम तिर्य सुरगम सगम, रगम हानि धिकारन जानी, ताके प्रयोजन योजन
सावि निशाहिमे थाय जु निर्मल ज्ञानी, अष्टमही भृशु कठ मुज्जघन, पावन कीनि
मुभावगिगानी, ताके नमो मुनिसुत्रतके पद सपद कारन तारन प्राणी ॥ १०२ ॥
दोहरा ॥ महामत्र नव पद कहे, कहे पंच पद थान, गोमुठसारादिक धुरे, नव पद
त्रिगे प्रमान १०३ ज्यू चूला त्रिनु श्रुत नही, त्यू न मुढ नवकार, जो मखे
पदि आदरो, जपहु एरु उंकार १०४ श्रुत सत्रहीमे पंच पद, नव पद श्रुत
महमन, शुरु परपर बुग खटे, ए जिन शासन तत १०५ चूला उर्ण वतीशकी,
पदे सु मत्रदि थजान, अडमठ अरकर कवचमे, कहे जु मंत्र प्रमान १०६ नव
अग्र पदये नही, नहा उदको जग, ऐसे बहु पद देखिइ, आगममांदि सुग
१०७ देव देव उर देव मन, अरु मागधी वाणि, जाये सत्यारथ वचन, पंचम अगे
जाणि १०८ आंग फटे जिन नागही, सत्रे मागधी वाणि, तामे साखी कौन थो,
पदा साज कहे दाणि ? १०९ दत रहित जिन मानते, याको नहि कबु साज
गा माने नहि दाट तस, पूजे जे मुरराज ११० कहे ज्यु तत्र समाहिते, जाति
सिंग नहि हेन, चडासादिक जातिको, क्यु नहि मुकति सकेत, १११ गुणयानक
प्रत्यय गिटे, नीच गोत्रकी साज, दर्शन ज्ञान चरित्तको, सत्रहु तुह्य समाज
११२ कौन जाति थधिकारिणी, नहि तो कही प्रमान, ब्रह्मजाति ब्रह्मण्यदे क्षत्रिय
क्षत्रिय मान ११३ प्राण नही कृत्र जाति कबु, प्रियाचरण विहीन, सूगडांगरो
वचन पद, क्यु न करे मन लीन ? ११४ करमनाय प्रनुको रह्यो, नीच गोत्र
अवशेष, ताये छिज धरि अग्रनरे, तहा करे जन छेप ११५ दोष नही हो
तानरो, क्षेत्र वीचके न्याय, गीस जग नहि मातहू, गर्त न वीर्य कहाय
११६ अन्न म्यात्र परिनाम हे, पय तृणको परिनाम, इव्य निज्ञ पे निज्ञ युन,
गर्त न वीर्य नाम. ११७ करम नाय प्रनुहुं कही, जो थाये तुम्ह
साज, सदा निरु नो मानियो, कहा जनमको काज ११८ कत्रा
नक दो धरि किये, कड्यानक पद होत, मो इशन दमहू नही, तहें दिन गरिन
टकोन ११९ मुरकृत कड्यानक नही, इयन राज अत्रियेक, वीरगर्त अपदागम,
त्यू न कड्यानक रेक १२० नेगमेपिकी गकति हे, रोम कूपमें गर्त, मंत्रम कन्तदि
अरुहो, सो नहि मानन अने १२१ कहे वाहुयख केवली, नम्यो अपनके पाप बेग
देइ प्रदक्षिणा, कही न छूत वनाय १२२ अग्रमत्तना हे जहा, तहा न वचन जा.

उचिन् प्रवृत्ति न ठागदी. नौ जी जिन सद्भाव. १२३ नीक न माने वीरकूं कर्म वेद्य
 को नाव-परमनकूं दग्गन कहे. नो नौ कुटिल स्वभाव. १२४ हरि हरिनी हरिचर्पके यु
 गल हरे सुर कोठ. मयुग नगरी राज्य दिडः कोर देह लयु सोड. १२५ दिव्य जक्ति
 तयें तयो. हरिको अंग विद्यालः ऐसो अचरय जावए. होन अन्नंनहि काल १२६. काल
 अन्नंन अन्नंतयें. युगल युगल अपहारि; अन्न्य होत हरि खेन युं, छूपन कहे विचारि. १२७
 नरां फेह सिद्धांत दम, जेसो युग अपहार; तेसो पूगन ताहिको. काल बहू निर
 धार. १२८ एक रूप अचरय नही, सदा कहे दग संग्य; काल अन्नंन अन्नंतय, होत
 अन्न्य अन्नंन्य १२९ कहे चमरकी गति नही. अक लगे निरधार; ताकूं कोप कृनां
 तको, जगवड अंग विचार. १३० देशअनारयमंनही. वीर विहार अशुद्ध; मनुपिणि
 देव न जोगयें, कहे सु वचन विरुद्ध. १३१ सुदि वेशाख दशमि दिने, वीर उपजो
 ज्ञान; श्रावन सुदि पन्था दिने; श्रापुन कियो बखान. १३२ तासठ दिन मोनी रहे,
 जाखे एम अज्ञान; एकहु सजा अज्ञापितां, दम हें वचन प्रमान. १३३ मोन अज्ञा
 विन जानिके, मानहु अधिक छुमास; एक सजा तेसी कहत, क्यूं लागत तुम पास
 १३४ तरे देव जिन विचरिते; पान कमल पग हेठि; कहे जूमि परि गमनमें. ते देव
 नकी वेठि. १३५ पाठ धरे जहें धरनि परि, तहां कमलको काज; कमल गगन उपरि
 चले. कहा वन्यो एसाज. ! १३६ सोल सुपन जिनमातकूं, सोल कहें सुर लोक; इंद्र
 मिलत सत मानही, ते सबही मत फोक. १३७ वदले अतिशय तीस चउ, कहे जु
 गुरु कुल रीति; तो अदृश्य आहार विधि, दाखत पावै जीती. १३८ जुगति रहित
 जिनवर कहो, वदि होंकत कुन हेत, चरम नीर घृत कुतपको, कौन दोष कहु ले
 त. ? १३९ मरुदेवी औ नाजिको; युगल धर्म नहि दोष; दशायु सन्मुख धर्मकी,
 करे धर्मको पोप १४० सुर नर विहित विवाहको, जवळूं नहि व्यवहार; प्रजुकूं जी
 तवळूं नही, युग्म धर्म अधिकार. ॥ १४१ ॥ कवित्त इकतीसाः ॥ साधुकूं कुपात्र कोउ
 कहे पात्रधारी नाहि; ठात्रसो पत्यो है कोपें गात्रकूं न मानही; पाउधारी नाहि,
 लब्धि पात्र और पात्रधारी; एह रीति नीति ज्ञाता सूत्रयें प्रमानही; ग्लानकूं आहार
 दान पात्र विनु कैसे होत, उही पात्र जुंजै तो अदृश्य जाव ठानही; पाहुनेकी जक्ति
 युक्ति पात्रहीधि करे साधु, पिंनकी संशक्ति पात्र विना कैसे जानही. ॥ १४२ ॥ सबैया
 तेइसा ॥ शौचके कारन राखे कर्मन्नु, पात्रकूं ठोरि कहा गुन पायो; जी।
 धरी त्यजि उंचकूं, औरसु मूढने वेप बनायो; तसलेंवधी लग जोहि

लेंग्री लगि पात्रमुहायो, जैनको जूपन जैनको वेप हें, थोर धरे कह हायमे
 ॥ १४३ ॥ दोहरा ॥ बाळ थय पुज्ज वरे, मुखि जापन हो दोप, धरो कम
 का, कहा करो कठगोप ? १४४ उपनि सहित नहु शुद्ध हें, ज्युं तरुज पु
 पय मन शुद्धता, कहे जाव जगवन, १४५ कहे कोउ पचमानको, उपकरने
 देहा ऽहारादिकवीपे, तास न उचित प्रसंग १४६ रोड्यान मूर्ता प्रमुख,
 रिले तई दोप, यतनासू निर्दोषता, ए सुनचन सत् कोप १४७ इव्यादिक
 वरे न मूर्ता साधु, ए चोपिह पचमानको, एकहु थर्य थगाधु १४८ शुद्ध
 वाढये, कह उपकरन सु मद, उपचरिताऽनुपचरितमें, साधनतासममद १४९
 वाह्य प्रवृत्तिमें, जोतुम कहे कुपरक, जोजन त्यजि अनशनजो, एमे होत जु
 १५० ध्यानदीपको तेजजो, जोजन करो प्रमान, तो निवात पद उपकरन, मान
 न थजान ? ॥ १५१ कपित्त इरुतीसा ॥ पापके थोढेया महा मोहमें पोढेया
 देया देया करे देवि साधुके उसनकू, त्रिडके कढेया निंदाचर्मके मढेया माया
 दढेया खागे लोकमे हसनकू, थगके पढेया गुण श्रेणिके चढेया शुद्ध शीतके
 कहे धर्म उलसनकू, जूठके लढेया सत्य थजके गढेया नैयावस्त्र पात्र हेत ता
 नीदमनकू ॥ १५२ ॥ दोहरा ॥ शीत त्राण कसके धरे, कसल वर्पा त्राण, पु
 ते राखिये, जे सपातिम प्राण १५३ सरसज्जनमें राखिये, चोख ५६
 उचित धर्म थ्याचारमें, नीलजकू नहिं खाज १५४ थाठ जेद जिनकल्पके,
 मो मूढ, नगन दिग्यावे सो त्यजे, वस्त्र नाहि ए गूढ १५५ थोर सिद्धात
 इमो कुमतको नाच, पे मयाद पिनाकहा, पापो प्रकरन साच १५६ थय
 तुम कहे, पाठ दिग्यावे तास, जय प्रकरन तुम गुरु किये, तत्र जो हुते
 १५७ हेमगज पाडे किये, बोख चुराशी फेर, या विधि ह्म नापा उ
 मन किये जेर १५८ हें दिरूपटके उचनमें थोर दोष शन माय, केतेकाउे
 तुजन दधि उर माय १५९ पडित्त ६ मढे मूरय मिथ्यायग,

सुविस्तारि ताविष्टपाशेषशान्तिं ॥ गनान्मूनदोषं पर मुष्निनाः मुं
 द्रादिवद्यं सदासन्धयोगं निशाखरुन्नाननं तन्कजोक्त ॥ ७ ॥
 स्तुवे देव ॥ ६ ॥ जगत्तारक दारक सज्जानां श्रिर मन्त्रिणां
 रम्यस्य रुद्रनिर्जिताजाधिनाय स्तुवे देव ॥ ७ ॥ कपायास्मिन्ना
 श्रीरुमातगपचास्यशोक्त ॥ विदुष्टाष्टकम्मोंगे पत्रिनाय मु
 ॥ ७ ॥ इत्येव श्रीमद्वीरचक्रगिगुनामजूरुंजैण ॥ जयतुगि न
 जितमदराग ॥ ९ ॥ इतिश्रीमत्पार्श्वनायम्नयनाष्टकं चिन्ति

खेन्धी खगि पात्रसुहायो, जैनको झूपन जैनको वेप है, और धरे कह हायमे ॥
 ॥ १४३ ॥ दोहरा ॥ बाल अग्र पुजल धरे, मुखि जापत हो दोप, धरो कमड
 का, कहा करौ कठशोप ? १४४ उपधि सहित नहु शुद्ध है, ज्यू तखल तुप
 पय मन शुद्धता, कहे जाव जगवत, १४५ कहे कोउ पचखानको, उपकरने
 देहा ऽहारादिकवीपे, तास न उचित प्रसंग १४६ रौद्रध्यान मूर्ता प्रमुख,
 रिसे तहं दोप, यतनासू निर्दोषता, ए सुवचन सत् कोप १४७ द्रव्यादिक चो
 धरे न मूर्ता साधु, ए चोविह पचखानको, एकहु अर्थ अगाधु १४८ शुद्ध यो
 वादये, कह उपकरन सु मंद, उपचरिताऽनुपचरितमें, साधनतासममद १४९
 वाय प्रवृत्तिमें, जोतुम कहो कुपरक, जोजन त्यजि अनशनजजो, ऐसे होत जु
 १५० ध्यानदीपको तेलजो, जोजन करौ प्रमान, तो निवात पद उपकरन, मान
 न अज्ञान ? ॥ १५१ कवित्त इकतीसा ॥ पापके थोढेया महा मोहमें पोढेया
 देया देया करे देयि साधुके वसनकू, ठिडके कढेया निंदाचर्मके मढेया माया
 दढेया लागे लोकमे हसनकू, अगके पढेया गुण श्रेणिके चढेया शुद्ध शीघ्रके
 यह धर्म उलसनकू, ऊठके खढेया सत्य थजके गढेया जेयावख पात्र हेत साचे
 नीरसनकू ॥ १५२ ॥ दोहरा ॥ शीत त्राण कलके धरे, फल वर्षा त्राण, मु
 ते रागिये, जे सपातिम प्राण १५३ सप्तसङ्गानमें रागिये, खोल पट
 उचित धर्म आचारमें, नीखजकू नहिं लाज १५४ आठ जेद जिनकटपके, प
 गो मूढ, नगन दिग्गो सो त्यजे, बख नाहि ए गूढ १५५ थोर सिद्धात उ
 इमो कृमनरो नाच, पे मवाद पिनाकहा, पात्रो प्रकरन साच १५६ अत्र सि
 तुम कहे, पाठ दिग्गो ताम, जत्र प्रकरन तुम गुरु किये, तत्र जो हुते
 १५७ हेमराज पाठे न्ये, खोल चुराशी फेर, या विधि हम जाया वचन
 मन क्रिय जेर १५८ हे दिङ्गपटके वचनमे थोर दोष शत सात, केतेकाडे
 पुत्र दयि उर माय १५९ पठित साचो सद्दे, मूरख मिथ्यापग, क
 आगर हे, जन न त्यजे निज दग १६० सत्य वचन जो सद्दे, गहे साधु
 वाचक जग बह सो खहे, मगल रग अतग १६१ इति श्रीयशोविजयजी
 वृत्त दिङ्गपट चोगरी खोल ममात् ॥

॥ श्रीचिंतामणिपार्थनाय जिनन्तोत्र खिग्यते ॥

॥ १ ॥ वसुधैव कुटुम्बकम् मुद्राङ्गममयं किं चङ्गोचिर्मयं किं खाण्ड्यमयं महामणिमयं क
 म् ॥ विश्वानदमरं महोदयमयं शोनामयं चिन्मयं शुक्लध्यानमयं वपुर्जिन्म

॥१॥ पातालां प्रत्यग्नं ॥ १ ॥ प्रत्यग्जगत्तमापूरयन् द्विचक्रं क्रमयन् सुर
 ॥ १ ॥ प्रत्यग्जगत्तमापूरयन् द्विचक्रं क्रमयन् सुर
 ॥ २ ॥ प्रत्यग्जगत्तमापूरयन् द्विचक्रं क्रमयन् सुर
 ॥ ३ ॥ श्री
 ॥ ४ ॥ श्री
 ॥ ५ ॥ श्री
 ॥ ६ ॥ श्रीचिन्तामणिमप्रमोदितियुतं न्दीकारसाराश्रित श्रीमहं नमिज्जणपासकलि
 ॥ ७ ॥ श्रीश्रीं नारवरं नमोकरपरं ध्यायंति ये योगिनो ह
 ॥ ८ ॥ श्रीचिन्तामणिसंज्ञकं ॥ जाले वामजुजे च नाजिकरयोर्भूयो जुजे
 ॥ ९ ॥ श्रीचिन्तामणिसंज्ञकं ॥ जाले वामजुजे च नाजिकरयोर्भूयो जुजे
 ॥ १० ॥ इतिजिनपतिपाश्वःपार्श्वपार्श्व
 ॥ ११ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १२ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १३ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १४ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १५ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १६ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १७ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १८ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ १९ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २० ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २१ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २२ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २३ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २४ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २५ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २६ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २७ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २८ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ २९ ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥
 ॥ ३० ॥ इतिश्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथजिनस्तोत्रंसं ॥

जगम तित्थ तुरगम सगम, रगम हानि धिकारन जानी, ताके प्रयोजन योजन साठि निशाहिमे आय जु निर्मल ज्ञानी, अष्टमही भृगु कठ सुत्रवन, पावन कीनि सुधाखरिवानी, ताके नमो मुनिसुव्रतके पद सपद कारन तारन प्रानी ॥ १०५ ॥ दोहरा ॥ महामत्र नव पद कहै, कहै पच पद थान, गोमुठमारादिक धुरे, नव पद खिये प्रमान १०३ ज्यू चूला धिनु श्रुत नही, त्यु न मुठ नयकार, जो सखे पहि आदरो, जपहु एक उँकार १०४ श्रुत सत्रहीमे पच पद, नव पद श्रुत महमत, शुद्ध परपर बुध लहै, ए जिन शासन तत १०५ चूला वर्ण वतीशकी, कहै सु सवहि अज्ञान, अडसठ अरकर कवचमे, कहै जु मत्र प्रमान १०६ नव अरकर पदये नही, तहा ठदको जग, ऐसे बहु पद देखिइ, आगममाहि सुवग १०७ देव देव उर देव सव, अर्द्ध मागधी वाणि, जाये सत्यारथ वचन, पचम अगे जाणि १०८ और कहै जिन जाखही, सर्व मागधी वाणि, तामे साखी कौन थो, कहा लाज कह हाणि ? १०९ दत्त रहित जिन मानते, याको नहि कतु लाज सां माने नहि दाढ तस, पूजे जे सुरराज ११० कहै ज्यु तंत्र समाविते, जाति लिग नहि हेत, चडालादिक जातिको, क्यु नहि मुकति सकेत, १११ गुणथानक प्रत्यय मिटे, नीच गोत्रकी लाज, दर्शन ज्ञान चरितको, सत्रहु तुल्य समाज ११२ कौन जाति अधिकारिणी, नहि तो कहौ प्रमान, ब्रह्मजाति ब्रह्मणवदे क्षत्रिय क्षत्रिय मान ११३ त्राण नही कुल जाति कतु, विद्याचरण विहीन, सूगडागको वचन यह, क्यु न करौ मन लीन ? ११४ करमजाव प्रजुको रह्यो, नीच गोत्र अवशेष, ताये छिज घरि अवतरे, तहा करै जम छेप ११५ दोप नही दो तातको, क्षेत्र बीजके न्याय, शील चग नहि मातकू, गर्ज न वीर्य कहाय ११६ अत्र सात्र परिनाम है, पय तृणको परिनाम, द्रव्य जिन्न पे जिन्न गुन, गर्ज न वीर्य नाम ११७ करम जाव प्रजुकु कहौ, जो आवै उम्ह साज, सदा सिद्ध तो मानिलो, कहा जनमको काज ११८ कल्या नक दो घरि किये, कल्यानक पट्ट होत, सो दृशन इमकू नही, तहें दिन गणित उचोत ११९ मुरकृत कल्यानक नही, रूपज राज अजिपेक, वीरगर्ज अपहारमें, त्यु न कल्यानक टेक १२० नेगमेपिकी शक्ति है, रोम कूपमें गर्ज, सरुम करतहि अपहरे, सो नहि मानत अर्ज १२१ कहें बाहुबल केवली, नभ्यो रूपजके पाय, बेजो देइ प्रदक्षिणा, कहौ न फूठ घनाय १२२ अप्रमत्तता है जहा, तहा न वधन जाव,

अचित प्रवृत्ति न ठागही, तौ जी जिन सद्भाव. १२३ ठीक न माने वीरकूं. कर्म वेद्य
 को भाव परमनकृ दग्गन कहे गो तौ कुटिल म्बभाव. १२४ हरि हरिनी हरिवर्षके. यु
 गल हरे सुग कोठ; मथुग नगरी गज्य दिठ: के देह लघु सोइ १२५ दिव्य जक्ति
 तवयें जयो, हरिको वंग विद्याल: गेसो अचरय जावण. होत अनंतहि काल १२६. काल
 अनंत अनंतयें. युगल युगल अपहारि; अग्न्य होत हरि खेत युं, छूपन कहे विचारि. १२७
 हां कहे सिद्धांत ह्म, जेसो युग अपहार; तेसो पूरन ताहिको, काल बहू निर
 ार. १२८ एक रूप अचरय नही, सदा कहे दग संख्य; काल अनंत अनंतयें, होत
 असरय असंख्य १२९ कहे चमरकी गति नही. शक लगें निरधार; ताकूं कोप कृतां
 को, जगवइ अंग विचार. १३० देशअनारयमेंनही, वीर विहार अशुद्ध, मनुपिणि
 व न जोगवै, कहे सु वचन विरुद्ध. १३१ सुदि वेशाख दशमि दिने, वीर उपन्नो
 णान; श्रावन सुदि परुवा दिने; आपुन कियो वखान. १३२ ठासठ दिन मोनी रहे,
 गखे एम अजान; एकहु सजा अजापितां, ह्म हें वचन प्रमान. १३३ मोन अजा
 वेत जानिके, मानहु अधिक दुमास; एक सजा तेसी कहत, कथूं लागत तुम पास
 १३४ ठवे देव जिन विचरिते; पान कमल पग हेठि; कहे जूमि परि गमनमें, ते देव
 नकी वेठि. १३५ पाउ धरे जहें धरनि परि, तहां कमलको काज; कमल गगन उपरि
 चले, कहा बन्यो एसाज. ! १३६ सोल सुपन जिनमातकूं, सोल कहे सुर लोक; इंद्र
 मिलत सत मानही, ते सवही मत फोक. १३७ बदले अतिशय तीस चउ, कहे जु
 गुरु कुल रीति; तौ अदृश्य आहार विधि, दाखत पावै जीती. १३८ जुगति रहित
 जिनवर कहौ, वलि ठोकत कुन हेत, चरम नीर घृत कुतपको, कौन दोष कहु ले
 त. ? १३९ मरुदेवी औं नाजिको; युगल धर्म नहि दोष; दशायु सन्मुख धर्मकी,
 करे धर्मको पोष १४० सुर नर विहित विवाहको, जवळूं नहि व्यवहार; प्रजुकूं जी
 तवळूं नही, युग धर्म अधिकार. ॥ १४१ ॥ कवित्त इकतीसा. ॥ साधुकूं कुपात्र कोउ
 कहे पात्रधारी नाहि; मात्रसो पढ्यो है कोपें गात्रकूं न मानही; पाउधारी नाहि,
 लब्धि पात्र और पात्रधारी; एह रीति नीति ज्ञाता सूत्रयें प्रमानही; ग्लानकूं आहार
 दान पात्र विनु कैसे होत, गृही पात्र जुंजे तौ ग्रहस्थ जाव ठानही; पाहुनेकी जक्ति
 युक्ति पात्रहीथे करे साधु, पिरुकी संगक्ति पात्र विना कैसे जानही. ॥ १४२ ॥ सवैया
 तेइसा ॥ शौचके कारन राखे कर्मरुजु, पात्रकूं ठोरि कहा गुन पायो; बीठिसि पींठि
 धरी त्यजि उधेकूं, औरसु मूढने वेप बनायो; नसलेंवधी लग जोहि कर्मंडलु, पात्र

जंगम तित्थ तुरंगम सगम, रंगम हानि धिकारन जानी, ताके प्रयोजन योजन साठि निशाहिमे आय जु निर्मल ज्ञानी, अष्टमही भृगु कठ सुखधन, पावन कीनि सुधाखरिवानी, ताके नमो मुनिसुत्रतके पद संपद कारन तारन प्रानी ॥ १०२ ॥ दोहरा ॥ महामत्र नव पद कहै, कहै पच पद आन, गोमुठसारादिक धुरे, नत्र पद खिरै प्रमान १०३ ज्यू चूला धिनु श्रुत नही, त्यू न मुढ नवकार, जो मखे पहि आदरो, जपहु एक उंकार १०४ श्रुत सत्रहीमे पच पद, नत्र पद श्रुत महमत, शुरु परपर बुध लहै, ए जिन शासन तत १०५ चूला वर्ष वतीशकी, कहै सु सबहि अजान, अडसठ अस्कर कवचमे, कहै जु मंत्र प्रमान १०६ नव अस्कर पदये नही, तहा उदको जंग, ऐसे बहु पद देखिउ, आगममाहि सुवग १०७ देव देव उर देव सब, अरु भागधी वाणि, जाखे सत्वारथ वचन, पचम अगे जाणि १०८ और कहै जिन जाणही, सर्व मागधी वाणि, तामे साखी कौन थो, कहा लाज कह हाणि ? १०९ दत्त रहित जिन मानते, याको नहि कहु लाज-सा माने नहि दाढ तस, पूजे जे सुरराज ११० कहै ज्यु तत्र समाधिते, जाति खिग नहि हेत, चढाखादिक जातिको, क्यु नहि मुकति सकेत, १११ गुणयानक प्रत्यय मिटे, नीच गोत्रकी लाज, दर्शन ज्ञान चरित्तको, सबहु तुद्वय समाज ११२ कौन जाति अधिकारिणी, नहि तौ कहौ प्रमान, ब्रह्मजाति ब्रह्मणवदे द्वित्रिय द्वित्रिय मान ११३ त्राण नही कुल जाति कहु, विद्याचरण विहीन, सूगडागको वचन यह, क्यु न करौ मन लीन ? ११४ करमचाव प्रजुको रह्यो, नीच गोत्र अवशेष, ताये द्विज घरि अवतरे, तहा करे जरु छेप ११५ दोष नही दो तातको, क्षेत्र बीजके न्याय, शील जग नहि मातकू, गर्ज न वीर्य कहाय ११६ अन्न सात्र परिनाम है, पय तृणको परिनाम, इव्य जिन पैं जिन गुन, गर्ज न वीर्य नाम ११७ करम चाव प्रजुकु कहौ, जो आवै तुम्ह लाज, सदा सिद्ध तौ मानिलो, कहा जनमको काज ११८ कल्या नक दो घरि किये, कल्यानक पद होत, सो ह्रशन हमकू नही, तहँ दिन गणित उद्योत ११९ सुरकृत कल्यानक नही, रूपज राज अजियेक, वीरगर्ज अपहारमें, त्यू न कल्यानक टेक १२० नेगमेपिकी शक्ति है, रोम कूपमें गर्ज, सरुम करतहि अपहरे, सो नहि मानत अर्ज १२१ कहै बाहुधल केवली, नम्यो रूपजके पाय, वेगो देइ प्रदक्षिणा, कहौ न छव घनाय १२२ अग्रमत्तता है जहा, तहा न वधन जान,

अथिन प्रवृत्ति न ज्ञानही, तो ही जिन अकार १२३ नीच न माने वीरहूं र्मं रेय
 को पात्र परमन), अगम रहे तो तो वृद्धि अकार, १२४ हृदि हृदिनी हृदिपरेने मु
 गह हरे कु पात्र मन्त्रग नगरी गच्छ जिह रे देह कृत् मोड १२५ दिव्य जक्ति
 (मन्त्र) नरो हृदिनी प्रेस प्रियात् संतो अचर्य तारण, द्योत अनेनहि काउ १२६, काउ
 नित अनेनहि युगल युगल अचर्यानि, नृन्य द्योत हृदि गेन युं, इयन कहे विचारि, १२७
 पां वरे निर्यात रुम, तेनो युग अचर्या नैनां पूरन नाहिसो, काउ बह निर
 िर, १२८ पात्र रूप अचर्य नदी, नरा कहे दन संयः काउ अनेन अनेनपे, द्योत
 अनेन अचर्य १२९ कहे अमरकी गति नदी, नरा सगे निरयार, नाहूं कोप कृतां
 ियो, नराय अत्र प्रियार १३० देशप्रनारपमेंनदी, पीर विहार अमुक्त, ननुपिणि
 प न योगे, वहे सु दयन प्रियर १३१ सुदि प्रेजाय दजनि दिने, पीर उपतो
 गान, श्रावन सुदि परना दिने श्रापुन कियो घमान, १३२ गमन दिन मोनी रहे,
 नाये पस अज्ञान, पकटु सता अजापितां, हम हे प्रचन प्रमान १३३ मौन अजा
 येत जानिये मानह अथिक हुमान; पक सता तेनी कहत, क्युं लागत तुम पास
 १३४ नरे देव जिन विचरिते; पान कमल पग हेठि; कहे नूनि परि गमनमें, ते देव
 नकी वेठि १३५ पाठ धरे जहें धरनि परि, तहां कमलको काज; कमल गगन उपरि
 बले, कहा चन्यो पमाज, । १३६ सोल सुपन जिनमातकूं, सोल कहे मुर लोक; इंद्र
 मिलत सत मानही ते सवही मत फोक, १३७ बदले अतिगय नीस चउ, कहे जु
 गुरु कुल रीति, तो अदृश्य आहार विधि, दाखत पावे जीती, १३८ जुगति रहित
 जिनवर कहा, वलि टोकत कुन हेत, चरम नीर शृत कुनपको, कौन दोष कहु ले
 त ? १३९ मरुदेवी श्रो नाजिको; युगल धर्म नहि दोष, दशायु सन्मुख धर्मकी,
 करे धर्मको पोप १४० मुर नर विहित विवाहको, जवळूं नहि व्यवहार; प्रजुकूं जी
 तवळूं नही, युगम धर्म अधिकार ॥ १४१ ॥ कवित्त इकतीसा. ॥ साधुकूं कुपात्र कोउ
 कहे पात्रधारी नाहि; ठात्रसो पटयो हे कोपे गात्रकूं न मानही; पाठधारी नाहि,
 लब्धि पात्र थोर पात्रधारी; एह रीति नीति ज्ञाता सूत्रयें प्रमानही; ग्लानकूं आहार
 दान पात्र विनु कैसे होत, यही पात्र जुंजे तो ग्रहस्य जाव ठानही; पाहुनेकी जक्ति
 युक्ति पात्रहीये करे साधु, पिंरुकी संशक्ति पात्र विना कैसे जानही. ॥ १४४ ॥ सवैया
 तेइसा ॥ शौचके कारन राखे कर्मरुड, पात्रकुं ठोरि कहायुन पायो; वीठिसि पींठि
 धरी त्यजि उधेकूं, थोरसु मूढने वेप बनायो; तसलेंवधी लग जोहि कर्मंडलु, पात्र

जंगम तिर्य तुरगम सगम, रंगम हानि धिकारन जानी, ताके प्रयोजन योजन सावि निशाहिमे श्याय जु निर्मल ज्ञानी, अथमही भृगु कठ सुखधन, पावन कीनि सुधाखरिजानी, ताके नमो मुनिसुत्रतके पद सपद कारन तारन प्राणी ॥ १०२ ॥ दोहरा ॥ महामत्र नत्र पद कहै, कहै पच पद श्यान, गोमुखसारादिक धुरे, नत्र पद त्रिसे प्रमान १०३ ज्यु चूला विनु श्रुत नहीं, त्यू न मुढ नबकार, जो सखे पहि आदरो, जपहु एक उकार १०४ श्रुत सत्रहीमे पच पद, नत्र पद श्रुत मदमन, शुद्ध परपर बुध छहै, ए जिन शासन तंत १०५ चूला ण्व वतीशकी, कहै मु सत्रहि अजान, अडसठ अरकर करचमे, कहै जु मत्र प्रमान १०६ नत्र अग्रर पदये नही, तहां उदको जग, ऐसे बहु पद देखिउ, आगममाहि सुवंग १०७ देय देय उर देय सत्र, अर्द्ध भागधी वाणि, जाखे सत्यारथ वचन, पंचम अगे जाणि १०८ अंग कहै जिन नाग्रही, सर्व भागधी वाणि, तामे साखी कौन थो, कहा खान कहै दाणि ? १०९ दत्त रहित जिन मानते, याको नहि कहु खाज. सा माने नहि दाट तम, पूजै जे मुरराज ११० कहै ज्यु तत्र समाहिते, जाति तिम नहि हेन, चडाजादिक जातिको, क्यु नहि मुकति सकेत, १११ गुणथानक प्रापय मिट, नीच गोत्रकी खाज, दर्शन ज्ञान चरित्तको, सत्रहु तुह्य समाज ११२ वान जाति अधिकारिणी, नहि तो कहौ प्रमान, ब्रह्मजाति ब्रह्मणवदे कप्रिय कप्रिय मान ११३ प्राण नहीं कुत्र जाति कहु, पिचाचरण विहीन, सूगडागको वचन पद, क्यु न करौ मन खीन ? ११४ करमनाय प्रभुको रह्यो, नीच गोत्र अथदोष, ताखे छिज घरि अग्रने, तहा करे जरु द्वेष ११५ दोष नहीं दो नानको, द्वेष धीजके न्याय, शील नग नहि मातहू, गर्न न धीर्य कहाय ११६ अन्न ग्रात्र परिनाम हे, पय तृणको परिनाम, अज्य निन्न पे निन्न गुन, गर्ने न धीर्य नाम ११७ करम जाय प्रभुकु कह्यो, जो थाय तुम्ह खाज, मदा मिद्ध तो मानियो, कहा जनमको काज ११८ कथा नर दो घरि किये, कख्यानक पद होत, सो दूशन ह्मकृ नहीं, तहँ दिन गणित दपोन ११९ मुरकृत कख्यानक नहीं, अपत्र गज अतिपेन, धीरगर्न अपद्वारमें, त्यू न कख्यानक देक १२० नेगमेपिकी शक्ति हे, रोम रूपमें गर्न, मंत्रम करनहि अरुहे, सो नहि मानन अत्र. १२१ कहै वाहुप्रस केवसी, नम्यो शपनने पाय, वेगो देइ प्रदहिना, कहौ न छत्र वनाय १२२ अप्रमनता हे जहां, तहा न यन नाय,

अचित प्रवृत्ति न ठारही, तौ जी जिन सद्भाव. १२३ ठीक न माने वीरकूं, कर्म वेद्य
 को जाव; फरसनकूं दरसन कहे, सो तौ कुटिल स्वभाव. १२४ हरि हरिनी हरिबर्षके, यु
 ष हरे सुर कोड; मथुरा नगरी राज्य दिइ; करे देह लघु सोइ. १२५ दिव्य शक्ति
 त्रयें जयो, हरिको वंग विनाल; ऐसो अचरय जाव ए, होत अनंतहि काल १२६. काल
 त अनंतथें, युगल युगल अपहारि; शून्य होत हरि खेत थुं, छूपन कहे विचारि. १२७
 कहे सिद्धांत हम, जेसो युग अपहार; तेसो पूरन ताहिको, काल बहू निर
 १. १२८ एक रूप अचरय नही, सदा कहे दश संख्य; काल अनंत अनंतथें, होत
 संख्य असंख्य १२९ कहे चमरकी गति नही, शक्र लगे निरधार; ताकूं कोप कृतां
 गे, जगवइ अंग विचार. १३० देशअनारयमेंनही, वीर विहार अशुद्ध; मनुपिणि
 न जोगवे, कहे सु वचन विरुद्ध. १३१ सुदि वैशाख दशमि दिने, वीर उपजो
 न; श्रावन सुदि परुवा दिने; आपुन कियो बखान. १३२ ठासठ दिन मौनी रहे,
 खे एम अजान; एकहु सजा अजापितां, हम हैं वचन प्रमान. १३३ मौन अजा
 त जानिके, मानहु अधिक दुमास, एक सजा तैसी कहत, कथूं लागत तुम पास
 १३४ ठवे देव जिन विचरिते; पान कमल पग हेठि; कहे जूमि परि गमनमें, ते देव
 वकी वेठि. १३५ पाठ धरे जहें धरनि परि, तहां कमलको काज; कमल गगन उपरि
 धे, कहा वन्यो एसाज. ! १३६ सोल सुपन जिनमातकूं, सोल कहें सुर लोक; इंद्र
 खत सत मानही, ते सबही मत फोक. १३७ वदले अतिशय तीस चउ, कहे जु
 रु कुल रीति; तौ अदृश्य आहार विधि, दाखत पावै जीती. १३८ जुगति रहित
 जनवर कहौ, बलि ढोकत कुन हेत, चरम नीर घृत कुतपको, कौन दोष कहु ले
 न. ? १३९ मरुदेवी औ नाजिको; युगल धर्म नहि दोष; दशायु सन्मुख धर्मकी,
 करे धर्मको पोष १४० सुर नर विहित विवाहको, जवळूं नहि व्यवहार; प्रभुकूं जी
 तवळूं नही, युग धर्म अधिकार. ॥ १४१ ॥ कवित्त इकतीसा: ॥ साधुकूं कुपात्र कोउ
 कहे पात्रधारी नाहि; ठात्रसो पढ्यो हे कोपे गात्रकूं न मानही; पाउधारी नाहि,
 लब्धि पात्र और पात्रधारी; एह रीति नीति ज्ञाता सूत्रथें प्रमानही; ग्लानकूं आहार
 शान पात्र विनु कैसे होत, गृही पात्र जुंजे तौ ग्रहस्य जाव ठानही; पाहुनेकी जक्ति
 युक्ति पात्रहीथे करे साधु, पिंरकी संशक्ति पात्र विना कैसे जानही. ॥ १४२ ॥ सवेया
 तेइसा ॥ शौचके कारन राखे कमंडबु, पात्रकूं गोरि कहा गुन पायो; वीतिसि पींठि
 धरी त्यजि उधेकूं, औरसु मूढने वेप बनायो; नतलेंवधी लग जोहि कमंडबु, पात्र